

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ATANUR ÖZDEMİR YÜKSEK LİSANS TEZİ GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ABD MAYIS 2019

KIPÇAK TÜRKÇESİNDEN KAZAK TÜRKÇESİNE ANLAM DEĞİŞMELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ATANUR ÖZDEMİR

GAZİANTEP
MAYIS 2019

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

KIPÇAK TÜRKÇESİNDEN KAZAK TÜRKÇESİNE ANLAM DEĞİŞMELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ATANUR ÖZDEMİR

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hülya ARSLAN-EROL

GAZİANTEP
MAYIS 2019

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Kıpçak Türkçesinden Kazak Türkçesine Anlam Değişmeleri

ATANUR ÖZDEMİR

Tez Savunma Tarihi: 27.05.2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Zekiye ANTAKYALIOĞLU
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Hülya ARSLAN-EROL
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

(Unvanı, Adı ve SOYADI)
İkinci Tez Danışmanı (varsa)

Prof. Dr. Hülya ARSLAN-EROL
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:
(Unvanı, Adı ve SOYADI)

Prof. Dr. Hülya ARSLAN-EROL

Dr. Öğr. Üyesi Hasan KARACA

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ALPTEKİN

İmzası

ETİK BEYAN

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Atanur ÖZDEMİR

27.05.2019

ÖZET

KIPÇAK TÜRKÇESİNDEN KAZAK TÜRKÇESİNE ANLAM DEĞİŞMELERİ

ÖZDEMİR, Atanur

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı ABD
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hülya ARSLAN-EROL

Mayıs 2019, 629 sayfa

Doğadaki her şey gibi dil de kendini yenilemektedir. İnsanlar arasında temel iletişim aracı olan dilin bünyesindeki bu değişiklikler, başlangıçtan günümüze kadar araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Bu çalışmada, Eski Kıpçak Türkçesinden Kazak Türkçesine anlam değişimleri ele alınmıştır. Çalışmada, öncelikle Kıpçak Türkçesinde kullanılmış, Kazak Türkçesinin bugünkü yazı dilinde kullanılmayan kelimeler tespit edilmiştir. Daha sonra, Kıpçak Türkçesi – Kazak Türkçesi ortak kelimeleri tespit edilerek bu kelimelerin Kazak Türkçesinde kullanılan anlamları, anlam bilimi (*anlam daralması, anlam genişlemesi, başka anlama geçiş, anlam iyileşmesi ve anlam kötüleşmesi*) açısından Kıpçak Türkçesi ile karşılaştırılarak incelenmiştir. Çalışmada, Kıpçak Türkçesi için Recep Toparlı'nın "*Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*"nde yer alan kelimeler, Kenan Koç'un "*Kazakça Türükşe Sözdik ve Türükşe Kazakça Sözdik*" adlı eserleriyle karşılaştırılmıştır. Ortak olan kelimeler tespit edilip anlam değişikliği bakımından Kıpçak Türkçesi – Kazak Türkçesi şeklinde karşılıklı verilmiştir. Ayrıca ortak kelimeler, gerek duyulduğunda "*қазақ тілінің түсіндірме сөздігі (Қазақ Тілінің Түсіндірме Сөздігі)*" ile anlam kapsamı açısından da karşılaştırılmıştır. Kıpçak Türkçesi – Kazak Türkçesi ortak kelimeler tespit edilirken dilin canlı bir varlık olduğu göz önünde bulundurularak tarama yapılmıştır. Elde edilen ortak kelimeler sadece anlam değişimleri bakımından incelenmiş, kelimelerin köken bilgisine değinilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Kıpçak Türkçesi, Kazak Türkçesi, Anlam Değişimleri.

ABSTRACT**SEMANTIC CHANGES FROM KIPCHAK TURKISH
TO KAZAKH TURKISH**

ÖZDEMİR, Atanur

Master Thesis, Department of Turkish Language and Literature

Supervisor: Prof. Dr. Hülya ARSLAN-EROL

May 2019, 629 pages

Like everything in nature, the language also renews itself. These changes in the language, which is the basic communication tool between people, have attracted the attention of researchers from the beginning to the present. In this study, firstly the semantic changes from Old Kipchak Turkish to Kazakh Turkish are discussed. In the study, the words which were used in Kipchak Turkish and which were not used in the written language of Kazakh Turkish were determined. Then, the common words of Kipchak Turkish - Kazakh Turkish were determined and the meanings of these words used in Kazakh Turkish were examined in comparison with Kipchak Turkish in terms of semantic science (*meaning narrowing, meaning expansion, transition to another meaning, improvement of meaning and worsening of meaning*). In the study, for the Kipchak Turkish, the words which in Recep Toparlı's "Kıpçak Türkçesi Sözlüğü" work were compared with Kenan Koç's "Kazakşa Türkçe Sözdik and Türkçe Kazakşa Sözdik" works. The common words are given in the form of Kipchak Turkish - Kazakh Turkish. In addition, common words were compared with *қазақ тілінің түсіндірме сөздігі* (Қазақ Тілінің Түсіндірме Сөздігі) in terms of meaning scope when needed. While Kipchak Turkish - Kazakh Turkish words were detecting it was considered the language was a living entity. The common words were examined only in terms of semantic changes and the etymology information of the words was not mentioned.

Key words: Kipchak Turkish, Kazakh Turkish, Semantic Changes.

ÖN SÖZ

İnsanoğlu çevresinde bulunan her bir nesneyi, duyguyu ve durumu tanıma ve adlandırma ihtiyacı duymuş; bu süreç içerisinde bazen bir nesne, duygu veya durum tek bir kelime ile karşılanırken bazen de birbirine benzer birden çok kelime ile karşılanmıştır. İnsanoğlu çevresini tanıdıkça, değişik kültürlere girdikçe ve yeni nesnelere öğrendikçe onları adlandırmak için bazen yeni kelimeler türetmiş ve bazen de mevcut kavramlardan yola çıkarak yeni nesne, durum ve duyguları karşılayacak kelimeler üretmiştir. Etkileşime açık olan dil gerek bünyesine bir şeyler katarak gerek bünyesinden bir şeyler atarak bir sistem içerisinde gelişerek günümüze kadar gelmiştir.

Aynı dili konuşan bir toplumun zaman içerisinde farklı bölgelere göç etmesi, farklı kültürlerden etkilenmesi ve farklı dinlerin etkisi altına girmesi o toplumun dilinin ses, şekil ve anlam bilgisi gibi her alanda etkilenmesine neden olmaktadır. Türkler tarih boyunca farklı coğrafyalara dağılmış, farklı kültürlerle tanışmış ve farklı dinlerin etkisi altına girmiştir. Bunun neticesinde gerek coğrafyaya bağlı gerek farklı kültür ve dinlere bağlı olarak Türk dilinin söz varlığında da değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimler ses bilgisinde olabileceği gibi şekil bilgisi ve kelimelerin anlam alanında da olmuştur. Kültür, coğrafya ve dinin tesiriyle kelimelerin anlam yelpazesinde çeşitli değişiklikler oluşmuştur. Söz konusu faktörlerin etkisiyle kelimeler, genel anlamda bazen bünyesine yeni anlamlar katmış ve bazen de anlam alanları daralmıştır.

13. yy Türk dilinin dönüm noktasıdır. Moğol istilasıyla başlayan göçler neticesinde Türk dilinde başlayan küçük değişiklikler zamanla belirginleşmiş ve bu yüzyıldan sonra değişik coğrafyalarda Türk yazı dilleri ortaya çıkmıştır. Bu yazı dillerinden birini teşkil eden Kıpçak Türkçesi coğrafi açıdan geniş bir alanda oluşmuştur. Aslında Karadeniz'in kuzeyinde yaşayan Kıpçak Türkleri, oradan batıya göç ederken bir kısmı Mısır ve Suriye'ye köle olarak gelmiştir. Bu bölgeye köle olarak gelen Kıpçak Türkleri, Eyyubî sultanlarının hizmetinde bulunmuşlardır. Kısa süre içinde önemli askerî konumlara gelen Kıpçak Türkleri, Eyyubîleri mağlup ederek güneyde Memluklu devletini kurmuşlardır. Kıpçak Türkçesi asıl gelişimini bu sahada gerçekleştirmiştir. Ancak bu bölge coğrafi açıdan Oğuzlar gibi diğer Türk boylarına yakın olduğundan dönemin eserlerinde Oğuzca özellikler de görülmektedir. 15. yy.dan sonra bu bölgede verilen edebî eserler Kıpçak Türkçesinden ziyade Oğuz Türkçesi özelliklerini yansıtmaktadır. Kıpçak Türkçesinin geniş bir alanı kapsamı zenginliğinin yanında tespit ve sınıflandırma açısından zorluğunu da beraberinde getirmiştir. Çalışma, geniş bir alana yayılan ve daha önce anlam değişimleriyle ilgili herhangi bir çalışma yapılmamış olan Kıpçak Türkçesinden bugünkü Kazak Türkçesine anlam değişimlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Yapılan her çalışma gibi bu çalışmada da eksikliklerin olabileceğini bildirek bu alanda yapılacak olan yeni çalışmalara ve anlam bilimi sözlüğüne katkı sağlanmasını ümit ediyoruz.

Sadece çalışma sürecinde değil, lisans ve yüksek lisansta her daim bizden emeğini esirgemeyen, bizde adalet ve manevî kavramlarıyla özdeşleşen değerli hocam Prof. Dr. Hülya ARSLAN-EROL'a, milli duruşuyla bize örnek olan değerli hocam Doç. Dr. Mehmet EROL'a sonsuz teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Çalışma boyunca emeği geçen diğer hocalarıma, başta sevgili arkadaşım Arş. Gör. Fatma KURT ve diğer arkadaşlarıma desteklerinden dolayı sevgilerimi sunar, teşekkür ederim.

MAYIS 2019
Atanur ÖZDEMİR

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	viii

BİRİNCİ BÖLÜM.....	-
1. GİRİŞ	1
1.1. ÇALIŞMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	1
1.1.1. Çalışmanın Tanımı	1
1.1.2. Çalışmanın Önemi.....	1
1.1.3. Çalışmanın Yöntemi ve Amacı	1
1.2. ESKİ TÜRKÇEDEN KAZAK TÜRKÇESİNE TARİHİ DEVİRLER.....	3
1.2.1. Eski Türkçe Dönemi	3
1.2.1.1. Köktürkçe (Orhun Türkçesi).....	4
1.2.1.2. Eski Uygur Türkçesi	4
1.2.1.3. Karahanlı Türkçesi	6
1.2.2. Orta Türkçe Dönemi	7
1.2.2.1. Kıpçak Türkçesi	7
1.2.2.1.1. Kuzey Kıpçak Türkçesi.....	7
1.2.2.1.2. Güney Kıpçak Türkçesi.....	9
1.2.3. Kazak Türklerinin Tarihi ve Kazak Türkçesi.....	11
1.3. ANLAM BİLİMİ	14
1.3.1. Anlam Biliminin Kısa Geçmişi	15
1.3.2. Ülkemizde Konusu Doğrudan Anlam Değişmeleriyle İlgili Olan Bazı Çalışmalar	16
İKİNCİ BÖLÜM	-
2. MATERYAL VE YÖNTEM.....	18
2.1. KIPÇAK TÜRKÇESİNDE KULLANILMIŞ OLUP KAZAK TÜRKÇESİNDE KULLANILMAYAN KELİMELER	18
2.2. KIPÇAK TÜRKÇESİ – KAZAK TÜRKÇESİ ORTAK KELİMELER ...	205
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	-
3. BULGULAR VE TARTIŞMA	466
3.1. KIPÇAK TÜRKÇESİNDEN KAZAK TÜRKÇESİNE ANLAM DEĞİŞMESİNE UĞRAMIŞ KELİMELER.....	466
3.1.1 Anlam Daralması	466

3.1.1.1. Özelleşme.....	473
3.1.2. Anlam Genişlemesi.....	477
3.1.2.1. Genelleşme.....	559
3.1.2.2. Mecazlaşma.....	560
3.1.2.3. Komşuluk.....	601
3.1.2.4. Eksiltme	602
3.1.2.5. Tabu ve Örtmece.....	603
3.1.2.6. Argo	605
3.1.3. Başka Anlama Geçiş / Anlam Kayması.....	606
3.1.3.1. Yakın Anlama Geçiş	607
3.1.3.2. Uzak Anlama Geçiş.....	614
3.1.3.3. Zıt Anlama Geçiş	620
3.1.4. Anlam İyileşmesi	621
3.1.5. Anlam Kötüleşmesi.....	621
SONUÇ.....	624
KAYNAKLAR	627
ÖZ GEÇMİŞ.....	X
VİTAE.....	X

TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 -----	14
Şekil 2 -----	14
Tablo 1 -----	205-465
Tablo 2 -----	466-473
Tablo 2.1 -----	474-477
Tablo 3 -----	478-559
Tablo 3.1 -----	559-560
Tablo 3.2 -----	560-601
Tablo 3.3 -----	601-602
Tablo 3.4 -----	602-603
Tablo 3.5 -----	603-605
Tablo 3.6 -----	605-606
Tablo 4 -----	607-613
Tablo 5 -----	614-619
Tablo 6 -----	619-620
Tablo 7 -----	620-621
Tablo 8 -----	621-622
Tablo 9 -----	625-625

KISALTMALAR

1. ESER KISALTMALARI

- BM** : Kitâbu Bulgatü'l-Müştâk Fî Lügati't-Türk Vel'l-Kıfçak
- BV** : Baytaratu'l-Vâzih
- CC** : Codex Cumanicus
- CC*** : Codex Cumanicus (Argunşah, Güner)
- DM** : Ed-Dürretü'l-Mudiyye Fi'l-Lugati't-Türkiyye
- GT** : Gülistan Tercümesi (Kitâb Gülistân Bi't-Türkî)
- İH** : El-İdrâk
- İM** : İrşâdü'l-Mülûk Ve's-Selâtin
- İN** : Kitâb Fî İlmi'n-Nüşşâb
- KF** : Kitâb Fi'l-Fıkh
- KFT** : Kitâb Fi'l-Fıkh Bi'l-Lisâni't-Türkî
- Kİ** : Kitâbu'l-İdrâk Li-Lisâni'l-Etrâk
- KK** : El-Kavanînü'l-Külliyeye Li-Zabti'l-Lügati't-Türkiyye
- KTTS** : Қазақ Тілінің Түсіндірме Сөздігі (Қазақ Тілінің Түсіндірме Сөздігі)
- MG** : Münyetü'l-Guzât
- MS** : Kitâb-ı Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's-Semerkindî
- RH** : Kitâb Fî Rıyâzâtı'l-Hayl
- TA** : Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî
- TZ** : Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lügati't-Türkiyye

2. DİĞER KISALTMALAR

ağz. Ağız

antm. Anatomi

ar.: Arapça

arg. Argo

astr. Astronomi

btk. Bitki

cğrf. Coğrafya

dlblm. Dil bilimi

dn. Dinî

edb. Edebiyat

edt. Edat

eknm. Ekonomi

esk ed dl. Eski edebî dil

esk. Arkaik söz

etng. Etnografya

far. Farsça

fl. Fiil

flsf. Felsefe

frn. Fransızca

fzk. Fizik

geom. Geometri

grmr. Gramer

hind. : Hintçe

hr. Hırvatça

hyvn. Hayvan

ism. İsim

kmy. Kimya

krş. Karşılaştırınız

mat. Matematik

mcz. Mecaz anlam

mdl. Modal kelimeler

moğ. Moğolca

mslk. Meslekî terim

mtl. Mitoloji

mzk. Müzik

rum. Rumca

rus. Rusça

sft. Sıfat

sgd. Sogdca

spr. Spor

sy. Sayı sıfatı

syst. Siyaset

tkn. Teknik

tp. Tıp

trh. Tarih

ünl. Ünlem

ynst. Yansıtma, dışa vurma

yun. Yunanca

yy. Yüzyıl

zmr. Zamir

zrf. Zarf

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. ÇALIŞMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1.1.Çalışmanın Tanımı

Kıpçak Türkçesinden Kazak Türkçesine anlam değişmelerini konu edinen bu çalışma, Kıpçak Türkçesiyle onun çağdaş lehçesi olan Kazak Türkçesinde bulunan ortak kelimelerdeki anlam olaylarının ve kelimelerin anlam yelpazelerindeki değişikliklerin tespitini amaçlamaktadır.

1.1.2.Çalışmanın Önemi

Kelime ve kelime öbeklerinin anlamları yüzyıllardır araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Ülkemizde anlamla ilgili çalışmalar 20. yy.ın ikinci yarısından itibaren başlamıştır. Yani bu alanla ilgili çalışmalar henüz yenidir. Dolayısıyla çok geniş bir coğrafyaya yayılan Türkçenin anlam değişmeleri konusunda çalışılması gereken birçok alanı vardır. Araştırmamıza, anlam değişmeleriyle ilgi çalışılmamış olan Kıpçak Türkçesi ve onun çağdaş lehçesi olan Kazak Türkçesi konu olmuştur. Bu iki tarihî ve çağdaş lehçenin anlam değişmeleri açısından daha önce incelenip karşılaştırılmamış olması bu alanı önemli kılmaktadır.

1.1.3.Çalışmanın Yöntemi ve Amacı

Kıpçak Türkçesinden Kazak Türkçesine Anlam Değişmeleri adlı bu çalışma, iki temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Eski Türkçeden Kazak Türkçesine kadar olan tarihî devirler, anlam bilimi ve anlam biliminin tarihi hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Eski Türkçe dönemi hakkında bilgi verilirken Ahmet Bican Ercilasun (2010), “*Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*”, Ahmet Caferoğlu (2015), “*Türk Dili Tarihi*”, Annemarie Von Gabain (*Eski Türkçenin Grameri*), Ali Akar

(2013), “*Türk Dili Tarihi*” ve ilk dönemlendirme çalışmalarını yapan Aleksandr Nikolaevič Samoyloviç, Lars Johanson, Reşit Rahmeti Arat ve Lajos Ligeti gibi araştırmacıların temel kaynak olarak çeşitli eserlerinden faydalanılmıştır. Orta Türkçe dönemi hakkında bilgi verilirken Aysu Ata (2010), “Moğol Fütuhâtı ve Doğu-Batı Türk Yazı Dilleri Kavramları Üzerine”, Marcel Erdal (2004), “*A Grammar Of Old Turkic*” ve János Eckmann, Mustafa Argunşah ve Mustafa Öner gibi araştırmacıların eserlerinden yararlanılmıştır. Orta Türkçe dönemi oluşturulurken dönemin bütün tarihî lehçelerine değinilmemiştir. Kazak Türkleri ve Kazak Türklerinin tarihinde temel kaynak olarak Umay Türkeş Günay (2015), “*Türklerin Tarihi Geçmişten Geleceğe*”, Sabri Hizmetli (2011), “Kazak Ulusu ve Kazak Tarihi Üzerine: Dünü ve Bugünü” ve Ahmet Buran, Ercan Alkaya gibi araştırmacıların eserlerinden faydalanılmıştır. Anlam bilimiyle ilgili bilgi verilirken Doğan Aksan, Günay Karaağaç, Berke Vardar, Hülya Arslan-Erol, Kaken Ahanov gibi araştırmacıların çeşitli çalışmalarından faydalanılmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünü Kıpçak Türkçesi ve Kazak Türkçesi sözlüklerinden elde edilen veriler ve anlam değişimleri tasnifleri oluşturmaktadır. Bu bölümde Kıpçak Türkçesi-Kazak Türkçesi ortak kelimeleri belirlemek için fişleme yöntemi kullanılmıştır. Kıpçak Türkçesi için Recep Toparlı'nın *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü* temel kaynak olarak kullanılırken Kazak Türkçesi için Kenan Koç'un *Türkiye Türkçesi Kazak Türkçesi Sözlüğü* ve *Kazak Türkçesi Türkiye Türkçesi Sözlüğü* kaynakları kullanılmıştır. Aynı zamanda gerek duyulduğunda *Қазақ Тілінің Түсіндірме Сөздігі* ve *Қазақ Әдеби Тілінің Сөздігі* adlı sözlüklerden çeviriler yapılarak kaynak olarak kullanılmıştır. Bu bölümün ilk başlığını “Kıpçak Türkçesinde Kullanılmış Olup Kazak Türkçesinde Kullanılmayan Kelimeler” oluşturmaktadır. Kelimeler Kıpçak Türkçesi sözlüğünde geçtiği gibi özgün şekilleriyle verilmiştir. Bu bölümün ikinci başlığını “Kıpçak Türkçesi – Kazak Türkçesi Ortak Kelimeler” oluşturmaktadır. Bu başlık altında kullanımı tespit edilen ortak kelimeler vardır. Kelimeler, Kıpçak Türkçesi – Kazak Türkçesi şeklinde tablolaştırılarak karşılıklı olarak verilmiştir. Bu bölümün sonunda anlam değişmesine uğrayan kelimeler tasnif edilerek tablolaştırılmıştır. Anlam değişimleri tasnifinde H. A. Erol'un “*Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişimleri*” adlı eserinde kullanmış olduğu tasnif baz alınmıştır.

Kıpçak Türkçesi – Kazak Türkçesi ortak kelimelerde meydana gelen anlam değişmelerini inceleyen bu çalışma, ileriki yıllarda yapılacak olan anlam bilimi çalışmalarına ve anlam bilimi sözlüğüne katkı sağlamayı amaçlanmıştır.

1.2. ESKİ TÜRKÇEDEN KAZAK TÜRKÇESİNE TARİHİ DEVİRLER

1.2.1. Eski Türkçe Dönemi

Türkçenin takip edilebilen ilk evresi olan bu dönem, Türk dilinin yazılı ürünlerinin tespit edildiği ilk dönemdir. Eski Türkçe dönemi öncesinde Türkler tarafından henüz yazıya geçirilmiş bir belge bulunmamaktadır. Bu dönemi oluşturan yazı dilleri konusunda tam anlamıyla fikir birliği yoktur. İlk dönemlendirme çalışmalarını yapan A. N. Samoyloviç (1941: 73-95) ve Kaare Grönbech (2011: 10-11), çalışmalarında Köktürkçe ve Uygur Türkçesini Eski Türkçe dönemi içerisinde değerlendirmişlerdir. Eski Türkçenin Grameri adlı eseriyle Köktürk ve Uygur yazı dillerinin gramer yapılarını inceleyen A. V. Gabain, bu dönem için *Alttürkisch* (Eski Türkçe) terimini kullanmış ve bu yazı dillerini Eski Türkçe dönemi içerisinde ele almıştır (Gabain, 2007). Bu dönemlendirme çalışmalarında 6-11. yy.ları kapsayan Köktürk ve Uygur yazı dilleri Eski Türkçe dönemi içerisinde gösterilirken Karahanlı Türkçesi, Orta Türkçe dönemi içerisinde değerlendirilmiştir. Diğer taraftan Sir Gerard Clauson etimolojik sözlüğünde “13. yüzyıl öncesindeki Türkçe (Pre-thirteenth Century Turkish)” adlandırmasıyla Karahanlı Türkçesini de Eski Türkçe dönemi içerisine dahil etmiştir (Clauson, 1972). Muharrem Ergin, Eski Türkçe dönemini 8. yy.daki ilk yazılı metinlerden 12-13. yy.a kadar olan dönem olarak tanımlamıştır (Ergin, 2008: 13-14). Aynı şekilde M. Erdal, Eski Türkçeyi üç bölümde incelemiş ve Karahanlı döneminden kalan eserleri *Old Turkic* (Eski Türkçe) içerisinde ele almıştır (Erdal, 2004: 6-7). Reşit R. Arat, 12-13. yy.ların Türkçe açısından bir dönüm noktası olduğunu belirterek bu yüzyıllardan sonra dilin bünyesindeki ses ve yapı değişikliğinin belirgin bir şekilde meydana geldiğini belirtmiştir (Arat, 1987: 298). A. Ata, Eski Türkçe döneminin Moğol istilasıyla son bulduğunu belirterek farklı bölgelere yayılan Türklerin 13. yy.ın ilk çeyreğinden itibaren Orta Türkçe dönemini başlattığını kaydetmiştir. Dolayısıyla Karahanlı Türkçesinin Eski Türkçe dönemi içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini dile getirmiştir (Ata, 2010: 29-37). Bu dönemlendirme çalışmalarından farklı olarak L. Ligeti (1951: 301-327) ve A. Caferoğlu (2015: 41), Eski Türkçe döneminin Köktürkçe ve Uygurca devrini teşkil ettiğini belirtip Eski Kırgızcanın da buraya eklenebileceğini kaydetmiştir. Yukarıdan anlaşılacağı üzere araştırmacılar, genel anlamda Karahanlı Türkçesini Türkçenin hangi döneminde değerlendirileceği konusunda hemfikir değildirler. Dönemlendirme üzerine yapılan ilk ve güncel çalışmaları dikkate alarak bu çalışmada Karahanlı Türkçesini Eski Türkçe dönemi içerisinde vermeyi uygun buluyoruz.

Bugünkü bilgilere dayanarak Eski Türkçe dönemi için Türk dilinin başlangıç noktası diyebiliriz. Bu dönem, 7. yy.dan başlayarak 13. yy.a kadar devam eden Köktürkçe (Orhun), Uygur Türkçesi ve Karahanlı Türkçesi yazı dilleriyle eser verilen dönem kapsamaktadır. 13. yy.a kadar devam eden bu üç yazı dili birbirinden ses ve şekil bilgisi açısından çok farklı olmamakla birlikte farklı din ve kültürlerin tesiriyle değişik türlerde eserler ortaya koymuştur (Ata, 2011: 26).

1.2.1.1. Köktürkçe (Orhun Türkçesi)

Bugün Türkoloji çalışmalarına temel olan bu yazı dili, günümüzden yaklaşık bin üç yüz yıl önce Asya bozkırlarında yaşanan siyasi-sosyal olaylar ve bugünden asırlar önce konuşulan Türkçe bilhassa da Türk devlet töresi gibi bilgiler taşıması bakımından önem arz etmektedir. Bu dönemden günümüze ulaşan eserler Köktürklerin ikinci döneminden kalmış olan eserlerdir. Bu eserler taş dokuma (*tokı-*) sanatıyla sütun şeklindeki taşlar üzerine kazınarak yapılan bengü taş ve yazıtlardan oluşmaktadır. Günümüzde Köktürklerden kalma yaklaşık on kadar bengü taş ve yazıt vardır (Ercilasun, 2010: 128). Bunlar içerisinde edebî açıdan en önemlileri; *Tonyukuk*, *Köl Tigin* ve *Bilge Kagan* bengü taşlarıdır. Köktürlere özgü olan Türk (Köktürk) yazısı kullanılan yazıtlarda alfabeyle ilgili fikir ayrılıkları devam etmektedir. İskandinav Run yazısına benzediği için Runik ya da Pehlevî, Soğdak, Part gibi İranî kökenli alfabelere ve daha eski kökenli Samî alfabelerine de bağlayanlar vardır (Buran, 2015: 308).

Bu döneme ait olan bengü taşları şüphesiz Türklerin ilk yazılı belgeleri değildir. Çünkü bengü taşlarının dili işlenmiş bir dil olduğu için yeni oluşmuş bir yazı dilinden uzaktır (Ergin 2008: 13). Bu dönem öncesinde Türklere ait henüz herhangi bir yazılı belge olmadığı için Türk dilinin başlangıcı Köktürkçe ile sınırlıdır. Ancak dilbilimi kuralları çerçevesinde bengü taşları üzerine yapılacak olan bir çalışma ile Türk dilinin başlangıcının daha önceki asırlarda olduğunu tahmin etmek mümkündür (Arslan-Erol, 2014: 1).

1.2.1.2. Eski Uygur Türkçesi

Uygur Türkleri ile bir çok diğer Türk boylarının 8-11. yy.larda oluşturdukları yazı dili için kullanılan Eski Uygur Türkçesi terimi, Manihaizm ve Budizm dinlerinin tesirinde Türkistan'da gelişen ve Köktürkçeden çok da farklı olmayan Türk yazı dilidir (Buran, 2015: 112). Bu dönemde gerçekleşen din ve kültür değişikliği, yerleşik hayata geçiş ve göçler gibi temel etkenler yazı dilinin Köktürkçeden az da olsa

farklılaşmasına neden olmuştur. Böğü Kağan döneminde kabul edilen Manihaizm ve Budizm dinlerinin tesiriyle Çin, Hint ve Sanskrit dillerinden tercüme edilen eserler yoluyla Türkçenin yapısal özellikleri değişerek sözcük yapma yolları gelişmiştir. Uygur Türklerinin yerleşik hayata geçmesiyle tarım, mimari ve ticaret alanında yeni kavramlar Türk diline girmiştir. Bunlar neticesinde Türkçe eklerle yeni sözcükler türetilerek Türkçenin kelime hazinesi genişlemiştir (Akar, 2013: 106). Diğer Türk boyları ile birlikte Orta Asya’da siyasi bir birlik oluşturan Uygur Türkleri, dinî inançlarındaki toleransları, yerleşik ve göçebe hayattaki serbestlikleri ve Türk diline ve kültürüne bağlılıkları ile Türk dilinin ve kültürünün gelişmesine önemli katkılarda bulunmuşlardır (Caferoğlu, 2015: 116).

Türkler tarih boyunca kendi kültürlerini yazıya dökme ihtiyacını karşılamak için çeşitli alfabeler oluşturmuş ya da mevcut alfabelerden faydalanarak bu ihtiyacı gidermişlerdir (Arat, 1987: 674-699). Uygur Türkleri de kendi kültürlerini yazıya dökmek için *Uygur*, *Brahmi*, *Soğd*, *Süryani* ve *Çin* alfabeleri gibi birçok alfabe kullanılmıştır. Soğd yazısının bir çeşidi olan Uygur yazısı, bunlar içerisinde en çok kullanılmıştır (Gabain, 2007: 9-10). Uygur Türkçesiyle yazılmış günümüze ulaşan eserleri şu şekilde sıralayabiliriz:

Manici çevreye ait metinler: Bu çevreden kalma bilinen sekiz şiir mevcuttur. Nazım, manzume ve şiir türleri için *şlok* ve *takşut* kelimelerinin kullanıldığı Manici edebiyatta şiirler genelde dörtlükler halinde yazılmıştır. Manici çevreye ait nesirler, nazımlara kıyasla daha azdır. Bunlar arasında en önemlilerinden biri Irk Bitig (Fal Kitabı)’dır.

Burkancı çevreye ait metinler: Genellikle din temalı olan Burkancı edebiyattan kalma nazım sayısı oldukça fazladır. Bunlar için *koşug*, *takşut*, *şlok* ve *padak* terimleri kullanılmıştır. Manici edebiyatta olduğu gibi Burkancı edebiyatta da şiirler genellikle dörtlükler halinde yazılmıştır. Burkancı edebiyatta oldukça hacimli olan nesir, Vinayalar, Sûtralar, Abidarmalar ve Diğerleri olmak üzere dört grupta ele alınmıştır. Bunlar içerisine dahil olan *Altun Yaruk*, *Sekiz Yükme*, *Maytrisimit* ve *Üç İtigsizler* en önemli olanlarıdır.

Hristiyan çevreye ait metinler: Hristiyanlığın Nesturî koluna mensup olan çevre tarafından oluşturulmuş birkaç metin bulunmaktadır. Ayrıca 13-14. asırlardan kalma mezar taşlarında Süryani yazılı Türkçe satırlar da mevcuttur.

Müslüman çevreye ait metinler: Genelde nazım olan bu metinler, şeklen Divanü Lügati't-Türk'teki ve Manici Burkancı çevre tarafından oluşturulan şiirlere benzese de konu bakımından farklıdır (Ercilasun, 2010: 226-262).

1.2.1.3. Karahanlı Türkçesi

Uygurların yıkılmasından sonra Karluk, Yağma, Çigil ve Tohsı Türk boylarının Kaşgar bölgesinde kurmuş oldukları devlette, İslam etkisi altında gelişen Türk yazı dilidir. 11-13. yy.ları kapsayan bu dönem, Karahanlı hükümdarı Satuk Buğra Han'ın İslamiyet'i kabul etmesiyle ilk İslamî eserleri vermiştir (Ölmez-Kaçalin, 2011: 3). Uygur yazı dilinin gelişmiş bir devamı olan Karahanlı Türkçesi, Uygur Türkçesinden çok farklı değildir. Eski Türkçenin ses ve şekil özelliklerini genel anlamda koruduğu için Eski Türkçe dönemi içinde değerlendirilmektedir (Akar, 2015: 140). Yeni din ve kültür etkisinde gelişen Karahanlı Türkçesi, dile giren yabancı kelimeler bakımından zengindir. Ancak o dönemde yabancı kelimelere Türkçe karşılıkların aranması, Türkçenin sözcük türetme yollarını geliştirmiş ve dolayısıyla Karahanlı Türkçesi zengin bir söz varlığına sahip olmuştur (Aksan, 1996: 107). Necmettin Hacıeminoğlu (1996) Karahanlı Türkçesinin Türk dili tarihindeki yeriyle ilgili şunları kaydetmiştir.

“Yaklaşık iki yüzyıllık bir zaman dilimine hâkim olan Karahanlı Türkçesi, Köktürk ve Uygur Türkçesinin tabîî bir devamıdır. Nitekim 13. yüzyıldan itibaren gelişen yeni yazı dilleri, Karahanlı Türkçesinin evlatları durumundadır.” (Hacıeminoğlu 1996: 1).

Karahanlı Türkçesi döneminde İslamî etkiler ve Arap-Fars kültürü bu dönemden itibaren yavaş yavaş kendini hissettirmeye başlamıştır. Arapça ve Farsça kelimelerin dile girdiği bu dönemde Arap alfabesi de kullanılmaya başlanmıştır. Yaklaşık iki yüz yıl kadar hakimiyet süren Karahanlı Türkçesi, 13. yy.dan sonra Moğol istilasıyla yerini yeni oluşacak olan Türk lehçelerine bırakmıştır (Ata, 2010: 29-37).

Karahanlı Türkçesi döneminden kalan eserler: *Kutadgu Bilig*; 1069-1070 yıllarında Yusuf Has Hâcib tarafından kaleme alınmıştır. Bu dönemin ilk büyük eseridir. *Dîvânu Lügâti't-Türk*; Kâşgarlı Mahmud tarafından 1072-1074 yıllarında kaleme alınmıştır. Sadece bir sözlük değil; Türk boyları, gelenek ve görenekleri hakkında da bilgi vermektedir. Türk dünyasının en büyük eseridir. *Atabetü'l-Hakâyık*; Edib Ahmed Yükneki tarafından kaleme alınmıştır. Yazılış tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte 12. yy.da yazıldığı tahmin edilmektedir. *Dîvân-ı Hikmet*; Hoca Ahmet Yesevî'nin “hikmet” adındaki şiirlerinden oluşan eser 12.yy.da kaleme alınmıştır. Ayrıca Karahanlı Türkçesiyle yazılmış *Kuran Tercümeleleri* mevcuttur.

1.2.2. Orta Türkçe Dönemi

Bu dönem 13. yy.dan itibaren farklı bölgelere dağılan Türk boylarının oluşturduğu yazı dillerini yani Karahanlı Türkçesinden sonra 16. yy.a kadar olan dönemi kapsamaktadır (Johanson, 1998). 13. yy.dan itibaren Moğol istilasıyla birlikte değişik bölgelere yayılan Türkler; batıda Eski Anadolu ve Osmanlı Türkçesini, doğuda Harezmi ve Çağatay Türkçesini, kuzey ve güneyde ise Kıpçak Türkçesini oluşturmuşlardır (Ata, 2011: 30).

1.2.2.1. Kıpçak Türkçesi

Orta Türkçenin Kuzeybatı kolunu oluşturan Kıpçak Türkçesi, kuzeyde *Deşt-i Kıpçak*¹ güneyde Mısır ve Suriye’de yaşayan Türk boyları tarafından oluşturulan yazı dilidir (Akar, 2013: 218). Karahanlı Türkçesinin yaygın olarak konuşulduğu bölgeden 13. yy.dan sonra Oğuzlarla birlikte batıya ve kuzeye göç eden Kıpçak Türkleri, 13. asırdan sonra kendi yazı dillerini oluşturmuşlardır (Bilgin-Hacıeminoğlu, 2002: 422).

Kıpçak Türklerinin kökeni ve adı, araştırmacılar tarafından uzun süredir tartışılmış; farklı görüşler ortaya konmuştur. “*Sarı, sarımsı, solgun*” anlamında olan Kıpçak adı, ilk olarak Köktürk yazıtlarında (*Bayan Çor “Şine Usu”*) “*Türk Kıpçak elig yıl olurmuş*” (Türk Kıpçak elli yıl oturmuş “*yönetmiş*”) şeklinde geçmiştir (Ercilasun, 2010: 355). Bizans ve Latin kaynaklarında *Kuman (Comani)*, Rus kaynaklarında *Povolovets*, Macar kaynaklarında *Kun*, Moğol ve Çin kaynaklarında ise *Kıpçak (Kıfçak, Kıbçak)* olarak geçmektedir (Argunşah vd. 2011: 213).

Geniş bir alana yayılan Kıpçak Türkçesi asıl gelişimini Mısır ve Suriye’de kaydetmiştir. 13.17. yüzyıl Kıpçak Türkçesi üç grupta incelenmektedir. 1. *Kuman Kıpçakçası (13-17. yy)* 2. *Memluk Kıpçakçası (14-16. yy)* 3. *Ermeni Kıpçakçası (16-17. yy)*. (Tekin-Ölmez, 1999: 41). Bunları Kuzey Kıpçak Türkçesi ve Güney Kıpçak Türkçesi olarak iki grupta inceleyebiliriz.

1.2.2.1.1. Kuzey Kıpçak Türkçesi

Kuzey Kıpçak Türkçesi; Altın Orda devletinde yaşayan Kıpçak Türklerinden

¹ Kıpçak bozkırı anlamında gelen kelime, doğuda Türkistan’ın batısından batıda Tuna nehrine, kuzeyde Orta İdil bölgesinden güneyde Kırım’a kadar olan Türklerin yaşadığı bölgeyi ifade etmektedir. Bu bölge 12-13 yy.lardan itibaren Deşt-i Kıpçak olarak adlandırılmıştır. Moğolların bölgeye hakim olmasından sonra Altın Orda adı da kullanılmakla birlikte 18. yy’lara kadar Deşt-i Kıpçak ibaresi kullanılmaya devam etmiştir (Buran, 2015: 97).

derlenen kelimeleri, Latin harfleriyle yazılmış Codex Cumanicus'u ve Ermeni harfli Kıpçak metinlerini kapsamaktadır. Kuzey Kıpçak Türkçesi daha çok Hristiyan dinine ait metinlerden meydana gelirken Güney Kıpçak Türkçesi İslam dini etkisinde gelişmiştir. Kuzey Kıpçak Türkçesi, Kuman Kıpçakçası ve Ermeni Kıpçakçası olmak üzere ikiye ayrılır (Argunşah vd. 2011: 274).

a. Kuman Kıpçakçası

Kuman Kıpçakçası Güney Rusya'da, Kırım'da ve Orta Asya'nın batı bölgelerinde yaşayan göçebe Kıpçak Türklerinin konuştukları lehçedir. Kuman Kıpçakçasından günümüze kalan tek yapıt Özbek Han'ın izniyle on yedi Fransiskan misyonerinin 1303-1362 yılları arasında yazdığı "Kuman Kitabı" anlamına gelen *Codex Cumanicus*'tur (Tekin-Ölmez, 1999: 42). Codex'i dönemin diğer eserlerinden ayıran en önemli özelliği Latin harfleriyle yazılmış olmasıdır. Eser, Alman ve İtalyan olmak üzere iki bölümden oluşurmaktadır. Eserin eldeki tek yazma nüshası, İtalya'da Venedik Saint Marcus Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Argunşah-Güner, 2015: 21).

b. Ermeni Kıpçakçası

Bu dönem 11.-15. yy.lar arasında Kıpçak Türkleriyle yoğun etkileşime girerek Kıpçak Türkçesini öğrenen ve daha sonra kilise vb. yerlerde Kıpçak Türkçesiyle konuşup Ermeni harfleriyle yazan Ermenilerden kalma eserleri içermektedir (Argunşah vd. 2011: 277). Talat Tekin ve Mehmet Ölmez (1999) "Türk Dilleri Giriş" adlı eserde, Ermenilerin Kıpçak Türkçesini nasıl ve nerede öğrendiklerini şu şekilde açıklamışlardır.

"11. yy ortalarında Doğu Anadolu'daki Bagratid Ermeni devletinin Selçuklu akınları ile yıkılması sonucu Ermenilerin büyük çoğunluğu Kırım'a göç edip Kıpçaklarla yaşamış ve onların Rusya, Bizans ve Memluklerle olan siyasi ve ekonomik ilişkilerinde Kıpçaklara yardımcı olmuşlardır. Bunun sonucunda Kırım Ermenileri günlük konuşma dilinde Kıpçak Türkçesini benimsemişlerdir." (Tekin-Ölmez, 1999: 46).

Ermeni harfli Kıpçak metinlerinden günümüze kalan başlıca eserler şunlardır:

Tarihî vakayinameler: 1. *Kamenets Vakayinamesi* 2. *Venedik Vakayinamesi*

3. *Polonya Vakayinamesi*.

Kanun kitapları, mahkeme sicil defterleri ve tutanaklar: Ermeni Kıpçakçası ile yazılmış 40 adet tutanak defteri mevcuttur. Bunlar arasında en önemli belge *Töre Bitigi* adlı kanun kitabıdır.

Filolojik eserler: Yazarı belli olmayan beş sözlüğü içermektedir.

Dinî eserler: Bu grupta beş adet *Zebur kitabı*, *havari Pavlus'un mektubu*,

dokuz adet dua kitabı, *Vartabed Anton*'un dört adet vaaz kitabı, velilerin hayatları ve astroloji ile ilgili birkaç kitap, bir paskalya takvimi ve on iki hayvanlı Türk takviminin listesi bulunmaktadır.

Edebî eserler: Eldeki tek edebî eser, *Hikmetli Hikâr'ın Hikâyesi* (İstoriya Mudrogo Hikâra)'dır.

Doğa bilimlerine ait eserler: Bu gruptaki eserlerden biri hakkında bilgi vardır. A. Torosoviç'in *Tayni Filosofskogo Kamnya* adlı eseridir (Argunşah vd. 2010: 280).

1.2.2.1.2. Güney Kıpçak Türkçesi

Mısır ve Suriye bölgelerinde İslam dininin tesirinde oluşan Kıpçak Türkçesidir.

a. Memluk Kıpçakçası

Memluk Kıpçakçası, Mısır ve Suriye'de çoğunluğunu Altın Orda devletinden köle olarak gelen Kıpçak Türklerinin oluşturduğu Türk yazı dilidir. Eyyubî sultanlarının hizmetinde bulunan bu Türk boyu zamanla güçlenerek Eyyubî hükümdarlığına son vermiş ve Kıpçak Türkçesinin bölgede etkinliğini artırmışlardır (Eckmann, 1965: 35). J. Eckmann (1965), tasnifinde Memluk Kıpçakçasını ikiye ayırmıştır. 1. *Asıl Memluk Kıpçakçası*: Daha çok Harezmi-Altın Ordu yazı diline yakındır. 2. *Karışık Oğuz-Kıpçakçası*: Bu bölüm dilde birlik göstermez, fakat Kıpçak öğelerinin daha çok olduğu grup ve Oğuz, Anadolu Türkçesi öğelerinin daha çok olduğu grup şeklinde ikiye ayrılır (Eckmann, 1965: 35-36).

Memluk Kıpçakçası ile yazılmış başlıca eserler:

1. Sözlük ve gramer kitapları

a. Kitâbü'l-İdrâk li Lisâni'l-Etrâk

Türkçenin bilinen ilk grameri olup Ebu Hayyan tarafından yazılan eser 18 Aralık 1312 de Kahire'de tamamlanmıştır.

b. Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî

Araplara Türkçe öğretme amacıyla yazılan sözlüktür. Arapça-Türkçe Sözlük ve Moğolca-Farsça Sözlük şeklinde iki bölümden oluşmaktadır.

c. Ed-Dürretü'l-Mudiyye fi'l-Lügati't-Türkiyye

Eser, "Türk dilinin parlayan incisi" anlamına gelmektedir. Sözlük ve konuşma cümlelerinden oluşan bu eser, Araplara Türkçe öğretme amacıyla yazılmıştır. Eserin yazarı belli değildir.

d. El-Kavânînü'l-Küllîye li-Zabti'l Lügati't-Türkiyye

15. yy. başlarında Kahire’de yazılan bu eserin müellifi bilinmemektedir. Araplara Türkçeyi öğretmek maksadıyla Arap filoloji metoduna göre yazılmıştır.

e. Et-Tuhfetü’z-Zekiyye Fi’l-Lügati’t-Türkiyye

Türk sözlükçülük geleneğinin önemli örneklerinden biri olan bu eserin giriş bölümünde Memluk Kıpçakçasıyla yazıldığı bilirse de yazarı bilinmemektedir. Toplamda 91 sayfa olan bu eser, gramer ve Arapça-Kıpçakça sözlük olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

f. Kitâbu Bulgatü’l-Müştâk Fî Lügati’t-Türk ve’l-Kıfçak

Cemaleddin Ebu Muhammed Abdullah et-Türkî’ye ait olan eser bir sözlük çalışmasıdır. Yazılış tarihi belli olmayan bu eser, isim ve fiiller olmak üzere bölümlerden oluşmaktadır.

g. Kitâbü’l-Ef’âl

Abbâs İbni Hamza es-Sabrânî tarafından 757 yılında Mısır’da yazılmıştır. “Filler Kitabı” anlamına gelen eser, Arapça-Türkçe ve bir bölümü de Farsça olan satır arası bir sözlüktür.

2. Edebî eserler

a. Seyf-i Sarâyî, Gülistân Tercümesi (Kitâb Gülistân bi’t-Türkî)

Kıpçak Türkçesinin tek edebî eseri olan Gülistan Tercümesi, İran şairi Sadi’nin Gülistan adlı eserinin bilinen ilk Türkçe çevirisidir. Çeviriyi yapan Saraylı Seyf eseri, birebir çeviriden ziyade esere kendinden bir şeyler katarak çevirmiştir. Dolayısıyla kelime hazinesi ve gramer özellikleri açısından önemli olan bu eseri tercüme görünümünden çıkarmıştır. Eserin tek yazma nüshası Hollanda’nın Leiden Akademisi Kütüphanesinde dir.

3. Fıkıh kitapları

a. İrşdü’l-Mülûk ve’s-Selâtîn Tecümesi

Kıpçak Türkçesinin önemli eserlerinden biridir. 1387 yılında Berke Fakih tarafından melik ve sultanlara yol göstermek amacıyla yazılan eser, emir Bacman adına tercüme edilmiş bir fıkıh kitabıdır. 498 varaktan oluşan eserin Ayasofya ve Yusuf Ağa kütüphanesinde iki nüshası bulunmaktadır.

b. Kitâbu Fi’l Fıkh Bi Lisâni’l -Türkî

14. yy.da yazılan eser, 295 varaktan oluşmaktadır. Ali Emiri kütüphanesinde tek nüshası bulunan eser Kıpçak Türkçesiyle yazılmış bir fıkıh kitabıdır.

c. Mukaddimetü'l-Gaznevî fi'l-İbâdât (Kitâb fi'l-Fıkh) Tercümesi

Çevirisinde Oğuz özelliklerinin ağır bastığı kitap, satır arası bir tercüme kitabıdır. Eser, Hanifi mezhebindeki ibadet şekilleri hakkında bilgiler içermektedir.

Kitâb-ı Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's-Semerkindî Tercümesi

Ebu'l-Leys tarafından kaleme alına bu eser, bir satır arası tercümesidir. Daha çok dini konuları ele alan eser, İsenbay Sudun tarafından istinsah edilmiştir. Eserin Ayasofya kütüphanesinde bulunan nüshasında Kıpçak özellikleri ağır basmaktadır.

4. Askerlik ve okçulukla ilgili kitaplar

a. Münyetü'l-Guzât

Arapça bir eserden tercüme edilen eser, binicilik ve atçılıkla ilgili bilgiler içermektedir. Eserin bilinen tek nüshası Topkapı Sarayı 3. Ahmet kütüphanesindedir.

b. Kitâb fi İlmi'n-Nüşşâb (Hulâsa) Tercümesi

“Ok İlmi Kitabı” anlamına gelen eser, Mahdum Tolu Bey'in isteği üzerine Arapçadan tercüme edilmiştir. Eserin İstanbul ve Paris'te bilinen iki nüshası bulunmaktadır.

5. Atçılık ve baytarlıkla ilgili kitaplar

a. Asa Kitâbu'l-Hayl (Kitâb f Riyâzâtı'l-Hayl) Tercümesi

Farsçadan tercüme edilen bu eser, binicilik ve at kullanma ile ilgili bilgiler içermektedir. İstanbul Bayezid genel kitaplığı ve Paris Biblioteque Nationalite'de olmak üzere iki nüshası vardır.

b. Baytaratü'l-Vâzıh Tercümesi

Hastalıkların sınıflandırılması ve at vb. hayvanların nasıl tedavi edilmesine dair bilgiler içeren baytarlığa ait bir eserdir. Tolu Bey'in emri üzerine Baytarat adlı Arapça bir kitaptan tercüme edilen eser, giriş kısmı ile dört bölümden oluşmaktadır. Eserin Topkapı Sarayı Revan Köşkü Kütüphanesi ve Paris Biblioteque Nationalite'de iki yazma nüshası bulunmaktadır (Argunşah vd. 2011: 274-301).

1.2.3. Kazak Türklerinin Tarihi ve Kazak Türkçesi

Günümüzde kuzeyde Rusya, güneyde Özbekistan, Kırgızistan ve Türkmenistan, doğuda Çin ve batıda Hazar Denizi'ne kıyısı olan bölgede yaşayan Kazak Türklerinin tarih sahnesine ne zaman çıktığı hakkında çeşitli görüşler vardır ve bunlar araştırmacılar tarafından hâlâ tartışılmaktadır (Hizmetli, 2011:25). Bunlardan en çok kabul görene göre Kazak Türkleri, Cengiz Han'ın oğlu Cuci tarafından kurulan Altın Ordu devletinin 1456'da dağılmasıyla siyasi birlik oluşturmuş bir Türk boyudur. Altın Ordu

devletinin yıkılmasıyla 1457’de Deşt-i Kıpçak’ta Özbek Hanlığı kurulmuştur. Bu yıllarda Özbek Hanlığına bağlı olan Kazak Türkleri, Özbek Hanlığının kurucu Ebul Hayr Han ile aralarının açılmasıyla Kerey ve Canibek Han’ın önderliğinde kendilerini destekleyen boylarla birlikte ilk Türk yurtlarından olan Çu bölgesine göç ederek 1468 yılında Kazak Hanlığını kurmuşlardır (Türkeş-Günay, 2015:458). Yarım asır Moğol yönetiminde olan Deşt-i Kıpçak bölgesi, Kazak Türklerinin bağımsızlıklarını kazanmasıyla tekrar Türk hakimiyetine girmiştir.

19. yy.ın başlarına kadar Deşt-i Kıpçak’ta hüküm süren Kazak Türkleri, bu süre zarfında başta Kalmuklar, Ruslar ve bölgedeki diğer Türk boyları da dahil olmak üzere bir çok ulusla mücadele etmişlerdir. 1718 yılına kadar Kalmuk ve Ruslara rağmen Kazak Türkleri, hanlığın sınırlarını genişletmiş, siyasi birlik ve bütünlüğü sağlamışlardır (Türkeş-Günay, 2015:458-60). Tevkel Han’ın ölümünden sonra Kazak Hanlığı, siyasi gücünü kaybetmiştir. Bunun sonucunda Kazak Türkleri, Ulu Cüz (Ulu Yüz-Ordu), Orta Cüz (Orta Yüz-Ordu) ve Kişi Cüz (Küçük Yüz-Ordu) olmak üzere birbirinden bağımsız üç bölgeye ayrılarak kendi içlerinden hanlar tarafından yönetilmiştir (İsmail, 2002:45-48). Kazak Hanlığının bölgelere ayrılmasıyla Kalmukların saldırıları artmış, Rusya’nın 1552 yılında Kazan Hanlığını, 1556’da Astrahan Hanlığını ele geçirmesi ve Nogay Hanlığına siyasi üstünlük sağlaması sonucunda Rus sınırı Kazak Hanlığının sınırına dayanmıştır. Bu durumda Kazak Türkleri bir yandan Ruslar diğer yandan Kalmuklar ile mücadele etmek zorunda kalmıştır. Kazak Hanlığının cüzlere ayrılmasıyla sarsılan otoritesi, Rus ve Kalmuk saldırılarıyla tamamen zayıflamıştır. 1847’de Kazak Hanı Kene Sarı Han’ın Ruslar tarafından pusuya düşürülmesi sonucunda Kazak Hanlığı kısmen Rus egemenliğine girerek 1854 yılında tamamen Rus boyunduruğu altına girmiştir (Caferoğlu, 1988:32-33).

Rus egemenliğine giren Kazak Türkleri, bu süre zarfında Rusların dinî, etnik ve siyasi asimileştirme politikalarına maruz kalmışlardır. Kazak Türklerinin yaşadıkları bölgelere Rus aileler yerleştirilerek Kazak Türklerinin etnik kökenleri değiştirilmeye çalışılmış ve halk, Rusların uyguladığı politikalarla ekonomik açıdan zayıflatılmıştır. Zaman zaman Rusların bu politikalarına karşı ayaklanan Kazak Türkleri, Ruslar tarafından kanlı bir şekilde bastırılmıştır. Bu baskılar altında bağımsızlığını kazanmaya çalışan Kazak Türkleri, 1917 yılında Bolşevik ihtilalinden sonra Alaş Orda Partisi’ni kurarak Bükey Han önderliğinde Kazakistan Hükümeti’ni ilan etmişlerdir. Ancak Kazak Türklerinin bağımsızlık hareketi olan Alaş Orda hükümeti hem kızıl ordu hem de beyaz orduya karşı savaştıkları için kısa sürede zayıf düşmüş ve 1919 yılında

bu bağımsızlık hareketi Ruslar tarafından kanlı bir şekilde bastırılmıştır. Bunun neticesinde Kazak Türkleri, 1920’de Sovyetler Birliği’ne bağlanmıştır. Sovyetler Birliği dağılına kadar bağımsızlık yolunda çeşitli statüler kazanan Kazak Türkleri, 1990’lı yıllarda Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla 1991 yılında bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Yapılan parlamento seçimleri neticesinde Nur Sultan Nazarbayev Cumhurbaşkanı seçilmiş ve Kazak Türkçesi devletin resmi dili olarak kabul edilmiştir (Türkeş-Günay, 2015:578-80).

Kıpçak grubu Türk yazı dillerinden biri olan Kazak Türkçesi, Kıpçak grubunun en geniş alanda konuşulan koludur. Kazak Türkçesinin kelime hazinesini Türkçe kelimelerle Arapça, Farsça, Moğolca ve Rusça kelimeler oluşturmaktadır. Diğer Türk lehçelerine kıyasla Arapça ve Farsçadan çok etkilenmeyen Kazak Türkçesinin mevcut yazı dilinde bulunan Arapça-Farsça kelimeler, Kazak Türkçesinin ses düzenine uygun hale getirilerek yazı diline aktarılmıştır. Bu konuda en önemli etken, Kazak Türklerinin geç tarihte yazı dili oluşturmasıdır (Koç-Doğan, 2004:6-11). Bugün Kazakistan, Doğu Türkistan, Özbekistan, Türkmenistan gibi bölgelerde yaşayan Kazak Türkleri tarafından konuşulan Kazak Türkçesi, Kıpçak lehçelerinden en çok Karakalpak ve Nogay lehçeleriyle benzerlik göstermektedir (Özkan, 1997:71). Geniş bir alana yayılan Kazak Türkçesinin *Kuzeydoğu*, *Güney* ve *Batı* olmak üzere üç ana ağız grubu vardır. Bunlardan Kuzeydoğu grubu mevcut yazı dilinin temelini oluşturmaktadır. Diğer Türk boyları gibi Kazak Türkleri de tarih boyunca farklı alfabeler kullanmışlardır. 1923 yılına kadar Arap alfabesini kullanan Kazak Türkleri, 1928’de Latin alfabesine geçmişlerdir. Ancak bu uzun sürmemiştir. Rusların politikaları doğrultusunda 1940 yılında Kiril alfabesini kabul etmişlerdir (Buran, 2015:177-78). Bağımsızlıklarından yirmi altı yıl sonra 27 Ekim 2017’de cumhurbaşkanı Nur Sultan Nazarbayev Latin harflerine geçiş kararnameini onaylamıştır. Böylece Kazak parlamentosu, 2025’e kadar kademe olarak Latin harflerine geçişi kabul etmiştir.

KIRIL	LÁTIN	ARAP
А а	A a	ا
Б б	B b	б
В в	V v	в
Г г	G g	г
Д д	D d	д
Е е	E e (ye)	ه (ye)
Ё ё	Yo yo	يو
Ж ж	C c (ǰ j)	ج (ǰ)
З з	Z z	ز
И и	Iy iy (i, iy)	ي
Й й	Y y	ي
К к	K k	ك
Л л	L l	ل
М м	M m	م
Н н	N n	ن
О о	O o	و
П п	P p	پ
Р р	R r	ر
С с	S s	س
Т т	T t	ت
У у	Uv uv (v, üv)	ق
Ф ф	F f	ف
Х х	H h	ه
Ц ц	Ts ts	تس
Ч ч	Ç ç	چ
Ш ш	Ş ş	ش
Щ щ	Şç şç	شچ
Ы ы	I i	ي
Э э	E e	ه
Ю ю	Yu yu	يو
Я я	Ya ya	يا
І і	I i	ي
Қ қ	K k	ك
Ң ң	n n	ن
Ғ ғ	Ġ ġ	غ
Ү ү	Ü ü	و
Ұ ұ	U u	و
Ө ө	Ö ö	و
Ә ә	E e (Aa)	ه
Һ һ	H h	ه

Şekil 1 Kazak Türkçesi (Sovyetler Birliği) Alfabeti (Ercialsun 2014:27).

№	Жазылуы	Дыбысталуы	№	Жазылуы	Дыбысталуы
1	A a	[a]	17	N n	[n]
2	Á á	[ə]	18	O o	[o]
3	B b	[b]	19	Ó ó	[o]
4	D d	[d]	20	P p	[p]
5	E e	[e]	21	Q q	[k]
6	F f	[f]	22	R r	[p]
7	G g	[r]	23	S s	[c]
8	G' g'	[r]	24	T t	[t]
9	H h	[x], [h]	25	U u	[y]
10	I i	[i]	26	Ú ú	[y]
11	Iı	[u], [ü]	27	V v	[b]
12	J j	[ʒ]	28	Y y	[ɪ]
13	K k	[k]	29	Ý ý	[y]
14	L l	[l]	30	Z z	[z]
15	M m	[m]	31	Sh sh	[ʃ]
16	N n	[n]	32	Ch ch	[tʃ]

Şekil 2 27 Ekim 2017’de kabul edilen Latin Alfabeti (<https://informburo.kz>).

1.3. ANLAM BİLİMİ

Beş duyu organıyla gerçek dünyadan edinilen algıların ve yapay bir dünya olan düşünce sisteminden alınan bilgilerin, kişinin önceki deneyimlerinden faydalananarak yorumlanmış şekline *anlam (sense, meaning)* denir (Karaağaç, 2013: 19). Batı’da dilbilim araştırmalarında (*Alm. Semantik, Fr. Sémantique, İng. Semantics*) terimiyle karşılanan anlam bilimi; bir dilin sesleri dışında kalan anlamlı birimlerinde, sözcük ve sözcük öbeklerinde meydana gelen anlam değişmelerini izleyen ve dünya dilleri arasındaki evrensel kuralları bulmaya çalışan bilim dalıdır (Karaağaç 2013:120-21). Diğer bir deyişle anlama ilişkin sorunlar üzerinde dil bilimiyle alakalı olduğu kadar felsefe, mantık, toplumbilim, ruhbilim vb. bilim dallarıyla yakından ilişkisi olan anlam bilimi, dili anlam yönünden ele alan ve içeriği eşzamanlı-artzamanlı olarak inceleyen bilim dalıdır (Vardar 2007: 18). İm/işaret anlamına gelen ve daha sonra “anlam” olarak genişleyen semantik terimi, ikisinin de kökü “sema” olan Grekçe semantikos’tan veya samainen’den gelmiştir (Arslan-Erol 2014: 17).

1.3.1. Anlam Bilimin Kısa Gemişı

Dil bilimi çalışmaları çok eskiye (eski Hint ve eski Yunan) dayansa da doğrudan anlam bilimi üzerine yapılan çalışmalar 20. yy.ın ilk yarısında başlamıştır. 19. yy öncesinde Doğu ve Batı bilginleri *Pānini*, *Nāgesa Bhatta*, *Platon*, *Sokrates*, *Kratlyos*, *Aristoteles*, *Epikuros*, *John Locke*, *Francis Bacon*, *Leibniz*, *Herder* ve *Wilhelm V. Humboldt* gibi araştırmacılar, çalışmalarında doğrudan anlam bilimiyle ilgili olmasa da nesnelerin isimlerini ve anlamla ilgili ilişkilerini irdeleyecek konuları ele almışlardır. 19. yy.da Alman araştırmacı *Karl Reisig* “Latin Dilbilimi zerine Dersler” adlı eseri hazırlarken doğrudan anlam bilimi üzerine durmuş ve konuyla ilgili sorunları ele almıştır. Dolayısıyla 20. yy öncesinde anlam bilimi üzerine hiç araştırma yapılmamış demek oldukça güçtür. Doğu ve Batı bilginleri, dil bilimi üzerine araştırma yaparken doğrudan olmasa da dolaylı olarak nesnelerin anlam bağlamında kendilerine özgü bir adları olduğunu ve isimlerin gelişigüzel verilmeyeceğini dile getirerek anlam konularını irdelemişlerdir (Aksan, 2009 III: 139-141). 19. yy.ın son çeyreğinde Fransız dilbilimci *Arsène Darmesteter* “*La vie des mots* (sözcüklerin yaşamı)” adlı eseriyle anlam konusuna yer vererek anlam olayları ve anlam değişmeleri üzerinde durmuştur. Yine bu dönemde Fransız araştırmacı *Michel Bréal* eserinde kullanmış olduğu *sémantique* terimiyle bilim dalı olarak anlam bilimi çalışmalarının temelini atmıştır (Hazar 2013: 137-173). Bu eserle birlikte anlam üzerine yapılan çalışmalar hız kazanmıştır. 20. yy.ın ilk çeyreğinde Danimarkalı dilbilimci *Kristoffer Nyrop*, *sémantique* başlığı altında Fransızcadaki sözcüklerin anlam değişmelerini inceleyerek değişmelerin nedenlerini irdelemiştir. Bu yıllarda İsviçreli dilbilimci *Ferdinand de Saussure* anlam değişmeleri çalışmalarına eşzamanlı-artzamanlı faktörünü getirerek konuyu farklı bir boyuta taşımıştır. 20. yy.ın ilk çeyreğinden sonra Batı’da *Alfred Korzybski*, *Chomsky*, *Katz*, *Lakoff*, *Mc Cawley*, *Chafe* gibi araştırmacılarla birlikte konuya farklı bakış aırları da dahil edilmiş ve anlam üzerine yapılan çalışmalar hız kazanmıştır (Aksan, 2009 III: 139-146).

Anlam bilimi çalışmaları ülkemizde geç başlamasına rağmen son yıllarda çeşitli bilim dallarından anlam bilimiyle ilgilenen araştırmacı sayısı artmıştır. Türkiye’de anlambilim çalışmalarının temelini atan D. Aksan’ın 1971 yılında yayımlanan *Anlam Bilimi ve Türk Anlam Bilimi* adlı eseri ile Azerbaycan Türkçesiyle yazılmış olan Cafer Bağırov (1971)’un *Azerbaycan Dilinde Fe’llerin Leksik-Semantik İnkşağı* adlı eseri bu alanda ilk olmaları bakımından önemlidir. Anlam bilimi çalışmalarına temel olabilecek Türkiye’de yapılmış çalışmalardan bazıları şunlardır: A. Doğan, vd. (1981), *Dil*,

Anlam, Sözcük: Anlambilim ve Sözcükbilim Konuları, A. Doğan (2009) *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim I-II-III*, Kılıç Veysel (2009), *Anlambilime Giriş -Temel Kavramlar*, Filizok Rıza (2001), *Anlam Analizine Giriş*, A. Doğan (2009), *Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi* (Hazar 2013: 137-173). Anlam bilimi ile ilgili araştırmalar günümüzde artarak devam etmektedir.

“Günümüzde anlam bilimi çalışmaları genel olarak dil bilimi açısından alınmakta, dil bilimsel anlam bilimi adı altında yürütülmektedir. Ayrıca, Carnap ve Montague gibi düşünürleri takip ederek anlamı mantık açısından ele alan, dilin mantıksal kuruluşu üzerinde duran mantıksal anlam bilimi dalı da vardır. Dil-insan ilişkilerini ele alan genel anlam bilimi alanında çalışanlar da bulunmaktadır.” (Arslan-Erol 2014: 19).

1.3.2 Ülkemizde Konusu Doğrudan Anlam Değişmeleriyle İlgili Olan Bazı Çalışmalar

Eski Hint ve eski Yunan’da başlayan dil bilimi ile ilgili çalışmalar, 19. yüzyılda Batı’da yoğunlaşarak gelişme göstermiştir. Ülkemizde 20. yy.ın ikinci yarısında başlayan anlam bilimi çalışmaları, günümüzde artarak devam etmektedir. Ülkemizde anlam değişmeleriyle ilgili kelime anlam bilimi çerçevesinde sıralaması tarihe göre yapılan bazı çalışmalar şunlardır:

SELÇUK, Engin. (2000). *Batı Türkçesinde Anlam Değişmeleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Sakarya.

ARSLAN-EROL, Hülya. (2002). *Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişmeleri*, Yayımlanmış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Bilim Dalı, Çanakkale.

GÜMÜŞ, Birgül. (2005). *Anlam Değişmeleri Çerçevesinde Kur’an Arapçasından Türkçeye Geçen Kelimeler*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Kahramanmaraş.

PERİLİOĞLU, Ebru. (2006). *Türkiye Türkçesi İle Azeri Türkçesindeki Ortak Kelimelerde Anlam Değişmeleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Elazığ.

ÖZAVŞAR, Resul. (2009). *Marzubânnâme Tercümesi (Metin, Çeviri, Art Zamanlı Anlam Değişmeleri, Dizin)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Türk Dili ve

Edebiyatı Bilim Dalı, Diyarbakır.

- ATMACA, Emine. (2011). *Eski Oğuz Türkçesinden Türkiye Türkçesine Söz Varlığındaki Değişmeler ve Anlam Olayları* (Birinci Cilt), Yayımlanmış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. Sakarya.
- OĞUZ, Ceren. (2011). *Kâmûs-ı Türki'den Türkçe Sözlük'e Anlam Değişmeleri-Adlar (k-z)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Eskişehir.
- KÜÇÜK, İlke. (2012). *Kâmûs-ı Türki'den Türkçe Sözlük'e Anlam Değişmeleri-Adlar (a-k)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Eskişehir.
- DOĞRU, Fatih. (2012). *Kâmûs-ı Türki'den Türkçe Sözlük'e Anlam Değişmeleri-Eylemler*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Eskişehir.
- CİĞA, Özkan. (2013). *Süheyl ü Nev-Bahâr (Metin-Aktarma, Art zamanlı Anlam Değişmeleri, Dizin)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı, Diyarbakır.
- ÖZAVŞAR, Resul. (2013). *Tarama Sözlüğü ve Türkçe Sözlük'e Göre Anlam Değişmeleri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı. Diyarbakır.
- RUSTEMOVA, Elmaz. (2014). *Kıpçak Türkçesinden Kırım Tatarcasına Anlam Değişmeleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Isparta.
- KURT, Fatma. (2018). *Çağatay Türkçesinden Özbek Türkçesine Anlam Değişmeleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Gaziantep.
- GÜRSEL, A. Mehmet. (2018). *Türkçeden Boşnakçaya Geçmiş Kelimelerde Anlam Değişmeleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı, Edirne.

İKİNCİ BÖLÜM

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünü Kıpçak Türkçesi ve Kazak Türkçesi sözlüklerinin taranması sonucunda elde edilen veriler oluşturmaktadır. Ortak kelimeler fişleme yöntemi kullanılarak tespit edilmiştir. Kullanılan materyal ve kaynaklar, bölümü oluşturan başlıklar altında verilmiştir.

2.1. KIPÇAK TÜRKÇESİNDE KULLANILMIŞ OLUP KAZAK TÜRKÇESİNDE KULLANILMAYAN KELİMELE

Bu bölümde tarama yaptığımız sözlüklerden elde edilen kelimeler yer almaktadır. Bu bölümün ilk başlığı altında Kıpçak Türkçesinde kullanılan ancak Kazak Türkçesinde kullanımı taranan sözlüklerden tespit edilemeyen kelimeler yer almaktadır. Bu veriler elde edilirken şu kaynaklar kullanılmıştır: Kıpçak Türkçesi sahası adına dönemin eserlerinde geçen kelimelerden oluşturulan R. Toparlı vd. (2007)'ın *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü* taranmıştır. Kazak Türkçesi sahası için başta K. Koç (2009)'un *Türkiye Türkçesi Kazak Türkçesi Sözlüğü* ve K. Koç vd. (2003)'un *Kazak Türkçesi Türkiye Türkçesi Sözlüğü* adlı çalışmaları kullanılmıştır. Ayrıca gerek duyulduğunda Kazak Sovyet Sosyalist Rusya'sının matbaası tarafından basılan 10 ciltlik *Қазақ Тілінің Түсіндірме Сөздігі* (1974), Kazak milli eğitim bakanlığı bilim komitesi tarafından hazırlanan 15 ciltlik *Қазақ Әдеби Тілінің Сөздігі* (2011) ve çevrimiçi erişime açık olan *Luğat Sözdikteri* (<http://lugat.kz/>) kaynakları da taranıp Kıpçak Türkçesi sözlüğüyle karşılaştırılmıştır.

A

āb (I) *far.* Su (GT)

āb (II) *far.* Rivayete göre Hz. Âdem'in

ekinini yiyen karga (İN)

ābādān *far.* Şen, bayındır (İM.)

abağa *moğ.* Amca (CC)

- abağ (I)** Put, suret (İM, TZ)
- abağ (II)** Koku kutusu ()
- abanūs** *ar.* Kerestesi siyah ve sert bir ağaç (İM)
- ‘abd** *ar.* Kul (Gİ, KF, KFT, MS)
- ‘abher** *ar.* Nergis çiçeği (GT)
- abışka** Yaşlı, ihtiyar (CC, TA, TZ) *krş.* abuşka
- ‘ābid** *ar.* Kul, ibadet eden (GT, İM, KF)
- ablak** *ar.* Yuvarlak yüzlü (RH)
- abrağ** Kumaş (Kİ)
- abramak** Savunma, koruma (CC)
- abraş** *ar.* Alaca benekli at, tüysüz yerlerinde uyuz gibi illeti olan at (RH)
- abru** Ahmak (TA)
- abuşka** Yaşlı, ihtiyar (CC) *krş.* abışka
- ‘āc** *ar.* **1.** Fil dişi (GT) **2.** Deve kemiği (KFT)
- ‘acibe** *ar.* Alışılmış olmayan (BV)
- ‘āciz** *ar.* Güçsüz, zavallı (Gİ, GT, KF, KFT)
- ‘acāye** *ar.* Anası tarafından emzirilmeyen çocuk (BV)
- ‘acb** *ar.* Kuyruk sokumu (BV)
- ‘acebā** *ar.* Acaba (GT)
- ‘acemce** *ar. tr.* Farsça (GT)
- ‘acib** *ar.* Şaşılacak şey (GT)
- ‘ācīn** *ar.* Hamur tutma (BV)
- ‘āciz** *ar.* Güçsüz, zavallı (Gİ, GT, KF, KFT)
- ‘ācizlik** *ar. tr.* Güçsüzlük, zavallılık (İM)
- acur** Kurtlanmış (TZ)
- ‘ācuz** *ar.* Sonu, ahir, her nesnenin dibi ve kökü (BV)
- ‘ācve** *ar.* Medine hurması (İM)
- ‘acz** *ar.* Güçsüzlük, zavallılık (GT)
- ‘ācza** *ar.* Dübürü büyük kadın (KF)
- açı- 1.** Acımak (BV) **2.** Bacakların arası sıcaktan kızararak yanmak (TZ)
- açıcı** Açan (KF)
- açırgan-** Ekşimek, acımak (CC)
- açırğa-** Acımak, acınmak (CC) *köñül* *açırğamağ* pişman olmak (CC)
- açırğan-** Pişman olmak (CC)
- açkı** Amca (TA)
- açuk** Kaygan, kayıcı (İM)
- ‘ād** *ar.* Ad kavmi (Gİ, KF, MG)
- ādāb** *ar.* Yol yordam, yol yöntem (GT)
- ‘adāvet** *ar.* Düşmanlık (GT)
- ‘adāvet** *ar.* Düşmanlık (GT)
- ‘aded** *ar.* Sayı, adet (Gİ, İM, KF)
- ‘aded** *ar.* Sayı, adet (Gİ, İM, KF)
- ‘adel** *ar.* Yük dengi (BV)
- ‘adem** *ar.* Yokluk (Gİ, GT)
- ‘ades** *ar.* Mercimek (BV, GT, İN)
- ‘adl** *ar.* Adalet, doğruluk, adaletli olma (Gİ, GT, KF)
- ‘adllık** *ar. tr.* Adalet, doğruluk, adaletli olma (İM, KFT)
- ‘adn** *ar.* Bir cennet adı (İM)
- ‘adū** *ar.* Düşman (GT) *krş.* ‘adüv
- ‘adüv** *ar.* Düşman (GT) *krş.* ‘adü
- afacān** *ar. far.* (< āfet-i cān) Anî ölüm (İH)
- ‘afif** *ar.* İffetli, namuslu (Gİ, İM, KF)
- ‘afiyet** *ar.* Rahatlık, sağlık (Gİ, GT,

- İM, KF)
- afriyyūn** *ar.* Bir bitki adı (BV)
- ‘afv** *ar.* Af, bağışlama (Gİ, GT, İM, KF)
- ağ-** Yükselmek, yukarı çıkmak (BM, Kİ, MG)
- āgāh** *far.* Uyanık, haberdar (BV,GT, İM, İN, RH)
- āgāz** *far.* Başlama (GT)
- āgğz kıl-** terennüm etmek (GT)
- ağı** Bir tür ipek (Kİ)
- ağın-** Yükselmek, yukarı çıkmak (CC, Kİ, TA) *krş.* ağınan-
- ağınan-** Yükselmek, yukarı çıkmak (CC) *krş.* ağın-
- ağınğaç** Merdiven (Kİ, TA) *krş.* ağınğıç, ağınğuç
- ağınğıç** Merdiven (CC) *krş.* ağınğaç, ağınğuç
- ağınğuç** Merdiven (CC) *krş.* ağınğaç, ağınğıç
- ağırısıy** Saygı (CC) *krş.* avursı
- ağırşak** Yün, iplik eğirilen iği ağırlaştırmak için alt ucuna geçirilen yarım küre ağaç (DM, TA, TZ) *krş.* ağırşak
- ağlāl** *ar.* Boyna takılan zincirler, prangalar (Gİ, İM)
- ağsur-** Aksırmak, hapşırmak (KFT) *krş.* ağsur-, aқşur-
- ağul 1.** Zihniyet, görüş tarzı (CC) **2.** Gönül (CC)
- ağurçuқ** Satranç (Kİ)
- ağurşak** Yün, iplik eğirilen iği ağırlaştırmak için alt ucuna geçirilen küre ağaç (Kİ) *krş.* ağırşak
- ağyār** *ar.* Yabancılar (GT)
- āhar** *ar.* Başka, diğer (GT)
- ‘ahd** *ar.* Yemin, ant, söz (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS)
- aħded** *ar.* Ahmak, uzun boylu (BV)
- aħkām** *ar.* Hükümler (İM, KFT, MG)
- aħlāk** *ar.* Ahlāk (GT)
- aħmer** *ar.* Kırmızı (BV)
- aħres** *ar.* Dilsiz, konuşamayan (GT)
- aħsur-** Aksırmak, hapşırmak (Gİ, KF, MS) *krş.* ağsur-, aқşur-
- aħūr** *far.* Ahır, hayvan barınağı (BV, DM, TA)
- aħvel** *ar.* Şaşı (GT, RH)
- ‘aқabe** *ar.* Yokuş, tepe (Gİ, İM)
- āķāl** *ar.* Ağaçtaki çatlak veya kurt yemiği (MG)
- ‘aқār** *ar.* Para getiren mülk (İM)
- aқarşu** Irmak, akarsu (KF, TA)
- ‘aқıla (I)** *ar.* Akıllı kadın (İM)
- ‘aқıla (II)** *ar.* Baba tarafından akraba (KFT)
- aқır** *ar.* Ok atarken yapılan hatadan dolayı elin yağır olması (İN)
- ‘aқif** *ar.* İbadet için bir yere kapanan (GT)
- ‘aқıқ** *ar.* Kıymetli, kırmızı renkli taş (BV, İM)
- ‘aқır** *ar.* Yaralanmış (BV)
- ‘aққār** *ar.* Devaların aslı (BV)
- ‘aқlı** *ar.* Akılla ilgili (İM)
- aқmıқ** Boza (DM)

- aķnuna** Kaĝnı arabası (DM)
- ‘aķr** *ar.* Yara (MG)
- aķrın-** Acele etmek (KK) *krş.* arķun-
- aķruķ** Kaķan beygirin yakalandıĝı ip, otlakla atın baĝlandıĝı ip (Kİ, TA)
- ‘aks** *ar.* Aksi, zıt, ters (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG)
- aķsıla** Dar nesne (TZ)
- aķşur-** Aksırmak, hapşırmak (BM, İM, Kİ, TA) *krş.* aĝsur-, aķsur-
- aķtaş** Köle (TZ) *krş.* aķtaş
- aķtaşı** Köle (TZ) *krş.* aķtaş
- aķulaķaz** Telli turna, alaca kaz (BM)
- aķvā** *ar.* Çok saĝlam, kuvvetli (MG)
- āl** *ar.* Soy sop, aile, sülâle (KF)
- a‘lā** *ar.* En yüksek, yüce (GT)
- ala-** Deĝiştirmek (TZ)
- ala kidiş** Melez at (TA)
- ala yapışķan** Balıkķıl (BM)
- alaçu** Çörden çöpten yapılan küçük adı çadır, kulübe, baraka, evcik (İH) *krş.* alaçuk
- alaçuķ** Çörden çöpten yapılan küçük adı çadır, kulübe, baraka, evcik (CC) *krş.* alaçu
- alaķ (I)** Fikir ayrılıĝı (Kİ)
- alaķ (II)** Sarnıç, havuz (BM)
- alaķ (III)** Pekiştirme edatı (TZ)
- alaķ-** Fikirleri ayırlmak (Kİ)
- ‘alāķa** *ar.* İlgı, baĝlantı (MG)
- ālām** *ar.* Bayraklar, sancaklar (CC)
- ālāt** *ar.* Aletler (KFT)
- alçal** Ala renkli, çil (TA)
- alçu** Alçı (KFT)
- ‘ale‘l-ĝafle** *ar.* Dalgınlıkla (KF)
- ‘alef** *ar.* Hayvan yemi (BV, İM)
- ‘alem** *ar.* Bayrak (BV, GT, İM, MG)
- a‘lem** *ar.* En iyi bilen (Gİ)
- ‘alevī** *ar.* Hz. Ali‘yi seven (İM, KFT)
- ‘aleyhi‘l-la‘net** *ar.* “Allah‘ın lâneti onun üzerinde olsun” anlamında bir söz (İM)
- ‘aleyke** *ar.* “Senin üzerine olsun” anlamında bir söz (İM)
- alĝıĝ-** Aşāĝılamak (TA)
- alĝ** Korkak (TA)
- alın (I)** Alın (BV, DM, Gİ, KF, RH, TA, TZ)
- alın (II)** Ön, cephe, karşı (CC, GT, İM, Kİ, MG)
- alınçı** Taşķın adam (Kİ)
- ‘alī** *ar.* Yüce, yüksek (BV, GT, MG)
- ‘alīķ (I)** *ar.* Hayvana bir defada verilen yem (BV, RH)
- ‘alīķ (II)** *ar.* Sakız (BV)
- all** Ön taraf, bir şeyin önündeki yer (CC, GT)
- ‘allāme** *ar.* Çok bilen (GT)
- alleyoh** “Allah‘a çok şükür” anlamında bir söz (CC)
- alpaķ yay** Bir tür yay (İH)
- altar** Mihrap (CC)
- altın ķur** Kılıç askısı, alt kemer (CC)
- altuz-** Aldırmak, kaptırmak (Kİ)
- alu (I)** Alış (TZ)
- alu (II)** Borcunu ödemeyen (Kİ)
- ālū** *far.* Şeftali (TA)
- alulūķ** Hayvan esvabından olan şey, örtü,

- palan vb. (Kİ)
- aluqla-** Palanı düzeltmek, hazırlamak (Kİ)
- ‘ām** *ar.* umumî, genel (Gİ, İM, KF)
- am** Dişilik organı (CC, Kİ, KK, TA)
- a‘mā** *ar.* Kör, gözleri görmeyen (GT, KFT)
- āmāc** *far.* Nişan tahtası, hedef (Kİ, MG) *krş.* omaç, umaç
- amaşe** *far.* (< hemîşe) Daima, her zaman (CC) *krş.* hemîşe
- amçuq** Dişilik organı (DM, Kİ, TA)
- ‘ameldār** *ar. far.* İşi olan, hizmet eden, iş sahibi (GT, İH)
- amıt-** Eğilmek (TZ)
- ‘āmī** *ar.* Gözsüzlük, gözleri görmeme (BV, İM)
- ‘āmil (I)** *ar.* İdare memuru, amir (GT)
- ‘āmil (II)** *ar.* Sebep (Gİ)
- ‘āmil (III)** *ar.* Bildiklerini uygulayan kişi (Gİ, KFT, RH)
- ‘āmil (IV)** *ar.* Vergi tahsiline memur kişi (KF)
- ‘āmiyy** *ar.* Cahil, okuma yazma bilmeyen (GT)
- ‘amm** *ar.* Amca, babanın erkek kardeşi (İM, KFT)
- ammā** *ar.* Ama, lâkin, fakat (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, RH) *krş.* immâ (I)
- ‘ammāl** *ar.* Devlet memurları, idareciler (GT)
- ‘amme** *ar.* Baş yarığının bir çeşidi (İM)
- amrağ (I)** Sevgili, aziz (CC) *amrağ*
- bol-* âşık olmak (TA)
- amrağ (II)** Eğilme (TZ)
- ‘amūd** *ar.* Direk, sütun (İM, İN)
- añ-** Anmak, hatırlamak, zikretmek (GT, Kİ, MS, TA)
- an** Hudut, sınır; iki tarla arasındaki dar yolcuk (İH)
- añ mañ** Şaşkın, şaşkınlık (MG)
- anahtar** *rum.* Anahtar (TZ)
- ‘anağ** *ar.* Yürüyüş, hayvan yürüyüşü (MG, RH)
- anayt-** Böyle söylemek (CC)
- ‘anber** *ar.* Güzel koku (GT, İM)
- ançağına** Biraz, azıcık (CC)
- ançak** Ancak, yalnız (BM, BV, CC, Gİ, İM, KF, Kİ, TZ)
- ançık** Merdiven (TZ) *krş.* anğıç
- andavuk** Onun gibi (Kİ)
- andur-** Andırmak, hatırlatmak (TA)
- anğı** Aklı az, salak kimse (İH)
- anğıç** Merdiven (TZ) *krş.* ançık
- anğıt** Angıt kuşu (Kİ) *krş.* anıt
- anınça** Kadar, ...dığı sürece (CC)
- anır (I)** Pelikan kuşu (DM)
- anır (II)** Müddet, mühlet, süre (Kİ) *krş.* anur
- anıt- 1.** Bir şey yapmayı tasarlamak, niyet etmek (İH) **2.** Mücerret bir şeyi hazırlamak (İH)
- anıt** Angıt kuşu (İH, Kİ) *krş.* anğıt
- añlı** Zeyrek, anlayışlı (TZ) *krş.* añlu
- anlıq eyle-** Lâkırdıda tutulmak, sersem olmak (İH)
- añlu** Zeyrek, anlayışlı (Kİ) *krş.* añlı

- antat-** Üzölmek, kederlenmek (Kİ)
- anuklan-** Hazırlanmak (CC, İM, TA)
- anul anul** Ağır ağır, yavaş yavaş (İH)
- anur** Müddet, mühlet, süre (BM) *krş.*
anır (II)
- anuz** *far.* (< henüz) Henüz (CC) *krş.*
hanuz, henüz
- ‘anzerüt** *ar.* Anzerut ağacı ve reçinesi
(RH)
- apostol** *hr.* havarî (CC)
- apostolik** *hr.* havarîlik (CC)
- apraq (I)** Kumaş (TZ)
- apraq (II)** Yıpranmış (TZ) *krş.* oprak
- apraq (III)** Tanrı yayı, yeşil kuşak
(TZ)
- apsa** Tabut (TZ)
- apsak** Telli kavak (CC)
- aptallan-** *ar. T.* Aptallanmak (TZ)
- ar-** Yormak, yorulmak, âciz bırakmak,
kuvvetten düşürmek (BM, BV, CC,
GT, İH, Kİ, TA, TZ)
- ‘arabiyet** *ar.* Araplık (KFT)
- a‘râf** *ar.* Cennet ve cehennem arasında
tasavvur olunan yer (GT)
- ‘arâk** *ar.* Ter, terleme (GT)
- arâk** Çok ince (KF)
- arâklı** Bir cins keten bezi (CC)
- ārām** *far.* Dinlenme, rahat (GT)
- ‘aran (I)** *ar.* Bacak, but (BV)
- ‘aran (II)** *ar.* Hararet (BV)
- ‘aran (III)** *ar.* Bıcılğan otu (BV)
- ‘aran (IV)** *ar.* Atın tabanında çıkan na-
sır (RH)
- araṭma** Heybe (DM) *krş.* artmak
- arçıla-** *moğ.* Tartışmayı kesmek (CC)
- arduḳ** Ardıç ağacı (İH)
- arḡaç** Dokunan bezin enliliğine gerilen
ipliği (İH)
- arḡan** Evcil köpek (BM)
- arḡış** Kervan kafilesi (İH)
- arḡa-** Acelesi olmak (CC)
- arı (I)** Buradan başlayarak, buradan iti-
baren (CC) *kök arı bak-* göḡe doğru
bakmak (TZ)
- arı (II)** Oraya (TZ)
- arık taḳ** Çoban yıldızı, üç orion yıldızı
(TZ) *krş.* aruḳ taḳ
- ‘arız** *ar.* Bozukluk, kusur (KF)
- ‘arızî** *ar.* Sonradan olan, dıştan gelen,
geçici (Gİ)
- ‘arîf** *ar.* GT Arif, bilen.
- ‘arıyan** *ar.* Atın arka budunun yoğun
eti (BV)
- ‘arıyet** *ar.* Ödünç (İM, KFT)
- arḳ** Kol (GT)
- arḳalaş ḳıl-** Yardım etmek (TA)
- arḳataḳ** Küçük kafası ileriye doğru çı-
kık olan (Kİ)
- arḳınlık** Yüze gülme, müdara (İM)
- arḳrı** Eğri, meyilli, eğri büḡrü (CC)
krş. arḳuru, arḳuru, arḳuru
- arḳüb** *ar.* Ökçe siniri (BV)
- arḳun** Yaban aygırı ile evcil kısraktan
olan at (BV)
- arḳun-** Acele etmek (KK) *krş.* aḳrın-
- arḳınlık (I)** Yavaşlık, sakinlik (BV,
İM)
- arḳınlık (II)** Usulüne uygun olarak

- (İM)
- arķunlık (III)** Onurluluk, vakar, tevazu (İM) *krş.* arķunluķ
- arķunluķ** Onurluluk, vakar, tevazu (İM) *krş.* arķunlık (III)
- arķunraķ (I)** Çok yavaş, yavaşça (BV)
- arķunraķ (II)** Melezse (BV)
- arķurı** Eğri, meyilli, eğri büğrü (MG) *krş.* arķuru, arķrı, arķuru
- arķuru** Eğri, meyilli, eğri büğrü (İM) *krş.* arķuru, arķrı, arķurı
- arlan-** Kasılmak (TZ)
- armağan** Armağan, hediye (BM, Kİ, TZ) *krş.* azman
- armaķ** Zahmet, meşakkat (TA)
- armavu** Tembeler, üşenen (TA)
- artat-** Bozdurmak, azdırmak (TZ)
- artmaķ** Heybe (CC) *krş.* araıtma
- aruķ taķ** Çoban yıldızı (CC) *krş.* arıķ taķ
- arun** Uzun, büyük yılan (DM)
- arvan** Dişı deve (BM) *krş.* arvana
- arvana** Dişı deve (DM) *krş.* arvan
- ‘arza (I)** *ar.* Şiddet, kuvvet (BV)
- ‘arza (II)** *ar.* Himmet (KFT)
- ārzūla-** *far. tr.* Arzulamak, sahip olmayı istemek (CC)
- ās** *ar.* Mersin ağacı (İM)
- ās** *far.* Gelincik (BM, DM)
- a‘şāb** *ar.* Sinirler (BV)
- ‘aşabe (I)** *ar.* Kuvvet, şiddet (BV)
- ‘aşabe (II)** *ar.* Bir tek sinir (BV)
- a‘sam** *ar.* Bir kolu ak olan at (RH)
- āsāyiş** *far.* Rahat, huzur (GT)
- ‘āşb** *ar.* İsyân eden, isyankâr (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MS)
- a‘ser** *ar.* Solaklık, solak hayvan (RH)
- ‘aşfer** *ar.* Sarı, uçuk benizli (BV)
- ‘aşfūr** *ar.* Safran (BV)
- aşhāb** *ar.* **1.** Sahipler (Gİ, GT, KF) **2.** Hz. Muhammed’i gören ve sohbetinde bulunan kimseler (GT, KF, İM) *aşhāb-ı kehf* Kur’anikerimde bahsedilen ve bir mağarada uzun müddet uyuyan yedi kişı ve köpekleri (GT)
- ‘aşıb** *ar.* Yaş ot (BV)
- asıĝ** Fayda, yarar, kazanç (Kİ, TA) *krş.* asıĝ, aşşı, asu, azılıĝ (II), azıķ (II), ısıĝ, ışıĝ
- asıĝ** Fayda, yarar, kazanç (CC) *krş.* asıĝ, aşşı, asu, azılıĝ (II), azıķ (II), ısıĝ, ışıĝ
- asın-** Takılmak, kuşanmak (MG)
- ‘asib (I)** *ar.* Dolmuş baĝırsak (BV)
- ‘asib (II)** *ar.* Kemiĝin kırılması (BV)
- ‘aşıde** *ar.* Bulamaç (BV)
- ‘aşır** *ar.* Usare, öz (BV)
- ‘aşkūr** *ar.* Vücutta bir organ (BV)
- aşlā** *ar.* Asla, hiç bir vakit (BV)
- aslam** Faiz (İM)
- aşlan** Fayda, yarar, kazanç (Kİ)
- aşlen** *ar.* Aslında, esasında (İM)
- aşli** *ar.* Esas, temel (KF)
- asnu** Nazlı (Kİ)
- asnulan-** Nazlanmak (Kİ)
- asov etiz-** başa çıkmak (CC)
- asov** Yardım, yardımcı (CC)

‘aşır *ar.* İkinci vakti (BV, Gİ, İM, KF, KFT, KK)
asrı Aşırı, çok, fazla, fazlasıyla (MG)
krş. asru, astrı, astru
asrov Himaye, koruma (CC)
asru Aşırı, çok, fazla, fazlasıyla (CC)
krş. asrı, astrı, astru
aşşı Fayda, yarar, kazanç (BM, KFT)
krş. asıh, asıg, asu, azıh (II), azık (II), ısıg, ışık *aşşı eyle-* kazanmak (BM)
aşşıla- Kâr etmek, kazanç, sağlamak (TZ)
astılan Tefecilik, vurgunculuk, faizcilik (CC)
astlançı Aracı tüccar, tefeci (CC)
astrı Aşırı, çok, fazla, fazlasıyla (CC)
krş. asrı, asru, astru
astru Aşırı, çok, fazla, fazlasıyla (CC)
krş. asrı, asru, astrı
asu Fayda, yarar, kazanç (TZ) *krş.* asıg, asıh, aşşı, azıh (II), azık (II), ısıg, ışık
‘aşā *ar.* Akşam yemeği (GT)
aşağ Aşağı (TA) *krş.* aşığa, aşığ aşak (I), aşıka, aşıkaşak
aşığa Aşağı (BM, BV, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, RH, TA, TZ)
krş. aşığı, aşak (I), aşıka, aşıkaşak
aşığarak Aşığınca, dahha aşığı (BV)
aşığı Aşağı (MG) *krş.* aşığ, aşığa, aşak (I), aşıka, aşıkaşak
aşak (I) 1. Aşağı (BV, İM, İN, KFT)
krş. aşığ, aşığa, aşığı, aşıka, aşıkaşak

2. Alçak (BM, TZ)
aşak (II) Miğfer, başlık (DM, TA) *krş.* aşık (I)
aşak (III) Alçak gönüllü, mütevazı (Kİ)
aşıka Aşağı (MG) *krş.* aşığ, aşığa, aşığı, aşak (I), aşıkaşak
aşıkaşak Aşağı (BV) *krş.* aşığ, aşığa, aşığı, aşak (I), aşıka
aşıgak Baldır ile ökçe arasındaki sınırlar (TA)
aşı daşı Aşı boyası yapılan kan kırmızısı taş (İH)
aşı Mısır tanesi (CC)
aşık (I) Miğfer, başlık (DM, TA) *krş.* aşak (II)
aşıt- Aldatmak, kandırmak (TZ)
‘aşir *ar.* Öşür toplayıcı (İM)
aşıkaşak Sağ baldır (Kİ)
aşnu Eski zaman, geçmiş zaman (Kİ)
aşnuğı yıl Geçen seneden önceki sene (Kİ) *krş.* aşıngı yıl
‘aşr *ar.* On ayet (İM)
‘aşrūn fī ‘aşrin *ar.* Onar onar (Gİ)
aşıtk- İvmek, acele ettirmek (TZ)
‘aşūrā *ar.* Muharrem ayının onuncu günü (Gİ, İM)
‘atā *ar.* Verme, bağış, ihsan (GT, İM, KF)
‘ataş *ar.* Serbest olma, izinli olma (KFT)
ataş Havuz, sarnıç (BM)
atana Ana rahminde çocuğun içinde gelişip yetiştiği ve doğumdan

- hemen sonra düşen parça (TZ) *krş.*
etan, eten, orana
- atar** *ar.* (< ‘aṭṭar) Attar, baharatçı (CC)
krş. ‘aṭṭar
- ‘aṭas** *ar.* Yügen halkasının durduğu
yerden burnuna kadar olan kısmı
(BV)
- ‘aṭf** *ar.* Çevirme, döndürme (İM)
- atın** İğdiş edilmiş deve (Kİ)
- ‘atıḳlık** *ar. tr.* Atıklık (BV)
- atmaça toğan** Atmaca (TA)
- ‘attābī** *ar.* Bir kumaş veya giysi türü
(TA)
- ‘aṭṭar** *ar.* Güzel kokulu şeyler satan
dükkân (GT, İM, KFT)
- aṭṭur** Doru at (DM)
- auric** (?) Çabuk, çevik (CC)
- aut** Zehire karşı kullanılan bir ilâç (Kİ)
- av- 1.** Hastayı tedavi etmek **2.** Elle sür-
tüp ovmak (İM)
- a‘vān** *ar.* Yardım edenler, yardakçılar
(Gİ)
- āvāz** *far.* Avaz, ses, seda (BV, DM, Gİ,
GT, İM, İN, KF, KK, MG)
- avçı** Avcı (GT)
- avçılar evi** Çalidan, ottan yapılmış kü-
çük kulübe (İH)
- avḡas** Divit (TA)
- avla-** Dava etmek (TZ)
- ‘avn** *ar.* Yardım (KF)
- ‘avrat** *ar.* Kadın, zevce (DM, Gİ, GT,
KF, Kİ, KK, TA, TZ)
- ‘avret** *ar.* Görünmesi dinen yasak olan
beden yerleri (KF, İM) ‘avret-i
ḡalīza edep yerleri (İM)
- avrı** Kat, yaprak şekilde olan para (TZ)
- avrız** *far.* (< ābrīz) Abdesthane (CC,
TA)
- avrun** Süt (TA)
- ‘avs** *ar.* Navek okunun bir başka adı
(MG)
- avsak** Kavak ağacı (TA)
- ‘avsec** *ar.* Yaban çileği, kızıl diken,
geyik dikeni (BV)
- avstır-** Çene çalmak, gevezelik etmek
(CC)
- avuçla-** Avuçlamak, avuçla almak (İM,
İN)
- avul-** Elle ovulmak (İM)
- avulan-** Zehirlenmek (TZ)
- ayaḡış-** Aynı yatakta ayakları diğerinin
başına gelecek şekilde yan yana yat-
mak (CC)
- ayaḡaş-** Ellerini birbirine vurmak
(BM)
- ‘ayāl** *ar.* Aile (KFT) *krş.* ‘ıyāl
- ‘ayān** *ar.* Ok atmanın kurallarından
biri, hedefi veya nişanı gözlemek
(İN)
- ayanu** Şımarık (Kİ)
- aydınlā-** Aydınlatmak (TZ)
- aydınlıḡ** Aydınlık, parlaklık (KF) *krş.*
aydınlık
- aydınlıḳ** Aydınlık, parlaklık (DM, Gİ,
GT, TZ) *krş.* aydınlıḡ
- āyetü’l-müdāyene** Bakara suresinin
282. ayeti (İM)
- ayḡaḳla-** **1.** Bir kimse hakkında bilgi

- vermek (CC) **2.** Birini şikâyet etmek (CC)
- aygenle-** Oyulanmak (Kİ)
- ayığ** Ayık, ayılmış, sarhoş olmayan (TA) *krş.* ayık
- ayığlan-** Sarhoşluktan ayılmak (BM) *krş.* ayıklan-, ayıl-
- ayığ** Ayık, ayılmış, sarhoş olmayan (KFT, TA, TZ) *krş.* ayığ
- ayıklan-** Ssarhoşluktan ayılmak (TZ) *krş.* ayığlan-, ayıl-
- ayıl-** Sarhoşluktan ayılmak (TZ) *krş.* ayığlan-, ayıklan-
- ayın-** Akli başına gelmek, ayılmak (İM)
- ayınğçı** İftira eden, müfteri (CC)
- ‘ayibe** *ar.* Eksiklik (BV)
- ‘ayilet** *ar.* Aile (KFT)
- ayl** Uçkur, kemer (CC)
- ayla- (I)** Çevirmek (TZ)
- ayla- (II)** Yapmak, etmek (Gİ) *krş.* eyle- (II)
- ayman** Kalbur, elek (TZ)
- ayman-** Utanmak, çekinmek (BV)
- ‘ayn (I)** *ar.* Arap alfabesinin 18. harfi (İM)
- ‘ayn (II)** *ar.* Göz (BV, GT)
- ‘ayn (III)** *ar.* Asıl, kendisi; aynı, tıpkı (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- ‘ayn (IV)** *ar.* Pınar, kaynak (GT, KF)
- ayna-** Rengi değişmek, rengi atmak (İH)
- ayrak** Yaban keçisi (TA)
- ‘ayş** *ar.* Yaşama, zevk alma (GT)
- ayuk** Leylek (BM)
- ayvuğ** Ceylân (BM) *krş.* ayvuk
- ayvuğ** Ceylân (BM, TA) *krş.* ayvuğ
- azar-** *far. tr.* Azalmak (TZ) (GT)
- azarla-** *far. tr.* Azarlamak, paylama (BM, TZ)
- ‘azâz (I)** *ar.* Bir tek lokma (BV)
- ‘azâz (II)** *ar.* Otlarken yanına geleni ısırın at (BV)
- ‘azeb** *ar.* Bekâr erkek (GT)
- ‘azel** *ar.* Bir hastalık (BV)
- a‘zel** *ar.* Kuyruğu kığır ve eğri olan at
- ‘azıb** *ar.* Azap çeken (KFT)
- azıh** Fayda, çıkar, kazanç (CC) *krş.* asıg, asıh, aşşı, asu, azık (II), ısıg, ışıg
- azıhlı** Faydalı, kârlı, kazançlı (CC)
- azıl-** Azılmak, azgın hâle gelmek (BV)
- azırğa-** Küçümsemek (TA)
- ‘azîmet (I)** *ar.* Tılsım ve dua, efsun (GT)
- ‘azîmet (II)** *ar.* Gayretle iş yapan (Gİ)
- ‘azîmet (III)** *ar.* Gitme, gidiş (KF, KFT)
- ‘azl** *ar.* Kovma, işinden çıkarma (İM, KFT)
- ‘azm** *ar.* Niyet ve hareket (GT)
- aznavur** Yaramaz ahlâklı adam (İH)
- ‘azud (I)** *ar.* Pazı (BV, İN, MG)
- ‘azud (II)** *ar.* Tokmak kemiği (BV)
- azuğ** Aralık ayı (CC)
- ‘azze** *ar.* Allah adından sonra söylenen hürmet sözü (GT) *‘azze ve celle* “Aziz ve yüce olan Allah”

anlamında Allah adından sonra söylenen hürmet sözü (İM)

B

bā *ar.* Arap alfabesinin ikinci harfi (İM, KF)

ba Süt emen kısırak (TA)

babalağ Eyer kolonlarının geçirilen ince kayış (Kİ)

babtisma *hr.* Vaftiz, isim verme (CC)

babuç *far.* (< pā-būş) Papuç (Kİ, KK)

baca (I) Delik (BM)

baca (II) Bir nevi pencere, tepe penceresi (BM, Kİ, TZ)

bād *far.* Rüzgâr, yel (BV) *krş.* vad

badanağ Yelve kuşu (TZ)

bādi'a *ar.* Et kopmasıyla oluşan yara (KFT)

bağacı Kıpçaktan gelen kamçıların çubuğu (Kİ)

bağana Çatal (TZ) *krş.* bağanak

bağanağ Çatal (BV) *krş.* bağana

bağırçı Aşçı (CC)

bağırdak Beşik bağı (TA)

bağırsağan Deberan yıldızı (Kİ)

bağırtlak Bağırtlak, orta büyüklükte bir cins göçebe ördek (İH)

bāğī *ar.* Haksızlık eden, zalim (GT, İM, KFT)

bağış *far.* (< baḥṣīş) Bağış, bahşış (KFT)

bağ- Bakmak (CC) *krş.* bağ-

bahāne *far.* Bahane, sebep, vesile (GT, MG, TZ)

bahāyim *ar.* Hayvanlar (GT)

bağillik *ar. tr.* Hasislik, cimrilik (Gİ, GT, İM, KF)

bağır *ar.* Deniz (GT, MG)

bağşāş *far.* Bağışlama, lütüf, ihsan (GT)

bağşīş *far.* Bağış, bahşış (GT, İM, KF) *krş.* bağşīş

ba'īd *ar.* Uzak, ırak (İM, MG)

bāka *ar.* Demet, deste (İM)

bağar- Baktırmak (BM)

bağatur- Beklemek (TA)

bağirgeli Havan (TZ)

bağıs- Kokmak, bozulmak (Kİ) *krş.* bağışat-

bağış Bakış, nazar (RH)

bağışla- Saygı göstermek, hürmet etmek (TA)

bākiye *ar.* Geri kalan, artan (GT)

bağk *ar.* Bit (İM)

bağmaklık Bakma, bakış (KFT)

bağraç Bakırdan yapma, üstünden kulplu bir şinik genişliğinde kap (İH)

bağışat- Kokmak, bozulmak (BM) *krş.* bağıs-

bağurdağ Boğaz deliği, gırtlak (Kİ) *krş.* boğurdağ

balanus Mum, bal mumu (Kİ) *krş.* balavası, balavuz

balavası Mum, bal mumu (DM) *krş.* balanus, balavuz

balavuz Mum, bal mumu (CC, TZ) *krş.* balanus, balavası

balçak sap, kılıcın sapı (MG)

- baldaran** Baldıran otu (Kİ)
- baley** Edebî, sonsuz (CC)
- balğam** *ar.* Balgam (CC, Gİ, İM, KF)
- bālīg** *ar.* Ergin, bulûğa ermiş (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- bālīga** *ar.* Buluğa ermiş kadın (İM)
- balşıra-** Kekre olmak, kekreleşmek (TZ) *krş.* balşıray-
- balşıray-** Kerke olmak, kekreleşmek (TZ) *krş.* balşıra-
- bālū‘a** *ar.* Kuyu (KFT)
- baluğla-** Balık avlamak (CC)
- ban (I)** Sorgun ağacı (BV)
- ban (II)** Dam, çatı (BV)
- ban-** Batırmak (Kİ)
- bandıķ** Son derece hırs ve iştah göstermek (İH)
- banla-** Ezan okumak (BM, Kİ) *krş.* benkle-
- banlaş-** Barış yapmak (TA)
- bapas** *rum.* Rum din reisi, rahip (CC) *krş.* papas, papaz
- bār** *far.* Yük (GT)
- bararark** Pudra (DM)
- baraş-** Arası düzelmek, barışmak (KK)
- baraştır-** Arasını düzeltmek, barıştırmak (KK)
- barbať** *far.* Kopusuza benzer bir saz (GT)
- barçın** İpekli kumaş (Kİ) *krş.* berçin
- bardaķ** Büyük testi, fiçı, bardak (CC, DM, KFT, Kİ, KK, TA, TZ)
- bardakçı** Testi, fiçı yapımı ile uğraşan (DM)
- barış-** Barışmak, barış yapmak (GT, TA)
- bārī** *far.* Hiç olmazsa, öyle ise (GT, KFT)
- bārid** *ar.* Soğuk (BV)
- barmağla-** Parmaklamak, parmakla göstermek (TA)
- barťıl** *ar.* Rüşvet, rüşvet olarak alınan şey (GT, KFT) *krş.* birtıl
- basa** Bundan başka, ...den fazla, bundan dolayı, diğer taraftan, ancak, illâ (BM, CC, DM, Kİ, TZ)
- basağı kün** Yarından sonraki gün (Kİ) *krş.* başğı kün, başğa kün
- başal** *ar.* Soğan (BV)
- basan** Köpeklere verilen ad (Kİ)
- basāt** *ar.* Düz, açık yer (KFT)
- başğı kün** Yarından sonraki gün (BM) *krş.* basağı kün, başğa kün
- basıluğ** Barış (CC)
- başıret** *ar.* Uyanıklık, kavrayış, sezış (GT)
- başkıç** Pabuç (TZ)
- basmur** Çetene, kendir tohumu (DM)
- bašť** *ar.* Yayma (BV, İM)
- basur-** İyice örtmek (Kİ)
- başa** Tırnaklı hayvanların tırnağı (TZ)
- başdaķ** Çoluk çocuğu olmayan, tek başına yaşayan (TA) *krş.* başraķ
- başraķ** Çoluk çocuğu olmayan, tek başına yaşayan (TA) *krş.* başdaķ
- baťalet** *ar.* Avarelik, başıboşluk (GT)
- baťalla-** *ar. tr.* Hasminın hamlesini savuşturmak, boşa çıkarmak (MG)
- baťallan-** *ar. tr.* (Hamle) neticeye

- ulaşamamak, boşa çıkmak (MG)
- bağallık** *ar. tr.* Durdurma, son verme (MS)
- bağane (I)** *ar.* Karın (MG)
- bağane (II)** *ar.* Astar, döşek yüzü (Gİ)
- bataş-** Pataklaşmak, (kargı ile) dövüşmek (İH)
- batım** *ar.* Sakız, çitlembik (BV)
- batın** *ar.* İç, karın (Gİ, GT, KF, KFT)
- bağtal** *ar.* Boş, hükümsüz (Gİ, KF)
- batuk** Kara bataklık kuşu (Kİ)
- bavraq** Çiriş otu (BV)
- bayan-** Beğenmek (TZ) *krş.* begen-, beyen-, bigen-
- baydağ** *far.* Satranç oyununda piyade, piyon taşı (GT)
- bayılt-** Bayıltmak (TZ)
- bayın** *ar.* Bir boşama türü (KFT)
- bayından ol-** Ödemek, kefil olmak (BM)
- baylavuç** Tava (TZ)
- baymağ** Kıçı çıkık adam (TZ)
- baz- (I)** Kurtulmak (TZ)
- baz- (II)** Yarışmak (TZ)
- baz** Barış, sulh (Kİ)
- bāz ıķ** *ar.* Zeki, anlayış (KFT)
- bāzı‘a** *ar.* Bir cins baş yarığı (İM)
- bāzıķ** *ar.* Şıra (İM, KFT)
- bazıķ** Kalın, kaba, büyük (CC, DM, İM, Kİ)
- bazılıh** Barış (CC) *krş.* bazlık
- bāzī** *far.* (< bāzū) Pazı (İM)
- bazlamaç** Sacda pişirilen kalın yufka (BM, İH)
- bazlaş-** Barışmak (Kİ)
- bazlık** Barış (CC) *krş.* bazılıh
- bāzū** *far.* Pazı (BV, GT, İN) *krş.* bāzī
- bazu** Oklava (Kİ)
- bazuk** Şişman adam (BV, Kİ)
- becek** Kavlıç, oturak (TZ)
- beçel** Kalçası kırık, kötürüm (CC) *krş.* biçül
- beden** *ar.* Beden, vücut (GT)
- bedene** *ar.* Kurbanlık için boğazlanan deve (İM)
- bedihā** *ar.* İrticalen (güzel söylemek) (GT)
- bedr** *ar.* Dolunay (Gİ, GT, KF)
- bedrekā** *ar.* Kılavuz, delil (GT)
- begen-** Beğenmek (DM, TZ) *krş.* bayan-, beyen-, biyen-
- behet** *ar.* Sarraflık hakkı, pay akçesi (CC)
- beķā** *ar.* Bakilik, sonsuzluk (GT)
- beki** Ustura (TZ)
- bekmas** Pekmez (KK) *krş.* bekmes, bekmeş, pekmez
- bekmes** Pekmez (BM, DM, MS) *krş.* bekmas, bekmeş, pekmez
- bekmeş** Pekmez (TA) *krş.* bekmas, bekmes, pekmez
- bel** *ar.* Lâkin, ancak, fakat, belki (Gİ)
- belāgat** *ar.* Güzel söz söyleme (GT)
- belāķ** *ar.* Kaldırım taşı, sert taş (İM)
- bele-** Belemek, kundağa sarmak (CC)
- beler-** Göz belermek (TZ)
- belert-** (Göz) fazla açılıp kalmak (İH)
- belesān** *ar.* Pelesenk ağacı (BV)

- bel-ḥod** *far.* Büyük bir ihtimalle, muhakkak (MG)
- belī** *far.* Evet (GT, İM, KF, KK)
- beliğ** *ar.* Belâgatli, fasih (GT, F)
- beliğab** Kuşak, kemer (CC)
- belin** Cahil (TA)
- beliyyet** *ar.* Belâ, musibet (GT)
- belsendi** Belden üstü açık (CC)
- beltek** Peltek, kekeme (Kİ) *krş.* biltek, peltek
- belük** saçın örgülü kısmı (Kİ)
- belvâ ‘âm** *ar.* umumî keder, gam (İM)
- benefş(e)** *far.* Menekşe (DT, GT, KFT, RH, TA)
- benek** Siyah nokta (Kİ)
- beng** *far.* Afyon, esrar (TZ)
- bengi** *far.* Afyon kullanan, esrarkeş (DM, GT)
- benī** *ar.* ...oğulları (GT, KF)
- benir** *far.* (< peynir) Peynir (TA) *krş.* beynir, penir, peynir
- beñiz** Beniz (TA)
- benkle-** Ezan okumak (MS) *krş.* banla-
- berâ‘at** *ar.* Temize çıkma, aklanma (Gİ)
- berāber** *far.* Beraber, birlikte (BV, DM, Gİ, İM, KF, KFT, MG, MS, RH, TZ)
- berāberle-** *far. tr.* Birliktelik sağlamak (KFT)
- beraş** *ar.* Leke hastalığı (BV)
- berâṭ** *ar.* Şaban ayının 15. gecesi (İM)
- berbaṭ** *ar.* Kaz (İM)
- bercās** *ar.* Bir çubuk üzerindeki hedef (MG) *krş.* bürcās
- bercimek** *far.* (< merdümek) Mercimek (TZ) *krş.* marcumak, mercemek, mercimek, mürdümük
- berçin** İpekten yapılmış kumaş (İH) *krş.* barçin
- berele-** Yaralamak, berelemek (KF)
- berezeh** Yakut (TZ)
- ber-ḥāl** *far. ar.* Bu hâlde (KFT)
- berī** *ar.* Uzak, kurtulmuş (İM, KFT)
- berid** *ar.* Postacı (İM)
- berin-** Ortaya çıkmak, görülüp anlaşılmak (CC)
- beriyye** *ar.* Çöl, sahra (GT, KF)
- beriyyelik** *ar. tr.* Çöl, çöllük (Gİ, KF)
- berķ** *ar.* Şimşek (GT)
- berneli** Borçlu (CC)
- berr** *ar.* Kara, toprak, çöl (GT, MG)
- berrī (I)** *ar.* Topraktan (BV)
- berrī (II)** *ar.* Bir buğday türü (KFT)
- bertil-** Oğuşturulmak, oğulmak (TZ)
- bertin-** (Vücudun bir organı) yerinden oynamak (Kİ)
- bertük** Yerinden oynayan organ (Kİ)
- bes** *far.* Yeter, yetişir, kâfi (GT, İM, KFT, MG, RH)
- besgeç** Ekmek (İH)
- besle-** Beslemek, terbiye etmek (BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KK, TA, TZ) *krş.* bestle-, bisle-
- beslen-** Beslenmek, terbiye edilmek (GT) *krş.* bislen-
- besrek** Kızgın deve (TZ) *krş.* bisrek
- bestle-** Beslemek, yemlemek (CC) *krş.*

- besle-, bisle-
- beşer** *ar.* İnsan (KF)
- beşerî** *ar.* İnsana ait (Gİ)
- beşeriyyet** *ar.* İnsanlık (GT)
- beşîr** *ar.* Müjdesi (İM)
- betât** *ar.* Kat', kesme (KFT)
- betig** Kitap, yazı, mektup (İM) *krş.* biti, bitig, bitik (I), bitiv, bitüv
- bev** Örümcek (TZ) *krş.* böv, boy (II)
- bevâşır** *ar.* Erkeklik organında ve yumurtalıkta olan basur (BV)
- bevl** *ar.* İşeme (BV)
- bevvâb** *ar.* Kapıcı (GT)
- bey'** *ar.* Satış, alım-satım (GT, İM, KFT)
- beyam** *far.* (< bādām) Badem (KF) *krş.* pāyam
- beyen-** Beğenmek (Kİ) *krş.* bayan-, begen-, bigen-
- beyen** Sincap (Kİ)
- beyenç** Sevinç (CC) *krş.* beyinç
- beyer** (Uygur ve Türkistan dilinde) Allah, ilâh (Kİ)
- beyi-** Büyümek (GT) *krş.* biyi- (II)
- beyinç** Sevinç (CC) *krş.* beyenç
- beynîr** *far.* (< peynîr) Peynir (DM, Kİ, KK) *krş.* benîr, penîr, peynîr
- bezirken** *far.* (< bāzārgān) Bezirgân, tüccar (TZ) *krş.* bāzārgān, bāzergān
- bezr** *ar.* Tohum (BV)
- bezzâz** *ar.* Kumaş tüccarı (GT)
- bıçılğan** Vücutta olan sulu çatlaklar, mayasal (İH)
- bıçkı** Bıçkı, testere (CC, DM, GT, TZ) *krş.* bıçku, bışkı, buçkı
- bıçkık** Makas (TZ) *krş.* bıçkuç
- bıçkır-** Horuldamak (TZ)
- bıçku** Bıçkı, testere (TA) *krş.* bıçkı, bışkı, buçkı
- bıçkuç** Makas (TA) *krş.* bıçkık
- bıgar** Kaynak, göze (TA) *krş.* bıngar, bıygar
- bıgın** Uca kemiği (BV, TZ) *krş.* bıkın
- bıkın** Uca kemiği (İM, Kİ, TZ) *krş.* bıgın
- bıldırağ** Yaprak (Kİ)
- bıngar** Kaynak, göze (BM) *krş.* bıgar, bıygar
- bıngıla-** Kımıldamak, (su için) cumbuldamak (İH)
- bınşır** *ar.* Yüzük parmağı (İN) *krş.* binşar
- bışkı** Bıçkı, testere (KK) *krş.* bıçkı, bıçku, buçkı
- bışuğ** Yarım, buçuk (KK) *krş.* buçuğ, buşuğ
- bıygar** Kaynak, göze (TA) *krş.* bıgar, bıngar
- biber** Biber (DM)
- bıçül** Kötürüm, kalçası kırık (Kİ) *krş.* beçel
- bid'at** *ar.* Sonradan meydana çıkan şeyler (Gİ, KF, KFT, İM)
- bigen-** Beğenmek (GT) *krş.* bayan-, begen-, beyen
- bigi** Gibi (GT) *krş.* bigin
- bigin** Gibi (GT) *krş.* bigi
- bi-gümân** *far.* Şüphesiz (GT)

- biker** Elbisenin, üzerine yapılan süs (Kİ)
- bikit** Zift (Kİ)
- bikr** *ar.* Dokunulmamış kız (İM, KFT)
- bilā** *ar.* Arapçadan dilimize geçen olumsuzluk öneki (...siz) (GT)
- bilād** *ar.* Beldeler (GT)
- bilçik** Kurt yavrusu (TA)
- bileş** *ar.* (<beleş <bilā-şey') Beleş, karşılıksız (KFT)
- bilezik urunu** bileğin ele yakın ince yeri (İH)
- bilik** Silâh (Kİ)
- billevr** *ar.* (< billūr) Billūr (İM) *krş.* bolor
- biltek** Peltek, kekeme (İM) *krş.* beltek, peltek
- biltirik** Savaş aletlerinin korunması (Kİ)
- binā** *ar.* Bina, yapı (GT, İM, KF)
- bī-nevā** *far.* Muhtaç, nasipsiz (GT)
- binsar** *ar.* Yüzük parmağı (Gİ, KF) *krş.* bınşır
- bir yolu** Kendisi, özü (CC)
- birinç** *far.* Pirinç (KK) *krş.* brinç, birinç
- birisi kün** Yarından sonraki gün (TA)
- birşik** Vergi (Kİ)
- birke** *ar.* Havuz (GT) *krş.* bürke
- birtil** *ar.* Rüşvet, rüşvet olarak alınan şey (Gİ) *krş.* bartıl
- birtük bağı** Kırık kemiğe bağlanan tahta sargı (İM)
- biryān** *far.* Kebap, kızartma (GT)
- bis** Terbiye (Kİ) *krş.* bisü
- bisāṭ (I)** *ar.* Oyun (satranç vb.) tahtası (GT)
- bisāṭ (II)** *ar.* Kilim, yaygı, döşenen veya serilen şey (GT, İM, KFT)
- bisle-** Beslemek, terbiye etmek (KFT, Kİ, MS) *krş.* besle-, bestle-
- bislen-** Beslenmiş, terbiye edilmek (GT, Kİ) *krş.* beslen-
- bisre** Yakın (TA)
- bisrek** Erkek ve kıvgın deve (Kİ, TZ) *krş.* besrek
- bisresi** İkisinden yakını (TA)
- bisü** Terbiye (Kİ) *krş.* bis
- bīşe** *far.* Orman, meşelik (GT)
- bişr** *ar.* Güler yüz (İM)
- biṭāne** *ar.* Astar (İM)
- bitek (I)** Un ve diğer şeyler için altı delik olarak çamurdan yapılan kap (Kİ)
- bitek (II)** Tahtadan yapılmış arı kovanı (Kİ)
- biti** Kitap, yazı, mektup (Kİ) *krş.* betig, bitig, bitik (I), bitiv, bitüv
- biti-** Yazmak (CC, Kİ)
- bitig** Kitap, yazı, mektup (DM, KK, TA) *krş.* betig, biti, bitik (I), bitiv, bitüv
- bitigçi** Kâtip, yazıcı (TA) *krş.* bitikçi
- bitikçi** Kâtip, yazıcı (CC, TA) *krş.* bitigçi
- bitişli** Kibar, terbiyeli (CC)
- bitiv** Yazı, kitap (CC) *krş.* betig, biti, bitig, bitik (I), bitüv

- bitük** Kısık gözlü (Kİ)
- bitüv** Yazı, kitap (CC) *krş.* betig, biti, bitig, bitik (I), bitiv
- biyābān** *far.* Çöl, sahra (GT)
- biyen-** Beğenmek (GT) *krş.* bayan-, begen-, beyen-
- biyi-** Büyüme (TZ) *krş.* beyi- (II)
- bizā'at** *ar.* Mal, sermaye (GT)
- bizār** *far.* Üzölmüş (KFT)
- bizert-** Usandırmak, bıktırmak (İM)
- boğalık** Suyu bozulmuş kuyu (TZ)
- boğanağ** Testiden boşanırcasına yağın yağmur (İH) *krş.* buğanağ
- boğavul** Mübaşir (CC)
- bohorik** Ocak, şömine (CC)
- boksağ** Yaya sarılan bir nevi kayış (Kİ)
- bolağan** Bulanmış (BV)
- bolı** Boylu (KK)
- bolğay** Ola ki, belki (TZ) *krş.* bozğay
- bolor** *ar.* (< billür) Billür (CC) *krş.* billevr
- borğatoy** Toy kuşu (BM)
- borğı** Boru (DM) *krş.* borğu, borı, burğa, burğı
- borğu** Boru (İM) *krş.* borğı, borı, burğa, burğı
- borı** Boru (TZ) *krş.* borğı, borğu, burğa, burğı
- boşak** Günah çıkartma (CC)
- botlaçı** Hamile, yükü (İM)
- bozğay** Ola ki, belki (CC) *krş.* bolğay
- bozun** Dişleri sökülmiş (TZ)
- bögey-** Boyun eğmek, itaat etmek (CC)
- bögövrür-** İğrenmek, tiksirmek (CC)
- bögövrür-** Öğürmek (CC)
- bön** Saf adam, budala, şaşkın (Kİ) *krş.* moñ
- börçi** Börtçü, şapkacı (CC)
- börülen-** Tomurcuklanmak, açılmak (CC) *krş.* bürülen-
- börük** Börek, içerisinde et doldurulmuş hamur parçaları (Kİ) *krş.* börek (II)
- böv** Örumcek (CC) *krş.* bev, böy (II)
- böy (I)** Akrep (Kİ, TA) *krş.* böyi, b
- böy (II)** Örumcek (TZ) *krş.* bev, böv
- böyi** Akper (BM) *krş.* böy (I), buy
- böz** İçki (TA)
- brinç** *far.* Pirinç (CC) *krş.* birinç, pirinç
- bucağ** Bucak, köşe (BM, DM, KFT, Kİ, MS, TA, TZ) *krş.* buçğak
- buçğak** Bucak, köşe (CC) *krş.* bucağ
- buçkı** Bıçkı, testere (CC) *krş.* bıçkı, bıçku, bışkı
- buçuğ** Yarı, yarım, buçuk (BM, BV, Gİ, GT, KF, KFT, Kİ, MG, RH, TA, TZ) *krş.* bışuğ, buşuğ
- buğanağ** Testiden boşanırcasına yağın yağmur (Kİ) *krş.* boğanağ
- buğur** Defa, kere (KFT)
- buğuz** Bu defa (Kİ)
- buğaltuğ** Sorguğ, çelenk (İH)
- buğl** *ar.* Cimrilik, hasislik (GT)
- buğür** *ar.* Tütsü (BV, İM)
- buğürle-** *ar. tr.* Tütsülemek (BV, İM)
- buğül** *ar.* Olgun hurma (İM)
- bul-** Bulmak (BM, BV, CC, KFT, MG)
- bulamağ** Bulamağ, un çorbası (DM,

- (TZ) *krş.* bulğamaç
- bularistek** Uçkur, don bağı (TA)
- bulğamaç** Bulamaç, un çorbası (BM, Kİ) *krş.* bulamaç
- bulov** Bir çeşit silâh (CC)
- bulūgiyyet** *ar.* Buluğa erme (GT)
- buluqluq** Geçimsizlik (TZ)
- bulun (I)** Yağma, ganimet (Kİ)
- bulun (II)** Adaya bitişik kara (Kİ)
- bulun-** Bulunmak (Gİ, MG)
- buluñ** Köşe, aç (CC)
- bulunla-** Ganimet almak, yağmalamak (Kİ)
- bun** Eklem yeri (KK)
- bura-** Gürültü yapmak (TZ) *krş.* bular
- burbayı** İncik kemiğinin yukarı kısmı, aşık kemiğinin aşağı kısmı (BV)
- burc** *ar.* Burç, kale burcu (GT, İM, KFT)
- burçalaq** Sahra lâlesi (Kİ)
- burdı** Burgu (TZ) *krş.* bürgü
- burğa** Boru (BM, TZ) *krş.* borı, borğı, borğu, burğı
- burğı** Boru (Kİ, TZ) *krş.* borı, borğı, borğu, burğa
- burğuça** Küçük boru (müzik aleti) (CC)
- burğul** Bulgur (TZ) *krş.* burgu
- burğun** Bulgur (TZ) *krş.* burgu
- burhân** *ar.* Delil, dayanak (GT, KFT)
- bürkiye** *far.* Hasır (Gİ, KF)
- burn** Kuş gagası (TZ)
- bursaq** Tatar ekmeği (TZ)
- burtar-** Buruşturmak (TZ)
- burtur** Ekşi yüzlü (TZ)
- buru-** Misk kokmak (Kİ)
- burut-** Kabarmak (TZ)
- bus** Nefes, soluk (CC)
- busağa** Pabuç yamalığı (TZ)
- busarıq** Uzaktan gelen toz (Kİ)
- busat** Hemen, derhâl, şimdi (BM)
- bustu** Pusu (Kİ) *krş.* buşu
- bustuq** *ar.* (< fustuq) Fıstık (BV)
- buşu** Pusu (TA) *krş.* bustu
- buş- 1.** Zarar vermek (MG) **2.** Kızmak, öfkelenmek (Kİ, TA)
- buşaq** Hiddetli, çok öfkeli kimse (Kİ)
- buşmas** Zarasız, zararı olmayan (İM, TZ)
- buşuq** Yarım, buçuk (DM, KK) *krş.* bışuq, buçuq
- butqa** Pirinçle pişmiş süt, sütlâç (TZ)
- buvarsıq** Bağırsak (TZ) *krş.* bağırsaq, boğarsıq
- buy** Akrep (TA) *krş.* böy (I), böyi
- buyü‘ 1.** *ar.* Satışlar (KFT) **2.** *ar.* Bir kitabın satışla ilgili bölümü (KFT)
- buyurcuq** Yelve kuşu (TZ)
- buzladı** Devenin bağırtısı (Kİ)
- bü** İp vb. şeylerin düğümü (TZ)
- büçük-** Kumaş çürümek, bir şey değersizlenmek (İH)
- büge-** Suyu kapatmak (İH)
- büget** Su doldurmak için açılmış çukur (İH)
- bügi** Büyü, sihir (TZ)
- bügü** Bilge, hakim (CC)
- bühtân** *ar.* Kara çalma, iftira etme (Gİ,

- KF, KFT, MS)
- büķalemün** *ar.* Bukalemun (GT)
- büksüm** Böğür (İH)
- bükter** Hanımların deve üzerine koyup bindikleri beşik (Kİ)
- bükün** Büküm, büküm yeri (İM) *krş.* bükürün
- bülçek** Kurt yavrusu (BM, Kİ)
- bülgür-** Büngüldemek (TZ)
- bünyād** *far.* Temel, esas (CC, GT, İM)
- bürāde** *ar.* Eğeden çıkan taş (BV)
- bürçās** *ar.* Bir çubuk üzerindeki hedef
- bürd-i yemānī** *ar.* Çizgili Yemen kumaşı ve bu kumaştan yapılan elbise (GT)
- bürke** *ar.* Havuz, küçük göl (Gİ, İM, KF, MS) *krş.* birke
- bürkle-** Ayıplamak (TZ)
- bürkü‘** *ar.* Yaşmak, yüz örtüsü (Gİ)
- bürkü** Sıcaklık, hararet (BM, Kİ)
- bürkür-** Sıçratmak, püskürtmek (CC)
- bürküt** Kadının belden yukarısına giydiği elbise (TZ)
- bürük- (I)** Darganlığı geçmek (TZ)
- bürük- (II)** Uykuda mışıldamak (TZ)
- bürük** Altın üzerine dökülen saç (Kİ)
- bürüt-** Bitmek, yetişmek (TZ)
- bürze‘ā** *ar.* Teğelti (BV)
- büsre** *ar.* Hurma kuruğu (İM)
- büsre-** İzin vermek, tasvip etmek, razı olmak (CC) *krş.* büsüre-
- büsüre-** İzin vermek, tasvüp etmek, razı olmak (CC) *krş.* büsre-
- büt-** İnanmak, kabul etmek (İH)
- bütāne** *ar.* Battaniye (KF)
- bütege** Kuş cinsi hayvanların kursağındaki taşlık (TZ)
- bütülük** Göğüs zırhı (CC)
- bütür** Ekşi yüz, çehre (Kİ)
- büve eyle-** Suyu dalmak (TZ)
- büyen** Meyan kökü (CC)
- büzük** K1ç, arka (Kİ, TZ)
- C**
- cablaķ** Karmakarışık (iş) (İH)
- ca‘de** *ar.* Kıvırcık saç (BV)
- cāfi** *ar.* Cefa eden, zalim (GT)
- cāh** *ar.* Mevki, makam, itibar (GT)
- cahalluķ** *ar. tr.* Tembellik, gevşeklik (CC)
- cahfele** *ar.* At dudağı (BV)
- cāhil** *ar.* Bilgisiz (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, RH)
- cāhiliyyet (I)** *ar.* Cahillik, bilgisizlik (İM)
- cāhiliyyet (II)** *ar.* İslāmdan önceki devir (MG)
- cāhillik** *ar. tr.* bilgisizlik, cehalet (GT)
- cahīm** *ar.* Cehennem (İM)
- cālut** *ar.* Davut peygambere karşı savaşan dev (KF)
- cāmçe** *far.* Küçük bardak (TA) *krş.* cemşe
- cāmedān** *far.* Eşya konulan çanta, meşin kap, heybe (İH)
- cāmekī** *far.* Hareme veya eşlere verilen vazife (KFT)
- camķa** Cadır kazığı (DM)
- cānān** *far.* Sevgili (GT)

- cānbāz** *far.* Pehlivan (TZ)
- cān-fezā** *far.* Can bağışlayan, gönüle ferahlık veren, cana can katan (GT)
- cānib** *ar.* Taraf, cihet (GT)
- ca're** *ar.* İki yan başının ucu (BV)
- cāsūs** *ar.* Ajan, casus (GT)
- cāvidān** *far.* edebî, sonsuz (GT)
- cāyife** *ar.* Baş yarığının bir cinsi (İM)
- cāyiz** *ar.* Olabilir, uygun (Gİ, İM, KF, KFT, MG, MS)
- cebbāne** *ar.* Mezarlık (İM)
- cebel** *ar.* Dağ, tepe (BV)
- ceberī** *ar.* Cüz'î iradeyi kabul etmeyenler (İM)
- cebīre** *ar.* Kırık ve çıkık bir uzva sarılan tahtalar (Gİ, KF)
- ceble-** Elin ayası ile vurmak (TA)
- cedvel** *ar.* Liste (BV)
- cehd** *ar.* Çalışma, gayret (Gİ, GT, İM, KF, MG)
- cehl** *ar.* Cahillik, bilgisizlik (Gİ, GT, KF)
- cehūd** *ar.* Yahudi (DM) *krş.* cuhūd
- cehūl** *ar.* Pek cahil, bilgisiz (GT)
- celāl** *ar.* Büyüklük, ululuk (GT, İM)
- celeb** *ar.* Koyun ticareti ile uğraşan (RH)
- celīl** *ar.* Yüce, ulu (Gİ, KFT)
- celle celāluhu** *ar.* “Yüceliği ulu oldu” anlamında bir söz (GT, İM)
- celle şenāūike** *ar.* “Övgün yüce oldu” anlamında bir söz (İM)
- cem' (I)** *ar.* Bütün, hep (İM)
- cem' (II)** *ar.* 1. Topluluk (Gİ, GT) 2. Toplama, bir araya getirme (GT, İM, İN, KF, MG, MS)
- cemege** *ar.* Ücret, karşılık (DM)
- cemī'** *ar.* 1. Toplama, çokluk (BV, KFT) 2. Hep, bütün, cümle (Gİ, GT, İM, KF, MG)
- cemīl** *ar.* Güzel (Gİ, KF)
- cem'ıyyet** *ar.* Topluluk (GT)
- cemre (I)** *ar.* Hacıların şeytan taşlarken attıkları taşlardan her biri (İM)
- cemre(t) (II)** *ar.* Şubat ayında artan sıcaklık (Gİ, KF)
- cemregü** Cemregi, yanşak (İH)
- cemşe** *far.* (< cāmçe) Küçük bardak (TA)
- cenābet** *ar.* Yıkanmayı gerektiren durum, cünüplük (İM, KF)
- cenān** *ar.* Gönül, kalp (GT)
- cerāb** *ar.* Dağarcık, torba (GT, İM)
- cerāhat** *ar.* İrin, yara (Gİ, GT, İM, KF, KFT, RH)
- cerāhatlı** *ar. tr.* Yaralı (GT) *krş.* cerāhatlu
- cerāhatlu** *ar. tr.* Yaralı (KFT) *krş.* cerāhatlı
- cercīr** *ar.* Bir bitki adı (BV)
- cerde** *ar.* Ot bitmeyen yer (BV)
- cereb** *ar.* Bir at hastalığı (BV)
- cerīd** *ar.* Yaprağı ve budağı soyulmuş hurma ağacı (KFT)
- cerīş** *ar.* İri dövülmüş tuz (BV)
- cerrāh** *ar.* Operatör (GT)
- cerre** *ar.* Topraktan yapılmış testi (GT)
- cevlān** *ar.* Dolanma, dolaşma (İM,

- MG)
- cevr** *ar.* Eza, cefa, eziyet (GT, İM),
- cevşir** *ar.* Arpa çorbası (BV)
- ceyb** *ar.* Cep (İM)
- ceyhün** *ar.* Ceyhun nerhi (KF)
- cezâf** *ar.* Ölçüp tartmadan satmak (İM)
- ceze'a** *ar.* Bir yaşına girmemiş koyun (İM, KFT)
- cıcağ** Hala, babanın kız kardeşi (İH)
- cıgan** Cimri (İH)
- cıhöv** Tapınak, kilise (CC)
- cılbra-** Ekleme, bağlamak (CC)
- cıltra-** (Yıldırım) çakmak (CC)
- cıltramağ** Çakma, şimşek (CC)
- cıltrin** Cam, cam bardak (CC)
- cırğa-** Eğlenmek, yemeğe oturmak (CC)
- cırğağıl** Eğlence, ziyafet (CC)
- cırlağ** Toygar kuşu (İH) *krş.* çırlayık
- cıva** Civa (TA)
- cibis** *ar.* Alçı taşı (KFT)
- cibre** Üzüm çöpü, üzüm süprüntüsü (İH)
- cice** Çocuğun annesine seslenirken kullanıldığı hitap (Kİ)
- cicibil** Zencefil (CC)
- cicik** Bitkinin yerden ilk görünen yeşilliği (İH)
- cidâl** *ar.* Kavga, tartışma (GT, İM)
- cidd (I)** *ar.* Çalışıp, çabalama, bir işi gerçekten işleme (GT)
- cidd (II)** *ar.* Ciddî (MG)
- cidrî** *ar.* Bir çiçek hastalığı (Gİ)
- cihet (I)** *ar.* Taraf, yön (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG)
- cihet (II)** *ar.* İş, vazife, hizmet, memuriyet (GT)
- cild** *ar.* Deri (MG)
- cilve** *ar.* Cilve (GT)
- cim** *ar.* Arap alfabesinin 5. harfi (İM)
- cimâ'** *ar.* Çiftleşme, cinsel ilişki (Gİ, İM, KF, KFT)
- cimâh** *ar.* Atın binicisini istememesi (BV)
- cimâl** *ar.* Erkek develer (BV)
- cimdir-** Çimdiklemek (TA) *krş.* çimdici-, çimdi-, çimdile-
- cinâb** *ar.* Şeref, onur ve büyüklük terimi olarak kullanılır (İM)
- cinân** *ar.* Cennetler, bahçeler (GT)
- cinâyet** *ar.* Adam öldürme (Gİ, İM, KFT)
- cinder-** Doğruluğunu araştırmak, bir şeyi enine konuna tetkik etmek (İH)
- cindî** *ar.* Ata iyi binen, savaşçı (KFT) *krş.* cündî
- cism** *ar.* Cisim, beden (GT)
- cisr** *ar.* Köprü (Gİ, GT, KF)
- citen** Kafes (TA)
- cizye** *ar.* Müslüman olmayan halktan alınan vergi (Gİ, KF, KFT)
- cuhalağ** *far.* El dokumacısı (CC)
- cuhüd** *ar.* Yahudi (BM, CC, Gİ) *krş.* cehüd
- culban** Bezelye (DM)
- cummâr** *ar.* Hurma ağacının başından çıkan ak nesne (KFT)
- cübrek** Elbise, hırka (TA) *krş.* çöprek

(II), çübrek, çüprek (II)
cüd *ar.* Cömertlik, el açıklığı (GT)
cülāh *ar.* Dokuyan (TA)
cüdebā *ar.* Bir bitki adı (BV)
cündī *ar.* Ata iyi binen, savaşçı (GT, İM) *krş.* cindi
cünge KÖr, kesmeyen (TA)
cünūn *ar.* Delilik (BV)
cünüb *ar.* Yıkanmayı gerektiren durum (Gİ, İM, KF, MS)
cünüblük *ar. tr.* Yıkanma durumunda olma (Gİ, İM, KF) *krş.* cünüblük
cünüblük *ar. tr.* Yıkanma durumunda olma (İM) *krş.* cünüblük
cürde (I) *ar.* Çorak bölge (BV)
cürde (II) *ar.* Çıplak vücut
cürh *ar.* Yara (MG)
cürm *ar.* Suç, hata (CC, GT)
cüz'iyet *ar.* Azlık (İM)
Ç
ça Bir şeyi severken kullanılan kelime (Kİ)
çabağla- Çabalamak, didinmek, kıvranmak, gayret etmek (KFT) *krş.* çabala-
çabala- Çabalamak, didinmek, kıvranmak (İH) *krş.* çabağla-
çaç Temizlenmiş buğday (Kİ)
çağalan- Gevşemek, sölpüme (İH)
çağan Doğan kuşu (Kİ)
çağan- Rahat edemeyip kıvranmak, çalkalanmak (İH)
çağanağ Dirsek (TZ) *krş.* çığanağ, çıkanağ

çağar- İftira etmek, birinin gıyabında, aleyhinde konuşmak (CC)
çağay Yoksul, farik (TA)
çağıltılağ Koyunun kuyruğuna yapışıp kalan pislik (Kİ)
çahla- Öyle yapmak, tam öyle yapmak (CC)
çaķır Doğan (İH) çağır gözlu mavi
çaķıtlık İzdiham (İH)
çaķuç Çekiç (CC) *krş.* çeküç, çeküş
çaķuçı İftiracı, müfteri (CC)
çalağ barmağ Serçe barmağı (İM, İN) *krş.* çılağ barmağ
çālāklık *far. tr.* Yiğitlik, kahramanlık (İM)
çalar- Kamçılmak (İH)
çalart- Koşturmak (İH) *krş.* çaldırt-
çalat bol- Kıvrak, şen, zeki, uyanık olmak (İH)
çaldıra- Tepinmek, gürültü, patırtı yapmak (İH)
çaldırt- Koşturtmak (İH) *krş.* çalart-
çalı Boysuz dikenli ağaç (İH)
çalıh Öfkeli, şiddetli, zorlu (CC)
çalıt Çalışkan (TA)
çalış Okun kalın ve geniş (İN)
çalқан- Çalkalanmak, çalkalanmak (Kİ)
çalқın Kapalı hava, bulutlu gün (BM, Kİ)
çalpağ Dolaşık, karışık (İH)
çalt koyun uyu- Arka üstü yatmak (İH)
çamğa Menteşe (Kİ)
çamur Çamur, balçık (Kİ, TZ)
çamuş 1. Ham, olgunlaşmamış (İH) **2.**

- Talim görmemiş salma beygir (İH)
- çamuşluk** Beygirin oynaması, hoplaması (İH)
- çandır** Türk veya gayrisinden cinsleşmiş olan (Kİ)
- çandırğına** Zayıfça (CC)
- çanğ** Çan (TZ)
- çap çap ye-** Ağzını şapırdatarak yemek (İH)
- çapağ** Göz çapağı (Kİ)
- çapala-** Kaygılanmak (TZ)
- çapar** Çaput denilen paçavralar (İH)
krş. çapur, çaput
- çapçacık** Fıçıcık (CC)
- çapçuk** Serçe (Kİ) *krş.* çıbçuk, çıpçak, çıpçık, çıpçuk, çıpçık, şıbşık, şıfşak, şıpşık
- çapla-** Boyna bir şey takmak (TA)
- çaplatmağ** Şaplak indirme, tokat vurma (CC)
- çapnı** Bir Türk kabilesi (Kİ)
- çapraz düş-** Çapraşık olmak; satırların birbirine girmesi (İH)
- çapruvun** Aksilik, kaza (CC)
- çapul-** Atılmak, vurulmak (İM)
- çapuñ** Vücuda geniş gelen gömlek (İM)
- çapur** Çaput denilen paçavralar (İH)
krş. çapar, çaput
- çaput** Çaput, paçavra (Kİ) *krş.* çapar, çapur
- çarça** Tatarca'da bir kuş adı (Kİ)
- çarçav** *far.* Çarşaf (CC)
- çarı-** 1. Çamurlanmak (CC) 2. (mcz.)
- Namusu lekelenmek (CC)
- çarlaş (I)** Irmak, çay (BM)
- çarlaş (II)** Kartal (TZ)
- çarsuv** *far.* Çarşı (İM)
- çarşenbeh** *far.* Çarşamba (BM) *krş.* çahar-şenbe
- ças** Duman (TA)
- ças moğ.** Tuz (İM, Kİ)
- çaşıt-** Yaramazlık, terbiyesizlik yapmak (İH)
- çāšnī** *far.* Tat, lezzet (GT, İM)
- çaşut** Casus (Kİ)
- çaşutla-** Casusluk etmek (Kİ)
- çatal** Çatal (TZ)
- çatan** Sepet (Kİ)
- çatlavuk** Fındık, fıstık (CC) *krş.* çetlevük, çetleyik, şetlegen, şetlevük
- çatruğ** Kurbağa yosunu (İH)
- çav (I)** Ün, şöhret (İM)
- çav (II)** Feryat, seda, ses (Kİ)
- çavlı** Erişte kesen alet (TA)
- çay daşı** Bazı işlerde kullanılan yassı taş (İH)
- çege** Boynun iki yanında bulunan damarlar (TZ)
- çegin eti** Kaba et, kas (İH)
- çegnek** Tekme, tepme (İH)
- çehre** *far.* Yüz, çehre (GT)
- çeke** Yazı üzerindeki nokta (Kİ)
- çekelen-** (Yaranın iyileşmesi) gecikmek (Kİ)
- çekil- (I)** Bitmek, ayrılmak (İM)
- çekil- (II)** Suyu boşaltmak, çekilmek (İM, RH)

- çekil- (III)** Tartılmak (KFT)
- çekirdek** – Çekirdek (BV, Gİ, KF, Kİ, RH) *krş.* çekürdek, çerdek, şekerdek
- çekişik** Davalı (KFT)
- çekişil-** Niza edilmek (KFT)
- çekmen (I)** Sahte kumaş, bez, örtü (CC)
- çekmençi** Dokumacı, kumaş dokuyucu (CC)
- çektir-** Çektirmek (TZ)
- çeküç-** *far.* (< çākūç) Çekiç (DM, Kİ, TA) *krş.* çakuç, çeküş
- çekük** Kuş (İH)
- çekürdek** Çekirdek (İM) *krş.* çekirdek, çerdek, şekerdek
- çeküş** *far.* (< çākūç) Çekiç (TZ) *krş.* çakuç, çeküç
- çelber** Dize kadar olan su (Kİ)
- çeler-** Göz kırpmak, göz ucuyla bakmak (İH)
- çelinlen-** Kaygılanmak (TZ)
- çemen** *far.* Çimen, çayır (GT, İN, TA) *krş.* çümen (I), şimen, şimgen
- çemre-** Paylar gibi insanın yüzüne karşı hızlı hızlı kızgınca söylemek (İH)
- çemregü** Çemreği, yanşak (İH)
- çemrü** Havuç (Kİ) *krş.* çemer
- çemşir** Şimşir ağacı (İH)
- çemül-** Yuvarlamak (BM)
- çendür-** Aramak, taramak (Kİ)
- çene** Çene, ağzın altında enek kemiklerinin birleştikleri yer (Kİ)
- çengi** *far.* Çenk denilen sazı çalan kimse (İM)
- çengibāz** *far.* Bir ok tutma şekli (İN)
- çenk** *far.* Eski Doğu müziğinde bir müzik aleti (İH, Kİ)
- çenle-** Köpeğin dayak yeyip ağlar gibi ürmesi (İH)
- çepçevre** Çepçevre (BV) *krş.* çöpçövre
- çeper (I)** Gözü iyi görmeyen (Kİ)
- çeper (II)** Beyaz benekli (TA)
- çepürde-** Kekelemek, lâfı ağzında karıştırmak, mırıldanmak, ağzını şapırdatarak söylemek (İH)
- çepürdek** Çer çöp, karmakarışık, abur cubur şeyler (İH)
- çepürdük söyle-** Sözü açıkça söylemeyip değirmenden darı çeker gibi anlaşılmaz, hışırtilı söylemek (İH)
- çerb** *far.* Yağlı (GT)
- çerçe** Serçe (Kİ) *krş.* serçe, serşe, sirçe, sirşe, şirşe
- çerçi** Perakendeci, çerçi, bakkal (CC, TZ)
- çerde** Her şeyin çekirdeği, çekirdek (TA) *krş.* çekirdek, çekürdek, şekerdek
- çerek** Tembel, kokuşmuş (CC)
- çeresi aklar-** (Doğum sırasında) sarı su gelmek (İH)
- çerez** (Şibrik) tazesı (İH)
- çeri** Asker, ordu (BM, CC, Gİ, GT, İH, İM, İN, KF, Kİ) *krş.* çerig, çeyri, şeri, şerü *çeri başı* ordu komutanı, başkomutan (CC) *krş.* çerig başı, şerü başı

çerig Asker, ordu (GT, İM, Kİ) *krş.*
 çeri, çeyri, şeri, şerü *şerig başı* ordu komutanı, başkomutan (İM) *krş.*
 çeri başı, şerü başı

çermen- Salındırmak (İM, TA)

çerpi Dalın ucu (Kİ)

çert- (I) Delmek, zımbalamak (CC)

çert- (III) Çatlamak (İH)

çerten Sazan balığı (İM)

çeşme *far.* Çeşme (GT)

çeşte Ud adı verilen çalgı (İH)

çetik Kedi (DM) *krş.* çetük, şetik, şetük

çetin kız Kırılması güç olan ceviz (İH)

çetlevük Fındık, fıstık (DM, Kİ)
krş. çatlavuk, çetleyik, şetlegen, şetlevük

çetleyik Fındık, fındık ve bütün kabuklu şeyler (TA) *krş.* çatlavuk, çetlevük, şetlegen, şetlevük

çetr *far.* Çadır, gölgelik (GT)

çetük Kedi (BM, DM, GT, İH, İM, Kİ, TA, TZ) *krş.* çetik, şetik, şetük

çevçen Ucu ateşli ağaç (Kİ)

çevgân *far.* Cirit oyunu, bu oyunda kullanılan sopa (MG, RH)

çeviriçi Ayakkabı çeviren (TZ)

çevre Çevre, etraf, civar (BV, Gİ, İM, KF, MG, RH) *krş.* çevre (I), çevre (I)

çevril- Çevrilmek (BV, MG) *krş.*

çevrül- (I) Yönelmek (İM)

çevrül- (II) Değişmek (İM)

çevrül- (III) Çevrilmek (İM) *krş.* çavrun-, çevrül-, çevril-

çevrüm Daire (KFT)

çevrün- Dolanmak, dönmek (İH)

çevüh Tatlı, hoş (CC)

çevük Çevik, tetik, neşeyle iş gören (İH)

çevüklük Çeviklik (MG)

çevür- (I) 1. Çevirmek, alt üst etmek (İM) 2. Çevirmek, döndürmek (MG, MS) *krş.* çevür-, çevir-, şövr-

çevür- (II) Bir yere yöneltmek (İM)

çeygel (I) Fitne koparan, fesat çıkaran (İH)

çeygel (II) Kanlı katil, kötü adam (İH)

çeyneyiçi Çiğneyici, çiğneyen (RH)

çeyri Ordu, asker (CC) *krş.* çeri, çerig, şeri, şerü

çhitâb *ar.* (< kâtib) Kâtip, yazıcı (CC)

çibçuk Serçe (TA) *krş.* çapçuk, çipçak, çipçık, çipçık, şıbşık, şıfşak, şıpşık

çibş *ar.* Kireç

çiçlak Küçük parmak (Kİ, TA)

çiğan Bahil, çingene (Kİ)

çiğanağ Dirsek (CC, Kİ) *krş.* çağanağ, çıkanağ

çigülda- Gıcır gıcır etmek (İH)

çigütlü 1. İnce ses, çığlık (İH) 2. Kuş sesi (İH)

çigüt Ergenlerin, bazen de ihtiyarların yüzünde peyda olan cilt lekeleri (İH)

çigrıkçı Çarkçı, bileyici (CC)

çiguk Çıkık, çıkmış (BV) *krş.* çıkık

çik Köpeği kovarken kullanılan kelime (Kİ)

çıkan ay Dolunay, kamer (BM)

- çıkanak** Dirsek (TA) *krş.* çağanak
 çığanak
- çıkın** Çıkın, boğça (Kİ, TZ)
- çıkıt** Peynir (TZ)
- çıkmar** Kıskaç (Kİ)
- çılan-** Islanmak (Kİ)
- çıltağ** Hücet, delil, senet (İH)
- çım** Şedit, çok, pek (Kİ)
- çımak** Bembeyaz (Kİ)
- çımçık** Halis, sırf (İM)
- çımdı-** Çimdiklemek (CC) *krş.* cimdir-
 , çimdi-, çimdile-, çimdir-
- çımış-** Bir şeyi dumanlı, karışık gör-
 mek (İH)
- çımuğ gün** Fırtınalı gün (İH)
- çındır-** Zannetmek (Kİ)
- çımık** Denenmiş olmak, doğru çıkmak
 (CC)
- çınkar-** İyice aramak (BM, Kİ)
- çınlık** Kayık, sandal (BM, Kİ)
- çınra-** Zannetmek (Kİ)
- çınşa-** Hışırdamak (İH)
- çıpçak** Serçe (BM) *krş.* çapçuk, çibçuk,
 çipçik, çipçuk, çipçik, şıbsık, şıfşak,
 şıpşık
- çipçik** Serçe (CC, İM) *krş.* çabçuk,
 çibçuk, çipçak, çipçuk, çipçik,
 şıbsık, şıfşak, şıpşık
- çipçuk** Serçe (İM, TA) *krş.* çapçuk,
 çibçuk, çipçak, çipçik, çipçik,
 şıbsık, şıfşak, şıpşık
- çıplak** Çıplak (Gİ, TZ)
- çır** Çocukların oynadıkları aşık arkas
 üzerine düşünce bu kelime kullanılır
 (Kİ)
- çırlak (I)** Çır çır böceği (CC)
- çırlak (II)** Küçük çay (Kİ)
- çırlak (III)** akan suyun gürültüsü (Kİ)
- çırlama** Kızarmış, kıymalı hamur
 (BM)
- çırlap akar** Su sesi (TZ)
- çırlavuk** Sesi suyun gürültüsüne ben-
 zeyen bir tür kuş (Kİ)
- çırlayık** Toygar kuşu (İH) *krş.* cırlak
- çırmal-** Sarılmak, dolanmak (CC)
- çırman-** Çemirlenmek, katlanmak, do-
 lanmak (TA)
- çırmiş** Katlanmış, çemrenmiş (CC)
- çıtrılan-** Karmakarışık, alt üst olmak
 (İH)
- çıvılda-** Yavaşça ses vermek (TZ) *krş.*
 çıvla-, çıvşa-
- çıvla-** Yavaşça ses vermek (TZ) *krş.* çı-
 vılda-, çıvşa-
- çıvşa-** Yavaşça ses vermek (TZ) *krş.* çı-
 vılda-, çıvla-
- çığanağını** Omuzun oynak yeri (İN)
- çıyrun** Felâket, şanssızlık (CC)
- çızak** Çizik, çizgi (MG)
- çızlaş-** Yazışmak (BM, Kİ)
- çızov** Çizgi, yazı, hat (Kİ) *krş.* çüzüv
- çiçe** Babanın kız kardeşi, hala (TA)
- çig** Çiğ, pişmemiş (BV, GT, RH, TA)
krş. çi (II), çik (I), çiyik *çig et* çiğ,
 pişmemiş et (Kİ) *krş.* çik et
- çigin** *moğ.* Omuz (BV, Gİ, İM, İN, KF,
 KFT, MG) *krş.* şigin
- çik (I)** Çiğ, pişmemiş (Kİ) *krş.* çi (II),

- çig, çiyik *çik et* çığ et, pişmemiş et (Kİ) *krş.* çig et
- çik (II)** Deneyimsiz, tecrübesiz (Kİ)
- çikirlik** Pislik, çirkeflilik (KFT)
- çile** Hafif yağmur (Kİ) *krş.* çise
- çile-** Hafifçe yağmur yağmak (Kİ) *krş.* çise-
- çilegü** Çiy, rutubet (İH) *krş.* çisegi
- çim-** Çimmek, yıkanmak (Kİ)
- çimdi-** Çimdiklemek (Kİ) *krş.* cimdirdir- çımdı-, çimdile-, çimdir-
- çimdile-** Çimdiklemek (TZ) *krş.* cimdirdir-, çımdı-, çimdi-, çimdir-
- çimdir-** Çimdiklemek (TA) *krş.* cimdirdir-, çımdı-, çimdi-, çimdile-
- çimdivüç** Cımbız (TZ)
- çin** Çin (GT)
- çine-** İpek ile işlemek, örmek (CC) **çinī** *far.* Çini (GT)
- çinik-** Tatbik edilmek (CC)
- çint kır-** Kuşun uçarken cıvık pişlemesi (İH)
- çipçik** Serçe (CC) *krş.* çapçuk, çibçuk, çipçak, çipçık, çipçuk, şıbşık, şıfşak, şıpşık
- çiprek** Bez parçası (RH) *krş.* çöpreg, çöprek (I), çüprek (I), şüprek
- çirkeme** İçine kıyma konulmuş ve yağda kızdırılmış hamur (Kİ)
- çirt- (I)** İnce ince aramak, küçük parçaları seçmek (İH)
- çirt- (II)** Sarraf para bozmak (İH)
- çise** Çiy, hafif yağmur (Kİ) *krş.* çile
- çise-** Hafifçe yağmur yağmak (Kİ) *krş.* çile-
- çisegi** Çığ, rutubet (İH) *krş.* çilegü
- çiten** Kafes (TA)
- çivilde-** Yavaş yavaş konuşmak, hafif sesle söylemek (İH)
- çivrumba** Acı marul, hindiba (CC)
- çiy** Akbaba cinsinden bir kuş (TA) *krş.* çiy (I)
- çiyik** Çığ, pişmemiş (CC) *krş.* çiy (II), çig, çik (I)
- çiyin** İpekle yapılan nakış (Kİ)
- çoçun** Adam yerine konulmayan adı kimse, ne idüğü belirsiz (İH)
- çoğ kıp-** Kalabalık toplanmak, yığılmak (İH)
- çoğan** Doğan, şahin (BM)
- çoğdu-** Takır takır kurumak, tamtakır olmak (İH)
- çoğu kıp-** Yığılmak, bağırarak çağırmak, gürültü yapmak (İH) *krş.* çoğu kıp-
- çoğu** Toplanma, gürültü yapma (İH)
- çoğlu bol-** Işıklı olmak (mec, ikballi, saadetli) (İH)
- çoğru-** Uyuşmak (İH)
- çoğu kıp-** Yığılmak, bağırarak çağırmak, gürültü yapmak (İH) *krş.* çoğu kıp-
- çoğu-** Toplanmak, gürültü yapmak (İH)
- çoğmarlı** Topuzlu, çomaklı (CC)
- çoğrah** Kaynak (CC) *krş.* çokrak
- çoğal** Zırh altına giyilen ipekli hırka (İH)

- çoğmar (I)** Cimri, hasis (TA)
- çoğmar (II)** Çomak, sopa, topuz (DM, İM, Kİ, TA, TZ) *krş.* çomak, çomuğ, şoğmar, şumuğ
- çoğnaş-** Yığılmak, toplanmak (İH)
- çoğra-** Kaynamak (Kİ)
- çoğrak** Kaynak (CC) *krş.* çoğrağ
- çoğur** Bir çeşit diken (TZ)
- çolğa-** Çul sermek (BV)
- çolğastur-** Çul serdirmek (BV)
- çolmak** Sargı, dolak (Kİ)
- çomuğ** Çomak, sopa (TZ) *krş.* çoğmar (II), çomak, şoğmar, şumuğ
- çonak** Kulağı kesik (TZ)
- çopla-** Toplamak, biriktirmek (CC)
- çorak** Ot bitmeyen tuzlu, çorak toprak (İH, TZ)
- çotuğ** Dalın kesilen yeri, talaş, süpürüntü (İH)
- çov** Gürültü (CC)
- çovğuş** İftiracı (CC)
- çovlan-** Gürültü etmek (CC)
- çoyun** Eritilmiş maden, bakır (CC, İH)
- çoz-** Ortadan kaldırmak (İM)
- çögdü-** Havaya doğru uzamak (İH)
- çögdür-** Havaya doğru fırlatmak (İH)
- çögen** At üstünde top çeldikleri ucu sivri değnek (İH)
- çökek** Cıvık çamur (İH)
- çökmen** Kilim (TA)
- çöküt-** K1ç üstüne oturup dizlerini karnına bitiştirerek iki kolunu dizlerine kavuşturmak suretiyle bağlamak (İH)
- çölken** Bıktırıcı (Kİ)
- çömel-** Çömelmek (Kİ)
- çön-** Isınmak (İH)
- çönge** Kesmez (bıçak vb.) (İH)
- çönür** Gözü içine göçmüş kimse (İH)
- çöpçövre** Çepeçevre (BV) *krş.* çepçerve
- çöpreg** Bez, paçavra (MG, RH) *krş.* çiprek, çöprek (I), çüprek (I)
- çöprek (I)** Bez, paçavra (İH) *krş.* çiprek, çöpreg, çüprek (I)
- çöprek (II)** Elbise, hırka (BV, İM) *krş.* cübrek, çübrek, çüprek (II)
- çörek** Çörek, francala, somun (İH, Kİ, TA) *krş.* şörek
- çörek otu** Çörek otu (BM)
- çörge-** Yakmak, kıvrandırmak (GT)
- çörgök** Kundak (CC)
- çöвли-** Sıçramak (Kİ)
- çövre (I)** Çevre, etraf (CC) *krş.* çevre, çüvre (I)
- çövre (II)** Ters (CC) *krş.* çüvre (II)
- çövrür-** Çevirmek, döndürmek (CC) *krş.* çevür-, şevir-, şövrür-
- çubur** Kirli eşya (Kİ)
- çuçul-** Soyunmak (CC)
- çuğan** Çögen, sabun yerine kullanılan bir tür bitki (Kİ)
- çuğrat** Yoğurt (Kİ)
- çuğrı-** Pislikten korunmak (Kİ)
- çuğ çula-** Kükremek (CC)
- çul** Çul (Kİ)
- çulban (I)** Derinliği diz boyunu geçmeyen su (BM) *krş.* çülben

çulban (II) Bezelye (DM)

çulğa- (I) 1. Giymek (İM) 2. Sarmak, dolamak (MG) *krş.* şulğa-

çulğa- (II) Dökmek, serpmek (İN) *krş.* çula- (I)

çulğan- 1. Sarınmak, bürünmek (CC) 2. Giyinmek (İM)

çulğaş- Dolaşmak, sarılmak (MG)

çulğav Dolak, dizden aşağıya sarılan bez (CC) *krş.* şulğu

çulhaçı Dokumacı (TZ)

çulla- Çullamak (Kİ)

çumalı Dörtgöl (TZ)

çumğalak Dalgıç (Kİ)

çura Küçük bir cins yırtıcı kuş, av kuşu, cura (CC)

çuval *far.* Çuval (İM, KFT) *krş.* şuval

çuvla- Gürültü, patırtı etmek (CC)

çuvu Biz, sivri uçlu alet, tığ (Kİ)

çuz (I) Keten veya pamuk artığından olan yem (CC)

çuz (II) Ortaçağda çok değerli, pahalı bir ipek dokuma, atlas (CC, TA)

çübrek Elbise, hırka (TA) *krş.* cübrek, çöprek (II), çüprek (II)

çüçi Tatlı (CC)

çüçkür- Hapşırılmak (CC, Kİ)

çüft Peynir (TA) *krş.* çift

çügündür Kırmızı pancar (CC) *krş.* çükündür

çük Erkeklik uzvu (Kİ) *krş.* şük

çüklü bardak Dip tarafından oyulup bir tarafı kulp bir tarafı emzik olarak yapılan ağaç ibrik (İH)

çükündür Kırmızı pancar (TZ) *krş.* çügündür

çülâh *far.* Dokuyucu (TA)

çülben Derinliği diz boyunu geçmeyen su (BM) *krş.* çulban

çülen- İşemek, bevletmek (BM)

çümen (I) *far.* Çayır çimen, çimenlik (BM, Kİ) *krş.* çemen, şimen, şimgen

çümen (II) *far.* Kuru ot (BM)

çümgen Bahçe (İM)

çün (I) *far.* Vakta ki, ...ınca (BM, GT, MG)

çün (II) *far.* Çünkü (GT, KF)

çün (III) *far.* Eğer (GT)

çünki *far.* Çünkü (TZ)

çünkim *far. tr.* Çünkü (TZ)

çüprek (I) Bez, paçavra (Gİ, KF, MS) *krş.* çiprek, çöpreg, çöprek (I)

çüprek (II) Elbise, hırka (Kİ, TA) *krş.* cübrek, çübrek, çöprek (II)

çüst (I) *far.* Yakışıklı (GT)

çüst (II) *far.* Çevik (GT)

çüve Baykuş (BM)

çüve- Devirmek, yere atmak (CC)

çüvel- Devrilmek (CC)

çüvre (I) Çevre, etraf (CC) *krş.* çevre, çövre

çüvre (II) Ters (CC) *krş.* çövre (II)

çüvşen Baykuş (BM)

çüyre Çevre, başa örtülen örtü (CC)

çüz bol- Kolaylaşmak, önemsiz, kıymetsiz olmak (Kİ)

çüzüv Çizgi, yazı, hat (BM) *krş.* çizov

D

dād (I) *far.* Adalet, hak (GT, İH, KF)

krş. daz

dād (II) *far.* Kısmet, nasip (GT)

dada *far.* Çocuk bakıcısı (KFT) *krş.*

daya

dāğ *far.* 1. Yara (BV, GT, KFT) 2.

ateşle yarayı yakma (RH)

dağıl- Dağılmak, paramparça olmak

(TZ) *krş.* tağal-, tağıl- (I)

dāğla- *far. tr.* Dağlamak, yaralamak

(KFT)

dāğlu *far. tr.* Yaralı (KFT)

dağuk Dağınık (İH)

dāhil *ar.* İç, içeri (İM, MG)

dahıl *ar.* Gelir, verim (GT)

dā'ī *ar.* Sebep olan (MG)

dağ tut- Suçlamak, iftira etmek, büh-

tanda bulunmak (GT)

dağık (I) *ar.* İnce (BV, MG)

dağık (II) *ar.* Bir bitki adı (BV)

dağıka *ar.* İncelik (GT)

dāl *ar.* Arap alfabesinin 8. harfi (İM)

dalgā Dalga (İH)

dalk *ar.* (Eski ve yamalı) derviş hırkası

(GT)

dām *far.* Tuzak (GT, KF)

dambırdı Davula vurdukça çıkan ses

(İH)

damişki *ar.* Kılıç (GT) *krş.* dımışkī

damızlık Tadına bakılmak üzere bir

nesneden alınan az bir şey (İH)

dāmi'a *ar.* 1. Baş yarığının bir cinsi

(İM) *krş.* dāmiye 1 2. Kan akan yara

(KFT) *krş.* dāmiye 2

dāmiye *ar.* 1. Baş yarığının bir cinsi

(İM) *krş.* dāmi'a 1 2. Kan akan yara

(KFT) *krş.* dāmi'a 2

dāniğ *ar.* Bir dirhem altıda biri (BV)

danır- Şaşakalmak (TZ)

dānī *ar.* Yakın (MG)

dāniş *far.* Bilgi, ilim (GT)

dānişmend *far.* Âlim, bilgili, danışman

(GT, TA)

danğ vur- Tak diye ses vererek sert bir

şeye vurmak (İH)

dār *ar.* Ev (Gİ, KFT) *dār-ı ħarb* gayri-

müslimlerin yaşadıkları ülke (İM)

dar-ı İslām müslümanların yaşadığı

memleket (İM, KF) *dārü'l ħarb* gay-

rimüslimlerin yaşadıkları ülke (İM)

darāğa *moğ.* Askerî vali (CC)

daram Çevresi ve üstü keçe, bez ya da

saz ile örtülen çadıra benzer göçebe

evi (Gİ)

darāme *ar.* Ucu ateşli kuru ot veya

odun (BM)

daras *ar.* Eksik yemekten dolayı dişin

kamaşması (BV)

darçini *far.* Tarçin (CC)

dardağan bol- Ufalanmak, darmada-

ğın olmak (TZ) *krş.* dardağanla-

dardağanla- Ufalanmak, darmadağın

olmak (TZ) *krş.* dardağan bol-

darğıl Koyun krem rengi (İH)

dastar *far.* Mendil, çevre (İH)

daşak Taşak, husye, testis (RH) *krş.*

da'vet *ar.* davet, çağrı (Gİ, GT, KF)

da'vīci *ar. tr.* Davacı (KFT)

- davlum** Ata eyerin bağlandığı yer (İH)
- davuşağan** Tavşan (BM) *krş.* tavşan
- dāye** *far.* Dadı, çocuk bakıcısı (GT, İM, KFT) *krş.* dada
- dayıza** Teyze (İH) *krş.* diyaza, eze, tağza, tay eze
- dayrın-** Ayağı kaymak, yıkılmak (İH)
- dāz** *far.* Adalet, hakkın yerine getirilmesi (MG) *krş.* dād (I)
- debīr** *far.* Kâtip, yazıcı (GT)
- debe** Kavlaç, kaşığı yarık, torbası düşük, sarkık (İH)
- dede** Dede, büyük baba (KFT, Kİ, TZ)
- def* (I)** *ar.* Öteye itme, savma (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG)
- def* (II)** *ar.* Oku yaydan bırakma (MG)
- defīn** *ar.* Gömülmüş, gömülü (KF)
- defn** *ar.* Gömme, gömülme (Gİ)
- degi** Bir dilim (İH) *krş.* degim, tekim
- degim** Bir dilim (İH) *krş.* degi, tekim
- degin-** Ulaştırmak, yetiştirmek (TA)
- degirmi** Değirmi, yuvarlak (KFT, RH, TZ) *krş.* tegirme, tegirmi, teyirmi, tigiirmi
- değiş-** Değişmek (TZ) *krş.* deyiş-
- degligeç** Delice kuşu (TA) *krş.* devlengeç, devlingeç, devlügeç (II), tevlengeç, tevlügeç, tülüveç
- degme** Beheri, her biri (BM, Kİ, TZ) *krş.* tegme, teyme, tigma, time
- degneç** Kıymet, değer (RH)
- degri, deyri, tegri, tigrü, tigrü, tigürü
- degrin-** Değirmi olmak (TZ)
- değşir-** Değiştirmek, tedbil etmek (TZ) *krş.* degşür-, denşür-
- değşür-** Değiştirmek, tedbil etmek (BM, KFT, TA) *krş.* degşir-, denşür-
- değşüril-** Değiştirilmek (KFT)
- degül** Değil (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MS, RH) *krş.* devül, döğül, tegil, tegül, töğül, tüyül
- degzin-** Dönmek, dolaşmak, devretmek (TZ) *krş.* denzin-
- dehas** *ar.* Toynak ile tüy arasındaki ağrı (BV)
- dehn** *ar.* Yağ (KF) *krş.* dühn
- dehr** *ar.* Zaman, devir (GT)
- dehrī** *ar.* Dünyanın sonsuzluğuna inanıp ahireti inkâr eden (İM)
- dekel-** Şaşırarak, hayran olmak, alkışlamak (İH)
- dekke** *ar.* Oturulacak yüksekçe yer
- delā** *far.* Sansar (CC)
- delālet** *ar.* Yol gösterme, rehberlik etme (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- delāleten** *ar.* Yol göstermek (İM)
- delice doğan** Akbaba, çaylak (İH) *krş.* delü toğan
- delim** Çok (Kİ) *krş.* telim
- delü** Deli (Gİ, İM, KF, KFT, Kİ, MS) *krş.* teli, telü, tilü
- delü toğan** Akbaba, çaylak (BM) *krş.* delice doğan
- delülük** Delilik (İM, RH) *krş.* delülük, telilik
- delür-** Delirmek (Kİ) *krş.* telür-
- delv** *ar.* Su kovanı (Gİ, KF)
- dem** *ar.* Kan (BV)

- demām** *ar.* Çocukların yüzüne sürülen ilâç (BV)
- dem-be-dem** *far.* Zaman zaman, her zaman (GT)
- demek** Damda, duvarda pencere gibi delik (İH) *krş.* temek
- demregü** Temriye, uçuğa benzeyen bir tür cilt hastalığı (Kİ)
- demren** Temren, okun ucundaki demir (BM, DM, Kİ) *krş.* temren, timren
- den** Kadar, miktar (İM)
- dene-** Tecrübe ve imtihan etmek (İH)
- deñşür-** Değıştirmek, tebdil etmek (İH) *krş.* değışir-, değışür-
- denzin-** Dönmek, etrafında dönmek
- derāhim** *ar.* Dirhemler, akçeler, paralar (GT, KFT)
- dere (I)** Dere, ırmak, nehir (DM, Gİ, MS) *krş.* tere (I)
- dere (II)** Vadi (KK)
- derecāt** *ar.* Dereceler (Gİ, GT, KF)
- derekāt** *ar.* Aşağı basamaklar (GT)
- derem** *far.* Para, akçe (KF)
- dergāh** *far.* Makam, tekke (MG)
- dergü** *At* eyerinin arkası (Kİ) *krş.* terkü
- derhost** *far.* İstek, arzu, dilek (İN)
- deriçe** *far.* Pencere (GT)
- derk** Acele (BM)
- derk** *ar.* Anlama, kavrama (İM)
- derün (I)** *far.* İç (GT)
- derün (II)** *far.* Kalp (GT)
- deryūze** *far.* Dilenme, dilencilik (GT)
- derzī** *far.* Terzi (CC) *krş.* terzi, terzü
- destār** *far.* Mendil (DM) *krş.* destārce
- deşd-i tuturğan** *far. tr.* Bir çeşit pirinç (RH)
- deşni** Bir at hastalığı (RH)
- dev-** Tırmalamak (Kİ)
- devānik** *ar.* Dirhemin dörtte biri (İM)
- devāret** *ar.* Bir tür bitki (BV)
- devāyir (I)** *ar.* Daireler (BV)
- devāyir (II)** *ar.* Yara (BV)
- devek** Üzüm çubuğunun taze dalı (İH) *krş.* tevek
- devgüç** Havan (DM)
- devin- (I)** Çalışmak, uğraşmak, didinmek (İH)
- devin- (II)** Dövünmek (İH)
- devit** *ar.* Divit (TA)
- devlengeç** Delice kuşu (TZ) *krş.* deglügeç, devlingeç, devlügeç (II), tevlengeç, tevlügeç, tülüveç
- devlügeç (I)** Yay yapılan bir tür ağaç (İH)
- devlügeç (II)** Delice kuşu (İH, TA) *krş.* deglügeç, devlingeç, devlügeç (II), tevlengeç, tevlügeç, tülüveç
- devül** Değil (CC) *krş.* degül, döğül, tegil, tegül, töğül, tüyül
- deyin** *ar.* Borç (İM)
- deyiş-** Değışmek (TZ) *krş.* değış-
- dez-** Ürküp sürüden ayrılmak (Kİ)
- dıldağla- (I)** Hac için bedel göndermek (TA)
- dıldağla- (II)** Delil getirmek (TA)
- dıltağ** Delil (TA) *krş.* dıltağ
- dıltağ** Delil, hüccet, bahane (Kİ) *krş.* dıltağ

- dımışkī** *ar.* Bir kılıç çeşidi (MG) *krş.* damaşkī
- dın-** Söylemek, ses çıkarmak (KFT) *krş.* tın- (III)
- dınma-** Aldırış etmemek (İH)
- dır-** Koparmak (Kİ)
- dībā** *far.* Bir tür ipekli kumaş (GT)
- dībāç** *far.* İpek (KFT)
- dibe** *ar.* Atın uyatlığını şişirten hastalık (RH)
- dibis** Pekmez, hurma pekmezi (KFT)
- dicle** Dicle nehri (GT, KF)
- dide** Tahtirevan (Kİ)
- diğer** Değer, kıymet (BM)
- dīger** *far.* Diğer, başka, öteki (KF)
- digre-** Zehirlenmek (İH)
- digril-** Terekler gibi dönmek, yuvarlanmak (İH)
- dikke** *ar.* Düz, kuruluk yer (Gİ)
- dil-ārām** *far.* Gönül dinlendiren, sevgili (GT)
- dil-bend** *far.* Tercüman (İH)
- dilber** *far.* Gönül götüren güzel, dilber (GT, KFT)
- dildār** *far.* Gönül tutan sevgili (GT)
- dil-rübā** *far.* Gönül kapan, sevgili (GT)
- dilşād** *far.* Gönlüevinçli, mesrur (GT)
- dimağ** *ar.* Dimağ, beyin (BV, Gİ, GT, KF, RH)
- dimük-** Gönül oyalamak, hoş bir şeyle eğlenmek (İH)
- dinek** Boynuz (İH)
- dinel-** Ayağa kalkmak, büyük huzurunda ayakta durmak (İH)
- dinil-** Söylemek, söylenilmek (KFT)
- diñsüz ol-** Susmak (BM)
- dirāyet** *ar.* Anayış, dirayet (GT)
- dirdük** Tezgâh (TA)
- dirgi** Tepsi (Kİ)
- dirîğ (I)** *far.* Esirgeme (GT)
- dirîğ (II)** *far.* Yazık (GT)
- dirîğlik bol-** *far. tr.* Teessüf etmek, tasalanmak (İH)
- dirnek** Cemaat (İH)
- dirre** *ar.* Kırbaç (KFT)
- dirşür-** Derlemek, toplamak (KFT) *krş.* divşür-, tirşür-
- diş-** Bakireliği gidermek (TA)
- dişi** Dişi, kadın (Gİ, KF, KFT) *krş.* tişi
- ditruv** Keskin (Kİ)
- divşin-** Çalışmak, uğraşmak, didinmek (İH)
- divşür-** Devşirmek, toplamak (Gİ) *krş.* ditişür-, tirşür-
- diyānet** *ar.* Dindarlık, dine bağlılık (GT, İM)
- diyār** *ar.* Memleket, diyar (GT, İM)
- diyaza** Teyze (İH) *krş.* dayıza, eze, tağza, tay eze
- diyēt** *ar.* Kan pahası (Gİ, İM, KF, KFT)
- doğdoğ** Öz kardeş (Kİ)
- dolāb** *far.* Kuyudan su çıkaran döner makine (KFT)
- dolamaç** Dolambaç (İH)
- dolan- 1.** Dolanmak, sarılmak (Gİ, KF) *krş.* tolan- (I), tolğan- **2.** Daire şeklinde çevrilmek (İH)

- dolkuq** Tulum (Kİ)
- dolmen** Değil (CC)
- dolun-** (Güneş, ay vb) batmak (İH) *krş.* tolun- (II)
- don** Kadınların aybaşısı (TZ) (KK)
- donluq** Aylık, maaş, ücret (BM) *krş.* tonluq (II)
- dögüç** Sarımsak havanı (DM, TA)
- dögül** Değil (GT, MG) *krş.* degül, devül, tegil, tegül, tögül, tüyül
- dögül-** Ezilmek, dövülmek (RH) dö-
gün- Aletle veya şişle dağlamak (İH)
- dökme** Hilekâr adam (Kİ)
- dölçün-** İçi rahatlamak, avunmak, oylanmak, dönüp dolaşmak, meşgul olmak (İH)
- dölek** Varaklı, temkinli, şerefli (İH)
- dölen-** (I) İçi rahat etmek (İH)
- dölen-** (II) Karar kılmak, bir yerde durmak, sebat etmek (İH) *krş.* tölen- (II)
- dölen-** (III) İlimde olgunlaşmak (İH)
- dölendir-** İçini rahatlatmak, müsterih etmek (İH)
- dölenme-** Gidip gelmek, çalkanmak, muttasıl kımıldamak, ızdırap göstermek (İH)
- dönder-** Döndermek, çevirmek (Gİ, KF, MS) *krş.* töndür-
- döndürü koy-** Yerine koymak (TA)
- döngel** Yuvarlak, kozalak gibi dönen şey (İH)
- dözen-** Ağır davranma (İN)
- drük** El, gün, halk (TZ) *krş.* türük dua (MS)
- duğaq** Dudak (KK) *krş.* dudak, todaq, totaq, tutağ, tudaq, tutaq
- dudaq** Dudak (BV, GT, İM, İN, KFT, RH, TA, TZ) *krş.* duğaq, todaq, totaq, tutağ, tudaq, tutaq
- duğ** Toy kuşu (Kİ)
- duhā** *ar.* Kuşluk vakti (KF)
- duhul** *ar.* Girme (GT, İM)
- duley** Ebedî (CC)
- dumlu** Soğuk (Kİ) *krş.* tumlu
- dumul-** Vazgeçmek (Kİ)
- dün** *ar.* Aşağı, alçak (GT)
- dun-** İslenmek, kararmak, donuklanmak (İH)
- duraq otu** Bir tür bitki (İH)
- durfanda** Turfanda, ilk çıkan yemiş (İH)
- durrāc** *ar.* Bir cins keklik, keklik cinsinden olan turaç kuşu (GT)
- durşaq** Yerden ilk çıkan sürgün veya yeşillik (İH)
- durşaqılan-** Yeşillenmek, ilk sürgün yerden çıkmak (İH)
- durū** Saf, berrak (İH)
- durūq-** (I) Giderken duruvermek (İH) *krş.* turūq- 2
- durūq-** (II) Bir meselenin bir yerinde şüphelenip zihnen durmak (İH)
- duş-** Buluşmak, tesadüf etmek, rast gelmek (İH)
- dutuq** Boylu boyuna örtünen ipekli kumaş, peçe (İH) *krş.* tutuq
- duvaq** Kadınların yüz peçesi (İH)

- dübür** *ar.* Makat, oturak (BV)
- düden** Derin (Kİ)
- düdük** Düdük (DM, KFT, Kİ, TA, TZ)
krş. tüdük düdük çal- düdük çalmak (TA)
- düdükçi** Düdükçü, düdük çalan (TA)
- düff** *ar.* Tef, bir çalgı aleti (İM)
- düg-** Dügümlmek (İH, Kİ)
- dügü** Bulgurun incesi (İH) *krş.* tüvi
- dügümlü** Dügümlü (KK)
- dügün (II)** Evlenme meclisi (Kİ)
- dühn** *ar.* Ot, yemiş veya çiçekten çıkarılan yağ (Gİ, İM, KF) *krş.* dehn
- dükel** Hep, bütün (Kİ) *krş.* tügel, tükel
- dükeli** Tamamı, hepsi, tamamen (Gİ, KF)
- düken- (I)** Tükenmek, bitmek, sona ermek (Gİ, KF, KFT, Kİ, MS) *krş.* tügen-, tüken- (I)
- düken- (II)** Ayrılmak, boşanmak (MS)
krş. tüken- (II)
- düket-** Tükenmek, bitirmek (Gİ, KF)
krş. tüket-
- düknük** Göçebe Türk kabile çadırlarının kubbesi (Kİ)
- dülbenid** *far.* (< dül-bend) Tülbent (KFT) *krş.* dülübenid, tulban, tulband, tülbent
- dülendi** Sabit ve müstakil olan (Kİ)
- dülübenid** *far.* (< dül-bend) Tülbent (KFT) *krş.* dülbenid, tulban, tulband, tülbent
- dümre** İçinde hayvanlara yem verilen torba (İM)
- dümri** Dümbelek, tef (TZ) *krş.* dümri, tümrü
- dümrü** Dümbelek, tef (Kİ) *krş.* dümri, tümrü
- dümük-** Oyalanmak, avunmak (İH)
- dündülbi** Gece vakti, geceleyin (BM)
- dünen** Dört yaşındaki tay (TA)
- dünür** Damat ile gelinin birbirlerine karşı olan durumu (İH)
- dünürşü** Damatla gelinin aileleri (İH)
- düpürde-** Tıp tıp etmek, yürek atmak (İH)
- dürdi** Tortu (BV)
- dürer** *ar.* İnciler (GT)
- dürk** Çağ gibi zaman, devir (İH)
- dürpülde-** Yüreğin şiddetle çarpması (İH)
- dürri** *ar.* İnci (GT)
- dürt-** Yağlamak (Kİ)
- dürüş-** Çalışmak, gayret etmek (BM, TA) *krş.* türüş-
- dürüt-** Yaratmak (TZ)
- düşlen-** Bir mahalle yönelmek, tevecüh etmek (İH)
- düşvār** *far.* Müşkil, zor (BV, İH, İM, MG)
- düvde** Küçük solucan (BV)
- E**
- e‘āneke’llāh** *ar.* “Allah yardımcın olsun” anlamında bir söz (GT)
- ebbe** *ar.* OK (RH)
- ebed** *ar.* Ebet, sonsuzluk (GT, KFT)
- ebeden (I)** *ar.* Devamlı, sürekli (İM, KFT)

ebeden (II) *ar.* asla, hiçbir zaman (MG)

ebedī *ar.* Sonsuz, sonu olmayan gelecek zaman (Gİ, KF)

ebedü'l-ebed *ar.* Devamlı, sürekli (İM)

ebḥaḥ *ar.* Ayaklarını yanlara doğru genişçe atarak kusurlu yürüyen at (RH)

ebleh *ar.* Ahmak, akılsız, aptal (GT, KFT)

ebnā *ar.* Oğullar (GT)

ebrār *ar.* Hayır ve takva sahipleri, iyiler (GT, KF)

ebsem Suskun (KK) *krş.* epşem *ebsem ol-* susmak (KK) *krş.* epsem bol-, epsem ol-

ebyāt *ar.* Beyitler (GT)

ebyāz *ar.* Çok beyaz, fazlasıyla beyaz (RH)

ecell *ar.* En ulu, pek büyük, celil (GT)

ecr *ar.* Ahirete ait mükâfar, sevap (Gİ, GT, KF, MS) *ecr-i mişl* benzer mükâfat, yapılan bir şeye karşılık olarak alınan şey, emsallerine bakarak ücret verme (İM, KFT) *ecr tap-* sevap kazanmak (GT)

eççi Amca (BM) *krş.* içi

eçuḳ böget Tarlaya su akıtan yarma (İH)

edā (I) *far.* Tarz, üslûp (GT)

edā (II) *far.* Naz, cilve (GT)

edā *ar.* Ödeme, yerine getirme (Gİ, GT, İM, KF)

edāen *ar.* Yerine getirmek (Gİ)

edbes *ar.* Rengi ne kırmızı ne siyah olan at (RH)

eden *ar.* Ön ayakları kısa, arka ayakları uzun at (BV)

ederim” anlamında secdede okunan

edhem *ar.* Her tarafı siyah olan at (RH)

edīm (I) *ar.* Debbaglanmış deri (GT)

edīm (II) *ar.* Yüz, satıh (GT)

ednā *ar.* En aşağı, alçak, adî (GT)

ef‘āl *ar.* İşler, hareketler (GT)

efḍal *ar.* Daha üstün (Gİ, KF, KFT, MG)

efḡān *far.* İnleme, feryat (GT)

efrenç *Grek.* Frenk (BV) *krş.* frangi, firenç

efsik Eksik (CC) *krş.* eksik, eksük, emsük, eysik, iksik, iksük

efüş Islak, ıslanmış (İM) *krş.* evüş, üfüş, üvüş (II)

efüşlik Islaklık (İM) *krş.* efüşlük, evüşlük, evüşlük, üfüşlük, üvüşlük

efüşlük Islaklık (İM) *krş.* efüşlük, evüşlük, evüşlük, üfüşlük, üvüşlük

egeçi *moğ.* Hala (CC)

eger saprağı Eyer ağacı (İH)

egir Siyah renkli at (Kİ)

egle- 1. Eğlendirmek (KFT) 2. meşgul ettirmek (Kİ)

eglendir- Geciktirmek, oyalamak (BM)

egrek Deve yatağı, kuyu kenarında develerin çöktüğü yer (İH)

eḥaṣṣ *ar.* En, adî, en faydasız (MG)

eḥer Bir bitki (CC)

ehl *ar.* **1.** Maharetli, usta, kabiliyetli insan (GÎ, KF, MS) **2.** Halk, bir yerde oturan (GÎ, GT, İM, İN, KFT) **3.** Ehil, sahip (BV, GT) **4.** (Bir şeyi) kullananlar. ...dan olanlar (MG) *ehl-i beyt* Hz. Muhammed'in yakınları (İM, KF) *ehl-i ḥarb* savaşanlar (İM) *ehl-i ḥibre* bilirkişi (İM) *ehl-i 'ilm* âlim (İM) *ehl-i kıble* müslüman (İM) *ehl-i makâşîr* günahkâr (İM) *ehl-i Medîne* Medine'de oturanlar (İM) *ehl-i sünnet* Peygamberimizin sünnetine uyan (İM)

ehlâ ve sehlâ *ar.* İyi, hoş; selâm sözü (GT)

eḥşi Ekşi (CC, KFT) *krş.* ekşi, ikçi, ikşi

ekâbir *ar.* Büyükler, devlet ricali (GT)

ekber *ar.* En büyük (İM)

eke Hala, bibi (TZ)

ekeçi Büyük bacı, abla (TA)

ekel *ar.* Bir tür hastalık (KFT)

ekle Kuyrukta oluşan bir at hastalığı (BV)

eklil Bir tür at hastalığı (BV)

ekne- Kaybolan veya elde bulunmayan bir şeye acımak (TZ)

ekşer *ar.* Ekseriya, çoğu (GT)

eksik Eksik, noksan (CC, TZ) *krş.* ef-sik, eksük, emsük, eysik, iksik, iksük

eksiklik Eksiklik, noksanlık (CC) *krş.* eksüklik, eksüklük, iksüklük

eksil- Eksilmek, azalmak (BV, BM, KFT, KÎ, RH, TZ) *krş.* iksil-, iksül-

eksilid- Eksiltmek, azaltmak (KFT) *krş.* eksit-, eksükle-, iksit-, iksüt-

eksit- Eksiltmek, azaltmak (CC, İM) *krş.* eksilid-, eksükle-, iksit-, iksüt-

eksük Eksik, noksan (CC, GÎ, İN, KF, KÎ, MS, RH) *krş.* efsük, eksik, em-sük, eysik, iksik, iksük

eksükle- Azaltmak, eksiltmek (KFT) *krş.* eksilid-, eksit-, iksit-, iksüt-

eksüklük Eksiklik, noksanlık (GÎ) *krş.* eksiklik, eksüklük, iksüklük

eksüklük Eksiklik, noksanlık (GÎ) *krş.* eksiklik, eksüklük, iksüklük

ekşi Ekşi (DM, GT, RH, TA) *krş.* eḥşi, ikçi, ikşi (I)

elat Özsu (CC)

elâ-yâ *ar.* Özellikle manzum parçalara başlarken kullanılan bir ünlem, şimdi, ey! (GT)

elbek *moğ.* Bol, geniş, zengin (CC) *krş.* elpek

elbeklik *moğ.* Fazlalık (CC)

elen- Elenmek (KFT, KÎ)

elestik salatalık (TA)

eleş- Barışmak, sulh yapmak (BM)

eleşke Et ile beraber haşlanmış yufka, hamur parçaları (KÎ)

eleştür- Barıştırmak, sulh yaptırmak (BM) *krş.* elleştür-

eletle- Atlamak (İH)

el-faḫah *ar.* Âlim (CC)

elfâz Sözcükler, kelimeler (GT)

- elgen-** Korkmak (CC)
- elgendir-** Korkutmak (CC)
- elgin** Yabancı (özellikle kâfir için kul-
lanılır) (İH)
- el-ḥamdü** *ar.* Fatıha suresi (GT)
- elḥān** *ar.* Sesler (GT)
- elīm** *ar.* Elem verici, elemli (GT)
- elin-** Elini sürmek, araştırmak (TA)
- el-kıṣṣa** *ar.* Neticede, hasılı, sözün kı-
sası (GT)
- elkin (I)** Garip, kimsesiz (Kİ)
- elkin (II)** Yıldırım (Kİ)
- elleştür-** Barıştırmak, sulh yaptırmak
(BM) *krş.* eleştür-
- ellik (I)** Eldiven (Kİ)
- ellik (II)** Sulh, barış, rahat (CC)
- el-maḫṣūd** *ar.* Neticede, hasılı, sözün
kısası (GT)
- elpek** *moğ.* Bol, geniş, zengin (CC) *krş.*
elbek
- elt-** Götürmek, nakletmek, taşımak
(CC) *krş.* ilt-
- eltir** Kuzu derisi (CC)
- emder-** Çevirmek, aktarmak, döndür-
mek (Kİ)
- emderil-** 1. Çevrilmek, döndürülmek
(Kİ) 2. Kumaş vb. çevirmek (Kİ)
- emegen** *moğ.* Yaşlı kadın, kocakarı
(CC)
- emel** *ar.* Arzu, emel, ümit (Gİ, KF)
- emen-** Utanmak, çekinmek (CC) *krş.*
imen-
- emen-** Zahmet çekmek, emek çekmek
(Kİ) *krş.* emgen- (II), imgen-
- emīn** *ar.* Kendisine güvenilen, emniyet
sahibi (Gİ, İN, KF, KFT) *krş.* imīn
- emīnlik** *ar. tr.* Eminlik, emniyet (CC)
krş. imīnlik
- emīt-** Gönlü ona dönüp onunla meşgul
olma, yönelme, taraftar olma (İH)
- emlāk** *ar.* Mülkler (GT, KFT)
- emr** *ar.* İş, husus (Gİ, GT) **emr-i**
- emr idil-** Yıkılmak (İH)
- emṣāl** *ar.* Benzer, akran (GT, İM)
- emsük** Eksik, noksan (TA) *krş.* efsik,
eksik, eksük, emsük, eysik, iksik, ik-
sük
- eñ** Yanak (Kİ)
- ences** *ar.* Çok necis, en pis (GT)
- enç** Sakin, huzurlu (CC)
- endām** *far.* Endam, boy pos, vücut
(BV, GT, İM, İN, RH)
- ender-** Çevirmek, alt üst etmek (Kİ)
- endişe** *far.* Düşünce, endişe (GT)
- ene-** At vb. hayvanları burmak (TA)
krş. ine-
- enek** Taşak yumurtası (Kİ) *krş.* inek
(II), iñek (I)
- engüşter** *far.* Dikiş yüzüğü (İM)
- eñil-** Eğilmek (TZ) *krş.* eñ- 2
- enilik** Kadınların kullandıkları kırmızı
yüz boyası, allık (Kİ) *krş.* eñlik
- enir** Pelikan kuşu (DM)
- eñlik** Kadınların yüzlerine yaptıkları
allık (TA) *krş.* enilik
- enlik** Renklik. Eskiden şeker boyası
yapılan bir diken köküdür, kızılca da
denilir (İH)

- ennellāhu a'lem** *ar.* “En iyi bilen Allah'tır” anlamında bir söz (Gİ)
- eñre-** Kükremek (TZ)
- enşārī** *ar.* Peygamberimiz Medine'ye göç ettiği zaman kendisine yardım eden müslümanlar (İM)
- ent-** Şaşmak, hayran olmak (İH)
- enük** Köpek ve yırtıcı hayvan yavrusu (Kİ, TZ)
- envā'** *ar.* Neviler, çeşitler, türler (GT, MG)
- eprit-** Pişirmek, lime lime yapmak (İH)
- epritmek** İyice pişmiş, erimiş (İH)
- epsem** Suskun (DM, TZ) *krş.* ebsem
epsem bol- susmak (TZ) *krş.* ebsem
ol- epsem ol- susmak (İH) *krş.*
ebsem ol-
- er oğluna tartın-** Kayırmak, korumak, müdafaa etmek, şefkat göstermek (İH)
- erāk** *ar.* Misvak ağacı (Gİ, İM)
- erbe** Dört yaşındaki tay (TA)
- erbeke** Şalgam (TA)
- erçel** Uğursuz, huysuz (Kİ, RH)
- erçellik** Uğursuzluk, huysuzluk (RH)
- erdeb** Bir ölçü birimi, kile (KFT, TA)
- erdem** Fazilet (DM, Kİ) *krş.* irdem *er-dem eyesi* Faziletli, erdem sahibi (DM)
- erdemlü** Erdemli, âlim (TA)
- erdeñ** Bakire (CC)
- erdeñlik** Bekâret, kızlık (CC)
- eremsi-** Övünmek (CC)
- eren-** Bıkmak, sıkılmak (Kİ)
- eres** *ar.* Çiftçilik (KF)
- eresik** Fahişe (TZ) *krş.* ersek, ersik, ersük, hersek, irsek
- ereyne** Evet (TZ)
- ergen** Bekâr erkek (TA, TZ)
- ergil** Geri bırakılmış bir şey (İH) *ergil eyle-* Geri bırakma (İH)
- ergillen-** Geri bırakılmak (İH)
- erikle-** Tabaklamak (CC)
- erin (I)** Burun deliği (CC)
- erin (II)** Nehir, ırmak (TA)
- erişte** İnce ince kesilmiş yufka (İH)
- erkân** *ar.* Rükünler, esaslar (Gİ, GT, İM, İN, KF, MS)
- erkeç** Erkek keçi, teke (CC, Kİ) *krş.* irkeç
- erkelen-** Yumuşamak, gevşemek, incelmek (CC)
- erklen-** Bir işi sürdürmeye azimli olmak (İM)
- erkli (I)** İhtiyarî, ister istemez (CC)
- erkli (II)** Kararlı, sebatlı (İM)
- erksin-** Bir şeyin sahibi olmak (CC)
- ersek** Erkeğe düşkün kadın, fahişe (CC, Kİ) *krş.* eresik, ersik, ersük, hersek, irsek
- ersekçi** Fahişe, namussuz (CC)
- erseklik** Fahişelik, namussuzluk (CC)
- ersik** Erkeğe düşkün kadın, fahişe (TZ) *krş.* eresik, ersek, ersük, hersek, irsek
- ersük** Erkeğe düşkün kadın, fahişe (BM) *krş.* eresik, ersek, ersik, hersek, irsek

- erüv** Çabuk, hızlı, enerjik (CC)
- erzāk** *ar.* Yiyecek maddeleri (GT)
- eşahh** *ar.* Daha doğru, en doğru (İM)
- esbāb** *ar.* Sebepler, bir işin, olayın gerçekleşmesi için gereken şeyler (Gİ, GT, KF)
- esed** *ar.* Arslan (GT)
- eşer (I)** *ar.* Eser, yapıt (BV)
- eşer (II)** *ar.* İz, nişan (GT, İM, KF, MG)
- eşer (III)** *ar.* Etki, tesir (Gİ) *eşer it-* tesir etmek (GT) *eşer kıl-* tesir etmek (GT)
- eser-** Şişmek, kabarmak, kat kat olmak (İH)
- eşerlen-** *ar. tr.* Etkili olmak (İM)
- eshel** *ar.* Kolay (BV)
- esir** *ar.* Esir, tutsak (Gİ, GT, KF) *krş.* yesir
- esirt-** Kendinden geçirmek (CC)
- eşlah** *ar.* Daha iyi (MG)
- eslem** *ar.* En emin (MG)
- eşliḥ** *ar.* Sulh yapma (İM)
- esmer** *ar.* Buğday renkli (MG)
- esr** *ar.* Bağlanmış (BV)
- esrekü kün** Dünden bir önceki gün (TA)
- esri** Pars (Kİ)
- estağfirullāh** *ar.* “Allah’tan bağışlanmamı dilerim” anlamında bir söz (İM, KFT)
- esved** *ar.* Siyah (BV)
- eşāci‘** *ar.* Bağanak ile iki diz arasında bir kemik (BV)
- eşakk** *ar.* Zahmetli (BV) **eş‘ār** *ar.* Şiirler (GT)
- eşcār** *ar.* Ağaçlar (GT)
- eşelik** Ökçe (İH)
- eşemek** Delice mantar (TZ)
- eşerr** *ar.* En şerir, en kötü (MG)
- eşi** Kaynana (CC)
- eşken** Kurdeşen de denilen bir tür hastalık (TZ)
- eşkiyā** *ar.* Eşkiya (GT)
- eşkün** Açık adımlarla yürüyen at, deve (İH, TA)
- eşyā** *ar.* Eşya, mevcut olan şeyler (GT)
- etāballāhu serāhum** *ar.* “Allah (yattığı) toprakları güzel, iyi etsin, toprağı bol olsun” anlamında bir dua (GT)
- etan** Ana rahminde çocuğun içinde geliştiği ve doğumdan hemen sonra düşen parça (İH) *krş.* atana, eten
- eten** Ana rahminde çocuğun içinde geliştiği ve doğumdan hemen sonra düşen parça (İH) *krş.* etana, orana
- etez** Vücut (CC) *krş.* etiz
- eṭṭibbā** *ar.* Tabipler, hekimler (GT)
- etil-** Yapılmak, edilmek (CC) *krş.* edil-, idil-, itil-
- etiz-** Ulaştırmak, iletmek, yetiştirmek (CC)
- etiz** Vücut (CC) *krş.* etez
- eṭṭrāf** *ar.* Yanlar, taraflar (İM)
- ev-** Acele etmek (İM, Kİ) *krş.* i- (I), iv-
- ev** *ar.* Veya (MG)
- evangelim** İncil (CC)

- evc** *ar.* En yüksek nokta (GT)
- evdü-** Yemişi toplamak (İH)
- evdür-** Acele ettirmek (İM)
- evet** Evet (tasdik edatı) (CC, DM, Kİ, KK)
- evkāt** *ar.* Vakitler, zamanlar (GT)
- evlā** *ar.* Daha iyi, daha üstün, lâıyk (GT, İM, KFT, MG, MS)
- evle** Öğle, öğleyin (GT) *krş.* eylen, öyle (I), öylen
- evrād** *ar.* Zikir, Allah'ı tesbih etmeler (GT)
- evrek** Yeşil (Kİ)
- evren** Büyük yılan (DM)
- evri-** Üfürmek, şişirmek (TA)
- evşāf** *ar.* Vasıflar, sıfatlar (GT)
- evşen** Yavşan da denilen kçklü ot ya da çalı (İH)
- evşet-** Alışmak, munis olmak (Kİ)
- evür-** Evirmek (BV)
- evüş** Islak, yaş (İM) *krş.* efüş, üfüş, üvüş (II)
- evüşle-** Islatmak, bevletmek (İM)
- evüşlük** Islaklık (İM) *krş.* efüşlük, efüşlük, evüşlük, üfüşlük, üfüşlük, üvüşlük
- evüşlük** Islaklık (İM) *krş.* efüşlük, efüşlük, evüşlük, üfüşlük, üfüşlük, üvüşlük
- evvābīn** *ar.* Beş vakit namaz dışında kalan nafıle namaz, kuşluk namazı (Gİ, KF)
- eyā** *ar. far.* Ey, hey (GT, MG)
- eyer** Eyer (CC, DM, Gİ, KF, KFT, Kİ).
- eyerçi** Eyerçi (CC, DM)
- eyerle-** At vb. eyerlemek (Gİ, KF, Kİ, KK, RH, TA, TZ) *krş.* iyerle-
- eyerlen-** Eyerlenmek (TZ)
- eyert-** İçini dışını iyice araştırıp aslına ermek (İH)
- eygir (I)** Siyah renkli at (Kİ)
- eygir (II)** Yanık kırmızı (TA)
- eyle kim** Öyle ki, o tarzda ki (BM)
- eyle** Öyle, o şekilde (BV, Gİ, GT, İN, RH) *krş.* öyle (II)
- eylediçak** ...nca, ...dığı zaman (BM)
- eylen- (II)** Yapılmak, meydana getirilmek (KFT)
- eylen- (III)** Deri terbiye edilmek (İM) *krş.* iylen- (I)
- eylen** Öğle, öğle vakti (BM) *krş.* evle, öyle (I), öylen
- eylet-** Hedef aldirmek (GT)
- eylin-** Dokunmak, elini sürmek (TA)
- eyn** Cuma günü (TZ) *krş.* ayna
- eynek** Tek, biricik (CC)
- eynelik** Haftalık (TZ)
- eyneştir-** Birşeyi gereği gibi araştırıp soruşturmak (İH)
- eysik** Eksik (CC) *krş.* efsük, eksik, eksük, emsük, iksik, iksük
- eyürle-** Eğilmek, meyletmek (BM) *krş.* eyürlen-
- eyürlen-** Eğilmek, meyletmek (BM) *krş.* eyürle-
- eyvāh** *far.* Eyvah, yazık (KF)
- eyvi** Helâ (TA)
- eyyām** *ar.* Günler (Gİ, GT) *eyyām-ı bīz*

her Arabî ayın 12, 13, 14 ve 15. günleri (Gİ, İM) *eyyām-ı teşrîk* Zilhicce'nin 10, 11, 12 ve 13. günleri (İM)

ezber tut- Ezberlemek (TA)

eze Teyze (Kİ) *krş.* dayıza, diyaza, tağza, tay eze

ezel *ar.* Önceliksiz, başlangıcı olmama (Gİ, İM, KF)

ezelî *ar.* Öncesiz, başlangıçsız (Gİ, İM, KF)

ezell *ar.* En aşağı, en adî (GT)

eziyyet *ar.* Eziyet, cefa (GT)

F

fācir *ar.* Günahkâr (Gİ, İM, KF, KFT)

fafla- Sıkıntıdan pof pof etmek (İH)

fāhiş *ar.* Aşırı, taşkın (İM)

fahr(et) *ar.* Övünme, iftihar (Gİ, GT, İM, MG)

fağ Tuzak (İH)

fāqa *ar.* Fakirlik, yoksulluk (GT)

fağih (I) *ar.* Fıkıh âlimi (Gİ, İM, KF, KFT, MS) *krş.* el-fağah

fağih (II) *ar.* (Âmil kelimesinin yanında) Muallim (GT)

fağkâh *ar.* Ezhar otunun çiçeği (BV)

fağme *ar.* Alt dudağı sarkık at (BV)

fanar *yun.* Fener (CC)

farak *ar.* Bir ağırlık ölçüsü (İM)

farāyîz *ar.* Farzlar (İM)

fāris *ar.* Binici (BV, GT, MG)

fārisî *far.* Farsça (BV, İM, KFT)

fārishk *ar. tr.* Binicilik (MG, BV, MG) *krş.* fārislik

fārislik *ar. tr.* Binicilik (MG, BV, MG) *krş.* fārislik

fāriza *ar.* Farz (İM, MS)

farzlık *ar.* Farz olma (İM)

faş *ar.* Yüzük taşı (KFT)

faşıl *ar.* Ara (BV, RH)

fāsîd (I) *ar.* Fesat çıkarıcı (BV, Gİ, KF, MS)

fāsîd (II) *ar.* Yanlış, bozuk (Gİ, GT, İM, İN, KFT, MG)

fāsîdlik *ar. tr.* Bozukluk, yanlışlık (İM)

faşih *ar.* Açık, sarıh (GT, KFT)

faşıl *ar.* Aile (Gİ)

faşl *ar.* Bölüm (Gİ, İM, KF)

fāş *far.* Meydana çıkarma (GT)

fātır *ar.* Ilık, sıcakça (BV)

fāzıl *ar.* Faziletli (BV, GT, İM)

fāzihat *ar.* Utanmazlık, rezillik, alçaklık, edepsizlik (GT, KFT, MG)

fāzilet *ar.* Fazilet, erdem (Gİ, GT, İM, KF, MG, MS)

fāzıl *ar.* Üstünlük, fazilet, erdem (Gİ, GT, İM, KF, MG)

fāzla *ar.* Fazla (GT)

fecel *ar.* Bir bitki (BV)

fecr (I) *ar.* Sabaha karşı (Gİ, KF, İM)

fecr (II) *ar.* Sabah namazı (İM)

fehaz *ar.* Yan başından incik kemiğine kadar olan kısım (BV)

fehîd *ar.* Yabanî bir hayvan, tazı (KFT)

fehîm *ar.* Köpük (BV)

fehîm *ar.* Anlayış, anlama (Gİ, GT, İM, İN, KFT, MG)

fehmlü *ar. tr.* Anlayışlı (KFT)

- felâh** *ar.* Mutluluk, felâh (GT)
- felüs** *ar.* Bir cins para (İM) *krş.* fulus, fûls, fûlûs
- fen** *ar.* Hüner, marifet, ilim (GT, MG)
- fer'** *ar.* Ayrıntı (KFT, İN)
- ferâgat** *ar.* Vazgeçme, el çekme (GT)
- ferah** *ar.* Sevinç, sevinme, ferahlık (Gİ, GT, İM, KF)
- ferc** *ar.* Kadının tenasül uzvu (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- fere** Parça (KK)
- ferke** *ar.* Ok atarken sağ eli hızla geriye çekmek, sağ baş parmakla, şehadet parmağını birlikte çekmek (İN)
- ferrâş (I)** *ar.* Döşeyici (GT)
- ferrâş (II)** *ar.* Hizmetkâr (GT)
- fersah** *ar.* Bir uzunluk ölçüsü birimi (İM, KFT)
- ferş 1.** *ar.* Döşeme (GT) **2.** *ar.* Kilim (GT)
- ferve** *far.* Kürk, kürklü kaftan (GT, İM)
- ferveçilik** *far. tr.* Kürkçülük (GT)
- feryâd** *far.* Feryat (GT)
- ferzîn** *far.* Satranç oyununda vezir (GT)
- fesâd** *ar.* Fesat, kötülük (Gİ, GT, İM, KF)
- fesah** *ar.* Atın ön ve arka ayaklarındaki sancı (BV)
- feşâhat** *ar.* Güzel söz söyleme (GT)
- fetâ** *ar.* Genç, yiğit, mert (GT)
- fetavâ** *ar.* Fetvalar (Gİ, İM, KF)
- feth** *ar.* Fetih, ele geçirme (GT, İM)
- fetha** *ar.* Arapçada üstün işareti (İM, İN)
- fetl** *ar.* Hasmin süngüsünü süngüyle uzaklaştırma (MG)
- fettân** *ar.* Fitne ve feralık yapan (GT)
- fevt** *ar.* Kaybetme, kaçırma (Gİ, GT, İM, İN, KF)
- feyrüzec** *ar.* Kıymetli bir taş (İM)
- fezâ** *far.* Can bağışlayan, gönüle ferahlık veren, cana can katan (GT)
- fezâyil** *ar.* Faziletler (KF)
- fıkh** *ar.* Fıkıh ilmi (Gİ, İM, KF, KFT)
- fıkırdâ-** Fıkırdamak, fıkır fıkır yapmak (İH)
- fır fır** Yelin eserken çıkardığı ses (İH)
- fışk** *ar.* Hak yoldan çıkma (GT, İM, KFT) *fışk-ı fücûr* Allah'a isyan etme (İM)
- fışâr** *ar.* Sıkıcı, sıkın, sıkıp suyunu çıkaran (KFT) *krş.* fuşâr
- fışıldı** Fış fış ses çıkarmak (İH)
- fiñnat** *ar.* Anlayış, zekâ, zihnin her şeyi çabucak anlayışı (GT)
- fiñr** *ar.* Fitre (Gİ, İM, KF) *krş.* fitra
- fiñra** *ar.* Fıtır sadakası (Gİ, İM, KF) *krş.* fiñr
- fiñrat** *ar.* Yaratılış (Gİ)
- fi'l-cümle** *ar.* Neticede, sonunda (GT)
- fi'l-hâl** *ar.* Bu anda, derhâl, şimdi (Gİ, GT, MG)
- fi'âl** *ar.* İşler (KF)
- fidâ (I)** *ar.* Fidyeye, can kurtarma karşılığı verilen bedel (Gİ) *krş.* fidye
- fidde** *ar.* Gümüş (BV)
- fidye** *ar.* Can kurtarma karşılığı verilen

bedel, fidyeye (Gİ, İM, KF) *krş.* fidā
(I)
fig (Hayvan yemi olan) fiğ (İH)
fiğān *far.* Feryat, figan (GT)
fihī *ar.* “İçinde” anlamında bir söz
(MS)
firāk *ar.* Ayrılık (GT, İM)
firāset *ar.* İleri görüşlülük (BV)
firāvān *far.* Çok (GT)
fir‘avn *ar.* Tanrılık iddiasında bulunan
eski Mısır hüümdarları (GT)
firencī *far.* Bir kılıç çeşidi (MG)
firenç *far.* Frenk (GT) *krş.* efrenç,
frangi
fırkat *ar.* Ayrılık (GT)
fişādiyye *ar.* Kan aldırdıktan sonra
bağlanan şey (İM)
fitile Ağırlık ölçüsü birimi (BV)
fitne *ar.* Fesat, azdırma, fitne (GT, İM,
KFT)
fodulluk kıl- Yaramazlık etmek (İH)
forçu Fırça (İH)
frangi *far.* Frenk (CC) *krş.* efrenç, fi-
renç
fuḥret *ar.* Övünme (KF)
fuḫ *ar.* Okun gezini kırışın üzerine
koymak (İN)
ful *ar.* Bakla, fasulye (BV, KFT)
fulus *ar.* Bişir cins para (İM) *krş.* felüs,
fûls, fûlûs
furqān *ar.* Kur’anıkerim (İM)
furşat *ar.* Fırsat (GT, MG) *krş.* fırşa
furūn *ar.* Fırın (İM, KFT, TA)
furūncı *ar. tr.* Fırıncı (DM)

fustuḫ *ar.* Fıstık (İM)
fusūḫ *ar.* Ahlâksızlık, azgınlık (GT)
fuşār *ar.* Sıkıcı, sıkkan, sıkıp suyunu çı-
karan (KFT) *krş.* fişār
fütune *ar.* Bir bitki (BV)
fuzalā *ar.* Fazıllar (GT)
fuzūlī *ar.* Gereksiz şey (İM, KFT)
fücūr *ar.* Ahlâksızca sefahat (GT,
KFT)
fülful *ar.* Karabiber (BV)
fûls *ar.* Bir cins para (İM) *krş.* felüs, fu-
lus, fûlûs
fûlûs *ar.* Bir cins para (GT) *krş.* felüs,
fulus, fûls
fütüh (I) *ar.* Üstünlük (GT)
fütüh (II) *ar.* Ferahlık (GT)
fütüvvet *ar.* Cömertlik, mertlik (GT)
G
ğabānet *ar.* Aldanma, hayal kırıklığına
uğrama, hayıflanma (GT)
ğabn-ı fāhiş *ar.* Alış verişte aldatılma
(İM)
ğaddār *ar.* Gaddar, zalim (GT)
ğāfil (I) *ar.* Gafil, dikkatsiz, gaflette
olan (GT, İM, İN, KF)
ğāfil (II) *ar.* Habersiz, haberi olmayan
(Gİ, KFT)
ğaflet *ar.* Gaflet, dikkatsizlik (Gİ, GT)
ğafūr *ar.* Bağışlayan (Allah) (GT)
ğalaṭ *ar.* Yanlış, yanılma (KFT)
ğālibā *ar.* Galiba (GT)
ğaliblık *ar. tr.* Yenme (İM)
ğāliye *ar.* Misk ve amberden yapılmış
güzel kokulu siyah bir macun (RH)

- ġalīz** *ar.* Kaba, iri (MG)
- ġamgīn** *ar.far.* Kederli, tasalı (GT)
- ġamidiyye** *ar.* Bir Arap kabilesi (KFT)
- ġammāz** *ar.* Gammaz, koġucu (GT)
- ġamus** *far.* (< gāv-mīs) Manda, camız (BM)
- ġamze** *ar.* Süzgün ve göz ucu ile bakış (GT)
- ġanır**- Bükme, eğme, kırar gibi yapmak (İH)
- ġanī** *ar.* Zengin, varlıklı (Gİ, GT, KF, KFT)
- ġanılık** *ar. tr.* Zenginlik (Gİ, KFT)
- ġanīmetlik** *ar. tr.* Ganimet malı (İM)
- ġār** *ar.* Mağara, in (GT, İM)
- ġar** Bir bitki (BV)
- ġarab** *ar.* Gözyaşı akan damar (İM)
- ġaraf** Bir bitki (BV)
- ġarāmet (I)** *ar.* Azap (GT)
- ġarāmet (II)** *ar.* Borç, borç ödeme (İM, KFT)
- ġarazsız** *ar. tr.* Kötü niyetli olmaksızın (İM)
- ġarb** *ar.* Batı (İM)
- ġarbī** *ar.* Batılı (KFT)
- ġāret** *ar.* Yağmalama, çapulculuk (GT, İM)
- ġarġara** *ar.* Suyu boğazda oynatıp çıkarma (Gİ, İM, KF)
- ġarġı** Kargı (Kİ) *krş.* kargı
- ġarīk** *ar.* Hasım, rakip (MG)
- ġārim** *ar.* Alacaklı (İM)
- ġarīm** *ar.* Boġulma, batma (BV, GT, İM)
- ġarġa** *ar.* (Suya) batmış (GT)
- ġarre** *ar.* Mağrur (GT)
- ġašb** *ar.* Zorla alma (İM, KFT)
- ġavġa** *far.* Kavga (GT)
- ġavġaz** Çalı (İH)
- ġavr** *far.* Mezarlık, kabir (RH)
- ġāvurluk** *ar. tr.* Kâfirlik (KK)
- ġavvāš** *ar.* Dalgıç, inci çıkarmak için denize dalan kimse (GT)
- ġayb** *ar.* Göze görünmeyen (GT, İM, MG)
- ġaybet (I)** *ar.* Kaybolma (Gİ, GT, MS)
- ġaybet (II)** *ar.* Çekiştirme, gıyabında konuşma (GT)
- ġāyib 1.** *ar.* Kayıp, göz önünde olmayan (Gİ, GT, İM, KFT, MS) **2.** Belirsiz, bilinmeyen, gizli (KF)
- ġāyiblik** *ar. tr.* Kaybolma, belirsizlik (KFT) *krş.* ġāyiblik
- ġāyiblik** *ar. tr.* Kaybolma, belirsizlik (İM) *krş.* ġāyiblik
- ġayretlen-** *ar. tr.* Gayrete gelmek (GT)
- ġayrila-** *ar. tr.* Deġiştirmek (İM)
- ġayrlan-** *ar. tr.* Deġiştirilmek (İM)
- ġayyır** *ar.* Gayretli (KFT)
- ġāzab** *ar.* Hiddet, öfke, kızgınlık (Gİ, GT, İM, KF)
- ġāzablan-** *ar. tr.* Hiddetlenmek, öfkelenmek (GT)
- ġāzāl** *ar.* Ceylān, geyik (BV, İM) *krş.* ġazel
- ġāzālīk (I)** *ar. tr.* Kutsal savaş (Gİ, KF)
- ġāzālīk (II)** *ar. tr.* Gazilik (MS)
- ġāzilīk** *ar. tr.* Gazilik (İN) *krş.* ġāzilīk

- gebr** *far.* Ateşe tapan, Mecusî (GT)
- gedā(y)** *far.* Yoksul, dilenci (GT)
- gedāyılık** *far. tr.* Dilencilik (GT)
- geh** *far.* Kimi zaman, bazen (GT)
- genc** *far.* Hazine (GT)
- genç** Taze, körpe çocuk (İH)
- gensiz getir-** Gelmeye mecbur olmak, ister istemez gelmek (İH)
- gepölüç** Çörek (İH)
- ger** *far.* Eğe, şayet (GT) *krş.* eger
- gerçi** *far.* Gerçi, her ne kadar (GT)
- gerdeme** Bitkisel ilâçlardan (İH)
- geri kayık-** Giderken geri dönmek (İH)
- germ** *far.* Hararet (MG)
- gerüz** Abdesthane ve bulaşık lağımı (İH)
- gev-** Çiğnemek, ezmek, gevelemek (İH)
- gevzenlik** Ahmaklık, bilir bilmez söylemek (İH)
- geyin** Hayvanın rahmi (İH)
- geyiş** Boynu gövdesi içine geçmek, başı öne düşüp sırtı arkaya domalma hâli (İH)
- geykirde-** Korkmak, kemikleri birbirine girmek, tüyleri ürpermek (İH)
- geyrek** Eye kemiğe yumuşaması (İH)
- geze gel-** Ziyaret etmek (İH)
- gezek** Nöbet, sıra (İH) *krş.* kezek
- gıdā** *ar.* Yiyecek, insanı besleyen şeyler (Gİ, GT, İM, KF)
- gık yok** Verilen sözden dönülmez (İH)
- gınā** *ar.* (< gānā) Dal, çubuk (MG)
- gırbāl** *ar.* Kalbur, elek (GT)
- gıriy** *far.* (< gırīv) Bağrışma, çığlık (GT)
- Gİ, İH, KF) *krş.* toğun- 1
- gıçık** Kaşınma, gidişme (İH)
- gil** *far.* Kil (GT)
- ginren-** Hayvanın yaramazlaşması, huylanması (İH)
- gırān su** *far. tr.* Temiz, tatlı su (TA)
- gırçek it-** Doğrulamak (BM)
- girde** Tandırda pişen ince ekmek (İH)
- giriftār** *far.* Tutulmuş, tutkun (GT)
- gıvir- (I)** Büküştürmek, sokuşturmak (İH) *krş.* kevün-, kivür-, kiyür-
- gıvir- (II)** (Sancı) kıvırmak, iki büküm yapmak (İH)
- gığsat- (I)** Gevşetmek (İH)
- gığsat- (II)** Kımıldamayan hâli kalmamak (İH)
- goli** Bütün işe yaramayanları bir işi temizlemek için çağırma (İH)
- goyuğ et-** Söylemek, demek (İH)
- göçek kuşu** Yazın içeri, kışın sahile veya çöle uçan kuş (İH)
- gödrü** Yaramaz, kötü adam (İH)
- gögüs tıgresinin içi** Sine, göğüs denilen sinenin hududu (İH)
- gökçek** Pek sevimli, cana yakın (İH) *krş.* kökçek
- gökrek** Göğüs kemiği (İH)
- göl bağıası** Balıkçıl (İH)
- gömren** Ada soğanı (İH)
- gömren-** İçinden hiddetle söylenmek, homurdanmak (İH)
- gönder-** Göndermek (KF)

göñli mutun mutun gel- Mahzun olarak gelmek, kalbi üzüntülü gelmek (İH)

gönül- Yönelmek, bir yönü tutup gitmek (İH)

gör *far.* (< gūr) Mezar (BM) *krş.* gūr, kör

göremez Süt çalışmış yoğurt, bir tür peynir (İH)

götürüsü Hepsisi, tamamı (İH)

gövele- Kalbur ile çalkalamak (İH)

göy- Bir noktaya göz dikip bakmak, beklemek (İH) *krş.* küy- (I)

göz örtüsü Yalnız gözü saklayan örtü, peçe (İH)

gözer Geniş delikli büyük kalbur (İH)

ğubār *ar.* Toz (GT, İM)

ğufrān *ar.* Affetme, merhamet etme (GT)

ğulāf *far.* Gül, gül suyu (İM) *krş.* gülāb, gülāf, gülef, külāf

ğulāf, gülāf, gülef, külāf

ğulām *ar.* Erkek çocuk (BV)

ğuldura- Karnı gur gur yel sesi vermek, guruldamak (İH)

ğulūl *ar.* Ganimet malından çalmak (MS)

gūr *far.* Mezar (GT, İM) *krş.* gör, kör

ğurāb *ar.* Karga (GT, İM)

ğurbet *ar.* Gurbet, doğup yaşanılmış yerden uzak yer (GT)

ğüre *far.* Koruk (GT)

ğūristān *far.* Mezarlık (İM)

ğurre *ar.* Parlaklık (İM)

ğurūr *ar.* Gurur, kibir (GT)

ğuşşa *ar.* Kaygı, tasa (GT)

ğüçemle- Israr etmek, zorla yapmaya mecbur etmek (İH)

ğüçeymen Baş örtüsü (İH)

ğüçüken Kartal cinsinden bir kuş (BM, İH)

ğüdük (I) Kesik, kırık, ucu çomak gibi kalmış (İH)

ğüdük (II) Kuyruğu kesik köpek (İH)

ğüdük (III) Kuyruksuz tavuk (İH)

ğüftār *far.* Söz (GT)

ğüher *far.* Mücevher (GT)

ğüher-bār *far.* Cevher yağdıran (GT)

gül- Ayağına uzatmak (İH)

ğulāb *far.* Gül, gül suyu (TA) *krş.*

ğulāf *far.* Gül, gül suyu (CC, DM, Kİ) *krş.* ğulāf, gülāb, gülef, külāf *ğulāf suyu* gül suyu (DM)

ğülef *far.* Gül, gül suyu (KK, MS, TZ) *krş.* ğulāf, gülāb, gülāf, külāf

ğülgün *far.* Gül renkli, pembe (GT)

ğül-şifāt *far.ar.* Gül gibi, çiçek gibi, gül sıfatlı (GT)

ğümān *far.* Şüphesi, zan (Gİ, GT, İM)

ğümbürtü Davul gibi şeylerin sesi (İH)

ğümele Avcı evi (İH)

ğümlüç Tatarcık, gürp düşen (İH)

ğümüldürük Devenin göğsüne bağlanıp ufak çanlarla katır boncuğu vb. ile donatılan süs (İH)

ğünbed *far.* Kubbe, kümbet (GT)

ğünlük Buhurdanda yakılan bir tür

- ağaç (Kİ)
- güpçük** Eğer yastığı (İH)
- güpür güpür** Gumbür gumbür ses vererek (İH)
- gür gür yan-** Ateşin gürleyerek yanması (İH)
- güre** Kendini beğenmiş, mağrur, azametli (İH)
- güveli-** Şaşırarak sağa sola koşmak (İH)
- güvenç** Sevme, içi açılma (İH) *krş.* küvenç
- güyegü ot** Kebaba saçılan bir ot, güveyi otu (İH) *krş.* güyegü otı
- güyegü otu** Kebaba saçılan bir ot, güveyi otu (TA) *krş.* güyegü ot
- güzāfe** *far.* Boş, gereksiz (KFT)
- güzer** *far.* Geçme, geçiş (GT)
- H**
- hā** *ar.* Arap alfabesinin 27. harfi (İM)
- habbe 1.** *ar.* Kabarcık (BV) **2.** (Hububat için) tane (GT, İM)
- habbetü'l-hazrā** *ar.* Çitlenbik meyvesi (RH)
- habīb** *ar.* Sevgili (GT, İM)
- habs** *ar.* Hapis (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG)
- habsla-** *ar. tr.* **1.** Hapsetmek, hapse atmak (KFT) **2.** Hareketsiz tutmak, bırakmamak (MG)
- habslan-** *ar. tr.* Hapsedilmek (İM)
- hacālet** *ar.* Utanma, mahcubiyetle şaşırma (GT)
- hacāmat** *ar.* Kan aldırma (BV, İM, KFT) *krş.* hicāmat
- hacāt** *ar.* İhtiyaçlar (Gİ, GT, KF, İN)
- hacer** *ar.* Taş (GT)
- hacetsiz** *ar. tr.* İhtiyacı olmayan (İM)
- hacibe** *ar.* İki yanbaşı kemiği (BV)
- hacil** *ar.* Utanmış, mahcup (Gİ, GT)
- haclet** *ar.* Utanç (GT)
- haç** *far.* Haç, istavroz, put (BM, CC, İM, KFT) *krş.* haş
- hadd 1.** *ar.* Sınır (Gİ) **2.** *ar.* Din hükümlerine göre verilen ceza (İM, KF)
- hadde** *ar.* Madenleri ince tel olarak çekmeye yarayan alet (İN)
- haddeb** *ar.* Uca kemiğinin eğri olması (BV)
- hādi** *ar.* Bir bitki (BV)
- hađrā** *ar.* Yeşil, yeşillik (BV) *krş.* hazrā
- hafī** *ar.* Gizli (BV)
- hafikeyn** *ar.* Doğu ve batı tarafları (BV)
- hā'il** *ar.* Korkunç (GT)
- haķāret** *ar.* Hor görme, hakaret (GT)
- haķīķī** *ar.* Doğru, gerçek (Gİ, İM)
- haķīr** *ar.* Hakir, değersiz (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- haķķullāh** *ar.* Tek Allah (KF)
- haķlıķ** *ar. tr.* Doğruluk, gerçeklik (İM)
- hāl** *ar.* Dayı (CC)
- hala** Köy (CC)
- halaf** *ar.* Ayrılık (KFT)
- halāķa (I)** *ar.* Halka, çember, yüzük (KFT, MG) *krş.* halķa, halka (I)

- halağa (II)** *ar.* Etrafı insanlarla çevrilmiş meydan, meydana atın dolaştığı halka şeklindeki sınırlar (MG) *krş.* halka (II)
- halallaş-** *ar. tr.* Helâlleşmek (İM)
- hâlât** *ar.* Hâller, durumlar (BV)
- halâvât** *ar.* Halâvetler, tatlılıklar, şirinlikler (GT)
- halâvet** *ar.* Tatlılık, şirinlik; zevk (GT)
- halebli** *ar. tr.* Halepli, Halep şehrinden olan (KK)
- haléf** *ar.* Birinden sonra gelip onun yerine geçen kimse (Gİ, KF)
- halel (I)** *ar.* Çatlak, aralık, boşluk (GT)
- halel (II)** *ar.* Eksiklik, bozukluk (GT, İM, MG)
- hâlet** *ar.* Hâl, durum (BV, GT)
- halğan** Artık, arta kalan, kalıntı (CC)
- halğa** *ar.* (< halağa) Halka, yüzük (CC) *krş.* halağa (I), halka
- halhal** *ar.* Arap kadınlarının ayak bileklerine taktıkları bilezik (BV, KFT)
- halife** *ar.* Gebe deve (İM)
- hâli** *ar.* Şimdi, henüz (GT)
- hâlî** *ar.* Tenha, boş (Gİ, İM)
- halîfalık** *ar. tr.* Halifelik (İM, KFT) *krş.* halîfelik
- halîfelik** *ar.* Birinin yerine geçme (İM) *krş.* halîfalık
- hâliq** *ar.* Yaratan (Allah) (Gİ, GT, İM, KF)
- halîl** *ar.* Hz. İbrahim, İbrahim peygamber (GT)
- halîlullâh** *ar.* Hz. İbrahim, İbrahim peygamber (Gİ)
- halîm** *ar.* Yumuşak huylu, halim (Gİ, GT, İM, KF)
- hâliş** *ar.* Halis, saf (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- hâliş muhliş** *ar.* Samimî olarak (İM)
- hâlişlik** *ar. tr.* Samimiyet (İM)
- halq (I)** *ar.* Boğaz, hançere (GT)
- halq (II)** *ar.* (Güzel) ses (GT)
- hall** *ar.* Çözme (GT)
- hallâl** *ar.* (> helâl) Kullanılması dince uygun olan, kanuna uygun (CC)
- halı** *ar.* Karıştırma (BV)
- halta** *ar.* Köpeğin boynuna takılan ağaç vb. (İH)
- halvâcı** *ar. tr.* Helvacı (DM)
- halvet** *ar.* Yalnız kalma, tenhaya çekilme (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- hâm** *ar.* Pamuktan yapılmış kaba kumaş (MG)
- hamakıyye** *ar.* Yanak şişmesi (BV)
- hamal** *ar.* Hamal, yük taşıyan insan (CC) *krş.* hammâl
- Hâmâm** *ar.* Firavun'un baş veziri, Hamam (GT)
- hamâme** *ar.* Bir bitki (BV)
- hamaşa** Adet, töre (TZ)
- hamâyil** *ar.* Omuzdan çapraz asılan bağ (GT, MG)
- hamd** *ar.* Allah'a olan şükran, hamd (BV, GT, İM, İN)
- hâme** *ar.* Tounakın iki yanının büyük-lüğü (BV)

- ḥamel** *ar.* Hamel “kuzu” burcu (GT)
- ḥāmis** *ar.* Beşinci (Gİ, KF, KFT) *ḥāmis kün* Perşembe günü (İM)
- ḥamiye** *ar.* Tonyakın yanları (BV)
- ḥaml** *ar.* Atıf, isnat (Gİ, GT, İM, KF)
- ḥamle** *ar.* Atış, saldırış, hamle (GT, İM, MG)
- ḥammāl** *ar.* Hamal, yük taşıyan insan (GT, KFT) *krş.* ḥamal
- ḥammām** *ar.* Hamam, sıcak kaplıca (GT, İM, KFT)
- ḥammārā** *ar.* Şarapçı dükkânı, mey-hane (GT)
- ḥāmmi** *ar.* (< ḥāmmē) Bir tür hastalık (BV)
- ḥammuş** *ar.* Bir tür bitki (BV)
- ḥamr** *ar.* Şarap (GT)
- ḥamrā** *ar.* Kırmızı, kızıl (GT)
- ḥān** *far.* Sofra (İM, KFT) *krş.* ḥōn
- ḥanāzīr** *ar.* Domuzlar (BV)
- ḥandaḳ** *ar.* Hendek, çukur (BV, Gİ, GT, İM, KF)
- ḥandiḳun** *ar.* Bir tür bitki (BV)
- ḥānekī** *ar.* Vücutta bir bölge, ağız ta-vanı, damak (BV)
- ḥanḥan** *ar.* Bir tür bitki (BV)
- ḥāniḳāh** *ar.* Tekke, hankah (GT)
- ḥanis** *ar.* Kemiğin parçalanmış olması (BV)
- ḥaniş** *ar.* Yemini yerine getirmeme (KFT)
- ḥannān** *ar.* Çok acıyan, çok acıycı (Al-lah’ın sıfatlarından) (Gİ, KF)
- hantaz** Hantal, iri yarı, dört köşe yakışsız adam (İH)
- ḥānumān** *far.* Ev, bark, yuva (GT)
- ḥanūt** *ar.* Ötü için kullanılan ilâç, ot (İM)
- hanuz** *far.* (< henüz) Henüz, şimdi, hâlâ (CC) *krş.* anuz, henüz
- ḥanḳal(e)** *ar.* Ebu Cehil karpuzu da de-nilen meyve, acı hıyar (RH)
- hapazla-** Avucunu doldurarak almak (İH)
- ḥarābāt** *ar.* Genelev (CC)
- ḥarāc** *ar.* Müslüman olmayanlardan alınan vergi (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- ḥarācī** *ar.* Haraçla ilgili (İM)
- ḥarāmī** *ar.* Hırsız, haydut, harami (Gİ, GT, KF)
- ḥarām-zāde** *ar. far.* Haramzade, piç (GT)
- ḥaran** *ar.* Atın çifte atma ve ısırma hu-yunu öğrenmesi (BV)
- ḥarb** *ar.* Savaş, harp (Gİ, GT, İM, KF, MG)
- ḥarbaḳ** *ar.* İlâç, zambakgillerden bir-bitki (RH)
- ḥarbī** *ar.* Bir ok atış şekli (İN)
- ḥarbī** *ar.* Harbe mensup, harple ilgili (Gİ, KF) *ḥarbī kāfir* Müslümanların savaştıkları gayrimüslimlerden her biri (İM) *krş.* ḥarbiyye kāfire *ḥar-biyye ḥatun* Müslümanların savaştıkları yerlerdeki kadınlardan her biri (İM) *ḥarbiyye kāfire* Müslü-manların savaştıkları gayrimüslüm-lerden her biri (İM) *krş.* ḥarbī kāfir

- hāre** *ar.* Semt, mahalle (Gİ)
- harem** *ar.* Hac mevsiminde ihrama girilen yerden itibaren Kâbe'ye doğru olan kısım (GT, İM)
- haremeyn** *ar.* Mekke ile Medine (İM)
- harfî** *ar.* Harfe ait (KF)
- hārişa** *ar.* Deride çizik yoluyla açılan yara (KFT)
- hāric** *ar.* Dışarı, dışarıya doğru (İM, MG)
- hāricî** *ar.* Hz. Aişe'ye isyan eden (İM)
- harîf** *ar.* Dost, arkadaş (GT)
- harîr** *ar.* İpek (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG)
- harîş** *ar.* Hırslı, tamahkâr, haris (Gİ, GT, KF)
- hāris** *ar.* Muhafız, bekçi (GT)
- hārişa** *ar.* Bir cins baş yarığı (İM)
- harkiz** *far.* (> hergiz) Asla, hiçbir zaman (CC)
- harla-** Har har yanmak (İH)
- harûn** *ar.* İlerleyeceği yerde gerileyen
- hasal** Nöbet, nöbetçi (CC)
- hasāret** *ar.* Zarar, ziyan (GT)
- hased** *ar.* Kıskançlık, haset (GT, KF, MS)
- hasefe** *ar.* Erkeklik uzvunun başı (KFT)
- hāsekî** *ar.* Hükümdarın yakını, has adamları (GT, MG)
- hasen** *ar.* Güzel (KFT)
- hasenāt** *ar.* İyilikler, iyi hâller, hayırlı işler (Gİ, KF)
- hasene(t)** *ar.* İyilik, iyi hâl, iyi iş (Gİ, İM, KF)
- hāşıl** *ar.* Husule gelen, elde edilen (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS, RH)
- hasîb** *ar.* Gülistan Tercümesi'ndeki hikâyede, Harun Reşid'in Mısır'ı fethettiği zaman, firavunlara nisbetle Mısır'ın başına getirdiği nakledilen zenci köle, Huseyb olarak da bilinir (GT)
- haşim** *ar.* Düşman, iki düşmandan biri (KF)
- haşîr** *ar.* Hasır (CC, GT, İM)
- hasîs (I)** *ar.* Cimri, hasis (GT)
- hasîs (II)** *ar.* Alçak, insanı küçülten (GT)
- hāşîyyet** *ar.* Kuvvet, tesir (GT, MG)
- haşlet** *ar.* Tabiat, huy, mizaç (Gİ, GT, İM, İN, KF)
- haşletlü** *ar. tr.* Hasletli, iyi huylu (RH)
- haşm** *ar.* Düşman, hasım (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- hasret** *ar.* Göresi gelme, özleyiş (GT, İM)
- hāşşa 1.** *ar.* Bir kimseye ya da bir şeye özgü olan (BV, İM, İN) **2.** Özellik (İM, İN)
- hāşşaten** *ar.* Bilhassa, özellikle (Gİ, GT, MG)
- hastalan-** *far. tr.* Hastalanmak (TZ)
- hastalık** *far. tr.* Hastalık, rahatsızlık (Gİ, İM, KF, RH)
- hasūd** *ar.* Haset eden, hasetçi, kıskanç (Gİ, GT)

- hasūdlık** *ar. tr.* Kıskançlık (Gİ, KF)
krş. hasūdluk
- hasūdluq** *ar. tr.* Kıskançlık (İM) *krş.*
hasūdlık
- hāş** *far.* Haç, istavroz, put (DM, TZ)
krş. hāç
- haşakriş** *ar.* Kurumuş cerahat (RH)
- haşem** *ar.* Maiyet, hizmette bulunan-
lar, tebaa, ordu (GT)
- haşeri** *ar.* Haşarı, terbiyesiz, kötü adam
(İH)
- hāşime** *ar.* Baş yarığının bir türü (İM)
- haşinlik** *ar. tr.* Sertlik (İM)
- hāşiye** *ar.* Hizmetkârlar, tebaa (GT)
- haşv** *ar.* Yün (MG)
- haşa(y)** Doğu Türkistan (GT)
- haşab** *ar.* Tehlike (GT, İM, MG)
- haşablık** *ar. tr.* Odun (KFT)
- hātem** *ar.* Mühür (GT, KF)
- hatımlama-** *ar. tr.* Mühürleme, ka-
patma (KFT)
- hatımlı** *ar. tr.* Mühürlü (KFT)
- hatımsuz** *ar. tr.* Mühürsüz (KFT)
- hatın** *ar.* Tamamlama, kapatma (KFT)
- haşib** *ar.* Hutbe okuyan, hatip (Gİ, GT,
İM, KFT, MG)
- haşiblık** *ar. tr.* Hatiplik (KFT)
- hātif** *ar.* Gizli (İM)
- hātım** *ar.* Bitiren, sonlandıran (Gİ, KF)
- haşira** *ar.* Mezar (İM) *krş.* hāzire
- hatme** *ar.* Bir kere bitirme, Kur'anıke-
rim'i baştan başa bir kez okuyup bi-
tirme (Gİ, KF)
- haşmī** *ar.* Çiçekleri hekimlikte
kullanılan bir bitki, hanım çiçeği
(BV) *krş.* hıtmī
- hatra** *ar.* Kabza tutan sol elin yayla bir-
likte boşalması, kurtulması (İN)
- hattā (I)** *ar.* Ta ki, ..e kadar, ...incaya
kadar, ...diye (Gİ, GT, KFT)
- hattā (II)** *ar.* Bundan başka, fazla ola-
rak (KF)
- hattābiyye** *ar.* Bir Arap kabilesi (KFT)
- hav** Atın bir kavis çizerek tekrar gel-
diği yola, çizgiye geri dönmesi
(MG)
- havālī** *ar.* Çevre, etraf (Gİ, KF)
- havan** Havan (BV)
- havāricī** *ar.* Hariciler (İM, KFT)
- havāş** *ar.* Haslar, has adamlar (GT)
- havāyic** *ar.* İhtiyaçlar (Gİ, İM, KF)
- havel** *ar.* Görmeme hastalığı (BV)
- havele** *ar.* Bölge, havali (RH)
- havf** *ar.* Korkma, korku (GT, MG)
- havşeb** *ar.* Köstek yeri (BV)
- havz** *ar.* Havuz (Gİ, İM, KF, MS)
- hayā** *ar.* Namus, utanma (Gİ, GT, KF)
- hayāt** *ar.* Hayat, ömür (GT)
- hayat** Evin avlusu, etrafı çevrilmiş
meydanlığı (İH)
- hāye** *far.* Haya, yumurta, husye (İM)
- hayf** *ar.* Pişmanlık (GT)
- hayhay** Atı harekete geçirmek için
söylenen ünlem (RH)
- hayıl (I)** *ar.* At (BV)
- hayıl (II)** *ar.* Kabile (GT)
- hāyın** *ar.* Hain (Gİ, KF, KFT)
- hāyınlık** *ar. tr.* Hainlik, kötülük (KF)

- ḥayırılıq** *ar. tr.* İyilik (Gİ) *krş.* ḥayırılıq
ḥayırılıq *ar. tr.* İyilik (KF) *krş.* ḥayırılıq
ḥāyıt *ar.* Duvar (BV, MG)
ḥāyız *ar.* Aybaşılı kadın (İM, MG, KFT, MS)
ḥāyil (I) *ar.* Kısır hayvan (BV)
ḥāyil (II) *ar.* Engel, mânia (Gİ, KF)
ḥaykır- Haykırmak, nara atmak (İH)
ḥaylı *far.* Epeyce, çok, hayli (GT, TZ)
ḥayme *ar.* Çadır (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
ḥayrāt *ar.* Hayırlar (İM)
ḥayret *ar.* Şaşma, hayret (GT)
ḥayy *ar.* Canlı, diri (Allah) (GT)
ḥayyāt *ar.* Terzi (KFT)
ḥayz *ar.* Kadınların aybaşı (Gİ, İM, KF, MS)
ḥāzā *ar.* Özellikle, bu (CC)
ḥazam *ar.* Hızla yürümek (BV)
ḥazar *ar.* Barış hâli (GT)
ḥazer *ar.* Sakınma, kaçınma (Gİ, GT, KF)
ḥazf *ar.* Aradan çıkarma (Gİ)
ḥāzıq *ar.* Usta, mahir (BV, GT, MG)
ḥazīn *ar.* Hazin, hüzünlü (GT)
ḥazīre *ar.* Mezar (İM) *krş.* ḥatīra
ḥazrā *ar.* Yeşillik (GT) *krş.* ḥadrā
ḥazż al- zevk almak, zevk duymak (GT)
ḥazż *ar.* Zevk, haz (GT)
hecā *ar.* Hece (İM)
hecīn *ar.* Deve (BV)
hecr *ar.* Hicran, ayrılık (GT)
hediyye *ar.* Hediye, armağan (GT, İM, KFT)
hegbe *ar.* (< heybe) Heybe, hurç (DM, İH)
ḥekāyet *ar.* Anlatma, hikâye etme (KFT) *krş.* ḥikāyet
helāk *ar.* Mahvolma (BV, Gİ, GT, İM, KF, MS)
helāket *ar.* Helâk olma (GT)
helaklik *ar. tr.* Mahv olma, helâk olma (Gİ, GT, İM)
helāl *ar.* Kullanılması şer’yan caiz olan, kanuna uygun (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS) *krş.* ḥallāl
ḥelāş *ar.* Kurtulma, kurtuluş (BV, GT, İM, MG, İN, RH)
helīlec (I) *ar.* Tohumları müşhil olarak kullanılan bir bitki (Gİ, KF, RH)
helīlec (II) *ar.* Hindistan cevizi (İM, KF)
helke *yun.* Üstü halkalı, saplı tencere gibi bakır kap (İH)
helyūn *ar.* Kuşkonmaz (BV)
hem *far.* Hem, aynı zamanda, ve (Gİ, GT, İN, KF, KFT, MS, RH)
hemān *far.* De, dahi (GT, KFT)
hemdāniyye *ar.* Bir Arap kabilesi (KFT)
hemdem *far.* Yakın arkadaş, dost (GT)
hemīşe *far.* Daima, her zaman (GT, MG, RH) *krş.* amaşe
hemm *ar.* Gam, keder, tasa (KF, KFT)
hemyān *far.* Biyik kese, heybe (GT)
hemze *ar.* Hemze (KFT)
henüz (I) *far.* Henüz, şimdi, hâlâ (BM,

- GT, İM, KFT) *krş.* anuz, hanuz
- henüz (II)** *far.* Dahi (BM)
- herekli bağ** Çubukları ağaçları bağlanıp çadır gibi yapılmış (İH)
- herevî** *ar.* Bir altın çeşidi (KFT)
- hergiz** *far.* Asla, hiçbir vakit (CC, Gİ, İH, İM, KF, RH) *krş.* harkiz
- hersek** Erkeğe düşkün kadın (CC) *krş.* eresik, ersek, ersik, ersük, irsek
- hersekçi** Fahişe, iffetsiz, namussuz (CC) *krş.* ersekçi
- herze** *far.* Saçma söz, hezeyan (BM)
- heş** *ar.* Ağır keten örtü (CC)
- hevā (I)** *ar.* Heves, istek, arzu (BV, İM, KF, KFT)
- hevān** *ar.* Aşağılık, horluk (BV)
- heybetlü** *ar. tr.* Yazık (ünlem edatı) (GT)
- heyhāt** *ar.* Yazık (ünlem edatı) (GT)
- heykel** *ar.* Heykel (GT)
- heyyin** *ar.* Kolay (Gİ, İN, KF)
- hezīme** *ar.* Koşarken kişneyen at (BV)
- hıcamat** *ar.* Kan aldırma (KF) *krş.* hacāmat
- hıçıp** *ar.* (< hācip) Perde çavuşu, sarayın ileri gelen hademesi (İH)
- hıffet** *ar.* Hafiflik (GT)
- hıfz** *ar.* Saklama, ezberleme (GT, İM, KF, KFT)
- hıfza** *ar.* Kelimenin sonunu kesre kılmak (Gİ)
- hıjıldı 1.** Hışiltı, göğsün hış hış ötmesi (İH) **2.** Rüzgârdan ağaçların hışıldaması (İH)
- hıķāk** *ar.* Dört yaşına girmiş develer (İM)
- hıķka** *ar.* Dört yaşına girmiş deve (İM)
- hılıt** *ar.* Safra (BV)
- hımār (I)** *ar.* Kadınların baş örtüsü (İM, KF)
- hımār (II)** *ar.* Eşek, merkep (BV, KFT)
- hımmāş** *ar.* Nohut (İM) *krş.* hummış
- hımmış** *ar.* Nohut (KFT) *krş.* hummāş
- hınān** *ar.* Yara (BV)
- hınduķuķ** *ar.* Kara yara (BV)
- hınşır** *ar.* Serçe parmağı (KF, İN)
- hınzır** *ar.* Domuz (KFT)
- hıra bol-** Alıklaşmak, şaşırıp kalmak (İH)
- hırāmān** *far.* Salınarak, salına kalmak (İH)
- hırāset** *ar.* Koruma, muhafaza (GT)
- hırdal** *ar.* Hardal (BV)
- hırķa** *ar.* Hırka, önü açık kollu kazak (BV, GT, İM, KF)
- hırş** *ar.* Aşırı istek, sonu gelmeyen arzu, istek (İM, MG)
- hırva‘** *ar.* Bir bitki (BV)
- hıryar** Tekit sözü, muhakkak (İH)
- hırz** *ar.* Sığınmak (İM, KFT)
- hışāl** *ar.* Huylar, tabiatlar (GT)
- hışım** *ar.* Hısım, akraba (BM, FH, KF)
- hıssset** *ar.* Hasislik, cimrilik (GT)
- hışım 1.** *ar.* Gazap, kin (İH)
- hışın** *ar.* (< hāşın) Haşın (BV, İN)
- hışınraķ** *ar. tr.* Haşince (BV)
- hıtān** *ar.* Duvarlar (KF)

- hıtmî** *ar.* Çiçekleri hekimlikte kullanılan bir bitki, hanım çiçeği (BV, İM)
krş. hıtmî
- hıyānathlık** *ar. tr.* Hainlik içinde bulunma (İM)
- hıyār (II)** *ar.* Bir işi yapıp yapmama konusundaki serbestlik (BV, İM, KFT)
- hıyārī** *ar.* Tercihli (KFT)
- hızām** *ar.* Kolan (MG) *krş.* hıızām
- hibe** *ar.* Hibe etme (KFT)
- hibr** *ar.* Mürekkep (Gİ)
- hibre(t)** *ar.* Tecrübe (GT)
- hicāb** *ar.* Örtü, perde (Gİ, KF)
- hicāzī** *ar.* Hicaz yolcusu, hacca giden (GT)
- hicret** *ar.* Hicret, İslâmî takvimde tarih başlangıcı (Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göçü) (Gİ, GT, İM, KF)
- hidāyet** *ar.* Hak yolunu gösterme, hak yolunda olma (Gİ, İM, KF, MS)
- hiddet** *ar.* Öfke, kızgınlık, hiddet (GT)
- hikāyet** *ar.* Anlatma, hikāye etme (Gİ, GT, İM, KF, MG) *krş.* hekāyet
- hilāf** *ar.* Karşı, zıt, aksi (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- hilāl** *ar.* Hilāl (Gİ, GT, KF)
- hilālla- (I)** *ar. tr.* Diş, kulak karıştırmak (KF)
- hilālla- (II)** *ar. tr.* Parmakların arasını aralamak, açmak (İM)
- hil'at** *ar.* (Hükümdar tarafından verilen) elbise, kaftan (GT)
- hile(t)** *ar.* Hile, aldatma (BV, Gİ, GT, İM, İN, KFT, MG, RH)
- hilet** *ar.* Ara, aralık (İM)
- hilkat** *ar.* Yaratılış (BV, İM)
- hilm** *ar.* Yumuşak huy, yavaşlık (Gİ, GT)
- himāyet** *ar.* Koruma, himaye (GT)
- himmət (I)** *ar.* Yardım (Gİ, KFT)
- himmət (II)** *ar.* Gayret etme, çalışma, çabalama (GT, KF)
- himyā** *ar.* Para konulan kese (İM)
- hīn** *ar.* An, zaman, vakit (İM)
- hindibā** *ar.* Bir bitki (BV)
- hīnk** *ar.* Gene (MG)
- hīsār** *ar.* Kale, hisar (GT) *krş.* hīsār
- hīss** *ar.* His, duygu (İM) *krş.* es (II)
- hīşşār** *ar.* Kale (TA) *krş.* hīsār
- hīssī** duygusal iş (İM)
- hitāb** *ar.* Hitap, hitabet (GT, İM)
- hitān** *ar.* Sünnet, erkeklik organı (Gİ)
- hōd** *far.* Kendi, bizzat (GT)
- hōd-rāy** *far.* Kendi kafasına giden, kendini beğenmiş (GT)
- holuncan** *far.* Havlican (CC)
- hōn** *far.* Sofra, yemek (GT, İH) *krş.* hān
- hop-** Çıkmak, kalkmak, yükselmek, yeniden dirilmek *krş.* kōp- (IV) (CC)
- hop** *far.* Kötü, hatalı (CC)
- hor-** Sallanmak, yaylanmak (CC)
- hora-** Güçsüz, dermansız kalmak, dermansız, hâlsiz olmak (CC)
- horata eyle-** Başkasıyla alay etmek, alaya almak (İH)

- horezm** *far.* Harezim (GT)
- horluk** *far. tr.* Aşağılık, zillet (GT, İM)
krş. korluk
- horon** *yun.* Horon (CC)
- hortla-** Horlamak, uykuda burnundan ses çıkarmak (İH) *krş.* horla- (I)
- horyat** *ar.* < *yun.* Hoyrat, kaba, muamele bilmez, sokulgan olmayan, vahşî, terbiyesiz (İH, TZ) *krş.* hoyrat
- hoşdaş** *far. tr.* Samimî dost (DM, TZ)
- hoşnüd** *far.* Razi, memnun (GT, İM)
- hoşnüdlük** *far. tr.* Razılık, memnuniyet (İM)
- hoşrak** *far. tr.* Güzelce, iyice, hoşça (BV)
- hovan** Arı kovanı (CC) *krş.* kıovan
- hovanlan-** Böbürlenmek, övünmek (CC)
- hovar-** Övmek (CC)
- hovat** Küçük, ufak (CC)
- hovatlan-** *ar. tr.* (< kuvvet) Kuvvetlenmek, güçlenmek (CC) *krş.* kuvvetlen-
- hoyrat** *Ar* < *yun.* Hoyrat, kaba, muamele bilmez, sokulgan olmayan, vahşî, terbiyesiz (GT) *krş.* horyat
- hoz** Ceviz (CC) *krş.* kıoz
- hubş** *ar.* Ayıp, kötülük, çirkinlik (GT)
- hubüb** *ar.* Taneler (KFT)
- hucra** *ar.* Hücre, oda (CC, İM, KFT)
- hudde** *ar.* Atlarda bir hastalık (RH)
- hudüd** *ar.* Hatlar, sınırlar (KFT)
- hufye** *ar.* Gizli (GT)
- huqqa** *ar.* Hokka (BV)
- huqne** *ar.* Şırınga (BV, Gİ, İM, KF, RH)
- hul'** *ar.* Ücret vererek karısını boşamak (İM)
- hulbe** *ar.* Hububattan olan şey (BV)
- hulefâ** *ar.* Halifeler (BV)
- hulq** *ar.* Yaratılış, huy (BV, GT, İM)
- hulqüm** *ar.* Boğaz, hançere (Gİ, KF)
- hulle** *ar.* İki parçadan oluşan elbise, cennet elbisesi (Gİ, KF, KFT)
- hulü'** *ar.* Nikâh mülkünü kadının kabülüne bağlı olarak ve özel tabirlerden biriyle ortadan kaldırmak (KFT)
- huluqlu** *ar. tr.* Yaratılışlı, güzel huylu (KFT)
- humâr** *ar.* İçki içtikten sonra gelen baş ağrısı (GT)
- humkân** *ar.* Bir bitki (BV)
- humme** *ar.* Bir at hastalığı (BV)
- hummiş** *ar.* Bir bitki (BV)
- hummiye** *ar.* Bir at hastalığı (BV)
- hummuş** *ar.* Nohut (BV, KFT) *krş.* hımmâş, hımmış
- hums** *ar.* Beşte bir (Gİ, İM, KF)
- hunân** *ar.* Mankafalık (BV)
- hunnî** *ar.* Bir bitki (BV)
- hür-ı 'în** *ar.* Cennet kızı, huri (İM) *krş.* hürî
- hürî** *ar.* Cennet kızı (Gİ, KF) *krş.* hür-ı 'în
- hurûf** *ar.* Harfler, sözler (GT, İM)
- huşümet** *ar.* Düşmanlık, husumet (GT)
- husye** *ar.* Haya, yumurta, husye (BV, İM)

- hūş** *far.* Fikir, şuur (GT)
- hūşū'** *ar.* Gönül alçaklığı (İM)
- huv-** Av sürmek, kovalamak (CC)
- huvāceh** *far.* Ulu, yüce (TA)
- huvār** *ar.* Çığlık (BV)
- huvārī** *ar.* Bir bitki
- huya** *ar.* Atın kulaklarının şişmesi ve boğazının ağrması (RH)
- huyye** *ar.* Bir at hastalığı (RH)
- huzām** *ar.* Kplan (MG) *krş.* hıızām
- huzme** *ar.* Demet (BV)
- huzūr** *ar.* Huzur, yan, kat, nezd (GT, İM)
- hücce(t)** *ar.* Delil (GT, İM, KFT, MS)
- hüccetleş-** *ar. tr.* Delil getirmek (GT)
- hüffet** *ar.* Temkinsizlik (MG)
- hükmi** *ar.* İtibarı olan (Gİ, İM, MS)
- hümāy** *far.* Devlet kuşu, hüma (GT, İM, MG)
- hünsā** *ar.* Çift cinsiyetli (İM, KFT)
- hüsn** *ar.* Güzellik (BV)
- hüsrān** *ar.* Hüsrān, zarar, ziyan (GT)
- I**
- ı-** (I) Göndermek (Kİ) *krş.* ıy- (II), ıđ-, iy- (I)
- ıbrağ-** Değıştirmek (BM)
- ıbrık** *ar.* Su testisi, ibrik (GT, İM)
- ıdır-** Gönderilmek, yollanmak (CC)
- ıdış** Giriş (CC)
- ıđ** Buğdayın üzerindeki saçak ya da kılçık (Kİ)
- ığlamak** Ağlama (CC)
- ığlat-** Ağlatmak (Kİ)
- ığray-** Hırlamak, hırıldamak, homurdanmak (CC)
- ıđ-** (Gemi) nehirde akmak, gitmek (CC)
- ığlık** Üç telli, yayla çalınır bir saz (İH, TA, TZ) *krş.* oğluk, oluk (II)
- ığrık** Bitkisiz arazi (BM)
- ığşa-** Kapı ve benzerinin açılma ve kapanmasından ses çıkarmak (Kİ)
- ıdırım** Yıldırım (Gİ, KF) *krş.* yaldırım, yıldırım, yıldırım, yuldırım (I), yuldurum (I)
- ığk** Kebap (Kİ)
- ığn-** Bir yana doğru eğilmek (TZ)
- ığr** Katır (TA)
- ığrlu** Katır sahibi, katırı olan (TA)
- ığlı şu** Hamam (TA) *krş.* ılı şu, ılı şuv, yılı şu
- ığah** sadık, inanılan, güvenilen kişi (CC) *krş.* ınağ, ınağ
- ığağ** Sadık, inanılan, güvenilen kişi, dost (CC, TA, TZ) *krş.* ınağ, ınağ
- ığam** Güvenli (Kİ, MG)
- ığamlı** Sadık, dürüst, güvenilir (CC)
- ığçıkır-** Hıçkırık (TZ)
- ığçıkırık** Hıçkırık (TZ) *krş.* ıñşıkırık
- ığça-** İnlemek (BV, CC)
- ığçır-** Gagalamak, gaga vurmak (İM)
- ığdal-** Hastalanmak, bir fenalığa tutulmak (İH)
- ığdala-** Azarlamak, paylamak (İH)
- ığdır** Harman (CC) *krş.* ırdın
- ığır-** İnlemek (BM)
- ığra-** İnlemek, haykırmak (Aslan için) kükremek (İH)

- ımrık** Zifirî karanlık (İH)
- ınşıkırık** Hıçkırık (TZ) *krş.* inçkırık
- ıra-** Beşik veya ona benzer bir şeyi sallamak (Kİ) *krş.* ırğa-
- ‘ırağ** *ar.* Bilekteki yara (BV)
- ‘ıraķı** *ar.* Terli (BV)
- ırdın** Harman (Kİ) *krş.* ındır
- ırğa-** Beşik veya ona benzer bir şeyi sallamak (Kİ) *krş.* ıra-
- ırğak** Çengel, balık oltası ve benzeri şeyler (Kİ, TZ) *krş.* ırğık
- ırğakla-** (Yırtıcı hayvan) ısırarak (TZ)
- ırğal-** Sallamak, sallanmak (CC)
- ırğan-** İrgalanmak, sallanmak (TZ)
- ırğat** Amele, rençber, gündelikçi (İH)
- ırğık** Çengel, balık oltası ve benzeri şeyler (BM) *krş.* ırğak
- ırı-** Gönülden uzaklaştırmak, gözden düşürmek (Kİ)
- ırk** Damar (MG)
- ırkıl** Uğursuz (TZ)
- ırkla-** Fal bakmak, gelecek ile ilgili söz söylemek, tahminle sonuç çıkarmak (İH)
- ırktağ** Cebbar denilen yıldız (Kİ)
- ırıla-** Şarkı söylemek (CC, Gİ, İM, KF, KFT, Kİ, TA) *krş.* yırıla-
- ırılağucu** Şarkıcı, şarkı söyleyen (KFT) *krş.* ırlayıcı
- ırlayıcı** Şarkıcı, şarkı söyleyen (TA) *krş.* ırılağucu
- ırmağ** Nehir, ırmak (BM, İM, KFT, Kİ, TZ) *krş.* yıрмаğ
- ırşık** Has ekmek (TZ)
- ıs-** Isırmak, dişlemek (İH)
- ısbas** far. (< sipās) Minnet, şükran (İH)
- ısbatan** Gerdeme denilen ve eskiden ilâç yapımında kullanılan bir ot (İH)
- ısığ** Fayda, yarar, kazanç (DM) *krş.* asığ, asıh, aşşı, asu, azıh (II), azık (II)
- ısil-** (Ağzı) ıslatmak, namlendirmek (İH)
- ısın-** Isınmak (KFT) *krş.* isin-, issin-
- ışır-** Isırmak, dişlemek (BM, İH, Kİ)
- ısıtma** Sıtma (TA)
- ışkarlat** far. Bir cins ince bez (CC)
- ışkağ** *ar.* Düşürme (İM)
- ısla-** İslamak (BV, RH, TZ)
- ıslad-** İslatmak (RH) *krş.* ıslat-
- ıslâh** *ar.* İyi hâle koyma, iyileştirme (BV, Gİ, İM, KF)
- ıslan-** İslanmak (BV, Gİ, İM, KF)
- ıslat-** İslatmak (Gİ, KF) *krş.* ıslad-
- ıslıh** İslık (TZ) *ıslıh vur-* ıslık çalmak (TZ)
- ısmarla-** Sipariş etmek, ısmarlamak (BM, Kİ)
- ıspanak** far. Ispanak (CC)
- ısra (I)** Bir şeyin sonu (Kİ)
- ısra (II)** (Daha) aşağı, ileri, öte (MG)
- ıssık** Hararet, nöbet (BM)
- ıştabl** *ar.* Ahır (BV, KFT)
- ısuз** İssiz (KFT)
- ışan-** Güvenmek, inanmak, tevekkül etmek (CC, TZ) *krş.* işen-
- ışan** Resim (CC)
- ışanmağ** İnanç, iman, inanış (CC)

- ıŝıĝ** Fayda, yarar, kazanç (BM) *krş.* asıĝ, asıh, aşşı, asu, azıh (II), azık (II), ıŝıĝ
- ıŝıh** Işık, aydınlık, parlaklık (TZ) *krş.* ışık
- ışık** Işık, aydınlık, parlaklık (BM, Kİ, TZ) *krş.* ıŝıh
- ıŝım** Kılıf, mahfaza (CC)
- ışır-** Alevlendirmek, ateşi canlandırmak (CC)
- ‘ıŝk** *ar.* Aşk (GT)
- ıŝkın-** Boşanmak, kurtulmak (TZ)
- ıŝkun** Kıvılcım (TZ)
- ıtlā kâz** Bir çeşit kuş (TZ)
- ıtlâk** *ar.* Salıvermek, serbest bırakmak (İM, İN)
- ıtrıb** Turp (DM)
- ‘ıvâz** *ar.* Karşılık (Gİ, İM, KFT)
- ‘ıvazen** *ar.* Karşılık olarak (KF) **ıy** Harp, savaş (BM)
- ıy-** (I) Koklamak, kokmak (CC)
- ıy-** (II) Göndermek, salıvermek (CC, MG, TZ) *krş.* ı- (I), id-, ıy- (I)
- ıyabir-** Göndermek, salıvermek (GT) *krş.* iyebir-
- ‘ıyâl** *ar.* Birinin geçindirmek zorunda olduĝu kimseler, aile (Gİ, GT, İM, KF) *krş.* ‘ayâl
- ‘ıyân** *ar.* Açık, aŝıkâr, belli (GT)
- ıyar-** Uydurmak (TZ)
- ıyı** Pis koku (CC, GT)
- ıyık** Çiĝin, omuz (TZ)
- ıyla-** Koklamak (CC) *krş.* yidle-, yile-, yiyle-
- ıylamak** Koku (CC)
- ıymıŝ** Kokan, pis kokulu (CC)
- ıyun** Aŝiret, kabile (BM)
- ıyvan** Kertenkele (BM) ı
- ızarlık** Kıskançlık (CC)
- ızĝar** Hasis, pinti, kötü huylu (İH)
- ıztıbâ** *ar.* Hacda usulüne uygun olarak ihrama sarınma (İH)
- İ**
- i-** Acele etmek (MG) *krş.* ev-, iv-
- ‘ibâd** *ar.* Kullar, abidler (Gİ, KF)
- ibn-i mehâz** *ar.* iki yaşındaki deve (İM)
- ibn-i sebîl** *ar.* Yolcu (İM)
- ibre (I)** Göz yaşı (BV)
- ibre (II)** Halhal yerindeki küçük bir kemik (BV)
- ibreñek** Yay kabzasının iç yan (İN)
- ibriŝim** *far.* İbriŝim, ipek (DM)
- ibtidâ (I)** *ar.* Başlangıç (Gi, KF)
- ibtidâ (II)** *ar.* Bir tür süngü tutma şekli (MG) *ibtidâ-ı âhar* bir tür süngü tutma şekli (MG)
- ibük** İbibik, çavuş kuşu (İH)
- icâbet** *ar.* Kabul etme, uyma (GT, İM)
- icâr** *ar.* Kira (KFT)
- icâre(t)** *ar.* Kiralama (Gİ, İM, KF, KFT)
- icâzet** *ar.* İzin, müsaade, icazet (GT)
- icmâ** *ar.* Bir araya getirme, toplama (İM, KFT) *icmâ* ‘-ı *ümmet* büyük fakihlerin bir konuda fikir birliĝine varmalarını (İM)
- ictihâd (I)** *ar.* Çalışma, çabalama,

- gayret (GT)
- ictihād (II)** *ar.* Yorum, hüküm çıkarma, görüş beyan etme (İM, KFT)
- ictimā‘** *ar.* Toplanma, bir araya getirme (İM)
- içgı** Küçüklerin büyüklere hitap ettikleri zaman söyledikleri kelime (Kİ)
- içhur-** Şekerleme yapmak (BM)
- içi** Amca (Kİ) *krş.* eççi
- içinde ayt-** Bir şeyin üzerinde düşünüp taşınmak, bir şeye azmetmek (CC)
- içirgi** Eyer keçesi, yamçı (GT) *krş.* içirki
- içirki** Eyer keçesi, yamçı (GT) *krş.* içirgi
- içrih** İç, kalp, yürek (CC)
- id-** Göndermek, yollamak (İM) *krş.* 1- (I), 1y- (II), iy- (I)
- id-** Yapmak, etmek, eylemek (KFT, MG, MS, RH) *krş.* et-, it- (III)
- ‘idde(t)** *ar.* Dul kalan kadının yeniden evlenebilmek için beklemeye mecbur olduğu süre (GT, İM, KFT)
- idi** (Bugünkü manasında) adet (Kİ)
- idi** Rab, Allah (İM, Kİ, TZ)
- idiçirek** Daha çok yapıcı (KFT)
- idmān** *ar.* İdman, alıştırma (MG, İN)
- idmānsuz** *ar. tr.* İdmansız, alıştırma yapmamış olan (İN)
- idrāk** *ar.* İdrak, anlayış (GT)
- idrār** *ar.* Bir büyük tarafından tayin edilen bağış, ihsan, maaş (GT)
- ‘iffet** *ar.* İffet, namus (KFT)
- iflās** *ar.* İflās, ticarete batma (GT)
- iflāt** *ar.* Kement veya bağdan kurtulup kaçma, okun yaydan kurtulması (İN)
- ifrād** *ar.* Hac çeşitlerinden biri (İM)
- iftār** *ar.* Oruç bozma (Gİ, GT, İM, KF)
- ig** Ayıp, kusur (TZ)
- igdiş** İğdiş, erkekliği burulmuş hayvan (BV, KFT)
- igen (I)** Çok fazla, çok (MG) *krş.* iken, inen, iñen
- igen (II)** Akciğer (TA) *krş.* ige (I)
- igeşle- (I)** Soymak, çıkarmak, yontmak (İH)
- igeşle- (II)** Para bozmak (İH)
- igin-** İklamak, ıgınmak (İH)
- iginti** İklamayla gelen şiddetli sancı (İH)
- igir-** Tiksinmek (İM) *krş.* yegir-
- igiş** Terbiye (TA)
- iglen-** Hastalanmak (TZ) *krş.* yiglen-
- igmā** *ar.* Bayılma (Gİ, KF)
- igrem** Girdap (GT)
- iğdir** *ar.* Yeşil renkli (BV)
- iğlilec** *ar.* Siyah helile denilen bitki (KFT)
- iğrāc** *ar.* İhraç, dışarı çıkarma, atma (GT)
- iğrām (I)** *ar.* Hacıların örtündükleri di-kişsiz bürgü (Gİ, İM, KF)
- iğrām (II)** *ar.* Hac veya umreyi eda etmek için mübah olan şeylerden bazılarının nefsi yasaklamak (KFT)
- iğşān** *ar.* İffetli, namuslu (İM)
- iğsān** *ar.* İhsan, bağış (Gİ, GT, İM, KF)

- MG, MS)
- iḥṣār** *ar.* Kısaltma, kısaltma (İM)
- iḥtikār** *ar.* Tüccarın halkın yiyecek ve içecek gibi zorunlu ihtiyaçlarını ucuz ucuz satın alıp fırsat bulunca pahalı satması (İM)
- iḥtilāc** *ar.* Segirme, çarpıntı, havale nöbeti (BV)
- iḥtilāf** *ar.* Ayrılık, uymayıp, uymama (İM, KFT, MG, İN)
- iḥtilām** *ar.* İhtilâm, düş azması (GT)
- iḥtimāl** *ar.* İhtimal, olabilirlik (Gİ, İM, KF, KFT)
- iḥtirāz** *ar.* sakınma, kaçınma (Gİ, GT, İM, KF, MG)
- iḥtişār** *ar.* İhtisar, kısaltma (GT, İM)
- iḥtiyārī** *ar.* Seçime bağlı (İM)
- iḥtiyāṭ** *ar.* İlerisini görerek, düşünerek davranma, tedbirli olma (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS, RH)
- iḥvān-ı şafā** *ar.* Hicri 4. yüzyılın sonlarına doğru Basra’da kurulan, birbirine bağlı insanlardan müteşekkil bir topluluk; geniş manada tarikat kardeşliği (GT)
- iḥyā** *ar.* Taze can verircesine iyilik, lutfetme (KF)
- ihzim** *ar.* Hazım, sindirme (KF)
- ik** Hastalık (Kİ)
- ik‘ā (I)** *ar.* Dizini çöküp makadı üzerine oturma (Gİ, İM)
- ik‘ā (II)** *ar.* Vuku buldurma, yaptırma, ettirme (KF)
- ‘ikāb** *ar.* Eza, cefa, eziyet (Gİ, İM, KF)
- ikāle** *ar.* Her iki tarafın da isteğiyle alışveriş mukavelesini bozma (KFT)
- ikbāl** *ar.* İkbal, talih, baht (GT)
- ikçi** Ekşi, acı (TZ) *krş.* eḥşi, ekşi, ikşi (I)
- iken** Çok, çok fazla (İH) *krş.* igen (I), inen, iñen (I)
- ikeş- (I)** Dayanmak, bitişmek, eklenmek (İH)
- ikeş- (II)** (Hayvan) hamlamak, şımarlamak (İH)
- iklīme** *ar.* Bakır, gümüş ve altın eritildikten sonra üstünde ve altında kalan köpük (BV)
- ikrām** *ar.* İkrām, sunma (GT, KFT)
- ikrār (I)** *ar.* Kararlaştırma (KFT) *krş.* yılırar
- ikrār (II)** *ar.* Doğrulama, tasdik, dil ile söyleme, itiraf (CC, GT, İM, MS)
- iksik** Eksik, az (MG) *krş.* efsik, eksik, eksük, emsük, eysik, iksük
- iksıl-** Eksilmek, azalmak (Gİ, İM) *krş.* eksil-, iksül-
- iksit-** Eksiltmek, azaltmak (İM, MG) *krş.* eksilid-, eksit-, eksükle-, iksüt-
- iksü** Ucu yanmış odun, iyice yanmamış ve zehirli gaz çıkaran kömür (İH)
- iksük** Eksik, az (BV, GT, İM, MG) *krş.* efsik, eksik, eksük, emsük, eysik, iksik
- iksüklük** Eksiklik, noksanlık (MG) *krş.* eksiklik, eksüklik, eksüklük
- iksül-** Eksilmek, azalmak (BV, İM) *krş.* eksil-, iksil-

- iksüt-** Eksiltmek, azaltmak (GT, İM)
krş. eksilid-, eksit-, eksükle-, iksit-
- ikşi (I)** Ekşi, acı (TZ) *krş.* eğişi, kşi, ikçi
- ikşi (II)** Ekşi yoğurt (TZ)
- ikti** Evcil, ev hayvanı (CC)
- iktişār** *ar.* Sözü kısa kesme (Gİ, İM, KF)
- il yaz ay** Yaz mevsimi (CC)
- ilā** *ar.* Bir kocanın karısına yaklaşmak için yemin etmesi (KFT)
- ‘ilāc** *ar.* İlaç, derman (BV, Gİ, GT, İM, KF, RH)
- ‘ilācsız** *ar. tr.* İlaçsız, dermansız, çaresiz (BV)
- ilāh** *ar.* Allah (GT)
- i‘lām** *ar.* Bildirme (GT)
- ilçek** Elcik, küçük el (İM)
- iled-** İletmek, götürmek (KFT) *krş.* ilet-
- ilek** İncir (Kİ)
- ilen- (I)** Biri hakkında kötü söylemek, kötülüğüne dua etmek (BV, İH)
- ilen- (II)** Öfkelenmek (Kİ)
- ilenç 1.** Beddua, kargış (İH) **2.** Birinin aleyhinde söz söyleme (İH)
- ilengir** Lenger, çapa demiri (TZ) *krş.* lenger, leñer
- ilengiş** Yengeç (TZ) *krş.* tengeç, yengeç, yenkeş
- ilersik** Uçkur (TZ)
- ilersük** İliştirilmiş, tutturulmuş şey (İH)
- ilet-** İletmek, götürmek (BM, Gİ, İM, KF, KFT, TA, TZ) *krş.* iled-
- iletbir-** İletmek, ulaştırmak (TA)
- iley (I)** Ön, yan (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, RH, TZ)
- iley (II)** Kat, huzur (Gİ, İM, MG)
- iley (III)** Erkek ve kadınların tenasül organı (İM)
- ileyin** Arka (KK)
- ilgevür** Raf, sergen (TZ)
- ilgü** Ok nişangâhı (Kİ)
- ilgün (I)** El gün, el âlem (Kİ)
- ilgün (II)** Devlet (Kİ)
- ilhāk** *ar.* Katılma, katıştırma (İM)
- ilhām** *ar.* İlham, esin (Gİ, KFT)
- ilik-** Alay etmek, takılmak (CC)
- ilikçi** Gündelikçi (CC)
- ilim** Balık ağı (CC)
- ilişen yıl** Bir önceki yıldan önceki yıl (TA)
- ilitiş-** İlişmek, birbirine girmek (TZ)
- ilki** Havan (Kİ)
- ilkü** Hedef, ulaşılmak istenen amaç, nişangâh (İN) *krş.* ilgü, ülkü
- illā (I)** *ar.* Yalnız, ancak, ...den başka, meğer (CC, GT, KF, KFT, MG, MS)
- illā (II)** *ar.* Muhakkak (Gİ, İN)
- illeş-** Barışmak (TA)
- illi** Şehirli, şehirde oturan (İM) *krş.* illik
- ilşige** Yüksek, yüce (TZ) *krş.* inşike
- ilt-** İletmek, götürmek, ulaştırmak (GT, MG) *krş.* elt-
- ilti** Kadın (TA)
- ilticā** *ar.* İltica, sığınma (GT)
- ilzem** *ar.* Daha lüzumlu, daha gerekli (MG)

- ‘imāme** *ar.* Sarık (İM, KF)
- imāmet** *ar.* İmamlık, namaz kıldırma (İM)
- imāmethlık** *ar. tr.* İmamlık yapma (İM)
- imāmeyn** *ar.* Hanefi mezhebinin imamlarından Ebu Yusuf ve Muhammed’e verilen ad (KFT)
- imil- (I)** Durmak, kıyılamak, bir yere oturmak (İH)
- imil- (II)** Bir işi yapmakta birleşmek (İH)
- imīn** *ar.* (< emīn) Emin, kendisine güvenilen, emiyet sahibi, güvenilir (İM, KFT, MG) *krş.* emīn
- imīnlik** *ar. tr.* Eminlik, emniyet, emin olma (İM) *krş.* emīnlik
- imkān** *ar.* İmkân (GT, MG)
- imle-** Göz kırpmak, gözle işaret çakmak (İH)
- imli- (I)** Gizlenmek, büzülmek (İH)
- imli- (II)** Tevazu göstermek (İH)
- immā (I)** *ar.* Ama, ancak (İM) *krş.* ammā
- immā (II)** *ar.* Gerekse (KFT)
- imsiri** Mumya (CC)
- imtinā’ (I)** *ar.* Çekinme, geri durma (İM, KFT)
- imtinā’ (II)** *ar.* Süngüyü hamleden sonra geri çekme (MG)
- imtinā’ (III)** *ar.* Atı geriye döndürme (MG)
- imtişāl** *ar.* Emre uyma (MG)
- in- (I) 1.** İnnek (BM, BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, TA, RH) *krş.* en-, yin- (III)
- 2. Konaklamak** (İM)
- in- (II)** Eğilmek (İM)
- in- (III)** Akmak, gelmek (İM)
- in- (IV)** Nazil olmak (İM)
- inābet** *ar.* Günahlara tövbe edip Allah’a yönelme (GT)
- inak** Sadık, inanılan, güvenilen kişi (İH) *krş.* inaḥ, inaḥ
- ‘inān** *ar.* Dizgin (GT)
- inanç** Düzenlik, emniyet, güvenç (TZ)
- inançi** Kendisine güvenilen, inanılan (BV)
- ‘ināyet** *ar.* Himmət, gayret, lütuf, yardım (GT, KFT)
- inçe** (Böyle, böylece (BV)
- inçid-** İncitmek (Gİ, KF, KFT, MS) *krş.* inçit-
- inçikelik** İncelik (KFT) *krş.* inçekülük
- inçin-** İncinmek (GT, KFT, RH)
- inçit-** İncitmek (DM, GT, İM, KF, TZ) *krş.* inçid-
- inçkelep** Kıldan ince (CC)
- inçkelük** İncelik (RH) *krş.* inçekelik
- inçüçi** İncici (KFT)
- inçük** Diz kapağı ile topuk arası, bunun topuğa yakın olan kısmı, incik kemiği (İN) *krş.* yinçik, yinçük, yünçük
- indir** Buğday, döğme (İM)
- indir-** İndirmek (Gİ, İM, KF, TZ) *krş.* endir-, endür-, indür- (I)
- indür- (I)** İndirmek *krş.* endir-, endür-, indir-
- indür- (II)** Vurmak (GT)

- indür-** (III) Başını eğmek (Gİ, İM)
- indüril-** İndirilmek (Gİ, İM) *krş.* indürül-
- indürül-** İndirilmek (İM) *krş.* indüril-
- ine-** Hayvanların taşak yumurtasını çıkartmak, burmak (Kİ) *krş.* ene-
- iñek (I)** Husye, taşak yumurtası (BV) *krş.* inek (II), enek (III)
- inek (I)** İnek (BM, CC, DM, KK, TA, TZ)
- inek (II)** Husye, taşak yumurtası (BV) *krş.* iñek (I), enek (III)
- inek (III)** İnilecek yer, yurt (TZ)
- iñen (I)** Çok, en, pek (BV, GT, İM, İN, RH) *krş.* igen, iken, inen
- iñen (II)** Kolay (MG)
- iñen (III)** Dişi deve (TA) *krş.* iñen teve
- inen** Çok, en, pek (İH) *krş.* igen (I), iken, iñen (I)
- inen-** Enenmek, iğdiş, edilmek (Kİ)
- iñen teve** dişi deve (TZ) *krş.* iñen (III)
- infi‘āl** *ar.* Teessür, gücenme (GT)
- ingebe** Çukur, derinlik (İH)
- iñilde-** İnlemek, ahlayıp vahlamak (İM) *krş.* iñle-
- iñildü** İnilti, ses (MG)
- inim** Büyüğün küçüğe hitap ettiği zaman söylediği kelime (Kİ)
- inin-** İnilmek (TZ)
- inirçik** Deve hörgücü (İH)
- inķā** *ar.* Temiz (KF)
- inkār** *ar.* İnkār, inanmama, reddetme (GT, İM, KFT, MS)
- inķilāb** *ar.* Değişirme (BV, İN)
- inķitā‘** *ar.* Kesinti (BV)
- iñle-** İnlemek (Kİ, TZ) *krş.* iñilde-
- innā enzelnā(hu)** *ar.* Kadr suresi (Gİ, KF, MS)
- innā fetahñā** *ar.* Fetih suresi (KF)
- ‘innīn** *ar.* Erkeklik organı kalkmayan kişi (KFT)
- insān** *ar.* İnsan (GT)
- insek** Uzak (RH)
- inşike** Yüksek (KK) *krş.* ilşige
- intifa‘** *ar.* Faydalanma (KFT, MG)
- intihā** *ar.* Nihayet bulma, sona erme (Gİ, KF)
- intiķāl** *ar.* Bir yerden bir yere göçme (BV, İM)
- intiķām** *ar.* İntikam, öç (GT)
- intisāb** *ar.* Bir yere, bir kimseye ait olma, maiyetine girmek, bağlanmak (İN)
- ipkin** Menekşe (CC)
- ipren- (I)** Tat almak (TZ)
- ipren- (II)** İyi olmak (TZ)
- irādet** *ar.* İrade, arzu, ihtiyar (GT)
- i‘rāz** *ar.* Yüz çevirme, başka tarafa dönme (Gİ, KF)
- irçel** Erkek isteyen kadın, fahişe (İH)
- irde- (I)** Araştırmak, didiklemek, yoklamak (İH)
- irdem** Erdem, fazilet ve meziyet (GT, TZ) *krş.* erdem
- iren** Er, yiğit, erkek (GT, İM) *krş.* eren
- irençli** Puşt (TZ)
- irgeç** Arap kadınlarının bir çeşit boncuk (İH)

- irhā** *ar.* Aşağı salıverme, sarkıtma (Gİ, KF)
- irik-** (I) Toplamak, dolmak (BV, TZ)
- irik-** (II) Alt üst olmak (İH)
- irik-** (III) Bıkmak, usanmak, nefret etmek (MG)
- irik-** (IV) İçi daralmak, sızlamak (TZ)
- irik-** (V) 1 (Hayvan) kuvvetli, şen, dinç olmak (İH) 2. (Hayvan) korkup arkırı hareket etmek (İH)
- irkinçe** Mühlet (TZ) *krş.* irkinçe
- iriklen-** Dolmak, toplamak (BV)
- irikmek** Sıkıntı, gam (TA)
- iriş-** (I) Erişmek, ulaşmak (GT, İM, İN, MG) *krş.* eriş- (I), irüş-
- iriş-** (II) Sonuca varmak (İM)
- irişdür-** Eriştirmek, ulaştırmak (RH) *krş.* erişdür-, iriştür-
- iriştür-** Eriştirmek, ulaştırmak (İM) *krş.* erişdür-, iriştür-
- irk-** (I) İrmek (Kİ)
- irk** (I) Yığılmış, birikmiş, yığın (İH)
- irk-** (II) Toplamak (Kİ)
- irkeç** Erkek keçi (BM) *krş.* erkeç
- irkel-** Toplanmak, biriktirmek (İH)
- irkil-** Toplanılmak (Kİ)
- irkinçe** Mühlet (TZ) *krş.* irkinçe
- irklen-** Bir şeyin sahibi olmak, başı olmak (İH)
- irmenī** *ar.* ermeni (İM)
- irmik** İrmik (İH) irmik ekmeği irmik unundan yapılan ekmeği (İH)
- irse** Erkeğe düşkün kadın, fahişe (TZ) *krş.* eresik, ersek, ersik, ersük,
- hersek
- irşek** Matkap (TA)
- irtele-** Sabahlamak (İM)
- irtesi** (I) Ertesi gün, yarın (İM)
- irtesi** (II) Bir sonraki (KF)
- irtess** *ar.* Eplenme, oyalanma (İM)
- irti'ād** *ar.* Okçulukta oku titretme (İN)
- irtifā'** *ar.* Yükseklik (GT)
- irtihāş** *ar.* Toynakları birbirinden uzak olan at (BV)
- irüş-** Erişmek (İM) *krş.* eriş- (I), iriş- (I)
- işābet** *ar.* Rast gelme, doğruca gidip erişme (Gİ, KF)
- işār** *ar.* İyilik için mal dağıtmak, cömertlik (GT)
- işbāt** *ar.* Kanıtlama, delil göstererek doğruya çıkartma (İM, KFT)
- iseb** Gelin çeyizi (CC)
- isfizāc** *ar.* Bir bitki (BV)
- isin-** Isınmak (İM, TZ) *krş.* ısın-, issin-
- isittir-** Isıttırmak (Kİ)
- işm** *ar.* Suç, günah (KF)
- 'işmet** (I) *ar.* Haramdan kaçınma (İM)
- 'işmet** (II) *ar.* Günahsızlık, masumluk (Gİ, KF)
- isne** Üstünde, üzerinde (BM)
- işneyn** *ar.* Pazartesi (İM)
- isrāf** *ar.* İsrāf, gereksiz harcama (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- isre** Uzak (TA)
- isresi** Ondan en uzağı (TA)
- isrüt-** Sarhoş etmek (GT) *krş.* esrid-
- issilik** (II) Sıtma nöbeti (BM, Kİ)
- issilik** (III) Hiddet (CC)

- issin-** Isınmak (CC) *krş.* ısın-, isin-
- ista‘mel** *ar.* Kullanma (KF)
- istebraḳ** *ar.* Sırma ile işlenmiş bir çeşit kaba kumaş (Gİ, KF)
- isti‘āze** *ar.* Sığınma (İM)
- istibrā** *ar.* Küçük abdestten sonra akıntıyı tam temizleme (Gİ, İM, KF, MS)
- isti‘dād** *ar.* İstidat, kabiliyet (GT)
- istidlāl** *ar.* Bir delile dayanarak bir sonuç çıkarma (İM)
- istihām** *ar.* Sorma, öğrenmek için sorma (İM)
- istiftāḥ** *ar.* Başlama, açma (Gİ, İM, KF)
- istiġfār** *ar.* Tevbe etme, Allah’tan bağışlanmasını isteme (Gİ, GT, İM, KF, MS)
- istiḥāre 1.** *ar.* Bir işin hayırlı olup olmayacağını anlamak için abdest alıp uykuya dalma (Gİ, İM) **2.** *ar.* Hayırlı olmayı dileme, isteme (KF)
- istiḥāza (I)** *ar.* Aybaşılı kadın (Gİ, İM)
- istiḥāza (II)** *ar.* Özür, kusur (KF)
- istihfāf** *ar.* Önem vermeme (Gİ, KF)
- istiḥsān** *ar.* Beğenme, güzel sayma (Gİ, İM, KF)
- istiḥşān** *ar.* Gizli kıyas (KFT)
- istilād** *ar.* Cariyenin çocuğunu nesebine dâhil etme (KFT)
- istilām** *ar.* El ile dokunup öpme (İM)
- isti‘māl** *ar.* Kullanma (BV, Gİ, İM, KF, KFT, MG)
- istincā** *ar.* Pislikten temizlenme (Gİ, İM, KF, KFT, MS)
- istindāc** *ar.* Bir bitki (BV)
- istinḳā** *ar.* Temiz olmayı isteme (Gİ, İM, KF, MS)
- istirāḥe** *ar.* İstirahat (BV)
- istiskā** *ar.* Su isteme, susama (BV, Gİ, KF)
- istiṭā‘at** *ar.* Kudret, iktidar (GT)
- ‘iṣyān** *ar.* İsyân, asilik (GT)
- ‘iṣā 1.** *ar.* Akşam namazından yatsı namazına kadar olan süre (BV, KF) **2.** *ar.* Akşam veya yatsı namazı (Gİ, GT, KFT)
- iṣ‘ār** *ar.* Haber verme (İM)
- iṣe-** İşemek, bevletmek (MS) *krş.* yeş-
- iṣen-** Güvenmek, inanmak, tevekkül etmek (İM) *krş.* iṣan-
- iṣkik (I)** Kayık küreği (Kİ)
- iṣkik (II)** Kova (TZ)
- iṣḳun** Hoş kokulu bir ot (Kİ)
- iṣtiġāl** *ar.* Uğraşma, meşgul olma (İM)
- ‘itāb** *ar.* Tekdir, azarlama (Gİ, GT, KF)
- itebir-** İtivermek, iteklemek (TZ)
- i‘tibār** *ar.* Değer verme, saygı gösterme (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- i‘ticār** *ar.* Kiraya verme (İM)
- i‘tidāl** *ar.* itidal, temkinli hareket etme (GT)
- i‘tiḳād** *ar.* İnanma, gönülden tasdik ederek inanma (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG)
- i‘tikāf** *ar.* Bir yere kapanıp ibadetle vakit geçirme (Gİ, İM, KF)
- itil-** Yapılmak, edilmek (İM) *krş.* edil-,

etil-, idil-

i'timād *ar.* Güven, itimat (BV, GT, İM, İN, MG)

i'tinān *ar.* İnsanın önüne durma (KF)

i'tirāf *ar.* İtiraf, suçunu veya yerinde olmayan bir hareketini saklamaktan vazgeçip söyleme, hakkı teslim etme (GT)

i'tirāz *ar.* Bir fikri, bir hükmü kabul etmeyip çürütmeye kalkışmak (GT)

itlen- Kaybolmak (CC) **itlet-** Kaybetmek (GT)

itmele- Egzersiz yapmak (CC)

itsütül- Eksiltilmek, azaltılmak (İM)

iv- Acele etmek (BM, İM, TA) *krş.* ev-, i- (I)

iy- (I) Göndermek, yollamak (İM, KFT) *krş.* ı- (I), ıd-, ıy- (II)

iy kayın Çene kemiği (CC)

iyebir- Göndermek, yollamak (İM) *krş.* iyabir-

iyegü Omurga, eye kemiği (BV) *krş.* eyeg, eyegü

iyer Eyer (BV, GT, İM, MG) *krş.* eger (I), egir (I), eyer, izer

iyerle- At vb. eyerlemek (BV, İM) *krş.* eyerle-

iyerlet- Eyerletmek (MG)

iyikle- Kınamak, ayıplamak (TZ)

iyil- Gönderilmek (İM)

iyiz Kaşıkçı kuşu (BM)

iyile- Deriyi terbiye etmek (İM) *krş.* eyle- (I)

iylen- (I) Deri terbiye edilmek (İM)

krş. eylen- (III)

iylen- (II) Kokmak, bozulmak (İH)

iyir O sırada, o esnada (TZ)

iz (II) Bir kimsenin eseri, telifi (İH)

izāfet *ar.* İki şey arasındaki bağ, ilgi (Gİ, KF)

izāle *ar.* Giderme (Gİ)

izan Zarar, ziyan (CC)

'izār *ar.* Peştemal (Gİ, İM, KF, KFT)

'izārlan- *ar. tr.* Peştemal takınmak (İM)

i'zāz *ar.* Ağır lama (GT)

izba *Rus.* İzbe, izbe oda (CC)

izdiḥām *ar.* Yığılma, birikme, izdiham (GT)

izer Eyer (MG) *krş.* eger (I), egir (I), eyer, iyer

izhār *ar.* Ortaya çıkmak, ortaya çıkarmak (Gİ, İM, KF)

izin Bir bitki (BV)

izit Şeytan (TA)

izn *ar.* İzin, müsaade (Gİ, İM, KF)

'izz *ar.* İzzet, şeref, itibar (GT)

izzahār *ar.* Boya otu (İM).

J

jengār *far.* Küflenmiş renk, bakır rengi (İH)

jive *far.* Civa (İH)

K

ka'as *ar.* Uca kemiğinin aşağı kaymış olması (BV)

ḳabā (I) *ar.* Bir kumaş cinsi (KFT)

ḳabā (II) *ar.* Üste giyilen elbise, kaftan (GT)

- ķababa** Biber (CC)
- ķabāhat** *ar.* Ćirkinlik (GT)
- ķabal** Toptan ücret (İH)
- ķabāle** *ar.* Senet, tapu (GT)
- ķabar** Kaburga, eye kemiği (TZ)
- ķabarķaķ** Aęaĉtan iĉi oyularak yapılan sandık, kutu (TZ) *ķrş.* ķabarşaķ, ķabırşaķ, ķaburĉuķ, ķuburĉuķ
- ķabarķaķlı bağa** Kaplumbağa (KF) *ķrş.* ķabırĉaķlı bağa, ķaburĉaķlı bağa, ķaburĉaķlı bağa
- ķabarĉuķ** Kabarcık (İM)
- ķabarşaķ** Aęaĉtan iĉi oyularak yapılan sandık, kutu (TZ) *ķrş.* ķabarĉaķ, ķabırşaķ, ķaburĉuķ, ķuburĉuķ
- ķābe ķavseyn** *ar.* Miraĉ gecesinde Hz. Muhammed'in Cenabıhakk'a olan yakınlık derecesinden kinaye (İM)
- ķabı** Kapı (DM) *ķrş.* ķabu, ķapı, ķapu
- ķabırĉaķlı bağa** Kaplumbağa (BM) *ķrş.* ķabarĉaķlı bağa, ķaburĉaķlı bağa, ķaburĉaķlı bağa
- ķabırşaķ** Aęaĉtan iĉi oyularak yapılan sandık, kutu (TZ) *ķrş.* ķabarĉaķ, ķabarşaķ, ķaburĉuķ, ķuburĉuķ
- ķabīh** *ar.* Kötü, ĉirkin (BV, GT, MG)
- ķabīl** *ar.* Tür, cins (İM)
- ķabīle** *ar.* Kabile, soy (GT, İM, KFT)
- ķabile** *ar.* Süt nine (GT)
- ķābīn** *far.* Ağırılış, mehir (GT, İM) *ķrş.* kebin
- ķabķab** Nalın (GT)
- ķabsa- 1.** Ablukaya almak (İH) **2.** Kapsamak, iĉine almak (İH) *ķrş.* ķapsa-
- ķabtan** Kaftan (TA) *ķrş.* ķaftan, ķaptan
- ķabūl** *ar.* Kabul, kabul etme (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS)
- ķaburĉaķlı bağa** Kaplumbağa (İM) *ķrş.* ķabarĉaķlı bağa, ķabırĉaķlı bağa, ķaburĉaķlı bağa
- ķaburĉaķlı bağa** Kaplumbağa (TA) *ķrş.* ķabarĉaķlı bağa, ķabırĉaķlı bağa, ķaburĉaķlı bağa
- ķaburĉuķ** Aęaĉtan iĉi oyularak yapılan sandık, kutu (İH, İM) *ķrş.* ķabarĉaķ, ķabarşaķ, ķabırşaķ, ķuburĉuķ
- ķabūri** *ar.* Bir kılıĉ ĉeşidi (MG)
- ķaburtuęa** Ćanta, daęarcık, torba (İH)
- ķabz** *ar.* Eli ile tutma, kavrama; el koyma (Gİ, İM, KF, KFT)
- ķabza 1.** *ar.* Avuĉ (MG) **2.** *ar.* Tutacak, tutma yeri, sap (Gİ, İN, KF, MG)
- ķaç** Kaĉ, kaĉa, ne kadar (KFT, Kİ, TA)
- ķaçgınĉi** Kaĉak, firarî (RH)
- ķaçkūn** Kadının üst abası (TZ)
- ķadarlan-** *ar. tr.* Belirlenmek (İM)
- ķadd** *ar.* Boy, boy pos (GT, MG)
- ķadeh** *ar.* Bardak, kâse, kadeh; bir bardaklık ölçü (GT, İM, KFT)
- ķa'de-i ahīre** *ar.* Namazdaki son oturuş (İM)
- ķadem** *ar.* Ayak (Gİ, GT, Kİ, RH)
- ķader** *ar.* Kader, alın yazısı, yazgı (Gİ)
- ķaderi** *ar.* "Kul yaptığı işlerin yaratıcısıdır" inancında olan sapık mezhebe bağlı olan (İM)
- ķaderiyye** *ar.* "Kul yaptığı işlerin yaratıcısıdır" inancında olan sapık

- mezhebe bağı olan (İM)
- kağıgurt-** Üzülmesine, kederlenmesine sebep olmak (İM)
- kağıh** *ar.* Ağaç vb. deki çatlak veya kurt yeniğı (MG)
- kağıhık** *ar. tr.* Kadılık, hâkimlik (KFT)
- kağimî** *ar.* Eski, eskiye ait olan (GT, KF)
- kağ** *ar.* Arap alfabesinin 21. harfi (İM)
- kāf** *ar.* Arap alfabesinin 22. harfi (İM)
- kafaş** *ar.* Kafes (GT, İM)
- kafile** *ar.* Kafile, birlikte olculuk eden topluluk (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- kafire** *ar.* Allah'ı inkâr eden kadın (Gİ, İM)
- kaфіz** *ar.* Bir ağırlık ölçüsü (İM)
- kafile** *ar.* Yağ kirisinin parmakları çarpması (İN)
- kafr** *ar.* Bir bitki (BV)
- kaftan** Kaftan (DM) *krş.* kabtan, kap-tan
- kāfūr** *ar.* Uzakdođu'da yetişen bir cins taflandan elde edilen ve hekimlikte kullanılan beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanabilen kokusu çok bir madde (İM)
- kāfūrî** *ar.* Defne cinsinden bir ağaçtan elde edilen beyaz ve kokulu madde (GT)
- kağan** Kükreyen, kızgın (arslan) (GT)
- kağisse** Kaygı, tasa, endişe (CC)
- kāh** *far.* Kimi zaman, bazen (TZ)
- kağal** *ar.* (< kâhel) Yavaş, uyuşuk, tembel (CC) *krş.* kehel
- kağbe** *ar.* Kahpe, fahişе (GT, KFT)
- kāhellik** *ar. tr.* Tembellik, uyuşukluk, ihmал (GT)
- kāhil** *ar.* Yağırlığın önünün büyük olması (BV)
- kāhir** *ar.* Gücü yeten, üstün gelen (MG)
- kağkağa** *ar.* Yüksek sesle çok gülme (İM)
- kağna** İnce kuzu postu (CC)
- kağr** *ar.* Kahır, gazap (Gİ, GT, İM, KF, MG)
- ka'im-i mağam** *ar.* Birinin yerine geçen (İM) *krş.* kağim mağam
- kağ (III)** Pastırma (Kİ)
- kağalı** Pişkin, çok pişmiş, lime lime (İH)
- kāđile** *ar.* (<kāđule) Zencefilgillerden, sıcak memleketlerde yetişen kokulu bir bitki (BV)
- kağımağ** Küfretme, sövme (CC)
- kağırdak (I)** Kıkırdak (TZ)
- kağırdak (II)** Rahimde oğlan yatağı denilen deri (İH)
- kağıya** Bir bitki (BV)
- kağla- (II)** Eti parçalamak (TA)
- kağlanmış balık** Kurutulmuş balık (İH)
- kağlık** Sümük, genizden gelen katı sümük (İH, Kİ)
- kağrak** Ot bitmeyen yer (Kİ)
- kağsı-** Kokmak, bozulmak (TZ)
- kağsır-** Kansırmak (TZ)
- kağal** Vahşî, yabanî, canavar (CC)

- kalak** Yüksek (KFT, MG)
- kalavun** Düğün beledi (TZ)
- kalay** Kalay (BV, CC, TZ)
- kalçır** Şaşı, şaşı gözlü (KK) *krş.* kılçır, kınçır
- kaldıra- (I)** Kuru bir şey karıştırıldığında kaldır kaldır ses çıkmak (İH)
- kaldıra- (II)** Titremek (TZ)
- kalı** Muvafık, uygun (Kİ)
- kali'** *ar.* Atın tüylerinin kazınması, dökülmesi (RH)
- kal'ı** *ar.* Bir kılıç çeşidi (MG)
- kalk-** Kalkmak, ayağa kalkmak (Kİ)
- kalkaçı** Kalkan işi ile uğraşan (DM)
- kalkatar** *ar.* İlâç yapımında kullanılan bir madde (BV)
- kaltabân** *far.* Pezevenk (İH)
- kaltak** Kaltak, pezevenk (CC, İH)
- kam (I)** Şaman (CC)
- kam (II)** Süt nine (TZ)
- kam (III)** Hekim (Kİ)
- kam (IV)** Kendir (TZ)
- kam (V)** Sihirbaz (CC)
- kama- (I)** Yığmak (İH)
- kama- (II)** Göz bağlamak, aldatmak (CC)
- kama- (III)** Kamaştırmak, köreltmek (CC)
- kama'** *ar.* Av yeri (BV)
- kamal-** sarsılmak, sendelemek, çalkalanmak (CC)
- kamar** *far.* Para kesesi, kemer (CC) *krş.* kemer
- kamaş-** Gözleri kamaşmak (GT, İM, Kİ)
- kamer** *ar.* Ay (GT, MG)
- kâmet** *ar.* Farz namazlardan önce okunan namaza çağrı (Gİ, İM, KF, MS)
- kamışlıg** Kamışlık (İM)
- kamkağ başlu** Akılsız adam, akılsız insan (TA)
- kamkağ** Çalı çırpı (TA)
- kamla- (I)** Doktorluk yapmak (Kİ)
- kamla- (II)** Koku sürünmek (BM)
- kamla** Tüylerin bitlenmesi (BV)
- kamlık** Falcılık, kehânette bulunma (CC)
- kamlık kıl-** falcılık yapmak, düş yormak (İH)
- kamov** Eğri, çarpık, büküm, kıvrım (CC)
- kamu** Hep, bütün, hepsi (GT, KF) *krş.* kamuğ
- kamuç** Kepçe (Kİ)
- kamuğ** Hep, bütün (BV, İM, Kİ) *krş.* kamu
- kân** *far.* Maden, memba, kaynak (GT, TA)
- kaña** İnce tahta, taban tahtası (CC)
- kanan-** Kanamak (TZ)
- kanbaz** Boşboğaz, koğucu (TZ)
- kandil** *ar.* Kandil (Gİ, İM, KF)
- kanı** Hangi (TZ) *krş.* kankı
- kanırit-** Mahcup etmek, birine takılmak, alay etmek (CC)
- kanır-** Olunca kuvvetiyle bükmek, eğmek, kökünden yana doğru çekmek, söküp çıkarmak (İH)

- ḳāni'** *ar.* Kanaat sahibi, kanaatkâr (GT, İM)
- ḳaniḥ** Tarhana (RH)
- ḳanḳı** Hangi (KFT) *krş.* ḳanḳı
- ḳaḅlı** Kaḅnı arabası (TA) *krş.* ḳanlı (II)
- ḳanriḳ** Geniz (Kİ)
- ḳanrıl-** (Aḡaç dalı gibi bir şey) eğilmek (İH)
- ḳanṯār** *ar.* Kantar (KFT)
- ḳanṯara** *ar.* Taştan yapılan kemerli büyük köprü (BV, Gİ, İM, KF)
- ḳanṯuriyyūn** *ar.* Bir bitki (BV)
- ḳapışḳaḳ** Yaḅmalanmış (BV)
- ḳapsa-** Kapsamak, içine almak (İM) *krş.* ḳabsa- 2
- ḳapsa** Sandık, tabut, kutu (CC)
- ḳapsan-** Kuşatılmak (İM)
- ḳaptan** Kaftan (Kİ) *krş.* ḳabtan, ḳaftan
- ḳapturḡa** Zincir veya bukaḡı halkalarını bir araya toplayan demir (TZ)
- ḳapuḉ** Kese (CC)
- ḳapurḉuḳ** Kabuk (MG)
- ḳar-** (I) Karıştırmak (Kİ)
- ḳar-** (II) Bitirmek, sona erdirmek (BM)
- ḳar-** (III) Suya batmak, dalmak (İH)
- ḳar-** (IV) Boḡazı tıkanmak (TZ)
- karabar** *far.* (< kehrübā) Kehribar (CC)
- ḳarabaş** Cariye, hizmetçi (TA) *ḳara boyaḡ* Demirsülfat (İM) *ḳaraḡa ur-* Kararmak (MG)
- ḳarābet** *ar.* Yakınlık (İM)
- ḳarabūs** *ar.* Eyerin ön ve arka kaşı (MG) *krş.* ḳarbūs
- ḳaraḳul** Karakol (TZ) *krş.* ḳaravul, ḳaravulu
- ḳaraḳul** Karaya çalan, siyaha benzer (RH)
- ḳaraldu (I)** Üstünlük, galibiyet (İM)
- ḳaraldu (II)** Karaltı, gölge (Kİ)
- ḳaramuḳ** Gülçer denilen karaca tohum (İH)
- ḳarañ (I)** Ufuk (İM)
- ḳarañ (II)** sahil, kenar (İM)
- ḳarañı-** Karanlık olmak (TZ)
- ḳarapçı** Fakir (Kİ)
- ḳarār** *ar.* Durma, süreklilik (Gİ, GT, İM)
- ḳarārī** *ar.* Yerli, mukim (GT)
- ḳaravaş (I)** Hizmetçi kız (CC, İH, Kİ, TA, TZ)
- ḳaravaş (II)** Karakuş, sungur (TZ)
- ḳaravul** Karakol (Kİ, TZ) *krş.* ḳaraḳul, ḳaravulu
- ḳaravulu** Karakol (TZ) *krş.* ḳaraḳul, ḳaravul
- ḳarāyib** *ar.* Yakınlık, akrabalar (Gİ, İM, KF)
- ḳarbūs** Ayarın ön ve arka kaşı (MG) *krş.* ḳarabūs
- ḳarca-** Karma karışık olmak, birbirinden ayırt edilemez hâle gelmek, benzeşmek (İH)
- ḳarçaḡa** Aladoḡan, atmaca (CC) *krş.* ḳarçıḡa
- ḳarçı** Makas (TZ)
- ḳarçıḡa** Şahin, doḡan (CC, İM) *krş.*

- karçağa
- karē** *ar.* Atın kulak dibinin şişmesi (RH)
- karğaça** Kavgacı (CC)
- karğan (I)** Put, kabir (TA)
- karğan (II)** Müstahkem duvar, sur (BM)
- karğaşa** Kargaşa, karışıklık (TZ)
- karğı** Kargı, kamış (İH) *krş.* karğı
- karğı** Kargı, kamış (Kİ) *krş.* karğı
- karha** *ar.* Yara (BV)
- karı-** Karışmak (TZ)
- karıça** Kolun omuzdan alt yanı (İH)
- karıg** Kenar, kıyı, sahil (İM)
- karılgaç** Serçe (İM)
- karımak** İhtiyarlık, yaşlılık (CC)
- karınça** Karınca (BM, DM, Gİ, GT, İM, KF, KK, TA) *krş.* karınçak
- karınçak** Karınca (TZ) *krş.* karınça
- karışdur-** Karıştırmak (KFT) *krş.* karıştur-, karıştur-
- karışla-** Karışlamak (BM)
- karışrık** Karışık (TZ)
- karıştur-** Karıştırmak (CC, İM) *krş.* karıştur-, karıştur-
- karīb** *ar.* Yakın, yakın olma (MG)
- kārin** *ar.* Hac çeşitlerinden biri (İM)
- karķıl** *ar.* Kolsuz savaş elbisesi (MG)
- karma- (I) 1.** Dokunmak, temas etmek (CC) *krş.* karmala- (I) **2.** Parmakla dokunmak, el yordamı ile aramak (CC)
- karma- (II)** Bir şeyin ne olduğunu bilmek için araştırmak (TZ)
- karnaķ** Cariye (KK)
- karov** Tazminat, ücret, ödül (CC) *krş.* karav
- karš-** İki eli veya iki kanadı birbirine çarpmak (İH, TZ)
- karšala-** Hoplamak, zıplamak (İH)
- karşul-** Yan yana gelmek, bir araya gelmek (MG)
- kartabān** *far.* (< qaltabān) Deyyus, pezevenk (KFT, TZ)
- kartal** Kartal (BM, DM, Kİ) *krş.* kartal
- karṭal** Kartal (TA) *krş.* kartal
- kartay-** İhtiyrlamak, yaşlanmak (TZ)
- kartay** Kart, yaşlı (TZ) *krş.* kart
- kartın** Yaşlı, kart (TZ)
- karu** Nereye (Kİ)
- karuķ** Kavuk, sidik kavuğu, sidiklik, mesane (TZ) *krş.* kavuğ, kavuķ (I)
- karuştur-** Karıştırmak (BV) *krş.* karışdur-, karıştur-
- kas** Kas (BV)
- kas kas kül-** Katıla katıla gülmek (TZ)
- kas-** Kısaltmak (Kİ)
- ķasa** İpekten mamul bir elbise (Kİ)
- ķařa‘a** *ar.* Çanak, tabak (İM)
- ķařab (I)** *ar.* Saz, kamış (İM, MG)
- ķařab (II)** *ar.* Keten ve ipekten dokunmuş bir tür kumaş (GT) *krş.* ķařaba
- ķařaba** *ar.* Keten ve ipekten dokunmuş bir tür kumaş (GT) *krş.* ķařab (II)
- ķasāne** *ar.* Bir topluluğun yemin ettirilmesi (KFT)
- ķasarlar** Köpek sürüsü (TZ)
- ķařartķa** Kene (TA)

- kasartku** Çekirge (İM)
- kasatlık** Sedef (TZ) *krş.* kasatlık
- kasbe** *ar.* Kabızlık belirtisi taşıyan hastalık (BV)
- kaşd** *ar.* Kasıt, (kötü) niyet (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS)
- kāşid** *ar.* Haberci, ulak (GT) **kaşığ** Kasık (BV) *krş.* kasık, kasuk **kāşır** *ar.* Kısa, az, eksik (GT)
- kasık** Kasık (Gİ) *krş.* kaşığ, kasuk
- kasırğa** Kasırğa (İH) *krş.* kasırka, kasurğa
- kaşırka** Kasırğa (İH) *krş.* kasırğa, kasurğa
- kāsī** *ar.* Uzak olan (MG)
- kāsib** *ar.* Geçimini çalışarak sağlayan, emeği ile kazanan (GT)
- kāsīd** *ar.* Revaçsız, sürümsüz (GT)
- kaşkatı** Çok sert, sertleşmiş, katılaşmış (RH)
- kasmak** Ateşin çokluğundan kabın dibine yapışan yemek artığı (TZ) *krş.* kazanmak
- kaşşāb** *ar.* Kasap (Gİ, GT, İM, KF)
- kaşşār** **1.** *ar.* Leke çıkarıcı, yıkayıcı (GT, KFT) **2.** *ar.* Halı çırpıcı (İM)
- kaşt** *ar.* Adaletli olma (İM)
- kastalık** Sedef (Kİ) *krş.* kasatlık
- kastana** *yun.* (< kastanon) Kestane (CC) *krş.* kestene
- kasurğa** Kasırğa (Kİ) *krş.* kasırğa, kasırka
- kaşağı** Kaşağı (TA) *krş.* kaşak, kaşrav
- kaşak** Kaşağı (Kİ) *krş.* kaşağı, kaşrav
- kaşdar-** Kaçırarak, dağıtmak, karma-karışık etmek (İH)
- kaşınmak** Uyuz, bir at hastalığı (RH)
- kaşkaldak** Alnında biraz aklık bulunan at (TZ)
- kaşla-** Haşlamak (Kİ)
- kaşrav** Kaşağı (CC) *krş.* kaşağı, kaşak
- kaşu (I)** Sopa, tokmak (TZ)
- kaşu (II)** Keser denilen alet (TZ)
- kaşukşı** Kaşıkçi (KK)
- kaţ‘** *ar.* Kesme (GT)
- kaţ‘ā** *ar.* Asla, kat’iyyen, hiç bir zaman (İM)
- kaţā** Boyunca (GT)
- kaţā kal-** Şaşa kalmak (TZ)
- kaţāğan** Handiba otu (Kİ)
- kaţāyif** *ar.* Kadayıf (İM)
- kaţğan** Marul (TA)
- kaţīfa** *ar.* (< kadīfe) Kadife (CC)
- kaţılmaqlık** Cinsî ilişkide bulunma (KFT)
- kaţın** Yanında (TA)
- kaţırān** *ar.* (< kaţrān) Katran (BV)
- kaţırānsız** *ar. tr.* Katransız (BV)
- kaţırğa** *yun.* Kadırğa, kayık (TA) *krş.* kaţırğa
- kaţ‘ī** *ar.* Kat’î, kesin (KF)
- kātib** *ar.* Kâtip, yazıcı (GT)
- kātil** *ar.* Öldüren (GT)
- kaţl** *ar.* Öldürme (Gİ, GT)
- kaţla** Defa, kere (MG, TZ)
- kaţmer yuğa** Yağlı hamurla yapılan kaţmer (İH)
- kaţra** Baca (CC)

- kaatre** *ar.* Damla, katre (GT, İM, KF)
- katırğa** *yun.* Kadırğa, kayık (Kİ) *krş.* katırğa
- katül** *ar.* Katleden, öldüren (KF)
- katulan-** Çabalamak, gayret etmek (CC)
- katünā** *ar.* Bir bitki (BV)
- kaatur-** Boşaltmak (BM)
- katurğan** Sivillece, uyuz (BM)
- kav (II)** Yılanların çıkardıkları beyaz kabuk (Kİ)
- kavā'id** *ar.* Kaideler (Gİ, KF)
- kavaq** Kavak, kavak ağacı (TA)
- kavanoz** Kavanoz (İH)
- kavdan** Çorak arazi (CC)
- kavī** *ar.* Kuvvetli, güçlü, zorlu (GT, MG)
- kavl** *ar.* Söz (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MS)
- kavla-** (Yılan için) Kabuğundan çıkmak (Kİ)
- kavluq** Kap konacak şey (Kİ)
- kavnuç** Kavlıç, oturak (TZ)
- kavrul-** Kavrulmak (TZ) *krş.* kavrun-
- kavrun-** Kavrulmak (TZ) *krş.* kavrul-
- kavsuq** Göbek (TZ)
- kavuğ** Sidik kavuğu, sidiklik, mesane (MS) *krş.* karuq, kavuq (I)
- kavuq (I)** Sidik kavuğu, sidiklik, mesane (BV, Kİ) *krş.* karuq, kavuğ
- kavuq (II)** Kavut, öğütülüp kavrulmuş buğday ve arpa (BV, Kİ)
- kavurğa** Kavrulmuş hububat (Kİ)
- kavurqına** Kavrurma tası (CC)
- kavurma** Yağda kızartılmış et parçası (Kİ, TA)
- kavurmuş** Kavrulmuş (GT)
- kavurşaq** Oyuncak, oyun aletleri (TZ)
- kavuş** Rende (TA)
- kavut (I)** Kavrulmuş hububat (BM, İM, Kİ, TZ)
- kavut (II)** Darıdan yapılan bir yemek (BV, İM)
- kavvād** *ar.* Pezevenk, kavat (GT)
- kavza-** Bir şeyi ihtiva etmek, toplamak (Kİ)
- kay** Yağmurla birlikte yağın dolu (İH)
- kay-** 1. Kaymak (CC, TZ) 2. Ayağı kaymak (İH)
- kaya** Kaya (BM, CC, GT, Kİ, TA)
- kayağan** Ayak kayan düz, cilâlı taş (İH)
- kaydasa** Nerede olursa, nereye olursa (DM)
- kaydur-** Çevirmek (Kİ)
- kayğana** Un ve yumurta ile yapıp içine yağ dökülen tatlı (İH)
- kaygur-** (II) Anlatmak (Gİ, Kİ)
- kayıq-** İltifat etmek (TZ)
- kayılda-** *ar. tr.* Bağlamak (KFT)
- kayıp-** Ayağı kaymak, düşecek gibi olmak (İH)
- kayırla-** Kayırmak, iltifa etmek (TZ)
- kayırmaz** Zararı yok (İM, MG)
- kayırtamaq** 1. Süt (BM) 2. Deve sütü (Kİ)
- kayış-** (I) Güneş batmak (İM)
- kayış-** (II) Birbirine acımak (BV)

- ķayıřķa** Cüce (TZ)
- ķāyim (I)** *ar.* Ayakta duran, devam eden (Gİ, İN)
- ķāyim (II)** *ar.* Yerine geçen (GT, İM)
- ķāyime** *ar.* Būrcasın yere ęakılan ayaęı, ęubuk (MG)
- ķāyim-maķām** *ar.* Birinin yerine geçecek kimse (GT) *krş.* ķā'im-i maķām
- ķāyinat** *ar.* Kainat (GT)
- ķayķalan-** Kaygılanmak, endişelenmek (TZ)
- ķayķıę** Gaye, maksat (Kİ)
- ķayķır-** Üzölmek (MS) *krş.* ķadęur-, ķayęa-, ķayęılan-, ķayęır-, ķayęur-
- ķayma** Her ne (kim) olursa olsun (CC)
- ķayrıl-** Eğölmek (TZ)
- ķayrılıp baķ-** Dönüp bakmak (İM)
- ķayş** Yüzük kaşı (KK) *krş.* ķaş (III)
- ķayta tüş-** Geri durmak (MG)
- ķayyüm** *ar.* Allah'ın sıfatlarından, ezelden ebede kadar kaim ve mevcut olan (Gİ, KF)
- ķaz ayağı** Maydanoz (İH)
- ķazaęuę** Atı durduran kimse (Kİ)
- ķazaldırıķ** Eksen, mihver (TZ)
- ķazan-** Kazanmak, elde etmek (KFT, TA, TZ) *krş.* ķazęan-
- ķazanę** Kazanę (MG, TA) *ķazanę eyle-* kazanmak (TA)
- ķazf** *ar.* Namuslu birine iftira etmek (Gİ, İM, KFT)
- ķazęan-** Kazanmak (CC) *krş.* ķazan-
- ķazęıř** Cimri, hasis (KK)
- ķazı- (I) 1.** Kazımak (TZ) **2.** Sıyırmak, ęekip ayırmak, soymak (İH)
- ķazı- (II)** Silmek (İH)
- ķazıçı** Kazıcı, kazma işini yapan (DM)
- ķāzı** *ar.* Yapan, yerine getiren (KF)
- ķazıyye** *ar.* Husus, hüküm (GT, İM)
- ķazmak** Ateşin ęokluęundan kabın dibine yapışan yemek artığı (TZ) *krş.* ķasmak
- ķazmaķlıķ** Kazma işi (KFT)
- ķaznaçı** *ar. tr.* Hazinedar (CC)
- ke'l-'adem** *ar.* Yok, yokmuş gibi (GT)
- ke'ab** *ar.* Topuk (BV)
- ķebāb** *ar.* Kebap (GT)
- ķebākı** *ar.* Kılıcın üzerine ęizilen şekil, resim (MG)
- ķebāyir** *ar.* Büyükler (KFT)
- ķebe** Gebe, hamile, karnı büyük (Kİ, TZ)
- ķebel-** Giyinmek (CC)
- ķeben** Yığın, öbek (CC)
- ķebensi-** Güröltü etmek, gürlemek, ęınlamak, ötmek (CC)
- ķeber-** Hamile olmak, karnı şişmek (Kİ)
- ķebermek** Üfleme, şişme (Kİ)
- ķebes** Börk, kalpak (Kİ) **ķebeş** Takke (TA)
- ķebi** Gibi (BM) *krş.* kibe, kibi, kibik (II), kibin
- ķebilgen** Meyhane, bar (İH)
- ķebın** *far.* Kadına verilen mehir, nikāh parası (İH, KFT, TZ) *krş.* ķābın *ķebın kıy-* nikāhlamak (İH)
- ķebınle-** *far. tr.* Nikāhlamak, nikāh

- kıymak, mehir vermek (TZ)
- kebînlü** *far. tr.* Mehirlî (KFT)
- kebîr** *ar.* Büyük, ulu (GT, İM)
- kebîre** *ar.* Büyük, ulu (KFT)
- kebit** Dükân, oda (CC)
- kebût** *far.* Mavi (CC)
- keç oğlan** Küçük çocuk (TA)
- keçi** Geçit (TA)
- keçi** Keçi (BM, KFT, Kİ, DM, TA) *krş.*
keşi *keçi boynuzu* keçi boynuzu de-
nilen yemiş (BM, İH) *krş.* keçi mü-
nüzü, keşi boynuzu *keçi münüzü*
keçi boynuzu delinen yemiş (TZ)
krş. keçi boynuzu, keşi boynuzu
- keçken ay** Geçen ay (TA)
- keçöv** Gevşek, tembel (CC)
- ked-** (I) Bir şeyde yarık açmak (Kİ)
- ked-** (II) Gizlemek, örtmek, kapamak
(CC)
- kedi** Kedi (İH)
- kedik** Her türlü av hayvanı (İM)
- keennehü** *ar.* Nasıl ki, güya, sanki
(KFT, MG)
- kefâf** *ar.* Yaşayacak kadar rızık (GT)
- kefel** *ar.* Dip, art, kış, her şeyin gerisi;
atın oturma yeri (BV, İM)
- kefeli** *ar.* Tımar edilmiş (RH)
- keff** *ar.* Elin iç tarafı, avuç (Gİ, GT,
KF, İN, MS) *krş.* kef
- keffâret** *ar.* Bir günaha karşı tutulmak
üzere yapılan veya verilen şey (Gİ,
İM, KF, KFT)
- keğaz** Düz (TA)
- keger-** Rezil olmak, ruhen kirlenmek
(CC)
- kegir-** Geçirmek (İM) *krş.* kekir-, key-
kir-
- kehel** *ar.* Tembel, dermansız, kımıldama-
maz (İH, TA) *krş.* kahâl
- kehne** *ar.* Heybe (DM)
- kejegen** Geçegen denilen kuş (İH)
- kek etmegi** Fırınlanmış kuru ekmeğe,
peksimet (İH)
- keken-** Çekinmek, imtina etmek (İH)
krş. keksen-
- kekilde-** Tavuk yumurtalarken vak vak
ses çıkarmak (İH)
- kekir-** Geçirmek (CC) *krş.* kegir-, key-
kir-
- keksen-** Bir işi yapmaktan imtina et-
mek (İH) *krş.* keken-
- kel** Çorak, bitki olmayan yer (TZ)
- kelb** *ar.* Köpek (GT, KF)
- kelbeteyn** *ar.* Kerpeten (BV)
- keldeçi ay** Gelecek ay (TA)
- keldeçi kün** Gelecek gün (TA)
- keldeçi yıl** Gelecek sene, gelecek yıl
(TA)
- keleben** Miskinlik hastalığına uğrayan
kimse, cüzzamlı (Kİ) *krş.* kelepen,
keleppen
- keleçi** Söz, sohbet, lâkırdı (İH)
- kelek (I)** Düz ve uzun burunlu büyük
bir kuş (TZ)
- kelek (II)** Bir tür tahtadan yapılmış sal
(Kİ)
- kelem** Lâhana (KK)
- kelenü** Tarla faresi (İH)

- kelepen** Miskinlik hastalığına uğrayan kimse, cüzzamlı (BM, CC) *krş.* keleben, kelepken
- kelepken** Miskinlik hastalığına uğrayan kimse, cüzzamlı (CC) *krş.* keleben, kelepen
- keler** Kertenkele (BM, TA)
- kelik (I)** Avcı kulübesi (İH)
- kelik (II)** Atın başına konulan gölgelik (İH)
- kelimçi** *ar. tr.* Çevirmen, tercüman (BM)
- kelimullāh** *ar.* Hz. Musa (Gİ, KF)
- kellāse** *ar.* Şam camiindeki havuzun adı (GT)
- kelpildet-** Kuş kanadını sallar gibi hafif kıvıldatmak (İH)
- kelte (I)** Bukalemun (TA)
- kelte (II)** Keler, kertenkele (İH)
- kemā hüve** *ar.* Onun gibi (MG)
- kemāl** *ar.* Olgunluk, erginlik (GT, İM)
- kemān göre** *far. tr.* İçine çakıl koyup kuş vurmaya yarayan av aleti (İH)
- kemeç** Mayasız, hamursuz (CC)
- kemeçi** Gemici (TA) *krş.* kemiçi, kimeçi
- kemend** *far.* Kement (GT)
- kemer** *far.* Kemer, kayış (GT) *krş.* kamar
- kemesen** Levha altın, kâğıt hâlindeki altın, yıldız (CC)
- kemirçek** Kemik ucundaki yumuşak kemik, kıkırdak (İH)
- kemiş- (I)** Bırakmak, aşağı bırakmak, salmak (BV, DM, İM, İN, KFT, Kİ, RH, TA, TZ)
- kemiş- (II)** 1. Ezmek, yıkmak (CC) 2. Mahvetmek, yok etmek (TA)
- kemiş- (III)** İsraf etmek (CC)
- kemişil-** Fırlatılmak, atılmak (CC, İM) *krş.* kemişül-
- kemişül-** Fırlatılmak, atılmak (İM) *krş.* kemişil-
- kemmiyet** *ar.* Sayı (Gİ)
- kemmün** *ar.* Kimyon (BV)
- kemre** Hayvan ayağı altında çiğnenmiş fışkı (İH)
- kemrik** Dişi gedik (İH) *krş.* kemrük
- kemrük** Dişi gedik (İH) *krş.* kemrik
- kemürdek** Kıkırdak (Kİ)
- kend (I)** Kendi, öz (TZ) *krş.* kendi, kendü, kindü
- kendi** Kendi, öz (BV, CC, TZ) *krş.* kend (I), kendü, kindü
- kendirsi** Keten, kumaş parçası (DM)
- kendözi** Kendisi (BM) *krş.* kendüsi
- kendü** Kendi, öz (BM) *krş.* kend (I), kendi, kindü
- kendüsi** Kendisi (BM) *krş.* kendözi
- keñe-** Karşılıklı ziyaret etmek (BM)
- kenel-** Komiklik yapmak (TZ)
- keñeşkü** Müşavere, danışma (Kİ)
- kenete** *moğ.* Aniden, birdenbire (CC, TZ)
- kenez** Kolay (İH) *krş.* keñez, kengez
- keñez** Yavaş, kolay (Gİ, KF) *krş.* kenez
- kengel** Şaka, lâtife, alay (İH, KFT)
- kengelçi** Alaycı, şakacı, maskara (İH)

- krş.* kenkelçi
- kenger** Kenger denilen diken (İH, TA)
- kengeş- 1.** Düşünüp taşınmak (CC) **2.** Meşveret etmek, müşavere (Kİ, İM)
krş. geniş-, kinkeş-
- kengeş** Öğüt, nasihat (CC)
- kengez** Yavaş, kolay (TZ) *krş.* kenez, keñez
- kengil-** Yayılmak, genişlemek (TZ)
- kengirt-** Genişletmek (TZ)
- kengük** Kenger otu ve dikeni (İH)
- keninçe** Mehil, müddet (TZ)
- kenise** *ar.* Kilise (Gİ, İM, KF)
- keniş-** Danışmak, müşavere etmek (TZ) *krş.* keñeş-, kinkeş-
- kenkeç** Müşavere, danışma (Kİ) *krş.* kenkeş
- kenkelçi** Alayı, şakacı, maskara (TZ)
krş. kengelçi
- kenkeş** Müşavere, danışma (Kİ) *krş.* kenkeç
- kens** Kendi, öz (TZ) *krş.* kensi
- kensi** Kendi, öz (CC, KK, TZ) *krş.* kens
- kentli** Kentte oturan (İM)
- kenz** *ar.* Hazine (Gİ, İM, KF) *krş.* kenze
- kenze** *ar.* Hazine (KF) *krş.* kenz
- kep** Kalıp (Kİ, TZ)
- kerāhiyyet** *ar.* Şeriatın kesin olarak yasaklamadığı fakat harama yakınlığı ihtimali çok olduğu için çekinilmesi gereken şeyin hâli (Gİ, GT, İM, KF)
- kerākı-** Asmak, germek (TA)
- kerāmet (I)** *ar.* Bağış, ihsan, ikram (Gİ, GT, İM, İN, KF)
- kerāmet (II)** *ar.* Hürmet, saygı (GT)
- kerçek** Gerçek, doğru, hakikî (Gİ, KF, MS) *krş.* kerşek, kirçek, kirşek
- kere** *ar.* Kez, kere, defa (GT) *krş.* keret, kerey (II), kerret
- kere yağ** Kaymak (TA)
- kereb** Gemi (TA) *krş.* kerep, kerreb
- kerrek-** Gerekmek, gerekli olmak (BV, DM, İM) *krş.* kerek bol-
- kerreklürek** En gerekli (KFT)
- kerem** *ar.* Cömertlik, lütuf, ihsan (GT, İM, KF, KFT, Kİ, MG)
- kerep** Gemi (Kİ) *krş.* kereb, kerreb keereslik it- Hazırlanmak (BM)
- keret** *ar.* (< kerre) Kez, kere, defa (RH, TZ) *krş.* kere, kerey (II), kerret
- kerey (I)** Ustura (İM, TZ)
- kerey (II)** Kez, kere, defa (TZ) *krş.* kere, keret, kerret
- kereyav** Tereyağ (TZ)
- kerfes** *ar.* (< kerefs) Kereviz (BV)
- kerhen** *ar.* Yalnızlıkla, istemeden (GT)
- kerih** *ar.* Çirkin, kötü (GT, KF, KFT, MG)
- kerim 1.** *ar.* Cömert, kerem sahibi **2.** *ar.* Kerem sahibi, yüce Allah (Gİ)
- kerin-** Gerinmek (TZ)
- keriş** Tepe (Kİ)
- keriş-** Kavga etmek, didişmek, zıtlamak (GT, Kİ)
- kerit-** Gerinmek (TZ)
- kerkes** *ar.* Kerkenez, karakuş cinsinden bir kuş, akbaba (DM, İH, İM, TZ)

- kerki-** Cima eder gibi birinin diğerine sürtünmesi (Kİ)
- kerki** Küçük balta, nacak, keser (CC, Kİ, TA)
- kerkü** Üzerinde bir şey dokunan tezgâh (Kİ)
- kermen** Şehir (CC, Kİ)
- kernip** Lâhana (BV)
- kerrât (I)** *ar.* Defalarca (GT)
- kerrât (II)** *ar.* Bir hastalık (BV)
- kerremallâhu vechehü** *ar.* “Allah yüzünü keremlendirsin” anlamında bir dua (KFT)
- kerret** *ar.* Defa, kez, kere (Gİ) *krş.* kere, keret, kerey (II)
- kersenç** *far.* Tembel, uyuşuk (CC)
- kerşek** Gerçek, doğru, hakikî (DM, TZ) *krş.* kerçek, kirçek, kirşek
- kerşen** Allıktan önce sürülen yağ, krem (TA)
- kertek (I)** Gelin odası, gerdek (CC) *krş.* kirdek, kirtrek
- kertek (II)** Kiler (TZ)
- kertekli ketir** Arkasına dönüş (TZ)
- kerti** Doğru, hakikî, gerçek (CC, TA, TZ) *krş.* kirti *kerti ayıt-* doğru söylemek (TA)
- kertilep** Hakikî, doğru, samimî (CC) *krş.* kertlep
- kertilik** Hakikat, gerçek (CC)
- kertin-** Kertilmek, çentik atılmak (TZ)
- kertir-** Anlamında olmak, anlamına-gelmek (CC)
- kertlep** Hakikî, doğru, samimî (CC) *krş.* kertilep
- kertme (I)** Elma (Kİ)
- kertme (II)** Armut (CC, TA)
- kervânsarâ** *far.* Han, otel, kervansaray (BM, Kİ) *krş.* kârvânsarây
- kesâd** *ar.* Alış verişte durgunluk, yokluk (Gİ, KF)
- kesb** *ar.* Çalışıp kazanma, kazanç (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- kese** Kesilmiş ekmek, dilim (CC)
- kesegen** Kesici, keskin (KFT, MG) *krş.* kisgen
- keseltki** Semender, büyük kertenkele (BM, Kİ TZ) *krş.* kesürtüki
- keset-** Şalırtmak, cesaretini kırmak (CC)
- kesiçi** Kesici, kesen (KF, KFT, Kİ)
- kesİR** *ar.* Çok, bol, fazla (GT, İM) *keskel-* Parça parça kesmek (CC)
- keskerİ** *ar.* Göl ördeği (İM)
- keski** Keski, bıçkı (Kİ, TZ) *krş.* keskü
- keskil-** Dilmek, parçalamak (BM)
- keskü** Keski, bıçkı (KK, TZ) *krş.* keski
- keslânlık** *ar. tr.* Gevşeklik, tembellik (Gİ, KF) *krş.* keslenlik
- keslen** *ar.* Tembel, gevşek (İM)
- keslenlik** *ar. tr.* Tembellik, gevşeklik (İM) *krş.* keslânlık
- kesni** Hindiba (İH)
- kesr** *ar.* Dönme, çevirme (MG)
- kesre** *ar.* Esre denilen hareke işareti (İM)
- kestene** *yun.* (< kastanon) Kestane (DM, TZ) *krş.* kaştana

- kesük** Harem ağası (Kİ)
- kesürtüki** Kertenkele (DM) *krş.* keseltkü
- keş bol-** Akşam olmak (TZ)
- keş** İçine ok konulan kap (CC, DM) *krş.* kiş (I)
- keşek** İki yaşındaki deve yavrusu (TZ)
- keşel** Saçı dökülmüş (TZ)
- keşene** Mezar höyüğü (CC)
- keşgek** Keşkek, düğün yemeği (İH) *krş.* keşkek
- keşi** Keçi, teke (DM) *krş.* keçi (I) *keşi boynuzu* keçi boynuzu denilen meyve (DM) *krş.* keçi boynuzu, keçi münüzü
- keşif** *ar.* Açığa çıkarma (KFT)
- keşim** İlâç yapımında kullanılan bir madde (BV)
- keşin** Köstek (DM)
- keşir** Havuç (DM) *krş.* keşür
- keşiş** Rahip, papaz (TZ)
- keşk** *far.* Köşk (Kİ) *krş.* köşk
- keşke** *far.* Keşke (BM, CC, İM, Kİ, TZ)
- keşkek** Keşkek, düğün yemeği (İH) *krş.* keşgek
- keşşâf** *ar.* Keşşaf, Zemahşeri'nin meşhur tefsiri (GT)
- keşür** Havuç (Kİ, KK, TA, TZ) *krş.* keşir
- ketân** *ar.* Keten (CC) *krş.* kettân
- kete** İçi kızartılmış unla doldurulmuş bir tür yağlı ekmek (Kİ)
- ketelük** Boğaz (Kİ)
- ketif** *ar.* Omuz (KF)
- ketik (II)** Terlik (KK)
- kettân** *ar.* Keten (BV, İM) *krş.* ketân
- ketürül-** Kaldırılmak (İM)
- kevbe** *ar.* Tereddüt etme (İM)
- keven-** Sevinmek (Kİ)
- kevenç** Ferah, sevinç (Kİ)
- kevgiş (I)** Kulağı arkaya eyer (İH)
- kevgiş (II)** Sarkık, çirkin kulaklı (İH)
- kevrek** Deniz gevreği (BM)
- kevrük** Gevrek (Kİ)
- kevrül-** Girdirilmek, sokulmak (İM)
- kevşe-** Geviş getirmek (Kİ) *krş.* kevşen-
- kevşen-** Geviş getirmek (TZ) *krş.* kevşe-
- kevrur** *ar.* Bir bitki (BV)
- kevük** saman (BM, Kİ, TZ)
- kevül** Bir tür ağaç (Kİ)
- kevül-** İhtiyarlanmak (Kİ)
- kevür-** Girdirmek, sokmak (İM) *krş.* givir- (I), kivür- (II), kiyür-
- kevüz** Yayı, yere serilen şey (Kİ)
- key** İyi (Kİ, TA)
- keyesi** Giysi (Kİ)
- keyfiyyet** *ar.* Nitelik (Gİ, KF, MS)
- keyikle-** avlamak, av yapmak (BM)
- keyil-** Giyilmek (KF)
- keyin** Kadının ve hayvanların rahmi (İH)
- keykenek** Bir takım kuşlar (Kİ)
- keykir-** Geğirmek (TZ) *krş.* kegir-, kekir-
- keyl** *ar.* Ölçme, ölçek (Gİ, KF)

- keymek** Elbise, kadın gömleği (DM)
krş. kiymek
- keyne-** Kuşun yuvasını bırakıp başka bir yuvaya geçmesi (Kİ)
- keysî-** Hastalıktan kurutulup iyiliğe dönmek, nekahet kesbetmek (İH)
- keyvân** *far.* Ülker yıldızı (GT)
- kez (I)** Kez, kere, defa (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, MG, MS, TZ) *krş.* kız (I), küz (II)
- kezen** Keven, kudret helvası, havadan yağın yumuşak bir madde ki helvaya benzer (Kİ)
- kezer-** Cima için aleti dimdik yapmak (Kİ)
- keziv** Salgın (CC)
- kezle-** Gezlemek, nişan almak (İN)
- kezli** Gizli (İN) *krş.* kızlı, kızlı
- keziklik** Okun kirişe dayanan yerini oymak için kullanılan bıçak (Kİ)
- kıbal** *ar.* Çevre (KFT)
- kıblegâh** *ar.far.* Kıblenin bulunduğu yer (GT)
- kıbtı** Makas (KK, TA) *krş.* kıptı, kıptu
- kiç (I)** Kıç, arka (Kİ) *kiç ayakları* atın arka ayakları (TA) *kiçin kiçin yürü-* arka arka yürümek (Kİ)
- kiç (II)** Hardal (TZ) *krş.* kış (II)
- kiçikla- (I)** Gıdıklamak (İH)
- kiçikla- (II)** Alay etmek (TZ)
- kiçir** Üst kapağı tersine çevrilmiş göz (Kİ)
- kiçirtti** Gıcır gıcır etme sesi (İH)
- kiçkır-** (II) Hıçkırarak (RH)
- kiğ** Koyun, deve pisliği (İH, KFT, TA)
- kiğilçim** Kıvılcım (TZ)
- kiğir-** Bağırarak, çağırarak, emretmek (BM, Kİ)
- kiğir** Kuyruğun kısa ve kılsız olması (RH)
- kiğruv** Baykuş (BM)
- kiğşa-** Kağış kağış ses çıkarmak, çıkıldamak (İH)
- kiğırda-** Kıkırdamak (İH)
- kiğade** *ar.* Gerdanlık (İM)
- kiğâ'î** *ar.* Bir kılıç çeşidi (MG)
- kiğavuz** Kılavuz (İH) *krş.* kulağuz, kulavuz
- kiğbarq** Tüülü av köpeği (Kİ)
- kiğçir** Şaşı (TZ) *krş.* kalçır, kınçır
- kiğdıra-** Teker vb. şeylerin yol üzerinde kıldır kıldır ses vermesi (İH)
- kiğili** Yaratılıştan, yaratılış itibarıyla (CC)
- kiğkıdis** *ar.* Bir bitki (BV)
- kiğkuya** *ar.* Bir bitki (BV)
- kiğkuyruğu** Keklik, kılkuş (BM)
krş. kılkuş
- kiğkuyruk** Keklik, kılkuş (Kİ, TA)
krş. kılkuş
- kiğpilda-** Kıpırdanmak, debelenmek, yavaş yavaş yürür gibi sıralamak (İH)
- kiğmatsız** *ar. tr.* (< kıymet) Paha biçilmez (CC)
- kiğmtara** Eşya veya kitap saklanan yer (KFT)
- kiğn-** (I) 1. Elem vermek, , acı vermek

- (BM) **2. Kızmak** (Kİ)
- kın-** (II) Yenmek, mağlûp etmek (BM)
- kın-** (III) Korkuyla kaldırtmak (Kİ)
- kına-** (I) Cezalandırmak, eziyet etmek (CC, DM, TA, TZ)
- kına-** (II) Kınalamak, kına yakmak (TZ)
- kınal-** Eziyet, elem, ıstırap çekmek (CC)
- kınalan-** *ar. tr.* Kınalanmak (TZ)
- kınan-** Kınanmak (KFT)
- kınçık** Hancık, şah (İH)
- kınçır** Şaşı, şaşı gözlü (CC) *krş.* kalçır, kılçır
- kındır-** Teşvik etmek, tahrik etmek (İH) *krş.* kındur- (I)
- kındıra** Sazlık cinsinden bir ot (İH)
- kındur-** (I) Teşvik etmek, tahrik etmek (Gİ, Kİ) *krş.* kındır-
- kındur** (II) Zayıflamak, zayıf olmak (İM)
- kınık** Bir Türkmen kabilesi (Kİ)
- kınır** (I) Şaşı, şaşı gözlü (İH)
- kınır** (II) Kinli (İH)
- kınlık** Azap, işkence, ceza (İH)
- kıp-** Göz ucunu kapar gibi işaret çakmak (İH, Kİ)
- kıpkıızıl** Kıpkırmızı (Kİ) *krş.* kıbkızıl
- kıptı** Makas (CC, TZ) *krş.* kıbtı, kıptu
- kıptu** Makas (İM) *krş.* kıbtı, kıptı
- kırağ** (I) Kenar, yan, kıyı (BM, Gİ, İM, KF) *krş.* kırañ, kırığ (III)
- kırağ** (II) Ufuk (MS)
- kırağ** Acı (TA)
- kırân** *ar.* Haccın bir türü (KF, İM)
- kıran** İnsanların kılıçla öldürülmesi (TZ)
- kırañ** Kenar, kıyı, uç, sınır (İH, İN) *krş.* kırağ (I), kırığ (III)
- kırağ** Bir ağırlık ölçü birimi (BV, İM)
- kırba** *ar.* Kırba, su kabı (BV, İM)
- kırbat** Gemi, kadirga (BM, Kİ)
- kırçı-** Kıvrım kıvrım olmak (İH)
- kırır** Yan, kenar, kıyı, uç (TZ) *krş.* kır (II)
- kırır** Kart (KFT)
- kırırğ** (II) Göz bebeği (TA)
- kırırğ** (III) Yan, kenar, uç (MG) *krş.* kırağ (I), kırañ
- kırkık** Oya (TZ)
- kırkıl-** Kırılmak, kısaltılmak, kesilmek (KFT)
- kırılç** Kır, hiçbir şey bitmemiş yer (İH)
- kırılış-** Kavga etmek, hırlaşmak (CC)
- kırlov** Yırtık, yarık (CC)
- kırmızı** *ar.* Kırmızı (CC)
- kırnağ** Cariye, halayık, hizmetçi (DM, Gİ, GT, İH, İM, KF, KFT, Kİ, TA, TZ)
- kırnağlık** Cariyelik, hizmetçilik (KFT)
- kırp-** Tüyün uçlarını almak, kesmek (Kİ)
- kırşıldat-** Kemirmek (TZ)
- kırtās** *ar.* Kâğıt (BV)
- kırtık** (I) Nefis (BM)
- kırtık** (II) Boynuzdan yapıлып üflenecek çalınan boru (TZ)
- kırtıs** Kuyruk yağı (TZ)

- ķışā** *ar.* (< ķışsa) Hıyar (MS)
- ķışar** *ar.* (< ķaşar) Boyun gibi (BV)
- ķısarla-** Kıstırmak, daracık yere sıkıştırmak (İH)
- ķışāş** *ar.* Kısas, adam öldüreni öldürme cezası (GT, İM, KFT)
- ķısaş** Yengeç (TZ) *krş.* ķıškaç (II), ķıškaş, ķışğaç
- ķııda-** Kısmak (KFT)
- ķısı** Şişmanlıktan karnın büküm büküm olması (İH)
- ķıškaçuk** Kısacık, çok kısa (TA)
- ķışkartıl-** Kısaltılmak (İM)
- ķıškaş** Yengeç (TZ) *krş.* ķısaş, ķıškaç (II), ķışğaç
- ķısm** *ar.* Kısım, bölüm, parça (GT, İM, MG)
- ķışsa** *ar.* Hıyar, salatalık (BV)
- ķıstalaş-** Kalabalık olmak, bir araya toplanmak, sıkışmak (İM)
- ķıstaş-** Kısılmak, sıkışmak (TZ)
- ķış-** Yırtmak (KK)
- ķışğaç** Yengeç (BM) *krş.* ķısaş, ķıškaç (II), ķışğaç
- ķışķırü** Bağırmak, ķığlık atmak (KK)
ķıştıraķ Ötürük, ishal (TZ)
- ķışra** *ar.* Kabuk (MG)
- ķıt** *ar.* (< ķiht) Kıt, az (Kİ)
- ķıvraktur-** Saçları kıvrılmış olmak (Kİ)
- ķıvrat-** Kıvırmak, kıvratmak (Kİ)
- ķıya** Hırçın, sert (GT) *ķıya bak-* yan bakmak (TZ) *ķıya gör-* göz ucuyla bakmak, iltifat etmek (İH)
- ķıyām 1.** *ar.* Kalkma, kalkış (Gİ) **2.** *ar.* Ölümünden sonra dirilip ayağa kalkma (Gİ) **3.** *ar.* Namazda ayakta durma (İM, KF)
- ķıyās** *ar.* Karşılaştırma (BV, Gİ, GT, İM, KF, MG)
- ķıyık otur-** Tam oturmamak, ilişmek (İM)
- ķıyın ķıyın** Kinli kinli (İH)
- ķıyır** Kum tepesi (TZ)
- ķıyıştur-** Meylettirmek (MG)
- ķıykaş** Gözü kaymış, şaşlı (İH)
- ķıymeetsüz** *ar. tr.* Değersiz, kıymetsiz (RH)
- ķıymet** *ar.* Değer, kıymet, paha (Gİ, GT, İM, KF, KFT, RH)
- ķıymetli** *ar. tr.* Değerli, kıymetli (İM, RH)
- ķızaķ** Buz üstünde kayılan alet (İH)
- ķızdırma** Humma (İH)
- ķızğancı** Hasis, cimri, pinti (CC)
- ķızğansı** Kıskaç, kıskanan (TZ)
- ķızğış** Bir tür kuş (TZ)
- ķızıl-** Güneşten kızarmak (TZ)
- ķızış-** Kızışmak (TZ)
- ķızlat-** Pahalılandırmak, fiyatını yükseltmek (Kİ)
- ķızluķ (I)** Pahalılık (Kİ, TA)
- ķızma** Çiriş (TZ)
- ķi far.** Ki (bağlama edatı) (Gİ, GT, İN, KF, KK, MS, RH)
- ķibe** Gibi (KFT) *krş.* kebi, kibi, kibik (II), kibin
- ķibi** Gibi (edat) (CC, Gİ, GT, İM, İN,

- KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TZ) *krş.* kebi, kibe, kibik (II) kibin
- kibik (I)** Uzak için benzetme edatı (TZ)
- kibik (II)** Gibi (DM, KK) *krş.* kebi, kibe, kibi, kibin
- kibin** Gibi (GT) *krş.* kebi, kibe, kibi, kibik (II)
- kibr** *ar.* Kibir, gurur (GT)
- kibrit** *ar.* Kükürt (CC, BV)
- kiçevğine** Küçük (TA) *krş.* kiçkine
- kiçi- 1.** Gidişmek, kaşınmak (CC, Kİ)
- 2.** Vücut kızmak, hararetlenmek (TZ)
- kifâfet** *ar.* Yeterlik, geçinme vasıtası (GT)
- kifâyet** *ar.* Yetişme, elverme (Gİ, İM, KF, KFT)
- kikiş** Alın (Kİ)
- kikre-** Hamlıktan yaramaz olmak, huy-suzlanmak (İH)
- kil** *far.* Kil, bir cins toprak (GT)
- kilâfser** *ar.* Atın başlığı (BV)
- kilen** Birbirini takip ederek, ara vermeden (MS)
- kilitlü** *far. tr.* Kilitli, kilitlenmiş (KFT)
- killikçü** Yastığın üstüne örtülen örtü (Kİ)
- kils** *ar.* Kireç taşı (BV)
- kimerde** Bazen (İH)
- kimerse** Kimse (İM, Kİ, MG) *krş.* kimersene, kimese, kimesne, kimirse, kimse
- kimersene** Kimse (Kİ) *krş.* kimerse, kimese, kimesne, kimirse, kimse
- kimese** Kimse (GT) *krş.* kimerse, kimersene, kimese, kimesne, kimirse, kimse
- kimesne** Kimse (DM) *krş.* kimerse, kimersene, kimese, kimirse, kimse
- kimirse** Kimse (GT, MG) *krş.* kimerse, kimersene, kimese, kimesne, kimse
- kimse** Kimse (DM, Gİ, İN, KF, Kİ, KK, MG, TZ) *krş.* kimerse, kimersene, kimese, kimesne, kimirse
- kîn** *far.* Gizli düşmanlık, kin (İM) *krş.* kîne
- kin** Misk kokusu (Kİ)
- kinâyet** *ar.* Kinaye, dolaylı anlatım (GT, İM)
- kinbala** Misk yavrusu (Kİ)
- kinçek** Misk göbeği (Kİ)
- kinçi** Susam (DM)
- kinde** Sonra, daha sonra (CC)
- kindir** Keten (TA)
- kindü** Kendi (MG) *krş.* kend (I), kendi, kendü
- kîne** *far.* Kin, gizli düşmanlık (GT) *krş.* kîn
- kinkeş-** Danışmak (TZ) *krş.* keñeş-, keñiş-
- kinkine** Miskçeğiz (Kİ)
- kiñrig** Burun deliği (İM)
- kiraz** *far.* Kiraz (CC) *krş.* kiraz
- kirav koy-** Tutsak almak, tuksak koymak (BM)
- kiraz** *far.* Kiraz (DM) *krş.* kiraz
- kirçek** Gerçek, doğru, hakikî (İN) *krş.* kerçek, kerşek, kirşek

- kirde** Pasta, pide (CC, GT)
- kirdek** Gerdek, gerdek odası (Kİ) *krş.* kertek (I), kirttek
- kireç** *far.* (< gireç) Kireç (CC, İM, KF, TA, TZ) *krş.* kireş, kreç
- kireş** *far.* (< gireç) Kireç (TZ) *krş.* kireç, kreç
- kirevet** *rum.* Kürsü, geniş koltuk (İH)
- kirik-** (I) Uymak, birine bağlanmak (CC)
- kirik-** (II) Girmek, katılmak (CC)
- kiriv** Kenar, ufuk (CC) *krş.* kriv
- kirke ber-** Kiraya vermek (Kİ)
- kirman** Şehir (TA)
- kirmen** Kirmen, ip eğirmeye yarayan âlet (BV)
- kirş** (I) Ok atışı gibi yarışlarda kendi tarafında olan (Kİ)
- kirş** (II) Yarış, oyun (Kİ)
- kirşek** Doğru, hakikî, gerçek (TA) *krş.* kerçek, kerşek, kirçek
- kirşen** Kadınların yüzlerine sürdükleri pudra (TZ)
- kirttek** Gerdek, gerdek odası (İM) *krş.* kertek (I), kirdek
- kirti** Doğru, hakikî, gerçek (CC) *krş.* kerti
- kirti eñlik** Bitkiden yapılan allık (TA)
- kirtü** Doğru, sözlü (Kİ)
- kirtüle-** Doğru davranmak (Kİ)
- kīs** *ar.* Kese, para kesesi (BV, GT, İM)
- kiseleñi** Kertenkele (İM)
- kisrā** *ar.* Kisra, İran hükümdarı (GT, KF)
- kisve** *ar.* Elbise (İM) *krş.* kisvet
- kisvet** *ar.* Elbise (GT) *krş.* kisve
- kiş** (I) İçine ok konulan kap, sadak (TZ) *krş.* keş
- kiş** (II) samur (CC, İM, Kİ)
- kişen** Köstek, ayakbağı (CC, Kİ, TA, TZ)
- kişenle-** Atın ayağına bağ vurmak (BM, Kİ)
- kişgir-** Tazıyı ava teşvik etmek, saldırtmak (İH)
- kişifçi** *ar. tr.* Casus (DM)
- kişniç** Kişniş otu (BM)
- kitābet** (I) *ar.* Kâtiplik, yazma (GT)
- kitābet** (II) *ar.* Yazılmış, yazı (MG)
- kitābet** (III) *ar.* Bir köleyi, kabul ve tahhüt ettiği bedeli ödediğinde azat olmak üzere tasarrufta bulunmak hürriyetine ve mülk edinme hakkına kılmak (İM, KFT)
- kitābī** *ar.* Kitap ehli olan Yahudi ve Hristiyanlar (KFT)
- kitābullāh** *ar.* Kur'anikerim (KFT)
- kitebe** Kırk bayır (İH)
- kitira** Yabanî meyan otu, keven (CC)
- kivven** Keven otu (BV)
- kizle-** Gizlemek, saklamak (BV, GT, İM, İN, KK, MG, MS, TZ)
- kizlen-** Gizlenmek, saklanmak (CC, GT, İM, KFT, KK)
- kizli** Gizli, saklı (GT, TZ) *krş.* kezli, kizlü
- kizlü** Gizli, saklı (KFT) *krş.* kezli, kizli KK, TA) *krş.* eger (I), egir (I), iyer, izer

- eyer eyrimi* hayvan eyerinin sağrı üzerine gelen ucu (İH) *eyerin ard kaşı* eyerin arkasındaki yükseklik (İH) *eyerin ön kaşı* eyerin önündeki yükseklik (İH)
- klisia** *yun.* Kilise (CC)
- ko (I)** Koğu (TZ) *krş.* koğı
- ko (II)** Uğursuz (TZ)
- kob-** Toz kopmak, toz yükselmek (KFT, TA) *krş.* kop- (II)
- koba** Oyuk, kovuk, hendek (BM)
- koca taş** Bir efendinin iki kölesi ki biri diğerine kocadaş der (Kİ) *krş.* kocadaş
- kocadaş** Bir efendinin iki kölesi ki biri diğerine kacadaş der (Kİ) *krş.* koca taş
- kocalık** İhtiyarlık, yaşlılık (İH)
- koçun-** Rahatsız olup kaçınmak, çekinmek (İH)
- koçur** Çorak (TZ)
- kofa** Kova (İM) *krş.* koğa, kova
- koğ** Göze veya yemeğe dişen çöp, süpürüntü (İH)
- koğan** Kıvılcım (TZ)
- koğı** Koğu (TZ) *krş.* ko (I)
- koğur-** Gövercin gibi kuşların ötmesi (İH)
- koğuz** Çöğür denen bitki (TZ) *krş.* koğaz
- koğ-** Kokmak (KFT, Kİ, TZ) *krş.* koğsu-, koğu-
- koğaz** Çöğür denen bitki (TZ) *krş.* koğuz
- koğsu-** Kokmak (TZ) *krş.* koğ-, koğu-
- koğu-** Kokmak (TZ) *krş.* koğ-, koğsu-
- koğu** Koku (Gİ, KF, KFT, MS)
- koğurdan** Gırtlak (İH)
- koğuruş** Bir bitki (BV)
- koğuz (I)** Alçak yer, alçak arazi (BM, Kİ)
- koğuz (II)** Su akıntısı (TZ)
- kol-** Rica etmek, istemek (CC)
- kolak** Kolu çolak (İH)
- kolan (I)** Yular, eyer kolanı (CC, DM, İH, KK, TA) *krş.* kulun (II)
- kolansa** Koltuk altı kokusu (KK) *krş.* kolansa
- kolansa** Koltuk altı kokusu (TZ) *krş.* kolansa
- kolat** Arslan, arslan gibi güçlü (TZ)
- kolay** Kolay (Gİ, MG, MS, TZ)
- kolgaç** Yarasa (İH)
- kolğı-** Sıçramak, kalkmak, fırlamak (TA)
- kolun** At yayı (İH)
- kom** Dalga, fırtına (CC) *krş.* kum (II)
- komut- (I)** Hoplatmak (İH)
- komut- (II)** Heveslendirmek, teşvik etmek (İH)
- konak tarığ** Bir cins darı (İH)
- konan-** Nimet sahibi olmak (TZ)
- konat** Konulacak, ikamet edilecek menzil (İH)
- konç** Konç, bağak, baldır (CC, Kİ)
- konğur** Koyun gözlü (TZ)
- konıla-** Kışkanmak, imrenmek, gıpta etmek (TZ) *krş.* könile-, künile-,

- künle-
- konlançı kısrak** Döl veren kısrak (TA)
- koñrağu** Çul (İM) *krş.* koñruñ
- koñrañ-** Sokranmak, kendi kendine mırıldanmak (CC)
- koñrov** Çıngırak, zil, küçük çan (CC)
- koñruñ** Çul (İM) *krş.* koñrağu
- konuz** Çatal böceği, bok böceği (BM)
- koñuzan kırt** Gübre böceği, bok böceği (İM) *krş.* donguz kırtı, tonguzdan kırd
- koparul- (I)** Yerinden sökülme (İM)
- koparul- (II)** Toplanma (İM)
- kopmaqlık** Ölümden sonra dirilmek (CC)
- kopsa-** Ney ile ilâhi söylemek, şarkı söylemek (CC)
- korğuy** Bülbül (CC)
- korla-** (At için) yem torbasını görünce boğazından ses çıkarmak (İH)
- korluk** *far. tr.* Horlanmış, aşağılanmış kimse (TZ) *krş.* horluk
- kormağ** Koku (CC)
- koşdaş (I)** Uşak (BM)
- koşdaş (II)** Arkadaş (Kİ)
- koşıcı** Koşma yazan, âşık (CC)
- kotağ** Taşak, yumurtalık (TZ)
- kotur** Yara üzerindeki kabuk, uyuz (CC)
- koturğan** Sivilce, uyuz (BM)
- kov- (I)** Arkadan çekıştirmek (Kİ)
- kov (I)** Kor, külün altındaki areş (CC) *krş.* kor (II)
- kov (III)** Bir yıldız adı (Kİ)
- kovan** Arı kovanı (İH) *krş.* hovan
- kovğu** Oyuk, çukur yer (İH)
- kovla-** İftira etmek, arkasından söz söylemek (Kİ)
- kovra** Ekin sapı, ot, saman (CC)
- kovrun-** Kavrulmak (TZ)
- kovşala-** Karıştırmak, çalkamak, sallamak (İH)
- kovurdağ** Kakırdak (TZ)
- kovurluğ** Kavurga, kavrulmuş hububat (TZ)
- kovğaş-** Koyun koyuna uyumak (CC)
- kovğa** Omuzla arka arası (İH)
- kovma-** Yüz çevirmek, engel olmak (TZ)
- kovmiç** Kuyruk kemiği (CC)
- kovmuç** Bir şeyin gerisi (İM)
- koz** Ceviz (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, RH, TA, TZ) *krş.* hoz
koz halvası ceviz helvası (DM) *krş.*
kozlu helva *koz işi* ceviz içi (DM)
- kozak 1.** Yeşil kabuklu ceviz ve buna benzer yuvarlaklar (İH) **2.** Çam fıstığı (Kİ) **3.** Kozalak (TZ)
- kozar** Cam (İM)
- kozğalış-** Karıştırmak, eşelemek (CC)
- kozğar-** Sözü çevirmek (TZ)
- kozlu helva** Kozlu helva, ceviz helvası (İH) *krş.* koz halvası
- köçe** Bulgur (TZ)
- köçiken** Bir akbaba çeşidi (BM)
- köçken** Kerkes kuşu, kartal (Kİ)
- köfün** Küfe (İH)
- kögüs** Göğüs (BV, CC, DM, GT, MG)

krş. köks, köküs, kövüs
kökçek Güzel, pek sevimli, cana yakın
 (BV, İM, İN, MG, RH) *krş.* gökçek
kökçüber Ucu kırık kılıç (Kİ)
köken Şeftali (TA)
köklük Nesep, soy sop (İM)
kökнар Çam fıstığı (İH)
kökre- Kükremek, gürlmek (CC, Kİ, TZ)
kökrek Kadavra, ceset (TA)
kökremek Gök gürlmesi (BM) *krş.* kökürmek
köks Göğüs (İN, RH) *krş.* kögüs, köküs, kövüs
kökün Erik (Kİ)
kökürdeş Süt kardeşi (TA)
kökürmek Gök gürlmesi (BM) *krş.* kökremek
köküs Göğüs (DM, İM, KF, KK, TA, TZ) *krş.* kögüs, köks, kövüs
köl ayğruv Gece kuşu, baykuş (BM)
köledge Gölge (KFT) *krş.* kölege, köletke, kölge, kölgey, kölige
köledgelen- Gölgelemek (KFT) *krş.* köligelen-
kölege Gölge (MS) *krş.* köledge, köletge, kölge, kölgey, kölige
kölek Gölge, ağaç vb. gölgesi (TA, TZ)
köletke Gölge (GT) *krş.* köledge, kölege, kölge, kölgey, kölige
kölge Gölge (DM, Gİ, GT, KF, TA) *krş.* köledge, kölege, köletge, kölgey, kölige

kölgeç Başa sarılan nesne, gölgelik (TZ)
kölgey Gölge (BM, Kİ, KK) *krş.* köledge, kölege, köletge, kölge, kölige
kölige Gölge (BV, İM) *krş.* köledge, kölege, köletge, kölge, kölgey
köligelen- Gölgelemek (İM) *krş.* köledgelen-
köligelik Gölgelik (İM)
kömkök Masmavi, gömgök (DM, Kİ, KK) *krş.* köbkök, köñkök, közkök, künkök
kömüldrük Göğüs kemeri, at göğüs-lüğü (CC) *krş.* kömüldürük
kömüldürük Göğüs kemeri, at göğüs-lüğü (Kİ, MG, TA) *krş.* kömüldrük
kömülgen Şiddetli çamur (Kİ)
kön (I) 1. Gönül (KK) **2.** Ruh (KK)
kön- İtiraf etmek, kabul etmek (CC)
könçek 1. Don, pantolon (CC, Gİ, KF, KFT, KK, TA, TZ) **2.** Pelerin gibi omuza alınan bir elbise (DM, İM)
könçekli kedik Ayakları tüylü bir hayvan (İM)
könçekli kögerçin Paçalı güvercin (İM)
könçük Cep, elbisenin iç cebi (İM) *krş.* gönçük, künçük
könder- Göndermek, yollamak (BM, Gİ, İM, Kİ, İN, RH, TZ) *krş.* köndür- (II)
köne suvı Civa (CC) *krş.* köney şu
könel- Bir şeye kabiliyetli olmak (CC)
könen- (I) Tatmin olmak, memnun

- olmak (CC, TZ)
- könen-** (II) Bezenmek, süslenmek (TZ)
- könen-** (III) Nimet sahibi olmak (TZ)
- köney şu** Civa (TA) *krş.* köne suvı
- köni** Doğru, âdil, dürüst (BV, CC, GT, İM) *krş.* könü
- könile-** Kıskanmak, imrenmek, gıpta etmek (TZ) *krş.* konıla-, künile-, künle-
- könilik** Adalet, doğruluk (CC, GT) *krş.* könlük
- köñkök** Masmavi, gömgök (DM) *krş.* köbkök, kömkök, közkök, künkök
- könü** Doğru, âdil, dürüst (CC) *krş.* köni
- könül-** Doğru yola girmek, yönelmek (İM) *krş.* gönül-
- könülük** Adalet, doğruluk (CC) *krş.* könilik
- könülükçe** Adilce, adilâne (CC)
- köp kırla** sık sık (CC)
- köplek** İlkbahar'da açan güzel kokulu nergis çiçeği (İH)
- köprüçük** Geyrek kemiği (İH)
- köptelük** *far. tr.* Undan ve etten yapılan bir yemek (CC)
- köpü-** Astarlı elbiseyi silmek (Kİ)
- kör** *far.* (< gür) Mezar (CC, TZ) *krş.* gür, gör
- köre** Göre (GT, MG)
- köri** Davul (DM) *krş.* kövrüv
- körle-** Horlamak, horuldamak, uykuda hırıltılı ses çıkarmak (CC)
- körövül** Set, duvar, bent (CC)
- körpe (I)** Pek taze, her şeyin tazesisi (İH)
- körpe (II) 1.** Süt emen kuzu (Kİ) **2.** Kuzu pöstekisi (CC)
- kört-** Çekmek (TA)
- körtül** Kuvvetli, şiddetli (Kİ)
- körü** Kuru, yaş olmayan (TZ) *krş.* kıru, kıru, kıruğ
- körüklürek** Güzelce (KFT) **körüvse-** Görmek istemek (CC)
- köse- (I) 1.** Gıpta etmek, özlemek (İH) **2.** İstemek, arzu etmek (TA) *krş.* körse- (III)
- köslün-** Sıralanmak, dizilmek (İH)
- kösnü-** Kadınların çiftleşmeye iştahlanması (İH)
- kösnük** Çok iştahlı, çiftleşmek isteyen dişi (İH)
- kösnüyüptür** Kısır (TZ)
- köstebek** Köstebek, gözsüz tarla faresi (İH, TZ) *krş.* kösüz tümek
- köstek** Atın ayağına vurulan bağ (İH, TZ)
- köstekle-** Kösteklemek, atın ayağına bağ vurmak (TZ)
- kösül-** Uzanmak (CC)
- kösürükle-** Atın ayağına zincir takmak (CC)
- kösüz tümek** Köstebek, gözsüz tarla faresi (BM) *krş.* köstebek
- köşegen** Dantelâli yatak perdesi (TZ)
- köşek** Bir yaşındaki deve, deve yavrusu (BM, Kİ, TA, TZ) *krş.* küşek (I)
- köşene** Kubbe (TZ)
- köşk** *far.* Köşk, saray (Kİ, TZ) *krş.*

- keşk
- köten** Ham deri (TZ)
- kötrül-** Kaldırılmak, yükseltmek, taşınmak (GT, İM, KFT) *krş.* köteril-, köterül-, kötürül-
- kötür-** (I) Son vermek (CC)
- kötür-** (II) Hayvan sürmek (İN, RH)
- kötürd-** Götürmek, taşıtmak (KFT) *krş.* kötert-
- kötürem** Zayıf, cılız (CC)
- kövrüv** Davul (BM) *krş.* köri
- kövüs** Göğüs (CC) *krş.* kögüs, köks, köküs
- köy-** (I) Eğlenmek, durmak (TA)
- köy-** (II) Tutmak, alıkoymak (BM)
- köy** *far.* (< küy) Köy (KFT, TA)
- köylü** *far. tr.* Köylü (KFT)
- közek** Büyük gözlü adam (Kİ)
- közen** Gelincik (İM)
- közenek** Yaşmak, yüz örtüsü (TZ)
- közgi** Ayna (DM, KK) *krş.* közgi, köznü, közüğü, küzgi.
- közgü** Ayna (DM, GT, İM, KF) *krş.*
- közgüçi** Aynacı (DM)
- közgüçilik** Aynacılık (GT)
- közlen-** (Ateş) közlenmek (GT)
- köznü** Ayna (Kİ) *krş.* közgi, közgi, közüğü, küzgi
- közüğü** Ayna (TA) *krş.* közgi, közgi, köznü, küzgi
- közündürük** Kıldan yapılp gözün üzerine konulan örtü, hayvanların etrafı görmemeleri için gözlerine takılan kapak (Kİ)
- kreç** *far.* (< girec) Kireç (CC) *krş.* kireç, kireş
- kriv** Kenar, ufuk (CC) *krş.* kiriv
- ku‘** *ar.* Başparmak ile bilek arası (İN)
- ku‘aş** *ar.* Bir at hastalığı (BV)
- ku‘bas** Çoban köpeği (Kİ) *krş.* ku‘baş
- ku‘baş** Çoban köpeği (BM) *krş.* ku‘bas
- ku‘bbe** *ar.* Kubbe (GT, İM)
- ku‘bh** *ar.* Çirkinlik (GT)
- ku‘burçuq** Kutu (CC) *krş.* ku‘barçaq, ku‘barşak, ku‘bırşak, ku‘burçuq
- ku‘ds** *ar.* Kutluluk (KFT)
- ku‘fazeyn** *ar.* Eldiven (Gİ)
- ku‘ğu** Kuğu kuşu (TZ) *krş.* kuv (II)
- ku‘guz** Oyuk, çukur (İH)
- ku‘guzunı doldur-** karnını doyurmak (İH)
- ku‘hl** *ar.* Göz ilâcı, sürme (BV)
- ku‘lağuz** Kılavuz, delil (TA) *krş.* ku‘lavuz, ku‘lavuz
- ku‘lağuzla-** Kılavuzluk etmek, delil
- ku‘lağaz** Telli turna (BM)
- ku‘lampara** Oğlancı (TZ)
- ku‘lamşa** Puşt (TZ)
- ku‘lamus** *ar.* Bir bitki (BV)
- ku‘lavuz** Kılavuz, delil (GT) *krş.* ku‘lağuz
- ku‘lavuzla-** Kılavuzluk etmek, delil olmak (Kİ) *krş.* ku‘lağuzla-
- ku‘lhüvallahü ehad** *ar.* İhlâs suresi (Gİ, KF)
- ku‘laşlık** Sahtekârlık (KFT)
- ku‘lna-** (At) doğurmak (Kİ)
- ku‘lp** Bir şeyin kulpu (Kİ)

- ķultur-** (Su) dalgalanmak, kımıldamak (İH)
- ķulūb** *ar.* Kalpler (GT)
- ķuluķ** İki yaşındaki koyunun doğurduğu zaman (Kİ)
- ķulunç** Kulunç (BV)
- ķulunçak** Küçük tay, taycık (TA)
- ķulunla-** Bereket saçmak (CC)
- ķumar** Miras (İH, İM)
- ķumartķı** Miras, geride kalan (CC)
- ķumçı** Kum üzerinde falcılık yapan (Kİ)
- ķumķuş** Kuş sürüsü (TZ)
- ķumlaķ** Şarap (TA)
- ķumravu** Çan (Kİ)
- ķūn** *far.* Kıç, makat (GT)
- ķuna** İki yaşındaki dana (TZ)
- ķunaçın** Üç yaşına girmemiş dişi buzağı (İM)
- ķunūd** *ar.* (< ķunūt) Vitir namazının son rekâtında okunan dua (MS)
- ķunūt** *ar.* Vitir namazının son rekâtında okunan dua (Gİ, İM, KF) *ķrş.* ķunūd
- ķupturġa** Kemerin saġ tarafında taşınan deri çanta (Kİ)
- ķur (I)** Yaşıt, emsal, akran (Kİ)
- ķur (II)** Defa, kez, kere (İN) *ķrş.* ķurla
- ķur‘a** *ar.* Kur‘a, ad çekme, çekiliş (İM, KFT)
- ķurban** Yay kabı, sadak (İH) *ķrş.* ķurman
- ķurbet 1.** *ar.* (Allah‘a) yakınlık (GT) **2.** *ar.* Akrabalık, yakınlık (İM)
- ķurdan** Hançere, boġaz (İH)
- ķurdemana** *ar.* Bir bitki (BV)
- ķurdeşeni** Kurdeşen de denilen bir tür hastalık (İH) *ķrş.* ķurdeşini
- ķurdeşini** Kurdeşen de denilen bir tür
- ķurġaş** Atmaca kuşu (TZ)
- ķurġul** Orta yaşta olan (TA)
- ķurġuş** Kuruş (BV)
- ķurla** Defa, kere, kez (BV, CC, GT, MG) *ķrş.* ķur (IV)
- ķurluķ** Meşik torba, tulum, tuluk (İH)
- ķurman** Yay kabı, sadak (TZ) *ķrş.* ķurban
- ķurrasa** Kitap, mukaddes kitap (BM)
- ķurş** *ar.* Yuvarlak (İM)
- ķurşa** *ar.* Görülen yuvarlak ve düz yüz (GT)
- ķurşa** Parça (BV)
- ķurşovla-** Kemerle bağlamak, sarmak (CC)
- ķurtak** Boynuzdan yapma boru (Kİ)
- ķurtķa** Yaşlı kadın (CC)
- ķurttuķ** Tepici, kapıcı, haşarı hayvan (İH)
- ķurtuķ** Ekşi suratlı kimse (Kİ)
- ķurķuman** Bezelye (DM)
- ķurķuş** Kavun, karpuz kabuġu (TA)
- ķurud** Bir tür peynir (BM) *ķrş.* ķurut 2
- ķurud-** Kurutmak (RH) *ķrş.* ķurut-
- ķuruġı** Bir cins doğan kuşu (Kİ)
- ķurulġan** Tırnak dibinde çıkan bir çıban (İH)
- ķurunçuķa** Cüce (TZ)
- ķuruķ** Kurt, börü (KK, TA) *ķrş.* ķurt

- (II)
- ķurvalı** Kavlıķ, oturak (TZ)
- kūs** *far.* Kös, büyük davul (GT)
- ķusġun** Atın kuyruġu altından geķiri-
len kayış (Kİ) *ķrř.* ķuskun, ķuyřķan
- ķusķun** Atın kuyruġu altından geķiri-
len kayış (TA) *ķrř.* ķusġun, ķuyřķan
- ķustun-** Sık ve şiddetli nefes almak,
iķini ķekmek, inlemek (CC)
- ķuřūr** *ar.* Artık, fazlalık (BV)
- kusurlardan biri (İN)
- ķuřanmaķ** Takmak, giyinmek (KFT)
- kūše** *far.* Kōše (GT)
- ķūt** *ar.* Yiyecek, gıda (GT, İM)
- ķut-** Karıştırmak (TA)
- ķutķaruvs-** Kurtulmayı istemek (CC)
- ķuķn** *ar.* Pamuk (GT)
- ķutuluř** Kurtuluş (CC)
- ķutuz** Hayvanların boynuna asılan tūy
(Kİ)
- ķuvasla-** Cimrileşmek (TZ)
- ķuvuruķ (I)** Kıvrılmış (BV)
- ķuvuruķ (II)** Kavrulmuş (BV)
- ķuvvetlen-** *ar. tr.* Kuvvetlenmek
(KFT) *ķrř.* ķovatlan-
- ķuyař 1.** Güneş (BM, CC, Kİ, KK) **2.**
Işık, aydınlık (TA, TZ)
- ķuyřķan** Atın kuyruġu altından geķen
kayış, kuskun (CC) *ķrř.* ķusġun,
ķusķun
- ķuytu** Çukur, siper, gölgelik (İH)
- ķuytu yavun** abdesthane (İH)
- ķuyul-** Coşmak, neşelenmek, coştur-
mak (BM)
- ķuyum-** Kalıba dökme (TZ)
- ķuyumķı** Kuyumcu, sarraf (KFT, TA)
ķrř. ķuyunķı
- ķuyunķı** Kuyumcu, sarraf (Kİ) *ķrř.*
ķuyumķı
- kūz** *ar.* Çanak, tas (Gİ, İM, KF)
- ķuz ol-** Pahalanmak (BM)
- ķuzah** *ar.* Renk renk çizgi (İM)
- kūze** *far.* Testi (GT)
- kūbe (I)** Savařta giyilen örme zırh
(CC) *ķrř.* kūbü
- kūbe (II)** Kūpe (TA) *ķrř.* kūpe
- kūbrü** Sandık, ķekmece (DM) *ķrř.* kū-
bür
- kūbü** savařta giyilen örme zırh (Kİ)
ķrř. kūbe (I)
- kūbür** sandık, ķekmece (Kİ) *ķrř.* kūbrü
- kūķe-** (I) Zorlamak, baskı yapmak
(CC)
- kūķe-** (II) Tiksindirmek, nefret ettir-
mek (İM)
- kūķe-** (III) Lâzım olmak, gerekmek
(Gİ)
- kūķen-** Yūklenmeye gücü yetmemek,
zorlanmak (CC, Kİ)
- kūķet** Mazlum (TZ)
- kūfiye** *ar.* Bařa örtülen bir tür örtü,
takke (Gİ, KF, MS)
- kūflen-** Kūflenmek (TZ)
- kūfv** *ar.* Eř, benzer, arkadař (Gİ, KF)
- kūfiye** *ar.* Ancak geķinebilecek kadar
olan yiyecek (KFT)
- kūher** *far.* Cevher (TZ) *ķrř.* güher
- kūkel** *moġ.* Yabanî erik, kara diken

- (CC)
- kükevün** At sineği (Kİ)
- kükevür** İbrik (TZ)
- kükrek** Şimşek (TZ)
- kükün** Yaban arısı, erkek eşek arısı (BM)
- külâf** *far.* Gül (BV, CC) *krş.* gulâf, gülâb, gülâf, gülef
- küleç** Çok gülen kimse (GT, Kİ)
- külfet** *ar.* Külfet, zahmet (Gİ, GT, İM, KFT)
- külüçe** *far.* Külçe (İH)
- külit-** Acı duymak, acı çekmek, yakınmak (BM)
- külküç** Kadınların başlarına bağladıkları bez (Kİ)
- külte (I)** Balta sapı (İH)
- külte (II)** Demet (TZ)
- külte beg** Dolambaçlı, çember, çelenk (CC)
- kültkün** Gülüş, gülme (CC)
- külünük** Kazma (İH)
- küm** Çeç, buğday yığı (İM)
- küme** Hasır (Kİ) *krş.* kümü
- kümeyt** *ar.* Koyu kırmızı at (RH)
- kümü** Hasır (Kİ) *krş.* küme
- kün-** İtiraf etmek, kabul etmek (CC)
- künçi** *far.* (< küncid) Susam (BM) *krş.* küncü
- künç** *far.* Köşe (GT)
- künçi** *far.* (< küncid) Susam (TZ) *krş.* küncü
- künçük** Cep, elbisenin iç cebi (Kİ) *krş.* gönçük, könçük
- künd** *far.* Alık, ebleh, anlayışsız (İH)
- künder** Bir bitki (BV)
- kündüs** Bir bitki (BV)
- küne şufı** Civa (İM)
- künen** Gelinlik (TA)
- küni (I)** Bir erkekle nikâhsız yaşayan kadın, metres (CC)
- küni (II)** Kıskaç (Kİ) *krş.* künüçi
- künile-** Kıskaçmak, imrenmek, gıpta etmek (CC, Kİ) *krş.* kıonıla-, könil-, künl-
- künle-** Kıskaçmak, imrenmek, gıpta etmek (TA) *krş.* kıonıla-, könil-, künil-
- künlen-** Şaşmak, hayret etmek (TA)
- künüçi** Kıskaç (CC) *krş.* küni (II)
- künyet** *ar.* Bir kimsenin adı, soyadı vb. gibi hususiyetleri gösteren kayıt (Gİ, İM, KF, KFT)
- küpe** Küpe (KFT, Kİ, TZ) *krş.* kübe (III)
- kür** Sergi (TA)
- kürd** *ar.* Kürt (Gİ, İM, KF)
- kürdük-** Didinmek, çıprınmak, kıvrınmak (İH)
- küre** *far.* Maden eritme fırını, döküm ocağı (CC)
- kürek** Toprak küreği (CC, DM, Kİ, TA, TZ)
- kürk 1.** Kürk (KFT, TA, TZ) **2.** Koyun derisi (Kİ)
- kürken** Gürültü, asker arasında kargaşalık (BM, Kİ)
- kürkül-** Gürültü etmek (TZ)

kürle- Gürlemek (Kİ)

kürre *ar.* Küre, göz (BV)

kürreş *ar.* Bir bitki (BV)

kürt Ayva (Kİ)

kürt kürt ye- Kütür kütür yemek (İH)

kürtün 1. Eyer keçesi (İH) **2.** Adî palan (Kİ)

kürü- Hayvanların pisliğini kürekle toplamak (İH)

kürüd- Kırıtmaq, büyüklük göstermek (İH)

kürünçük Cep (TA)

küse- (I) Ateş karıştırmak (Kİ) *krş.* köse (II)

küse- (II) İyilik yapmakta ona denk olmak istemek (Kİ)

küse- (III) Arzu etmek (TA) *krş.* köse (I)

küsemek Arzu, istek (CC)

küsen- Arzulamak (CC)

küsenç Arzu, hasret, talep (BV, CC)

küsküben Ok atmanın beş temelinden biri (İN)

küsüf *ar.* Güneş tutulması (Gİ, KF)

küşek (I) Melez (KFT)

küşek (II) Deve yavrusu (TA) *krş.* köşek

küşen- Tekrarlamak (CC)

küştüvan *far.* Okun arkasındaki kelebek (İN)

küştüvansız *far. tr.* Küştüvani olmayan ok (İN) *krş.* küştüvansız

küştüvansuz *far. tr.* Küştüvani olmayan ok (İN) *krş.* küştüvansız

küşünsiz Zayıf, güçsüz (KK)

küt Ayağı düşük, kesik, kırık, basamaz, topal (İH)

kütle- (I) Küt etmek, küt diye ses çıkarmak (Kİ)

kütov Otlak, mera (CC)

kütövçi Çoban (CC)

küttâb *ar.* Kelimenin asıl anlamı katipler olmasına rağmen eserde mektep, okul manasında kullanılmıştır (GT)

kütüb *ar.* Kitaplar (KFT)

küvegün Arı (TZ)

küvek Diğerlerinin üzerine atlamasını diye koçun cinsel organına bağlanan paçavra (Kİ)

küvelek Sütün sağıldığı kova (Kİ)

küvenç Güvenç, sevinç duyma, içi açılma (BV) *krş.* güvenç

küvezlü Kibirli, heybetli, taşkın, coşkun, yaramaz (CC)

küvüldür Balıkçıl kuşu (TZ)

küvür- Yöneltmek, doğrultmak, götürmek (CC)

küyge Bekleyen (CC)

küygelek Hoppa, hafif meşrep (CC)

küzbere *ar.* Kışniş, tere (BV, RH)

küzen Gelincik, dağ gelinciği (BM) *krş.* közen

küzgü Ayna (CC) *krş.* közgi, közgülü, köznü, közüğü

L

lâ *ar.* Olumsuzluk edatı, -sız, -siz (GT)

lâ havle *ar.* Teessür ve hiddet anında okunan duanın ilk sözleri (GT)

- labd** *ar.* Çukur, mezar (İM)
- lā-büdd** *ar.* Gerekli, muhakkak (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG)
- lā-cerem** *ar.* Şüphesiz, elbette (GT)
- laçato** Bir çeşit çizgili örtü (CC)
- lāf** *far.* Lâf, söz (DM, GT) **lāf ur-** **1.** bahsetmek, sözünü etmek (GT) **2.** çalım satmak (İH) **3.** âlimane sözler etmek (İH)
- lafz** *ar.* Söz (Gİ, GT, KF, MG, MS)
- lā-ğayr** *ar.* (Bundan) başkası değil (MG)
- lağv** *ar.* Faydasız, beyhude (İM)
- lağan** *yun.* Lâhana (CC)
- lahn** *ar.* Nağme, ezgi (İM)
- lā'il** *ar.* (< la'1) Kırmızı renkte, değerli bir süs taşı, Bedahşan yakutu (TZ) *krş.* la'al, la'1
- lak (I)** Şaşkınlık durumunda söylenen bir kelime (Kİ)
- lākin** *ar.* Lâkin, fakat, ama (BV, Gİ, KF, RH) *krş.* lîkin
- laķit** *ar.* Yeni doğmuş ve sokağa bırakılmış çocuk (Gİ, İM, KF, KFT)
- la'1** *ar.* Kırmızı renkte, değerli bir süs taşı (GT) *krş.* la'al, lā'il
- lām** *ar.* Arap alfabesinin 23. harfi (Gİ, İM)
- lā-nazir** *ar.* Eşsiz, benzersiz (MG)
- lanķurķ** Domuzlan böceği (DM) **lap** Bir yürüyüş tarzı (Kİ)
- last** Ham ipek (CC)
- lāşā** *far.* Leş, ceset (DM)
- lā-şekk** *ar.* Şüphesiz, gerçek oluşundan şüphe edilmeksizin (GT)
- laķāyif** *ar.* (< leķā'if) Lâtifeler (GT)
- latıķ** *ar.* Bir bitki (BV)
- laķif 1.** *ar.* Lâtif, güzel, hoş (Gİ, GT, KF) **2.** *ar.* Mülâyim, yumuşak, nazik (RH)
- laķife** *ar.* Şaka, lâtife (GT)
- laķıflıķ** *ar. tr.* Yumuşaklık (RH)
- lay** Yan, kat, nezd (İH)
- lā-ya'lem** *ar.* Cahil, bilmez (GT)
- lazen** *ar.* Bir bitki (BV)
- lazuk** *ar.* Bir hastalık (BV)
- le'anehullāh** *ar.* "Allah ona lânet etsin" anlamında bir beddua (İM)
- lebbeyk** *ar.* "Buyurunuz, emrediniz" anlamında bir söz (Gİ, İM; KF)
- lebed** *ar.* Bir bitki (BV)
- leblāb** *ar.* sarmaşık (BV)
- leblebü** *far.* Leblebi, nohut (Kİ, TZ)
- leclāc** *ar.* Satranç oyununun mucidi, kumarbazların piri, oyunların ustası (GT)
- lef** *ar.* Lif, tel (KF)
- legün** Fıçı (DM)
- lehce** *ar.* Lehçe, konuşma, dil anlamına gelen bu kelime Gülistan Tercümesinde "ses" anlamında kullanılmıştır (GT)
- lehv** *ar.* Oyun, eğlence (GT)
- leñger** Lenger, çapa demiri (CC) *krş.* ilengir, lenger
- lenger** Lenger, çapa demiri (İH) *krş.* ilengir, leñger
- leķāfet** *ar.* Güzellik (GT)

- levāzım** *ar.* Gerekli şeyler, şartlar (GT)
- levh** *ar.* Eskiden bir talebenin yanında bulunan ders tahtası, küçük ders levhası (GT, İM) *levh-i mahfūz* Allah tarafından takdir edilenlerin yazılı bulunduğu manevi levha (İM)
- levn** *ar.* Renk (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, RH)
- levş** *ar.* Pislik, kir (İM)
- levünli** *ar. tr.* Renkli (RH)
- levz** *ar.* Badem (İM)
- leyl** *ar.* Gece (GT)
- leylī** *ar.* Leylâ ve Mecnun mesnevîsinin kadın kahramanı (GT)
- leyyin** *ar.* Yumuşak (MG)
- lirp** Ansızın (Kİ)
- li'llāh** *ar.* "Allah için" (İM)
- li'ān** *ar.* Karı ile kocanın hâkim huzurunda din kurallarına uygun olarak dörder defa şهادette bulunduktan sonra karşılıklı nefislerine lânet okumaları (İM, KFT)
- libāka(t)** *ar.* Birincinin iyi hareketleri, ustalık (MG)
- libās** *ar.* Elbise (GT)
- licām** *ar.* Hayvanın ağzına vurulan gem, dizgin (KF, KFT, MG, İN, RH)
- licāmla-** *ar. tr.* Gemlemek, dizginlemek (RH)
- licāmsız** *ar. tr.* Gemsiz, dizginsiz (RH)
- lifāfe** *ar.* sargı (İM)
- lift** *ar.* Şalgam (BV)
- lihā** *ar.* Sakallar (BV)
- li-hāzā** *ar.* Bundan dolayı (KFT)
- līkin** *far.* Fakat, lâkin, ama (GT, KF) *krş.* lâkin
- lim** Salyangoz (DM)
- livā** *ar.* Bayrak (Gİ, KF)
- livāṭā** *ar.* Erkek erkeğe cinsi sapıklık (Gİ)
- loda** Sürülmüş zahire yığı (İH)
- loğ** Damları düzeltmek için kullanılan taş (Kİ)
- loğla-** Damın üzerini taşla düzeltmek (Kİ)
- loğma** *ar.* Lokma, bir yutumluk yiyecek parçası (Gİ, GT, İM, KF)
- lor** Peynir suyuna süt veya yoğurt katacak olarak yapılan yiyecek (BV)
- lor** *ar.* Keçi veya koyun doğurduktan sonra üç gün zarfında onun sütünden yapılan peynir (Kİ)
- Luğmān** *ar.* Lokman hekim, meşhur hekim ve bilge (GT)
- luğf** *ar.* İyilik, lütuf (Gİ, GT, RH)
- lūbbed** *ar.* Yün (KFT) *krş.* lūbed
- lūbed** *ar.* Yün (MS) *krş.* lūbbed
- lūben** Bir bitki (BV)
- lūff** *ar.* Sarmak, sarınmak (Gİ)
- lūk** Nar ağacına benzeyen bir ağacın zamkı (BV)
- lūle** Emzik (İH)
- lūzen** Bir bitki (BV)
- M**
- ma** *ar.* Aşık kemiğinin üstündeki sinir (BV)
- ma'a hāzā** *ar.* Bununla beraber (MG)

- ma'acūn** *ar.* Macun (CC) *krş.* ma'cūn
- ma'ana** *ar.* Tarz, karakter (CC)
- ma'anī** *ar.* Manalar, anlamlar (GT)
- ma'aşī** *ar.* Günahlar, asilikler (GT)
- ma'aş** *ar.* Maaş (GT)
- ma'āyine** *ar.* Göz ile, bizzat (GT)
- mabṭūn** *ar.* Karın ağrısı (BV)
- ma'būd** *ar.* Tanrı, ilâh (GT)
- mācerā** *ar.* Cereyan eden, macera (GT)
- ma'cūn** *ar.* Macun (Gİ, KF) *krş.* ma'acūn
- maçı** Kedi (CC, GT, Kİ, TA, TZ)
- mādām** *ar.* Çünkü, oldukça (KF)
- mādān** *ar.* Madem, değil mi (ki) *krş.* mādēmī
- ma'de** *ar.* Mide (BV, GT)
- mādeme** *ar.* Devam ettikçe, süresince (KF)
- mādēmī** *ar.* Değil mi ki, madem (KF) *krş.* mādām (I)
- ma'den** *ar.* Maden (Gİ, GT, İM) *krş.* ma'din
- ma'din** *ar.* Madem (İM, KF) *krş.* ma'den
- mafāşıl** *ar.* Eklemler (MG)
- ma'füv** *ar.* Affedilmiş, bağışlanmış (İM)
- mağar** *far.* Meğer, belki, olabilir ki (CC) *krş.* meger 1
- mağara** *ar.* Mağara, dağ odası (DM, GT, İH)
- mağat** *moğ.* Muhakkak, şüphesiz, gerçekten (CC, İM)
- mağdanoz** *ar. far.* (< mi'de-nüvāz) Maydanoz (İH) *krş.* mañdanus
- mağfiret** *ar.* Allah'ın kullarının günahlarını bağışlaması (Gİ, İM, KF)
- mağla-** Ezan okumak (KK) *krş.* mañgla-
- mağlay** *moğ.* Alın (KK) *krş.* mañglay, mañglayı, meñley
- mağlūb** *ar.* Mağlup olmuş, yenilmiş (MG)
- mağrib (I)** *ar.* Batı, garp (GT, İM, KF)
- mağrib (II)** *ar.* Akşam, akşam vakti veya akşam namazı (Gİ, GT, KF, KFT, MS)
- mağribī** *ar.* Batılı, Faslı ve Kuzey Afrika halkından
- mağrūr** *ar.* Gururlu (Gİ, İM, GT, KF)
- mağz (I)** *ar.* Beyin (GT)
- mağz (II)** İç (GT)
- mah** *ar.* Nah, işte (İH)
- maḥafte** *ar.* Deve, katır gibi bineklerin sırtına konulan ve içine iki kişi oturabilecek vasıta (İM)
- mahak** *ar.* Mihenk (CC) *krş.* meḥek
- maḥal** *ar.* (< maḥall) Yer, mahal (GT)
- maḥalle** *ar.* Mahalle, yer, meydan (GT, İM, KFT) *krş.* maḥḥala, maḥala
- mā-ḥazar** *ar.* Hazır bulunan şey (GT)
- maḥbūb** *ar.* Sevgili (GT)
- maḥcūb** *ar.* Kapalı, örtülü (GT)
- maḥcūr** *ar.* Malını kullanmaktan engellenen (KFT)
- maḥḍar** *ar.* Hazır olma, mahkeme süreci (KFT)
- maḥdūm** *ar.* Kendisine hizmet edilen,

- efendi (GT)
- maḥfi** *ar.* Gizli, saklı (Gİ, KF)
- maḥfil** *ar.* Toplantı yeri, oturup görü-
şülen yer (GT)
- maḥfūz** *ar.* Korunmuş, saklanmış (GT)
- maḥḥala** *ar.* Mahalle, yer, meydan
(KFT) *krş.* maḥalle, maḥala
- maḥḥāre** *ar.* Deve üstüne oturtulan ve
iki kişinin oturduğu odacık (GT)
- māhir** *ar.* Mahir, becerikli (MG)
- māhiyyet** *ar.* Bir şeyin aslı, esası, iç
yüzü (İM)
- mahlūk** *ar.* Yaratık, yaratılış, mahlūk
(BV, Gİ, GT, İM, İN, KF)
- maḥmil** *ar.* Deve üzerine konulan se-
pet (İM)
- maḥmūd** *ar.* Övülmeye değer (Gİ,
MG)
- Maḥmūd** *ar.* Peygamberimiz, Hz. Mu-
hammed (KF)
- maḥmūd naḥlesi** *ar.* Kûfe'den Hicaz'a
giderken üçüncü konak yeri (GT)
- maḥrec** *ar.* Çıkış noktası, bir harekete
başlama noktası (BV, İM, KF, MG)
- maḥrem** *ar.* Dinen kadının kendinden
kaçmadığı erkek (İM)
- maḥsūb** *ar.* sayılmış (İM)
- maḥşūl** *ar.* Elde edilmiş, meydana gel-
miş (GT)
- maḥv** *ar.* Mahv, yok (etme veya olma)
(Gİ, GT, KF)
- maḥz** *ar.* Katışıksız, saf (İM)
- ma'īšet** *ar.* Yaşama, geçinme (GT)
- maḥ'ad** *ar.* Oturak yeri, kış (BV, Gİ,
İM, RH)
- maḥāl** *ar.* Bir bitki (BV)
- maḥala** *ar.* Mahalle, yer, meydan (CC)
krş. maḥalle, maḥḥala
- ma'ḳale** *ar.* Kan pahası (İM)
- maḥāmāt** *ar.* Nutuk tarzında söyleni-
len sözler (GT)
- maḥbūl** *ar.* Makbul, beğenilen, hoş gö-
rülen (GT, İM, MS)
- maḥlūb** *ar.* Ters çevrilmiş, altı üstüne
getirilmiş (İM, İN, MG)
- maḥra'a** *ar.* Kamçının ağaç kısmı
(MG)
- maḥrif** *ar.* Melez ot (BV)
- maḥsūm** *ar.* Taksim edilmiş, ayrılmış
(GT)
- maḥşūre** *ar.* Camilerde etrafı parmak-
lıklı yüksek yer (İM)
- maḥta** *ar.* Kesit (BV)
- maḥtel** *ar.* Öldürülen yer (RH)
- mala** *far.* Mala, sıvama aleti (İH)
- malaham** *far.* Merhem (CC) *krş.* mel-
hem, merhem
- ma'lef** *ar.* Samanlık (BV)
- mālik** *ar.* Sahip (Gİ, İM, KF, KFT)
- mā-mezā** *ar.* Geçmiş şeyler, olan biten
(GT)
- mamlaha (I)** *ar.* Tuzlu yer (BV)
- mamlaha (II)** *ar.* Bir bitki (BV)
- mamraḥ** Kurt yavrusu (TZ)
- mamuḳçı** Pamukçu (İM)
- mamuḳlı** Pamuklu (İM) *krş.* mamuḳl
- mamuḳlu** Pamuklu (İM) *krş.* mamuḳlı
- mañ** Ezan (İM)

- mān** *far.* Ev, bark, yuva (GT)
- manaş** Dörtte bir (TA)
- manaysız** Sınırsız, hudutsuz, ölçsüz (CC)
- mancınık** *ar.* Mancınık (İM)
- mandalla-** Kilitlemek, sürgüyü sürgülemek (İH)
- mağdanus** *ar.far.* (< mi'denüvāz) Maydanoz (CC) *krş.* mağdanos
- mağla-** Ezan okumak (TZ) *krş.* mağla-
- mağlay** *moğ.* Alın, cephe, ön (CC, İM) mağlay, mağlayı, meñley
- mağlayı** *moğ.* Alın, cephe (TZ) *krş.* mağlay, mağlay, meñley
- mağra-** Melemek (CC)
- manhī** *ar.* Dinen yapılması yasaklanmış olan, haram olmuş (Gİ, İM, KF, KFT, MS)
- mankaqaq** Mankafa, uyuşuk (CC)
- mañkav** Mankafalık (BV)
- mañla-** Bağırmaq (GT, TZ)
- manna** *hr.* Kudret helvası (CC)
- manşib** *ar.* Devlet hizmeti, makam, memuriyet (Gİ, GT, KF)
- manşūr** *ar.* (Allah'ın yardımı ile) galip gelmiş (GT)
- mantar** *rum.* Mantar (İH)
- manzar** *ar.* Görünüş (Gİ, GT, KF)
- manzara** *ar.* Manzara (İM)
- manzūm** *ar.* Manzum, nazm edilmiş (GT)
- manzūr** *ar.* Bakılmış, bakılan, görülen (GT)
- mār** *far.* Yılan (GT)
- marcumak** *far.* (< merdümek) Mercimek (CC) *krş.* bercimek,
- ma'refe** *ar.* Atın yelelerinin bittiği yer (RH)
- mariz** *ar.* Hasta, hastalıklı (BV)
- ma'rūf** *ar.* Tanınmış, meşhur, belinen (BV, GT, İM, MG)
- marul** *yun.* Marul (CC, İH, TZ)
- marzī** *ar.* Razi olunmuş (KFT)
- maşaralık** *ar. tr.* Maskaralık, soytarılık (İM)
- ma'siyet** *ar.* Günah, asilik, isyankârlık (Gİ, GT, İM, KF)
- maşlahat (I)** *ar.* (Yapılması gereken) iş, husus (GT, KFT)
- maşlahat (II)** *ar.* Barış, düzen, dirlik (İM, KFT)
- masra** *far.* (< māsüre) İplik sarılan kamış, masura (İH)
- maştaba** *ar.* Sedir, seki (İM)
- maştaķi** *ar.* Sakız (RH)
- masteki** *ar.* Bir bitki (BV)
- ma'sūm** *ar.* Günahsız, suçsuz, masum (GT, İM)
- māşa** *far.* (< māşe) Maşa (CC)
- maşad** *ar.* Mezarlık, kabristan (İH) *krş.* meşhed
- maş'ari'l-ħarām** *ar.* Hac zamanında Kâbe'de ziyaret edilen muayyen yer (İM)
- maşriq** *ar.* Şark, doğu (GT)
- ma'sūq** *ar.* Sevilen erkek (GT)
- ma'sūqa** *ar.* Sevilen kadın (GT)

- ma'taḳ** *ar.* Dururken güzel görünen ancak yürürken sıfatı değişen at (BV)
- maḥbah** *ar.* Mutfak (GT, KFT)
- mātem** *far.* Yas, matem (GT)
- maḥlab** *ar.* İstenen şey, istek, arzu (Gİ, GT, KF)
- maḥlablayın** *ar. tr.* İstenilen şekilde, arzu edilircesine (GT)
- maḥlūb (I)** *ar.* İstenilen, arzu edilen şey (GT)
- maḥlūb (II)** *ar.* Hasımının ön tarafında olan kişi, kaçı (MG)
- maḥlūbāt** *ar.* İstenilen şeyler (MG)
- matrāḳ (I)** *ar.* Değnek, sopa (KFT)
- matrāḳ (II)** *ar.* Uzun ok (İM)
- matuh semelen-** *ar. tr.* (< ma'tuh) Akli ermez olmak, şaşırarak, bunamak (İH)
- ma'ūn** *ar.* Maun (BM)
- mā-verd** *ar. far.* Gül suyu (GT)
- mayak** Hayvan pisliği (TA)
- mayan** Başlıca, esas olarak (CC)
- māyide** *ar.* Kur'anıkerim'de bir sure, adı, maide suresi (Gİ, KFT)
- māyil (I)** *ar.* Benzer, andırır (MG)
- māyil (II)** *ar.* Eğik, eğilmiş (MG)
- mayrıl-** Eğilmek (TZ)
- mayruḳ** Seyrek ve eğri dişli olan (TZ)
- maytı** Sopa, değnek (TZ)
- ma'yūb** *ar.* Ayıplanmış, eksik, kusurlu (GT)
- māzī** *ar.* Geçmiş zaman (İM)
- māzī** *far.* (< māsū) Mazı, pelit ağacı (BV, İM, TZ) krş. māsū
- māsū** *far.* Mazı, pelit ağacı (BV, İH, KFT) krş. māzī
- ma'zūl** *ar.* Azledilmiş, uzaklaştırılmış (GT, KFT)
- ma'zūlluḳ** *ar. tr.* Azledilmiş olma (GT)
- ma'zūr** *ar.* Özürlü (GT, İM, KFT)
- me'ākıl** *ar.* Kan bahaları (İM)
- mecāl** *ar.* Takat, mecal, güç, kuvvet (GT)
- mecālis** *ar.* Meclisler (GT)
- mecāz 1.** *ar.* Kelimeyi benzetme yoluyla başka bir anlamda kullanma (Gİ, İM) **2.** *ar.* Gerçeğin zıddı (Gİ, KF)
- mecīd** *ar.* Şan ve şeref sahibi, ulu (BV, GT)
- mecma'** *ar.* Toplantı, meclis (GT)
- mecmū'** *ar.* Bütün, tamam (MG)
- mecrūḥ** *ar.* Yaralı, yaralanmış (GT, MG)
- mecūsī** *ar.* Putperest, ateşe tapan (Gİ, GT, İM, KF)
- mecūsīye** *ar.* Ateşe tapan kadın (İM)
- meçele** Sert kabuk, deri (CC)
- meçik** Topuz (İH)
- med** *ar.* Ok atarken hedefe dikkatle bakmak (İN)
- medd** *ar.* Uzatma, çekme (Gİ, İM, KF)
- meddāḥ** *ar.* Çok methedici, metheden (GT)
- meddü'l-ḳavs** ok atarken yayı çekmek (İN)

- medeniyyeli** *ar. tr.* Şehirli (İM)
- medfün** *ar.* Gömülmüş, gizli (GT)
- medh** *ar.* Övme, övgü, medih (Gİ, GT, KF, MG)
- medhal** *ar.* Girecek yer, kapı (GT)
- medhar** *ar.* Övünülen, övünmeye değer olan (GT)
- medhüş** *ar.* Şaşkın, kendinde olmayan (GT)
- medid** *ar.* Uzun (GT)
- mefāze** *ar.* Sıgınılacak yer (İM)
- mefhüm** *ar.* Anlaşılmış, bilinen (GT)
- mefluc** *ar.* Felçli, felç olmuş (İM)
- mefred** *ar.* İri yarı, çirkin (İH)
- meğal** *ar.* Bir hastalık (BV)
- meğas (I)** *ar.* Göbek burmak (BV)
- meğas (II)** *ar.* Bir bitki (BV)
- meğaz** *ar.* Bir bitki (BV)
- meger 1.** *far.* Meğer, belki, olabilir ki (İH, KK) *krş.* mağar **2.** *far.* Meğer, oysa, oysa ki (BM, BV, GT, İM, İN, KFT, MG, MS) **3.** *far.* ...hariç (BM)
- mehābet** *ar.* Azamet, ululuk, heybetlilik (GT)
- mehcūr** *ar.* Terk edilmiş, uzaklaşmış, ayrılmış (GT)
- mehek** *ar.* (< mehekk) Ayar taşı, mihenk taşı (GT)
- mehr** *ar.* Kadına erkek tarafından verilen nikāh bedeli (İM, KFT)
- mehrecān** *far.* Eski İranlıların iki büyük bayramından biri olup Güneş ayının 16. günü (Gİ, KF) *krş.* mihricān
- mekārim** *ar.* Keremler (GT)
- mekin** *ar.* Yerleşen, oturan (MG)
- mekkār** *ar.* Çok hileci, düzenbaz (GT)
- mekkäre** *ar.* Çok hileci, düzenbaz kadın (GT)
- mekkin** *ar.* Bir yerde sabit olma (İM)
- mekr** *ar.* Hile, düzen, aldatma (GT, İM, KF)
- mekrlik** *ar. tr.* Hilekârlık, düzenbazlık (Gİ)
- mekseb** *ar.* Kazanç (GT)
- mektāf** *ar.* Bir at hastalığı (BV)
- mektüb** *ar.* Yazılmış şey (GT, MG)
- mekük** *far.* Mekik, dokumacılıkta kullanılan masuralı alet (İH)
- melāhat** *ar.* Güzellik (GT)
- melāl(et)** *ar.* Usanç, bıkkınlık (GT)
- melāmet** *ar.* Ayıplama, kınama, azarlama (GT, İM)
- melāyik** *ar.* Melekler (KF) *krş.* melāyike
- melāyike** *ar.* Melekler (Gİ, GT, İM, KF, MS) *krş.* melāyik
- mele-** Melemek (Kİ)
- melek** *ar.* Melek (Gİ, GT, KF, MS)
- melekūd** *ar.* Hükümdarlık (KF)
- melekūt** *ar.* Ruhlar ve melekler âlemi (Gİ)
- melekü'l-mevt** Azrail, ölüm meleği (Gİ, KF)
- melhem** *ar.* Merhem (İH) *krş.* malaham, merhem
- melül 1.** *ar.* Usanmış, bezmiş, bıkmış (GT, İM, MG) **2.** *ar.* Mahzun,

- hüzünlü (GT)
- melüllük 1.** *ar. tr.* Bıkkınlık, usanmışlık (GT, İM) *krş.* melüllük 1 **2.** *ar. tr.* Mahzunluk, hüzünlü olma (GT) *krş.* melüllük 2
- melüllük 1.** *ar. tr.* Bıkkınlık, usanmışlık (GT) *krş.* melüllük 1 **2.** *ar. tr.* Mahzunluk, hüzünlü olma (GT) *krş.* melüllük 2
- mel'ün** *ar.* Lânetlenmiş (GT)
- memdüh** *ar.* Övülmüş, makbul (GT)
- memnū'** *ar.* Yasak, yasaklanmış (İM)
- memreç** Ayı yavrusu (Kİ)
- me'mün** *ar.* Emin, korkusuz (MG)
- memzūc** *ar.* Meczolanmış, karıştırılmış (GT)
- meñ** Kaş (Kİ)
- men** *ar.* Kıymet, değer (İM)
- men'** *ar.* Yasaklama, bırakmama (Gİ, GT, İM, KF, MG)
- menāfi'** *ar.* Menfaatler, yararlar (GT)
- menāhī** *ar.* Yasaklanmış şeyler, günah, haram (GT)
- menāķib** *ar.* Övünülecek vasıflar, menkıbeler (Gİ)
- menāsik** *ar.* İbadetin rükünleri (İM)
- menba'** *ar.* Kaynak (GT) (İM)
- meneviş** Bir dağ yemişi (İH)
- menfa'at** *ar.* Fayda, kâr, yarar (BV, Gİ, İM, İN, KF, KFT, MG)
- menfa'atlı** *ar. tr.* Yararlı, faydalı (BV, İM, İN) *krş.* menfe'etli
- menfeşe** *ar.* Boyuna takılan bir nesne (KFT)
- menī** *ar.* Bir kılıç çeşidi (MG)
- menī** *ar.* Meni, döl, bel suyu (Gİ, KF, KFT)
- menim** Benim (GT) *krş.* meniñ
- meñiz (I)** Çehre, beniz, yüz (GT, TA) *krş.* meniz, meyiz
- meñiz (II)** Gibi (GT)
- meniz** Çehre, beniz, yüz (Kİ, TA) *krş.* meñiz (I), meyiz
- menķül** *ar.* Nakledilmiş (İN)
- meñley moğ.** Ön, alın, cephe (BV) *krş.* mağlay, manğlay, manğlayı
- menn** *ar.* Bir ağırlık ölçüsü (İM)
- mennān** *ar.* Çok ihsan eden, veren (Gİ, KF)
- mensūb** *ar.* Bir şeyle ilgili, mensup (GT, MG)
- menşefe (I)** *ar.* Havlu (Gİ, KF)
- menşefe (II)** *ar.* Konu (MS)
- meñşūr** *ar.* Sultanın emri, mühürsüz mektubu, fermanı (KFT)
- meñü ķol-** Devam etmek (TA)
- meñzeş bol-** İhtiyar ve zaruretten müşkil durumda kalmak (Kİ)
- menzile(t)** *ar.* Derece, rütbe (Gİ, GT, İM, Kİ) *krş.* menzile (II)
- merbūye** *ar.* Akkar usaresi (BV)
- mercemek** *far.* (< merdümek) Mercimek (BM, KK, TA) *krş.* bercimek, marcumaķ, mercimek, mürdümük
- mercemek**, **mercimek**, **mürdümük**
- mercimek** *far.* (< merdümek) Mercimek (DM, Kİ) *krş.* bercimek,

- marcumağ, mercemek, mürdümük
- merdâne** *far.* Mertçe, erkekçe (GT) (GT)
- merdemen** *far.* (< nerdübān) Merdiven (İH) *krş.* merdimen, mertemen (I), nardivan, nerdüven
- merdimen** *far.* (< nerdübān) Merdiven (TZ) *krş.* merdemen, mertemen (I), nardivan, nerdüven
- merhale** *ar.* Menzil, konak (İM)
- merhem** *ar.* Merhem (BV, İH, RH) *krş.* malham, melhem
- merkeb** *ar.* Eşek (Gİ, İM, KF)
- merküb** *ar.* Binit, üzerine binilmiş (BV)
- merrāt** *ar.* Defalar, kereler (GT)
- mersüm** *ar.* (Resmedilmiş, resmî) maaş (GT)
- mertemen (I)** *far.* (< nerdübān) Merdiven (İH) *krş.* merdemen, merdimen, nardivan, nerdüven
- mertemen (II)** *far.* Tavan kirişi (Kİ, RH)
- mervaha** *ar.* Yelpaze (İM) *krş.* mirvaha
- merzencüş** *ar.* Sıçanotu (BV)
- meşābīh** *ar.* Kandiller, aydınlatıcı nesnelere (GT)
- mesācid** *ar.* Mescitler (İM)
- meşākıfı** *ar.* Sol dizi yere koyarak ok
- mesākīn** *ar.* Miskinler (GT)
- meşārif** *ar.* Masraflar, giderler (İM)
- mesbūḳ** *ar.* Geçmiş, önde bulunan (Gİ, İM)
- me‘sem** *ar.* Günah, kabahat, suç (Gİ)
- mesh** *ar.* El ile sığama (Gİ, İM, KF, MS)
- meshūḳ** *ar.* Dövülerek toz hâline getirilmiş (KF)
- mesken** *ar.* Yer, mesken (GT, İM)
- meskenet (I)** *ar.* Fakirlik, yoksulluk (GT)
- meskenet (II)** *ar.* Gururlu olmamak (MG)
- mesned** *ar.* Rütbe, derece, makam (GT)
- mesnūn** *ar.* Sünnet olan şey (İM)
- mestūr (I)** *ar.* Namuslu (Gİ, GT)
- mestūr (II)** *ar.* Gizli, örtülü, kapalı (İM, KF, KFT, MG)
- mestūrlık** *ar. tr.* Örtülük, gizlilik (KFT)
- mes‘ūd** *ar.* Mutlu, saadetli, bahtlı (KF)
- meş‘ale-dār** *ar. far.* Meş‘aleci (GT)
- meşāyih** *ar.* Şeyhler (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- meşeş** *far.* Atın ayaklarında ceviz gibi olan şişlik (BV, RH)
- meşgale** *ar.* Uğraşılacak iş, meşguliyet (MG)
- meşgūl** *ar.* Bir işle uğraşan, iş görmekte olan, bir işle uğraşma (Gİ, GT, KF, KFT, MG, RH)
- meşgūlluk** *ar. tr.* Bir işle uğraşma, meşgul olma (GT)
- meşhed** *ar.* Bir adamın şehit olduğu veya şehidin gömüldüğü yer (İM) *krş.* maşad

- meşkük** *ar.* Şüpheli (İM)
- meşkūr** *ar.* Şükredilmiş (İN)
- meşrū‘** *ar.* Dinen yapılmasına izin verilen (Gİ, İM, KF)
- meşveret** *ar.* danışma, meşveret (GT, KFT)
- metā‘** *ar.* Mal, mülk, eşya, kazanç (GT, KFT)
- meṭāli‘** *ar.* Doğacak yerler (Gİ, İM, KF)
- metbū‘** *ar.* Kendisine uyulan (Gİ, İM, KF)
- metrūk** *ar.* Terkedilmiş, bırakılmış (İM)
- mevc** *ar.* Dalga (GT)
- mevcūd** *ar.* Var olan, bulunan, mevcut (GT, İM)
- mevcūdāt** *ar.* Varlıklar, yaratıklar (GT)
- mev‘iza** *ar.* Öğüt, vaaz (GT)
- mevķif** *ar.* Durak yeri, durulacak yer (İM)
- mevķūf** *ar.* Durdurulmuş, bağlanmış (BV, İM, KFT)
- mevlāt** *ar.* Efendi, sahip (İM) *krş.* mevlā (II)
- mevşūf** *ar.* Vasıflanmış (GT)
- mevt** *ar.* Ölüm (Gİ, GT)
- mevzi‘** *ar.* Yer (MG)
- mevzūn** *ar.* Ölçülü, vezinli (GT)
- meyiz** *ar.* Yüz, çehre, beniz (CC) *krş.* meñiz (I), meniz
- meysūm** *ar.* Uğursuz, mel’un (GT)
- mezellet** *ar.* Zelillik, horluk, itibarsızlık (GT)
- mezheb** *ar.* Tutulan yol (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT) *krş.* mezhib
- mezhib** *ar.* Tutulan yol (KFT) *krş.* mezheb
- mezī** *ar.* (< meziyy) İdrardan önce gelen meniye benzer koyuca beyaz sıvı (Gİ) *krş.* mezy
- mezīd** *ar.* Çoğaltma, artma (GT)
- meziyy** *ar.* İdrardan önce gelen meniye benzer koyuca beyaz sıvı (KF) *krş.* mezī, mezy
- meziyyet** *ar.* Meziyet, üstünlük (GT)
- mezķūr** *ar.* Zikredilmiş, anılmış (GT, MG)
- mezy** *ar.* (< meziyy) İdrardan önce gelen meniye benzer koyuca beyaz sıvı (İM) *krş.* mezī
- mıhla** *Su taksimi için kullanılan taş (BV) krş. mıklay*
- mıklay** *Su taksimi için kullanılan taş (BV) krş. mıhla-*
- mırhı** *ar.* Yumuşak (KF)
- mısmıl** *Temiz (İH)*
- mışr** *ar.* (BV, GT, İM, KF, KFT, MG, TA) *krş.* mısıır
- mışrā‘** *ar.* Mısra (GT)
- mışrī** *ar.* Bir kılıç çeşidi (MG)
- mışrī** *ar.* Mısırlı (BV, GT)
- mışmış** *ar.* Zerdali, kayısı (İM) *krş.* mişmiş
- mi‘cer** *ar.* Baş örtüsü (İM)
- miftāh** *ar.* Anahtar (Gİ, GT, KF, MS)
- mıh** *far.* Çivi, mih (CC, DM, GT)

- mihir** *far.* (< mihr) Sevgi (CC) *krş.*
mihr
- mihmāz** *ar.* Çizme mahmuzu (MG, RH)
- mihmāzla-** *ar. tr.* Mahmuzlamak, mahmuzla ata vurmak (BV, MG)
- mihr** *far.* Sevgi, muhabbet (GT) *krş.*
mihir
- mihricān** *far.* Eski İranlıların iki büyük bayramından biri olup Güneş ayının 16. günü (İM) *krş.* mehrecān
- mihter** *far.* Yüksek rütbeli hizmetkâr, çavuş (GT)
- mikāt** *ar.* Mekke yolu üzerinde hacıların ihrama girdikleri yer (İM)
- miqdār** *ar.* Miktar, ölçü (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG)
- miktāt** *ar.* Bir yara çeşidi (BV)
- mīl (I)** *ar.* Göze sürme çektikleri şey (İM)
- mīl (II)** *ar.* 4.000 adımlık mesafe (İM)
- milḥ** *ar.* Tuz (BV)
- mīm** *ar.* Arap alfabesinin 24. harfi (Gİ, KF)
- minā** *ar.* Mekke'de bir yer adı, Arafat ile Kâbe arasında hacıların şeytan taşıdıkları yer (KF)
- mindīl** *ar.* Mendil (İM) *krş.* mendīl
- minen-** Binilmek (KK)
- miñeş-** Birlikte binmek (BV)
- miñeştir-** Birbiri ardına getirip dizmek, toplamak (İH)
- minez** Pınar, çeşme (Kİ)
- minil-** Binilmek (BV, TZ)
- minmiş** Binici (KK)
- minnet** *ar.* Minneet, bir iyiliğe karşı duyulan iç yüküm (Gİ, GT, İM, KF)
- mi'rāc** *ar.* Hz. Muhammed'in göğe çıktığı Recep ayının 27. gecesini, miraç (GT, İM)
- mīrāşçı** *ar. tr.* Vâris, mirasçı (KFT)
- miraz** Bir bitki (BV)
- miron** *hr.* Merheem (CC)
- mirre** *ar.* Öd (BV)
- mirvaḥa** *ar.* Yelpaze (GT) *krş.* mer-vaḥa
- mīşāk** *ar.* Sözleşme, anlaşma (İM)
- misāmaḥat** *ar.* Müsamaha, göz yumma, hoşgörme (GT)
- misk** *far.* Misk, bir cins ceylanın göbeğinden çıkarılan güzel kokulu bir madde (BV, GT, İM, KFT, RH) *krş.* misik
- mişkāl** *ar.* 24 kırıtlık bir ağırlık ölçüsü (BV, Gİ, İM, KF, KFT, MG, RH)
- mişl** *ar.* Benzer, eş, miktar (Gİ, İM, KF)
- mişlleş-** *ar. tr.* Benzeşmek, eş olmak (İM)
- mismār (I)** *ar.* Ensiz çivi (BV, GT, İM)
- mismār (II)** *ar.* Kılıç korkuluğu (MG)
- mişmiş** *ar.* Kayısız, zerdali (CC) *krş.* mışmış
- miyānci** *far.* Titiz (CC)
- mizāb** *ar.* Su yolu, oluk (İM, KFT)
- mizāc** *ar.* Bünye, tabiat, mizaç (GT)
- mizersüz** *ar. tr.* (< meyzer) Peştemalsız (KFT)

- mohdak** *moğ.* Küt, kör (CC)
- moñ** Budala, şaşkın, bön (TZ) *krş.* bön
- mona-** İhtiyarlıktan ne yaptığını bilememek, bunamak (İH) *krş.* mun-
- mondobarı** Bir çeşit çizgili bez (CC)
- mor** Mor renk (İH)
- mort** Temel (TZ)
- mu‘ahhar** *ar.* Sonda olan, sonraki (Gİ, KF)
- mu‘ākıb** *ar.* Cezalandıran, cezalandırıcı (GT, İM)
- mu‘ālece** *ar.* İlâç yapma, tedavi (GT)
- mu‘āmele** *ar.* Davranma, davranış (Gİ, İM, KF, KFT)
- mu‘arrec** *ar.* Esnek (MG)
- mu‘arref** *ar.* Bildirilmiş, tanımlanmış (İM)
- mu‘aşfar** *ar.* Bir cins çiçek (İM)
- mu‘aşşab** *ar.* Soylu (RH)
- mu‘ātib** *ar.* Azarlayan, paylayan, çıkarılan (GT)
- mu‘atthal** *ar.* Kullanılmaz (MG)
- mu‘āvenet** *ar.* Yardım, yardım etme (GT)
- mu‘avved** *ar.* Hazırlıklı, idmanlı (MG)
- mu‘āyır** *ar.* Ayarlayıcı (KFT)
- mu‘ayyen** *ar.* Tayin edilmiş, belirli (Gİ, GT, İM, KF)
- mu‘azzez** *ar.* Aziz, saygı gören (GT)
- mubaşşır** *ar.* Gözleyici, bakıcı, bekleyici, koruyucu (GT)
- mu‘cib** *ar.* Hayrete düşüren, şaşkınlık veren (GT)
- mu‘cizāt** *ar.* Mucizeler (İM)
- muğar** *ar.* Bir kabile adı (KFT)
- muđārebe** *ar.* Vurma, vuruş (KFT)
- muğıha** *ar.* Kemiğin görüldüğü yara (KFT)
- mufārađat** *ar.* Ayrılık, ayrılma (GT)
- mufarrağ** *ar.* Ayrılmış (KF)
- mufaşşal** *ar.* Uzun uzadıya, tafsilatlı (İM)
- muğ** *far.* Zerdüşt rahibi, ateşe tapan (BM, İM)
- muğannī** *ar.* Şarkı söyleyen, şarkıcı (GT)
- muğāylān** *far.* Deve dikenini (GT) muğāylān ağacı Arabistan çölünde meşhur bir diken (İH)
- muğra** Bulanıklık (BV)
- muğāba** *ar.* Korku, çekingenlik (MG)
- muğabbet** *ar.* Sevgi, dostluk (İM, KF) *krş.* mağabbet
- muhācir** *ar.* Göç eden, göçme (İM)
- muhāddis** *ar.* Hadisçi, hadis nakleden (KFT)
- muhākkađ** *ar.* Muhakkak, mutlaka (GT)
- muhākkiđ 1.** *ar.* Tahkik eden, araştıran (GT) **2.** *ar.* Bir tasavvuf terimini veya hakikati delilleri ile ispatlayan (GT)
- muhāl** *ar.* Mümkün olmayan, imkânsız (GT, İM, İN)
- muhālefet** *ar.* Aykırılık, karşı gelmek, muhaliflik (GT, İM)
- muhālif 1.** *ar.* Aykırılık gösteren, aykırı, uygunsuz (Gİ, GT, İM, İN,

- MG) **2. ar.** Karşıt, çapraz (KFT)
- muḥallil** *ar.* Analiz yapan, tahlil eden (İM)
- muḥammese** *ar.* Beş mesele, içiçe olan fikhî problem (KFT)
- muḥannat** *ar.* Korkak, kadın mizaçlı, edepsiz (GT)
- muḥanneş** *ar.* Kadınlaşmış erkek (KFT)
- muḥāribe** *ar.* Harb etme, savaşma (KF)
- muḥārif 1.** *ar.* Tahrif eden, bozan (GT)
- 2. ar.** Hilekâr, düzenbaz (GT)
- muḥarref** *ar.* Tahrif edilmiş, değiştirilmiş (Gİ, KF)
- muḥarrem** *ar.* Kamerî ayların birincisi (Gİ, İM, KF)
- muḥās** *ar.* Demir (İN)
- muḥāsebe 1.** *ar.* Hesap ilmi, muhasebe (GT) **2. ar.** Hesaplaşma (GT)
- muḥāṭara** *ar.* Tehlike(li) (GT, MG)
- muḥattem** *ar.* Tamamlanmış, olgunlaşmış (MG)
- muḥayyer** *ar.* Sseçmeli, beğenmeye bağlı (Gİ, İM)
- muḥbiş** *ar.* Kötü, alçak, soysuz, pis (Gİ, İM, KF)
- muḥdār** *ar.* Atın yürürken güzel görünmesi (BV)
- muḥdes** *ar.* Sonradan meydana gelmiş (MG) *muḥdes-i sağri* Bir tür süngü tutma şekli (MG)
- muḥib** *ar.* (< muḥibb) Dost, seven (GT, İM)
- muḥīl** *ar.* Havale eden (İM)
- muḥkem** *ar.* Kuvvetli, sağlam (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS)
- muḥkim** *ar.* Tahkim edilmiş, sağlamlaştırılmış (BV)
- muḥliş** *ar.* İhlâsli, halis (Gİ, GT, İM, KF)
- muḥrim (I)** *ar.* İhrama girmiş olan kimse (İM)
- muḥrim (II)** *ar.* Saygı gösteren, saygılı (Gİ)
- muḥrim (III)** *ar.* Mahrum olunmuş (KFT)
- muḥrim (IV)** *ar.* Haram eden (KF)
- muḥşan** *ar.* Akıllı, ergen, müslüman, zinadan emin kişi (KFT)
- muḥşin** *ar.* Haramdan kaçınan (İM)
- muḥşina** *ar.* Haramdan kaçınan kadın (İM)
- muḥsin** *ar.* İyilikte, bağışta bulunan (Gİ)
- muḥtāl** *ar.* Borç veren (İM) *muḥtāl-ı 'aleyh* kendisine borç verilen (İM)
- muḥtaşar** *ar.* İhtisar edilmiş, kısa, küçük, basit (Gİ, GT, İM, KF, MG, İN)
- muḥtāt** *ar.* Bir yer ele geçirildiğinde hükümdar tarafından kendisine verilen kimse (İM)
- muḥtelif** *ar.* Çeşitli, muhtelif (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG)
- muḥtemel** *ar.* İhtimal dahilinde, olabilir (GT)
- muḥterem** *ar.* Muhterem, hürmete lâyık (GT)

muhtesib *ar.* Eskiden şehrin asayiş ve nizamına bakan kimse (Gİ, GT, İM, KF)

mu‘ın *ar.* Yardımcı (MG)

muḳābele *ar.* Karşı karşıya gelme, karşılaşma (Gİ, GT, İM, KF)

muḳābil *ar.* Karşılık (GT, İM)

muḳaddem *ar.* Önce, önde, üstün (Gİ, GT, KF, KFT)

muḳaddeme *ar.* Takdim edilen, sunulan (Gİ)

muḳadder *ar.* (Allah tarafından) takdir edilmiş, mukadder (Gİ, GT, İM, KF)

muḳallid *ar.* Taklitçi (KFT)

muḳārin *ar.* Yakın, bitişik (Gİ, KF)

muḳārin ol- yaklaşmak (Gİ)

muḳarreb *ar.* (Allah’ın) yakını, sevdiği (Gİ, GT, İM, KF)

muḳarrer *ar.* (Allah tarafından) kararlaştırılmış (GT)

muḳavvī *ar.* Kuvvetli (BV)

muḳayyed *ar.* Kayıtlı, bağlı (İM, MS)

muḳīm *ar.* İkamet eden, oturan (Gİ, GT, İM, KF, KFT)

muḳrīb *ar.* Uzaktan atın güzel görünmesi (BV)

muḳrīf *ar.* Melez at (BV)

muḳrī *ar.* (Kur’anıkerim) okuyan (GT)

muḳtezā *ar.* İktiza eden, icap (GT)
mula- İnek bağırmaq (Kİ)

mulāṭafa(t) *ar.* İyi, güzel muamele etme, tatlı davranma (GT)

mu‘lem 1. *ar.* Belirtilmiş (GT) **2.** *ar.* Süslü (GT)

mulūha *ar.* Ebegümece denilen bitki (BV) *krş.* mulūhiyye

mulūhiyye *ar.* Ebegümece denilen bitki (BV) *krş.* mulūha

mūm *far.* Mum, bal mumu (BM, DM, Kİ, KK, TZ)

mun Çorba (İH)

mun‘aḳid *ar.* Sözleşmiş (KFT)

munāḳḳıla *ar.* Kemik kırıldıktan sonra kemiğin yerinden çıkması (KFT)

muñar Buna (İM) *krş.* muña

munaşşaf *ar.* Şıra kaynatıldığında kalan kısmına verilen ad (İM, KFT)

munçağına Biraz (CC)

munduz Saf, temiz (CC)

munğra- Kükremek, bağırmaq, böğürmek (CC)

mūnis *ar.* Alışılan, alışılmış, yadırganmaz (Gİ, GT)

muñlaz Esrar (İM)

munşarīf *ar.* Geri dönmüş, uzaklaşmış (GT)

muntazır *ar.* Bekleyen, intiraz eden (Gİ, GT, KF)

munu Kayış ucu (Kİ)

munut çeker Bitki veya meyve şekeri (BM)

munzamm *ar.* Yan yana olma, bir arada bulunma (MG)

mūr *far.* Karınca (RH)

murabba‘ *ar.* Dörtlü, dört köşeli (BV, Gİ, KF, MG) *murabba‘ otur-* bağdaş kurup oturmak (Gİ, İN)

murābiṭ *ar.* İbadete bağlı kişi (MG)

murāḳabe(t) **1.** *ar.* Denetleme, kontrol (Gİ) **2.** *ar.* Kendi iç âlemine dalarak kendinden geçme (Gİ)

muraḳḳa‘ *ar.* Yamalı (hırka, elbise) (GT)

muraşşa‘ *ar.* Süslü, bezenmiş (GT)

murda‘a *ar.* Emzikli (KF)

murdār **1.** *far.* Pis çürük yiyecek ve içecek (CC, GT, İH, İM, KFT) **2.** *far.* haram (TZ) *murdār sik-* zina etmek (TZ)

murdāsenk *far.* Bir taş çeşidi (İM) murranlılık İffetsizlik (CC)

murtadlık *ar. tr.* İslâm dininden dönme (İM, KFT) *krş.* mürtedlik

murvat *ar.* Mürüvvet, mertlik, insanlık (CC) *krş.* mürüvvet

murzi‘ *ar.* Çocuk emziren (Gİ)

muşādere *ar.* (Bir kimseyi) yakalayıp veya hapsedip mallarına el koyma (GT)

muşaffi *ar.* Temizlenmiş (BV)

muşāḥabet *ar.* Sohbet etme, söyleşme (KFT)

muşahḥar **1.** *ar.* Bağlı, bağlanmış (BV) **2.** *ar.* Ele geçirilmiş (İM) **3.** *ar.* Birinin emrine ve hizmetine verilmiş (RH)

muşāḥib *ar.* Sohbet eden, dost, arkadaş (GT, KF)

muşālaḥa *ar.* Anlaşma, barışma (İM)

muşallā (I) *ar.* Şiraz’ın musalla semti, mesire yeri (GT)

muşallā (II) **1.** *ar.* Cenaze namazı

kılınırken tabutun üzerine konduğu taş, mezar taşı (Gİ) muşallāya çık- ölmek (Gİ) **2.** *ar.* Cenaze namazı kıl- maya mahsus açık yer (Gİ, İM, KF)

musallaḥ *ar.* Sataşan, rahat bırakmayan (Gİ, KF)

muşannif *ar.* Kitap yazan, müellif (İM)

muşavver *ar.* Tasvir edilmiş, resimlenmiş (GT)

muşḥaf *ar.* Kur’anikerim (Gİ, İM, KF, KFT)

muşibet *ar.* Belâ, musibet (Gİ, GT, KF)

muştahıḳ *ar.* Hak etmiş, lâıyık (KFT)

muşak *ar.* Tedavide kullanılan bir madde (BV)

muştici Müjdeci (Kİ)

muştla- Müjdelemek (TZ) *krş.* muştula-

muştula- Müjdelemek (Kİ) *krş.* muştula-

muştuluḳ Müjde verene verilen hediye (Kİ)

muşutlu Uyurken çıkarılan horultulu ses (İH)

mutāba‘at *ar.* Tâbi olma, uyma (GT)

muṭāla‘a *ar.* Araştırma, seyretme, gözleme (GT, RH)

muṭālebe *ar.* Talep, arzu etme (GT)

muṭallaḳ *ar.* Boşanmış (İM)

mutavassıḥ *ar.* Orta (MG)

mutāza‘af *ar.* Düşkünleşmiş (GT)

mu‘teber *ar.* İtibarlı, inanılır (GT, İM,

- KFT, RH)
- mu'tedil 1.** *ar.* İlimli, mülâyim (İM) **2.**
ar. Ne az ne çok, orta (MG)
- mu'tekid** *ar.* İtikat eden, inanan (GT)
- mu'tekif** *ar.* Bir ibadethaneye çekilip ibadetle meşgul olan kimse (GT)
- mu'temed** *ar.* Güvenillen, kendisine itimat edilen (GT)
- mu'temedün-'aleyh** kendisine itimat edilen, güvenilen (GT)
- mu'terif** *ar.* İtiraf eden (GT)
- mu'tezile** *ar.* Kaderi inkâr eden mezhep ve bu mezhebin bağlısı (İM)
- mu'tezilî** *ar.* Kaderi inkâr eden, mutezile mezhebine bağlı olan (İM, KFT)
- mu'ṭī'** *ar.* İtaat eden, boyun eğen (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS)
- muṭlaḳ 1.** *ar.* Kayıtsız, şartsız (Gİ, İM, MS) **2.** *ar.* Salıverilmiş, başı boş, yalnız (Gİ, KF)
- muṭlaḳā** *ar.* Ne olursa olsun, her hâlde (İM, KFT)
- muṭma'in** *ar.* İçi rahat, emin (Gİ, KF)
- muṭma'inne** *ar.* İçi rahatlamış hâlde (BV)
- muṭrib** *ar.* Çalgı çalan, şarkı söyleyen (GT)
- muttaḳī** *ar.* Kesinlikle (KFT)
- muvācehet** *ar.* Karşı karşıya gelme (MG)
- muvāfaḳat** *ar.* Rız olma, uzlaşma (GT)
- muvāfiḳ** *ar.* Uygun, yerinde (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG)
- muvaḥḥid** *ar.* Allah'ın birliğine inanan (MG)
- muvāneset** *ar.* Ünsiyet, alışma (GT) muvar Bura, burası (TZ)
- muvāzaba(t)** *ar.* Bir işle daimi uğraşma (Gİ, KF)
- muvāzin** *ar.* Denk, beraber (MG)
- muza** Yusuvarlak, ufak tefek (İH)
- mużā'af** *ar.* İki kat, kat kat, katmerli (Gİ, KF)
- mużaraba** *ar.* Bir tarafın sermaye bir tarafın emek koymasıyla oluşan ortaklık (İM)
- mūziḥa** *ar.* Baş yarığının bir cinsi (İM)
- mużmer** *ar.* Savaş veya yarış için atını hazırlayan kişi (MG)
- mü'eccel** *ar.* Peşin olmayan, gelecekte olacak olan (İM, KFT)
- mü'ekkede sünnet** *ar.* Peygamberimizin her zaman eda ettikleri sünnetler (İM)
- mü'ellefe-i ḳulüb** *ar.* Kalpleri İslâm'a ısındırılanlar (İM)
- mü'min** *ar.* İman etmiş, inanmış, müslüman (Gİ, İM, İN, KF, KFT, MG, MS)
- mü'mine** *ar.* İman etmiş, inanmış, müslüman kadın (İM)
- mübāḥ** *ar.* İşlenmesinde sevap veya günah olmayan (Gİ, İM)
- mübāḥaşe** *ar.* Bahse girişme, münakaşa (GT)
- mübālağa** *ar.* İleri vardiye, bir şeyi çok abartma (Gİ, GT, İM, KF)

- mübālağat** *ar.* Mübalâğalar, abartmalar (Gİ)
- mübāriz** *ar.* Dövüşen, cenk eden, bahadır (GT)
- mübāşere** *ar.* Başlama, girişme (İM)
- mübeddel** *ar.* Değişmiş, tebdil edilmiş (GT)
- mübezzir** *ar.* Müsrif, israf eden (GT)
- mübezzirlik** *ar. tr.* Müsriflik, israf etme (GT)
- mübtedi‘** *ar.* Ehlisünnet anlayışına karşı olan, yeni şeyler uyduran (İM)
- mübtedi** *ar.* Yeni başlayan, acemi (GT, İN, KF, MS)
- mübtelā** *ar.* Tutkun, tutulmuş (GT, İM, KFT)
- mücāhid** *ar.* Din düşmanlarıyla savaşan (KF MG)
- mücārā** *ar.* Yarış, çekişme, tartışma (GT)
- mücāvır** *ar.* (Bir yere) çekilip oturan, komşu (GT, İM)
- mücerreb** *ar.* Tecrübe edilmiş, denemiş (BV, RH)
- mücerred** *ar.* Yalnız, tek, mücerret (GT, İM)
- mücevver** *ar.* Oyuk, içi boş (Gİ, KF)
- müctehid** *ar.* Kur’anıkerim’den ve hadisten hüküm çıkarma kudretinde olan din âlimi (İM, KFT)
- müctemi‘** *ar.* Toplanmış, birikmiş, bir araya gelmiş (BV, MG)
- müdāfa‘a** *ar.* Savunma, müdafaa (MG)
- müdām** *ar.* Devamlı, durmadan (GT)
- müdārā(t)** *ar.* Hoş görme, yüze gülme, dostluk gösterme (Gİ, GT, KF)
- müdāyene** *ar.* Kur’anıkerim’de bir ayet adı (Gİ, KF)
- müdbir** *ar.* Talihsizliğe uğramış, düşün (GT)
- müdd** *ar.* İki batmanlık bir ağırlık ölçüsü (İM, KF)
- müdde‘ā** *ar.* Dava edilen (KFT)
- müdde‘ı 1.** *ar.* Davacı, dava eden (KFT) **2.** *ar.* İddiacı, inatçı (GT) **3.** *ar.* Bencil, hodbin (GT)
- müddet** *ar.* Zaman, müddet, süre (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG)
- müddü** *ar.* Yaklaşık 181 litrelik bir ölçü, ölçek (Gİ)
- müdebber (I)** *ar.* Azat edilmesi sahibinin ölmesiyle gerçekleşecek köle (İM, KF) *krş.* müdebber (I)
- müdebber (II)** *ar.* Tedbirli, tedbir konmuş (KFT) *krş.* müdebber (II)
- müdebber (I)** *ar.* Azat edilmesi sahibinin ölmesiyle gerçekleşecek köle (Gİ) *krş.* müdebber (I)
- müdebber (II)** *ar.* Tedbirli, tedbir konmuş (KFT) *krş.* müdebber (II)
- müdebber** *ar.* Tedbirli, ihtiyatlı, müdebber (GT)
- müdevver** *ar.* Yuvarlak (BV, İN, MG)
- müdhāmmetānī** *ar.* Rahman suresinin 64. ayeti (Gİ)
- mü‘ezzin** *ar.* Müezzin, ezan okuyan (GT, İM, MS)

- müfāvaẓa** *ar.* Ortaklık, işbirliği (İM)
- müferraḳ** *ar.* Ayrılmış, tefrik edilmiş (İM)
- müferriḥ** *ar.* Ferahlık veren, iç açıcı (GT)
- müfessir** *ar.* Kur'anikerim'i yorumlayan din âlemi (İM)
- müfezzez** *ar.* Dayanamama, katlanamama (MG)
- müfid** *ar.* Yararlı, faydalı (GT, İN)
- müflis** *ar.* İflâs etmiş, parasız, müflis (GT, İM, KFT)
- müfrid** *ar.* Bir hac çeşidi (İM)
- müfriḥ** *ar.* Sınırı geçen, aşırı, aşırıya vardırان (MG)
- müfsid** *ar.* Bozguncu (GT)
- müftü** *ar.* Fetva veren, müftü (Gİ, İM, KF, KFT)
- müheyyā** *ar.* Hazır, hazırlanmış (GT, MG)
- mühim** *ar.* Önemli, ehemmiyetli (GT)
- mühmel** *ar.* Manasız, boş söz, cümle (GT)
- mühmelāt** *ar.* Manasız, boş sözler (GT)
- mükāleme** *ar.* Konuşma (GT)
- mükārī** *ar.* Kira ile hayvan işleten (İM)
- mükāşefet** *ar.* (Tasavvufta) ilâhî sırların görünmesi (GT)
- mükāteb** *ar.* Tamamlandığında azat edilmek üzere bedel bağlanan köle (Gİ, İM, KF, KFT)
- mükātebe** *ar.* Kitabet (KFT)
- mükāteblık** *ar. tr.* Bir bedele bağlanma (İM)
- mükedder** *ar.* Üzüntülü, kederli (GT)
- mükellef** *ar.* Bir şeyi yapmaya ya da ödemeye mecbur olan (Gİ, İM, KF)
- mükerrem** *ar.* Muhterem (GT)
- mükerrer** *ar.* Tekrar, mükerrer (GT, İM)
- mülāzim** *ar.* (Bir vazifeye veya hizmete) devam eden, hizmette bulunan (GT, KFT)
- mülhid** *ar.* Dinsiz (GT)
- mülke-** *ar. tr.* Miras edinmek (CC)
- mülket (II)** *ar.* Lâhit yapılmayan adı mezar çukuru (İH)
- mülşak** *ar.* Bitiştirilmiş, dokundurulmuş (MG)
- mültefit** *ar.* Yüzünü çevirip bakan, iltifat eden (MG)
- mültezim** *ar.* Lüzumlu, gerekli (MG)
- mülük** *ar.* Melikler (GT, KFT)
- münācāt** *ar.* Allah'a dua, niyaz, yalvarma (Gİ, GT, İM, KF)
- münādī** *ar.* Münadi, tellâl (GT)
- mün'aḳid** *ar.* Bağlı, bağlanmış (İM)
krş. mün'aḳide
- mün'aḳide** *ar.* Bağlı, bağlanmış (İM)
krş. mün'aḳid
- münāḳḳile** *ar.* Baş yarığının bir cinsi (İM)
- münāsebet** *ar.* İlgi, münasebet (GT)
- münaza'a(t)** *ar.* Kavga, çekilme (GT)
- münāzara** *ar.* Münazara, münakaşa, tartışma (GT)
- münecces** *ar.* Pis, murdar (GT)

müneccim *ar.* Astrolog, müneccim (GT)
münevver *ar.* Aydınlanmış, münevver (GT)
münezzeh *ar.* Mutaç olmayan, temiz, uzak (Gİ, GT, KF)
müngüş Köşe, aç (CC)
münharif *ar.* Yüz çevirmiş, sapmış (Gİ, KF)
mün'im *ar.* Nimet veren, zengin (GT)
münir *ar.* Aydınlık veren, parlak (GT, İM)
münkād *ar.* Tâbi, uyan (GT)
münkaleb *ar.* Dönmüş, değişmiş (İM)
münkasım *ar.* Bölünmüş (MG)
münkatı' *ar.* Kesilmiş (GT)
münker (I) *ar.* Sorgu meleği (İM)
münker (II) *ar.* Dinen caiz olmayan (GT, KFT)
müntefi'un-bih *ar.* Kendisinden faydalanılan (MG)
müntehā *ar.* Son hadde erişen (GT)
müñüdeş Başka birisi ile ebedî olan (CC)
mürāca'at *ar.* Başvurma, danışma (MG)
mürdesenk *far.* Bir bitki (BV)
mürdümük *far.* (< merdümek) Mercimek (İH) *krş.* bercimek, marcumak, mercemek, mercimek
mürebbi *ar.* Yetiştiren, çocuk terbiye eden (BV, GT)
müretteb *ar.* Düzenlenmiş, dizilmiş (GT, İM)

mürre *ar.* Bir hastalık (BV)
mürsel *ar.* Gönderilmiş, peygamber (İM, KFT)
mürşid *ar.* Doğru yolu gösteren (Gİ, KF)
mürted *ar.* Dinden çıkan (İM, KFT)
mürtede *ar.* Dinden çıkan kadın (İM)
mürtedlik *ar. tr.* Dinden çıkma (KFT) *krş.* murtadlık
mürtekib *ar.* Kötü iş yapan, rüşvet alan (İM)
mürüvvet *ar.* Mürüvvet, mertlik, insanlık (GT, KFT) *krş.* murvat
mürüvetsizlik *ar. tr.* Namertlik, mürüvetsizlik (GT)
müşādere *ar.* Yasak edilen bir şeyin kanuna göre zorla alınması (KFT)
müsāfir *ar.* Konuk, misafir (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
müsākat *ar.* Meyvesinin bir kısmını almak şartıyla bir bağ veya bostanı birine verme (İM)
müsāvī *ar.* Eşit, denk (MG)
müsecca' *ar.* Secili söz (söyleme) (GT)
müsellem *ar.* Teslim olunmuş, teslim edilmiş (GT, KFT)
müşelleş (I) *ar.* İçkiyi kuvvetlendirmek için içmek (KFT)
müşelleş (II) *ar.* Üçlü (MG)
müsennā *ar.* İkili (MG)
müsta'cil *ar.* Acele eden (GT)
müstağnī *ar.* Lüzumsuz, gerekli bulunmayan (MG)
müstağrağ *ar.* Dalmış, batmış (GT)

- müstahak** *ar.* Hak etmiş, lâyük (Gİ, İM, KF, MG)
- müstahık** *ar.* Hakkı olan, lâyük (GT, KF)
- müstahsen** *ar.* Güzel sayılmış, beğenilmiş (MG)
- müstakım** *ar.* Doğru, düzgün, dik (Gİ, GT, KF)
- müstakırr** *ar.* Durulmuş, karar kılınmış (MG)
- müste'men (I)** *ar.* Aman dileyen (KF)
- müste'men (II)** *ar.* Ecnebi tebaasından olan kimse (Gİ)
- müste'min** *ar.* Aman verilmiş kimse (Gİ, KFT)
- müsteħab (I)** *ar.* Farz ve vacipten başka olarak sevap kazandıran iş (Gİ, İM, KF, KFT, MS)
- müsteħab (II)** *ar.* Sevilen, beğenilen (Gİ)
- müsteħāza** *ar.* Aybaşılı kadın (İM)
- müstemi'** *ar.* Dinleyen (GT)
- müstemirr** *ar.* Devamlı, sürekli (KFT)
- müstesķi** *ar.* İstiska, illetine tutulmuş, çok su içen ve karnı su toplayan (GT)
- müstevī** *ar.* Düz, her tarafı bir (MG)
- müşābehet** *ar.* Benzerlik (GT)
- müşakķak** *ar.* Yarık, yarılmış (MG)
- müşārūn ileyh** *ar.* Parmakla gösterilen (GT)
- müşāvere(t)** *ar.* Danışmak, istişare etmek (GT, KFT)
- müşedded** *ar.* Süngünün hamle için doğrultulmuş olması (MG)
- müşemmer** *ar.* sağlam, sıkı (MG)
- müşerref** *ar.* Şereflenmiş, şerefli (GT, MG)
- müşfiķ** *ar.* Merhametli, seven, acıyan (GT)
- müşķ** *far.* Misk (BV, DM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ)
- müşkil** *ar.* Müşkül, zor (BV, GT, KFT)
- müşrik** *ar.* Allah'a eş koşan (Gİ, İM, KF)
- müştağil** *ar.* İştigal eden, meşgul (GT)
- müştāk** *ar.* Özleyen, can atan (GT, İM, MG)
- müştākhlķ** *ar. tr.* Özleme, müştak olma (GT)
- müştebeh** *ar.* Zor (Gİ)
- müştebih** *ar.* Şüpheci (KF)
- müştemil** *ar.* Kavrayan, saran, içine alan (Gİ, KF)
- müşterī (I)** *ar.* Satın alan, müşteri (GT, İM)
- müşterī (II)** *ar.* Müşteri yıldızı (GT)
- müt'a** *ar.* Temettü hacca giren kimse- nin kesmek zorunda olduğu kurban (İM)
- müte'ahķir** *ar.* sonradan gelen, sonraya kalan (İM, MG)
- müte'abbid** *ar.* İbadet eden, kulluk vazifesini yerine getiren (GT)
- müte'alliķ** *ar.* Taalluk eden, mensup, bağı, ilgili (BV, GT, İM, KFT)
- müte'allim** *ar.* Bilgi edinen, öğrenen (MG)

- müte‘ayyin** *ar.* Açıklığa kavuşmuş (KFT)
- müte‘azzir** *ar.* Özürlü olma (KFT)
- mütecebbir** *ar.* Cebir ve zor kullanmaya yeltenen, zorba (GT)
- müteferrik** *ar.* Dağılan, dağınık (Gİ, GT, İM, KF, MG)
- müteğarriķ** *ar.* Yerleşik (BV)
- müteğayyir** *ar.* (Hâli, tavrı) değişen, başkalaşan, bozulan (GT, İM)
- müteħammil** *ar.* Tahammül eden, katlanan, dayanan (GT)
- müteħayyir** *ar.* Şaşmış, şaşırmış, hayrette kalmış (GT, MG)
- müteħaddim** *ar.* Önde bulunan (İM)
- mütekebbir** *ar.* Kibirli, azametli, kendini beğenmiş (Gİ, GT, İM)
- mütekellif** *ar.* Usta olmayan (MG)
- mütekellim** *ar.* Söyleyen, konuşan (GT)
- mütekemmil** *ar.* Olgunlaşan, olgun (MG)
- mütelaħime** *ar.* Bir cins baş yarığı (İM, KFT)
- mütemekkin** *ar.* Yerleşen, yerleşmiş (BV, GT, MG)
- mütemetti‘ (I)** *ar.* Bir cins hac (İM)
- mütemetti‘ (II)** *ar.* Faydalanan, kazanan (Gİ)
- mütena‘im** *ar.* Nimet içinde ve nazlı büyüyen (GT)
- mütenāķiz** *ar.* Tenakuz eden, zıt, çelişik (GT)
- mütereddid** *ar.* Kararsız, tereddüt eden (GT, İM)
- mütesāvī** *ar.* Birbirine denk olan (MG)
- müteşavver** *ar.* Tasarlanmış (KFT)
- müteşebbek** *ar.* Ağ gibi olmuş (BV)
- mütetābi‘** *ar.* Birbiri ardınca (Gİ, KF)
- mütevātir** *ar.* Tevatür edilmiş (KFT)
- mütevellī** *ar.* Birinin yerine geçen kişi (KFT)
- mütevellid** *ar.* İleri gelen (İM)
- müttaķī** *ar.* Takva sahibi, Allah’tan korkan (GT, KFT)
- müttefiķ** *ar.* Birlik olmuş, uyuşmuş, anlaşmış (GT, İN)
- müttehem** *ar.* İtham edilmiş, suçlanmış (KFT)
- müttehim** *ar.* İtham eden, suçlayan (KFT)
- müvekkel** *ar.* Vekil, memur edilen (GT)
- müvennis** *ar.* Kolay (KF)
- müvesvis** *ar.* Vesveseli (KFT)
- müyesser** *ar.* Hasıl olan, kolaylıkla olan (GT)
- müyin** Çorba (TA)
- müz.far.** Ücret, karşılık (BM, İM, KFT, Kİ, TZ)
- müzd.far.** Ücret, karşılık, mükâfat (İN, Kİ, MS, TZ)
- müzdli.far. tr.** Ücretli, mükâfatlı (İM)
- müzehheb** *ar.* Süslenmiş, süslü (GT)
- müzekkī (I)** *ar.* Şahitlerin şهادeti hakkında tezkiyede bulunan, tezkiyecisi (GT)
- müzekkī (II)** *ar.* Temizleyen, ıslah

- eden (KFT)
- müzekkî (III)** *ar.* Zekâtını vermiş (İM)
- müzeyyen** *ar.* Tezyin edilmiş, süslenmiş, bezenmiş (GT)
- myzer** *ar.* Peştemal (İM)
- N**
- nā** *far.* (Olumsuzluk edatı) olmayan, -sız (GT)
- nā'im** *ar.* Yumuşak (MG)
- na'am** *ar.* Evet, pek güzel (Gİ, İM, KF, KFT) *krş.* ni'am
- na'amutlu** *ar. tr.* Nimetli, saygıdeğer, sevgili (CC)
- nacak** Nacak, balta (DM) *krş.* nacık
- nacaşlık** *ar. tr.* Hayvan sürücülüğü (İM)
- nacık** Nacak, balta (KK) *krş.* nacak
- nā-cins** *far. ar.* Cinsi bozuk, soysuz (GT)
- nāçār** *far.* Çaresiz, zavallı (GT)
- nādir** *ar.* Az, seyrek, nadir (GT)
- nafas** *ar.* Nefes, soluk (CC) *krş.* nefes (I)
- nāfi'** *ar.* Faydalı (BV, MG)
- nāgāh** *far.* Vakitsiz, ansınız, birden bire (GT, İM, MG, İN) *krş.* nāgeh, nāgehān
- nağam** *ar.* Nağmeler (GT)
- nağaş** Yokuş (TZ)
- nāgeh** *far.* Vakitsiz, birden bire, ansızın (GT) *krş.* nāgāh, nāgehān
- nāgehān** *far.* Ansızın, birden bire (GT, RH) *krş.* nāgāh, nāgeh
- nağme** *ar.* Nağme, ses (GT) *nağme kıl-*
- şarkı söylemek* (GT)
- nā-ḥalef** *far. ar.* Hayırsız halef (evlât) (GT)
- naḥl** *ar.* Hurma ağacı (GT)
- naḥle** *ar.* Hurmalık (GT)
- naḥnaḥ** *ar.* Öksürük (BV)
- nā-ḥoş** *far.* Hoşa gitmeyen, nahoş (GT)
- nak** Altın sırmalı bir kumaş türü (CC)
- nāka** *ar.* Dişi deve (GT, KFT)
- naḳara** *ar.* Köçek (çengi) zili (CC)
- naḳāre** *far.* Davul, kös, dümbelek (DM)
- naḳd 1.** *ar.* Servet (GT, İM) **2.** *ar.* Nakit, peşin para (GT) *krş.* naḳid, naḳt
- naḳid** *ar.* Nakit, peşin para (KFT) *krş.* naḳd 2, naḳt
- nākiş** *ar.* Eksik, noksan, tam olmayan (BV, İM)
- naḳkaş** *ar.* Nakış yapan, nakkaş (GT)
- naḳl (I)** *ar.* Bir şeyi bir yerden bir yere götürme (GT, İM, KF)
- naḳl (II)** *ar.* Aktarma, nakil, rivayet etme (İN, KFT) *naḳl it-* anlatmak, haber vermek (GT)
- naḳl (III)** *ar.* Süngünün tutuş usulünü değiştirme (MG)
- naḳl (IV) 1.** *ar.* Atı yürütme, harekete geçirme (MG) **2.** *ar.* Atı döndürme (MG)
- naḳlla- (I)** *ar. tr.* Süngünün tutuş usulünü değiştirmek (MG)
- naḳlla- (II) 1.** *ar. tr.* Atı yürütmek, harekete geçirme (MG) **2.** *ar. tr.* Atı döndürmek (MG)

- naķt** *ar.* Nakit, peşit para (CC) *krş.* nakd 2, nakıd
- nālān** *far.* İnleyen (GT)
- nāle** *far.* İnleme (GT)
- namam** Köstebek (TZ) *naman soķur* kör köstebek (TZ)
- nāmdār** *far.* Ünlü, namlı, meşhur (GT)
- nā-mevzūn** *far.ar.* Ölçüsüz, vezinsiz (GT)
- namlı 1.** Okun temreni **2.** Tüfeğın nişan yeri (İH)
- na'na** *ar.* Nane (BV)
- nār** *ar.* Ateş (GT)
- na'ra** *ar.* Bağırma, haykırma (GT)
- na'ra ur-** bağırmaq, haykırmak (GT)
- narangi** *far.* Narencî, portakal rengi (CC)
- narçın** Bir bitki (BV)
- nārdan** *far.* Nar, nar tanesi (BM, CC)
- nardivan** *far.* (< nerdübān) Merdiven (BM) *krş.* merdemen, merdimen, mertemen, nerdüven
- narinç** *far.* Narenciye, portakal (CC)
- naşab** *ar.* Harfin üstünlü okunması (İM)
- naşārī** *ar.* Hristiyanlar (İM)
- naşāyih** *ar.* Nasihatler, öğütler (GT)
- naşb** *ar.* Dikme, saplama (MG)
- nāşih** *ar.* Uslanmış (BV)
- nāşır** *ar.* Yardım eden (KF, KFT)
- nāşırī** *ar.* Yardımcı, yardım eden (Gİ)
- nāsī** *ar.* Nisyan edici, unutan (KF)
- nasiç** Altın sırmalı ve incili bir kumaş türü (CC)
- nāşih** *ar.* Öğüt veren, nasihat eden (GT)
- nāşiye** *ar.* Halkın ileri geleni (Gİ)
- nāşiye(t)** *ar.* Alın, başın dörtte biri (Gİ, KF)
- naşl** *ar.* Kılıcın boyu (MG)
- naşrānī** *ar.* Hristiyan (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- naşrānīlik** *ar. tr.* Hristiyanlık (İM)
- naşrāniyye** *ar.* Hristiyan kadın (İM)
- naşş 1.** *ar.* Açıklık, sarıhlik (Gİ, KF) **2.** *ar.* Kur'an'ın anlamı açık ve kesin olan ayetleri (İM, KFT)
- naşüh (I)** *ar.* Halis, temiz (Gİ)
- naşüh (II)** *ar.* Öğüt veren, nasihat eden (KF)
- naşüh (III)** *ar.* Bozulması imkânsız tevbe (KF)
- nāsūr** *ar.* Nasır (RH)
- naţ'a** *ar.* Sahtiyan döşek (KFT)
- nat'a** *ar.* satranç tablası (GT)
- nāţıf** *ar.* Helva (BV)
- naţrun** *ar.* Sodyum bikarbonat (BV)
- nav** *far.* İçinden ok atılan küçük oluk (MG) *krş.* nāvek
- nāvek** *far.* İçinden ok atılan küçük oluk (MG) *krş.* nav
- nāverd** *far.* Meydan (MG)
- nāyib 1.** *ar.* Yerine geçen, vekil (Gİ, İM, KF) **2.** *ar.* yardım eden, yardımcı (KFT)
- nāyiblik** *ar. tr.* Yardımcılık (KFT)
- nāzır** *ar.* Bakan (KFT)
- nazıf** *ar.* Temiz (BV, GT)

nāzil *ar.* İçinden ok atılan küçük boru (MG)
naẓīr *ar.* Benzer, eş (GT, İM, RH)
ne ki Nice (TZ)
ne't- Ne etmek, ne yapmak (CC) *krş.* n'it-
nebātī *ar.* Sami ırkıdan bir kavim (İM, KFT)
nebīz *ar.* Hurma ve arpadan yapılan bir tür içki (İM, KFT)
nebṭī *ar.* Bir bitki (BV)
necāsatlık *ar. tr.* Pislik (İM) *krş.* necāsetlik
necāset *ar.* Pis, pislik (Gİ, İM, KF, KFT, MS)
necāsetlik *ar. tr.* Pislik (İM) *krş.* necāsatlık
nedāmet *ar.* Pişmanlık (GT)
neden Neden, niçin (KK, TZ)
nedīm *ar.* Sultanın meclis ve sohbet arkaşısı (GT)
nef' *ar.* Fayda, yarar (GT, MG)
nefaḥ *ar.* Nefes (BV)
nefes (I) *ar.* Soluk, nefes (BV, GT, İM, MG, RH) *krş.* nefas
nefes (II) *ar.* Bir nefeslik, bir nefeslik an (GT)
nefesli *ar. tr.* Nefesli (BV)
nefḥa (I) *ar.* Üfürmek (BV)
nefḥa (II) *ar.* Bir at hastalığı, atın dizindeki şiş (RH)
nefī *ar.* Nefiy, sürme (KFT)
nefl *ar.* Vacip olmayan, fazladan ibadet (Gİ)

neflī *ar.* Nafile (KF, MS)
nefret *ar.* Tiksiniye, nefret (GT)
nefs 1. *ar.* Can, nefis (Gİ, GT, İN, KF, KFT) **2.** *ar.* Kendi (Gİ, GT, İM, İN)
neft *far.* Neft yağı (BV, RH)
nefy *ar.* Sürme, sürgün etme (İM)
nehār *ar.* Gündüz (GT)
neheng *far.* Timsah (GT)
nehmet (I) *ar.* Büyük himmet (GT)
nehmet (II) *ar.* Aşırı hırs (GT)
nehy *ar.* Yasak etme, yasaklama (GT, KF, MS)
nekende Dikişte koltuk altına konan parça (İH)
nekīr *ar.* Sorgu meleği (İM)
nekre *ar.* Belirsiz isim (İM)
nem *far.* Islak, yaş, hafif ıslaklık (GT) Kİ, TZ)
nemedzīn *far.* Eyerin altına konulan keçe (TA) *krş.* nemezīn
nemezīn *far.* Eyerin altına konulan keçe (TA) *krş.* nemedzīn
neml (I) *ar.* Karınca (BV, KF)
neml (II) *ar.* Kur'anıkerim'de bir sure adı (Gİ)
nerd *far.* Tavla, tavla oyunu (İM, KFT)
nerdüven *far.* (< nerdübān) Merdiven (TZ) *krş.* merdemen, merdimen, mertemen, nardivan
neseb *ar.* Soy sop, nesep (GT, İM, KF)
nesh *ar.* Hükümsüz bırakma, Kur'anıkerim'in sonra gelen bir ayetinin önce gelmiş bir ayetin hükmünü değiştirmesi (İM)

- neşâf** *ar.* Sevinç, neşe (GT)
- neşr** *ar.* Yayma (Gİ, KF)
- nev'** *ar.* Tür, cins (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG)
- nevâ** *far.* Ses, makam, ahenk (Gİ)
- nevâhî** *ar.* Nahiyeler, obalar (GT) **nev-**
- nevbet** *ar.* Sıra, nöbet (GT, İM)
- nevha** *ar.* Ağlama (GT)
- nevkâr** *far.* Arkadaş, dost (İM)
- nevmîd** *far.* Ümmitsiz (GT, İM)
- nez'** *ar.* Can çekişme (GT)
- nezr** *ar.* Adak, adak adama (Gİ, İM, KF)
- nıkrıs** *ar.* Bir at hastalığı (BV)
- nışf** *ar.* Yarı, yarım (BV)
- ne (IV)
- ni'it-** Ne yapmak, ne etmek (GT) *krş.* ne't-
- ni'am** *ar.* Evet, pek güzel (KFT) *krş.* na'am
- nidâ** *ar.* Seslenme, çağırma (Gİ, KF)
- nifâk** *ar.* Nifak (GT)
- nifâs** *ar.* Loğusalık hâli (Gİ, İM, KF, KFT, MS)
- nigit** Zift (İH)
- nihâyet** *ar.* Son (MG)
- nikâhî** *ar.* Nikâhla ilgili (İM)
- nikb** *ar.* Meyletmek (BV)
- nikim** Nice, ne ki (İM) *krş.* nekim
- niks** *ar.* Pislik (MS)
- nime** Şey (GT, MG)
- nişâb** *ar.* Bir malın zekâtını vermek için ulaştırılması gereken miktar (İM, KF, KFT)
- nişâr** *ar.* Gökten yere saçılan, saç (GT)
- nisbet (I)** *ar.* Mensubiyet (GT)
- nisbet (II)** *ar.* Kıyas, mukayese (GT, İM)
- nivân** *ar.* Kadınlar (BV)
- nişter** *far.* Neşter, hekim bıçağı (RH)
- nite ki** Nitekim (KF) *krş.* nitekim
- nite** Nasıl, nice, ne şekilde (Gİ) *krş.* nete, neteg, nitek, nitü
- nitek** Nasıl, nice, ne şekilde (BV) *krş.* nete, neteg, nite, nitü
- nitekim** Nitekim, nasıl ki (KF, İN, MG) *krş.* nite ki
- nitü** Nasıl, nice, ne şekilde (Kİ) *krş.* nete, neteg, nite, nitek
- nizâ'** *ar.* Çekişme, ihtilâf (GT)
- num** Çin. Şeriat (İH)
- nün** *ar.* Arap alfabenin 25. harfi (İM)
- nürlandur-** *ar. tr.* Aydınlatmak (Gİ, İM, KF)
- nuşret (I)** *ar.* Yardım (Gİ, GT, MG)
- nuşret (II)** *ar.* Zafer, başarı (Gİ, GT, İM, KF)
- nusûr** *ar.* Kuşlar (BV)
- nuţfe** *ar.* Meni, döl suyu (GT)
- nuţk** *ar.* Söz, söyleyiş (GT)
- nübüvvet** *ar.* Peygamberlik (İM)
- nücüm** *ar.* Yıldızlar (GT)
- nüdemâ** *ar.* Nedimler (GT)
- nüfesâ** *ar.* Loğusa (İM)
- nügüd** Vezin, ölçü (BM) *krş.* nügüy
- nügüy** Vezin, ölçü (BM) *krş.* nügüd
- nühâs** *ar.* Bakır (BV, İM, KFT)

nükte *ar.* Nükte, etkili söz (GT)

nüsük *ar.* Haccın şartlarından her biri (İM)

nüş(ş)âb *ar.* Ok (İN)

nüvre *ar.* Alçı taşı (BV)

nüzûl *ar.* İnme, iniş (GT)

O

obryl- (Toprak ya da tepe) çökmek, oyulmak, göçmek (İH)

oçağ Ocak ayı (TA)

ofut- Azametle başını kaldırarak geçmek (İH)

oğ Boş, havlet (Kİ)

oğan Tanrı (İH, Kİ) *krş.* uğan

oğaz Bir çeşit kuş (TZ)

oğlançık Oğlancık, çocukçuk (GT) *krş.* oğlançuk

oğlançuk Oğlancık, çocukçuç (KFT) *krş.* oğlançık

oğlanlık Oğlanlık, evlâtlık (KFT)

oğluğ Üç telli, yayla çalınır bir saz (TZ) *krş.* ıklık, oluğ (II)

oğra- Uğramak (GT)

oğulduğ 1. Ağaç kökünden çıkan ufalcık dallar, sürgünler (İH) **2.** Tohum (TZ)

oğun- Bayılmak (Kİ) *krş.* uğul-, uğun-

oğuntağa Omurga (KK) *krş.* oñurğa

oğurla- Birisiyle arasındaki mesafeyi azaltmak (MG)

oğurlu Uğurlu (Kİ)

oқыyya Ölçü birimi (BV)

oқruқ Kement (İH)

olaça- Takdir etmek (Kİ)

olağ Su yolu, oluk (İM, MG) *krş.* oluğ (I)

olça *moğ.* Ganimet (İM, CC)

olturğuç Koltuk, sandalye (CC) *krş.* olturqaç

olturqaç Koltuk, sandalye (Kİ) *krş.* olturğuç

oluğ (I) Oluk, su yolu (KFT, Kİ) *krş.* olağ

oluğ (II) Üç telli, yayla çalınır bir saz (TZ) *krş.* ıklık, oğluğ

omaca Köprücük kemiği (TZ) *krş.* omarav omaca kemiği köprücük kemiği (TZ)

omaç Amaç, nişangâh *krş.* âmāç, umaç (TZ)

omrav Köprücük kemiği *krş.* omaca (TZ)

omuz Omuz (TA)

ordu Ordu, şehir (İH)

ona- Saymak, itaat etmek (İH, TA)

oñal- İyileşmek, sıhhat bulmak (BV, İM) *krş.* oñul-

oñalt- İyileştirmek (CC) *krş.* oñat-

oñar- İyileştirmek, ıslah etmek (Kİ)

onat Akıllı, uslu kimse (İH, TA, TZ) *krş.* oñat

oñat Akıllı, uslu kimse (Kİ) *krş.* onat

oñat- İyileştirmek (CC) *krş.* oñalt-

oñkolu Askerin sağ tarafı, sağ kolu (Kİ)

oñlık Şifa, sağlık, selâmet (CC)

oñul- İyileşmek, hastalıktan kurtulmak (Kİ, TZ) *krş.* oñal-

oñurğa Omurga (BV) *krş.* oğuntağa

orana Doğumdan sonra düşen parça
(TZ) *krş.* atana, etan, etene
oranla- Zannetmek, sanmak (TA)
orbu Taş fırlatan sapan (CC)
orğa Bayrak (Kİ)
ornat- Yerleştirmek (TZ)
oroz *far.* Talih, baht, kader (CC) *krş.*
roz
oru Mahzen, hububat anbarı (BM)
orunla- Sanmak (TZ)
oruspi *far.* (< rūspī) Oruspu (TZ) *krş.*
oruspu
oruspu *far.* (< rūspī) Oruspu (Kİ) *krş.*
oruspi
orutğa Bel kemiği (TZ) *krş.* orutka
orutka Bel kemiği (TZ) *krş.* orutğa
oşatıptır Yazılmış (TZ)
oşla- Sineği kovmak, uzaklaştırmak
(TA)
otala- Şifa vermek (CC)
oğla- İlâçlanmak, tedavi olmak (TA)

otraç Ada (BM, CC)
otrağ Oturak, oturulacak yer (TZ) *krş.*
otraş, otruk, oturağ, oturğu
ovdarı Yere, sırtüstü (CC)
ovrula Gizlice (CC)
ovrun Gizli (CC)
ovsun *far.* (< efsūn) Efsun, büyü (TZ)
ovsunla- *far. tr.* Efsunlamak (TZ)
ovulduh Balık yumurtası (CC)
ovus (I) *Rus.* Çavdar (CC)
ovus (II) Mum (Kİ)
oyanla- Gemlemek, gem vurmak (Kİ)

krş. uyanla-
oyar- Uyurmak, uyandırmak (Gİ) *krş.*
uyar-
oynal- Oynamak (MG)
oyovla- Hakketmek, oymak (CC)
oyul- (I) Batmak (CC)
oyul- (II) Oyulmak, yarılmak (İH)
oyunçağ kil- şaka gibi gelmek (GT)
oyuru Dere (Kİ)
ozav Geçmiş (CC)
ozdurul- İleri geçirilmek (İM)
ozul- İleri geçilmek (İM)
ozun- Geçilmek (BV)
Ö
öbtek alaca, ibibik (DM)
öbüge Dede (CC)
öç- 1. Yarışmak (CC) **2.** Bahis tutuş-
mak (İH)
öçeç Öç, intikam (CC, GT, Kİ, TZ)
öçeş- 1. Yarışmak (TZ) **2.** Bahse giriş-
mek (KK)
öçeş Baca (İM)
öçü Tahrik etmek, kışkırtmak (CC)
öd Acılık (TZ) *krş.* öt (II)
öded- Ödetmek (KFT)
ödemeklik Ödeme (KFT)
öden Necip, asil (TA)
öden- Ödenmek (KFT) *krş.* öten-
ödinç Ödünç (BM) *krş.* ödünç, ötünc
ödü Ruh, can, nefes (TA)
ödünç Ödünç (TA) *krş.* ödinç, ötünc
ödünc al- borç almak, ödünç almak
(TA)
ög (I) Akıl, zihin *krş.* ök 2 (MG)

- ög (II)** Hatır, gönül (TA)
- ög-** Övmek, methetmek (CC, GT, Gİ, İM) *krş.* ök-, öv- (I)
- ögendire** Öküzü ssürmeye yarayan ucu çivili ağaç (İH)
- ögerçi** Kurye (TA)
- ögey** oğlan Üvey çocuk (TA)
- ögeyik** Meşhur kuş, kumru (İH) *krş.* ügeyik
- ögikye** Okka (İH)
- ögri-** Çocuğun beşiğini sallamak (Kİ) ögrümük salıncak (Kİ)
- öğün-** Övünmek (GT) *krş.* övün-
- öğünç** Övgü, övünç (CC) *krş.* öygünç
- ögür** Birbirine alışıık olan hayvan, uysal hayvan (Kİ)
- ök 1.** Kalp (Kİ) **2.** Akıl, zahir (MG) *krş.* ög
- ök-** Övmek, methetmek (CC, İM, İN, MG) *krş.* ög-, öv- (I)
- ökeç** Üç yaşındaki koyun (TA)
- öki-** Kusmak (Kİ)
- öksür-** Öksürmek (Gİ, KF, KK, MS, RH, TA) *krş.* ökür-, öskür-, ötkür-, ötür- (II)
- öksürmek** Öksürük (BM, KK, TA) *krş.* öksürük, ökürük, ötürmek
- öksürük** Öksürük (KK) *krş.* öksürmek, ökürük, ötürmek
- öksüs** Öksüz (TA) *krş.* öksüz
- öksüz** Öksüz (İM, TZ) *krş.* öksüs
- öktemlen-** Gururlanmak, çalım satmak (CC)
- öktemlik** Gururluluk, kibir, büyüklük (CC)
- öktün-** Gücendirmek, rencide etmek (CC)
- öktünmek** Hakaret, tahkir (CC)
- ökünç** Hasret, iştiyak, arzu (İH)
- ökür-** Öksürmek (BM) *krş.* öksür-, öskür-, ötkür-, ötür- (II), yöktür-, yütür- (I), yütür-
- ökürük** Öksürük (BM) *krş.* öksürmek, öksürük, ötürmek
- öl eyle-** Islatmak (BM) *krş.* ölet-, öl it-
- öl it-** Islatmak (BM) *krş.* ölet-, öl eyle-
- öl ol-** Islanmak, nemlenmek (BM) *krş.* ölü-
- ölet-** Islatmak (BM) *krş.* öl eyle-, öl it-
- ölet** İnsanların ölümü (TZ)
- ölşey-** El ile vurmak (TZ)
- ölü-** Nemlenmek, ıslanmak (TZ) *krş.* öl ol-
- ömek** Bitki adı (BV)
- öñ-** Doğrultmak (TZ)
- önegü** İnat eden, inatçı (Kİ) *krş.* önevü
- önevü** İnatçı, inat eden (Kİ) *krş.* önegü, ünegü, ünevü
- öngü 1.** Çıplak, yalın (CC) **2.** Tek, yalnız, biricik (CC)
- öngü-** Yüzünü buruşturmak (TZ)
- öngülmüş** İçi boş (TZ)
- öngüz** Bellek, hafıza (TZ)
- öñü** Başka (TA)
- örçele-** İnat etmek, ısrar etmek (İH)
- örçeleş-** Bir mesele üzerinde inatlaşmak, münakaşa etmek (İH)
- öre** Ayakta dik durmak anlamını

- bildirir (TZ) *krş.* örü (I) *öre tur-* ayağa kalkmak, ayakta durmak (İM) *krş.* *örü tur-* öre turguz- ayağa kaldırmak (İM)
- örenle-** Zannetmek, sanmak (Kİ)
- örgeç** Erkek, enenmiş koç (BV)
- örge** Urgan, ip, halat (BV) *krş.* örken
- örgülüg** Belirmiş (BV)
- örkü** Yapağı, yün (Kİ)
- örleş** Tepe, yokuş (CC, İM)
- örmeç** Kıl ve saç gibi şeylerin örül-
müşü (TZ)
- örpek** Mızrağın ucundaki tuğ, devele-
rin boynundaki tokaz (Kİ)
- örs** Demircilerin üzerinde demir döv-
dükleri ve iki ucu söbü demir ava-
danlık (CC, İH, TZ)
- örsele-** Hırpalamak, yıpratmak (İH)
- örtli** Alevli, ateşlenmiş (CC)
- örü (I)** Ayakta durmak (KFT) *krş.* öre
örü tur- ayakta durmak (TA) *krş.* öre
tur-
- örü (II)** Yer altında hububatı sakla-
maya mahsus mahzen (Kİ)
- örük** İğdiş edilmiş koç (BM)
- örükle-** Yalan söylemek (BM) *krş.*
ötrükle-
- ösek** Ateş küreği (TZ)
- öskür-** Öksürmek (CC) *krş.* öksür-,
ökür-, ötkür-, ötür- (II), yöktür-, yüt-
kür- (I), yütür-
- öşen-** Avunmak, aldanmak (TZ)
- öşendir-** İncitmek (TZ)
- öşeng** İnatöi, dikkafalı, aksi (CC)
- ‘öşr ar.** Ürünlerden alınması gereken
şer’î onda bir vergi (Gİ, İM, KF)
‘öşrî yir öşür alınan yer (İM)
- ötel-** Ödenmek (İM)
- öten-** Ödenmek (İM) *krş.* öden-
- ötenil-** Ödenilmek (İM)
- ötetilük** İki farklı sokağa çıkışı olan iki
kapılı ev (İH)
- ötkek** Öksürük (CC)
- ötkün-** Hikâye anlatmak (İH)
- ötkünç** Hikâye, uzun masal (İH)
- ötkür-** Öksürmek (TZ) *krş.* öksür-,
ökür-, öskür-, ötür-, yöktür-, yütür-
(I), yütür-
- ötkürü** Ötürü, ...den dolayı (KFT) *krş.*
ötri, ötrü, ötüri, ötürü, utru (III)
- ötlü** Ödlü, safralı (CC)
- ötri** Ötürü, ...den dolayı (TZ) *krş.* ö-
türü, ötrü, ötüri, ötürü, utru (III)
- ötrü** Ötürü, ...den dolayı (İM, MG, İN)
krş. ötkürü, ötri, ötüri, ötürü, utru
(III)
- ötrük** Midenin bozulması ile sulu, çok
kokmuş olarak sancı ile def edilen
insan pisliği (İH)
- ötsiz** Ödsüz (BV)
- ödünç** Ödünç (CC) *krş.* ödünç, ödünç
- ötür-** Cıvık ve sancılı olarak pislemek
(İH)
- ötür-** Öksürmek (TA) *krş.* öksür-,
ökür-, öskür-, ötkür-, yöktür-, yüt-
kür- (I), yütür-
- ötürgü** Delgiç, matkap (TZ) *krş.*
ütürgü

ötürü Ötürü, ...den dolayı (KFT) *krş.*
ötkürü, ötri, ötürü, utru (III)

ötmek Öksürük (TA) *krş.* öksürmek,
öksürük, ökürük

ötürü Ötürü, ...den dolayı (KFT) *krş.*
ötkürü, ötri, ötrü, ötüri, utru (III)

öv- (I) Övmek (CC) *krş.* ög-, ök-

öv- (II) Ovmak (TZ)

övden Necip, asil (TA)

övdü Övgü (CC)

övdür- Övülmek (CC)

övger- Övmek (CC)

öyük Değirmen taşı (CC)

övin- Övünmek (CC) *krş.* ögün-

övinçlü Övgülü (CC)

övüşle- Ovuşturmak (BV)

övüt- Silmek, temizlemek (CC)

övüz Bal arısı (TZ)

öygen Gem, yular (TA)

öyünç Övgü, övünç (CC) *krş.* ögünç

öyken Gem, yular (TA)

öylen Öğleyin, öğle vakti (TA) *krş.*
evle, evlen, öyle (I)

öyüş bol- Nemlenmek, ıslanmak (TZ)

öyüş- Savurmak (TZ)

öyütlü Öğüt veren (TZ)

öz yürimek Kanlı basur (TA) *krş.* üz
yürimek

özdek Ağacın bedeni, özü (İH) *krş.*
özek

özdelik Güzellik, seçkinlik (KK)

özlük Kendi kendine, kendi başına
(MG)

‘özr ar. Özür, kusur (Gİ, GT, İM, KF,

KFT)

‘özrlü ar. tr. Özürlü, özrü olan (İM)**‘özrsiz ar. tr.** Özürsüz, özrü olmayan
(İM)**özüle-** Arzulamak, bir şeyi içinden şid-
detle istemek (İH)**P****pacnağ** Bacanak (TA) *krş.* bacanağ**pālān far.** Palan (BV, İM)**palang far.** Leopar, pars (CC) *krş.* pe-
leng**pap hr.** Papa (CC)**papas rum.** Rum din reisi, papaz, rahip
(CC, TZ) *krş.* bapas, papaz**papaz rum.** Rum dini reisi, papaz, ra-
hip (CC) *krş.* bapas, papas**pāre far.** Parça (BM, BV, Gİ, İM, KF,
RH, TZ)**parğal far.** Pergel (CC)**parla** Tüyü az olan köpek (TZ)**pārsā far.** Sofu, zahit kimse (GT)**pārsalık far. tr.** Zahitlik, sofuluk (GT)**pās far.** Pas (GT, Kİ, TZ) *pās tut-* pas-
lanmak (Kİ)**paslan- far. tr.** Pas tutmak, paslanmak
(Kİ, TZ)**pater nostar hr.** Hristiyan kiliselerinde
Hz. İsa'dan havarîler vasıtasıyla in-
tikal etmiş olan bir dua (CC)**pāyām far.** Badem (Gİ, KFT, TZ) *krş.*
bādām, beyam**pazıla-** Yıpranmak, çürümek, eskimek
(İH)**pekiş** Sivri diş (TZ)

- pekmez** Pekmez (TZ) *krş.* bekmas, bekmes, bekmeş
- pekter** Devenin üzerine konan kapalı oturma yeri (TZ)
- peleng** *far.* Kaplan veya pars (GT) *krş.* palang
- pelid** *far.* Pis, murdar (GT)
- peltek** Peltek, kekeme (TZ) *krş.* beltek, biltek
- penir** *far.* Peynir (Kİ, TA) *krş.* benir, beynir, peynir
- perakende** *far.* Perakende, tek tek yapılan, satılan (İM)
- perde-dâr** *far.* Perdecî, kapıcı, teşrifatçı (GT)
- perhiz** *far.* Perhiz (GT)
- perişan** *far.* Dağınıklık, perişan (GT)
- perişanlılık** *far. tr.* Dağınıklık, perişanlık (GT)
- persenk** *far.* (< pārseng) Tartının ayarı (İH)
- pes** *far.* Sonra, öyleyse, şu hâlde (BV, Gİ, GT, MG)
- pesle-** Yellenmek (TA)
- peşa** *far.* Sanat, meslek, iş (CC) *krş.* peşe, pīşe
- peşe** *far.* Sanat, meslek, iş (TZ) *krş.* peşa, pīşe
- peşeker** *far.* Sanat sahibi, sanatkâr (TZ) *krş.* pīšekâr
- peydâ** *far.* Meydanda, ortada (GT)
- peynir** *far.* (< penir) Peynir (BM, DM, TZ) *krş.* benir, beynir, penir
- pıraza** *far.* Firuze, mavi renkli süs taşı (CC) *krş.* firûze
- pışlak** Kurutulmuş yoğurt (TZ)
- piçe** *İt.* (< pezza) Peçe, yüz örtüsü (İH)
- pinti (I)** Çaresiz, elden ayaktan düşmüş (İH)
- pinti (II)** Bitli (İH)
- pirinç** *far.* Pirinç (İM) *krş.* birinç, brinç
- pîrûze** *far.* Firuze, mavi renkli süs taşı (GT) *krş.* pıraza
- pistağ** *yun.* Antep fıstığı (CC)
- piş** Bağırma, çağırma (CC)
- pīşe (I)** *far.* sanat, iş, meslek (GT, İM) *krş.* peşa, peşe
- pīşe (II)** *far.* Huy, âdet, tabiat (GT)
- pīšekâr** *far.* sanatkâr, meslek sahibi (GT) *krş.* peşeker
- piyâla** *far.* (< piyâle) Bardak, tas, kupa, kadeh (CC, GT, İM)
- poşğut** Irgat, gündelikle çalışan (İH)
- profet** *hr.* Peygamber (CC)
- psalmo** *hr.* Kilise manzumeleri, ilâhîler, dinî şarkılar (CC)
- pulat** *far.* Sopa, değnek (TZ)
- puluç** Puşt (TZ)
- pursla-** Hayvana yem vermek (TZ)
- pus-** Bir yere oturup kalmak (TZ)
- pusağ** Silâh (KFT)
- puşu** Pusu (TA)
- pürçek** Pürçek, şakaklardan sarkan saç (TZ)
- pürşek** Ağaç veya ot köklerindeki pürçek (TZ) *krş.* pürşük
- pürşük** Ağaç veya ot köklerindeki pürçek (TZ) *krş.* pürşek

R

rabbenā *ar.* “Ey rabbimiz” anlamında bir cümle (Gİ, KF)

rabbenā leke’l-ḥamd *ar.* “Allahım hamd sanadır” (İM, MS)

rāci‘ *ar.* Geri dönen (İM)

rāciḥ *ar.* Üstün (İM)

rafeş *ar.* Cima, cinsel ilişki (İM)

rāfiẓī *ar.* Hz. Ebubekir ile Hz. Ömer’in halifeliğini kabul etmeyen (İM)

rağbet *ar.* Rağbet, istek, arzu (BV, Gİ, GT, İM, KF)

rāḥ *ar.* Şarap (GT)

rāhib *ar.* Hristiyanlarda manastırda yaşayan ve evlenmeyen din adamı (İM)

rahīl *ar.* Göç (GT)

raḥt *far.* Ev eşyası (GT)

ra’iyyet *ar.* Bir hükümdar idaresi altında bulunan ve vergi veren halk (Gİ, KF, KFT)

raḫım *ar.* Bir tedavi yolu (BV)

raḫīḳ *ar.* İnce (BV, KFT)

raḫs *ar.* Oyun, dans etme (GT)

ramaḳ *ar.* Pek az şey (GT)

rāmī *ar.* (Ok) atan (MG)

ra’nā *ar.* Güzel, lâtif (GT)

rançlıḳ Kehanette bulunma (CC)

rāsic *ar.* Bir bitki adı (BV)

rāsih *ar.* Bir bitki adı (BV)

rāsın *ar.* Bir bitki adı (BV)

rāst *far.* Doğru, gerçek (BV, DM, GT, İM, İN)

rāstlıḳ *far. tr.* Doğruluk (İM, İN)

rāşidīn *ar.* Olgunlar (BV)

raṭab *ar.* Bir hastalık (BV)

ratḳa *ar.* Kadının cinsel organındaki kemiğin temasa engel teşkil etmesi durumu (KFT)

ravand *far.* Ravent kökü (CC)

rāved *far.* Bir bitki (BV)

rāvende *far.* Bir bitki (BV)

ravza *ar.* Bahçe (İM)

ravza-i şerife Hz. Muhammed’in kabri (İM)

rāygān *far.* Bedava, karşılıksız (CC)

rāyız *ar.* Terbiye (RH)

rāyiḥa *ar.* Koku (GT, MG)

rāz *far.* Sır, giz (GT)

rāzıḳ *ar.* Rızık veren (Gİ, KF)

rāzılıḳ *ar. tr.* Rıza gösterme, kabul etme (Gİ) *krş.* rāzılıḳ

raziyana *far.* Dereotu türünden bir bitki (CC)

rāzlaş- *far. tr.* Gizli konuşmak (İH)

rāzyānc *far.* Dereotu türünden bir bitki (BV, RH)

re’s *ar.* Baş (GT)

re’s-i māl *ar.* sermaye, anamal, ana para (GT, İM)

reb Gemi (BM) *krş.* kereb, kerep

rebe *ar.* Faiz, haraç (CC)

rebī *ar.* Bir kabile adı (KFT)

rebī‘ *ar.* İlkbahar (GT)

rec‘ *ar.* Bir bitki (BV)

recā *ar.* Ümit, istek, dilek (Gİ, KF)

rec‘at *ar.* Geri gelme (KFT)

recim *ar.* (< recm) Taşlama, taş tutma

- (KFT)
- redd** *ar.* Kabul etmeme (BV, GT, İM, MG)
- ref⁶** *ar.* Arapça bir kelimenin sonunu ötreli okuma (İM)
- refiḳ** *ar.* Arkadaş, yoldaş (GT)
- reḡāyib (I)** *ar.* Rağbet olunan, önem verilen, istenen (Gİ)
- reḡāyib (II)** *ar.* Recep ayının ilk Cuma gecesi (İM, KF)
- rehin** *ar.* Rehin (İM, KFT)
- reḡsa** *ar.* Bir at hastalığı (BV)
- rehvār** *far.* Atın sarsmadan yürüyüşü (RH)
- rehvārliḳ** *far. tr.* Atın sarsmadan yürüyüş tarzı (RH)
- rekāb** *ar.* Bir bitki (BV)
- rek‘at** *ar.* (Namazda) rekāt (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS)
- remel** *ar.* Hızlı hızlı yürüme (İM)
- renc** *far.* Ağrı, sızı, sıkıntı (GT, RH)
- rencīde** *far.* İncinmiş, kırılmış (GT)
- renclü** *far. tr.* Sıkıntılı, hastalıklı (RH)
- rencūr** *far.* Dertli, sıkıntıda (GT)
- renglü** *far. tr.* Renkli (RH)
- resīde** *far.* Erişmiş, yetişmiş (İM)
- resm (I)** *ar.* Âdet, usul (Gİ, GT)
- resm (II)** *ar.* Eser, iz, alâmet (İM)
- reṣīd** *ar.* Doğru yolu gösteren, Allah'ın sıfatlarından (İM, KFT)
- reṣīdlik** *ar. tr.* Erginlik (KFT)
- reṣve(t)** *ar.* Rüşvet (Gİ, KF) *krş.* rişvet
- revaḳ** *ar.* Sundurma, çardak (GT)
- revālḳ** *far. tr.* Uygun olma (İM)
- revnaḳ** *ar.* Parlaklık, tazelik (GT)
- reyyān** *ar.* Suya kanmış (Gİ, Kİ)
- rıṣaṣ** *ar.* Bir bitki (BV)
- rızvān** *ar.* Cennet'in kapıcısı olan büyük melek (Gİ)
- ri‘āyet** *ar.* Gözetme, gütmeye (İM, RH)
- ribā** *ar.* Tefecilikte alınan fahiş faiz (KF, KFT)
- ribāṭ** *ar.* Konak, han (Gİ, KF)
- rics** *ar.* Pislik, murdarlık (İM, KF, MS)
- ridā** *ar.* Belden yukarı örtülen örtü (İM, KFT)
- rif‘at** *ar.* Yükseklik, yükselme (GT)
- rīḥ** *ar.* Bir bitki (BV)
- riḳāb** *ar.* Evdeki eşyayı gözetleyen hizmetçi (İM)
- rikāb** *ar.* Üzengi (Gİ, GT, RH)
- riḳāz** *ar.* Yeraltında tabiî olarak bulunan madeler ve defineler (İM)
- rind** *far.* Çevik, neşeli, geniş mezhepli (İH)
- risāle** *ar.* Küçük kitap (MG)
- rişvet** *ar.* Rüşvet (KFT) *krş.* reşvet
- riyāset** *ar.* Reislik (GT)
- riyāzāt** *ar.* Nefsin arzu ve isteklerini kırma, dünya lezzetinden ve rahatından kaçınma (BV, İM, RH)
- riyāzātü'l-ḥayl** *ar.* At terbiyesi (RH)
- roz** *far.* Talih, baht, kader (CC) *krş.* oroz
- rub‘** *ar.* Dörtte bir, çeyrek (BV, Gİ, İM, KF, KFT) *krş.* rubuv
- rubā‘iyyāt** *ar.* Atın dördüncü yılda çıkan dişleri (RH)

- rubemā** *ar.* Belki, muhtemel (MG)
- rubuv** *ar.* Çeyrek (BV) *krş.* rub‘
- ruḥām** *ar.* Mermer (İM)
- ruḥṣa** *ar.* (< ruḥṣat) İzin, müsaade (Gİ)
- rūḥullāh** *ar.* Hz. İsa (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- ruḳ‘a** *ar.* Deri parçası (MG)
- rūm** *ar.* Anadolu (BV, GT, İM) *krş.* urum
- rūmī** *ar.* Anadolulu (KFT) *krş.* rümlü
- rūmlı** *ar. tr.* Anadolulu (KK) *krş.* rümî
- rummān** *ar.* Nar (BV, İM, KFT)
- rūstāi** *far.* Köylü, köye has (CC)
- ruṭab** *ar.* Olgun hurma (İM, KFT)
- ruṭubet** *ar.* Nem, ıslaklık (BV)
- rūy** *far.* Yüz (GT)
- rūzī** *far.* Rızık, nasip (BV, MG)
- rūcū‘** *ar.* Geri dönme (Gİ, İM, KF, KFT)
- rūkebī** *ar.* Dizlerle ilgili (BV)
- rūkn** *ar.* Bir şeyin en sağlam tarafı, temel direği (Gİ, İM, KF, KFT, MS)
- rūkn-i ġarbī* Kâbe’nin batı tarafındaki sütunu (İM) *rūkn-i ‘irāqī* Kâbe’nin Irak tarafındaki sütunu (İM) *rūkn-i şāmī* Kâbe’nin Şam tarafındaki sütunu (İM) *rūkn-i yemānī* Kâbe’nin Yemen tarafındaki sütunu (İM)
- rūkū‘** *ar.* Namazda dizlere tutunarak vücudun belden yukarısını yere paralel gelecek şekilde eğilme (Gİ, İM, KF, KFT, MS)
- rūkū‘lı sücūdli** *ar. tr.* (mcz.) Namaz kılan (İM)
- rūsivā(y)** *far.* Rezil, rüsva, itibarsız (Gİ, GT, KF, MG)
- rüşen** *ar.* Aydın, parlak (GT)
- S**
- sa** *ar.* Arap alfabesindeki sin harfi (KF)
- şā‘** *ar.* Bir dirhemlik kutu (Gİ, İM, KF, KFT)
- sa‘ādāt** *ar.* Saadetler, mutluluklar (Gİ)
- saar** Utanma (CC)
- saarla-** Utanmak, mahçup olmak (CC)
- şā‘b** *ar.* Çetin, zorlu (GT, MG, RH)
- şabā** *ar.* Sabah rüzgârı (GT)
- saba saba yürü-** Kurumlanarak yürümek (TZ)
- şabāḥ** *ar.* Sabah vakti (Gİ, GT, KF, MS)
- sabaḳat** *ar.* Öncülük (KF)
- sabalan-** Debelenmek, çabalanmak (İH)
- sabançı** Çiftçi (CC)
- şabar** *ar.* Bir bitki (BV)
- sābiḳ** *ar.* Eski, geçmiş (GT)
- şabırluḳ** *ar. tr.* Din uğruna canını feda etme (CC) *krş.* şaburluḳ
- şābit** *ar.* Sabit (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS)
- şabūḥ** *ar.* Sabahleyin içilen içki (GT)
- şābūn** *ar.* Sabun (BV, MS, RH)
- şabur (II)** *ar.* Sarı sabur otu (CC)
- şaburluḳ** *ar. tr.* Din uğruna canını feda etme (CC) *krş.* şaburluḳ
- şāc** *ar.* Hindistan’da yetişen sert ve iyi cins bir ağaç türü (KFT)

- saçır-** Su boğazda durmak (TZ)
- saçrat-** Sıçratmak (Kİ) *krş.* sıçrat-
- şād ar.** Arap alfabesindeki sad harfi (Gİ, İM)
- şadar ar.** Başlangıç (İM)
- sādec ar.** Sade, süssüz (MG)
- şādık ar.** Sadık, doğru, sadakatli (Gİ, GT, İM, KF, MS)
- şādır ar.** Ortaya çıkan, meydana gelen (GT) *şādır bol-* meydana gelmek (GT)
- şadr ar. 1.** Başköşe (GT) **2.** (Bir şeyin) yan tarafı (MG)
- sa‘f ar.** Bir at hastalığı (BV)
- saf** Atasözü (İH)
- şafā ar.** Gönül şenliği (GT)
- şafāyih ar.** Madenî levhalar (İM)
- sa‘fe ar.** Bir at hastalığı (BV)
- şafen ar.** Husye kabı (BV)
- şāfi ar.** Saf, temiz (BV, İM, RH)
- şafra ar.** Safra, hastalığa sebep olan dört unsurdan biri (Gİ, İM, KF)
- şāğak** Çene (TA)
- sağak** Şafak (CC)
- sağal-** İyileşmek (KFT)
- sağan** Ok demiri (Kİ)
- sağanğus** Şahin, doğan (BM)
- şāğaş** Sayma, sayış, sayı (Gİ) *krş.* sağış, şakış
- sağav** Mankafalık (BV)
- şāğayır ar.** Küçükler (KFT)
- sağda** Sağ el (BM)
- şāğın** Yaban eşeği (TA)
- sağınç 1.** Düşünce (CC) **2.** Emel, istek, arzu (İH, KFT)
- sağışla- (I)** Niyetlenmek (CC)
- sağışla- (II)** Düşünmek (CC)
- sağışla- (III)** saymak, hesaplamak (DM, KK) *krş.* sağışla-
- şāğışla-** Saymak, hesaplamak (TA) *krş.* sağışla- (III)
- sağıt 1.** Alet, edevat (CC) **2.** Zırh (MG)
- sağıtlan-** Silâhlanmak (CC)
- sağmal** Sağmak için ayrılan koyun (Kİ) *krş.* sağmalı
- sağmalı** Sağımlı koyun ve keçi (TA) *krş.* sağmal
- sağr ar.** Geçit, sınır (İM)
- sağrak** Emziksiz uzun boğazlı su kabı (İH, Kİ)
- sağrī ar.** Bir çeşit süngü tutma şekli (MG)
- sağsağan** Kıvrılmış olan yılan (TZ) *krş.* sanzağan
- sağsı** Saksı, çanak (İH) *krş.* şaksı
- sağıtuç** Damadın düğününde adamlara hizmet eden arkadaşı, sağdıç (Kİ)
- sağāvet ar.** Cömertlik, eli açıklık (GT, MG)
- şāhāyif ar.** Sayfalar (İM)
- şāhh ar.** Doğru, yanlışsız (İM)
- şāhhat ar.** Toynak ortasının geniş olması (BV)
- saḥī ar.** Cömert, eli açık (GT)
- şāhib ar.** Sahip (BV, Gİ, GT, İM, MG) *şāhib-i meclis* oturum idarecisi (KFT)
- şāhibe ar.** Kadın sahabe (İM)

- şahîfe** *ar.* Sayfa (İM)
- şahîh** *ar.* Doğru, sahih (BV, Gİ, İM, KF, KFT, MG, MS)
- şahîhlik** *ar. tr.* Sıhhat (KFT)
- sâhîr** *ar.* Büyücü (İM, KFT)
- sahkeşt** Bir bitki (BV)
- şahn (I)** *ar.* Kırma (BV)
- şahn (II)** *ar.* Kâse, çanak (GT)
- şahn (III)** *ar.* Avlu (GT)
- sahtiyân** *far.* Deriden yapılmış yaygı (CC, DM)
- sa'îd** *ar.* Yükselen, yukarı çıkan (KF)
- sağā** *ar.* Su taşıyan kişi (KFT)
- sağa** Saka kuşu (CC)
- sağak** Çene altı (İH)
- şakaleyn** *ar.* İnsan ve cin (BV)
- sağālîk** *ar. tr.* Suculuk (KFT)
- sağamunya** *ar.* Bir bitki (BV)
- sağanduruqla-** (Atı) yularlamak (İH)
- sağar** Alnında bir parça aklık olan at (İH, Kİ, TZ)
- sağar** *ar.* Cehennem (GT)
- sağavtar** *ar.* Bir bitki (BV)
- sağçılı yol** Bekçisi, karakolu, menzilsizi olan emin yol (İH)
- sağf** *ar.* Tavan, çatı (İM, KFT)
- sağılda-** Titremek, soğuktan titremek (İH)
- sağı(y)e** *ar.* Su kanalı, su dolabı (Gİ, İM) *krş.* sâkıye
- sâkî** *ar.* Saki, içki sunan (GT)
- sağîm** *ar.* Hasta (GT)
- sâkin** *ar.* **1.** Sakin, oturan, mukim (BV, Gİ, GT, İM) **2.** Sakin, hareketsiz (İN, KF, KFT, MG) **3.** Rahat, huzur içinde bulunma (İM)
- sâkinlik** *ar. tr.* Gönül rahatlığı (İM)
- sâkit** *ar.* Susan, susmuş (BV, Gİ, GT, KF)
- sâkiye** *ar.* İçki sunan kadın (KF)
- sağlağ** Davar sulayacak pınar, havuz, gölcük (İH)
- sağsı** Saksı, çanak (DM, TZ) *krş.* sağsı
- sağurğa** Kene (Kİ, TZ)
- şalâbet** *ar.* Sağlamlık, sertlik (GT)
- sağça** Devenin üzerine koyup seyahata çıkanların bindikleri beşik (Kİ)
- şalâh** *ar.* Rahatlık, barış, huzur (İM, GT, KFT)
- şalam** Saman (TA)
- salama** Zift (TZ)
- salamçağ** At eğerindeki kayış (Kİ)
- şalât** *ar.* Namaz (Gİ, KF)
- salban** Sarık (TZ)
- sağç** Adaçayı (CC)
- Salı nesne** Ele alıp yukarı kaldırmak veya aşağı sarkıtmak suretiyle ağırlığı tahmin edilen nesne (İH)
- şalıber-** Salıvermek, bırakmak, koyuvermek (TA) *krş.* salıver-
- Salık** Salınmış (BV)
- salın-** (I) İki tarafa salınarak yürümek (CC, İH)
- salın-** (II) Hapse atılmak (İM)
- salın-** (III) Saç kıvrık olmayıp sarmak (İM)
- salın-** (III) **1.** Gönderilmek, salınmak (Kİ) *krş.* selin- **2.** Bırakılmak (BV,

- MG, RH, TZ)
- şalın-** Salınmak (KK)
- salınan-** Salınmak (TZ)
- salınçağ** Salıncak (İH, Kİ) *krş.* selgençek, selkinçek
- salındır- (I)** Sarkıtmak (İM)
- salındır- (II)** Başını eğmek (İM)
- salındur-** Salmak, bırakmak (BV, İM)
- salıver-** Salıvermek, bırakmak, koyuvermek (İH) *krş.* şalıber-
- şalīb ar.** Haç (BV)
- şāliḥ (I) ar.** Dinî emirleri yerine getiren (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS)
- şāliḥ (II) ar.** Doğru, iyi (Gİ, MG)
- şāliḥlik ar. tr.** Salihlik, iyilik, doğruluk (Gİ, KF, KFT)
- sālīm (I) ar.** Emin, selâmette, salim (BV, GT, KFT)
- sālīm (II) ar.** Noksansız, eksiksiz (İM)
- sālīmlik ar. tr.** Eminlik, korkusuzluk (İM)
- salkım** Salkım, üzüm salkımı (DM)
- salkum** Salkım, üzüm salkımı (DM,
- salma (I)** Başı boş, kayıtsız (İH)
- salma (II)** Salınmış, sarkıtılmış (İM)
- salmağ** Oyun, eğlence (İM)
- sālūs far.** Riyakâr, ikiyüzlü (GT)
- sālūsīlan- far. tr.** Kendini zahit, salih, büyük adam göstermek (İH)
- salyar** Ağızdan akan su, salya (İH) *krş.* salyaz
- salyaz** Ağızdan akan su, salya (TZ) *krş.* salyar
- şama** Bir bitki (BV)
- şamağ** Bir bitki (BV)
- samala rum.** Talihsizlik (CC)
- samala** Zift, katran (Kİ) *krş.* samla
- samanlu** Samanlı (KFT)
- samas-** Israr etmek, aksilik etmek (Kİ)
- samasan** Israr (Kİ)
- samasan-** Israr etmek (Kİ) *krş.* sam-san-
- şamed ar. 1.** Yüksek, ulu (Gİ) **2.** Kimseye ve hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah (Gİ)
- samla** Zift, katran (BM) *krş.* samala samparı Zemheri (İH)
- samra-** Homurdanmak, ağzının içinde anlaşılmaz sözler söylemek (İH)
- samsan-** Israr etmek (Kİ) *krş.* samasan-
- şamt ar.** Susmak (Gİ, KF) *şamt oruçtu* oruçlu iken yememe ve içmemenin yanında konuşmama (İM)
- samuğ** Etli kökleri yenen bitkiler (CC)
- şanā‘at ar.** Zanaat, hüner (GT, KFT, MG)
- sanar** Denктаş, denk, eşit (İH)
- şan‘at ar.** Sanat (İN, MG)
- şanavber ar.** Sevgilinin boyuna teşbih edilen çam fıstığı ağacı (BV, GT)
- şançak** Sancak, bayrak (Gİ, KF)
- şançık** Kova (DM) *krş.* şançuğ
- şançuğ** Kova (DM) *krş.* şançık
- sandıra-** Azmak, kudurmak, kendinden geçmek (CC)
- sanıl-** Bir yere takılmak (İM)
- sanır** Dağın ucu, burnu, çıkıntısı (İH)
- şāni‘ ar.** Yaratıcı (İM)

- sanki** Sanki, güya, tualım ki (İH)
- sanķu** Aptal kimse (Kİ)
- sanķula-** Aptallaşmak (Kİ)
- sanla-** (Kuş, hayvan) pislemek (İH)
- sanşlı** Damgalı (TZ)
- sanzağan** Kıvrılmış yılan (TZ) *krş.* sağısağan (II)
- şap-** Sapmak (KFT)
- sapan-** Saban sürmek, tarla ekmek (TZ) *krş.* sapanla-
- sapan-** Saban sürmek, tarla ekmek(TZ) *krş.* sapanla-
- sapanla-** Tarlayı sürmek, tarlaya ekin ekmek (TZ) *krş.* sapan-
- sapçak** Süt konulan bakır kulplu kap (İM, Kİ)
- sapraş-** Ayrılmak (Kİ)
- sapsavuk** Çok soğuk, sopsoğuk (Kİ)
- saptur-** Saptırmak (Kİ)
- sar (I)** Doğan, akbaba (CC)
- sar (II)** Yumurtanın iç, ince kabuğu, zar (İH)
- şar-** Sarmak, bağlamak, dolamak (Gİ, İM, KF, KFT, Kİ, TA, TZ)
- sar-** Yaymak, açmak, sermek (TA)
- saraça** Hayvanın zekâsı ve sür'atli hareketi (Kİ)
- saraf ar.** (< sarrāf) Sarraf (CC)
- sarağuç** Sorguç, çelenk (İH)
- saran-** Sarık sarınmak (TZ)
- sarana** Sopa, değnek (TZ)
- sarançıkça** Çekirge (TZ) *krş.* sarınçğa, sarınçğan, sarınçça
- şarb** Zor, güç, sarp (TA) *krş.* sarp
- sārbān far.** Sarık (Kİ)
- sarça far.** Sırça, cam, çanak (DM) *krş.* sırça, sırşa, şırşa
- şarf ar.** Harcama, sarf etme (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG)
- sarhıt** Artık, geri kalan (CC)
- sarhıt-** Damlatmak (CC)
- şarın-** sarınmak, dolanmak (BM)
- sarinçğa** Çekirge (İM) *krş.* sarançıkça, sarınçğan, sarınçça
- sarinçğan** Çekirge (Kİ) *krş.* sarançıkça, sarınçğa, sarınçça
- sarinçça** Çekirge (CC, İM) *krş.* sarançıkça, sarınçğa, sarınçğan
- sarmaş-** İplik gibi şeyler birbirine dolamak (İH)
- sarnaşa** Kâse, kadeh (DM) *krş.* serneşe
- sarov** Mide (CC)
- sarp** Sert, sarp, zor (CC, DM, Kİ, TZ) *krş.* şarb
- sarpan** Masa örtüsü (CC)
- sarsıl-** Sarsılmak (Kİ)
- sarsıt-** Kovmak, defetmek (İH)
- sart** Şehirli (TZ)
- sas** Sis, buhar (CC)
- sataş-** Dokunmak, değmek (İH)
- sataş-** Karşılaşmak, rast gelmek (BM, İM)
- sa'ter ar.** Kekik (BV)
- saḥ ar.** Bir şeyin dış yüzü (İM)
- şaṭın al-** satın almak (DM, İM, KK) *krş.* satna al-, şaṭın al-, şatun al-
- saṭır ar.** Mitoloji (İM)
- saṭka** Hasta etmek, hakaret etmek (CC)

- şatır** *ar.* Satır (İN)
- sav** Dava (Kİ)
- sav sav gel-** Nöbetleşe gelmek (İH)
- şavāmi‘** *ar.* Tekkeler (özel ibadet yerleri) (GT)
- savan keyik** Yaban keçisi, antilop (BM) *krş.* savun keyik
- savar-** (Ekin) savurmak (TZ) *krş.* savur-, sovur-
- savçı (I)** Savcı, davacı, kadı (Kİ)
- savçı (II)** Peygamber (Kİ)
- savda** *ar.* Kara sevda, aşırı sevme (CC) *krş.* sevdā
- savıķ** Yumuşak (TA) s
- şavlet** *ar.* Hücum, saldırı (GT)
- şavma‘a** *ar.* İbadet yeri, tapınak (İM)
- savraķ** İçki tası, kadeh (CC)
- savrı** Deri (CC) *krş.* savru
- savru** Deri (TZ) *krş.* savrı
- savs-** Kendini göstermeden gizlice sıvışmak (İH)
- savu-** Yüz çevirmek, dönmek (İM)
- şavul- (I)** Ses çıkarmak (Kİ)
- şavul- (II)** Yoldan çıkmak (TA)
- savul-** Ayrılmak, bir köşeye çekilmek, uzaklaşmak (BM)
- savulçaķ** Karın yılanı, solucan (TZ)
- savun keyik** Yaban keçisi, antilop (BM) *krş.* savan keyik
- savur-** (Ekin) savurmak (İM) *krş.* savar-, sovur-
- savurşuķ** Akli zayıf olan kimse (TZ)
- say su** Duru su (TZ)
- say yir** Toprak, arazi (İH)
- sayaça** *far. tr.* Sadece (İH)
- şayd** *ar.* Av, avlama (GT, İM)
- şayhānī** *ar.* Medine’de yetişen bir cins hurma (İM)
- sayı** Zırh (MG)
- şayıfī** *ar.* Yazlık, yaz ürünleri (KFT)
- sayıķ-** (Yer için) ısınmak (İH)
- sayıķla-** (Uyuyan adam veya hasta) abuk sabuk konuşmak (İH)
- sāyib** *ar.* Bir yerle ilgisi olmayan, başı boş (İM)
- sāyil** *ar.* Dilenci (Gİ, GT)
- sayla-** Temizlemek, sağalmak (TZ)
- şayrafī** *ar.* Sarraf (İM)
- sayrı** Hasta (İH, TZ) *krş.* şayru
- sayrılan-** Hastalanmak (TZ)
- şayru** Hasta (BM) *krş.* sayrı şayru ol-hastalanmak (BM)
- şayyād** *ar.* Avcı (GT)
- saz-** Yaranın ağrısı artmak (Kİ)
- sazaĝan** Yılan, ejderha (CC, Kİ, BM) *krş.* şazĝan
- sāzec** *ar.* sade (MG) *krş.* sāzic
- şazĝan** Ejderha, yılan (TA) *krş.* sazaĝan
- sāzic** *ar.* Sade (BV) *krş.* sāzec
- seb‘a** *ar.* Yedi (GT)
- sebeķāt** *ar.* Geçme, ilerleme (Gİ)
- sebūt** *ar.* Sebt, Cumartesi günü (KFT)
- seccāde** *ar.* Seccade, namazlık (GT, İM, MS)
- seç-** Bir şeyi bir şeyden ayırmak (Kİ)
- sedd** *ar.* Tıkama, kapama, engel (Gİ, KF)

- sedd-i ramağ** *ar.* Ölmeyecek kadar yiyip içmek (GT)
- sedl** *ar.* Bırakmak, salmak (İM)
- sefâhat** *ar.* Hafiflik, akılsızlık (GT)
- sefâtîh** *ar.* Başlangıçlar (İM)
- sefercel** *ar.* Ayva (KFT)
- sefih** *ar.* Akılsız, savurgan (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- sefihlik** *ar. tr.* Sefahate düşkün olma (KFT)
- segerle-** (I) Teşvik etmek (TA)
- segerle-** (II) Yermek, hicvetmek (TA)
- segirden** Oturak yeri, uca (İH)
- seh(e)l** *ar.* Kolay (BV, GT)
- sehağ** *ar.* Öfke, gazap (İM)
- seher-gâh** *ar. far.* Seher vakti (GT)
- sehv** *ar.* Hata, yanlış, yanılma (Gİ, GT, İM, KF, MG)
- sekbinç** *ar.* Bir bitki (BV)
- seker** Kaynamış hurma suyu (İM, KFT)
- seket-** Koklatmak (MS)
- sekizinci** Sekizinci (CC, RH)
- seklaba** Pazı (TA)
- seksen-** (I) Korkmak (CC)
- seksen-** (II) Tehdit etmek (Kİ)
- seksendir-** Korkutmak (CC)
- sekü** 1. Peyke, kanepa (BM, İM) 2. Kapı önlerine oturmak için ayrılan yer (TA)
- sekül** Sekili at (İH)
- selâtin** *ar.* Sultanlık (GT)
- seleb** *ar.* Birinden soyularak alınan şey (İM)
- selekle-** Gerinmek (İH)
- selem** *ar.* Peşin para ile malı sonradan almak kaydıyla yapılan alış veriş (KFT)
- selgençek** Salıncak (TZ) *krş.* salınçak, selkinçek
- seli** Temiz (Kİ)
- seliha** *ar.* Kabuk (BV)
- selik** Kibar, kibar genç (Kİ)
- selim** *ar.* Doğru, kusursuz, sağlam (BV, GT, İM, İN, RH)
- selin-** Salınmak, gönderilmek (BV) *krş.* salın- (IV)
- selki** Sölpük, gevşek (adam) (İH)
- selkinçek** Salıncak (Kİ) *krş.* salınçak, selgençek
- sellim** *ar.* Selem yoluyla yapılan alış veriş (KFT)
- selm** *ar.* Barış (İM)
- selmâni** *ar.* Bir demir çeşidi (MG)
- selpük** Zayıf, sıska (İH)
- sem'** *ar.* Kulak (GT)
- semâ'** *ar.* Musikî, sema (GT)
- seme** Sersem, aptal, zekâsız (İH) **se**
- semend** *far.* Çevik ve güzel at (RH)
- semer** Yük hayvanı palanı (İH)
- semere** *ar.* Meyve mahsul, netice (Gİ, KFT)
- şemîn** *ar.* Kıymetli, pahalı (GT, İM)
- şenâyâ** *ar.* Atın ikinci yılda çıkan dişleri (RH)
- sendire-** (I) Sendelemek, iki tarafa sarılarak yürümek (İH)
- sendire-** (II) Saçma sapan konuşmak

- (İH)
- sened** *ar.* Dayanılacak şey, delil (MG)
- seng (I)** Buz topağı (CC)
- seng (II)** İlâç olarak kullanılan bir bitki (RH)
- sengir** Açı, köşe (CC)
- sengir-** Esnerken ağzını yummak (İM)
- senir** Hudut, sınır (İH)
- señir** Tepe, siper, kale (Kİ)
- senit** Yastağaç, hamur tahtası (İH, TA)
- seniy** *ar.* Beş yaşındaki deve, iki yaşındaki sığır ve bir yaşındaki koyuna verilen ad (İM)
- seniyye tife** *ar. tr.* Beş yaşındaki deve (İM)
- senne** *ar.* Bileğin ardında tüy biten yer (BV)
- sepiş-** Serpiştirmek (TZ)
- sepkün** Yağmur serpintisi (Kİ) **ser** *far.* Baş (GT, KF, Kİ)
- ser-** Sermek (TZ)
- seraṭān** *ar.* Atın tırnakları etrafındaki etin dökülmesi (RH)
- serbāz** *far.* Yiğit, cesur (GT)
- serben** *far.* Sarık, baş örtüsü (TA) *krş.* ser-bend
- ser-bend** *far.* Sarık, baş örtüsü (TA) *krş.* serben
- serc** *ar.* At takımı, eyer (RH)
- serçe** *far.* Serçe (BM, İH, TA) *krş.* çerçe, serşe, sirçe, sirşe, şerşe, şirşe
- seredür** Saraça (Kİ)
- ser-efrāz** *far.* Benzerlerinden üstün olan, itibar ve nüfuz sahibi (GT)
- serendībī** *ar.* Bir demir çeşidi (MG)
- sergen** Raf (TZ)
- sergerdān** *far.* Başı dönmüş, sersem, şaşkın (GT) *sergerdān bol-* hayran olmak (İH) *sergerdān kıl-* sersem olmak, başı dönmek (İH)
- sergiz-** Evcilleştirmek, eğitmek (CC)
- serhoş** *far.* Sarhoş, mest (GT)
- serhoşluk** *far. tr.* Sarhoşluk (GT)
- serīd (I)** *ar.* Tirid denilen yemek (İM)
- serīd (II)** *ar.* Toprak toz gibi eskidikçe şarabın yüzünde oluşan şey (KFT)
- seriv** Ehlî, uysal (CC)
- seriyye** *ar.* Sayıları dört ile dörtyüz arasında olan askerler meydana gelen müfreze (KFT)
- sermāye** *far.* Sermaye, anamal, ana para (İM)
- sermūze etük** *far. tr.* Kısa çizme (İM) *krş.* sirmūze etük
- serneşe** Kâse, kadeh (DM) *krş.* sarnaşa
- serövün** Serin (CC)
- serpil-** Serpilmek (İN)
- serpildi** Serpinti (CC)
- serrā** *ar.* Kolaylık (KF)
- serşe** Serçe (DM, TZ) *krş.* çerçe, serçe, sirçe, sirşe, şerşe, şirşe
- serük** Deriden yapılmış sergi (TA)
- serv** *far.* Servi (GT)
- ser-vaḳt** *far. ar.* Kimse bulunmayan, yalnız kalınan yer, halvet yeri (GT)
- servin** Esin (TZ)
- ses** Ses (İH)
- sesi-** Erimek (BV)

- sesken-** Vehimlenmek, kuruntulu olmak (GT, İM)
- setirlik** *ar. tr.* Gizlilik (KFT)
- setkik** Zeki (Kİ)
- setr** *ar.* Örtme, kapama (Gİ, KF, KFT)
- sevā** *ar.* Denk, müsavî (GT, MG)
- sevād** *ar.* Karalık (KFT)
- sevād-ı a'zam** *ar.* Mekke (İM)
- sevüv** Hareket, sefer (BM)
- seyb yüri-** *ar. tr.* Başı boş yürümek, gezinmek (İM)
- seyl** *ar.* Sel, coşku (GT, İM) *krş.* sıl
- seylān** *ar.* Kılıcın sapa giren yeri (MG)
- seyr** *ar.* Yürüme, gezme (BV, GT, İM, KFT, MG)
- seyrānī** *ar.* Atın bir yürüyüş şekli (RH)
- seyyāh** *ar.* Yolcu, gezgin (GT)
- seyyid** *ar.* **1.** Efendi (İM) **2.** Hz. Muhammed (GT)
- sezāb** *ar. far.* Su teresi (BV)
- sezeli** Uyuklayarak başını iki yana sallayan kimse (TZ)
- sezgen-** Deprenmek, kımıldamak (TZ)
- sezmek** Sezme, seziş (CC)
- şı** Derin olmayan, sığ (TA) *krş.* sık (III)
- sıbrıĝu** Islıkçı, düdükçü (TA)
- şıbizĝı** Davul (DM)
- sıbizĝı** Uzun düdük (Kİ, TZ)
- sıç-** Sıçmak (BM, Kİ, TA) *krş.* sış-, şış-
- sıçrat-** Sıçratmak (BM) *krş.* saçrat-
- şiddik** *ar.* Çok doğru kimse (GT)
- şidk** *ar.* Doğruluk, gerçeklik (Gİ, GT)
- şıĝa-** Sıĝamak, çekmek (Gİ, İH, KF)
- şıĝa su** Duru su, sıĝ su (İH, TZ)
- şıĝal-** Yoklamak, aramak (TZ)
- sıĝan-** Salınmak (İM)
- sıĝın** Geyik, yaban öküzü (BM, İH, Kİ, TZ) *krş.* sıyın
- sıĝınç** Sıĝınma (CC)
- sıĝınçı** Kendine sıĝınılan (İM)
- şıĝır keyik** Yabanî hayvan (TA)
- sıĝırçık** Sıĝırcık kuşu (CC, DM, GT, TA, TZ) *krş.* şıĝırçık, sıĝırçuk, sırsık
- şıĝırçık** Sıĝırcık kuşu (DM) *krş.* sıĝırçık, sıĝırçuk, sırsık
- sıĝırçuk** Sıĝırcık kuşu (BM, DM) *krş.* sıĝırçık, şıĝırçuk, sırsık
- sıĝıt** Matem (CC)
- sıĝız (I)** Kuru, koyu (İH)
- sıĝız (II)** Zeyrek, akıllı (TZ)
- sıĝlık** Islık (Kİ)
- sıĝrak** İki parmağın arası (Kİ)
- sıĝza** Gömleğin yakası (Kİ)
- şıĝā** *ar.* İtimal edilen bilginler (KFT)
- sıĝış** Sıkışıklık, izdiham (İH)
- şıĝış-** Sıkışmak (Gİ)
- sıĝkır-** Yıldırım, bezdirmek (TA)
- sıĝkın-** Sıkılmak (İM)
- sıĝnaş-** Sıkışmak, sıkılmak (TZ)
- sıĝrıĝ** Haberci, ulak, kurye (CC)
- sıĝrıĝ vur-** ıslık çalmak (TZ)
- şıla'** *ar.* Bir at hastalığı (BV)
- şılā** *ar.* Köy (İM)
- şıla** *ar.* Memleketine gitme, akrabasına ulaşma (KF) *şıla-i rahm* hısım akrabayı ziyaret etme, onlarla ilgiyi devam ettirmek (Gİ, İM)
- sılta- (I)** Bahane bulmak (TZ)

sılta- (II) Salmak, bırakmak, terketmek (İH)

sıltalı Bahaneli (TZ)

sıltov *moğ.* İftira, suçlama (CC)

şınā‘at *ar.* Sanat (İM)

sınal- Parçalamak (CC)

sınarla- Teşvik etmek, kandırmak (İH)

sınçıla- Kullanmak, tecrübe etmek (BV)

sınçla- Gözlemek, göz önüne almak, düşünüp taşınmak (CC)

sındı Makas (İH, TZ) *krş.* sındı

sındı Makas (DM, TA) *krş.* sındı

sınğar Uzak için benzetme (TZ)

sınra- Yapmak istemek (İH)

sınur Sınır, hudut (İH) *sınur ur-* çit çekmek, hudut yapmak (İH)

sıpa Eşek yavrusu (Kİ, TA)

sıpa- Okşamak (CC)

sıpıldağ Çıplak, üryan (İH, Kİ)

sıpkın Zıpkın (MG) *krş.* sıpkun

sıpkın Zıpkın (Kİ, MG) *krş.* sıpkın

sıplak Çıplak, yapraksız (ağaç) (İH)

sır- Üzerine bir şey sürmek, yağ sürmek (CC)

sıra Saf, dizi (İH)

sırça *far.* Cam, sırça (BM, BV, Gİ, KFT, Kİ, TA) *krş.* sarça, sırşa, şırşa

sırdağ İlikli kemik (TZ)

sırıçça Çekirge (TA)

sırığ Sırık, olta sırığı (CC) *krş.* suruk

sırığ- Canavar inine girmek (TZ)

sırıl- Sıyrılmak, soyulmak (Kİ) *krş.* sıyrııl- 2

sırınsı- Yüzünü buruşturmak (TZ)

sırıt- Dişlerini göstererek tebessüm etmek (İH)

sırıt Saban demiri (BM)

sırsır Cırcır böceği (İH)

sırşa *far.* Cam, sırça (TZ) *krş.* sarça, sırça, şırşa

sırtān *ar.* Sıracı hastalığı (BV)

sırtlan Sırtlan (BM, DM, Kİ, TA, TZ) *krş.* şırtlan, surtlan

şırtlan Sırtlan (DM) *krş.* sırtlan, surtlan

sıruğ Bilek kalınlığında uzun ağaç (Kİ)

sısām *ar.* Susam (KFT) *krş.* simsim, sisen, susam, süsen

sışkır- Islık çalmak (TZ)

sış- Sıçmak (TZ) *krş.* sıç-, şış-

sışra- Sıçramak (TZ) *krş.* şaşra-

sıtın- Deşilmek, fişkırmak (TZ)

sıva- Sıvamak (TZ) *krş.* sıza-, suva-

sıvağ Mala, sıvama aleti (İH)

sıvı- Sertliği kalmamak, işe yaramaz hâle gelemek (İH)

sıvık Cıvık (İH)

sıyın Yaban öküzü, geyik (TZ) *krş.* sığın

sıyırım Beyaz kaş (Kİ)

sıza- Sıvamak (TZ) *krş.* sıza-, suva-

sızal- İncelmek (TZ)

sızdur- Eritmek (BM, Kİ)

sızgur- Cızırdamak, ıslık çalmak (CC)

sızla- (I) Sızmak (TZ)

sızla- (II) Sıkılmak (TZ)

sızlık Çorak (TZ)

- sızur-** Sızdırmak (KFT)
- sızurul-** Eritilmek (KFT)
- si‘āye** *ar.* Çalışıp kazanmak (İM)
- sibeh-sālār** *far.* Komutan (TA)
- sibek** Buğdayı değirmen taşı içine döken huni (İH)
- sibsi** Kamış düdük, ney (İH)
- sifteh kııl-** *ar. tr.* İlk başlama (İH)
- siğak** Sinek (TA) *krş.* sinek (I), siñek
- sigek** Sidik, idrar (TZ)
- siggek** İşeyen (TZ)
- sik-** **1.** Cinsî ilişkide bulunmak (BM, Kİ, KK, TA, TZ) **2.** Nikâhlamak, nikâhına almak (TA)
- sik** Erkeklik organı, penis (CC, DM Kİ, KK, TA, TZ) *krş.* siz (II)
- siğāye** *ar.* Bir tür yara (BV)
- sikiş-** Cinsel münasebette bulunmak (Kİ)
- sikke** *ar.* Sikke, mühür (İN)
- sikrit-** Segirtmek (BV)
- siktir-** Siktirmek (BV)
- sil-** **1.** Silmek, temizlemek (BM, Gİ, İM, KF, Kİ, KK, TA, TZ) **2.** Mesh etmek, sığamak (MS)
- sil** *ar.* Bir bitki (BV)
- sil** *ar.* Sel, coşkun su (KFT) *krş.* seyl
- silâh** *ar.* Silâh (Gİ, GT, İN, KF, KFT, MG)
- silâh-nāme** *ar. far.* Silâhla ilgili yazılan kitap (MG)
- sile-** Elini bir şeyin üstünde gezdirmek (İH)
- silecek** Silgi (TZ)
- silen-** Silinmek (TZ)
- silevsüz moğ.** Vaşak ve vaşağın kürkü (CC)
- silgü** Silgi (TZ)
- sīlī** *far.* Şamar, tokat (GT)
- sili** Saf, temiz, iffetli, temizlenmiş (CC, Kİ) *krş.* sille (I)
- silik-** **(I)** Silkmek, silkelemek (Gİ) *krş.* silk-
- silik-** **(II)** Eksiltmek, kesmek (BM)
- silik** Salya (TZ)
- silin-** Silinmek, temizlenmek (MS)
- silk-** Silkmek, silkelemek (CC, İM, KF, Kİ, KK, MG, TA, TZ) *krş.* silik-
- silkgü** Tozak (TZ)
- sille (I)** *far.* Tokat (BV) *krş.* sīlī
- sille (II)** Bir at hastalığı (BV)
- silsile** *ar.* Sıra, zincir, silsile (GT, İM, MS)
- sīm** *far.* Gümüş (GT)
- sim-** Yutmak (CC)
- simāt** *ar.* Sofra, ziyafet sofrası (GT)
- simhāq** *ar.* Deriyi ve eti aşarak kemiğe ulaşan yara (İM, KFT)
- simkir-** Sümürmek (Gİ, İM, KF, KK, TA) *krş.* simkür-, sümkür-
- simkirik** Sümük (Gİ, İM, KK) *krş.* simkürük, sümkürük, sümürük, sümük (I)
- simkür-** Sümürmek (İM) *krş.* simkir-, sümkür-
- simkürük** Sümük (İM) *krş.* simkirik, sümkürük, sümürük, sümük (I)
- simsār** *ar.* Komisyoncu (İM)

- simsim** *ar.* Susam (İM) *krş.* sisam, sisen, susam, süsen
- sī-murğ** *far.* Anka kuşu, masal kuşu (İH)
- sin (I)** 1. Mezar, kabir (İH, İM, KF, TA) 2. Mezar taşı (CC) *krş.* sîn (I)
- sin (II)** *ar.* Çin ülkesi (KF)
- sinçi** Boy, pos, endam (BV)
- siñek** Sinek (BM, DM, Gİ, KF, Kİ, TZ) *krş.* siğak, sinek (I)
- sini** Bakırdan değirmi geniş tepsi (İH)
- siñilde-** (Köpek) açlıktan havlamak (Kİ)
- siñirik** Ağızda bir bölge (BV)
- sinle-** Gizlenmek, saklanmak (İH)
- sinle** Mezarlık (KFT)
- sinlig** Dilenci (TZ)
- sipāhī** *far.* Sipahi, atlı (GT)
- si‘r** *ar.* Fiyat, narh (İM)
- sirāc** *ar.* Işık, kandil (İM)
- sirbençeñ** Bir hastalık (BV)
- sirçe** Serçe (BV) *krş.* çerçe, serçe, sirçe, sirşe, şerşe, şirşe
- sirçe** Serçe (TZ) *krş.* çerçe, serçe, serşe, sirçe, şerşe, şirşe
- sīrec** *ar.* Yağ elde edilen bir bitki (RH)
- siric** *ar.* Bir bitki (BV, RH)
- sirim** Üzengi kayışı, sırım (Kİ)
- siriş** *far.* Talihsizlik, müşkül durum (CC)
- sirmūze etük** *far. tr.* Kısa çizme (İM) *krş.* sermūze etük
- sis** Sis, sis rengi (DM, TA)
- sisen** *far.* Susam (BV) *krş.* simsim, sīsam, susam, süsen
- siş** Şiş, şişkinlik (İH) *krş.* şiş
- sişik-** İsabet etmek, bulaşmak, değmek (İH)
- sitāre** *far.* Karı ile koca arasında kalan ev (KFT)
- sivek** Dayanak yeri (İN)
- sivilçi** Sivilce (İH)
- siviş-** Kimseye sezdirmeden kaçmak (İH)
- sivri çibin** Sivrisinek (BM) *krş.* süri çibin, süre şibin, süvrü çibin
- siy** Sidik, idrar (CC)
- sobı** Çene ve yanağın düzlüğü (Kİ) *krş.* sobu
- sobu** Çene ve yanağın düzlüğü (Kİ) *krş.* sobı
- soçul-** Soyunmak (CC)
- sofra** *ar.* Sofra, yemek tepsi (GT, İH)
- soğan** Soğan (BM, BV, CC, DM, GT, Kİ, RH, TA, TZ) *krş.* şoğan
- soğan** Soğan (KK) *krş.* soğan
- soğanğuş** Şahin, doğan (BM)
- soğlak** Koyun (BM)
- soğrı-** Uyuşmak (Kİ)
- soğulčan** Solucan, karın yılanı (İH, TZ) *krş.* solunčan, sovlačan, sovulšan, sulunčan, şovulšan
- soğulu-** saplamak, geçirmek (İH)
- soğun-** Sıkulmak, büzülüp saklanmak (İH)
- soğran-** Matem tutmak (CC)
- sohta** Kan sucuğu (CC)
- soğ barmak 1.** Şahadet parmağı (Kİ)

- krş.* suğ barmak **2.** Orta parmak (TA)
- soğ göz** Gözü doymaz, aç gözlü (İH)
- soğak** Ala renkli geyik (İH)
- soğak** *ar.* Sokak (İH)
- soğlan-** İsteği artmak (TZ)
- soğlandır-** Teşvik etmek (TZ)
- soğlık** Aç gözlülük, göz doymazlık, hırs (İH, TA)
- soğran-** Ağzı içinden anlaşılmaz söz söylemek (İH)
- soğum** Lokma, parça (BM, TA, TZ)
- soğur** Kör, tek gözlü, şaşı (CC, İH, KK, MG, TZ)
- şoğuta-** Ağlamak (BM)
- solı-** Solumak (Kİ) *krş.* solu-
- solu-** Solumak (CC) *krş.* solı-
- soluğun** Soluyan, nefes alan (Kİ)
- solunçan** Sülük, solucan (Kİ) *krş.* soğulçan, sovlaçan, sovuşan, suluçan, sovuşan
- somun** *rum.* Somun, çörek (İH, TZ) (I)
- soñaçak** Ayak ökçesi (İM)
- soğğur** Doğan, şahin türünden bir kuş (CC) *krş.* sonçur, sunçur (II)
- sonkulda-** İnmek, ıklamak (İH)
- sonçur** Doğan, şahin türünden bir kuş (BM, Kİ) *krş.* soğğur, sunçur (II)
- soralçı** Süzgeç, süzgülü (TZ)
- sorat** Türkiye buğdayı, Mısır buğdayı (BM)
- sorğun** Uzun salkım söğüt, sorgun ağacı (İH, Kİ)
- şorma** Bir cins içki, boza (DM, Kİ)
- sorp** Gafleten, bilmeyerek (Kİ)
- soruğ** Olgunlaşmış (KFT)
- sorun-** Sünmek, uzamak (TZ)
- sorut-** Yüzünü azdırmak, çalım satmak, kafa dikmek (İH)
- sovlaçan** Solucan, sülük (BM) *krş.* soğulçan, solunçan, sovuşan, suluçan, şovuşan
- sovrun-** Sıyrılmak (TZ)
- sovuşan** Solucan, sülük (TZ) *krş.* soğulçan, solunçan, sovlaçan, suluçan, şovuşan
- sovun** Yaban keçisi, antilop (BM, Kİ)
- sovuşak** Ökçe (CC)
- sovur-** Savmak, savurmak (TZ) *krş.* savur-, sovor-
- şovur** Yabanî geyik (Kİ)
- sovuşla-** Yavaşça ses vermek (TZ)
- soy-** Soymak, hırsızlık etmek (İM)
- soyalaşı gel-** Birbiri ardınca gelmek (İH)
- soyka** Kaftan (İH)
- soylak tişli** Sivri dişli, ısırğan dişli (TZ)
- soytar-** Saplamak, kısılmak (İH)
- soyun-** Soyunmak (BV)
- soyurğa-** Bir hakani tahttan indirme (TZ) *krş.* soyurğa-
- soyurğa-** *moğ.* Lütuf bahşetmek, rahmet eylemek (CC)
- soyurğal** *moğ.* Lütuf, ihsan, inayet (CC)
- soyurğat-** İnayet bulmak (CC)
- soyurğa-** Bir hakani tahttan indirme

- (TZ) *krş.* soyurğa-
- söbi** Söbü, sivri şey (TZ) *krş.* söbü
- söbü** Söbü, sivri şey (İH) *krş.* söbi
- sögen balık** İt balığı (İH)
- söglün-** Kebap olmak, kavrulmak (Kİ)
- söğüt-** Diz çökmek (İH) *krş.* sökut-
- sökel** Hasta (BM, GT, İM, Kİ, TA) *krş.*
sögen *sökel ol-* hastalanmak (BM)
- sökelek** Hastalık (Kİ) *krş.* sökellik
- sökellik** Hastalık (BM, İM, TA) *krş.*
sökelek
- söklençe** Kebap (DM) *krş.* söklençi
- söklençi** Kebap (BM, TA) *krş.* söklençe
- söklenmiş et** Kesilmiş, inceltilmiş et (BM, TA)
- söklün-** Kebap yapılmak (TZ)
- sökrük** Ateşte veya güneşte kurutulmuş et (BM)
- sökük** Sökük, sökülmüş (İM)
- söküş (I)** Dil yarası, hakaret (CC)
- söküş (II)** Hastalanma (İH)
- söküt-** Diz çökmek (TZ) *krş.* sögüt-
- sölençü** Parçalanmış, kebablık et (TZ)
- söve-** Dayamak (İM)
- sövünçü** Dilim dilim kesilmiş et (Kİ) *krş.* sövündirgiçi sevindirici, sevindiren (CC)
- söyken-** Sırtını dayamak (İH, İN, TZ)
- söykenmeklik** Dayanma (KFT)
- su'al** *ar.* Öksürük hastalığı (BV)
- şu'bān** *ar.* Biyik yılan, ejderha (GT)
- subaşı** Serasker, komutan (İH) *krş.* sübaşı
- şubh** *ar.* sabah (GT, İM)
- şubh-dem** *ar. far.* Sabah vakti (GT)
- suç** Suç, günah (BM, Kİ) *krş.* suç
- suçu-** Sıçramak, tepinmek (BV, MG)
- suçuḥ** Bağırsak (CC)
- suçul-** Soyunmak (CC, Kİ)
- şuda'** *ar.* Bir at hastalığı (BV)
- şūf** *ar.* Yün (CC)
- şuffa** *ar.* Sofa (İM) *krş.* şofa
- sufli** Sulu, su dolu (İM)
- şufra** *ar.* Bir bitki (BV)
- sufra** Baca (CC)
- şuḡır şavşar** Gelincik (TA)
- suh** Haris, aşırı istekli (CC)
- suhlan-** Göz dikmek, harislenmek (CC)
- şuhra (I)** *ar.* Zorla ve ücretsiz gördürülen iş, angarya (GT)
- şuhra (II)** *ar.* Alay etme, eğlenme (GT, İM)
- şuhūr (I)** *ar.* Seherler (İM)
- şuḵ barmaq** Şehadet parmağı (İH) *krş.* soḵ barmaq 1
- şuḵlık** Hırs, arzu, heves (CC) *krş.* suḵluk
- şuḵluḵ** Hırs, arzu, heves (CC) *krş.* suḵlık
- şuḵül-ı ḥayıl** *ar.* At pazarı (KFT)
- sulaḵ** Sulak, sulu yer (BV) *krş.* suvlaḡ
- sulanḡır** Gelin kadın, gelincik (TZ)
- şulb** *ar.* Sert, katı (MG)
- şulbī** *ar.* Birinin soyundan gelme (KF)
- şulḥ** *ar.* Barış, uzlaşma (Gİ, GT, İM, KFT)

- suluğ (I)** Kemer ile asılan çanta (Kİ)
- suluğ (II)** Bir bitki (BV)
- sulunçan** Solucan, sülük (Kİ) *krş.* soğulçan, solunçan, sovlaçan, sovuşan, şovuşan
- sumağ** Bir bitki (BV)
- şun‘** *ar.* Kudret, yapma (İM)
- şun-** Elini uzatmak (TA)
- sunçuk** Halef, birinin yerine geçen (Kİ)
- sunus** Bir genişlik ölçüsü, başparmakla işaret parmak arasındaki mesafe (BM)
- sūr** *ar.* Sur, kale duvarı (KFT)
- şüre(t)** *ar.* Kur’anıkerim’in 114 bölümünden her biri (Gİ, GT, İM, KF, MS)
- surtlan** Sırtlan (KK) *krş.* sırtlan, şırtlan
- şurūf yel** *ar. tr.* Sabahları dalga dalga esen rüzgâr (DM)
- suruğ** Sırık, olta vb. sıırığı (CC) *krş.* sı- rıh
- susam** *ar.* (< sīsām) Susam (İH) *krş.* simsim, sīsām, sisen, süsen
- susmār** *far.* Kertenkele (İM, TZ)
- sust** *far.* Çürük (CC)
- susun** İçki (CC)
- suş** Suç, günah (TZ) *krş.* suç
- suv-** Yıkanmak (İM)
- suvseb** *ar.* Bir bitki (BV)
- suvul-** Geri çekilmek (CC)
- şuyak** Hayvanları sulama (TA)
- suza-** Sünmek, uzamak (TZ)
- suzla-** Sıkılmak, daralmak (TZ)
- sü** Asker (TA)
- sübaşı** Komutan, serasker (TA) *krş.* su- başı
- sübhāne** *ar.* Allah sözünden sonra zik- redilen saygı sözü (GT)
- süçüd** *ar.* Secde etme, ibadet (Gİ, GT, İM, KF, MS) *süçüd-ı sehv* yanılma secdesi (İM) *süçüd-ı tilāva* tilâvet secdesi (İM)
- süçüdlü** *ar. tr.* İçinde secde bulunan na- maz (İM) *krş.* süçüdlü
- süçüdlü** *ar. tr.* İçinde secde bulunan namaz (KF) *krş.* süçüdlü
- süçi (I)** Üzümden yapılan şarap, içki (DM, İH) *krş.* sücü (I)
- süçi (II)** Tatlı, her şeyin tatlısı (KFT, Kİ) *krş.* sücü (II)
- süçre-** (At için) ayağa kayıp diz üstü dişmek (BM)
- süçü (I)** Üzümden yapılan bir şarap (TA) *krş.* süçi (I)
- süçü (II)** Tatlı, her şeyin tatlısı (Kİ, TA) *krş.* süçi (II)
- südd** *ar.* Engel olmak (İM)
- sügen** Hasta (MS) *krş.* sökel
- süglün** Sülün (İH)
- sügüm (I)** Bir sele uzunluğunda iplik ve benzeri (İH, TZ)
- sügüm (II)** Kanaat, aza razı olma (İH)
- sügümsüz** Kanaatsiz, aza razı olmayan (İH)
- sükker** *ar.* Şeker (BV, GT, KFT) sük- ker çamışı şeker kamışı (İM)
- sükkr** *ar.* Sarhoşluk (GT)

- süksük** Atın düzgün ve sür'atli olmaya bir çeşit yürüyüşü (MG)
- süksükle-** Atı süksük tarzında yürütmek (MG)
- süksün** Omuz başı, dal (İH)
- sükün** *ar.* Olgunluk (MG)
- süküt** *ar.* Susma (GT, KFT)
- süleymānī** *ar.* Bir kılıç çeşidi (MG)
- sülük** Sülük (BV, CC, İM, Kİ, TA, TZ)
- sülüş (I)** *ar.* Bir bitki (BV)
- sülüş (II)** *ar.* Üçte bir (Gİ, İM, KF, KFT, MG, MS)
- süm'a** *ar.* Göstermecilik, ikiyüzlülük (Gİ, İM, KF)
- süme** Sömek, mısır sömeği (BV)
- süme** **al-** Ölçsüz, hesapsız almak (İH)
- sümkür-** Sümkürmek (BM, Gİ, KF, Kİ, TZ) *krş.* simkir-, simkür-
- sümkürük** Sümük (KF, TZ) *krş.* simkirik, simkürük, sümrük, sümük (I)
- sümm** *ar.* Sekizde bir (İM)
- sümrük** Sümük (İM) *krş.* simkirik, simkürük, sümkürük, sümük (I)
- sümülde-** Boğazın temizlenmesi için öh öh diye ses çıkarmak (Kİ, TZ)
- sümülgün** Hastanın zihin dalgınlığı (Kİ)
- sümür-** Sömürmek, höpürdeterek içmek (İH)
- sün-** Uzamak, uzanmak (İN, Kİ, TZ)
- sünbüke** *ar.* At toynağının ucunun olması (BV)
- süngüçi** Süngü kullanan (TA) *krş.* süñüçi
- süñi** Süngü, kargı (DM, Gİ, GT, İM, İN, KF) *krş.* süñü, süngü
- süñig** Vücut, endam (BV)
- süñüçilik** Süngü kullanma işi, sanatı (MG)
- süñülçe** Küçük süngü (CC)
- sünüşek** Sünen, uzayan (İH)
- süprül- (I)** Süpürülmek (Kİ)
- süprül- (II)** Çekilip gitmek (Kİ)
- sürç-** Sürçmek, yanılmak (BV, TZ)
- sürçek** Hikâye (İM, Kİ)
- süre-** Sürmek, yerde sürüklemek (MG)
- sürek sırt** Bir tür su kertenkelesi (BM)
- süret** Darı (DM)
- süret** Rüzgârda kurutulmuş et (TZ)
- süri çibin** Sivrisinek (GT) *krş.* sivri çibin, süri şibin, süvrü çibin
- süri şibin** Sivrisinek (TZ) *krş.* sivri çibin, süri çibin, süvrü çibin
- süri tiş** Öğle vakti (TZ)
- sürmedān** *far. tr.* Sürme kabı (İM)
- sürmelik** Sürme, sürmelik (TA) *krş.* sürmelük
- sürmelük** Sürme, sürmelik (KFT) *krş.* sürmelik
- sürtüş-** Sürtüşmek (BV)
- sürtüştür-** Sürtüştürmek (BV)
- sürür** *ar.* Sürur, sevinç (BV)
- sürü-** Sürmek (Kİ, TZ)
- sürüçi** Sürücü, süren (KFT)
- sürük 1.** İnce yumuşak deri (CC) **2.** Deriden yapılmış yaygı (DM)

sürük sırt Nil nehri sahilinden bulunup hem suda hem de karada yaşayan bir canavar (Kİ)

sürün Sürü, koyun sürüsü (Kİ) *krş.* sürü (I), sürüv (II)

sürünceñ Yara (BV)

sürüşdür- Sürüştürmek (KFT)

sürüt- Sürdürmek (BV)

sürüv (I) Hareket, sefer (BM)

sürüv (II) Sürü, koyun sürüsü (CC) *krş.* sürü (I), sürün

süryānī ar. Süryanî (İN)

süsen far. Susam (BV, İH) *krş.* simsim, sisen, susam, süsen

süst far. Gevşek, tembel (BV, GT, İM, KFT)

süstel- Çekiçle düzelmek, yassılanmak (İH)

sütmek Yuvarlak şey, top (Kİ)

sütre ar. Perde, örtü (İM, KF, KFT)

sütürlük ar. tr. Örtmelik (KFT)

süv- Kendine doğru sündürüp çekmek (İH)

süvelek tişli Sivri dişli, ısırğan dişli (TZ)

süvelt- Sivriltmek, dikmek, dorutmak (İH)

süvü Pergel (Kİ)

süyem Bir dikimlik iplik (TZ) *krş.* süyüm

süyrel- Sürünmek (TZ)

süyüm Bir dikimlik iplik (TZ) *krş.* süyem

Ş

şāb ar. Genç (GT)

şabad Usta, akıllı (TZ)

şa‘bān ar. Şaban ayı, Arabî ayların sekizincisi (Gİ, İM, KF, KFT)

şabat gün Cumartesi (CC)

şa‘be ar. Yağlamakta kullanılan bir nesne (BV)

şa‘de ar. Bir bitki (BV)

şādī far. Sevinç, memnurluk (GT)

şādmān far. Sevinçli (GT)

şaf Karıştırma, harmanlama (RH)

şāh bellūṭ far. Kestane (TA)

şāhid ar. Şahit, tanık (GT, İM, KFT)

şāhidlik ar. tr. Tanıklık, şahitlik (KFT)

şāhidsuz ar. tr. Tanıksız, şahitsiz (KFT)

şāhīn far. Şahin kuşu (DM)

şahm ar. İçyağı (BV)

şahş ar. Kişi, kimse, şahıs (GT)

şakı- Ötmek (İH)

şakī ar. Fena hareketli, haylaz (KF)

şakir ar. Şükreden, iyiliği unutmayan (GT)

şaklak Beyinsiz (TZ)

şaktur- Acı çektirmek (KK)

şal (I) Boz renkli at (DM)

şal (II) Kakım, as denen hayvan (TZ)

şal (III) Ayıp, noksan, kusur (TZ)

şal- Düdük, müzik aleti vb. çalmak (TZ) *krş.* çal-

şalgam Şalgam, turpa benzer yuvarlak sebze (CC, DM, GT, Kİ, TZ) *krş.* şalkam

şalkam Şalgam, turba benzer yuvarlak

- sebze (KK) *krş.* şalgam
- şalu** Bavlı, içine ot doldurulmuş hayvan derisi (TZ)
- şamruķ** Derenin derinliği (TZ)
- şān** *far.* Şan, şöhret (MG)
- şanaķşı** Çanakçı (KK)
- şanşmala-** Süslenmek (TZ)
- şanus** Başparmakla şehadet parmağı arasındaki mesafe (Kİ)
- şapaķlı** Çapaklı (TZ)
- şa‘rā** *ar.* sadaka toplanan yer (İM)
- şardak** *far. ar.* (< çārtāk) Çardak, taht (DM) *krş.* çardak (I)
- şarķ** *ar.* Doğu (İM)
- şarķī** *ar.* Doğuya ait, doğulu (KFT)
- şarlan-** Malik olmak, sahip olmak (TZ) *krş.* şırlan-
- şārlu** *far. tr.* Şehirli (KFT)
- şarman-** Kolunu sığamak, çemremek (TZ)
- şāş** *ar.* Başı örtülen örtü (Gİ, KF)
- şāşa-** Su boğazda durmak (TZ)
- şāşak** Yamalı ve eski elbise (TZ)
- şāşı** Şaşı, şehlā gözlü (İH, TZ) **şāşı**
- şāşķır-** Su boğazda durmak (TZ)
- şāşra-** Sıçramak (TZ) *krş.* sışra-
- şatb** *ar.* Kılıcın yüzündeki yol, oyuk (MG)
- şatıb** *ar.* Bir tedavi yolu (BV)
- şātırlıķ** *ar. tr.* Çeviklik (MG)
- şatla-** Parmak çıtlamak (TZ)
- şatlan-** Parmak çatlatmak, şık şık ses çıkarmak (TZ)
- şavķ** *ar.* Işık (İH)
- şavlı** Meşhur, ünlü, şanlı (TZ)
- şavt** *ar.* Kābe ziyaretinde Haceriyesvet’ten başlayıp şartı üzere dolanarak yine aynı yere gelmek üzere yapılan tavaf (İM)
- şaya** Döşeme, kaldırım (TZ)
- şāyet** *far.* Ola ki, şayet (İH) *krş.* şeyād
- şayfal-** Dağılmak, parçalanmak (TZ)
- şayır şimen** Çayır çimen (DM)
- şāzz** *ar.* Kural dışı (İM)
- şebbe** *ar.* Bir bitki (BV) *krş.* şıbbe
- şebbek** *ar.* Birbirine girdirme (İM)
- şebek** Şebek, çirkin (TZ)
- şebha** *ar.* Köstek (BV)
- şeb-kūr** *far.* Gece körü, gece görmeyen (İN, RH)
- şebrek** Yırtık bez parçası (KK)
- şebsem** Kınından çıkarılmış kılıç (Kİ)
- şecā‘at** *ar.* Yiğitlik, şecaat (GT, MG)
- şedd** *ar.* **1.** Sıkı bağlama (Gİ, KF) **2.** Kemer, kuşak (GT)
- şedid** *ar.* Katı, sıkı (MG)
- şef‘a** *ar.* Çift, tek olmayan (Gİ, Kİ)
- şefā‘at** *ar.* Birinin suçunun affi veya dileğinin kabulü için edilen aracılık (Gİ, GT, İM, KF)
- şefā‘atçi** *ar. tr.* Şefaata eden (İM, KFT)
- şefī‘** Şefaata eden (GT, KFT)
- şefiķ** *ar.* Şefik, şefkatli, merhametli (BV)
- şefre** *ar.* Kılıcın ağzı (MG)
- şehādāt** *ar.* Şahitlikler, tanıklıklar (KFT)
- şehādet (I)** *ar.* **1.** Allah’ın birliğine

- şehadet etme (Gİ) şehâdet barmağı
işaret parmağı, şehadet parmağı
(İM, İN) **2.** Şahitlik, tanıklık (Gİ,
İM, İN, KF, KFT, MG)
- şehâdet (II)** *ar.* Şehitlik (İM, KF)
- şehd** *ar.* Bal (GT)
- şehriyâr** *far.* Hükümdar (GT)
- şehvet** *ar.* Aşırı istek (Gİ, GT, KF,
KFT) *şehvet suyu* meni, döl suyu
(KFT)
- şekâvet** *ar.* Bahtsızlık, kutsuzluk (GT)
- şekirdek** Çekirdek (DM) *krş.* çekirdek,
çekürdek, çeerdek
- şeklenmeklik** *ar. tr.* Kuşkulama
(KFT)
- şem‘a** *ar.* **1.** Bal mumu (BV) **2.** Mum
fiteli (İM)
- şemâvil** *ar.* Huylar, tabiatlar (GT, MG)
- şemme (I)** *ar.* Pek az, bir nebze (GT)
- şemme (II)** *ar.* Bir kere koklama (BV)
- şemmir** *ar.* Acele (KF)
- şems** *ar.* Güneş (GT)
- şen** Şen, sevinçli, mamur (TA) *krş.* şin
- şengül** *far.* Zarif ve işveli sevgili (GT)
- şenhıyâr** *ar.* Salatalık (İM)
- şenî‘** *ar.* Kötü (KFT)
- şer‘** *ar.* Şeriat, dinin kuralları (Gİ, GT,
KF, MG)
- şer‘an** *ar.* Dine uygun olan (İM)
- şerat** *ar.* Neşter (BV)
- şeref** *ar.* Büyüklük, ululuk (GT, İM)
- şerefe** *ar.* Minarede ezan okunan yer
(İM)
- şerement** Becerikli, elinden iş gelen
(DM)
- şerez** *yun.* Çerez, yemek dışında yenilen şeyler (TZ)
- şerh** *ar.* İzah, açıklama, yorum (İM,
MG)
- şer‘î** *ar.* Dinle ilgili (İM)
- şerîha** *ar.* Et dilimi (BV)
- şerîk** *ar.* Ortak (Gİ, GT, KF)
- şerşe** Serçe (TZ) *krş.* çerşe, serçe,
serşe, sirçe, sirşe, şirşe
- şerü** Ordu, asker (DM, TZ) *krş.* çeri,
çerig, çeyri, şeri *şerü başı* komutan
(DM) *krş.* çeri başı, çerig başı
- şetik** Kedi (DM) *krş.* çetik, çetük, şetük
- şetlegen** Fındık, fıstık (DM) *krş.* çatla-
vuk, çetlevük, çetleyik, şetlevük
- şetlevük** Fındık, fıstık (TZ) *krş.* çatla-
vuk, çetlevük, çetleyik, şetlegen
- şetük** Kedi (DM, KK, TZ) *krş.* çetik,
çetük, şetik
- şevir-** Çevirmek, döndermek (KK) *krş.*
çevür-, çövür-, şövür-
- şevnir** *ar.* Çörek otu (BV)
- şevre-** Çevirmek, aktarmak (TZ)
- şevren-** Çevrilmek, aktarılmak (TZ)
- şevvâl** *ar.* Şevval ayı (Gİ, GT, İM, KF)
- şey** *ar.* Şey, nesne (İM)
- şeyâd** *far.* (< şâyed) Şayet, ola ki (İM)
- şeyin** Nasıl, nice (TZ)
- şeysi** Bir hastalık (BV)
- şezâ** *ar.* İnciğe yapışık sinir başındaki
kemik (BV)
- şibbe** *ar.* Bir bitki (BV) *krş.* şebbe
- şibke** Bir at hastalığı (BV)

- şıbşık** Serçe (DM) *krş.* çapçuk, çibçuk, çıpçak, çıpçık, çıpçuk, çıpçık, şıfşak, şıpşık
- şıfşak** Serçe (KK) *krş.* çapçuk, çibçuk, çıpçak, çıpçık, çıpçuk, çıpçık, şıbşık, şıpşık
- şih (I)** Bir bitki (BV)
- şık- (II)** Şikâyet etmek (KK) *krş.* şağ- (VII)
- şıkrağ** Dolap (TZ)
- şılbık** Sopa, baston (TZ)
- şıngıl** Derin (TZ)
- şıngla-** Çınlamak (TZ)
- şıpılda-** Yavaşça ses vermek (TZ)
- şıpşık** Serçe (TZ) *krş.* çapçuk, çibçuk, çıpçak, çıpçık, çıpçuk, çıpçık, şıbşık, şıfşak
- şırağlan-** *far. tr.* Aydınlanmak (TZ)
- şıray** Renk (TZ) *şırayı kayıt-* rengini atmak (TZ)
- şırdağ** Kuduz veya atlarda beyin hastalığı (CC)
- şırıt** *ar.* Delme (BV)
- şırlağan** Susam yağı (İH)
- şırlan-** Malik olmak, sahip olmak (TZ) *krş.* şarlan-
- şırşa** Sırça, cam (TZ) *krş.* sarça, sırça, sırşa
- şırşık** Sığırcık kuşu (TZ) *krş.* sığırçık, sığırçık, sığırçuk
- şırurğan** Yağ (KFT)
- şıryık** Bir at hastalığı (BV)
- şış-** Sıçmak (KK) *krş.* sıç-, sış-
- şışkan** Sıçan, fare (TZ) *krş.* sıçan, sıçğan, sıçkan, sışan, sışkan, sışkan
- şışra-** Sıçramak (TZ)
- şıytağ** Bahaneli, özürlü (TZ)
- şıba** Yağmur gibi ok yağdırma (İN)
- şibülde-** Yavaşça ses vermek (TZ)
- şigin** Omuz (DM, KK) *krş.* çigin
- şikāl** *far.* Atın bacağındaki beyazlık (BV, RH)
- şikāllen-** *far. tr.* Kösteklenmek (BV)
- şikāyet** *ar.* Şikâyet (GT)
- şikembe** *far.* İşkembe, karın (İH)
- şikence** *far.* İşkence (GT)
- şimen** *far.* (< çemen) Çimen, çayır (TZ) *krş.* çümen (I), şimgen
- şimgen** *far.* (< çemen) Çimen, çayır (TZ) *krş.* çümen (I), şimen
- şin** Şen, mamur, sevinçli (İH) *krş.* şen
- şinük** Şinik, bir tür tartı (İH)
- şir** *ar.* Şiir (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG)
- şir** *far.* Aslan (GT)
- şıra** *far.* Şıra, usare (CC) *krş.* şire
- şirāzlan** *far. T.* Kitap ciltlerinin iki ucunda bulunan ve yaprakları muntazam tutan ibrişimden ince şeridin takılması (İM)
- şire** *far.* Şıra, usare (İM) *krş.* şıra
- şirec** *ar.* Donyağı (İM)
- şir-i hişt** *far.* Pamuk çiçeğinden yapılan kuvvet macunu (CC)
- şiriç** *far.* (< sirış) Çiriş, çiriş otunun kökünden yapılan bir tür tutkal (BV) *krş.* çiriş
- şirk** *ar.* Allah'a eş koşma (İM, KFT)

- şirşe** *far.* Şen, şatır (Kİ)
- şirşe** Serçe (TZ) *krş.* çerçe, serçe, serşe, sirçe, sirşe, şerşe
- şışdür-** Şişirmek (RH)
- şışek (I)** 1. İki veya üç yaşında dişi koyun (BM, Kİ, TA, TZ) 2. Oğlak, keçi yavrusu (TZ)
- şışik** Şişik, şişmiş, kabartı (BV, CC, TZ) *krş.* şişük
- şışil- (I)** Yayılmak (İM)
- şışil- (II)** Şişilmek, şişirilmek (BV)
- şışle-** 1. Kızartmak, kebab yapmak (BM, Kİ, KK) 2. Şişe dizmek (GT, TZ)
- şışlen-** Et ateşle kebab olmak (İM, TZ)
- şışlik** Kebab (DM, KK)
- şışmek (I)** Şişme, şişkinlik (BM, CC)
- şışmek (II)** Bir at hastalığı (RH) *krş.* şişmiş
- şışmiş** Bir at hastalığı (RH) *krş.* şişmek (II)
- şışük** Şişik, şişmiş, kabartı (BV) *krş.* şişik
- şive** *far.* İşve, naz, cilve (GT)
- şoh** *far.* (< şüh) Hoppa, yaramaz (İH)
- şoşmar** Çomak, topuz (DM, KK) *krş.* çokmar (II), çomak, çomuk, çumuk
- şoşkra-** Kabarmak (TZ)
- şom** *far.* (< şüm) Uğursuz (RH)
- şomluğ** *far. tr.* Uğursuzluk (RH)
- şorultu** Bir kaba dökülen suyun, sütün çıkardığı ses (İH)
- soşulşan** Solucan, sülük (TZ) *krş.* soşulşan, solunşan, soşlaşan, soşulşan, sulunşan
- şöhret** *ar.* Şöhret, ün, ad yapma (İM)
- şörek** Çörek, francala, somun (TZ) *krş.* çörek
- şörli** Sanlı, ünlü, namlı (TZ)
- şövür-** Çevirmek (TZ) *krş.* çevür-, çevür-, şevir-
- şöyle** Şöyle, şu şekilde (KFT)
- şu'al** *ar.* Kızarıklık (BV)
- şuf'a** *ar.* satılan veya karşılık şartıyla hibe edilen bir akarın müşteriye kaçma mal olmuşsa, o miktarı vererek, müşteri veya satıcısından zorla alıp sahiplenmek (İM, KF)
- şuğl** *ar.* İş, uğraş (GT)
- şuğāk (I)** *ar.* Atın bacağındaki tüylerin dökülmesi (RH)
- şuğāk (II)** *ar.* Yarıklar (BV)
- şulğa-** Dolamak, sarmak (TZ) *krş.* çulğa- (I)
- şulğu** Dolak, dizden aşağıya sarılan bez (TZ)
- şumuş** Çomak (DM) *krş.* çokmar, omak, çumuk, şoşmar
- şür** *far.* Tuzlu, acı (GT, İM)
- şüre** *ar.* Çorak, verimsiz (GT)
- şuval** *far.* Çuval (DM) *krş.* çuval
- şuyun** Çin demiri (TZ)
- şübe** *ar.* (< cübbe) Cübbe (TZ)
- şüdd** *ar.* Gitme, gidiş (Gİ)
- şük** Erkeklik organı (DM) *krş.* çük
- şükrlen-** *ar. tr.* Şükredilmek (İM)
- şükürlü** *ar. tr.* Memnunluk, minnettarlık (KF)

şüniz *far.* Bir çiçek (BV, RH)
şüprek Yıpranmış, eski (DM, TZ) *krş.*
 çiprek, çöpreg, çöprek (I), çüprek (I)
şürşek Arık deve (TZ)
şürü *ar.* Başlama, girişme (İM, MG)
şüşür- Aksırmak, hapşürmek (KK,
 TZ)
şüşüş Kuru üzümünden yapılan bir tür şa-
 rap (KK)

T

ṭā *ar.* Arap alfabesindeki tı harfi (KF,
 İM)
ṭā' *ar.* İtaat etme, boyun eğme (İM)
 TA, TZ) *krş.* salkım
ta'lik *ar.* Asma, asılma (İM)
ta'accüb *ar.* Hayret, şaşma (GT)
ta'alluk *ar.* İlgisi olma, ilgisi olan, ait
 olma (GT, İM, KFT, MG)
ta'annüd *ar.* İnatlaşma (KFT)
ta'arruz *ar.* Sataşma, saldırma (GT,
 İM, MG)
ta'aşub *ar.* Tutuculuk, dogmatizm
 (KFT)
ṭā'at *ar.* 1. İbadet, Allah'ın emirlerini
 yerine getirme (Gİ, GT, İM, İN, KF)
 2. Hizmet (Gİ, GT)
ṭab' *ar.* Tabiat, huy, yaratılış (GT)
tāb *far.* Işık (GT)
ṭabaḳa *ar.* Kat, sınıf (İN)
ta'bān *ar.* Yorgun, bitkin, bitap (GT)
ṭabil *ar.* Tabla (BV)
tābi' *ar.* Bağlı olan, tâbi (Gİ, İM, KF)
tābi'in *ar.* Hz. Muhammed'i görmüş
 olanlar (Gİ, İM, KFT)

ta'bīr *ar.* Tabir, yorma, yorumlama
 (GT)
ta'biye *ar.* Tertip, yerli yerine koyup
 düzenleme (GT)
ṭabṭab *ar.* Atın alt dudağının şak şak
 etmesi (BV)
ṭabu Hizmet (TA) *krş.* ṭapı, ṭapu, ṭapug
 (I) *ṭabu it-* hizmet etmek, hizmetinde
 bulunmak (TA) *krş.* ṭapı it-, ṭapu it-
ṭabuh Saygı, hürmet (CC)
ṭabula- Hizmet etmek (KK)
ṭabuş- Tartışmak (CC)
tacirlik *ar. tr.* Ticaretle uğraşma, tüc-
 carlık (KFT) *krş.* tacirlik, tācirlik
ta'cīl *ar.* Acele etme, çabuklaştırma
 (GT, İM)
tācir *ar.* Tüccar, ticaretle uğraşan (Gİ,
 GT, İM, KF)
tācirlik *ar. tr.* Ticaretle uğraşma, tüc-
 carlık (İM) *krş.* tacirlik, tācirlik
tācirlik *ar. tr.* Ticaretle uğraşma,
taçik Tecimen, bezirgan (TZ)
ta'dīl *ar.* Düzeltme, doğrulama (KFT)
ta'dīl-i erkān namazını adabına uygun
 kılma (İM)
tafaḳ *ar.* Bir işe başlayıp onu devam et-
 tirmek (KFT)
tafarçuḡa Eğlence olarak (CC)
tafaruc Eğlence (CC)
tāfi *ar.* Su üzerine çıkan balık (İM)
tafşil *ar.* Açıklama, ayrıntı (Gİ, İM)
taḡal- Dağılmak, parça parça olmak
 (Kİ) *krş.* daḡıl-, taḡıl- (I)
taḡar Omuz (İM)

- tağarcık** Dağarcık (Kİ, TZ) *krş.* tağsırçık
- tağayyür** *ar.* Değişme, başkalaşma (BV, GT, İM)
- tağdıl**- Şaşırma (MG)
- tağıl**- (I) Dağılmak, parça parça olmak (BV, İM) *krş.* dağıl-, tağal-
- tağıl**- (II) Nefret etmek, kaçmak (İM)
- tağıt**- Dağıtmak (GT)
- tağî** *ar.* Azgın, isyankâr (GT)
- tağla**- Yara açmak (Gİ, KF, Kİ)
- tağlava** Boğazın tavanı (KK)
- tağsırçık** Dağarcık (TZ) *krş.* tağarcık
- tağyîr** *ar.* Değiştirme, bozma (Gİ, KF, KFT, MG)
- tağza** Teyze (BM) *krş.* dayıza, diyaza, eze, tay eze
- tağammül** *ar.* Dayanma, katlanma (BV, GT)
- tağarrî** *ar.* Arama, araştırma (Gİ, İM, KF)
- tağayyür** *ar.* Hayran olma, hayret, şaşma (GT)
- tağfif** *ar.* Hafifletme (İM)
- tağfife** *ar.* Hafif ve ince sarık, geceleyin veya evde sarılan sarık (GT)
- tağhir** *ar.* Temiz (KFT)
- tağhiyyât** *ar.* 1. Selâmlar, dualar (Gİ, KF, MS) 2. Namazın ka'delerinde okunan "ettehiyyatü" duası (İM, KF)
- tağhiyyatü'l-mescid** mescide veya camiye girildiğinde kılınan namaz (KFT)
- tağhiyyet** *ar.* Selâm, dua (BV, Gİ, İM)
- tağmîd** *ar.* Allah'a hamdetme (İM)
- tağrîme** *ar.* Namaza başlarken tekbir alma (GT) *tağrîme bağla*- namaza başlama, tekbir alma, el bağlama (GT)
- tağrîr** *ar.* Yazma, yazılma (MG)
- tağsîn** *ar.* Beğenme, takdir (GT)
- tağûn** *ar.* Değirmen (BV)
- tağ** *ar.* Bina kemeri (İM)
- tağka** *ar.* Pencere (BV, GT)
- tağaddüm** *ar.* İleri geçme, öne çıkma (MG)
- tağarrüb** *ar.* Yaklaşma, yakın olma, yakınlık (GT, İM)
- tağazâ** *ar.* Sıkıştırma, zorlama, tazyik (GT)
- tağrîb** *ar.* Yaklaştırma, yakınlaştırma (GT)
- tağrîr** *ar.* Anlatma, söyleme (GT)
- tağşîr** *ar.* Eksik, noksan, kusur (Gİ, GT, KF, KFT, MG)
- tağşîrlîk** *ar. tr.* Kısaltma (İM)
- tağşîrlik** *ar. tr.* Kusurluluk, noksanlık (BV)
- tağtî'** *ar.* 1. Kesme, parçalama (GT) 2. Edebiyatta bir mısra veya beyti veznine göre ayırıp okuma (GT)
- tağtî** *ar.* Bir hastalık (BV)
- tağva** Ok atmanın usullerinden biri (İN)
- tağviyet** *ar.* Kuvvetlendirme, takviye (GT)
- tağlaşman** Dalaşan, kavgacı (CC)

- ṭal‘at** *ar.* Yüz, çehre, suret (GT)
- talav** Talan, yağma (TZ)
- talaz (I)** Dalga (İH, TZ)
- talaz (II)** Fırtına (TZ)
- talıbı-** Çırpınmak (Kİ)
- ṭalışman** Fakih, fıkıhla uğraşan (DM)
- ṭāli‘** *ar.* Talih, kısmet (GT)
- ṭālib (I)** *ar.* İsteyen, istekli (GT)
- ṭālib (II)** *ar.* Hasımın arka tarafında olan kişi, kovalayan (MG)
- talkala-** Bir işi önemsemeyip geri bırakmak (İH)
- talkazlık** Fitne, fesat (İH)
- talmav** Maskara (TZ)
- ṭa‘m** *ar.* tat, lezzet (İM)
- ṭam‘ it-** *ar. tr.* Tamah etmek, açgözlülük etmek (BM)
- ṭama‘** *ar.* Tanah, açgözlülük (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG)
- ṭamaker** *ar. far.* (< ṭama‘kār) Tamahkār, aç gözlü (CC)
- ṭama‘lık** *ar. tr.* Açgözlülük (Gİ)
- tamaşalan-** Gezmek, gezinti yapmak (Kİ)
- tamuğlı** Cehenneme girecek olan,
- tan tarı** Kabuğu soyulmuş darı (Kİ)
- tana‘um** *ar.* Bolluk ve nimet içinde rahat yaşama (GT)
- tañaz-** Şiş kızarmak, şiddetlenmek (Kİ)
- ṭanbūr(e)** *ar.* Tambur, bir tür müzik aleti (Gİ, İM, KF)
- ṭa‘ne** *ar.* Yerme, çekiştirme (GT, İM) *krş.* ṭa‘n
- tañırda-** Tın tın ses çıkarmak (İH)
- tañklat-** Bildirmek (CC)
- tañış-** Kızarmak, ateşlenmek (CC)
- tañış** Mucize (CC) *krş.* tañuş
- tañışık** Danışım, müşavere (Kİ)
- tañışman** Danışman (İH, TZ)
- tañla** Damla (BV) *krş.* ṭamla
- tañlaçık** Harikulâde (CC) *krş.* tañlaçılığ
- tañlançılığ** Harikulâde (CC) *krş.* tañlançılık
- tañlaş-** İncelemek, denemek (CC)
- tañuş** Mucize (CC) *krş.* tañış
- tap tik** Sessiz, sakin (İM)
- tap** Yeter, kâfi (Kİ)
- tapala-** Kızılacak bir işi inadına yapmak, nisbet yapmak (İH)
- tapçağ** Hükümdar tahtı (TZ)
- ṭapı** Hizmet (BM) *krş.* ṭabu, ṭapu, ṭapug (I) *ṭapı it-* hizmet etmek (BM) *krş.* ṭabu it-, ṭapu it-
- ṭapu** Hizmet (Gİ, İM, KF, Kİ) *krş.* ṭabu, ṭapı, ṭapug (I) *ṭapu eyle-* hizmet etmek (TZ) *ṭapu it-* hizmet etmek (BM) *krş.* ṭabu it-, ṭapı it-
- ṭapuçı** Hizmetçi (DM) *krş.* ṭapuğçı
- ṭapuğ (I)** Hizmet (GT, İM, MG) *krş.* ṭabu, ṭapı, ṭapu
- ṭapuğ (II)** Huzur (GT, MG)
- ṭapuğçı** Hizmetçi (GT, İM) *krş.* ṭapuçı
- tar tirlik** Geçim sıkıntısı (İM)
- ṭarab** *ar.* Sevinç, şenlik (GT, İM)
- tarac** *İt.* (< terraza) Taraça, üstü açık yer, teras (CC)
- tarakalat-** Ata tarakalı yürüyüşünü

- öğretmek (RH)
- tarakalu** Atın bir yürüyüş ve koşma şekli (RH)
- tarakşı** Tarakçı (KK)
- tarançubin** *far.* Elhacı bitkisinden yapılan kuvvet macunu (CC)
- tarat- (I)** Isıtmak, sıcak olmak (Kİ)
- tarat- (II)** Öğütmek (TZ)
- tardar** Bir bildircim türü (BM) *krş.* tar-tar, tartaz
- tārem** *far.* Gök kubbe (GT)
- tarfa** *ar.* Bir bitki (BV)
- tarh (I)** *ar.* (Bir malı) belli bir bedelle almaya mecbur etme, salma (GT)
- tarh (II)** *ar.* (Bir şeyi) yöneltmek, doğrultmak (MG)
- tarhana(h)** *far.* Tarhana (BM, DM, TZ)
- tarıma** Düz olmayan, engebeli (CC)
- tarī** *far.* Taze, taravetli (GT)
- ta'rif** *ar.* Anlatma, tanım (İM)
- tarik** *ar.* Yol, usul (GT, İM, MG)
- tarika(t)** *ar.* Tarikat, yol, usul
- tarqa** *ar.* Bir at hastalığı (BV)
- tarla** Tarla (İH) *krş.* tarla, tarlav
- tarla** Tarla (TA) *krş.* tarla, tarlav
- tarlav** Tarla (CC) *krş.* tarla, tarla
- tartar** Bir bildircim türü (BM) *krş.* tar-dar, tartaz
- tartaz** Bir bildircim türü (TZ) *krş.* tar-dar, tartar
- tās** *far.* (< tās) Kayıp, yok olmuş (CC, GT, İM, KFT) *krş.* tās, taş (II) *tās bar-* kaybolmak (Kİ) *krş.* tās bol-, taş bol-, taş bar- *tās bol-* kaybolmak, zayi olmak (CC, TZ) *krş.* tās bar-, tās bol-, taş bar-
- tāş** *far.* (< tās) Kayıp, yok olmuş (DM, TA) *krş.* tās, taş (II) *tāş bol-* kaybolmak, zayi olmak (TA) *krş.* tās bar-, tās bol-, taş bar- *tāş eyle-* kaybetmek, zayi etmek (TA)
- taşarruf (I)** *ar.* Sahip olma, irade (GT, İM, İN)
- taşarruf (II)** *ar.* Tutumluluk (KFT)
- taşavvuf** *ar.* Tasavvur (GT)
- taşavvur** *ar.* Tasarlama, kafada kurma, düşünme (GT, İM)
- tasdik** *ar.* Doğrulama, onama (Gİ, GT, İM, KF)
- tāse** *far.* Tas, kap (BV) *krş.* tas, tast
- tasma** *moğ.* (< tasama) Tasma, halka (MG, MS)
- tastar** *far.* (< destār) Masa örtüsü (CC)
- taş (II)** *far.* (< tās) Kayıp (DM) *krş.* tās, tās taş bar- zayi olmak, kaybolmak (BM) *krş.* tās bar-, tās bol-, taş bol-
- taşak** Taşak, husye, testis (CC, DM, İM, Kİ, KK, RH, TA, TZ) *krş.* daşak
- taşaksız** Hadım (DM)
- taşıl- (I)** Islanmak (BM)
- taşıl- (II)** İyileşmek (BM)
- taşın-** Taşınmak, göçmek (İM)
- taşındır-** Ayağını kaydırmak, saptırmak (İM)
- taşıt** Taşıyıcı (BV)
- taştıb** *ar.* Yazılmış yer (BV)
- taṭ (II)** Çiftçi, köylü (DM, Kİ, TZ)

tat *far.* (< tāt) Ecnebi, yabancı, Türk olmayan (BM, İH)

taṭavvu‘ *ar.* Farz olmayan ibadette bulunma (Gİ, İM, İN, KF, KFT)

tatıḳ- Köylü gibi konuşmak (Kİ)

ṭav‘an *ar.* İsteyerek (GT)

ṭav‘an ve kerhen *ar.* İster isteme (GT)

tavar Davar, hayvan (GT, KFT) *krş.* davar, tafar, tuvar (I)

ṭavāšī *ar.* Hadım, hadım ağası (İM, KFT)

ṭavdul- Şaşırmak (MG)

tavḥāne *far. tr.* Fukara meskeni, güçsüzler yurdu (İH)

ṭavīle *ar.* Hayvan sürüsü (GT)

ṭavḳ (I) *ar.* Takat, güç (Gİ)

ṭavḳ (II) *ar.* Gerdanlık (Gİ, KF)

ṭavşan Tavşan (DM, KK, TA, TZ) *krş.* davuşğan

ṭavşançıl Tavşançıl (TA)

ṭay Dayı (BM, TA) *krş.* tayı

ṭay eze Teyze (TA) *krş.* dayıza, diyaza, eze, tağza

ṭayın- Ayağa kaymak (BM)

tayın Uygurlarda dinî lider (Kİ)

ṭāyi‘ *ar.* Bir işi istekle yapan (KFT, MG)

ta‘yīn *ar.* Belli etme, ayırma (İM)

tayḳal- Sarsılmak (TZ)

ṭaylesān *ar.* Kışın giyilen bir elbise (İM)

ṭayy *ar.* Bükme, katlama (KF) *krş.* ṭay

ṭayyib *ar.* Hoş, güzel (GT, İM)

taz *far.* (< tāzī) Arap (Kİ)

taẓarru‘ *ar.* Yalvarma (GT, İM)

taẓı at Arap atı (Kİ)

ṭaẓı *far.* Arap atı (TA) *krş.* tāzī (I)

tāzī (I) *far.* Arap atı (Kİ) *krş.* ṭaẓı

tāzī (II) *far.* Arap (GT) *krş.* taz

ta‘zīmla- *ar. tr.* Yüceletmek, hürmet etmek (İM)

ta‘zīr *ar.* Azarlama (GT, İM, KFT)

ta‘ziyet *ar.* Baş sağlığı dileme, taziye (GT)

te Vakta ki, ta ki (BM) *krş.* ta

te‘emmül *ar.* İyice, etraflıca, düşünme, teemmül (GT)

te‘essüf *ar.* Eseflenme, teessüf, acınma (GT)

te‘hīr *ar.* Gecikme, geciktirme (Gİ, GT, İM, KF, KFT)

te‘şīr *ar.* Tesir, etki (GT)

te‘vīl *ar.* Söze ayrı mana vermeye kal-kışma, yakıştırma (Gİ, GT, İM, KF)

te‘ab (I) *ar.* Kir, pas (BV)

te‘ab (II) *ar.* Kıtlık (BV)

te‘ab (III) *ar.* Yorgunluk, sıkıntı (Gİ, KF, KFT)

te‘addī *ar.* Zulmetme, adaletsizlik (GT, İM)

teb‘ *ar.* Tâbi olma (İM)

tebdīl *ar.* Değiştirme (Gİ, İM, KF)

tebe‘iyyet *ar.* Tâbi olma (İM)

teberrā *ar.* Uzak durma (KFT)

teberru‘ *ar.* Bağış, bağışlama (Gİ, İM, KF, KFT)

teberrük *ar.* Uğur sayma (İM)

tebessüm *ar.* Gülümseme, tebessüm

- (Gİ, GT, İM, KF)
- tebiz** Tuzlu (İM)
- tebük** Bir tür çocuk oyunu (Kİ)
- tecāsür** *ar.* Cesaret gösterme, cür'et (GT)
- tecebbür** *ar.* Kibirilenme, büyüklenme (MG)
- tecellî** *ar.* Görünme ayan olma, tecelli (GT)
- tedārük** *ar.* Ele geçirme, edinme, tedarik (GT)
- tedbîr** *ar.* Çare, tedbir, tutulacak yol (GT, MG)
- tefāvüt** *ar.* Farklılık (Gİ, GT, İM, KF)
tefāvüt kıl- çark etmek, tesir etmek (GT)
- tefazzul** *ar.* Fazilet, üstünlük (MG)
- tefekkür** *ar.* Düşünme, tefekkür (GT, İM)
- teferrüc** *ar.* Gezme, gezip görme, eğlenme (GT)
- tefrî'** *ar.* Dal, budak salma (İM)
- tefrîṭ** *ar.* Normalden aşağı olmak (Gİ, KF)
- teftîş** *ar.* Araştırma, soruşturma, bir şeyin aranıp sorulması (Gİ, GT, KF)
- teget** Bir tür zift, reçine (BM)
- tegil** Değil (DM) *krş.* degül, devül, dögül, tegül, tögül, tüyül
- tegirme** Değirmi, yuvarlak (CC) *krş.* degirmi, tegirmi, teyirmi, tigirmi
- tegirmi** Değirmi, yuvarlak (İM, RH) *krş.* değirmi, tegirme, teyirmi, tigirmi
- tegirt-** (Un vb.) öğütmek (BM)
- teglü** Onun gibi, o şekilde (İN)
- tegme** Beheri, her biri (CC) *krş.* degme, teymee, tigma, time
- teгри** Değın, -e kadar (GT) *krş.* degri, deyrı, tigrü, tigrı (II), tigrü, tigrü
- tegrü** Doğru (İN) *krş.* tegürü
- tegül** Değil (KK, RH) *krş.* degül, devül, dögül, tegil, tögül, tüyül
- teğür-** Değdirmek, ulaştırmak (BV, İM, İN)
- teğürü** Doğru (İN) *krş.* teğrü
- tehlil** *ar.* Kelimeitevhid'i tekrarlama (Gİ, GT, İM, KF)
- tehnîk** *ar.* Bir hastalık (BV)
- tehniye** *ar.* Tebrik etme, kutlama (GT)
- tehzîb** *ar.* Islah etme, düzeltme (GT)
- tek tek** Sık sık (CC)
- tek tur-** Susmak, sakinleşmek (KK) *krş.* tik tur-
- tekbîr** *ar.* Tekbir (Gİ, GT, İM, KF, MS) tekbîr-i iftitâh namaza başlama tekbiri (İM) *tekbîr-i teşrîk* Kurban bayramında farz namazlardan sonra okunan tekbir (İM)
- tekellüm** *ar.* Söyleme, konuşma (GT)
- teket** Bir tür zift, reçine, katran (BM) *krş.* tekit
- tekim** Bir dilim (İH) *krş.* degi, degim
- tekit** Bir tür zift, reçine, katran (İM) *krş.* teket
- tekleç** Yengeç (DM)
- teklîf** *ar.* Birinden bir şey istemek, dileme (İM)

- tekne-** Delmek (TZ)
- tekrār** *ar.* Tekrar, yeniden (Gİ, GT, İM, KF, MS)
- tekşir** *ar.* Kâr, kazanç (CC)
- teksük** Kadeh (Kİ)
- tekşi** Tekdüze (CC)
- teküt-** Boşalmak (TA)
- tel-** Delmek (TZ) *krş.* del-, til- (I)
- telaṭṭuf** *ar.* Nazikâne muamelede bulunma (GT, MG)
- telbiye** *ar.* Hacda hacıların “lebbeyk” demesi (İM)
- telbuğa** Yular (CC)
- telef (I)** *ar.* Yok etme, öldürme (BV, GT, İM)
- telef (II)** *ar.* Boşa harcama (KFT)
- teleme** Yumuşak (İH)
- telhîn** *ar.* Güzel okumak için kelimeyi değiştirme (İM)
- teli** Deli (CC, İM, TA) *krş.* delü, telü, tilü
- telilen-** Delirmek (TZ)
- telilik** Delilik (TA) *krş.* delülük, delülük
- telim** Çok (TA) *krş.* delim
- telin-** Delinmek (RH) *krş.* delin-
- telin** Göz ile kulak arası (TA)
- telkîn** *ar.* Ölü gömüldükten sonra mezarı başında söylenen sözler veya okunan dua (İM, KFT)
- telü** Deli (KF) *krş.* delü, telü, tilü
- telük** Delik, deşik, çukur (BV, İM, RH) *krş.* delik, telik, tilük
- telür-** Delirmek (TZ) *krş.* delür-
- temeddüd** *ar.* Uzatma (BV)
- temek** Damda, duvarda pencere gibidelik (İH) *krş.* demek
- temen** Çuvaldız (CC, TZ)
- temettü‘ (I)** *ar.* Kâr, fayda, kazanç (GT, KF) *temettü‘ al-* faydalanmak, yararlanmak (GT)
- temettü‘ (II)** *ar.* Bir haç çeşidi (İM)
- temirbaş** Başı sivri çomak (Kİ)
- temkîn** *ar.* İhtiyat, tedbir (MG)
- temme(t)** *ar.* Sona erdi, bitti (İN, MG)
- temmüz** *ar.* Temmuz ayı (GT)
- temyîz** *ar.* Ayırma, seçme (İM)
- tenaḥnuḥ** *ar.* Boğazı temizlerken çıkan ses, öksürerek boğazı açmak (Gİ, İM, KF, MS)
- tena‘um** *ar.* Nimet içinde bulunma (İM)
- tengeç** Yengeç (BM) *krş.* ilengiç, yengeç, yenkeş
- tengle** Yine (TZ)
- tengü** Çok (CC)
- tenli** *far. tr.* Vücutlu (CC)
- tennūr** *ar.* Fırın (BV)
- teñrilik** Tanrılık (CC, GT, İM)
- tenrütke** Develerin burnu üzerinde yapılan işaret (TZ)
- tenüñ** Burun deliği (BV)
- tenzih** *ar.* Kabahat ve kusuru yok etmek (KF)
- tepsi** Tepsi (CC, TZ)
- terahḥum** *ar.* Merhamet etme, acıma (GT)
- terāhî** *ar.* Zayıf, âciz (İM)

- terbes** Padişahların başı üzerinde açılan büyük gölgelik (Kİ)
- terbî'** *ar.* Dört köşeli (MG9)
- tercî'** *ar.* Geri çevirme, döndürme (İM)
- tercümân** *ar.* Tercüman, tercüme eden (KFT)
- terçe-** Acele etmek, hızlı davranmak (TA)
- terçe** Tez, çabuk, hemen (CC)
- tere (I)** Dere, ırmak, nehir (TZ) *krş.* dere (I)
- tere (II)** *far.* (< terre) Tere denilen bitki (GT, TZ) *krş.* teri (III)
- tereddüd** *ar.* Kararsızlık, şüphede kalma (Gİ, İM, KF)
- tereke** *ar.* Ölünün kalan malı (KFT) *krş.* terike
- terennüm** *ar.* Şakıma, terennüm (GT)
- terfîk** *ar.* Arkadaş etme, birini yanına katma, katılma (KF)
- terge-** Tahkik etmek, araştırmak (CC)
- tergi** Meşinden yapılan yemek sofrası (İH)
- terike** *ar.* Ölünün ardından kalan mal (Gİ, İM, KF) *krş.* terike
- terinçek** Kadınların başlarına örttükleri dört köşe çember, baş örtüsü (İH, İM) *krş.* derinçek
- terisine düş-** Dedikodusunu yapmak (GT)
- terk** *ar.* Bırakma, vazgeçme, terk (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS)
- terk** Hızlı, çabuk (CC, GT, Kİ)
- terkeş** *far.* Sadak, ok mahfazası (GT)
- terkey** Tez, çabuk (CC) *krş.* terklep
- terkîb** *ar.* Birleştirme (BV)
- terkin-** Acele etmek (TA) *krş.* terkle-
- terkle-** Acele etmek (Kİ) *krş.* terkin-
- terklep** Çabucak (CC) *krş.* terkey
- terklet-** Acele ettirmek (TA)
- terkü** At eğerinin arkası (İH, TA) *krş.* dergü
- terme (I)** Kutsallık (CC)
- terme (II)** Turp (TA)
- termiş** Bir bitki (BV)
- tersâ** *far.* Hristiyan (GT, İM, Kİ)
- tersîm** *ar.* Resmedilme, memur olma (GT)
- tersîmleme** *ar. tr.* Resmetmek (KFT)
- tervîha(a)** *ar.* Teravîh namazının her dört rekâtı (İM)
- terviye kün** *ar. tr.* Arefe gününden önceki gün (İM)
- terzi** *far.* Terzi, dikiş diken (İM) *krş.* derzi, terzü
- terzü** *far.* Terzi, dikiş diken (İM) *krş.* derzi, terzi
- tese** Başın ön tarafı (TA)
- tesellî** *ar.* Avutma, teselli (GT)
- teşdîd (I)** *ar.* Bir harfi iki kere okuma (İM)
- teşdîd (II)** *ar.* Süngünün hamle için doğrultulması (MG)
- teşebbüh** *ar.* Benzemek, andırmak (Gİ, KF)
- teşebbük** *ar.* Ağ şeklini alma (BV)
- teşhhüd** *ar.* Namazda oturarak ettehiyyatü duasını okuma (İM)

teşen Oturak (TZ)

teşnî' *ar.* Ayıplama, çekiştirme (GT)

teşrîf *ar.* Şereflendirme, şeref verme (GT, İM)

teşrîk (I) *ar.* Güneşlendirme, güneşte kurutma (Gİ)

teşrîk (II) *ar.* Teşrik günlerinde farz namazlardan sonra okunan tekbir (KF)

teşt *ar.* Leğen (İM)

teşvîş *ar.* Karışıklık, perişanlık, bulanıklık (GT, KFT)

tetâbu' *ar.* Aralık, birbirini takip etme (Gİ)

tetik Akıllı, zeki, bilge (CC, TA)

tetir Arap devesi (TA)

tevâbi' *ar.* Tâbi olanlar, uyanlar (GT)

tevağğu' (I) *ar.* Umma, isteme, bir şey talep etme, dilenme (GT)

tevağğu' (II) *ar.* Bekleme, durma (GT)

tevâzu' *ar.* Alçak gönüllülük (Gİ, GT, KF, MG)

tevbîh *ar.* azarlama, tekdir (GT)

teveccüh *ar.* Yönelme (MG)

tevek Üzüm çubuğunun taze dalı (TZ) *krş.* devek

tevekkeltü *ar.* Kadere razı olarak işi Allah'a bıraktım deme (İM)

tevfîk *ar.* Allah'ın yardımına kavuşma (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, , MG)

tevfîklik *ar. tr.* Allah'ın kuluna yardım etmesi (Gİ)

tevhîd *ar.* Allah'ın birliğine inanma (GT, İM, KF, MS)

tevlengeç Dölengeç veya devlenggeç kuşu, delice kuşu (DM) *krş.* deglügeç, devlenggeç, devlingeç, devlügeç (II), tevlügeç, tülüveç

tevliye *ar.* Vakıf işlerine bakma görevi (İM)

tevlügeç Dölengeç veya devlenggeç kuşu, delice kuşu (DM, TZ) *krş.* deglügeç, devlenggeç, devlingeç, devlügeç (II), tevlenggeç, tülüveç

tevlük Kör (TA)

tevmek Bir şeyi dövecek alet, çekiç (Kİ)

tevse *ar.* Bir at hastalığı

teyemmümlî *ar. tr.* Teyemmüm almış olan (İM)

teyin Deri (İH)

teyir- Ulaştırmak, yöneltmek, nasip aldırmak (CC)

teyirmi Yuvarlak, değirmi (Kİ) *krş.* degirmi, tegirme, tegirmi, tigrami *teyirmi yüzli* yuvarlak yüzülü, top yüzülü (Kİ)

teyiş- Saygı sunmak, arz etmek (CC)

teyişli (Alın yazısıyla) belirlenmiş, gerekli, mecburî (CC)

teyme Her (Kİ) *krş.* degme, tegme, tigma, time

teyre Çevre, etraf (CC) *krş.* tigre

teys *ar.* Teke, erkek keççi (KF)

tez- Acele etmek (KK)

tezekle- Terslemek, pisleme (İM,

- KFT)
- tezgin-** (I) Kaçmak, ürkerek kaçmak (İN)
- tezgin-** (II) Dönmek, çevrilmek (İM) *krş.* tezgün-
- tezgün-** Dönmek, çevrilmek (İM) *krş.* tezgin- (II)
- tezken-** Bir şeyin etrafını dolaşmak, dönmek (Kİ) *krş.* dizgin-, tizgin- 2, tizgün- 2
- tezkere** Tahtadan dört saplı hamur teknesi (İH)
- tezkın-** İstilâ etmek, alt etmek (TZ)
- tezkire** *ar.* (Bir kimseyi) andıracak yazı (GT)
- tezkiye** *ar.* Temiz etme, temize çıkarma, temizleme (İM, KFT)
- teziyelik** *ar. tr.* Temize çıkarma (İM)
- tıfl** *ar.* Küçük çocuk (GT)
- tığrağ** (I) Çevik, eli çabuk, deri toplu (İH) *krş.* tığrağ
- tığrağ** (II) Neşeli, şen (Kİ)
- tığrağ** Çevik, eli çabuk, derli toplu (TA) *krş.* tığrağ (I)
- tıha-** Tıkamak (CC)
- tıkım** Dilim, lokma (İH) *krş.* tıkın
- tıkın** Dilim, lokma (TZ) *krş.* tıkım
- tıknaz** Etine dolgun, etli kimse (İH)
- tılâ** *ar.* 1. Üzüm şırası kaynatıldıktan sonra üçte birlik kısmından daha az kalanına verilen ad (İM) 2. Üzüm suyundan elde edilen şarap (KFT)
- tılağ** Çillik (Kİ, TZ)
- tılta-** Bahane göstermek (CC)
- tım** Sakin, sessiz (CC) *krş.* tın (I)
- tımarsık** Murdar, alçak (TZ)
- tınaz** Sürülmüş buğday sapı yığını (İH)
- tınlıvar** Canlı varlıklar (CC)
- tınmağ** Rahat, huzur (TA)
- tınta-** Gıdıklamak, dürtmek (TZ)
- tırağ** Çabuk (CC)
- tırâz** *ar.* İşleme, elbiseye yapılan süs, nakış (GT, İM)
- tırkazla-** Mandallamak, sürgüyü sürmek (İH)
- tırmağ** Çivi, mılh (CC) *krş.* tırnağ
- tırmavuç** Tırmık (TA)
- tırpılda-** Kararsızlaşmak (TZ)
- tırrıl** Makbul, beğenilir (İH)
- tırtanağ** Sadaka, zekât, vergi (BM)
- tırtıl** Tırtıl, küçük kurt (İH)
- tıyıl-** 1. Son vermek, sonu olmak (CC) 2. Yasaklamak, engel olmak (İM) tıyılın- Yasaklanmak (İM)
- ti** Arap alfabesindeki te harfi (GT)
- tıb** *ar.* Güzel koku, güzel kokulu nesne (Gİ, İM, KF, KFT)
- tibin** *ar.* Kuru ekin, sap saman (KFT)
- tibiz** Tuzlu yer (Kİ)
- tıblan-** *ar. tr.* Güzel koku sürünmek (İM)
- tıblandur-** *ar. tr.* Güzel koku sürdürmek (İM)
- ticâret** *ar.* Alış veriş, ticaret (GT, İM, KFT)
- tig** Gibi (GT, MG) *krş.* dek, dey
- tigele** Mintan, Acem gömleği (İH)
- tigenek** Dikenli çalı (CC)

- tigi** Şu (BM)
- tigirmi** değirmi, yuvarlak (BV, MG)
krş. degirmi, tegirme, tegirmi, te-
yirmi
- tigirü** Kadar, ...-e kadar (BV) *krş.*
degri, deyri, tegri, tigrü, tigrü (II),
tigrü, tigrü
- tigme** Her, değme (BV, GT, İM, MG)
krş. degme, tegme, teyme, time
- tigre** Çevre, etraf (GT, İM) *krş.* teyre
tigrek Toka (TZ)
- tigri** Kadar, ...-e kadar (GT) *krş.*
- tigrü** Kadar, ...-e kadar (GT, İM, MG)
krş. degri, deyri, tegri, tigrü, tigrü
(II), tigrü
- tigür- (I)** Ulaştırmak, eriştırmek (GT,
İM)
- tigür- (II)** Dokunmak, el ile dokunmak
(BV, İM) *krş.* tigr-
- tigürü** Kadar, ...-e kadar (BV) *krş.*
degri, deyri, tegri, tigrü, tigrü (II),
tigrü
- tikiçi** Dikici, terzi (TA) *krş.* dikiçi, ti-
kiçi, tikşi
- tiki** Çift (TZ)
- tikiç** Mahmuz (TA)
- tikiçi** Dikici, terzi (GT) *krş.* dikiçi,
tikçi, tikşi
- tikte** Orada (TZ)
- tilāve** *ar.* Okumak (İM)
- tilke** Dilim, parça (İH)
- tilü** Deli (İM) *krş.* delü, teli, telü
- tilük** Delik (BV) *krş.* delik, telik, telük
- tīmār** *far.* Tımar (CC, RH)
- tīmārla-** *far. tr.* Tımar etmek (RH, TZ)
- tīmārsuzluğ** *far. tr.* Bakımsızlık (RH)
- tımcān** Buhur (CC)
- time** Değme, her, her ne zaman (KK,
TZ) *krş.* degme, tegme, keyne,
tigme
- timren** Temren, okun ucundaki demir
(MG) *krş.* demren, temren
- tin** Toprak (RH) *tin yer* nadas, işlenme-
miş tarla
- tiniş** Dinlenen (TZ) *tiniş bol-* dinlen-
mek (TZ)
- tip tik** Sus pus, hareketsiz (GT) *tip tik*
tur- sessizce oturmak (İM)
- tipi** Tipi (Kİ, TA)
- tipre-** Kaymak, yürürken ayağa kay-
mak (MS)
- tirki** Kurban (CC)
- tirkin-** (Kılıç sapı elin içinde) iyi dur-
mamak, gevşek durmak (MG)
- tiryāk (I)** *far.* Afyon, haşhaş (BV)
- tiryāk (II)** *far.* Panzehir (GT)
- tişi** Dişi, her canlının dişisi (BV, CC,
İM, Kİ, KK, TA) *krş.* dişi
- tişik-** Şüphelenmek (TZ)
- tişilik** Dişilik (İM)
- titrü bağ-** Sert bakmak (Kİ)
- tiyin** Diye (GT, TZ)
- tiz** **tiz** *far.* Acele acele, çabuk çabuk
(İM)
- tizekle-** Pislelemek, tezeklemek (BV,
İM)
- tizge** Çorap bağı (CC)
- tizi-** Delmek (İM)

- tizlet-** *far. tr.* Çabuklaştırmak, acele ettirmek (Gİ, KF) *krş.* tezlet-
- tizlik** Dizlik (TZ)
- tobalağ (I)** Toparlak (CC)
- tobalağ (II)** Hoş kokulu ve ilâç yapımında kullanılan suud adlı bir bitki (Kİ)
- tobalan** Sancı illeti, mahsus sancılanmış adam (Kİ)
- toblağ** (Bitki) kütük (BM)
- todak** Dudak (CC) *krş.* dudağ, đudağ, dudak, totak, tudak, tutağ, tutağ
- toğa** Toka (CC, Kİ, TZ) *krş.* toka
- toğtoy** Toy kuşu (BM) *krş.* toğtuy
- toğtuy** Toy kuşu (BM) *krş.* toğtoy
- toğu** Balık yavrusu (TZ)
- tohmet** *ar.* Suç isnat etme, itham (Gİ, GT, KF, KFT)
- tola-** Dolamak, sarmak (Kİ, TZ)
- tolağ** Dolak, sargı (Kİ)
- tomal-** Kızın memesi yumrulmak (İH)
- tomala-** (I) Yayılmak, geniş bir yeri kaplamak (İH)
- tomala-** (II) Saklamak, gizlemek (TZ)
- tombur** Davul (CC)
- tomruğ** Yumru odun, kütük (İH)
- tomrul-** Kabarmak, şişmek (İH)
- tomur-** Eğilip arkasını dışa çıkarmak (İH)
- tomurçuğ** Çiçek goncası, tomurcuk (İH)
- tonan-** Süslenmek (TZ)
- tonçı** Kürkçü (CC)
- tonçuğ-** Donakalmak, nefes alamamak, katılmak (İH)
- tonluğ (I)** Elbiselik (BM, GT)
- tonluğ (II)** Ücret, aylık, maaş (İH) *krş.* donluğ
- tontarma** Toka (CC)
- topa (I)** Çatı (BM)
- topa (II)** Tıpa, fiçı tıpası (BM)
- topalağ** Topalak otu (TZ)
- topalan** Kalın bağırsağa arız olan bir hastalık (İH)
- topan yat-** Yüzüstü yatmak (TZ)
- toptolu** Çok dolu, dopdolu (GT)
- topuğlu** Topuklu (RH)
- topuz** Topuz, gürz (İH)
- torağı** Doruk, kale (CC)
- toran-** Doğramak, parçalanmak, dilim dilim edilmek (TZ)
- torlağ** Hor görülen, garip kimse, acemi, akılsız kimse (Kİ)
- torlağ** Sargı, dolak (TA)
- torlamağ** Bir kalkan türü (Kİ)
- tornağiy** Kuzey rüzgârı (CC)
- tortalı** Tortulu (BV)
- toruntay** Şahin cinsinden bir kuş (TZ)
- totak** Dudak (CC) *krş.* dudağ, đudağ, todak, tudak, tutağ, tutağ
- tothar** *moğ.* Papağan (CC)
- tovram** Kırıntı, küçük parça (CC)
- tovu** Zarif, neşeli, hoppa (İH)
- tovulğa** Mihver (CC)
- tovuş** Doğuş (CC) *krş.* tuvuş
- toyra** Yem torbası (DM)
- tozul-** Bozulmak (TZ)
- töben** Altında, aşağı, geri (CC) *töben*

- yit-* üzerine eğilmek (İM)
- tögerik** Değirmi, teker (TZ)
- tögül-** Dövülmek (BV)
- tögül** Değil (MG) *krş.* degül, devül, dö-
gül, tegil, tegül, tüyül
- tök (I)** Puşt oğlan, ahlâksız adam (İH)
- tök (II)** Tane (TZ)
- töki** Çift (TZ)
- tökle-** Götlemek (TZ) *krş.* kötle-
- töklen-** Götlenmek (TZ) *krş.* kötlen-
- tökmek** Bir tür çadır (Kİ)
- töleç** Beleş, parasız (CC)
- töleklık** Ağır başlılık (İM)
- töletke** Gölge (TZ)
- tömel-** Dömelmek, dizlerinin üzerine
çöküp kıcını havaya kaldırmak (BV)
- töndür-** Döndürmek, çevirmek (İM)
krş. dönder-
- tönertke** Ağaç gövdesi, kütük (BM)
- töre** Kadınların aybaşı (İM)
- töre-** Türemek, üremek, çoğalmak,
doğmak (CC)
- töret-** Yaratmak (CC)
- törpüle-** Törpü ile sürtmek, düzeltmek
(İH)
- tövgüç** Havan, ve havan tokmağı (CC)
- tövlük** Kör (CC)
- töydür-** Dövdürmek (TZ)
- töz-** İstirap çekmek, acı çekmek (CC)
- tözdeş** Özdeş, aynı nitelikte, ayrı huyda
(CC)
- tözlük** Öz, mahiyet (CC)
- tözmelüh** Acı, ıstirap, sıkıntı (CC)
- tözt-** İşkence etmek, ıstirap çektirmek
(CC)
- tözümlük** Sabır, tahammül (CC) trapes
yun. Masa (CC)
- tu-** Tıkamak (CC)
- tuç** Tunç (BM, CC, İM, KFT, Kİ)
- tudağ** Dudak (DM) *krş.* dudağ, dudak,
todağ, totağ, tutağ, tutağ
- tuğu** Tabiat, huy, davranış (İH)
- tufur** Askere, hademeye verilen ulûfe
(İH)
- tuğ** Tuğ (DM)
- tuğluğ** Yük yüklemek için her bir ça-
tına ip bağlanan çatal ağaç (Kİ)
- tuğrul** Tuğrul kuşu (Kİ)
- tuğfe** *ar.* Hediye, armağan (GT)
- tulaz** Aşağı, bayağı (TA)
- tulban** *far.* (< dül-bend) Başörtüsü, sa-
rık, tülbent (Kİ, TZ) *krş.* dülbenid,
dülübenid, tulband, tülbent
- tulband** *far.* (< dül-bend) Başörtüsü,
sarık, tülbent (DM) *krş.* dülbenid,
dülübenid, tulban, tülbent
- tulğa-** İçi burulmak, ağrımak (Tz)
- tulğma** Kütük (CC)
- tulkuğ** Tulum, tuluk (DM, Kİ, TZ)
- tulp tulp** Çok çok (İH)
- tuluğ** Balkon (CC)
- tulum (II)** Tulum (RH) *krş.* tulum
- tulum** Tulum (TA) *krş.* tulum (II)
- tuluñ** Kaşla kulak arasında giyilen şey
(Kİ)
- tulun** Şakak (TZ)
- tu'm** *ar.* Tat, lezzet (GT)
- tuma** savaşta giyilen bir zırh ve benzeri

- (Kİ)
- tumağ** Kesik, küt, kısa, yassı, basık (CC)
- tumala-** Vasarak kapamak, bastırmak, zulmetmek (CC)
- tumar** Çomak otu (İH)
- tu'me** *ar.* Azık, yemlik, lokma (GT)
- tumğı yok** Nilüfer yaprağı (TZ)
- tumğuluk** Nilüfer çiçeği (TA)
- tumiş-** Aksi, ters, huysuz olmak (CC)
- tumlu** Soğuk (İH, Kİ) *krş.* dumlu
- tumnu** Büyük çanak (Kİ)
- tumut-** Bir araya gelmek, toplanmak (TA)
- tun-** İsabet etmek, düşünmek (İH)
- tunağ** Garanti, rehin, teminat (CC)
- tunğa-** Bildirmek, ilân etmek (CC)
- tunğavul** Bildirme, haber verme (CC)
- turağ (I)** Koyulaşmış süt (Kİ)
- turağ (II)** Yoğurttan yapılmış baharatlı bir yemek (TA)
- turaptır** sabit, hareketsiz (TZ) *krş.* turaptır
- turb** Turp (TZ) *krş.* turp
- turçı** *far.* (< turş) Turşu (TZ)
- turluk** Çadırların üzerine örtülen örtü (Kİ)
- turnağlan-** Nazlanmak (TA)
- turp** Turp (Kİ, TZ) *krş.* turp
- turş** *far.* Ekşi (GT)
- turtanağ** Zekât vergisi (Kİ)
- turuğ-** 1. Duraklamak, kalkmak, tereddüt etmek (GT, İM) 2. Giderken duruvermek (TZ) *krş.* duruğ- (I)
- turumçağ** İki yaşında deve (BM) **t**
- turuntay** Bir tür ala doğan (BM)
- turuptur** Sabit, hareketsiz (TZ) *krş.* turaptır
- tusnağ** Rehin (TZ)
- tuş (I)** Eş (GT)
- tuş (II)** Hiza, yan (İH, İM, İN)
- tuş-** Ziyaret etmek (Kİ)
- tutağ** Dudak (RH) *krş.* dudağ, dudak, todağ, totağ, tudağ, tutağ
- tutağ** Dudak (Kİ) *krş.* dudağ, dudak, todağ, totağ, tudağ, tutağ
- tutaş-** Çakmak, kav tutuşmak (TZ)
- tutçı** Her vakit, daima (KFT)
- tutkın** Cehennem (CC)
- tutmaç (I)** Et suyuna atılan hamur parçaları (Kİ)
- tutmaç (II)** Bir tür şehriye çorbası (BM)
- tuğuğan** Pirinç (DM) *krş.* tuturğan, tuğuğan, tutuğuğan
- tutuğ-** Kızarmak (TZ)
- tutuğuptur** Kızarmış (TZ)
- tuturğan** Pirinç (CC, DM, Kİ, RH, TZ) *krş.* tuğuğan, tuğuğan, tutuğuğan
- tuğuğan** Pirinç (DM, KK, TA) *krş.* tuğuğan, tuturğan, tutuğuğan
- tuturuğ** Tutkal, yapıştırıcı (CC)
- tutuş (I)** Çıkışma, çekişme (BV)
- tutuş-** (I) Tutuşmak, karşılıklı tutmak, dolaşmak (BV, GT) *krş.* dutuş-
- tutuş-** (II) Kavgaya tutuşmak, düşmanlık etmek (Kİ, TA)
- tutuş (II)** Sürekli, devamlı (İM)

tututğan Pirinç (BM) *krş.* tuţuğan, tuturğan, tuţurğan,

tuvra Doğru (CC)

tuvus- Tamamlamak, bitirmek (CC)

tuy- **1.** Duymak (CC, GT, Kİ) **2.** Farkına varmak, hissetmek (CC, Kİ) **3.** Anlamak (CC)

tuyana (I) Alenî, açıkça (CC)

tuyana (II) Dileyerek anlamına (TZ)

tuydur- Duyurmak (MG)

tuysu His (Kİ)

tuztur- Ayırmak (İM)

tü Darı (CC)

tübe kaz Evcil kaz (TZ)

tüccarlık (Gİ, KF, MS) *krş.* tacirlik, təcirlik

tüdük Düdük (BV) *krş.* düdük

tüge Cariye (TA)

tügel Mükemmel, tam, (CC) *krş.* dükel, tükel

tügme Düzenbaz, hileci (TA)

tügsiz Tüysüz, saçsız (BV) *krş.* tüksüz

tükel Mükemmel, tam, tamam (CC) *krş.* dükel, tügel

tüket- Tüketmek, bitirmek (Gİ, GT, MG, TZ) *krş.* düket-

tükü Darı (Kİ)

tülbent *far.* (< dül-bend) Sarık, baş örtüsü, tülbent (İH) *krş.* dülbenid, dülübenid, tulban, tulband

tülek Kör (Kİ)

tülek yılkı Terbiye görmemiş salma hayvan (İH)

tülge kör- Yıldıza bakmak (TZ)

tülkün Çaylak (Kİ)

tülünge Yabancı, kimsesiz (İH)

tülüveç Pelikan kuşu (İM) *krş.* deglügeç, devlengeç, devlingeç, devlügeç (II), tevlengeç, tevlügeç

tüme yine Çuvaldız (DM)

tümek Beşik örtüsü (DM)

tümrü Dümbelek, tef, büyük davul (TA) *krş.* dümri, dümrü

tünege Karanlık (KF)

tünlük Pencere (İM, Kİ, TZ) *krş.* tünlük

tünlük Pencere, kafes (TZ) *krş.* tünlük

türbe *ar.* Mezar, türbe (Gİ, GT, KF)

türbelik *ar. tr.* Mezarlık (KF)

türe Ağaç dikmek (Kİ)

türkişe Türkçe (DM) *krş.* türki 1

türkiye *ar. tr.* Türke ait (BV)

türkümân *far. tr.* Türkmen (Gİ)

türlendi Türlü, çeşitli (CC)

türmes Bir bitki (BV)

türük El âlem, halk, ahali (TZ) *krş.* düruk

türüş- Çalışmak, çabalamak, gayret etmek (Kİ) *krş.* dürüş-

tüskür- (II) Bie şeyi şiddetle itip ileri fırlatmak (İH)

tütüz- Buğulatmak (TZ)

tütüz- Tüttürmek (BV)

tüvi Darı, bılgurun incesi (CC) *krş.* düğü

tüvlek Kavunun olmamışı (İH)

tüvün Kısır, doğurmaz (CC, Kİ)

tüvür- Döndürmek, çevirmek (CC)

tüvür Meclisin yukarı tarafı (Kİ)

tüvürşük Tohum (TZ)

tüyül Değil (TZ) *krş.* degül, devül, dö-
gül, tegil, tegül, tögül

tüz- Sabit olmak (TZ)

tüz- Söylemek, demek (İM)

tüze- Sarılmak (TZ)

tüze Tezmeğe meyli olan at (RH)

tüzenlik Düzenlik, emniyet (TZ)

tüzge Seviye, hiza (MG)

tüzrek Tashih (CC)

U

u far. Ve (GT, MG) *krş.* ü, ve

‘ucze ar. Kuyruktaki sıkı et (BV)

uçar Çarşı (Kİ)

uçra- Rastlanmak, karşılaşmak (MG)

krş. uğra- 2, uşra-

uçuk Sara hastalığı (İH)

uçunda Sonunda, ...ucunda (BM)

uçurum Uçurum, yar (İH)

uçuz (I) Ucuz, değersiz (CC, DM, Kİ,
TA) *uçuz bol-* ucuzlamak (Kİ)

uçuz (II) Ucuz, bol (DM, KFT) *krş.*
uşuz *uçuz et-* fiyatını indirmek,
ucuzlatmak (İH)

uçuz (III) Kolay (Kİ, MG) *uçuz bol-*
kolaylaştırmak (Kİ)

uçuzluk Ucuzluk (TA)

uçuzluk Kolaylık (MG)

‘ūd ar. Çalgı, ud (KFT)

ud Hayâ, edep (Kİ) *krş.* ut

udaa moğ. Art arda, peşi sıra (CC)

‘udde ar. Hazırlık (MG)

‘udül ar. Kadılık makamında bulunan

ve gerektiğinde reyine baş vurulan
kimseler, bir tür jüri üyesi (GT)

uftan- Utanmak (GT) *krş.* uğan-, uvtan-

uğ Çadırın üst kısmına koyulan ağaç
veya ok (Kİ)

uğan Yaratıcı, Allah (TA) *krş.* oğan

uğas Divit (TA)

uğla- Çadıra ağaç dikmek (Kİ)

uğra- 1. Uğramak (KFT) **2.** Rastlamak,
karşılaşmak (TZ) *krş.* uçra-, uşra-

uğul- Bayılmak, kendinden geçmek
(TZ) *krş.* oğun-, uğun-

uğun- Bayılmak, kendinden geçmek
(TZ) *krş.* oğun-, uğul-

uğur Zaman (İH)

uğurlayıcı Hırsız (KFT)

uğurlayın Gizlice (KFT)

uğurt Yudum (TA)

uğurtla- Yudumlamak (TA)

uğut Keşkek, lâpa (İH)

uğbirü ar. “Haber verildi” (KFT)

‘uğal (I) ar. Ayak kösteği (BV)

‘uğal (II) ar. Atın yürürken ayağını
yere sürmesi (İN)

uğar kazı Balıkçıl kuş, leylek (BM)

‘uğbā ar. Ahiret (GT)

‘uğr ar. Doğum yapamayan kısır kadın
(İM)

uğtur- Anlatmak (Kİ) *krş.* uğuttur-

‘uğübet ar. Ceza, eziyet, işkence (GT)

‘uğüd ar. Bağlar, şartlar (İM)

‘uğūr ar. Cariyenin mehrine denir
(KFT)

uğuttur- Anlatmak (Kİ) *krş.* uğtur-

- ‘uķve** *ar.* Kuyruk dibi (BV)
- ula-** Bitiştirmek, ulaştırmak (CC, Kİ, TA, TZ)
- ulağur-** Nazlanmak (TA)
- ulaķ (I)** Havuz (Kİ) *krş.* avlaķ (II)
- ulaķ (II)** Posta ulağı (Kİ)
- ulaķ-** Anlaşmazlık etmek (TZ)
- ulal-** Yüceltmek, yükseltmek (BM)
- ulaldur-** Büyülmek, yüceltmek (TA)
- ulam** Vasıtasıyla, yoluyla (CC)
- ulan-** Köklenmek (Kİ)
- ulaş** Yakın, bitişik (Kİ)
- ulaşdur-** Ulaştırmak, yetiştirmek (Gİ, KFT) *krş.* ulaştur-
- ulaştur-** Ulaştırmak, yetiştirmek (İM, MG) *krş.* ulaşdur-
- ulça** Doyumluk (TZ)
- ulçala-** Doyumluk elde etmek (TZ)
- ulęa-** Büyüme, gelişme (BV) *krş.* ulęar-, ulęay-, ulęar-
- ulęar-** Büyüme, gelişme (TZ) *krş.* ulęa-, ulęay-, ulęar-
- ulęat-** Ululatmak, yüceltmek, ulu saymak (TZ)
- ulęay-** Büyüme, gelişme (CC, GT) *krş.* ulęa-, ulęar-, ulęar-
- ulęayt-** Gönlünü geniş tutmak, kendine güvenmek (MG)
- ‘ulvı** *ar.* Yüksek, yüce, ulvı (GT)
- um-** Ummak, arzu etmek (BV, İM, Kİ, TZ)
- umaç** Hedef, nişan *krş.* āmāc, omaç (MG)
- umınç** Arzu, istek (İM) *krş.* umunç
- ‘umre** *ar.* Hac mevsimi dışında Kābe’yi ziyaret (Gİ, İM, KF)
- umsuluķ** Arzu edilen Şey (Kİ)
- umsun-** 1. (Kadınların) gebe iken bir Şeyi arzu etmek, aş ermek (Kİ) 2. Ummak, arzu etmek (İM, TA, TZ)
- umsunlu** Umulan, arzu edilen (TZ)
- umunç** Arzu, istek (CC) *krş.* umınç
- un-** Oyarak içini boşaltmak (Kİ) *krş.* uñ-
- uñ-** Oyarak içini boşaltmak (Kİ) *krş.* un-
- uñaç** Boğaz (İM) *krş.* unař
- unař** Boğaz (TZ) *krş.* uñaç
- unęuz** Bok böceği (TZ)
- ‘unnāb** *ar.* Hünnap (GT)
- unutçanę** Unutulabilir (CC)
- ur** Tohum (Kİ)
- urağut** Kadın (Kİ)
- uręuķ** Köpek yavrusu, enik (TZ) *krş.* uruķ (II)
- uręur-** Yürümek, koşmak (CC)
- urıl-** Konulmak, vurulmak (KF)
- urıla-** İkamet etmek, yerleşmek, çadır kurmak (İM)
- urlaş-** Belirme, ortaya çıkma, doğma (TZ)
- urluķ** Tohumluk (CC, TZ) *krş.* urluğ
- urmaķ** Kamçı, kırbaç (CC)
- ‘urūķ** *ar.* Damarlar (MG)
- urul** Örs (Kİ)
- urum** *ar.* Anadolu *krş.* rüm (KFT)
- urunç** *far.* Turunç (GT)
- urundur-** Oynatmak (BV)

- urunlu bol-** Bir mekân ve mesken sahibi almak, halk için mevki ve şeref sahibi olmak (İH)
- uruşçı** Savaşçı (İN)
- uruşul-** Vuruşulmak (TZ)
- urutka** İhtiyar, yaşlı (TZ)
- ‘uryân** *ar.* Çıplak, üryan (GT, MG)
- uş** Akıl, zekâ (TA) *krş.* us (I)
- us-** Yanlış fikirde bulunmak, sanmak (İH)
- usağ** Kavak ağacı (TA)
- usan** Saf, aptal, sersem (İH)
- usan-** Usanmak (TZ)
- ‘uşâre** *ar.* Öz, özüsü (BV)
- ush** Akıllı, zeki (İM) *krş.* uşlu, ustlu
- uşlu** Akıllı, zeki (TA) *krş.* uslu, ustlu
- uşsı** Nefes, soluk (DM)
- uşsız** Akılsız (TA) *krş.* ussuz
- ussuz** Akılsız (İM) *krş.* uşsız
- ustlu** Akıllı, zeki (CC) *krş.* uslu, uşlu
- uşul-i dîn** *ar.* Dinin esasları (İM)
- usun-** Bir şeye elini uzatıp vermek (TZ)
- uş 1.** İşte (GT, İN, MG) *krş.* oş **2.** Tembih edatı (KK)
- uşacuğ** Küçücük (KFT)
- uşah** Kırıntı (CC)
- uşahçı** Hain, iftiracı (CC) *krş.* uşahçı, uşahçı
- uşahçı** Hain, iftiracı (CC) *krş.* uşahçı, uşahçı
- uşaldı** Uzantı (CC)
- uşku** Marangoz rendesi (CC)
- uşra-** Rastlamak, karşılaşmak (TZ) *krş.* uçra-, uğra- 2
- ‘uşşâk** *ar.* Âşıklar (GT)
- uşuğ** Çok, çokluk (CC)
- uşun** Omuz başı (BV)
- ‘uşûr** *ar.* Öşürler (İM)
- uşuz** Ucuz, bol (TZ) *krş.* uçuz (II)
- ut** Hayâ, edep (Kİ) *krş.* ud
- uğan-** Utanmak (BM, GT, Kİ, KK, TZ) *krş.* uftan-, uvtan-
- utru (I)** Karşı, karşılık (CC) *krş.* urtu- (I)
- utru (II)** Eşit değerli, uygun, aynı değerde (CC) *krş.* urtu (II)
- utru (III)** Ötürü, ...den dolayı (İM) *krş.* ötkürü, ötri, ötrü, ötüri, ötürü
- uğtur-** Yenilmek (BM)
- utuv** Kazanç, kâr, menfaat (BM)
- utuz-** Ziyane etmek, ütülme (TZ)
- uus 1.** Mum (BM) *krş.* uvus **2.** Bal mumu (BM)
- uv- 1.** Kırmak, parçalamak (CC) **2.** Bir şeyi ezmek (Kİ)
- uv** Av (CC) *krş.* av (I)
- uvan-** Ufanmak, küçük parçalara bölünmek (TZ) *krş.* uşan-
- uvr** *ar.* Gözsüzlük, âmâlık (BV)
- uvşa-** Okşamak, sevmek, kucaklamak (CC)
- uvtan-** Utanmak (BV) *krş.* uftan-, uğan-
- uvul-** Bayılmak, akli başından gitmek (TZ)
- uvurğan** Hırsız, uğru (TZ)
- uvus** Mum, bal mumu (Kİ) *krş.* uus 1
- uvuş** Parça (KFT)

- uy** Kül rengi (TA)
- uy-** Uymak, tâbi olmak (BV, GT, İM, İN, KF, KFT, İM, MS, TZ)
- uyah-** (Güneş) batmak (CC) *krş.* uyağ-
- uyağ-** (Güneş) batmak (İM) *krş.* uyağ-
- uyan** Atın koşumlarından biri, yular (KFT, TZ) *krş.* oyan
- uyanık** Uyanık (KFT, Kİ, TA, TZ) *krş.* uyanuk
- uyanla-** Gem vurmak (TA) *krş.* oyanla-
- uyanuk** Uyanık (KFT, Kİ, TA, TZ) *krş.* uyanık
- uyar-** Uyarmak (TA) *krş.* oyar-
- uyatlıĝ** İnsanın gösterilmesi ayıp olan yeri, avret yeri (RH) *krş.* uyatlık, uyatlık
- uyatlık** İnsanın gösterilmesi ayıp olan yeri, avret yeri (Gİ, KF, TZ) *krş.* uyatlıĝ, uyatlık
- uyatluĝ** İnsanın gösterilmesi ayıp olan yeri, avret yeri (MS) *krş.* uyatlıĝ, uyatlık
- uyluĝ** Uyluk (BV, İM)
- uymaĝ** Yüksük (TA)
- uysaĝ** İftira, hakaret (CC)
- uysaĝçı** Hain, iftiracı (CC) *krş.* uşahçı, uşahçı
- uyu-** Uyumak (CC, GT, İM, KF, TZ) *krş.* uğı-, uğu-, uyi-
- uyuhısıra-** Uykusuz kalmak (CC) *krş.* uykusra-, uyüksıra-
- uyup** Sulu yoĝurt (TZ)
- uyuş-** Uyuşmak, keçeleşmek (İH)
- uyutkuç** Süt emen çocuĝun veya oĝlanın kursaĝının içinde meydana gelen donmuş süte benzer bir şey (İM)
- uyuz** Uyuz (BM)
- uyvala-** Yere yuvarlanmak, sendelemek (İH)
- uz-** Geçmek (TA, TZ) *krş.* oz- (I)
- uzan (I)** Kopuz çalarak türkü söyleyen (Kİ)
- uzan (II)** Örs (TZ)
- uzat-** Göndermek (BM, CC)
- uzĝun** Azgın, sapık (Kİ)
- ‘uzlet** *ar.* Yalnızlık (Gİ, GT, KF)
- uzun-** Uzamak (TA)
- ‘uzv** *ar.* Organ, uzuv (Gİ, KF, KFT)
- Ü**
- ü** *far.* Ve, bağlama edatı (GT, İN, MG) *krş.* u, ve
- üb-** Yavaş yavaş içmek (Kİ)
- übhel** *ar.* Bir bitki (BV)
- übhül** *far.* İlâç olarak kullanılan bir bitki (RH)
- übük** İbibik kuşu (TZ)
- ücret** *ar.* Ücret (Gİ, GT, KF, KFT)
- üdük (I)** Sidik deliĝi (İH)
- üdük (II)** Mesh, ayakkabı (MS)
- üfür-** Üfürmek, üflemek (Gİ, KF) *krş.* üvür-
- üfüş** Islak (İM) *krş.* evüş, üvüş (II)
- üfüşlik** Islaklık (İM) *krş.* efüşlik, evüşlik, evüşlük, üfüşlük, üvüşlük
- üfüşlük** Islaklık (İM) *krş.* efüşlik, evüşlik, evüşlük, üvüşlük
- ügin** Aĝız (TA)

- ügmeş-** Etrafına toplanmak (İH)
- ügün ügün** Küme küme, top top (İH)
- üksük** Dikiş yüksüğü (TZ)
- üksün-** Hatırlamak (CC)
- üküş** Çok, fazla (MG) *krş.* öküş
- ükütüptür** Kısır (TZ)
- üldür** Islak (Kİ)
- üldürük** Katran (İH)
- ülefe** *ar.* Memurun, askerın ücreti, aylığı, yıllığı (İH)
- ülfet** *ar.* Yakınlık, ülfet (GT)
- üli-** Islanmak (Kİ)
- ülit-** Islamak, ıslatmak (TA)
- ülkü** Hedef, nişangâh, ülkü (GT, İM, İN, Kİ) *krş.* ilgü, ilkü
- ümerâ** *ar.* Emirler, beyler (GT)
- ümm** *ar.* Ana (BV, GT, KF)
- ümmî** *ar.* Okuma yazma bilmeyen (Gİ, İM, KF)
- ümmü gılân** *ar.* Çöllerde yetişen bir diken (İM)
- ümmü veled** *ar.* Bir kişinin cariyesinden olan çocuğu veya çocuğun annesi (İM)
- ün-** Karşı koymak, dayanmak, inat etmek (CC, Kİ)
- ün-** Oymak, kazmak (CC)
- ündenil-** Çağırılmak, seslenilmek (İM, KFT)
- ünegü** İnatçı (Kİ) *krş.* önegü, önevü, ünevü
- ünevü** İnatçı (Kİ) *krş.* önegü, önevü, ünegü
- üns** *ar.* Alışıklık, ünsiyet (Gİ, GT, KF, KFT)
- üprek** Ürpermiş (İM)
- üpsün-** Hatırlamak (CC)
- üptek** Alaca ibibik (DM)
- ürgür-** Parlatmak, alevlendirmek (İH)
- ürkegen** Ürken, ürkek (MG) *krş.* ürkeken
- ürkeken** Ürken, ürkek (TZ) *krş.* ürkegen
- ürküz-** Bitizmek (Kİ)
- ürpek** Kıvırcık, karışık (CC)
- ürper-** Kaşımak (BV)
- üs-** Uzanmak (TZ)
- üsbürle-** Teslim etmek, eline vermek (TA)
- üsküli** Keten (CC)
- üsnemek** Esneme (TA)
- üstâd** *ar.* Üstat, usta, mahir (BV, GT, İN, KFT, MG) *krş.* üstâz
- üstâhlık** *far. tr.* İç açılma, ferahlama (İM)
- üş-** Üşüşmek, toplanmak (GT, Kİ)
- üşen-** Üşenmek, bezmek (GT, RH)
- üşer** Üçer (KK)
- üşet-** Kırıp ufalmak (TZ)
- üşle-** Sineği kovmak, uzaklaştırmak (TA)
- üşnân** *ar.* Çöğen otu (BV, İM, KFT, MS, RH)
- üşre-** Anmak, hatırlamak (TZ)
- üşük** Kalem (TA)
- ütlü** Oyuklu, delikli (CC)
- ütük (I)** Köpek yavrusu (TA)
- ütük (II)** Durumu açıklama, hikâye

etme (TA)

ütükle- Yalan söylemek (TA)

ütül- Ütülmek (İM)

ütür- Delmek (Kİ)

ütürgü (I) Bir şeyi delmeye özgü alet (Kİ) *krş.* ötürgü

ütürgü (II) Ege demiri (TA)

üv- Ovmak (TZ) *krş.* ov-

üvür- Üfürmek, üflemek (GT) *krş.* üfür-

üvüş (I) Parça (KFT)

üvüş (II) Islak (İM) *krş.* efüş, evüş, üfüş

üvürlük Islaklık (İM) *krş.* efürlük, efürlük, evürlük, evürlük, üfürlük, üfürlük

üyegenci Biyik, ulu (TA)

üyez Sivrisinek (BM, DM, TA) *krş.* iyez, üvez (I), üyüz

üyük Büyük tepe, höyük (BM, Kİ, TA)

üyürdlen- Ayırt etmek (KFT)

üyürüdle- Tercih etmek (KFT)

üyüş Kaygılı, şaşkın (TZ)

üyüz Sivrisinek (Kİ) *krş.* iyez, üvez (I), üyez

üz Sebep (KK)

üz yürimek Kanlı basur (TA) *krş.* öz yürimek

üze Üstüne, üzerine (MG) *krş.* öze

üzek Üst, satıh, yüz (BV)

üzen Ağacın kütüğü (Kİ)

üzen- Zulmetmek (Kİ)

üzere Üzerine, üstüne (Gİ, İN, MG) *krş.* özre, üzre, üzüre

üzgüçi Yüzücü (GT)

üzürmürs Mür ağacı (CC)

üzüt Ölü, meyyit (BM, Kİ)

üzütlük Cimrilik, hasislik (İH)

V

va‘d *ar.* Üstüne alma, söz verme (İM, KF)

vad *far.* (< bād) Rüzgâr, hava (CC)

vādī *ar.* Vadi (GT)

vahhar *ar.* Tehir etmek, geciktirmek (İM)

vahī *ar.* Boş, manasız, faydasız (KFT)

vahşet *ar.* Ürkme, ürkeklik, ürküntü (GT)

vahşī *ar.* Vahşî, yabanî (BV, KFT)

vahy *ar.* Bir emrin Allah tarafından peygamberlerle bildirilmesi (İM)

va‘id *ar.* Birini iyiliğe sevk etmek veya kötülükten uzaklaştırmak için korkutmak (İM)

vā‘iz *ar.* Vaaz veren, dinî nasihatta bulunan (GT, İM)

vahār *ar.* Ağırbaşlılık, vakar (GT)

vahf *ar.* Vakıf (malı), bağış (Gİ, GT, İM)

vahfe *ar.* Hacıların Arafat'ta durmaları (Gİ, İM, KF)

vahī‘a *ar.* Hadise, olanlar, vakıa (GT, KFT)

vahīf *ar.* Haberi olan, bilen (BV, GT, KF, KFT)

vahī‘ *ar.* Vuku bulan, meydana gelen (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG)

- vaḳtī** *ar.* Vakta ki, -dığı zaman (Gİ, GT)
- vaḳtlan-** *ar. tr.* Zamanı belirlemek (İM)
- vālī** *ar.* Bir vilâyeti idare eden en büyük memur (Gİ, GT, İM, KF) *krş.* velī (III)
- vālīlīḳ** *ar. tr.* Valilik, vali olma (KFT) *krş.* vālīlīḳ
- vārid** *ar.* Gelen, erişen, vasıl olan (İM, KF, MS)
- vāriş** *ar.* 1. Mirasçı, vâris (Gİ, GT, KFT) 2. Allah'ın adlarından biri (KF)
- vaşf** *ar.* Vasıf, nitelik (BV, GT, MG)
- vāşif** *ar.* Vasfeden, niteleyen (GT)
- vāşıl** *ar.* Yetişme, ulaşma (MG)
- vāsiṭ** *ar.* Kufe ve Basra arasında bir şehir (GT)
- vāsiṭa** *ar.* Aracı, vasıta (GT, İM)
- vaşıyya** *ar.* Bir ölünün vasiyetini yerine getirmeye memur kimse (İM)
- vaşī** *ar.* Vesayet eden kişi (KFT)
- vāsītān** *ar.* Atın iki yaşında çıkardığı dört diş (RH)
- vaşl** *ar.* Ulaşma, birleşme, kavuşma (GT, İM)
- vaşla** *ar.* 1. Ekleme, birleştirme (MG) 2. Süngüyü uzatmak için eklenen parça (MG)
- vat** Keten ayakkabı (CC)
- vaṭvaṭ** *ar.* Yarasa (GT)
- vāv** *ar.* Arap alfabesinin 26. harfi (İM)
- vave** Talep, dilek (İH)
- vāveylā** *ar.* Gürültü (İH)
- vaynaş-** Oynaşmak (TZ)
- vaż'** *ar.* Koyma (İM)
- vazīf** *ar.* Atın bir organı (BV)
- ve's-selām** *ar.* İşte bu kadar (MG)
- vec'** *ar.* Bir bitki (BV)
- vech (I)** *ar.* Vesile, vasıta, sebep (Gİ, GT, KF)
- vech (II)** *ar.* Tarz, üslûp, şekil (İM, MG)
- vecih** *ar.* Yön, vecih (KFT)
- vedā'** *ar.* Ayrılma, Allah'a ismarladık deme (İM)
- vedī** *ar.* Akıntı (Gİ)
- vedī'a(t)** *ar.* Emanet (İM, KFT)
- veḳāḫat** *ar.* küstahlık, utanmazlık, edepsizlik (GT)
- vekāle** *ar.* Vekâlet (KFT)
- velā (I)** *ar.* Ne, ne de (Gİ, KF)
- velā (II)** *ar.* Efendisinin azat ettiği köle veya cariyesinin üzerindeki hakkı (İM) *velā-i 'atīḳa* Mevlâ ile kölesi arasında azat neticesinde meydana gelen bir vela (İM)
- velākin** *far.* Lâkin, fakat, ama (GT, KFT, MG, MS) *krş.* velī (IV), velīkin
- veled** *ar.* Çocuk (Gİ, KFT) *veled-i zinā* nikâhsız birleşmeden meydana gelen çocuk (İM)
- veles** Pamuk bez (CC)
- velīd** *ar.* Köle (İM)
- velīkin** *far.* Fakat, ama, lâkin (BV, GT, İN, RH) *krş.* velākin, velī (IV)

vera' ar. Harama düşmek kaygısı ile şüpheli şeylerden kaçınmak (Gİ, KFT)

verd ar. Gül (GT)

verdî ar. Gül renkli (RH)

verem ar. Verem hastalığı (BV)

vereşe ar. Mirasçılar (Gİ, İM, KF, KFT)

verîd ar. Yaprak (BV)

vers ar. Yemen za'feranı (İM)

vesah ar. Kir, pislik (Gİ, KF)

vesîle ar. Vasıta, bahane (İM)

vesk ar. 62.400 dirhemlik bir ağırlık ölçüsü (İM)

vesme ar. Uzun yapraklı ve rengi mavi olan bir ot, çivit (İM)

vestânî ar. Orta, ne az ne çok (MG)

vesvās ar. Ayartıcı, kötülüğü teşvik eden (GT)

vesvese ar. Kuruntu, şüphe (Gİ, İM, KF)

vetereyn ar. Ökçe sinirinin yanındaki iki sinir (BV)

veya duran at, huysuz at (MG, RH)

veyl ar. Yazık! Yazıklar olsun! (İM)

vezāret ar. Vezirlik (GT)

vezga ar. (< vezega) Bir cins büyük ke-ler (İM)

vezy ar. Bevliden sonra gelen beyaz su (İM)

vidā' ar. Ayrılış, veda (GT)

virđ ar. Belli zamanlarda okunması âdet edinilen dualar (İM)

vişāl ar. Kavuşma, birleşme, visal (GT,

İM)

vişāl oruçı kırk sekiz saat yenilip içilmeden tutan oruç (İM)

vitr ar. Yatsı namazından sonra kılınan iç rekât namaz (Gİ, İM, KF, MS)

vitr-i vâcib vitir namazı (İM)

vuşta ar. Orta (İM, İN)

vuşül ar. Ulaşma, erişme (İM)

vücüh ar. Vecihler, bizimler, şekiller (İM)

vüs'at (I) ar. Güç, kuvvet (KF)

vüs'at (II) ar. Genişlik (Gİ)

vüzerā ar. Vezirler (GT)

Y

yā (I) ar. Ey, hey (ünlem edatı) (BV, Gİ, GT, İN, KF, KFT, MG, MS)

ya (II) Ama (TZ)

yā (II) ar. Arap alfabesinin 28. harfi (İM)

yaah Yanak, çene kemiği (CC) *krş.* yaağ, yanak 2, yañağ, yangağ

yaak Yanak, çene kemiği (CC) *krş.* yaağ, yanak 2, yañağ, yangağ

yab- (I) Ekmek yapmak (TA)

yab- (II) Yapmak, etmek (KK) *krş.* yap- (I)

yaba Harman yabası (Kİ)

yabçı Bina yapan usta, inşaat ustası (TA)

yābis ar. Kuru (BV, Gİ, KF, MG)

yabov Örtü, baş örtüsü (CC) *krş.* yabuğ

yabovlı Örtülü (CC)

yabuğ Örtü, baş örtüsü (DM, İM) *krş.* yabov

- yabun-** Yapışmak, ulaşmak (TA)
- yaçan- (I)** Utanmak, çekinmek, sıkılmak (CC) *krş.* yaçın-
- yaçan- (II)** Tiksinmek (CC)
- yaçanlı** Çekinen, utangaç (TZ)
- yaçı** Yağcı (TA) *krş.* yağçı
- yaçın-** Utanmak, çekinmek (İH) *krş.* yaçan- (I)
- yada- (I)** Yormak (CC)
- yada- (II)** Sıkılmak, daralmak (TZ)
- yādigār** *far.* Süreyya (KK)
- yağı-** Tehdit etmek (TZ)
- yağımala-** *far. tr.* Yağmalamak, talan etmek (TA) *krş.* yağmala-
- yağır (I)** Bakır (BM)
- yağır (II)** Hayvanın sırtındaki yara (BV, İN, Kİ)
- yağır şığın** Sevr yıldızları, eldeberan burcu (BM)
- yağırlık** Eğin altına konulan keçe (BV, Kİ, MG)
- yağıştır-** Birleştirmek, eklemek (KK)
- yağlabay** Doğan cinsinden çakır deneni bir kuş (TZ)
- yağlav** Yağ tavası (CC) *krş.* yavlov
- yağlık (I)** Düşman için hazırlanmış ok (Kİ)
- yağlık (II)** Mendil (TA) *krş.* yavlık (II)
- yağmāla-** *far. tr.* Talan etmek, yağmalamak (Kİ, TZ) *krş.* yağımala-
- yağrı-** Yağır olmak, atın vücudunda yara meydana gelmek (İN)
- yağrık** Üstünde et kesilen kalın ve düz tahta (İH)
- yağrın 1.** Sırt, sırtın yukarı kısmı (BV, GT, MG, TZ) **2.** Kürek kemiği (GT, Kİ, MG) **3.** Omuz başı (İH)
- yağruk** Düzgün, pürüzsüz, fasih (İH)
- yağum** Şehadet parmağı ile ölçülen bir uzunluk ölçüsü (BM)
- yağur-** Yoğurmak, hamur yoğurmak (BV) *krş.* yoğur-, yovur-, yur-
- yağurt** Yoğurt (BM, DM, Kİ, TA) *krş.* yavurt, yoğurt, yoğurud, yuğurt
- yağ-** Yapıştırmak (CC) *krş.* yaç- (II)
- yağnı** Bir tür et yemeği, yahni (BM, GT, TZ) *krş.* yaçnı
- yāhūd** *far.* Yahut, veya, yoksa (BV, İM, İN, KFT, MG, RH) *krş.* yāhūz
- yahūdī** *ar.* Yahudi (Gİ, GT, İM, KF, KFT)
- yağ iv** Kilise, tapınak (İM) *krş.* yih öv
- yağaz** Kuma (TA)
- yağın** *ar.* Kesin, kuşkuya yer olmadan (bilme) (Gİ, GT, İM, KF, MG, MS)
- yağmaç** Kötürüm (Kİ)
- yağnı** Bir tür et yemeği, yahni (BM, Kİ) *krş.* yaçnı
- yağrar-** İkrar etmek, itiraf etmek (CC)
- yağtu** Aydınlık, ışık, nur (Kİ)
- yağuş** Yokuş (DM, TA) *krş.* yokuş
- yal-** Yılmak (Kİ)
- yalaganş bol-** Soyunmak (TZ) *krş.* yalanşla-
- yalam** Kadir, kıymet, itibar, değer (Kİ)
- yalanşla-** Soyunmak (TZ) *krş.* yalanşla-
- yalat-** Yalattmak (BV)

yalavaç 1. Elçi (BM, Kİ) **2.** Peygamber, resul (DM, TA)

yaldırağan Çakmak taşı (İH)

yaldırım Yıldırım, şimşek (DM) *krş.* ıldırım, yıldırım, yuldırım (I), yuldurum (I)

yaldırım Sırça, cam (BM) *krş.* ıldırım, yıldırım, yuldırım (II), yuldurum (II)

yalğaşla- Hayır dua etmek (Kİ)

yalı Tayları bağlamak için kullanılan ip (BV)

yalım kaya Yalçın kaya (İH)

yalım Kertenkele (DM)

yalıñaçlan- Tecrit edilmek, soyutlanmak (İM)

yalğa- Teşvik etmek, kandırmak (İH)

yalğav Tembel, gevşek (TZ)

yalğık Balgam (İH)

yalman- Ağızda kalan yemek artığını yalayıp yutmak (İH)

yalman Dağ faresi, tarla faresi (BM, DM, İM, Kİ, TA, TZ)

yalşı- Onmak (TZ)

yaltaklan- Yaltaklanmak (İH)

yam bas- Yardım etmek, korumak (TZ) *krş.* yan bas-

yamdı 1. Kasık (Kİ, KK) **2.** Kasık bölgesindeki kıllar (DM)

yamız Kaşık (BV)

yamra- Abuk sabuk söylemek (İH)

yañ salgın hastalık (CC)

yan bas- Yardım etmek, korumak (TZ) *krş.* yam bas-

yan baş Dizin aşağı kısmında yer alan kabaca etler (İM)

yanak 1. Ağzı üst tarafı, damak (DM) **2.** Yanak, çene kemiği (KK, TZ) *krş.* yaağ, yaağ, yañak, yangağ

yañak Yanak (BV, DM, GT, İM, İN, Kİ, KF, MG, RH, TA) *krş.* yaağ, yaağ, yanak 2, yangağ

yañç- **1.** Yassılaştırmak, yapıştırmak, sıkıştırmak (BV) **2.** Ezmek (CC)

yañçık Kese, para kesesi, torba (CC, DM, İM) *krş.* yañçuk, yunçuk

yañçuk Kese, para kesesi, torba (Kİ) *krş.* yañçık

yandağ Diken (İH)

yandur- (I) Döndürmek (BM, KFT)

yandur- (II) Aktarmak (BM)

yangağ Yanak, çene kemiği (CC) *krş.* yaağ, yaağ, yanak 2, yañak

yañır- Öfkelenmek, kızmak, hiddetlenmek, hınç beslemek (TZ) *krş.* yangır-

yañuç Yonga, talaş (TA)

yañuçı Marangoz (TA)

yañur- Öfkelenmek, kızmak, hiddetlenmek, hınç beslemek (TZ) *krş.* yañır-

yañar- İltifat etmek (İH)

yañku Yankı, akis (İH)

yañla (I) Yeniden (CC, TZ)

yañla (II) Henüz, yeni (GT)

yañlan- Yankılanmak (CC)

yañlu Enli (RH)

yañırıt- Açığa çıkarmak (BV)

yanşak Gürültücü (İH, TZ) *krş.* yanşık
yanşık Gürültücü (TZ) *krş.* yanşak
yantı Anlamsız muttasıl konuşmak (İH)
yanul- Nazlanmak (İH)
yanut Cevap (TZ)
yap- (I) Yapmak, etmek (BV, GT, KF, TZ) *krş.* yab- (II)
yap yazı Dümdüz çöl, ova (İH)
yapağı Peçe, yüze örtülen örtü (Gİ)
yapağlı Tay (TZ)
yapçı Maymun (TZ) *krş.* yapçın
yapçın Maymun (TZ) *krş.* yapçı
yapıldağ Çıplak (İH)
yapın- Örtünmek (TZ)
yapkiç Kapak, örtü (CC)
yaplanmış Yabalanmış (TZ)
yapmaçlık Yapma, etme (KFT)
yapsa- (Ağaçları) çatmak (CC)
yapsı Kene (TZ)
yapuç- Örtünmek, giymek (GT)
yarağ Hazırlık (GT, İM, MG) *krş.* yarağ (V)
yarağla- Hazırlamak, hazırlık yapmak (İM) *krş.* yarağla- (I)
yarağ (I) 1. Şimşek (BM) **2.** Işık (TZ)
yarağ (II) Serbest (CC)
yarağ (III) Hazırlık (GT, MG) *krş.* yarağ
yarağla- (I) Hazırlamak, hazırlık yapmak (KF, TZ) *krş.* yarağla-
yarala- Yaralamak (Gİ)
yaramaz Yaramaz, kötü, fena (CC, İH)
yaramsuqlan- Yaltaklanmak (İH)

waran- Atı epeyce koşturup terletip yem vermeden soğutmak (Kİ)
waran Derin (TZ)
yārān *far.* Dostlar, tanıdıklar (BV, GT, İM, İN, MS)
yarar Menfaat, yarar (İM)
yarasa Yarasa (Kİ, TA, TZ) *krş.* yarsa
yaraşıl- Lâyık olunmak (KFT)
yaraşmak Birlik olma, uyma (CC)
yaraştur- (I) Yapmak, etmmek (MG)
yaratğan Yaratıcı, yarratıcı, Allah (İM, Kİ) *krş.* yaratқан
yaratқан Yaratıcı, yarratıcı, Allah (TA) *krş.* yaratğan
yarğıçı Yargıç, belediye başkanı (CC) *krş.* yarguçu
yarğı 1. Yargı, karar, emir, mahkeme (CC) *yarğı yar-* idarî veya hukukî karar vermek (CC) *krş.* yargula- **2.** Adalet, yargı (GT)
yarğıçı Yargıç, belediye başkanı (CC) *krş.* yargıçı
yargula- Karar vermek, yargılamak (CC) *krş.* yargu yar-
yarı- **1.** Aydınlanmak, ışımak (İH) **2.** Parlamak (Kİ)
yarıççı Zırh yapan, zırhçı (TA)
yarılğa- Acındırmak (CC)
yarındağ Tabakalanmış deri (İH)
yarlığan Rahîm, merhamet eden, Allah (TA) *krş.* yarılқаған
yarlığançlı Merhametli (CC) *krş.* yarlığançlı
yarlığançlı Merhametli (CC) *krş.*

- yarlıgançlı
- yarlıkan-** Affedilmek, suçları bağışlanmak (İM)
- yarlılık** Fakirlik, yoksulluk (CC)
- yarmağ 1.** Gümüş madenî para eczası (BM) **2.** Dirhem, gümüş para (Kİ, TA, TZ) *krş.* yarmuğ
- yarmaş-** Tırmanmak (TZ)
- yarpuz (I)** Yaban pancarı (İH)
- yarsa** Yarasa (DM) *krş.* yarasa
- yarsı-** Çok arzulamak (İH, TZ)
- yarsıt-** Kışkırtmak (CC)
- yarsov** Tiksindiren, tabî olmayan (CC)
- yarı** Taraf (İM, MG) *krş.* yarı (III)
- yas-** **1.** Yayın kirişini gevşetmek, düz hâle getirmek, yassılamak (İN, Kİ) **2.** Oku yaydan ayırmak (TA)
- yaş** Yas, üzüntü (DM) *krş.* yas (I), yaş (V)
- yasıç** Bir tür ok demiri (Kİ) *yasıç ok*
- yaslu** Yaslı, yas tutan (Kİ)
- yasman** Yassı şişe (CC)
- yasmiğ** Yabanî za'feran (BM)
- yasrağı kün** Evvelki gün (BM)
- yassı (I)** sayfa hâlinde düz, yassı (BV, DM, Gİ, İH, İN, KF, Kİ, MG, TZ) *krş.* yas (II) *yassı ağaç* hamur tahtası (İH)
- yassı (II)** En, genişlik (İM) *krş.* yaşşı
- yaşşı** En, genişlik (TA) *krş.* yassı, yassı ok (DM)
- yassıl-** Yamyassı olmak (İH)
- yaşşılık** Yassılık, düzlük (Gİ, KF)
- yaşşısız** Ensiz, dar (TA)
- yastın-** Dayanmak (TZ)
- yaş kozak** Pamuk kozası (İH)
- yaş peynir** Hayır için dağıtılan peynir (BM)
- yaş-** Saklamak, gizlemek, örtmek (Kİ, RH)
- yaşat-** Yaşatmak (CC)
- yaşın-** **1.** Gizlenmek, saklanmak (CC, Gİ) *krş.* yaşun- **2.** Örtünmek, gizlenmek (İM, KF, KK)
- yaşınmağ** Peçe, kadınların örtüsü (İM)
- yaşırallı** Saklı, gizli (TZ) *krş.* yaşırı, yaşuru, yaşurun
- yaşırı** Gizli, saklı (CC) *krş.* yaşırallı, yaşuru, yaşurun
- yaşlu tirek** Yeşil ağaç (DM)
- yaşlu** Yaşlı, ihtiyar (GT, İM) *krş.* yaşlı (II)
- yaşmağ** Bir tür yüz örtüsü (Kİ, TA, TZ)
- yaşun-** Örtünmek, gizlenmek (CC) *krş.* yaşın- 1
- yaşuru** Gizli (İM) *krş.* yaşırallı, yaşırı, yaşurun
- yaşurun** Gizlice (KFT) *krş.* yaşuralı, yaşırı, yaşuru
- yatağan** Devamlı yatan (BV)
- yatar-** Kızını kocaya vermek (Kİ)
- yataş-** Düzeltmek (KK)
- yatba** Bir Kıpçak kabilesi (Kİ)
- yatharı** Ardınca, arkasınca (DM) *krş.* yatharu
- yatharu** Ardınca, arkasınca (DM) *krş.*

- yatharı
- yathı** Kötü şey, kötü adam (İH)
- yatlık** Kız (Kİ)
- yatsı** Yatsı, yatsı vakti (İM) *krş.* yatsu, yatsun
- yatsız** Kudretsiz (Kİ)
- yatsu** Yatsı, yatsı vakti (Gİ, İH, KF, MS) *krş.* yatsı, yatsun
- yatsun** Yatsı, yatsı vakti (BM, TA) *krş.* yatsı, yatsu
- yattur-** Telef olmak, mahvolmak (Kİ)
- yatur-** (II) Telef olmak, mahvolmak (Kİ) *krş.* yattur-
- yauk** Yakın, yavuk (Kİ) *krş.* yavuğ, yavuk
- yava 1.** Pırasa (TZ) **2.** Soğan (TA)
- yava it-** Kaybolmak (TA)
- yavan (I)** Katıksız, yavan, yağsız (İH)
- yavan (II)** Kene denilen böcek (İH)
- yavaşlık** Yavaşlık, ağır hareket etmek (RH)
- yavı** Aslı itibarıyla Türk olmayıp Türkler arasında katılan (Kİ)
- yavı-** Yaklaşmak (Kİ)
- yavınçı-** İçi ezilmek, açlık duymak (İH)
- yavıt** Dügün ve emsaline götürülen hediye (Kİ)
- yavlov** Yağ tavası (CC) *krş.* yağlav
- yavrı (I)** Cıvcıv, kuş yavrusu (BM, DM, TA)
- yavrı (II)** Balık yavrusu (TZ)
- yavrun** Omuz levhası (KK)
- yavrut-** Yıpranmak, kuvvetten düşmek, dermansız kalmak (CC)
- yavısı 1.** Kene, koyuna musallat böcek (İH) **2.** Kene yavrusu, bit yavrusu (TZ)
- yavşak** Bit yavrusu (Kİ)
- yavşan** Bir tür ot, yavşan otu (İH, TA, TZ)
- yavu** Kayıp (KFT)
- yavuğ** Yakın, hısım, akraba (CC) *krş.* yauk, yavuk, yovuk
- yavuğ** Yakın, hısım, akraba (İM, KFT, TA) *krş.* yauk, yavuğ, yovuk
- yavuğlat-** Yaklaştırmak (Kİ) *krş.* yavut-
- yavuğrak** Daha yakın (KFT)
- yavuğulan-** Yaklaşmak (BM)
- yavurt** Yoğurt (TZ) *krş.* yağurt, yoğurt, yoğurud, yugurt
- yavurt-** Yuvarlamak (İH)
- yavut-** Yaklaştırmak (TA) *krş.* yavuğlat-
- yayala-** (Kuş için) yere yakın uçmak (İH)
- yayan (I)** Sefer (BM)
- yayan (II)** Hareket (BM)
- yayun** Yayın (BV)
- yazı gögerçini** Kumru, yaban güvercini (İH)
- yazuğla-** Suçluyu yakalamak (GT)
- yeder** Kuş yavrusu (TA)
- yediger** Ülker yıldızı (İH) *krş.* yediker, yetegen, yeteken
- yediker** Ülker yıldızı (TZ) *krş.* yediger, yetegen, yeteken

- yegâne** *far.* Biricik, tek (GT)
- yege** *moğ.* Geniş (CC)
- yegen (I)** Kargı, kamış (BM) *krş.* yeken
(II)
- yegen (II) 1.** Hasır (BM, TA) *krş.* yigin
(II) **2.** Kaba hasır döşek (CC)
- yegen (III)** Yiyen, obur (TZ)
- yegin** Galip, kavi (İH)
- yegir-** Tiksinmek (DM) *krş.* igir-
- yegrek** Daha iyi (İH) *krş.* yigrek
- yek (I)** Şeytan, iblis (BM, CC, Kİ, TZ)
- yek (II)** Kötülük (CC)
- yeken (I)** Topallayarak yürüyen (Kİ)
- yeken (II)** Kargı, kamış (TZ) *krş.* ye-
gen (I)
- yele-** Yavaş koşmak (TZ)
- yelemçi** Koşu atı (CC)
- yeles** İnce, hafif rüzgâr (Kİ) *krş.* yeleser
- yeleser** İnce, hafif rüzgâr (BM) *krş.* ye-
les
- yelmen** Kılıcın üst tarafı, kenarı (MG)
- yelmük** Bir tür ot (Kİ)
- yelpik** Çarpılmış, cin çarpmış (İH)
- yelve** Bildircana benzer bir kuş (Kİ)
- yemese** Ya da, yahut da, yine de (CC)
- yemîn** *ar.* Yemin, ant (İM) *yemîn-i*
ğāmūs bir yemin çeşidi (İM)
- yenç-** Ezmek (GT)
- yençi** Hamur (TZ)
- yengeç** Yengeç (DM, TA) *krş.* ilengiş,
tengeç, yenkeş
- yenkeş** Yengeç (TZ) *krş.* ilengiş, yen-
geç
- yensig** Yanlamasına (TZ)
- yenşi-** Kekremek, kekre olmak (TZ)
- yeprül-** (Kumaş) eskiyip lime lime ol-
mak, iplikleri gözükme (İH)
- yer- (I)** Yermek, hoşuna gitmemek
(CC)
- yer- (II)** Kötü görmek (İH)
- yerin-** Üzülmek (DM)
- yeriş-** Erişmek, yetişmek (Gİ)
- yesir** *ar.* (< esir) Esir, tutsak (İM, KFT)
- yeş-** İşemek (BM) *krş.* işe-
- yete** Hristiyanların ayini (CC)
- yetegen** Ülker yıldızı (İH) *krş.* yediger,
yediker, yeteken
- yeteken** Ülker yıldızı (Kİ) *krş.* yediger,
yediker, yetegen
- yetekli** Etekli (RH)
- yetürmek** Öksürük (BM)
- yevm** *ar.* Gün (GT)
- yevün-** Yıkanmak (İM)
- yeyil-** Neşeli olmak (İH)
- yeynit-** Hafifletmek (TA)
- yıblağ** Baykuş (BM)
- yıdığ** Koku (İM) *krş.* yi, yiy, yiyi (III)
- yıdığ** Kötü kokan her şey (BV)
- yıdığlık** Kokulu (İM)
- yığmağ** Yığmak, birikinti (KF) *krş.*
yığlan-
- yığlan-** Çekinmek, sakınmak (İM) *krş.*
yığlın-
- yığlın-** Çekinmek, sakınmak (MS) *krş.*
- yığlış-** Toplanmak, bir araya gelmek
(KFT, MS)
- yığnağ** Yığmak, birikinti (Gİ) *krş.*
yığnağ

- yıǵrıl- (I)** Yıǵdırılmak (BV)
- yıǵrıl- (II)** Çekinmek, büzülmek, toptop olmak (İH)
- yıǵrıl- (III)** Et kavrulmak (İM)
- yıǵruķ** Bir işe bakmayan kimse, gayri müteşebbis kişi (Kİ)
- yıǵsur-** Birbiri üstüne koymak, yıǵmak (İH)
- yıh öv** Tapınak, kilise (CC) *krş.* yaķ iv
- yıhrar ar.** İkrar, itiraf (CC) *krş.* iķrār
- yıķık** Yıkık, yıkılmış (TZ) *krş.* yıķuk
- yıķıl-** Bozulmak (İM)
- yıķuķ** Yıkık, yıkılmış (TA) *krş.* yıķık
- yıl- (I)** Eğilip bükülmek, büzülmek (İH)
- yıl- (II)** Sürünmek (TZ)
- yıl- (III)** (Kuşun) kanadını hareket ettirmeyip akar gibi süzülmesi (İH)
- yılbıra-** Bağlamak, eklemek, iliştiirmek (CC)
- yıldıra-** Yıldırım çakmak (TZ) *krş.* yıldıra-, yuldura-
- yıldırım** Yıldırım, şimşek (Gİ, İM, KF, TZ) *krş.* ıldırım, yaldırım, yıldırım, yuldırım (I), yuldurum (I)
- yıldırım** Yıldırım, şimşek (KK) *krş.* ıldırım, yaldırım, yıldırım, yuldırım (I), yuldurum (I)
- yılǵun** Ilgın ağacı (TA)
- yılış-** Gülmek, tebessüm etmek (İH)
- yılmaǵay** Yalabık, sakalsız (TZ) *krş.* yılmanuķ
- yılmanuķ** Yalabık, sakalsız (TZ) *krş.* yılmaǵay
- yıltıra-** Şimşek çakmak (CC) *krş.* yıldıra-, yuldura-
- yıltırım** Şişe (CC)
- yımrıl-** Çarpılmak, eğilmek (İH)
- yınǵa** Beraber, birleşmiş (CC)
- yıngırçaķ** Mekkâre semeri, kürtün (CC)
- yıpın-** Yapışmak (TZ)
- yıpıt-** Islatmak (TZ)
- yıpraķ** Paçavra, kumaş parçaları eskisi (İH)
- yıpran-** Eskimek, çürümek, yıpranmak (İH)
- yırışdur-** Namazı düzenine uygun biçimde kılma (MS)
- yırmaķ** Irmak (TA, TZ) *krş.* ırmaķ
- yış** Sürülmemiş, ekilmemiş arazi (CC)
- yışı-** Parlamak (Kİ)
- yışık** Başa giyilen zırh, baş zırhı (Kİ)
- yışķıç** Nane (CC)
- yıt-** Beraber itmek (CC)
- yıvıl-** Uzamak (Kİ)
- yıyıştır-** Toplamak (KK)
- yıbit-** Yumuşatmak, gevşetmek (CC)
- yid-** Yedeklemek (KFT)
- yidiçi** Atı yedekleyen kişi (KFT) *krş.* yidegüç
- yidle-** Koklamak (İM) *krş.* yile-, yiyle-
- yidürül-** Yedirilmek (İM)
- yig (I)** İǵ (DM, TA)
- yig (II)** Daha fazla, iyice (Gİ, GT, KF, RH) *krş.* yik (I)
- yig kör-** Kinlenmek, nefret etmek (İM, TA)

- yigel-** Çolak olmak (İH)
- yigil-** Eğilmek (MG)
- yigin** Hasır (Kİ) *krş.* yegen (II)
- yiglen-** Hastalanmak (TZ) *krş.* iglen-
- yignek** Daha iyi, hayırlı (İM) *krş.* yegrek
- yigüt** Siniri çekilmiş, eli bileğinden kurumuş kimse (İH)
- yik (I)** Daha fazla, üstün (Kİ) *krş.* yig (II)
- yik (II)** Dert, illet (TA)
- yikdey** Siyah kumaştan, gayet bol, kıvrak etek (İH)
- yiksük** Yüksük (TA) *krş.* yüksük
- yikü** Yerde vesairede olan çizgi (Kİ)
- yile-** Koklamak (BM, TA) *krş.* ıyla-, yidle-, yiyle-
- yilik-** İçi serinlemek, rahat etmek (İH)
- yilim** Düğüm (TZ)
- yillen-** Rahatlamak (İH)
- yilmir-** Boynunu bükmek (İH)
- yilmük** Teke sakalı da denilen bir ot (İH)
- yimkir-** Korkup birisine sokulmak (İH)
- yimril- (I)** Toprak çökmek (İH)
- yimril- (II)** Yarılmak, ayrılmak (TZ)
- yimük** Bıngıldak, bebeklerin başındaki yumuşak yer (İH)
- yinçe-** İncelmek (İN) *krş.* yinçker- yinççük İncecik (DM)
- yinçi** Yoğurulmuş hamur (BM, Kİ)
- yinçik** İncik kemiği (İN, RH) *krş.* inçük, yinçük, yünçük
- yinçil-** İncitilmek, sarsılmak, sıkıştırılmak (İH)
- yinçilt-** İncitmek, sarsmak, eziyet etmek (İH)
- yinçker-** İncelmek (BV) *krş.* yinçe-
- yinçük** İncik kemiği, diz kapağı ile topuk arası, bunun topuğa yakın olan kısmı (BV) *krş.* inçük, yinçik, yünçük
- yindek** Daima, her zaman (İH)
- yini yindirge-** Korkmak, ürkmek, çekinmek (İH)
- yinilde-** İnildemek, ses çıkarmak (MG)
- yipkir-** Midesini bulandırmak (CC)
- yirençi** Korkak, korkunç (CC)
- yirge** *moğ.* Sıra, mevki, makam (MG)
- yirik** Su kuşu, martı (BM)
- yirin-** Gamını, kederini sayıp dökmek (İH)
- yirmik** Eğri, eğrilmiş (TZ)
- yışım** İç donu (İH, Kİ) *krş.* işim
- yitik** Kayıp, zayı (BV) *krş.* yitük
- yitiker** Yedi kardeşler yıldızı (TZ)
- yitir-** Yitirmek, kaybetmek (CC) *krş.* yitür- (III)
- yitit-** Bilemek (Kİ)
- yitük** Kayıp, zayı (Kİ) *krş.* yitik (II)
- yitür-** Saldırmak, hücum etmek (BM)
- yitür- (II)** Yitirmek, kaybetmek (İM) *krş.* yitir-
- yiv-** İrtibat kurmak, bağlılığını söylemek (İH)
- yiv** Kalın, kaba (CC)
- yiyy-** Yararlanmak (Kİ)
- yiyyil-** Kızmak, fenalaşmak (İH)

- yiyle-** Koklamak (İH, İM) *krş.* ıyla-,
ide-, yile-
- yobap** Zahmetli, külfetli, hemen he-
men, zorla (CC, KK)
- yobula-** Alay etmek (İH)
- yoğo-** İtaat etmek (CC)
- yoğoy-** Ufalmak, küçülmek (CC)
- yoğsun** Su yosunu (TZ) *krş.* yoşkun
- yoğur-** Yoğurmak, hamur yoğurmak
(BM, KFT, Kİ, KK, TA) *krş.* yağur-
, yovur-, yur-
- yoğurğan** Yorgan (TA) *krş.* yorğan,
yovurğan
- yoğurt aşı** yoğurt çorbası (İH)
- yoğurt** Yoğurt (BV, KK, MS, RH) *krş.*
yağurt, yavurt, yoğurud, yuğurt,
- yoğurtşı** Yoğurtçu (KK)
- yoğurud** Yoğurt (KFT) *krş.* yağurt, ya-
vurt, yoğurt, yuğurt
- yoğurul-** Yoğurulmak (Gİ) *krş.* yuğrul-
, yuğurul-
- yoğsul** Yoksul, fakir, çaresiz (CC) *krş.*
yoğsul
- yoğa-** Yoklamak, aramak (TZ) *krş.*
yoğla-
- yoğlu** Yoksul, fakir (KFT, Kİ, TA)
- yoğluluk** Yoksulluk, fakirlik (KFT)
krş. yoğsulluk
- yoğsa (I)** Yoksa (BM, DM, TZ)
- yoğsa (II)** ...olmasa (BM)
- yoğsız** Fakir, yoksul (DM)
- yoğsul** Yoksul, fakir, çaresiz (CC, GT,
İM, Kİ, KK, TA, TZ) *krş.* yoğsıl
- yoğsullan-** Yoksullanmak, fakirleşmek
(TZ)
- yoğsulluk** Yoksulluk, fakirlik (GT,
İM, KK) *krş.* yoğluluk
- yoğuş** Yokuş (Kİ, TZ) *krş.* yağuş
- yoğla-** Yolmak (TZ)
- yoğkovuş** Cımbız (TZ)
- yoğkun-** Saç, baş yolmak (İM)
- yoğsuz bar-** İşaret etmek (BM)
- yoğlu-** Yolmak, kesmek (KF)
- yoğm** Fal (Kİ)
- yoğmdar-** Toplamak, bir araya getirmek
(CC)
- yoğmla-** Fal tutmak, yorumlamak (Kİ)
- yoğmuğ-** Toplanmak, bir araya gelmek
(CC)
- yoğñ** Örfî hukuk, hak (Kİ)
- yoğnt kuşu** Yont kuşu (İH)
- yoğnul-** Yontulmak (KFT)
- yoğp** İyi (Kİ)
- yoğra-** (Hayra ve şerre) yormak (BM)
- yoğra 1.** Tabir (Kİ) **2.** Kehanet, falcılık
(BM) *krş.* yura
- yoğrala-** Rüya yorumlamak (CC)
- yoğrçu** Yol gösteren, delil (İH)
- yoğrgan** Yorgan (BV, DM, Kİ, KK, TA,
TZ) *krş.* yoğurğan, yovurğan
- yoğruk** Yumruk (Kİ) *krş.* yumruk, yur-
muğ, yuruğ
- yoğrukla-** Yumruklamak (Kİ) *krş.* yum-
ruğla-
- yoğrul-** Yorulmak, kesilmek (İH, TZ)
- yoğrun** Bir şeyin sonu, ucu (Kİ)
- yoğsım** Yarım (BM)
- yoğşkun** Su yosunu (TZ) *krş.* yoğsun

- yota** Atın ağzına vurulan gem (CC)
- yova (I)** Yabanî soğan (CC)
- yova (II)** Sürüden ayrılıp yalnız kalan koyun (Kİ)
- yovaç** Öbür dünya, ahiret (CC)
- yovaşlık** Tevazu, baş eğme (CC)
- yovık** Günah çıkartma (CC)
- yovlak** Çok, pek (BM, Kİ)
- yovuk** Yakın (TZ) *krş.* yauk, yavuğ, yavuk
- yovur-** Yoğurmak (TZ) *krş.* yağur-, yoğur-, yur-
- yovurğan** Yorgan (CC) *krş.* yorğan, yuğurğan
- yoz-** Osurmak, yellenmek (Kİ)
- yozağ** Kilit (Kİ) *krş.* yuzak
- yozağla-** Kilitlemek (Kİ) *krş.* yuzakla-
- yozla-** (Koyun) kısır kalmak (İH)
- yöktür-** Öksürmek (CC) *krş.* öksür-, öskür-, ötkür-, ötür- (II), yütkür- (I), yütür-
- yön** Hayvan eğerinin keçesi (İH)
- yöne** Hayvan eğerinin keçesi (İH)
- yöp** Yavaş yavaş, gitgide (CC)
- yöpsen- (I)** Tasvip etmek, kabul etmek, razı olmak (CC)
- yöpsen- (II)** Yapılmasını buyurmak (CC)
- yöre** Civar, etraf, yöre (İH) *krş.* yüre
- yören-** Bir şeyin etrafına gelmek, civarında olmak (İH)
- yu** soğan (Kİ)
- yuban-** İhmal edilmek (CC)
- yubrak** Kuraklık (BM)
- yübüset ar.** Kuruluk (BV)
- yudır-** Yıkarmak (Gİ)
- yuğrul-** Yoğurulmak (İM) *krş.* yoğurul-, yuğurul-
- yuğurt** Yoğurt (CC, GT) *krş.* yağırt, yavurt, yoğurt, yoğurud
- yuğurul-** Yoğurulmak (KF) *krş.* yoğrul-, yuğrul-
- yuğar-** Su boşaltmak, dökmek (İM)
- yuğtur-** Yapıştırmak (CC)
- yula** Kandil (KFT)
- yular** Yular (CC, İH, Kİ, TA, TZ) *krş.* yulav
- yulav** Yular (DM) *krş.* yular
- yulavcı** Kurtarıcı (CC)
- yuldırım (I)** Yıldırım, şimşek (TA) *krş.* yaldırım, yıldırım, yıldırım, yuldurum (I)
- yuldırım (II)** Cam (TA) *krş.* ıldırım, yaldırım, yuldurum (II)
- yuldura-** Yıldırım çakmak (Kİ) *krş.* yıldıra-, yiltıra-
- yuldurum (I)** Yıldırım, şimşek (Kİ) *krş.* yaldırım, yıldırım, yıldırım, yuldırım (I)
- yuldurum (II)** Cam (Kİ) *krş.* yaldırım, yuldırım (II)
- yulı-** Tıraş etmek (Kİ) *krş.* yülü-, yülit-, yülü-, yülüt-
- yulmala-** Ütmek, yakmak (CC)
- yuluğna** Fidyeye, kurtuluş parası (CC)
- yuluv** Fidyeye, kurtuluş parası (CC, Kİ)
- yumağla-** Yumrulamak (TZ)
- yumalak** Hayvan pisliği (İM) *krş.*

- yumğalak
- yumğaklan-** Yumrulanmak, yumaklanmak (TZ)
- yumğalak** Yumalak, hayvan pisliği (BV) *krş.* yumalak
- yumluğ** Tüfek kurşunu, top güllesi (İH)
- yumran** Köstebek, büyük sıçan (İH)
- yunad** Beygir sürüsü (Kİ)
- yunçuğ** Kese, torba (TA) *krş.* yançık, yançuğ
- yunçuğ-** Yerinden oynatmak (TA)
yunçuğmak İncinme, burkulma (TA)
- yundur-** Kusmak (TA)
- yunğulğ** Eşya yıkamakta kullanılan bir tür kök, sabun (İH)
- yup** Tepe (TZ)
- yur-** Yoğurmak (CC) *krş.* yağur-, yoğur-, yovur-
- yura** Fal, falçılık (Kİ) *krş.* yora 2
- yurağtur** Alıştırılmış at (Kİ)
- yurma-** Seyrek seyrek dikmek (İH)
- yurmuğ** Yumruk (TA) *krş.* yoruğ, yumruğ, yuruğ
- yurt-** Koşmak (İH)
- yuruğ** Yumruk (CC) *krş.* yoruğ, yumruk, yurmuğ
- yuşuğ** Lâubalî kimse, şeytan gibi adam (Kİ)
- yuşuğlan-** Lâubalîleşmek, fena ve şeytan gibi olmak (Kİ)
- yuvala-** (II) Yuvarlamak (TZ) *krş.* yuv- (II)
- yuvalan-** Yuvarlanmak (TZ)
- yuvançañ** Yavaş, gevşek, uyuşuk (CC)
- yuvaş bol-** Kolay olmak (TZ)
- yuvduğ** Çiğ, işlenmemiş, kaba (CC)
- yuvuğ-** Günah çıkartmak (CC)
- yuvut-** Gizlenmek (İH)
- yuvut** Teselli (CC) *krş.* yüvüt
- yuvuz** Alçak, basık (CC)
- yuyundu** Yıkanmadan çıkan su (Kİ)
- yuzak (I)** Damga (TZ)
- yuzak (II)** Kilit (CC, DM) *krş.* yozak
- yuzakla-** Kilitlemek (BM, CC) *krş.* yozakla-
- yuzaklı** Kilitli (İM)
- yüce (I)** Yüce, yüksek (BM, BV, Gİ, KF, MS, RH) *krş.* çüce
- yüce (II)** Yüksek olan her şey (Kİ, TA)
- yüce (III)** Arka, sırt (TA)
- yücel-** Yücelmek (Kİ)
- yücele-** Yükseltmek (DM, Kİ)
- yücelik** Yücelik, ululuk (BV, İM)
- yüçerek** Büyükçe, irice (BV)
- yügen** Gem, dizgin, yular kayışı (BV, CC, İM, MG) *krş.* yüken
- yügençi** Gem yapan, gemci (CC)
- yügün-** Diz çöküp eğilmek (CC) *krş.* yükün- (II)
- yügünç** Saygı (CC)
- yügür-** Çalışmak, çabalamak (İM)
- yüken** Gem, ip, halat, yular (DM, TZ) *krş.* yügen, yüligen
- yüki** Ağır hareketli, kibar (Kİ)
- yüksek** Yüksek, ulu, yüce (BV, DM, İM, Kİ, KK, RH, TA)

- yükset-** Yükseltmek (TA)
- yüksük** Dikiş dikerken parmağa geçirilen alet (İH, TZ) *krş.* yiksük
- yükter** Loğusa yatağı (BM)
- yükü** Tüy (Kİ)
- yükül** Binek hayvanı (İM)
- yükün-** (I) 1. Namaz kılmak (İH) 2. Secde etmek (TZ)
- yükün-** (II) Diz çökerek hizmet etmek (Kİ) *krş.* yügün-
- yükün-** (III) Büyüklerin huzurunda baş eğmek (İH)
- yükünç** Namaz (İH)
- yükünçi** Halife, insanlara namaz kıldıran (TA)
- yüldirek** Kamış tohumları (BM) *krş.* yüldürük
- yüldürük** Kamış tohumları (Kİ) *krş.* yüldirek
- yülek** Ok kayışı (Kİ)
- yülgeri** Ön (TA)
- yülgüç** Ustura (DM) *krş.* yülküvüç, yülügüç, yülüngüç, yülüvüç
- yüli-** Tıraş etmek (İM, TA) *krş.* yülü-, yülü-
- yüligen** Gem, yular (KK) *krş.* yügen, yüken
- yülit-** Tıraş etmek (Gİ, İM) *krş.* yülüt-
- yülküvüç** Ustura (TZ) *krş.* yülgüç, yülügüç, yülüngüç, yülüvüç
- yülü-** Tıraş etmek (CC, KFT, TZ) *krş.* yülü-
- yülüçi** Berber (CC)
- yülüğüç** Ustura (CC) *krş.* yülgüç, yülküvüç, yülüngüç, yülüvüç
- yülük** Yolunmuş, tıraş edilmiş (TZ)
- yülün** Boyun kemiği içindeki beyaz ilik (İM)
- yülüngüç** Ustura (CC) *krş.* yülgüç, yülküvüç, yülügüç, , yülüvüç
- yülüt-** Tıraş etmek (Gİ, KF, KK) *krş.* yülüt-
- yülüvüç** Ustura (TZ) *krş.* yülgüç, yülküvüç, yülügüç, yülüngüç
- yümlü** Mübarek, uğurlu (İH)
- yümüldürük** At ve benzeri hayvanlarda göğüslük (TZ)
- yünçük** İncik kemiği (İM, TA) *krş.* inçük, yinçik, yinçük
- yüre** Etraf, civar, yöre (Kİ) *krş.* yöre
- yürgeş-** Sarılmak, dolaşmak (BV)
- yürülgen** Bozuk, bozulmuş (Kİ)
- yütkür-** (I) Öksürmek (BV) *krş.* öksür-, ökür-, öskür-, ötkür-, ötür- (II), yöktür-, yütür-
- yütkür-** (II) Sümürmek (KK)
- yütür-** Öksürmek (Kİ) *krş.* öksür-, ökür-, öskür-, ötkür-, ötür- (II), yöktür-, yütür-
- yüvrül-** Bozulmak (Kİ)
- yüvüt** Teselli (CC) *krş.* yuvut
- yüvütle-** Teselli etmek (CC)
- yüzerlik** Tütsü olarak yakılan bir bitki, üzerlik (GT, İH) *krş.* yüzerlük
- Z**
- zā ar.** Arap alfabesinin 11. harfi (İM)
- zā ar.** Arap alfabesinin 17. harfi (İM)
- zabbe ar.** Kertenkele, keler (BV)

- zabt** *ar.* Anlama, kavrama (MG)
- zāc** *ar.* Demir sülfat (BV, RH)
- zād** *ar.* Arap alfabesinin 15. harfi (İM)
- za‘f** *ar.* Zayıflık, güçsüzlük, zaaf (GT)
- zafer** *ar.* Başarı, üstünlük (GT, İM, KFT, MG)
- zafere** *ar.* Bir at hastalığı (BV)
- zāġ** *far.* Karga (GT)
- zaġab** *ar.* At yavrusunun doğuşta üzerinde bulunan kıllar (BV)
- zaġal** *far.* Kalp, geçmez (para) (GT)
- zaġallıġ (I)** *far. tr.* Düşmanlık, kindarlık (Gİ, KF)
- zaġallıġ (II)** *far. tr.* Tembellik, gevşeklik (KFT)
- zaġar** Bir tür küçük köpek (İH)
- zahhāk** *ar.* Dahhak, Şehnâme kahramanlarından, Cemşid’in yerini alan zalim bir hükümdar (GT)
- zāhid** *ar.* Dinine bağlı, sofu (GT, İM, KF, KFT)
- zāhidlik** *ar. tr.* Dini kurallara sıkı bağlılık (İM)
- zahīre** *ar.* Yiyecek, zahire (GT)
- zāhirī (I)** *ar.* Açık, belli, meydanda (İM)
- zāhirī (II)** *ar.* Ebu Davud Zāhirī’nin kurduğu mezhebe bağlı olan (İM)
- zaġm (I)** *far.* İzdiham, sıkıntı (İM, MG)
- zaġm (II)** *far.* Yara (GT, MG)
- zaġm (III)** *far.* Isırmak veya sokmak suretiyle meydana gelen diş yarası (GT)
- zahmleŝ-** *far. tr.* Sıkışmak (İM)
- zahmlı** *far. tr.* Yaralı (GT)
- zahr** *ar.* Arka, kâğıt ve benzeri şeylerin arka tarafı (GT)
- za‘ıf** *ar.* Zayıf (BV, GT, İM, İN, KFT, MG) *za‘ıf yūri-* yavaş yavaş yürümek (İM)
- za‘ıflıġ** *ar. tr.* Zayıflık, güçsüzlük (BV, GT) *krş.* za‘ıflık
- za‘ıflık** *ar. tr.* Zayıflık, güçsüzlük (GT) *krş.* za‘ıflık
- zāl** *ar.* Güneşe karşı dururken gözünü yumup karşıdan geleni göremeyen at (RH)
- zāllin** *ar.* Azmışlar, yoldan çıkmışlar (Gİ)
- zalūm** *ar.* Çok zulüm ve haksızlık eden (GT)
- zamān (I)** *ar.* Kefil olma (Gİ, GT, İM)
- zamān (II)** *ar.* Tazmin etmek, ödemek (KFT)
- zāmile** *ar.* Küçük yük hayvanı (İM)
- zamīn** *ar.* Tazmin eden, kefil olan (İM, KF, KFT)
- zamīnsiz** *ar. tr.* Tazmin edecek kişisi olmayan (KFT)
- zamīr** *ar.* İç, derun, cevher (GT, MG)
- zamme** *ar.* Ötre, zamme işareti (İM)
- zancar** *ar.* Bakır yeşili (CC)
- zandıġ** *ar.* Zındık, Tanrı’ya ahirete inanmayan (KFT)
- zānī** *ar.* Zina eden erkek (KFT)
- zānīraġ** *ar. tr.* Çok zina eden kişi (KFT)

- zāniye** *ar.* Zina eden kadın (İM, KFT)
- zarāfet** *ar.* Zariflik, naziklik, incelik (GT)
- zarāyif** *ar.* İncelikler, zariflikler (MG)
- zarb** *ar.* Vuruş, darbe, darp (GT, İM, KFT, MG)
- zarıncı- (I)** Göresi gelmek, iç çekmek (İH)
- zarıncı- (II)** Yana yakıla yalvarmak (İH)
- zarıncı- (III)** Ağlamak (İH)
- zārī** *far.* Ağlama, inleme, inilti ile ağlama (GT)
- zarīf (I)** *ar.* Zarif, zerafet sahibi (GT, KFT, MG)
- zarīf (II)** *ar.* Nükteden yakışıklı (GT)
- zārīlık** *far. tr.* Yalvarma, yakarış (İM)
- zarlı** Kıskanç (CC)
- zarnīh** *ar.* Sıçan otu (İM)
- zarūret** *ar.* Mecburiyet, darda kalma (BV, Gİ, GT, İM, KFT, MG, MS)
- zarūreten** *ar.* Zorunlu olarak (İM)
- zarūrī (I)** *ar.* Gerekli olan (İN)
- zarūrī (II)** *ar.* Zorunlu olarak (İM)
- zavāl** *ar.* Sona erme, zail olma (Gİ, GT, İM, KF)
- zāyi‘** *ar.* Kaybolmuş, yitik, boşa gitmiş (GT, İM, KF)
- zāyid** *ar.* Artık, fazla, fazlalık (İM, MG)
- zāyil** *ar.* Sona eren, biten, devamı olmayan (İN, Gİ, KF, MG)
- zāyir** *ar.* Ziyaret eden, ziyaretçi (GT)
- zeberced** *ar.* Değerli bir taş (İM, KFT)
- zebḥār** *far.* Bir bitki (RH)
- zebīl** *ar.* Dışkı, pislik (BV)
- zebīlle-** *ar. tr.* Pislemek (BV)
- zebūn kıl-** *far. tr.* Yenmek, ele geçirmek (İH)
- zecr** *ar.* Zorlama, yasak etme, kovma (GT)
- zefit** *ar.* (< zift) Zift (BV)
- zeheb** *ar.* Altın (BV)
- zehle** *ar.* Cesaret, şecaat (BM)
- zehleh** *ar.* Cesur (TZ)
- zehleyle-** *ar. tr.* Cesaretlenmek (TZ)
- zeker** *ar.* Erkeklik organı (BV, Gİ, İM, KF, KFT)
- zekī** *ar.* Temiz, pak (İM)
- zelīl** *ar.* Hor, aşağı, rezil (GT)
- zellet (I)** *ar.* Bir suç sebebi ile gözden düşme (Gİ, GT)
- zellet (II)** *ar.* Yanılma, yanlış (KF)
- zelletü’l-ḳārī** Kur’anikerim’i okuyanın yanılması (İM)
- zeme‘** *ar.* Yara (BV)
- zemzeme** *ar.* Nağme, terennüm (GT)
- zenbūr** *far.* Arı, eşek arısı (GT, İM)
- zenc** *ar.* Sıkıntı, hastalık (İM)
- zencebil** *ar.* zencefil (BV, RH)
- zenib** *ar.* Bir çeşit ilâç (BV)
- zerāric** *ar.* Bir bitki (BV)
- zerāric** *ar.* Kuduz böcekleri (RH)
- zerdālū** *far.* Erik (DM, TA) *krş.* zerdali
- zerdali** *far.* Kayısı, zerdali (KK) *krş.* zerdālū *zerdalū erügi* kayısı, zerdali (DM)
- zerḳ** *ar.* Riya, ikiyüzlülük (GT)

- zerkā** *ar.* Şehadet parmağının ucunda hatalı ok atmaktan meydana gelen göğürme (İN)
- zernek** *far.* zırnık, sıçanotu (CC) *krş.* zernih, zırnıh
- zernic** *ar.* Kıl gidermek için kullanılan bir alet (İM)
- zernih** *far.* Zırnık, sıçanotu (BV, KFT) *krş.* zernek, zırnıh
- zerrāk** *ar.* İkiyüzlü (GT)
- zevāyid** *ar.* Atlarda bilek altındaki fazlalık (BV)
- zevfā** *ar.* Bir bitki (BV)
- zevi'l-ḳurbā** *ar.* Yakın, akraba (İM)
- zevraḳ** *ar.* Kayık, sandal (GT)
- zeybaḳ** *ar.* Civa (BV)
- zeydiyye** *ar.* Dinî bir grup (KFT)
- zeyt** *ar.* Zeytinyağı (BV, İM, RH)
- zıḳ** *ar.* Bir bitki (BV)
- zıda'** *ar.* Dirsek kemiği (BV)
- zıdd (I)** *ar.* Ters, karşıt (Gİ, İM, KF)
- zıdd (II)** *ar.* Kendisinden nefret edilen (Gİ)
- zihār** *ar.* Kocanın karısını, ömür boyu mahremi olan bir kadının bakmak caiz olmayan bir uzvuna benzetmesi (Gİ, İM, KF, KFT)
- ziḥḳ** *ar.* Gülme (İM)
- zıḳḳ** *ar.* Su tulumu (İM)
- zırh** Küpe (TA)
- zırnıh** *far.* zırnık, sıçanotu (Gİ) *krş.* zernih, zernek
- zi'l-ḳurbā** *ar.* Akraba (GT)
- zīb** *ar.* Bir bitki (BV)
- zibeh** *ar.* Bir at hastalığı (BV)
- zibil** *ar.* Pislik, çöp (Gİ, İM, KF)
- zibille-** *ar. tr.* Pislemek (Gİ, KF, MS)
- zibillik** *ar. tr.* Çöplük (İM)
- ziftlen-** *ar. tr.* Ziftlenmek (İM)
- ziḥām** *ar.* İzdiham, sıkışıklık (İM, MG)
- ziḳ** *ar.* Dar (BV)
- zilḥicce** *ar.* Arabî ayların on ikincisi (İM)
- zilḳa'de** *ar.* Arabî ayların on birincisi (İM, KFT)
- zimme(t)** *ar.* Zimmet, üstünde olan şey (İM, KFT)
- zimmī** *ar.* Müslümanlara vergi veren Hristiyan ve Yahudiler (İM, KFT)
- zimmiye** *ar.* zimmet ehlinde olan kadın (İM, KFT)
- zincār** *ar.* Bir tür tuz (BV)
- zindānla-** *far. tr.* Hapsetmek (TA)
- zīnet** *ar.* Süs, zinet (CC, GT, İM, MS) *krş.* ziyet
- zirā'** *ar.* Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan yer (MG)
- zirāvend** *far.* Loğusa otu (BV, RH)
- zirek** *far.* Anlayışlı, uyanık, zeki (GT, KFT, MG, RH, TZ)
- zişt** *far.* Kaba, iri, çirkin (DM, GT)
- ziyāret** *ar.* Ziyaret (Gİ, GT, İM, KF, KFT) *ziyāret ḳıl-* ziyaret etmek (BM)
- ziynet** *ar.* (< zīnet) Süs, zinet (BV, Gİ)
- ziyy** *ar.* Dış görünüş, kılık (KT)
- zu'afā** *ar.* Zayıflar (BV)
- zūfā** *ar.* Bir bitki (BV)

zū-fünūn *ar.* Bilgin, marifet sahibi, bir işi bilen kimse (GT)

zühr *ar.* Öğle vakti (Gİ, GT, İM, KF, KFT, KK, MS) *krş.* zühr

zuhūr *ar.* Meydana çıkma (KF, MG)

zuḳāk *ar.* Sokak (Gİ, GT, İM, KF,

zu‘m *ar.* Şüphe (İM, MG)

zūr *far.* Yalancı (KFT)

zuyūf *ar.* Eksik akça (KFT)

zübde *ar.* Öz (BV)

zühd *ar.* Dinî görevlere sıkı bağlılık, sofuluk (Gİ, GT, KF, KFT)

zühre *ar.* Zühre yıldızı, venüs (GT)

zūlf *far.* Zülûf, sevgilinin saçı (GT, TZ)

züre *ar.* Darı (KFT)

zürḳā *ar.* Ok atarken meydana gelen

2.2. KIPÇAK TÜRKÇESİ – KAZAK TÜRKÇESİ ORTAK KELİMELER

Çalışmanın bu başlığı altında Kıpçak Türkçesi ve Kazak Türkçesi sözlükleri taranarak kullanımı tespit edilen ortak kelimeler verilmiştir. Ortak kelimeler tespit edilirken Kıpçak Türkçesi ve Kazak Türkçesi ses özellikleri göz önünde bulundurularak tarama yapılmıştır. Kazak Türkçesinin ses bilgisi konusunda A. Buran-Ercan Alkaya (2014), Nergis Biray vd. (2015) ve Emin Oba (2014) gibi araştırmacıların eserlerinden faydalanılmıştır. Kıpçak Türkçesi geniş bir alana yayıldığı için birçok Türk boyunun ses özelliklerine rastlanmaktadır. Dolayısıyla Kıpçak Türkçesi sözlüğünde ses açısından bazı kelimelerin birden çok şekli tespit edilmiştir. Kıpçak Türkçesi bölümünde kelimeler ayrı ayrı verilmek yerine [Kıpçak Türkçesi: **açuv** (açı; KF., açığ; GT), Kazak Türkçesi: **aşuv**] şeklinde ses açısından Kazak Türkçesine yakın olanı başta verilip diğer şekilleri parantez içinde verilmiştir.

Tablo 1: Kıpçak Türkçesi – Kazak Türkçesi Ortak Kelimeler

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
A	
a (ay) A!, Ey! (KK, TZ).	a ünl. 1. “Evet, Ne var, Ne oldu?” anlamında kullanılan cevap verme, seslenme ünlemidir: <i>A ne deysiz? A ne diyorsunuz?</i> 2. Dikkat çekmek için kullanılan ünlemdir: <i>Nurlan! A, Nurlan! Nurlan! A Nurlan!</i> 3. Bir şeyi hatırlatma anında söylenen ünlemdir: <i>A onısı durıs bolğan.</i> Evet, öyle olduğu doğruymuş. <i>A, solay eken göy.</i> A, öyleymiş ya. <i>A degende ha deyince; a, kұdaylap</i> ya Allah diyerek. 4. Soruyu güçlendiren, pekiştiren ünlemdir: <i>Üy jumısın nege orındamaysın, a?</i> Ev ödevini neden yapmıyorsun, a?
aba (ebe) 1. Anne. (Kİ). 2. (ebe) Nine, ebe. (Kİ, TZ). <i>Ebem eçkisin koştı.</i> Gök kuşağı [Büyük kız kardeşim (ana	apa <i>ism.</i> Abla, yakın akrabalar arasında yaşı büyük olan hanım.

akıllı kadın) geçisini bağladı. (BM). <i>Ebem kuşağı</i> gök kuşağı. (İH).	
‘ abā ar. Kaba kumaş, yünden yapılmış giysi (BV, GT).	aba <i>ism. ar. esk.</i> Keçeden yapılan yaka-sız uzun üstlük, aba.
abay (abav, abu) Şaşma bildirir. (TZ).	abay <i>sft.</i> Dikkatli, ihtiyatlı, temkinli: <i>Abay boluv</i> dikkatli olmak.
‘ abeş ar. Boş, amaçsız. (KF).	äbes <i>sft. ar.</i> Abes, ayıp.
‘ acāyib ar. Şaşılacak, tuhaf (GT, KFT, MG). ‘ aceb ar. Şaşılacak, tuhaf (Gİ, GT, KF).	ğajayıp (ğajap) <i>sft. ar.</i> Harika, mükemmel, şahane.
açı 1. Acı. (BV, CC, DM, Gİ, GT, KF, Kİ, KK, İM, TA, TZ). <i>Açı aş şap.</i> (CC). <i>Açı erbeke</i> turp. (TA). 2. Tuzlu. (İM). <i>Açı şu</i> tuzlu su (DM) <i>Açı teñiz</i> , <i>açı tiñiz</i> tuzlu su, tuzlu deniz. (DM, KK). 3. Acı yoğurt. (TZ).	aşşı <i>sft.</i> 1. Tuzlu. 2. Tadı ağzı yakan, kavuran. 3. <i>mcz.</i> Kulağa hoş gelmeyen, kulak tırmalayıcı. 4. <i>mcz.</i> Keskin, etkili. <i>Aşşı söz</i> iğneleyici söz.
açık- (aç-; CC, GT, İM, KK.) Acıkmak. (CC, GT, TZ).	aşık- <i>fl.</i> Acıkmak.
açık (açuk; BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, MG, MS, RH.) 1. Açık, örtülü olmayan. (BM, BV, CC, İM, MG, TZ). 2. Rahat, ferah (İM). 3. (<i>açuk</i>) Keşfedilmiş, açık. (İM). 4. (<i>açuk</i>) Bulutsuz, açık hava. (İM). 5. (<i>açuk</i>) Fethedilmiş, ele geçirilmiş. (İM). 6. (<i>açuk</i>) Aşikâr, meydanda, ortada. (İM).	aşık <i>sft.</i> 1. Açık. 2. Boş, açık (yer, alan). 3. Bulutsuz, açık (hava). 4. Açık, belirgin. <i>Aydan aşık</i> besbelli, apaçık; <i>aşık jüzdi</i> güler yüzlü, güleç; <i>aşıkavız</i> ağzında bakla ıslanmayan.
açıl- 1. Açılmak, açık duruma gelmek (BM, BV, CC, Gİ, İM, KF, Kİ, MG, MS). 2. Açıklanmak, izah edilmek (KFT). 3. Yüzden bir şeyi çıkarmak (İM). 4. Ele geçirilmek. (İM). 5.	aşıl- <i>fl.</i> 1. Açılmak. 2. Temizlenmek, kirden arınmak.

Açığa çıkarılmak, ortaya çıkmak. (İM).	
--	--

Tablo 1. (devam)

açım- (I) Acı duymak, acınmak. (TZ).	aşın- <i>fl.</i> Sinirlenmek, öfkelenmek, kızmak.
açıt- Acıtmak, acı vermek. (Gİ, KF, TZ).	aşıt- <i>fl.</i> 1. Mayalamak, ekşitmek. 2. Acıtmak.
açkuç Anahtar, kilit (CC, İM, TA).	aşkuş <i>ism.</i> Anahtar, açkı.
açlık Açlık, tok olmama (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	aştık <i>ism.</i> Açlık.
açtur- Açtırmak (Kİ).	aştır- <i>fl.</i> Açtırmak, açmaya mecbur etmek.
açuv (açı; KF., açığ; GT.) 1. Yas, matem, üzüntü. (CC). 2. Sancı, ağrı. (CC).	aşuv <i>ism.</i> Hiddet, öfke, sinir, kırgınlık. <i>Aşuv</i> <i>biylev</i> öfkelenmek, sinirlenmek; <i>aşuvınan kıyuv</i> sinirleri yatışmak.
ada Ada, her yanı su ile çevrilmiş kara parçası (Kİ, TZ) <i>krş.</i> atov, atuv, otuv	ada <i>sft.</i> Bomboş. <i>Ada boluv, ada kıluv</i> Bitirmek, sonuna gelmek, tüketmek.
‘adālet <i>ar.</i> Adalet, âdillik, hak ve hukuka uygunluk (KFT).	‘ādilet <i>ism. ar.</i> Adalet, doğruluk. <i>‘ādilet ministri</i> Adalet bakanı.
‘ādem (‘adam, azam) <i>ar.</i> İnsan, adam. (Gİ, GT, İM, İN, KFT, RH, TZ).	adam <i>ism. ar.</i> 1. İnsan, adam. 2. Halk, topluluk. <i>Adam aytkısız</i> mükemmel, ifadesi imkânsız. <i>Adam balası</i> insanoğlu; <i>adam boluv</i> adam olmak; <i>adam bitken</i> bütün insanlar.
ādemi (ādāmī) <i>ar.</i> İnsanoğlu. (Gİ, GT, KF, RH).	adamiy <i>sft.</i> İnsanı, beşerî.
‘ādet (‘āde) <i>ar.</i> 1. Âdet, görenek, alışılmış şey. (Gİ, GT, KF). 2. Huy, alışkanlık. (İN, MG, RH).	‘ādet (‘ādet-dağdı) <i>ism. ar.</i> Alışkanlık, âdet.
adım (atım, atlam) Adım. (TA, TZ).	adım <i>ism.</i> 1. Adım. 2. <i>mcz.</i> Girişim, hamle.
‘ādil <i>ar.</i> Doğru, adaletli davranan. (Gİ, GT, KF, KFT).	‘ādil <i>sft. ar.</i> Âdil, doğru, dürüst: <i>‘ādil bağa</i> adaletli değerlendirme.

āfet <i>ar.</i> Belâ, büyük felâket (BV, İM, KF, KFT, MG).	apat <i>ism. ar.</i> Facia, afet, kaza, felâket. <i>Apat boluv</i> afete uğramak.
ağ Pantolonun iki bacak arasındaki genişliği. (Kİ).	av (II) <i>ism.</i> Donun veya pantolonun apış arasına gelen yeri, apışlık, ağ.
ağa Ağabey, büyük erkek kardeş. (CC, KK).	ağa <i>ism.</i> 1. Akralardan yaşça büyük olanı. 2. Yaşça büyük erkek. 3. Yol gösterici, akıl veren, danışman. 4. Rütbece büyük olan kişi. <i>Ağa buvin</i> büyükler, örnek olan kuşak; <i>el ağası</i> sözü geçen, nüfuzlu kişi; <i>jigit ağası</i> orta yaşlı kişi; <i>ağa tutuv</i> yakın görmek, örnek almak, saygı göstermek; <i>törağa</i> başkan, yönetici.
ağar- (açar-) 1. Yaşlanmak, saç sakal ağarmak. (Kİ, TZ). 2. Ağarmak, beyazlamak. (Kİ, RH, TZ). 3. (<i>akar-</i>) Tan yeri açılıp aydınlanmak (İM).	ağar- fl. 1. (saç) Ağarmak, beyazlamaya başlamak. 2. Tan atmak, şafak sökmek. 3. Göze ak düşüp görmez olmak. 4. Uğramış olduğu iftiradan kurtulmak, temize çıkmak, aklanmak. <i>Közi ağaruv</i> a) ağlaya ağlaya kör olmak, gözüne ak düşmek b) belâya, musibete uğramak; <i>koşagimen koşaa ağaruv</i> eşi ile mutlu ve uzun bir hayat yaşamak; <i>şaşı ağaruv</i> saçını ağarmak.
ağart- Ağartmak, beyazlatmak, rengini soldurmak. (TZ).	ağart- fl. Beyazlatmak: <i>Üydiñ sırtın äkpen ağartuv.</i> Evin dış duvarını kireçle boyamak.
ağaş (ağaç) 1. Ağaç. (DM, KK). <i>Ağaç eri</i> ormancı. (TA). 2. Değnek, sopa, asa. (KK, TZ).	ağaş <i>ism.</i> 1. Ağaç. 2. Kereste. <i>Ağaş oñdev</i> ağaç işlemek; <i>ağaş otrgızuv</i> ağaç dikmek; <i>ağaş tilgiş</i> ağaç kesen araç, testere, hızar; <i>ağaş ustası</i> marangoz dülger; <i>ağaş şarbak</i> çit; <i>ağaş atka mingizüv</i> küçük düşürmek, adını kötüye çıkarmak, gıybet etmek.

ağışlık (ağaçlık) Orman, ağaçlık yer. (İM).	ağıştıq <i>sft.</i> Ağacı çok olan, ağaçlı.
--	--

Tablo 1. (devam)

ağıl Ağıl, koyun ve keçi sürülerinin gecelediği çit ve duvarla çevrili yer. (KFT, Kİ).	avıl <i>ism.</i> Köy. <i>Avıl şarvaşılığı</i> tarım ve hayvancılık.
ağludaş (oğludaş) Komşu (TA).	avıldas <i>ism.</i> Komşu, aynı köyden olma.
ağır- (eşek) Anırmak. (Kİ).	aķır- <i>fl.</i> 1. Anırmak. 2. Bağırarak, çağırarak, kızmak: <i>Esek aķırdı.</i> Eşek anırdı.
ağır Çok, zorlu. (GT, MG).	avır <i>sft.</i> 1. Hafif olmayan, ağır. <i>Avır jük</i> ağır yük. 2. Çetin, meşakkatli. <i>Avır jumıs</i> ağır iş. 3. Büyük, ağır. <i>Avır jaza</i> ağır ceza; <i>avır kılmıs</i> ağır, büyük suç.
ağır-la- (avurla-) Ağırlamak, hürmet etmek, ikram etmek (CC, GT, İM, Kİ, KK, TA).	avır-la- <i>fl.</i> 1. Yükü ağırlaşmak. 2. Kilo almak, sevinmek. 3. <i>mcz.</i> Gereksiz bulmak, beğenmemek.
ağırılık Ağırlık, ağır olma durumu. (KFT).	avırılık <i>ism.</i> 1. Ağırlık. 2. <i>mcz.</i> Zorluk, meşakkat.
ağız- Akıtmak. (İM).	ağız- <i>fl.</i> 1. Akıtmak, dökmek, damlatmak, suyu bir şeyin içine dökmek. 2. (su) Bir şeyi alıp götürmek. 3. Çok hızlı gitmek, su gibi akıp gitmek.
ağrı (ağrıh, ağrıg, ağrıh, ağrık, ağrın, arı, avruk) 1. Ağrı, acı, sancı. (GT, KFT, TA). 2. Baş ağrısı. (İM).	avru <i>ism.</i> 1. Hastalık. 2. Hasta. 3. <i>mcz.</i> <i>Avruvğa şaldıruv</i> hastalığa yakalanmak; <i>avruvdiñ beti kıytuv</i> (hasta) iyileşmeye başlamak.
ağrit- Acıtmak, ağrıtmak. (GT, İM, Kİ, MG).	avrit- <i>fl.</i> Ağrıtmak, sızlatmak, acıtmak. <i>Basın avırtıpv</i> başını ağrıtmamak.
ağuzluh At gemi. (CC).	avızdıq <i>ism.</i> Ağızlık, gem.
ah <i>far.</i> Feryat, ah. (Gİ, GT, İM, KF RH).	aħ <i>ünl.</i> Ah! Vah!

aḥça Akça, beyazca. (CC).	aḳşa (I) <i>sft.</i> Beyaz renkli, akça. <i>Aḳşa bulut</i> beyaz bulut; <i>aḳşalay-zattay lotereya</i> eşya piyangosu; <i>aḳşa mañday</i> beyaz alın; <i>aḳşa narıḡı</i> para piyasası; <i>aḳşa reforması</i> para reformu; <i>aḳşa saluv</i> yatırım yapmak.
aḥım Akım. (CC).	aḡım <i>ism.</i> 1. Bir şeyin akması, suyun akışı. 2. Cereyan, yönelim, akım: <i>zaman aḡımı</i> zamanın yönü, gidişatı.
āḥir <i>ar.</i> Son, nihayet (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS).	aḳır <i>zrf. ar.</i> 1. Son, sonraki, ahir. 2. Nihayetinde, sonunda.
āḥiret <i>ar.</i> Ahiret, öbür dünya (BV, Gİ, GT, İM, KF, MS).	aḳiret <i>ism. ar.</i> 1. Kefen. 2. <i>dn.</i> Ahiret. 3. <i>mcz.</i> Mihnet, eziyet.
aḥvāl <i>ar.</i> Hâller, durumlar. (BV, İM).	aḥuval <i>ism. ar.</i> Durum, hâl, aḥvâl.
aḳ (aḡ, aḥ) Ak, beyaz. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA). <i>Aḳ aş</i> as denilen derisi makbul hayvanın ak renklisi, kakum (İH). <i>Aḳ ayḡır</i> Yemen taraflarında görülen bir yıldız. (BM, Kİ, TZ). <i>Aḳ az</i> bacaklarında beyaz lekeler bulunan sarı at. (Kİ). <i>Aḳ bal</i> arı balı. (DM). <i>Aḳ pars</i> beyaz pars. (Kİ).	aḳ (I) <i>sft.</i> Ak, beyaz. <i>Aḳ adal mal</i> alın teri; <i>aḳ altın</i> pamuk; <i>aḳ aruvlap koyu</i> defin işlemleri, defnetme; <i>aḳ avız etüv</i> elindekini yitirmek; <i>aḳ balşık</i> badana, kireç; <i>aḳ bas atan</i> akbaşlı büyük deve; <i>aḳ bata</i> dua; <i>aḳ boran</i> şiddetli boran, tipi; <i>aḳ etek</i> pak, günahsız; <i>aḳ jamiluv</i> a) karla kaplanmak b) gelinlik giymek; <i>aḳ jarḳın</i> şen, şakrak, neşelli, hayat dolu; <i>aḳ javın</i> sağanak yağmur; <i>aḳ jüzdi</i> güzel, beyaz tenli; <i>aḳ jürek</i> pak, saf, temiz kalpli; <i>aḳ köñil</i> alçak gönüllü; <i>aḳ küyın</i> hortum; <i>aḳ nâsil</i> beyaz ırk; <i>aḳ savsaḳ</i> beceriksiz, elinden hiçbir şey gelmeyen; <i>aḳ sütün aḳtav</i> hakkını helâl ettirmek. <i>Aḳ degeni alḡıs, ḳara dageni ḳarḡıs.</i> Dediği dedik.

	<p>aķ (II) <i>ism.</i> Hakikat, geręek, hak: <i>Jumır bastı pendege ölim – aķ (maķal)</i>. İnsanlar için ölüm bir geręektir.</p> <p>aķ (III) <i>ism.</i> Süt ürünleri: <i>Mal semirer, aķ penen mal köbeyer. Adamzattıñ köñili ösip, köteriler (Abay)</i>. Hayvan semirir, ak ile aş çoğalır. İnsan gönlü açılıp keyfi yerine gelir (Abay).</p>
--	---

Tablo 1 (devam)

aķ- (ağ-, aķ-) Akmak. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, MG, TZ).	aķ- <i>fl.</i> Akmak, akıp gitmek: <i>Suv açıp jatır</i> . Su akıyor.
aķı (ağı) Cömert, eli açık (TA).	aķı <i>ism.</i> 1. Yapmış olduğu iş için ödenen karşılık, ücret. 2. Bir şeyin karşılığı, bedeli. 3. <i>mcz.</i> Hak, borç, görev.
‘ ākıl <i>ar.</i> Akıllı (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT) ‘ <i>ākıl bālię</i> erginliğe ermiş. (İM). ‘ aķl (ħaķıl) <i>ar.</i> Akıl, us (BV, Gİ, GT, İM, KF, MG).	aķıl <i>ism. ar.</i> 1. Akıl, idrak. 2. Fikir, nasihat, faydalı düşünce. <i>Aķıl aytuv</i> fikir vermek, yol göstermek; <i>Aķıl aluv</i> akıl almak; <i>aķıl berüv</i> akıl vermek, akıl öğretmek; <i>aķılğa ĳonuv</i> aklına yatmak, uygun olmak; <i>aķıl ĳosuv</i> akıl vermek, fikir vermek; <i>aķıl saluv</i> danışmak; <i>aķıl toķtatu</i> v kemâle ermek, bulûğa ermek; <i>aķıl tis</i> yirmilik diş, akıl dişi; <i>aķılğa kelüv</i> aklı başına gelmek; <i>aķılğa saluv</i> iyice düşünmek, karara bağlamak; <i>aķılğa sıyımdı</i> akla yatkın; <i>aķıl şabıtı</i> zihniyet; <i>aķıldan ayrılu</i> v aklını kaçırmak, çıldırmak.
aķın Dalğa. (TZ).	ağın <i>ism.</i> 1. Su akımı, akış, akıntı. 2. Bir nesnenin bünyesindeki gücün etkisi, hızı. <i>Ağın suv</i> akarsu.

aķış- Bir yöne doğru birçok kimsenin koşması (Kİ)	aķıs <i>ism.</i> 1. Suyun akması. <i>Aķısı bayav arması keñ.</i> Akması yavaş, enarı geniş. 2. Yön, istikamet, gidişat.
aķıt- Akıtmak (GT, İM, KFT, MG)	aķıt- <i>fl.</i> 1. Çözmek, gevşetmek. 2. <i>mcz.</i> Bir edebî metni (şiiri) durmadan, akıcı bir şekilde okumak.
aķlan- Temizlenmek. (KF).	aķtal- <i>fl.</i> Aklanmak, beraat etmek.
aķlık (aķlık) Beyazlık, aķlık. (İM).	aķtıķ <i>ism.</i> 1. Kar gibi beyaz renk, aķlık, beyazlık. 2. <i>mcz.</i> Samimiyet, hüsnüniyet, temiz kalplilik.
aķmak (aķmak) <i>ar.</i> (< aķmak) Ahmak, aptal, akılsız. (CC).	aķımaķ <i>sft. ar.</i> Aptal, ahmak, salak.
aķrın (arķın, arķun) Yavaş, sakin, sessiz. (CC, MG, TZ).	aķırın <i>zrf.</i> Yavaş, ağır, sessiz.
aķsa- Aksamak. (BM, BV, Kİ, RH).	aķsa- <i>fl.</i> 1. Aksamak, hafif topallamak. 2. <i>mcz.</i> (iş) Gereği gibi yürümek, geri kalmak, aksamak.
aķřak (aķřak) Aksak, topal. (KK).	aķřak <i>sft.</i> Aksak, topal.
aķřa (aķça, aķřa, aķça) Akçe, para. (TZ).	aķřa (II) <i>ism.</i> Para, akçe: <i>Aķřa aynalımu para tedavülü.</i>
aķřam (aķřam) Akşam. (CC, GT, TA).	aķřam <i>ism.</i> 1. Akşam vakti. 2. <i>dn.</i> Akşam namazı.
aķtar- (aķtar-, aķtur-, aķdar-, aķdur-) Aktarmak, döndürmek, baş aşağı getirmek. (Kİ, KK, TZ).	aķtar- <i>fl.</i> 1. Bir şeyin içini, arasını açarak aramak, karıştırmak. 2. Bir şeyi tetkik etmek, incelemek. 3. Bir şeyi birden dökmek, boşaltmak. 4. <i>mcz.</i> İçini dökmek, sırrını söylemek. avdar- <i>fl.</i> 1. (bir şeyin) Altını üstüne getirmek, devirmek, çevirmek. 2. Yık-mak, devirmek. 3. Transfer etmek. <i>Ķızıma bes miñ teñge avdardım.</i> Kızıma beş bin tenge gönderdim. 4. Yönlendirmek, yön vermek:

	<i>Ângimeni başka jakka avdardı. Sohbeti başka yöne çekti. 5. Bir dilden başka bir dile çevirmek, tercüme etmek: Türükşeden avdardı. Türkçe'den çevirdi.</i>
--	--

Tablo 1 (devam)

<p>al- (I) 1. Almak. (BM, BV, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). 2. Tutmak. (TZ).</p> <p>al- (II) Evlenmek. (CC).</p>	<p>al- fl. 1. Bir şeyi elle tutmak, kaldırmak: <i>Dorbanı kolına aldı.</i> Torbayı eline aldı. 2. Bir şeyi sahiplenmek, kazanmak: <i>Elimiz egemendik aldı.</i> Cmemleketimiz egemenliğini kazandı. 3. Bir yere kabul etmek, almak: <i>Jumışka aluv</i> işe almak. 4. Kazanç elde etmek, kâr sağlamak: <i>Mol önim aluv</i> bol ürün almak. 5. Evlenmek. 6. İstilâ etmek, hâkimiyet altına almak: <i>Çırımı aldı.</i> Kırım'ı istilâ etti. 7. Azaltmak, eksiltmek: <i>Meniñ oğan qosarım da, alarım da joq.</i> Benim ona ekleyeceğim de, çıkaracağım da yok. 8. Yemek, içmek: <i>Tamaq alıñız</i> yemek yiyiniz. <i>Bet aluv</i> bir istikamete yönelmek; <i>köz almay qarav</i> gözünü ayırmadan bakıp durmak; <i>qavlı aluv</i> karar almak: <i>asırıp aluv</i> evlâtlık almak, edinmek; <i>añ aluv</i> avlamak, yakalamak.</p>
<p>al 1. Al renkli, kıızıl, kırmızı. (İH, RH, TA). 2. Ala benekli. (CC).</p>	<p>al sft. Kıızıl, kara, yeşil, kahverengi gibi sözlrin önüne gelerek bu renklerin açık tonlu ve belirgin olduklarını belirtir. <i>Al kıızıl</i> açık kıızıl.</p>
<p>ala (alaça) Benekli, alaca. (CC, GT, İM, KK, TZ).</p>	<p>ala sft. 1. Ak ile başka renklerin bir arada görünmesi, benekli, alaca. 2. Gözün ak tabakası. 3. Eksik, yarım yamalak.</p>

	4. <i>mcz.</i> Birlik içinde olmayan: <i>ala avız</i> birliksiz, ittifaksız, kargaşalı; <i>ala ayak</i> dolandırıcı, düzenbaz; <i>ala kol</i> adaletsiz; <i>ala köz</i> araları açık, küs; <i>ala jazday</i> bütün yaz boyunca; <i>ala jip at-tamav</i> başkasının hakkına tecavüz etmemek.
alabota Kaz ayağı (CC).	alabota <i>ism.</i> Karapazı, kaz ayağı.
alabula Alaca bulaca (TZ).	alalı-ķulalı <i>sft.</i> Alacalı bulacalı.
alaboğa Büyük deniz hayvanı (CC).	alabuğa <i>ism.</i> Tatlı su levreği.
‘alāmet <i>ar.</i> İz, belirti, nişan. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, RH).	ęalamat <i>sft. ar.</i> Muhteşem, mükemmel.
alay Öyle, öylece, o şekilde. (CC, GT, MG).	olay <i>zrf.</i> Öyle, onun gibi. <i>Olay bolsa</i> öyle ise.
alçu Bir tür yemiş (Kİ).	alşı <i>ism.</i> 1. Alıç. 2. Alıç ağacı.
alda- (yalda-) Aldatmak, kandırmak. (CC, GT, İM, KFT, Kİ, MG, TA, TZ).	alda- <i>fl.</i> 1. Kandırmak, aldatmak. 2. <i>mcz.</i> Gönlünü almak, hoşnut etmek: <i>Jası ülken adamdı anda-sanda alday sal.</i> Yaşlıların ara sıra gönlünü al.
aldan- Aldanmak, kandırılmak. (GT, KFT, Kİ, TZ).	aldan- <i>fl.</i> Aldanmak, kanmak.
aldur- Aldırmak, kaptırmak. (BV, Gİ, GT, İM, KF).	aldır- <i>fl.</i> 1. Aldırmak, getirtmek. 2. Çaldırmak: <i>Aķboz attı urığa aldırıpsın.</i> Doru atı hırsıza çaldırmışsın; <i>boy aldiruv</i> yorulmak; <i>sır aldiruv</i> sırrını ele vermek.
‘ālem <i>ar.</i> 1. Dünya, âlem. (Gİ, GT, İM, KF, MG). 2. Halk. (Gİ, GT, İM, KF, MG).	ęalam <i>ism. ar.</i> Âlem, dünya, cihan, kâinat.
ālet <i>ar.</i> Alet, araç, savaş ve at donanımı. (İM, MG).	ālet <i>ism. ar.</i> Vakit, süre, zaman.
alev <i>far.</i> Alev. (BV).	alav <i>ism.</i> Alev, yalım.

alğış (alkış) Alkış, sena, övgü; hayır dua. (CC, DM, KK, TZ). <i>Alğış eyle-</i> hayır dua etmek. (KK).	alğıs <i>ism.</i> Şükran, minnet, takdir, teşekkür. <i>Alğıs aytuv</i> şükran duymak, teşekkür etmek.
--	--

Tablo 1 (devam)

alğışla- Hayır dua etmek. (DM).	alğısta- <i>fl.</i> Teşekkür etmek, şükranlarını bildirmek.
alın- 1. Alınmak (İM, KF, Kİ, KK, MG) 2. Ele alınmak, konu edilmek (İM).	alın- <i>fl.</i> Alınmak.
alış- (I) Değişmek, değiştirmek, takas etmek. (CC, İM). alış- (II) Tokalaşmak, el sıkışmak. (İM).	alış- <i>fl.</i> 1. Dövüşmek, vuruşmak, çarpışmak. 2. <i>mcz.</i> Tartışmak, münakaşa etmek.
alışdur- (alışdur-) Alıştırmak, değiştirmek. (BV,CC).	alıştır- <i>fl.</i> Biriyle karıştırmak, değiştirmek.
‘âlim <i>ar.</i> Bilgin. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS, RH).	ğalim <i>ism. ar.</i> Bilgin, âlim, bilgiç.
allâh <i>ar.</i> Allah, Tanrı (Gİ, GT, İM, KF, MS).	alla <i>ism. ar. dn.</i> Allah, yaratıcı, Huda. <i>Alla atimen</i> vallahi, billâhi; <i>Alla jar bolsın</i> Allah’a emanet ol; <i>Alla riza bolsın</i> Allah razı olsun.
allâh te‘âlâ <i>ar.</i> “Yüce Allah” (MS).	allatağala <i>ism. ar. dn.</i> Allahü tealâ.
allâhu ekber <i>ar.</i> “Allah en büyüktür” anlamında bir söz. (İM, MS).	allahuakbar <i>ünl. ar.</i> Allahü ekber.
alma (elma) Elma. (BV, CC, DM, GT,İM, KFT, Kİ, KK, TA, TZ).	alma <i>ism.</i> Elma: <i>Alma ağaşı</i> elma ağacı; <i>alma bet</i> elma yanaklı.
alp Kahraman, cesur, yiğit. (Kİ, TA).	alp <i>sft.</i> Alp, yiğit, kahraman.
alpavut Asker (CC, TZ).	alpavit <i>sft.</i> Büyük, iri yarı.
alşak (alça, alçak) Alçak, aşağı, yüksek olmayan. (DM, KK, TZ).	alşak <i>sft.</i> Irak, uzak.
alşaklık (alçaklık) Alçak gönüllülük. (Gİ).	alşaktık <i>ism.</i> Iraklık, uzaklık.
altağu Altısı bir arada. (Kİ).	altav <i>sy.</i> Altı tane.

altı Altı (sayı). (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ).	altı sy. Altı.
altın (altın, alṭun, altun) Altın. (DM, TZ).	altın <i>ism.</i> 1. Sarı renkli, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz metal, altın. 2. Bu metalden yapılan: <i>altın jüzük</i> altın yüzük; <i>altın saġat</i> altın saat. 3. <i>mcz.</i> Değerli, kıymetli. <i>Ājeñ ḳanday altın kisi.</i> Ninen altın gibi bir insan; <i>Altın Orda</i> 13. asırda Kazakistan, Orta Asya, Doġu Avrupa topraklarında hüküm sürmüş olan bir Türk Devleti, Altın Orda; <i>altın aray</i> tan vakti; <i>aḳ altın</i> pamuk; <i>altın taḳ</i> altın taht; <i>altınnıñ sınıġı</i> altın parçası.
altınçı (altunçı) Altıncı, sarraf (RH).	altınşı <i>ism.</i> Altın işiyle uğraşan sarraf, kuyumcu.
altmış (altımış, alṭmıṣ, atmış) Altmış (sayı). (Gİ, KK).	alpis sy. Altmış.
altınla- Bir şeye altın sürmek, yaldızlamak. (İM).	altında- <i>fl.</i> Altınla kaplamak, altın suyuna batırmak.
alu Alış (TZ).	aluv <i>ism.</i> Eksi, çıkarma işlemi işareti.
aluç Alıç, yabanî elma. (BV).	alşa <i>ism. far. btk.</i> 1. Alıç. 2. Alıç ağacı.
amān <i>ar.</i> Eminlik, korkusuzluk. (Gİ, KF, KFT).	aman <i>sft. ar.</i> 1. Sağ salım. 2. Tüm, bütün, hiçbir zarar görmeyen.
aman Meşe ağacı. (TA).	emen <i>ism.</i> Meşe ağacı.
amānlık <i>ar. tr.</i> Aman verilmiş yer, güvenli yer. (KFT).	amandıḳ (amandıḳ-savlık) <i>ism.</i> Sağlık, esenlik.
ambar (ambūr) <i>ar.</i> (< anbar) Ambar. (CC).	ambar <i>ism. far.</i> Ambar, depo.
āmīn (āmen) Āmin, öyle olsun. (CC).	amin <i>ism. ar. dn.</i> “Allah kabul etsin”, “öyle olsun” anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılır, âmin.

	âmiyn <i>ism. ar. dn.</i> Âmin. avmin <i>ünl. ar. dn.</i> Âmin.
--	--

Tablo 1 (devam)

ana Anne. (BM, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, TA, TZ). <i>Ana kız karındaş</i> teyze, annenin kız kardeşi. (BM).	ana <i>ism.</i> Anne, ana: <i>ana tili</i> ana dili: <i>ögey ana</i> üvey anne; <i>ana körge</i> n terbiyeli, edepli; <i>ana süti avzınan ketpegen</i> tecrübesiz, toy, ağzı süt kokan.
anda (anda) 1. Orada. (BM, DM, İM, Kİ, TA). 2. Onda. (Gİ, İM).	onda <i>zrf.</i> 1. Orada: <i>Onda kim bar?</i> Orada kim var? 2. O zaman. 3. Öyleyse, o durumda: <i>Onda sen dem al.</i> Öyleyse sen dinlen.
anıq (anuq) Hazır, hazırlanmış (TZ)..	anıq <i>sft.</i> Belli, şüphesiz, tam kendisi.
anın (anuñ) Onun (TA).	onıñ <i>zmr.</i> Onun.
anuqla- Hazırlamak (CC, Kİ).	anıqta- <i>fl.</i> Tahkik etmek, gerçeği bulmak.
andan (andan) Ondan (KK).	onan <i>zmr.</i> Ondan.
andı- Sabırsızlıkla beklemek, pusu kurmak. (CC).	andı- <i>fl.</i> Takip etmek, gözlemek, izlemek.
anduz (antuz) Andız otu, eskiden ilâç olarak kullanılan bir ot. (İH).	andız <i>ism.</i> Yaprakları dikenli olan bir çeşit ardıç, andız.
anra- Haykırmak, inlemek (İH).	añıra- <i>fl.</i> 1. Yüksek sesle bağırarak ağlamak. 2. (Rüzgar) sertçe esmek. 3. Boş kalmak, sahipsiz kalmak.
añla- (ağla-, ağna-) Anlamak. (BM, CC, GT, KFT, Kİ, MG).	añda- (anla-) <i>fl.</i> Anlamak, sezmek, fark etmek.
añsız (ansız, ansızın) Ansızın, birdenbire. (GT).	añsız (ansızda) <i>zrf.</i> Ansızın, aniden.
ant (and) Ant, yemin. (CC, GT, İM, İN, KFT, Kİ, KK). <i>Ant bir-</i> yemin etmek. (KK). <i>Ant iç-, ant iş-</i> yemin etmek. (CC, İM, KF, TZ). <i>Antda tutul-</i> yemini yerine getirmek. (İM).	ant <i>ism.</i> Ant, yemin.

appağ (apağ) Bembeyaz. (DM, İM, Kİ, KK, RH).	appağ <i>sft.</i> 1. Bembeyaz, apak. 2. <i>mcz.</i> Temiz, saf, dürüst.
aptal <i>ar.</i> Aptal (TZ).	abzal <i>sft. ar.</i> 1. Kıymetli, sevgili, değerli, aziz. 2. Doğru, makul, uygun, yerinde: <i>Solay bolğanı abzal.</i> Böyle olması doğru.
‘ār <i>ar.</i> Utanma, hayâ. (GT, TZ). <i>‘Ār kör-</i> ayıp görmek, ayıplamak. (GT).	ar <i>ism. ar.</i> Ar, namus, şeref. <i>Ar körüv</i> ayıp görmek; <i>arın töğüv</i> namusunu lekelemek; <i>arın saqtav</i> namusunu korumak.
ara Ara, açıklık. (BM, BV, CC, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ).	ara <i>ism.</i> 1. Ara. 2. Teneffüs, mola, dinlenme: <i>Aradan attay üş jıl ötti.</i> Aradan koskoca üç yıl geçti. 3. Arasında, içinde: <i>Ķamus arasınan Ķazdıñ jumırtaşın terdik.</i> Kamışların içinden kaz yumurtalarını topladık. <i>Arası aşıluv</i> arası açılmak; <i>arası jer men köktey</i> arasında dağlar kadar fark olmak.
arala- (ara) (I) Parmaklarının arasını hilâllemek, aralamak (İM, KF). arala- (II) Arasını bulmak (KFT).	arala- <i>fl.</i> 1. Testereyle kesmek. 2. Gezmek.
aralaş- Birbirine tutturmak (İM).	aralas- <i>fl.</i> 1. Karışmak. 2. Müdahale etmek, katılmak. 3. Münasebet kurmak, görüşmek: <i>Onıñ otbasımen aralasıp turamın.</i> Onun ailesiyle görüşüyorum.
‘arab <i>ar.</i> Arap. (BV, Gİ, GT, İN, KF, KFT, MG, MS).	arab <i>ism. ar.</i> Arap.
‘arabī (I) <i>ar.</i> Arap milletinin bir ferdi (BV, Gİ, İN, KFT, MG, MS). ‘arabī (II) <i>ar.</i> Arapça (MG).	arab (arabiy) <i>ism. ar.</i> Arap, Araabî.

a‘rābī <i>ar.</i> Çolde oturan Arap (GT, KF).	
‘arabça <i>ar. tr.</i> Arapça. (Kİ).	arabşa <i>zrf.</i> Arap dili, Arapça.

Tablo 1 (devam)

‘arafā(t) <i>ar.</i> Arafat dağı. (İM, KF).	arafat <i>ism. ar.</i> Mekke’nin doğusunda bulunan ve hacıların Kurban Bayramının arife günü toplandıkları tepe, Arafat.
arasan (arşan, aslan, astlan) Arşan. (BM, BV, CC, DM, GT, İM, KF, KFT, Kİ, RH, TZ).	arışan <i>ism. hyvn.</i> 1. Arşan. 2. <i>mcz.</i> Yüreklilik, cesur.
arğırmağ Soyu iyi köpek (TZ).	arğırmağ <i>ism.</i> Küheylan, asil at.
‘arefe <i>ar.</i> Dinî bayramlardan bir önceki gün (Gİ, KF).	ğarapa <i>ism. ar. dn.</i> Arefe, arife.
arı (aru) Arı, bal arısı. (TA).	ara (II) <i>ism.</i> Arı.
arı- (aru-) 1. Temizlemek, temiz olmak (BV). 2. Yorulmak (İM).	arı- <i>fl.</i> Zayıflamak, arık olmak.
arışlık (arışlık, arışlık, arışlık) 1. Münezzehelelik (İM). 2. Temizlik (İM).	<i>ism.</i> 1. <i>ynst.</i> Zariflik, (hanımlar için) 2. <i>mcz.</i> Güzellik, gösterişlilik.
arık (arış, arık, arık) Zayıf, cılız. (BV, GT, TZ).	arık (II) <i>sft.</i> Arık, zayıf, sıska.
arıkla- (arıkla-) Zayıflamak. (TZ).	arıkta- <i>fl.</i> Arıklamak, zayıflamak.
arık (arık) Nehir, ırmak (Kİ).	arık (I) <i>ism.</i> Ark, su arkı, kanal.
arış Dokunacak bezin uzunluğuna getirilen iplik (İH).	arış <i>ism.</i> Evin üstüne yanlamasına konulan kalın bel ağacı. <i>mcz.</i> Saygıdeğer kimse.
araba Araba. (CC, TA, TZ).	arba <i>ism.</i> Araba (at, öküz vb.).
arğa (I) (arğa) Arka, arka taraf (BV, Gİ, KF, KFT, Kİ, MG, MS, İN, TZ). arğa (II) Sırt. (CC, DM, İM, İN, KK, MG, RH, TA). arğa (III) Yardımcı. (Gİ). <i>Arka ber-</i> yardım etmek. (TA).	arğa <i>ism.</i> 1. Sırt. 2. Arka taraf. 3. Otururken sırtın dayandığı yer. 4. Korumacı, kayırmacı, iltimasçı. 5. Saye, vasıta, araç. <i>Arğa berüv</i> düşmandan kaçmak; <i>arğa süyev</i> arkasını birine

	dayamak; <i>arçası kozuv</i> coşmak, kaynamak.
'ārlan- <i>ar. tr.</i> Utanmak. (Gİ).	arlan- <i>fl.</i> Utanmak, arlanmak, ar saymak.
arman (azman) Azmış, iri yarı (TZ).	arman <i>ism.</i> Arzu, maksat, emel.
armut (armūd) <i>far.</i> (< emrūd) Armut. (DM, KK, TA).	almurt <i>ism. far.</i> Armut.
arıl- Temizlenmek. (TZ).	arıl- <i>fl.</i> Kurtulmak, tahliye edilmek, salıverilmek, serbest kalmak.
arov (arav, arı, arıg, arık, arı, aru, uru) Saf, arı, temiz. (CC).	aruv <i>ism.</i> 1. <i>ynst.</i> Zarif, çok güzel, (hanımlar için) 2. <i>mcz.</i> Güzel, gösterişli.
arpa (arfa) Arpa. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ. RH, TZ).	arpa <i>ism. btk.</i> Arpa.
'arş <i>ar.</i> Dokuzuncu gök. (Gİ, KF).	ğariş <i>ism. ar. neol.</i> Arş, uzay, kozmos, evren.
arşın (arşun) Bir dirsek uzunluğu. (TZ).	arşın <i>ism.</i> Arşın.
art (ard) 1. Art, arka, bir şeyin ardında kalan kısmı. (BV, CC, İM, İN, MG, RH, TZ). 2. Arka, sırt. (KF). 3. Sonraki (İM). 4. Kıç. (İM).	art <i>ism.</i> 1. Önün zıddı, arka. 2. Bir şeyin sonu, bitimi. 3. Hayvanların kuyruk tarafı. <i>Artta kaluv</i> geride kalmak, arkada kalmak; <i>artı aşıluv a)</i> (bulutlar dağılıp güneş) görülmeye başlamak b) utanç verici duruma düşmek; <i>artına iz kaldıruv</i> arkasına eser bırakmak; <i>artin kısuv</i> susmak, ses çıkarmamak, sesini kesmek.
art- (arç-) Artmak, çoğalmak (BM, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ).	art- <i>fl.</i> 1. Yükleme, birisine bir vazife vermek, görevlendirmek. 2. Çoğalmak, bollaşmak, bereketlenmek.
artık (artuk) Artık, fazla. (TZ).	artık <i>ism.</i> 1. Fazla, artık: <i>Munda artık kisi joğ.</i> Burada fazla kişi yok. 2. Daha iyi, daha üstün, yeğ: <i>Munan artık bolmas.</i> Bundan iyisi olmaz.

artır- (artur-) Artırmak, çoğaltmak. (TZ).	artır- <i>fl.</i> Artırmak, çoğaltmak, fazlalaştırmak.
artunça Ardınca, ardı sıra. (BM).	artınşa <i>zrf.</i> Ardınca, hemen sonra, hemen arkasından.

Tablo 1 (devam)

‘arūz <i>ar.</i> Aruz, şiir vezni. (GT).	aruz <i>ism. ar. edb.</i> Aruz.
ārzū <i>far.</i> İstek, arzu. (GT). <i>Ārzū beriçi</i> rızık veren, Allah. (BM).	arzu <i>ism. far. esk.</i> Arzu, niyet, dilek.
as- Asmak. (KK, TA).	as- <i>fl.</i> 1. Kazanda et pişirmek. 2. Atmak: <i>kolın moynına asuv</i> elini omzuna atmak. 3. Darağacına asmak, idam etmek. 4. İlerlemek, ileri geçmek.
‘asā <i>ar.</i> Değnek, baston. (İM, İN).	asa <i>ism. ar.</i> Hükümdarların, mareşallerin, din adamlarının güç sembolü olarak törenlerde taşıdıkları bir tür ağaçtan veya metalden değnek, <i>asa: asa tayağ</i> dervişlerin değneği.
āsān <i>far.</i> Kolay (GT, İM, İN)	esen Esen, sağ, selamet.
āsānlık <i>far. tr.</i> Kolaylık, esenlik. (BV).	esendik <i>ism.</i> Esenlik, sağlık.
‘asel <i>ar.</i> Bal. (BV, GT, KFT).	äsel <i>ism. ar.</i> Bal.
aşıl- Asılmak. (BM, İM, KFT).	asıl- <i>fl.</i> Asılmak, dayanmak.
asır Düşün. (CC).	asır <i>ism.</i> Oyun, eğlence. <i>Asır saluv</i> gülüp oynamak.
‘asker <i>ar.</i> Asker. (KFT, MG).	äsker <i>ism. ar.</i> Ordu, ordu mensubu, asker.
‘aşr <i>ar.</i> Asır, yüzyıl (GT, KF)	ğasır <i>ism. ar.</i> 1. Yüzyıl, asır. 2. <i>mcz.</i> Devir, zaman.
asra- Bakmak, beslemek. (CC).	asıra- <i>fl.</i> 1. Yetiştirmek, beslemek, büyütmek. 2. (köpek) Alıştırmak.
ast (astın) Alt, aşağı. (BV, CC, GT, İM).	astı <i>ism.</i> 1. Alt. <i>Jer astı suvları</i> yer altı suları. 2. Dağın eteği. 3. Zemin, yer. <i>Astınan iyt jügirtip, üstinen kus uşıruv</i>

	tahrik etmek, kışkırtmak; <i>astınan suv şıgıuv</i> yerinde duramamak.
astar <i>far.</i> Elbise vesairenin altına kaplanan bez. (İH, İM).	astar <i>ism.</i> 1. Astar. 2. <i>mcz.</i> Üstü kapalı, imalı.
aş- (I) (aç-) Açmak, açık duruma getirmek. (DM, Kİ, KK).	aş- <i>fl.</i> 1. Açmak: <i>Kitaptıñ besinşi betin aşıñız.</i> Kitabın beşinci sayfasını açınız. 2. İki şeyin arasını açmak, birbirinden uzaklaştırmak. 3. Bir işi başlatmak, açılışını yapmak: <i>Muğalim mäjilisti aştı.</i> Öğretmen toplantıyı açtı. 4. Organize etmek, kurmak: <i>Avıldan düken aştı.</i> Köyde dükkân açtı. 5. Bulmak, ortaya koymak: <i>Ğalımdar köp jañalıq aştı.</i> İlim adamları birçok yenilik ortaya koydu. 6. Temizlemek, paklamak: <i>Sabın kirdi aşadı, sabırsız sırdı aşadı (mağal).</i> Sabun kiri temizler, sabırsız sırrı açığa vurur. 7. Açıklamak: <i>Ol şınayı jağdaydı aşıp berdi.</i> O, gerçek durumu açıkladı. <i>Ayqara aşuv</i> sonuna kadar açmak; <i>aşıp aytuv</i> açık konuşmak; <i>orazasın aşuv</i> kahvaltı yapmak; <i>savatın aşuv</i> eğitim almak.
aş (I) (aç, açı, açık) Aç, acıkmış, tok zıddı (TZ).	aş <i>sft.</i> Aç, karnı aç, yemek yememiş. <i>Aş bel</i> ince bel; <i>aş böridey</i> aç kujrt gibi; <i>aştan öliv</i> açlıktan ölmek.
aş (II) 1. Yemek, yiyecek. (BM, BV, CC, DM, GT, İM, Kİ, KK, TA, TZ). <i>Aş bişürgen ev</i> mutfak. (CC). <i>Aş bolsun</i> sağlık olsun, yarasın. (TA, TZ). <i>Aşka ünde-</i> yemeğe davet etmek. (CC). 2. Yem, tahıl. (CC).	as <i>ism.</i> 1. Aş, yemek. 2. Ölen kişinin 40'ında ve 1 yıl sonrasında verilen yemek. 3. Gıda.

aş- (II) Aşmak, geçmek (BV, CC, GT, MG, RH, TZ).	as- <i>fl.</i> 1. Aşmak, geçmek. 2. (süre) Geçmek: <i>Sağat birden asıp baradı.</i> Saat biri geçiyor. 3. İlerlemek, ileri gitmek. 4. <i>mcz.</i> Böbürlenmek, kibirlenmek. 5. Yardımcı fiil fonksiyonunda kullanılır. <i>İske asuv</i> gerçekleşmek. <i>Paydağa asuv</i> işe yaramak.
---	---

Tablo 1 (devam)

aşa- Yemek yemek. (CC, GT, TA).	asa- <i>fl.</i> Ağzını doldura doldura yemek yemek: <i>et asav et yemek.</i>
aşık- (aşığ-) Acele etmek. (CC, GT, İH, İM, KFT, MG, RH, TZ).	asıq- <i>fl.</i> Acele etmek.
aşık (aşuk) Topuk kemiği, aşık. (MG, TZ).	asıq <i>ism.</i> Aşık (kemiği).
‘aşık (yaşık) <i>ar.</i> Âşık, aşırı derecede seven, tutkun. (GT).	ğasıq <i>ism. ar.</i> Âşık.
aşlık Buğday. (BM, CC, DM, Kİ, TZ).	astık <i>ism.</i> Hububat, tahıl, mahsul.
aşşı Aşçı. (KK).	asşı <i>ism.</i> Aşçı.
aşur- Aşırmak, geçirmek. (BV, MG, İN).	asır- <i>fl.</i> Aşırmak, geçirmek. <i>Aşıra bağalav</i> gereğinden fazla değer vermek, büyütme.
at (I) (ad, ad) Ad, isim, lâkap, unvan. (BV, CC, GT, İM, MG).	at (I) <i>ism.</i> Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, bildirmeye yarayan söz, isim, ad. <i>At kuyu</i> ad koymak, isim vermek; <i>atı jer jaruv</i> meşhur olmak, ünlü olmak; <i>atıñ öşkir</i> adın batsın.
at- (at-) 1. Atmak, fırlatmak. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, RH, TZ). <i>Tañ at-</i> şafak sökmek, sabah olmak. (GT). 2. Bırakmak, salmak. (KK). 3. Ok atmak. (İN, RH).	at- <i>fl.</i> 1. (top, tüfek, silâh) Ateş etmek, patlatmak. <i>Multıkpen atuv</i> silâhla ateş etmek. 2. Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak, atmak. 3. Çekmek, koklamak. 4. (su, fiskiye) Fışkırmak. 5. Atılmak, fırlamak.

at (II) (at) At. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, RH, TZ).	at (II) <i>ism.</i> 1. Atgillerden binme, yük çekme veya taşıma gibi hizmetlerde kullanılan memeli hayvan, at. 2. Saturançta, her yönde siyahtan beyaza ve beyazdan siyaha bir hane atlayarak L biçiminde hareket eden taş. <i>At arba</i> at arabası; <i>at aydavşısı</i> arabacı; <i>at arıtuv</i> uzun yol yorgunluğu çekmek; <i>at bapşısı</i> at bakıcısı, seyis; <i>at bãyge</i> at yarışı; <i>at dorba</i> yem torbası; <i>at jandı</i> at düşkünü, atları çok seven.
ata- (ada-, atta-, aya-) Ad vermek, unvan vermek, lâkap takmak (TZ).	ata- <i>fl.</i> 1. İnsanın adını, ismini söylemek: <i>Meniñ atımdı atadı.</i> Benim ismimi söyledi. 2. Bir şeyi birisine hediye etmek: <i>Erbol bir kıara atadı.</i> Erbol bir büyükbaş hayvan hediye etti.
ata (aťa) Baba, ata. (BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TA, TZ). <i>Ata ana</i> babaanne. (İM). <i>Ata ata</i> dede, büyük baba. (İM). <i>Atası karındaşı</i> amca. (İM).	ata <i>ism.</i> 1. Babanın babası, dede. 2. Soy, ecdat, ced. 3. Kaynata, kayınbaba. <i>Atadan asıp tuvğan</i> başkalarından farklı; <i>ata jav ezeli</i> düşman; <i>ataña lağınet</i> atana lânet; <i>ata kıonıs (meken)</i> ata yurt.
atan- (adan-) Ad verilmek, lâkap takılmak (TZ).	atan- <i>fl.</i> Bahsedilmek, ismi çağırılmak.
ataş Adaş, aynı adda olanlar. (CC, İM).	attas <i>sft.</i> Adaş.
atıl- Atılmak. (İM).	atıl- <i>fl.</i> 1. Kurşuna dizilmek, vurulmak. 2. Fırlamak, atılmak.
atış Atış. (İN).	atıs <i>ism.</i> Vuruşma, savaş.
atla- Atlamak, aşmak. (CC, İM, İN).	atta- <i>fl.</i> 1. Adımlamak, yürümek. 2. Atlamak. <i>Arıktan attadık</i> arktan atladık.
atlas <i>ar.</i> Yüzü ipek, tersi pamuklu bir kumaş cinsi, atlas. (GT).	atlas <i>ism. ar.</i> Yüzü parlak, sık dokunmuş bir tür ipekli kumaş, atlas.

av (ağ) Ağ, iplik, sicim, tel gibi ince şeylerden kafes biçiminde yapılmış örgü. (TZ).	av <i>ism.</i> Balık tutacak ağ, tor.
‘avām <i>ar.</i> Halk, avam. (GT, İM).	avam <i>sft. ar. esk.</i> Cahil, eğitimsiz.

Tablo 1 (devam)

avla- Avlamak. (BM, DM, GT, İM, KFT, Kİ, RH, TA, TZ).	avla- <i>fl.</i> Avlamak.
avlağ (oğlağ) Issız, tenha arazi, çöl, işlenmemiş arazi. (CC).	avlağ <i>sft.</i> 1. Uzak, irak. 2. Bağımsız, serbest. <i>Avlağ ketiiv</i> uzaklaşmak, uzak durmak.
avlan- Avlanmak (İM, KFT)	avlan- <i>fl.</i> Avlanmak.
avna- (ağna-, ığna-) Yatıp yuvarlanmak. (TZ).	avna- <i>fl.</i> 1. Bir tarafa düşmek, devrilmek. 2. (hayvan) Yere yatıp yuvarlanmak, ağnamak: <i>At avnağan jerde tük kaladı (mağal)</i> . Atın tepindiği yerde kıl kalır.
avur- (ağır-, ağırı-, ağırur-) Ağrımak, acı-mak. (TZ).	avur- <i>fl.</i> 1. Hastalanmak. <i>Avırıp kaluv</i> hastalanmak. 2. Acı çekerek zorlanmak.
avur (ağır) Ağır, hafif olmayan. (TZ).	avur <i>sft.</i> 1. Hafif olmayan, ağır. <i>Avır jük</i> ağır yük. 2. Çetin, meşakkatli. <i>Avır jumıs</i> ağır iş. 3. Büyük, ağır. <i>Avır jaza</i> ağır ceza; <i>avır kılmıs</i> ağır, büyük suç.
avut- Çocuğu ağlamaktan vazgeçirmek. (Kİ).	avut- <i>fl.</i> 1. Avutmak, teselli etmek. 2. Gönlünü almak, gönlünü hoş etmek.
avuz (ağız, aız) Ağız. (CC, TZ).	avız <i>ism.</i> 1. Ağız. 2. Bir şeyin açık tarafı. <i>Ķaptiñ avzın baylav</i> çuvalın ağzını bağlamak. 3. Bir şeyin üst tarafı. <i>Bötelkeniñ avzın aşuv</i> şişenin ağzını açmak. <i>Avzı añkayıp kaluv</i> ağzı açık kalmak; <i>avzı barmav</i> söylemeye cesaret edememek, ağzı varmamak; <i>avzı berik</i> a) oruçlu b) sır saklayabilen,

	<p>ketum; <i>avzı küyü</i> ağzı yanmak; <i>avzın maylav</i> doyurmak, rüşvet vermek; <i>avzına iye boluv</i> (diline) sahip olmak; <i>avzına kum kıyu</i> sesini kesmek, susmak; <i>avzına salmav</i> ağzına koymamak, yememek; <i>avzına suv tamızuv</i> ağzına su damlatmak, yardım etmek; <i>avzınan tastamav</i> dilinden düşürmemek; <i>avız tıyu</i> konuşmamak; <i>avzıñdı avırtpa</i> çeneni yorma; <i>avız suv</i> içme suyu.</p>
<p>ay (I) Ay, kamer. (BM, BV, DM, Gİ, GT, İM, İN, Kİ, KF, KK, MG, TA, TZ).</p> <p>ay (II) Otuz günden oluşan zaman dilimi. (BM, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MS, RH, TA).</p>	<p>ay (I) <i>ism.</i> 1. Ay, kamer. 2. Ay, senenin onikide biri (otuz günlük zaman dilimi). <i>Aydan anık</i> apaçık, besbelli; <i>ay dese avzı, kün dese közi bar</i> çok güzel (dilber); <i>aydıñ amanında</i> halk huzur ve sükûnet içinde; <i>ay kabağ</i> güzel kız, güzel kadın; <i>ayı jetiv</i> doğum zamanı gelmek; <i>aydı aspanga şıgaruv</i> insanların hayretler içinde bırakacak şeyler yapmak.</p>
<p>aya Aya, avuç içi. (BV, CC, GT, İN, KK, TA, TZ).</p>	<p>aya <i>ism.</i> 1. Avuç içi, aya. 2. Bir kimsenin doğup büyüdüğü yer. 3. <i>mcz.</i> Genişlik, büyüklük.</p>
<p>aya- Esirgemek, sakınmak. (GT).</p>	<p>aya- <i>fl.</i> 1. Acımak, korumak, esirgemek, merhamet etmek. 2. Kıyamamak, cimrilik etmek.</p>
<p>ayağ (adağ, ayağ, azak) Ayak. (CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, MG, MS, RH, TA, TZ).</p>	<p>ayağ <i>ism.</i> 1. Ayak. 2. Sandalye ve benzeri şeylerin ayağı. 3. <i>mcz.</i> Son, sonu. <i>Oğuv jılnıñ ayağı</i> eğitim öğretim yılının sonu. <i>Ayağı avır</i> hamile; <i>ayağın alşak bacuv</i> gerile gerile yürümek; <i>ayağın baykap basuv</i> dikkat etmek,</p>

	<p>ayağını denk almak; <i>ayağına bas uruv</i> ayaklarına kapanmak, yalvarmak; <i>ayağına jıgıluv</i> ayağına kapanmak, özür dilemek; <i>ayağına turğızuv</i> adam etmek; <i>ayağ astı boluv</i> değerini yitirmek, ayağa düşmek; <i>ayağ astı atıv</i> horlanmak, değer vermemek; <i>ayağ astınan</i> aniden, birden bire, ansızın; <i>ayağ attatpav</i> ayak bastırmamak; <i>ayağ attav</i> ayak basmak; <i>ayağtan aluv</i> engel olmak; <i>ayağtandırıv</i> evlendirmek.</p>
--	--

Tablo 1 (devam)

a'yān <i>ar.</i> İleri gelenler, eşraf, ekâbir. (GT).	ayan <i>sft. ar.</i> Belli, malum, ayan. <i>Ayan berüv</i> ayan olmak.
ayan- Korunmak, esirgenmek. (CC).	ayan- <i>fl.</i> İsteksiz, gönülsüz çalışmak. <i>Ol jumıstı ayanbay isteydi.</i> O, canla başla çalışır.
āyāt <i>ar.</i> Ayetler. (Gİ, İM, KF).	ayat <i>ism. ar. dn.</i> Âyet.
ayaz Açık, bulutsuz hava. (CC, TZ).	ayaz <i>ism.</i> Ayaz.
'ayb <i>ar.</i> Ayıp, kusur. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, İN, RH).	ayıp <i>ism. ar. esk.</i> 1. Ceza olarak alınması kararlaştırılan mal, ücret: <i>ayıp tölev</i> ceza ödemek. 2. Suç, hata, kusur, kabahat. 3. Eksizlik, yetersizlik. <i>Ayıbın aşuv</i> kabahatini, kusurunu göstermek; <i>ayıbın moyındav</i> suçunu kabul etmek; <i>ayıbın moynına aluv</i> suçunu itiraf etmek; <i>ayıp tağuv</i> suçlamak; <i>ayıpka buyırma</i> (<i>ayıp etpe</i>). Kusura bakma.
'aybla- <i>ar. tr.</i> Ayıplamak, kınamak. (İM).	ayıpta- <i>fl.</i> Suçlamak, karalamak.
'ayblı ('ayblu) <i>ar. tr.</i> Ayıplı, kusurlu. (İM).	ayıptı <i>sft.</i> Suçlu, kabahatli.

'aybsuz <i>ar. tr.</i> Ayıpsız, kusursuz. (RH).	ayıpsız <i>sft.</i> Suçsuz, kabahatsiz, masum.
aydın 1. Işık, aydınlık, parlak. (GT, TA). 2. Ay ışığı. (TA).	aydın <i>ism.</i> 1. Aydın, açık, parlak. 2. Deniz ve göl gibi büyük suların parlak ve aydın yüzeyi. <i>Aydın köl</i> parlak göl. 3. <i>mcz.</i> Güç, kuvvet, heybet.

Tablo 1 (devam)

aygır Aygır, damızlık erkek at. (BV, BM, DM, KK, RH, TA, TZ).	aygır <i>ism.</i> Damızlık erkek at, aygır.
ayıl Semer kolanı. (TZ).	ayıl <i>ism.</i> Hayvanın semerini veya eyerini bağlamak için göğsünden aşırılarak sıkılan yassı kemer, kolan.
ayır- 1. Ayırmak. (BM, CC, Gİ, GT, KF, MG, MS, TZ.) 2. Arasını açmak. (KF). 3. Kesmek, bölmek. (İM). 4. Uzaklaştırmak. (İM, MG).	ayır- <i>fl.</i> 1. Ayırmak, bölmek. 2. Bütünden bir parçayı herhangi bir amaçla bir tarafa ayırıp koymak. 3. İki veya daha çok kimse arasındaki anlaşmayı bozmak, nifak çıkarmak. 4. Kurtarmak. <i>Ƙoydı Ƙaskırdan ayırıp aldıptı.</i> Koyunu kurttan kurtardı. 5. Kayırmak. 6. Farketmek, teşhis etmek.
aylan- 1. Çerçevelenmek. (TZ). 2. Dönmek, çevrilmek. (TZ).	aylan- (aynal-) <i>fl.</i> 1. Belirli bir şeyin etrafında dönmek. 2. Bir durumdan başka bir duruma geçmek. 3. (tekerlek) Dönmek. 4. Duraklamak, gecikmek, yolundan kalmak. 5. Sevmek, okşamak, beğenmek.
aylandır- (aylandur-) Döndürmek, çevirmek. (MG).	aylandır- <i>fl.</i> 1. Bir şeyi döndürmek. 2. Bir şeyin altını üstüne, içini dışına çevirmek: <i>Şapanın aynaldırıp kıydi.</i> Kaftanını çevirip giydi. 3. Bir şeyi, bir işi başka bir işe çevirmek: <i>Meniñ sözimdi mazaƘƘa aynaldırdı.</i> Benim söylediklerimi alaya aldı. 4. Dediğini yaptırmaya çalışmak, kandırmak:

	<i>Kaşa aynalsa da, aytkanına könbedi. Ne kadar çabalasa da o, söylediklerine inanmadı. 5. Oyalamak.</i>
aylık Otuz günlük. (İM, KFT).	aylık <i>ism.</i> 1. Maaş, aylık. 2. Otuz günlük zaman ölçüsü. <i>Bir aylık demalis</i> bir aylık tatil.
ayna (eyn) <i>far.</i> (< āyine) Ayna. (BM).	ayna <i>ism. far.</i> 1. Ayna. 2. Bir şeyin temsili, görüntüsü. <i>Betin kıysık bolsa, aynağa ökpeleme (mağal).</i> Çirkin isen aynaya küsme (atasözü). <i>Ġazet – ömirdiñ aynası.</i> Gazete hayatın aynasıdır; <i>ayna köz</i> cam gibi göz; <i>ayna katesiz</i> tam aynası, farksız, tıpa tıp; <i>ayna taz</i> dazlak, kel; <i>kol ayna</i> el aynası, cep aynası.
ayran Ayran. (BM, DM, GT, TA, TZ).	ayran <i>ism.</i> Yoğurt: <i>Ayran suray kelip, şelegiñdi jasırma.</i> Yoğurt istemeğe gelip kabını gizleme (içinden geçeni sıkılmadan söyle).
ayrık (ayrı, ayruk, ayuk, eyrik) Ayır, başka, farklı. (KK, TZ).	ayrık <i>ism.</i> Yol ağzı, yol ayrımı. <i>Jol ayrığı</i> yol ayrımı.
ayrıl- (ayrul-) 1. Ayrılmak. (Ġİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, TA). 2. Uzaklaşmak. (İM). 3. Kesilip ayrılmak. (İM). 4. Ayrılmak, boşanmak. (KFT).	ayrıl- <i>fl.</i> 1. Ayrılmak, bölünerek yırtılmak. 2. (giysi) Yırtılmak, parçalanmak. 3. Bir şeyi kaybetmek, yitirmek: <i>Āke-şeşeden ayrıldım.</i> Anne ve babamı kaybettim.
ayt- (ayd-, ayıt-, eyid-, eyit-, eyt-, iyid-) 1. Söylemek, demek. (BM, BV, CC, DM, GT, TA). 2. Anlatmak. (CC).	ayt- <i>fl.</i> Demek, söylemek. <i>Rahmet aytuv</i> teşekkür etmek; <i>ötirik aytuv</i> yalan söylemek; <i>aķıl aytuv</i> nasihat etmek, öğüt vermek; <i>oyın aytuv</i> düşüncesini söylemek; <i>aytarı joķ</i> söyleyecek sözü yok; <i>aytķan jerden Şıgıuv</i> düşündüğü

	gibi olmak; <i>aytpadı deme</i> söylemedi deme; <i>aytıp saluv</i> söyleyivermek.
--	---

Tablo 1 (devam)

aytıl- Söylenmek, zikredilmek. (CC, İM).	aytıl- fl. Söylenmiş olmak, denilmek.
ayu Ayı. (BM, BV, CC, DM, KK, RH, TZ).	ayu ism. 1. Ayı. 2. <i>mcz.</i> Müthiş, korkunç, dehşet.
ayva (hayva) Ayva. (GT, TA).	ayva ism. Ayva.
‘ayyār <i>ar.</i> Hilekâr, dolandırıcı. (GT).	ayar sft. ar. Kurnaz, hilekâr.
az (as) Az, çok olmayan. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	az sft. Çok olmayan, az.
az- (ez-) Azmak, sapmak, şaşırmaq (BV, Gİ, GT, İM, MG, TA, TZ).	az- fl. 1. Özelliğini kaybetmek, karakterini koruyamamak, dejenere olmak: <i>Maldîñ tukımı azdı.</i> Hayvanın nesli bozuldu. 2. Zayıflamak, kurumak: <i>Ol azıp ketti.</i> O, zayıflamış. 3. <i>mcz.</i> Yoldan çıkmak, sapıtmak, delâlete düşmek.
a‘zâ <i>ar.</i> Organlar. (Gİ, KF, KFT, MS).	ağza ism. ar. Aza, uzuv, organ.
‘azâb <i>ar.</i> Azap, eziyet, işkence (Gİ, GT, KF, KFT, MS)	azap ism. ar. İstirap, azap, mihnet, işkence, cefa, eziyet: <i>azap körüv</i> azap çekmek, sıkıntı çekmek; <i>azap tartkızu</i> eziyet vermek, işkenceye sokmak; <i>azap şegüv</i> azap çekmek; <i>azapka saluv</i> işkence etmek, eziyet çektirmek.
âzâd <i>far.</i> Hür, serbest. (BM, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MS, TZ).	azat sft. far. Azat, serbest, hür, müstakil, bağımsız.
âzâdla- <i>far. tr.</i> Serbest bırakmak. (KFT).	azatta- fl. Baskıdan kurtarmak, hürriyete kavuşturmak, azat etmek.
âzâdlık (âzâdılı, âzâdlu) <i>far. tr.</i> Kurtuluş, serbest. (İM, KFT).	azattık ism. İstiklâl, hürriyet, özgürlük, kurtuluş: <i>Alaş kozğalısu azattıktıñ</i>

	<i>ümiti edi.</i> Alaş hareketi istiklâlin ümidi idi.
azār <i>far.</i> Kırılma, incinme, incitme. (GT).	azar (I) <i>ism. far.</i> Eziyet, işkence, zorluk; <i>azar körüv</i> eziyet çekmek. azar (II) <i>zrf.</i> Zar zor, zorla, güçlkle. <i>Azar boluv</i> bıkmak, usanmak.
azbar At ahır. (TA).	azbar <i>ism.</i> Besi ahır.
azğunlık (azğunluk, azkunluk) Azğunluk, azğın olma durumu, sapıklık. (GT, İM).	azğındık <i>ism.</i> Azğınlık, ahlâksızlık.
azık (azığ, azıh, azuk) Azık, yiyecek, gıda. (BM, TZ).	azık <i>ism. far.</i> 1. Yiyecek, gıda, yemek: <i>Üyinde azık joğ.</i> Evinde yiyecek yok. 2. Ot, yem, hayvan yiyeceği: <i>Tüye azık talğamaydı.</i> Deve yiyecek seçmez.
‘aziz <i>ar.</i> Aziz, kutsal, saygın. (CC, GT, İM, KF, RH).	ğaziyz <i>sft. ar.</i> Aziz, muazzez, saygı duyulan.
azlık Az olma. (İM).	azlık <i>ism.</i> Azlık, yetersizlik, eksiklik.
azsın- Azımsamak. (TA).	azsın- <i>fl.</i> Azımsamak, az bulamak, kanaat etmemek.
azu (azı, azığ) Azı diş. (Gİ, KF, MG).	azuv <i>ism.</i> Azı diş: <i>Azuv tisim avırdı.</i> Azı dişim ağrıdı.
B	
ba‘zı <i>ar.</i> Bazı, bir kısım. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS).	bağzı <i>zrf.</i> 1. Eski, kadim, ezeli. 2. Bazı, kimi.
bāb <i>ar.</i> 1. Kapı (BV, GT) 2. Kısım, fasıl, bölüm (Gİ, GT, İM, İN, KF, MG, RH)	bab <i>ism. far.</i> Bölüm, ünite. bap <i>ism. far.</i> Madde, bölüm, bab.
baba Büyük, büyüğün küçüğe ve küçüğün büyüğe hitap ettiği zaman söylediği kelime. (Kİ).	baba <i>ism.</i> 1. Ata, dede, eski atalar. 2. Büyüklere saygı ifadesi için kullanılır.
bāc <i>far.</i> Vergi, baç. (GT).	baj <i>ism. far. ekn.</i> Baç, gümrük vergisi.

baçın Maymun. (BM).	meşin <i>ism. esk.</i> 1. Maymun. 2. On iki hayvanlı Türk takviminde dokuzuncu yılın adı.
----------------------------	--

Tablo 1 (devam)

bādām (beyam, pāyam) <i>far.</i> Badem (CC, GT, TA).	badam <i>ism.</i> Badem ağacı ve onun meyvesi.
bad-baht (bed-baht) <i>far.</i> (< bed-baht) Bedbaht.	beybağ <i>ism. far.</i> Bedbaht, bahtsız, çaresiz, zavallı.
bağ Demet. (KK).	bav (II) <i>ism.</i> Balya, demet.
bāğ <i>far.</i> Bahçe. (BM, GT, İM, Kİ, KK, TA).	bağ <i>ism. far.</i> 1. Bağ, bahçe. 2. Baht, şans, talih. <i>Bağtı aşıluv</i> mutlu olmak; <i>bağtı baylanuv</i> mutsuz olmak; <i>bağtı januv</i> işi yaver gitmek; <i>bağtına oray</i> bahtına göre; <i>bağtın konuv</i> kısmetli olmak, mutlu olmak.
bāğ-bān <i>far.</i> Bahçıvan. (GT).	bağban <i>ism. far.</i> Bahçıvan, bağban.
bağdaş Bağdaş (oturuş şekli). (İN, KFT).	maldas <i>ism.</i> Bağdaş kurma. <i>Maldas kuruv</i> bağdaş kurmak.
bağır- (Koyun) melemek. (İH).	bağır- <i>fl.</i> 1. Bağırmak. 2. Kızmak, azarlamak: <i>Enem bağırıp esimdi şığardı.</i> Kaynanam beni azarlayıp moralimi bozdu. 3. Feryat ederek ağlamak: <i>Bala bağırıp üyine qaray jügirdi.</i> Çocuk ağlayarak evine doğru koştu.
bağış Hediye, bağış. (CC).	bağış <i>ism.</i> Bağış, hibe. <i>Bağış etiiv</i> bağışlamak.
bağışla- (bağışla-) Hediye etmek. (CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, KK, MS).	bağışta- <i>fl.</i> Bağışlamak, hibe etmek.
bağış <i>ar.</i> Konuşulan şey, söz, sözü edilen. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG).	bās <i>ism. ar.</i> 1. Bahis. 2. Değer, kıymet.
bahā <i>far.</i> Paha, kıymet, değer. (BM, CC, DM, Gt, GT, İM, KF, MG).	bağa <i>ism. far.</i> 1. Paha, fiyat, değer. 2. Not. 3. <i>mez.</i> Saygı, hürmet. <i>Bağa jetpes</i> paha biçilmez, çok değerli.

bahār <i>far.</i> İlkbahar (GT, TA).	bahar <i>ism.</i> Bahar.
bahādır (bağatur, bağadur) Yiğit, bahadır, cesur. (İM).	batır <i>ism.</i> 1. <i>ynst.</i> Bahadır, kahraman. 2. Cesur, yürekli. 3. Alay ederken küçümsemek maksadıyla söylenen bir söz. <i>Batır tulğalı (pişindi)</i> iri yarı, cüsseli.
bahādırlık (bahādurlık) Yiğitlik, kahramanlık, cesurluk (KFT).	batırdık <i>ism.</i> Bahadırlık, kahramanlık.
bahālī <i>far. tr.</i> Paha biçilmez, pahalı (CC)	bağalı <i>sft.</i> Pahalı, değerli, kıymetli.
bahāsız <i>far.tr.</i> Paha biçilmez (CC)	bağasız <i>sft.</i> 1. Pahasız, değersiz, kıymetsiz. 2. <i>mcz.</i> Paha biçilmez, çok değerli.
baht <i>far.</i> Baht, talih, şans. (CC, GT).	baķıt <i>ism. far.</i> Baht, talih, şans. <i>Baķıt kusu konuv</i> talih kuşu konmak; <i>baķıt kuşagında</i> mutluluk içinde; <i>baķıt tilev</i> mutluluk dilemek; <i>baķıtı januv</i> yıldızı parlamak, şans yaver gitmek; <i>baķıtın sınav</i> talihini şansını denemek.
bahtlı <i>far. tr.</i> Bahtlı, şanslı, talihli. (CC).	baķıttı <i>sft.</i> Mutlu, talihli, şanslı, bahtlı: <i>baķıttı boluv</i> mutlu olmak.
baķa (bağa, boğa) Kaplumbağa veya kurbağa. (İM).	baķa <i>ism.</i> Kurbağa.
baķça (baķça, bāğçe) <i>far.</i> Bahçe. (CC, İH, TZ).	baķsa <i>ism. far.</i> Bostan, bahçe.
baķıl (bağıl, baķıl) <i>ar.</i> (<baķıl) Kiskanç. (CC).	baķıl <i>sft. ar.</i> Cimri, pinti, hasis, nekes.
baķır (bağır) Bakır. (BM, DM, KFT, Kİ, KK, TA, TZ).	baķır <i>ism.</i> 1. Bakır. 2. Metal para. 3. Bakırdan yapılmış bakraç.
bāķī <i>ar.</i> Ebedî, sonsuz. (BV, Gİ, GT, İM, KF).	baķiy <i>sft. ar.</i> 1. Baki, ebedî, sonsuz, sürekli. 2. <i>mcz.</i> Yalan, fâni dünya.
baķķāl <i>ar.</i> Bakkal. (GT).	baķāl <i>ism. ar. esk.</i> Bakkal.

bağtır- (bağtur-) Baktırmak (KK, MG).	bağtır- <i>fl.</i> Baktırmak, güttürmek. <i>Bet bağtırmav</i> söz dinlememek.
--	--

Tablo 1 (devam)

bal Arı balı. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TA).	bal <i>ism.</i> 1. Bal. <i>mcz.</i> Tatlı, lezzetli. <i>Bala tili-bal (mağal)</i> . Çocuğun dili bal gibidir (atasözü). <i>Bal barmak</i> hünerli usta; <i>bal böbek</i> sevimli bebek; <i>bal bulak</i> billur pınar, bulak; <i>bal dövren</i> mutlu hayat, gençlik çağı; <i>bal şeker</i> çok tatlı, lezzetli, bal şaker.
bala Çocuk, yavru. (BV, GT, İM, TZ).	bala <i>ism.</i> 1. Çocuk, bebek. 2. Evlât, nesil. 3. <i>mcz.</i> Tecrübesiz, acemi. <i>Adam balası</i> insanoğlu; <i>bala bürkit</i> yavru kartal; <i>bala bağuvşu</i> dadı, çocuk bakıcısı; <i>bala körüv</i> çocuğu olmak; <i>bala köterüv</i> gebe (hamile) kalmak; <i>bala tabuv</i> çocuk doğurmak; <i>bala tastav</i> çocuk düşürmek; <i>bel balası</i> kendi çocuğu, öz evladı.
balaban Atmaca. (BM, CC, DM, İM, TA, TZ).	balapan <i>ism.</i> Cıvcıv, kuş yavrusu, palaz.
balçıkla- (balçaqla-) Çamur sürmek (BM, TA).	balşıқта- <i>fl.</i> Balçıkla sıvamak.
balıq (baluq) Balık (BM, BV, DM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, KK, TA, TZ).	balıq <i>ism. hyvn.</i> Balık. <i>Balıq mayı</i> balık yağı; <i>balıq avlav</i> balık avlamak, balık tutmak.
balkı- Parlamak, ışıldamak. (CC, Kİ).	balkı- <i>fl.</i> 1. Erimek. 2. <i>mcz.</i> Parlamak, canlanmak.
balşıq (balçık, balçuq) Killi çamur, balçık. (DM, KK, TZ).	balşıq <i>ism.</i> Çamur, balçık.
balta (balta) Balta, nacak (CC, DM, İH, KFT, Kİ, TZ).	balta <i>ism.</i> Balta.

baltır (baldır) Baldır, bacağı dizden ayak bileğine kadar olan bölümü. (DM, Kİ, KK, TA, TZ).	baltır <i>ism.</i> Baldır.
band <i>far.</i> Bağ, kuşak. (CC).	bant <i>ism. frn.</i> Kurdele.
bar (var) Var, mevcut. (BV, CC, DM, GT, İM, İN, Kİ, KK, RH, TZ).	bar <i>ism.</i> 1. Var, mevcut. 2. <i>mcz.</i> Varlıklı, zengin.
barça Hep, bütün (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TZ).	barça <i>ism.</i> Bütün, hepsi.
bar- (var-) Varmak, gitmek, ulaşmak. (BV, CC, DM, GT, İM, İN, Kİ, KK, MG, RH, TA, TZ).	bar- <i>fl.</i> 1. Varmak, gitmek: <i>Üyine bardı.</i> Evine gitti. 2. <i>mcz.</i> Kocaya varmak, evlenmek: <i>Kızdıñ kimge baramın dese de, erki özinde.</i> Kız, kiminle evleneceğine kendisi karar verir.
barağ Çoban köpeği. (İH, TZ)	barağ: barağ it Çok tüylü köpek.
barlık Varlık, mevcudiyet. (İM).	barlık (I) <i>zmr.</i> Hep, tüm, bütün. barlık (II) <i>ism.</i> Bolluk, zenginlik: <i>Barlık jakındaştırır, joqtık talastırır (mağal).</i> Varlık yakınlaştırır, yokluk dalaştırır (atasözü).
barmağ (parmağ) Parmak (BV, DM, Gİ, GT, İH, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA).	barmağ <i>ism.</i> Parmak. <i>Baldı barmağ</i> on parmağında on marifet; <i>barmağın mayğa batıruv</i> refaha, bolluğa kavuşmak; <i>barmağın tistev (şaynav)</i> pişman olmak.
bars (pars) <i>far.</i> Yaban kedisi, pars (BM, DM, İM, Kİ, KK, TA).	barıs <i>ism. far. hyvn.</i> Pars, leopar.
bas- (baş-) 1. Basmak, ezmek. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, KK, RH, TA, TZ). 2. Galip gelmek, yenmek. (GT, Kİ). 3. Yıkmak. (Kİ). 4. Çökmek. (İN, RH). 5. Baskına uğratmak.	bas- <i>fl.</i> 1. Adımlamak, basmak. 2. Bir şeyin üzerine bastırmak, ezmek. 3. (kitap, gazete vb.) Baskıdan çıkmak. 4. Örtmek, kaplamak: <i>Tavdı qar bastı.</i> Dağı kar kapladı. 5. Hızlandırmak,

<p>(GT). 6. Bulunduğu yerin üstünü kapamak. (KK).</p>	<p>süratlendirmek: <i>Atına kamışı bastı.</i> Atını kamçladı. 6. Yavaşlatmak, kıs- mak: <i>Teledidardiñ davisın basıp ko- yıñız.</i> Televizyonun sesini kısınız. 7. Bir şeyin önüne geçmek, önünü kes- mek, durdurmak: <i>Aspirin deneniñ kızuvın basadı.</i> Aspirin vücudun ate- şini düşürür. 8. Bastırmak, boyun eğ- dirmek: <i>Köterilisti küşpen bastı.</i> Ayaklanmayı güç kullanarak bastırdı. <i>Basıp kiriv işgal etmek; basıp tastav</i> hiç kimsye sezdirmemek, olayı kapat- mak, örtbas etmek.</p>
---	--

Tablo 1 (devam)

<p>baştur- Bastırmak. (İN).</p>	<p>bastır- fl. 1. Bastırmak. 2. (ekin) tanele- rini saplarından ayırmak.</p>
<p>baş (I) Baş, kafa. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ).</p> <p>baş (II) Buğday, başağı. (KF, Kİ, MG).</p> <p>baş (III) Uç, uç noktası. (Gİ, MG).</p> <p>baş (IV) Baş, ana, temel. (CC).</p>	<p>baş ism. 1. Baş, kafa. 2. Kişi, insan, can: <i>Sämet üyi de başka bay emes.</i> Sa- met'in ailesi kalabalık değil. 3. Hay- vanların sayısı. 4. Her türlü bitkinin en uç noktası, tepesi. 5. Dağın, ovanın tepesi. 6. Nehrin derenin kaynağı baş- ladığı yer. 7. Baston veya benzeri şey- lerin kalınca olan kısmı. 8. Balta, bı- çak gibi kesici şeylerin ağzı. 9. Bir şe- yin başlaması: <i>istiñ bası</i> işin başı. 10. Başkan, idareci. <i>Bas baylav</i> baş koy- mak; <i>bas bayingeni aluv</i> yarışta, güreşte v.s. birinci olmak; <i>bas baluvan</i> baş- pehlivan; <i>bas aynaldıruv</i> baş döndür- mek; <i>basın aşuv</i> meselenin çözümünü bulmak; <i>bası dal boluv</i> şaşkırmak, aklı</p>

	<p>karışmak. <i>Bas jaruv</i> tomurcuk açmak; <i>bas iyzev</i> a) başı ile selamlamak b) kabul etmek. <i>Bas iyü</i> a) saygı göstermek b) özür dilemek. <i>Bas ketiiv</i> kazaya uğramak; <i>basinan keşirüv</i> başından geçirmek; <i>basına köterüv</i> saygı göstermek, hürmet etmek; <i>bas köterüv</i> a) başkaldırmak, isyan etmek b) hastalıktan kurtulmak, iyileşmek c) (ekin) bitmek. <i>Bas tigüv</i> bir şey uğruna ömrünü adamak; <i>başka is tüsüv</i> iş başa düşmek; <i>bas suğuv</i> a) içeri girmek b) burnunu sokmak, başkasının işine karışmak. <i>Bas uruv</i> başvurmak; <i>bas asav</i> a) binilmesi zor olan at b) ikna edilmesi güç, inatçı kimse. <i>Bastan ayak</i> a) baştan sonuna kadar b) tepeden tırnağa. <i>Bas kayğı</i> bir kimsenin kendi derdi; <i>bas qosuv</i> birleşmek, toplanmak; <i>bas boluv</i> baş olmak, idare etmek; <i>bas köz boluv</i> göz kulak olmak; <i>bası bos</i> başıboş, bekâr; <i>bas oramal</i> başötüsü; <i>bas saluv</i> birden yakalamak, saldırmak; <i>bas savgalav</i> sığınmak, sakınmak.</p>
başak Okun ucundaki sivri demir. (İM, Kİ).	masak <i>ism. esk.</i> Okun arka ucunda bulunan, başağa benzer kısım.
başçı Yönetici, başkan. (MG).	başşı <i>ism.</i> Yönetici, idareci.
başka Başka.	başka <i>ism.</i> Başka.
başkar- (başar-) Başarmak. (TZ).	başkar-fl. 1. İdare etmek, yönetmek, başında bulunmak, önderlik etmek. 2. Organize etmek.

başla- Başlamak. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	basta- <i>fl.</i> 1. Başlamak. 2. Yönetmek, organize etmek.
başlat- Başlatmak. (TZ).	bastat- <i>fl.</i> Başlatmak.
başlık Padişahlık. (Kİ).	bastık <i>ism.</i> Başkan, müdür, yönetici, idareci, şef.
başmak Ayakkabı, çizme (CC, GT, KFT, Kİ, KK, TA, TZ).	başmak <i>ism.</i> Terlik.
bat- 1. Batmak, dalmak. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, KK, MG, MS, TZ). 2. (Güneş, ay vb.) batmak. (İM, KF, KK, TA). 3. Ortadan kaybolmak. (CC). 4. Gömülmek. (MG).	bat- <i>fl.</i> 1. Batmak, dibe çökmek. 2. Ağrılamak, acı vermek: <i>Er attıñ arqasına battı.</i> Eyer atın sırtını acıttı. 3. (güneş) Batmak. 4. Sinmek. <i>Tamağ batpav</i> canı yemek istememek. 5. <i>mcz.</i> Acı vermek, dokunmak: <i>Balasınıñ ölgeni äkesine kattı battı.</i> Çocuğun ölümü babasına çok dokundu.
batır- (batur-, batkır-) 1. Batırmak. (CC, GT). 2. Gizlemek, saklamak. (CC). 3. Bir şeyi suya daldırmak. (İM).	batır- <i>fl.</i> 1. (bir şeyi suyun dibine) Batırmak. 2. Bir şeyi bir yere girdirmek, sokmak. 3. <i>mcz.</i> İğneli konuşmak. <i>Külkige batıruv</i> kahkahaya boğmak; <i>rahatka batıruv</i> rahata kavuşturmak; <i>tırnağın batıruv</i> eziyet etmek, baskı yapmak.
batış Batı. (CC).	batis <i>ism.</i> Batı, garp.
batman Batman, ağırlık ölçüsü. (BM, BV, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	batpan <i>ism. esk.</i> Bir ağırlık ölçüsü, batman.
bav (bağ) Bağ, ip. (CC).	bav (I) <i>ism.</i> 1. Bağcık. 2. Torba, çanta, paket gibi nesnelerin elle tutulan kısmı.
bavla- (bağla-, bağağıla-, balğa- bayla-) Bağlamak, ip ile bağlamak. (CC).	bavla- <i>fl.</i> Bağlamak, balyalamak, destelemek.
bavur (bağır) Ciğer, karaciğer. (DM).	bavır <i>ism. tp.</i> Karaciğer.

Tablo 1 (devam)

bay Zengin, varlıklı (CC, DM, GT, İM, KFT, Kİ, KK, MG, TA, TZ)	bay <i>sft.</i> 1. Varlıklı, zengin: <i>Elimiz malğa bay.</i> Ülkemiz hayvan bakımından zengin. 2. Çok fazla, sayısız. 3. Yeterli, bol. 4. Hatip, söz ustası. <i>Tilge bay, sözge bay</i> söz ustası, hatip.
bayağı Önceki (GT)	bayağı <i>sft.</i> Çok önceki.
bayğuş (baykuş) Baykuş. (DM, TZ).	baygız <i>ism. far. hyvn.</i> Baykuş, kukumav.
bayı- (bay-) Zengin olmak. (BM, Kİ).	bayı- <i>fl.</i> 1. Zenginleşmek, malı mülkü çoğalmak. 2. (içerik) Zenginleşmek, derinleşmek.
bayıt- Zengin etmek. (GT).	bayıt- <i>fl.</i> Zengin etmek, zenginleştirmek.
bayla- (bağla-, bağağıla-, balğa- bayla-) Bağlamak, ip ile bağlamak. (TZ).	bayla- <i>fl.</i> 1. Bir şeyi iple bağlamak. 2. Yarayı sarmak. 3. Düğümlmek. 4. Suyun önünü kesmek. 5. Hayvanı beslemek, semirtmek.
baylık Zenginlik. (CC, İM, KFT, KK).	baylık <i>ism.</i> 1. Zenginlik, servet, varlık. 2. Hazine.
bayram Bayram. (BM, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT).	meyram <i>ism.</i> Bayram.
bayramla- Bayram etmek. (TZ).	meyramda- <i>fl.</i> Kutlamak, tören yapmak, bayram etmek.
bāzār (pāzār) <i>far.</i> Pazar, Pazar yeri. (BM, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TA).	bazar <i>ism. ar.</i> 1. Pazar, çarşı. 2. <i>mcz.</i> Şamata, gürültü.
bāzārcı <i>far.tr.</i> Pazarcı, ticaretle uğraşan. (DM).	bazarşı <i>ism.</i> Pazara giden, pazarcı.
bebek (bebeçük) Göz bebeği (GT, TZ).	böbek <i>ism.</i> Bebek.
bed-bahtlık <i>far.tr.</i> Bahtsızlık. (İM).	beybahtlık <i>ism.</i> Bahtsızlık, çaresizlik, zavallılık.

bedel <i>ar.</i> Bedel, karşılık.	bedel <i>ism.</i> 1. İtibar, otorite, nüfuz. 2. Şan, şöhret, ün. <i>Bedeli artuv</i> şanı şöhreti artmak.
bedene <i>ar.</i> Bildircin (DM, KK)	bödene <i>ism. hyvn.</i> Bildircin.
beg (bey, bi, big, biy) Bey, reis, efendi, soylu. (CC, DM, Gİ, KF, KK, MS, TA).	bek (I) <i>ism. trh.</i> Bey, prens.
bek (berk, bik) Pek, kuvvetli. (CC, GT, Kİ, TA).	bek (II) <i>sft.</i> 1. Sağlam, güçlü, dayanıklı. 2. <i>zrf.</i> Çok, daha, pek.
bel bil Bel. (CC, KF, Kİ).	bel <i>ism.</i> 1. Bedenin kemer bağlanacak yeri, bel. 2. Dağın sırtı. 3. <i>mcz.</i> Dayanak, arka. <i>Bel baylav</i> bir şeyi başarmaya azmetmek; <i>bel jazuv</i> dinlenmek, istirahat etmek; <i>bel kayısv</i> ağır gelmek, zorlanmak.
belā <i>ar.</i> Gam, keder, musibet. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, RH).	bäle <i>ism. ar.</i> 1. Kaza, belâ. 2. Aksilik, talihsizlik.
bele- Belemek, kundağa sarmak. (CC).	böle- <i>fl.</i> Sarmak, kundaklamak.
belgü Zahir, aşikâr, belli. (Kİ).	belgi <i>ism.</i> İşaret, im, damga, alâmet.
belgölü (bellü, bilgili, bilgüli, bilgölü) Belli, açık (KFT, Kİ).	belgili <i>sft.</i> 1. Tanınmış, ünlü, meşhur. 2. Bilinen, malûm.
belgüsiz (belgüsüz) Belirsiz, işaretsiz (BV).	belgisiz <i>sft.</i> Belirsiz, bilinmez, meçhul.
belki (belkim, bilkim) <i>ar. far.</i> Belki, olabilir. (Gİ, GT, KF, Kİ).	bälkiy <i>mdl. ar. far.</i> Belki.
belkim (belki, bilkim) <i>ar. tr.</i> Belki, olabilir. (İM, KFT, MG).	bälkim <i>mdl.</i> Belki, muhtemelen.
ber- (bir-, ver-, vir-) Vermek. (BM, CC, DM, RH). <i>Aş ber-</i> otlamak. (CC). <i>Ġarav ber-</i> mükâfatlandırmak. (CC). <i>Keneş ber-</i> öğüt vermek. (CC). <i>Ögünç ber-</i> övmek, pohpohlamak. (CC). <i>İteber-</i> itmek, itivermek. (CC). <i>Ötürçke</i>	ber- <i>fl.</i> 1. Vermek. 2. Bir şeyi bir kimseye iletmek; <i>habar berüv</i> haber vermek. 3. Bir kimseye unvan, derece vermek. <i>Boy bermev</i> ikna olmamak; <i>dıbis berüv</i> ses vermek; <i>jol berüv</i> yol vermek, yol açmak, <i>dem berüv</i> a)

<i>ber-</i> ödünç vermek. (CC). <i>Tanuqluk</i> <i>ber-</i> şahitlik etmek. (CC). <i>Yüvüt ber-</i> avutmak. (CC).	cesaretlendirmek b) moral, destek vermek; <i>väde berüv</i> söz vermek; <i>maza bermev</i> rahat vermemek; <i>körik</i> <i>berüv</i> şekillendirmek.
berekāt <i>ar.</i> Bereketler, bolluklar. (Gİ, GT, İM, KF).	bereke (bereket) <i>ism. ar.</i> 1. Bereket, bolluk, rızık. 2. Birlik, beraberlik, ba- rış.
beri (birü) Sonra, -den beri (DM, Gİ, GT, KK, TZ). berü (biri, börü) Beri, bu taraf. (BM, KFT).	beri <i>zrf.</i> Bu tarafa, bu yana: <i>Balam beri</i> <i>kelşi.</i> Evlâdım bu tarafa gel. <i>Beri</i> <i>karay</i> buraya doğru.
beril- (biril-, viril-) Verilmek. (CC).	beril-fl. 1. Baş eğmek, teslim olmak: <i>Ja-</i> <i>vğa berilmedi.</i> Düşmana baş eğmedi. 2. Bir şeye tam manasıyla sarılmak, kendisini vermek: <i>Ävenge berilip ket-</i> <i>tim</i> müziğe kendimi kaptırdım.
berk (bek, bik) Kuvvetli. (BV, CC, GT, İM, İN, KFT, Kİ, TZ).	berik <i>sft.</i> Sağlam, sert. 2. <i>mcz.</i> Daya- nıklı, sabırlı: <i>Berik bol!</i> Sabırlı ol. 3. Kapalı, kilitli.
berklik Sağlamlık, kuvvetlilik. (RH).	beriktik <i>ism.</i> 1. Sağlamlılık, dayanıklı- lık. 2. Sabitlik, değişmezlik.
beş (beyş, biş) Beş (sayı). (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İH, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MG, MS, RH, TA, TZ).	bes <i>sy.</i> Beş. <i>Bes kündik</i> beş günlük; <i>bes</i> <i>savsagınday bilüv</i> avucunun içi gibi bilmek; <i>bes tiyünga turmav</i> değersiz, beş para etmez; <i>bes tal</i> seyrek (saç).
beşik (beçik, bişik) Beşik, taht. (DM, KK, TA).	besik <i>ism.</i> 1. Beşik. 2. <i>mcz.</i> (birisinin) Doğup büyüdüğü yer, doğum yeri. <i>Besik jırı</i> ninni; <i>besik kuda</i> beşik kertme.
beter (better) <i>far.</i> Daha kötü, beter. (GT).	beter <i>zrf. far.</i> Beter, daha kötü.
bey- (beyi-, biyi-) Raksetmek, oynamak (TA).	biy (I) <i>ism.</i> Dans.

	biyle- (II) fl. 1. Dans etmek. 2. İdare etmek, yönetmek, hükmetmek.
--	--

Tablo 1 (devam)

beyân ar. Açıklama, anlatma. (BV, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, İN, RH).	bayan ism. ar. 1. Durağan, sabit, değişmez. 2. Anlatma, nakletme, rivayer. <i>Bayan etiv</i> anlatmak. 3. <i>mcz.</i> Belirgin, açık, alenî.
beyt ar. Beyit, iki dize. (GT).	bâyit ism. ar. dn. Ramazanlarda söylenen bir tür şiir, beyit.
bez- (biz-) Usanmak, bıkmak. (CC, Kİ, MG).	bez- fl. 1. Kaçmak, uzaklaşmak, firar etmek. 2. Nefret etmek, terk etmek. 3. Yaklaşmamak, uzak durmak.
beze- (bize-) Bezemek, süslemek. (Kİ).	beze- fl. Süslemek, nakışlamak.
bezek (bizek) Süs. (Kİ).	bezek ism. Bezek, süs.
bezen- (bizen-) Süslenmek. (KFT, Kİ, TZ).	bezen- fl. Bezenmek, süslenmek.
bezgek Sert ateş, sert humma. (CC).	bezgek ism. tp. Sıtma, malarya.
bıldırçın (bıldurçın, böyürçin) Bildircin. (Kİ, TA).	bıldırşın ism. far. esk. 1. Bildircin. 2. <i>mcz.</i> Küçük çocuk.
bıltır (baldur, baltur) Geçen sene, önceki sene. (Kİ, KK, TA, TZ).	bıltır zıf. Geçen yıl, bildir.
bış- (bıç- bıç-) Bıçmek, kesmek. (KK).	piş- fl. 1. (elbise) Bıçmek. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyi tasarlamak, planlamak. <i>Pışilip istelgen is</i> planlanarak yapılan iş.
bışak (bıçak) Bıçak. (DM, KK).	pışak ism. Bıçak: <i>Pışak keskendey tıyluv.</i> Bıçak gibi kesilmek, aniden ilişkinin bitmesi. <i>Pışak jumsav</i> bıçaklamak, bıçakla vurmak; <i>Pışak jüzi, kıl üsti</i> bıçak sırtı, tehlikeli, zor devir; <i>Pışak sırtınday</i> ipince; <i>Pışak üstinen bölüv</i> birden, anında bölmek, paylaştırmak.

bikit- Kuvvetlendirmek. (GT).	bekit- <i>fl.</i> 1. Sağlam şekilde bağlamak, kapatmak, kilitlemek. <i>Esikti bekitiiv</i> kapıyı kapatmak. 2. Bir kararı kabul etmek, onaylamak, tasdik etmek: <i>Jalpi jiyinalısta qavlınu bekitti.</i> Genel toplantıda kararı tasdik ettiler. 3. Bir işi bir kimsenin sorumluluğuna vermek, yüklemek.
bil- Bilmek. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	bil- <i>fl.</i> 1. Bilmek, anlamak, öğrenmek. 2. Tanımak.
bildir- (bildür-) Bildirmek, tanıtmak (CC, DM, TZ).	bildir- <i>fl.</i> Bildirmek, haber vermek, haberdar etmek.
bile- (bilevüle-) Bileyilemek, eğelemek, keskinleştirmek. (GT, TZ).	bile- <i>fl.</i> Bilemek, keskinleştirmek, eğelemek.
bilek (bölek) Bilek, kol. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	bilek <i>ism.</i> 1. Dirsek ile el arasındaki kısım, bilek. 2. <i>mcz.</i> Güç kuvvet.
bilev Bileği taşı (CC) <i>krş.</i> bilegi, bilegü, bilevi, bilevü	bilev (bileme) <i>ism. esk.</i> Eğe, bileği taşı.
bilezik (bilezük) Bilezik (DM, Gİ, Kİ).	bilezik <i>ism.</i> Bilezik.
bilik (belü, bilgü, bili, bilig) İlim. (CC).	bilik <i>ism.</i> Bilim, bilgi.
bilin- (bilil-) Bilinmek (BV, CC, Gİ, İM, KF, KFT, MS, RH).	bilin- <i>fl.</i> Bilinmek, anlaşılmaq, görünmek: <i>Ayaz biline bastadı.</i> Ayaz kendini hissettirmeye başladı.
bilış Tanıdık, bildik. (BM, DM, GT, İM, TA).	bilis <i>sft.</i> Tanıdık, tanış.
billāh <i>ar.</i> Billāhi, yemin sözü. (GT, İM, KFT).	billāhi <i>ünl. ar.</i> Billahi.
bir Bir (sayı). (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İH, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	bir <i>sy.</i> 1. Sayıların ilki, bu sayıyı gösteren rakam, bir. 2. Tek, yalnız. <i>Bir birden</i> birer birer; <i>bir atım</i> belirli bir ölçek; <i>bir üzim</i> , bir parça; <i>bir attam jer</i>

	bir adımlık yer; <i>bir asım et</i> bir pişirimlik et; <i>bir jaktı</i> tek taraflı, tek yanlı; <i>bir tüyir</i> bir lokma; <i>bir miner at</i> özel günlerde binilen at.
biraz (birez) Biraz. (DM, KFT, İN).	biraz <i>zrf.</i> Biraz, az miktarda.
birer 1. Birer, bir bir. (CC, İM, KK) 2. Ara sıra. (MG).	birer <i>zrf.</i> Birer, sayılı, az.
birge (bile, bilen, birle, birlen) Birlikte. (BV, CC, GT, MG).	birge <i>zrf.</i> Birlikte, beraber.
birik- Birikmek, bir araya gelmek, toplanmak. (CC, TZ).	birik- <i>fl.</i> 1. Birikmek, toplanıp yığılmak. 2. Birleşmek, uyumlu hâle gelmek.
biriktir- (birükdür-) Toplamak, bağlamak, birleştirmek (CC).	biriktir- <i>fl.</i> Birleştirmek, toplamak, bir araya getirmek.
birinçi Birinci. (RH).	birinşi <i>sy.</i> Bir sayının sıra sayı sıfatı, birinci.
birlik Birlik. (CC, Gİ, İM, MS).	birlik <i>ism.</i> 1. Birlik ve beraberlik içinde olan. 2. Birden dokuza kadar olan sayılar.
bismillāh <i>ar.</i> “Allah’ın adıyla” anlamında bir söz (Gİ, İM, KF)	bismilla <i>ünl. ar. dn.</i> Yaradan, Allah’ın adıyla, bismillah. pismillā <i>ünl. ar.</i> Bismillah.
bişir- (biştür-, bişür-, büşür-) Olgunlaştırmak, pişirmek (CC, İM, Kİ, KK).	pisir- <i>fl.</i> 1. Pişirmek, haşlamak. 2. Sıcak su ile keçeyi iyice bastırmak. 3. Metali eritmek. 5. <i>mcz.</i> Bir şeyi ölçüp tartmak, iyice düşünmek.
bit- (I) (Nebat) yetişmek, büyümek, bitmek. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, Kİ, RH, TZ). bit- (II) Bitmek, sona ermek. (DM, Gİ, GT, KF, MG, TZ).	bit- <i>fl.</i> 1. Bitmek, tükenmek. 2. Hazır hâle gelmek. 3. İyileşmek. 4. Yetişmek, büyümek, bitmek. 5. Ortaya çıkmak, peyda olmak.

bit Bit. (BV, CC, DM, Gİ, İM, KF, Kİ, TA, TZ)	biyt <i>ism.</i> Bit: <i>Biytke ökpelep tonıñdı otka salma.</i> Bit pire için yorgan yakma. <i>Biyt tağalağan çok usta, mahir.</i>
bitir- (bittir-, bütür-) Bitirmek, sona erdirmek. (CC).	bitir- <i>fl.</i> Bitirmek, tüketmek.

Tablo 1 (devam)

bitle- 1. Bit olup olmadığını araştırmak, bitini temizlemek (BM, Kİ, TZ) 2. Bitlenmek (TA),	biytte- <i>fl.</i> Bitlenmek.
biyik (bedük, beyik, büyük, büyük) Büyük (TZ).	biyik <i>sft.</i> 1. Alçak olmayan, yüksek. 2. <i>mcz.</i> Şanlı, şöhretli.
biz (I) (miz) Biz (zamir). (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ).	biz <i>zmr.</i> Biz.
biz (II) Biz, deri dikmekte kullanılan alet. (CC, DM).	biz (II) <i>ism.</i> Biz, tığ.
boğaq Damağın altı. (KK).	buğaq <i>ism.</i> Gıdık, gerdan, çene altı.
boğaz (boğaq, boğar, boğuz, bovaz) Boğaz. (BV, DM, Gİ, GT, KF, Kİ, KK, RH, TA, TZ).	buğaz <i>ism. cğrf.</i> Boğaz. <i>Stambul buğazi</i> İstanbul boğazi.
boğazla- (boğuz-, boğuzla-, bovazla-) Boğazlamak, boğazından kesmek. (Gİ, KF, KFT, Kİ, KK, TA).	bavızda- <i>fl.</i> Boğazlamak, kesmek.
boğul- Boğulmak. (CC).	buvın- <i>fl.</i> Boğulmak.
boq (boq) Bok, insan dışkısı. (BV, CC, Kİ, TA, TZ).	boq <i>ism.</i> 1. Bok, dışkı. 2. Gübre, tezek. 3. <i>mcz.</i> Eski püskü. <i>Boq murın</i> tecrübesiz, acemi.
bol- (ol-) 1. Olmak, meydana gelmek. (BV, CC, DM, GT, İM, İN, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). 2.	Bol- <i>fl.</i> 1. Olmak: <i>Okiyğa bolğan jer</i> olayın olduğu yer. 2. Bitirmek, sona ermek: <i>Tamağın işip boldı.</i> Yemeğini yedi. 3. Beraber olmak, birlikte kalmak: <i>Bügin sizdiñ qasıñızda bolamın.</i> Bugün sizin yanınızda olacağım. 4.

	Gerçekleşmek. <i>Boları boldı</i> olan oldu.
bol Çok, geniş. (Kİ, TA).	mol <i>sft.</i> Bol, çok. <i>Mol önim</i> bol ürün, bol hasat.
bolluk Bolluk, zenginlik. (BM).	boldık <i>ism.</i> Bolluk, bereket.
boluş- Yardım etmek, yardımlaşmak. (CC, Kİ, TA).	bolıs- <i>fl.</i> 1. Yardımlaşmak, desteklemek. 2. Taraf tutmak.
bor Kireç, alçı. (BM, Kİ).	bor <i>ism.</i> Tebeşir.
burğan Kasırğa, boran. (TZ).	boran <i>ism.</i> Kar fırtınası, tipi.
borsuk Porsuk (BM, Kİ).	borsık <i>ism.</i> Porsuk.
borş (barç) Borç. (TZ).	borış <i>ism.</i> 1. Borç, verecek. 2. <i>mcz.</i> Vazife, görev.
bosağa <i>moğ.</i> Kapı eşiği. (İM).	bosağa <i>ism.</i> 1. Eşik, söve. 2. <i>mcz.</i> Ocak, aile, yuva.
bostān <i>far.</i> (< bustān) Bahçe. (CC).	bostan <i>ism. far.</i> Budak, dal.
boş Boş. (BV, CC, DM, GT, İH, İM, İN, KFT, Kİ, MG, RH, TA, TZ).	bos <i>sft.</i> 1. İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan, boş. 2. Kapalı olmayan, örtülmemiş: <i>Qaptıñ avzı bos.</i> Çuvalın ağzı açık. 3. Faydasız, önemsiz. <i>Bos äñgime</i> faydasız konuşma. 4. Yumuşak, gevşek. 5. İşsiz, uğraşı olmayan, boşta gezen.
boşa- Boşamak (BM, GT, KFT, Kİ, TZ).	boşa- <i>fl.</i> 1. Boşalmak. 2. Gevşemek. 3. İşten ayrılmak. 4. Özgür olmak, azat olmak. 5. <i>mcz.</i> Duygulanmak, hislenmek.
boşan- (I) Boşanmak, eşinden ayrılmak. (BV, CC, İN, KF, KFT, Kİ, TZ). boşan- (II) Boşalmak, gevşemek. (MG).	boşan- <i>fl.</i> 1. Serbest kalmak. 2. Doğum yapmak, doğurmak.
boşat- (I) 1. Boşaltmak, tahliye etmek. (CC, KK, TZ). 2. Elden çıkarmak. (CC). 3. Ayrılmak. (MG).	boşat- <i>fl.</i> Serbest bırakmak, boşaltmak.

boşat- (II) (boşad-) Serbest bırakmak, başışlamak. (CC).	
bota Deve yavrusu. (İM, KK, TZ).	bota <i>ism.</i> 1. Deve yavrusu. 2. <i>mcz.</i> Çocuklara karşı kullanılan bir sevgi ifadesi.
bovun (boğun) Mafsal, ek yeri, parmak boğumu. (TZ).	buvın <i>ism.</i> 1. Eklem, boğum. 2. <i>mcz.</i> Nesil, kuşak. <i>Buvınsız</i> hâlsiz; <i>buvını kıuruv</i> hâlsizleşmek; <i>buvını kıatuv</i> kuvvetlenmek, güçlenmek; <i>bizdiñ buvın</i> bizim nesil. 3. Hece.
boy (boyı, boyu) Boy, endam. (BM, BV, CC, GT, İM, KFT, Kİ, MG, TA).	boy <i>ism.</i> 1. Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık, boy. 2. Beden, vücut. 3. Yol, ırmak, deniz kıyısı. 4. Kumaş için ölçü. 5. İsim cinsinden kelimelerle birleşerek belirli bir süre, vakit bildirir. <i>Boy bermev</i> ikna olmamak, inanmamak; <i>boy jetiv</i> (kız) yetişmek, serpilmek; <i>boy köteriv</i> gönlünü hoş tutmak; <i>boy küyezdik</i> dermansızlık, çaresizlik; <i>boyın avlaķ saluv</i> kaçınmak, uzak durmak; <i>boy üyreniv</i> alışmak; <i>küni boyı</i> gün boyu, bütün gün.
boya- Boyamak. (BM, CC, DM, GT, İM, KFT, TA, TZ).	boya- <i>fl.</i> 1. Boyamak. 2. <i>mcz.</i> Örtbas etmek, gizlemek, gözden kaçırmak.
boyaçı Boyacı. (TA).	boyavşı <i>ism.</i> Boyacı.
boyan- (boyuķ-) Boyanmak, boyama işi yapılmak. (İM).	boyan- <i>fl.</i> Boyanmak, makyaj yapmak.
boyav (bayov, boya, boyag) Boya. (TZ).	boyav <i>ism.</i> 1. Boya. 2. <i>mcz.</i> Sahtelik sun'ilik, yapaylık.
boydaş Bir boyda olan iki kişi. (TZ).	boylas <i>sft.</i> Boydaş, boyca eşit.
boyn (boynı, boyun) Boyun. (CC).	moyın <i>ism.</i> Boyun.
boyunduruķ Boyunduruk. (TA).	moyınturıķ <i>ism.</i> Boyunduruk.

boyunla- (I) Boynuna tokat vurmak. (BM, TA). boyunla- (II) Kucaklamak. (TZ).	moyında- fl. İtiraf etmek, ikrar etmek, kabul etmek.
---	---

Tablo 1 (devam)

boz Boz, beyaz. (KFT, KK, RH, TA, TZ).	boz sft. Açık toprak rengi, boz.
boza Darı, buğday veya arpadan yapılan bir içki. (DM, KFT, Kİ, KK, TA).	boza ism. Boza.
bozul- (bozul-) Bozulmak (KFT).	buzıl- fl. 1. Bozulmak. 2. (bir nesne) Tazeliğini kaybetmek; <i>balık buzıldı</i> balık bozuldu.
bozla- Kükremek, azmak. (TZ).	bozda- fl. 1. (deve) Bağırarak, bozlamak. 2. Hıçkırarak hıçkırarak ağlamak. 3. Bir ritim ile ses çıkarmak.
bögrek (börek, bügrük, bükrek) Böbrek. (BV, TA, TZ).	büyreğ ism. antm. Böbrek.
böğür (böğür) Göğüs, böğür. (BV).	büyür ism. Böğür, yan.
bök Orman, birbirine girmiş çalı ve çırpı gibi yabanî ağaçlar (Kİ)	mük ism. btk. Yosun.
bölek Bölük, bölünmüş (İM, MG, TZ)	bölek zrf. 1. Ayrı olarak, kendi başına. 2. Ayrı, farklı, benzer olmayan. 3. Özel, hususî.
bölük Bölük, topluluk. (Kİ, İN, TZ).	bölik ism. Öbek, parça.
böri (börü) Kurt. (CC, GT, İM, KFT, KK, TZ).	böri ism. Kurt.
börk Börk, başlık, şapka. (GT, İM, TZ).	börük ism. Börk.
böz (bez, biz, büz) Bez, kumaş parçası. (CC, İM, TZ).	böz ism. İnce, beyaz, kumaş.
bu (mu) Bu (sıfat ve zamir) (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MG, MS, RH, TA, TZ).	bul zmr. Bu.
buda- Budamak (Kİ, TZ)	buta-fl. (ağaç) Budamak.

buğ Tencere kaynarken çıkan buhar. (Kİ).	buv <i>ism.</i> 1. Buğu, buhar. 2. <i>mcz.</i> Etki, tesir. <i>Qımız buvi</i> kımızın etkisi.
buğa (boğa) Boğa, erkek tohumluk hayvan. (BM).	buğa <i>ism.</i> Boğa.
buğav (buğavı, buğağı, buğavuv, buvavı) Kaçmaması için hayvanların ayağına takılan zincir, demir köstek (DM).	buğav <i>ism.</i> Pranga, kelepçe.
buğra (boğra) Hörgüçlü erkek deve. (BM, Kİ).	buvra <i>ism.</i> Buğra, erkek deve.
bulak (bulağ) Kaynak, memba, pınar. (CC).	bulak <i>ism.</i> Bulak, pınar, kaynak, memba.
bulan (bulnağ) Yaban eşeği. (TZ).	bulan <i>ism.</i> Yaban geyiği.
bulav Pilâv (BV)	palav <i>ism. far.</i> Pilav. <i>Palav basuv</i> pilav yapmak.
bulay Bu şekilde, bunun gibi. (MG).	
bulğa- (buğla-, bula-) 1. Bulamak, karıştırmak. (BA, İM, Kİ). 2. Sıkmak, üzme, bulandırmak. (CC).	bulğa- <i>fl.</i> 1. El sallamak. 2. Karıştırmak. 3. Bulamak.
bulaş- (bulğaş-) Bulaşmak, karışmak (BV, Gİ, İM, KF, TZ).	bulğa- <i>fl.</i> 1. Kirletmek, pisletmek, karıştırmak. 2. <i>mcz.</i> Yüzünü yere baktırmak, utandırmak.
bulğav Karışıklık, düzensizlik, bulanık (Kİ).	bulğaniş <i>sft.</i> 1. Kirli, pis, murdar. 2. <i>mcz.</i> Tiksindirici, ahlaksız.
bulut (bulut) Bulut. (TA).	bult <i>ism.</i> 1. Bulut. 2. <i>mcz.</i> Yürekteki sızı, acı.
bulutlan- Bulutlanmak. (TZ).	bulttan- <i>fl.</i> Bulutlanmak.
bunlar Bunlar. (KF, KK, MS, TA).	bular <i>zmr.</i> Bunlar.
bur- (bür-) 1. Burmak, bükmek. (BM, CC, GT, KK, MG). 2. Eğirmek, ip bükmek. (Kİ, KK, TA, TZ). 3. Örmek. (Kİ).	bur- <i>fl.</i> Burmak, çevirmek, bükmek, döndürmek.

burç Karabiber (BM, CC, DM, Kİ, TA).	burış <i>ism.</i> Biber, karabiber.
burçağ (I) Dolu, yağmur. (CC, Kİ, TA).	burşak (I) <i>ism.</i> Dolu.
burçağ (II) Bezelye, nohut. (BM, TA).	burşak (II) <i>ism. btk.</i> Burçak.

Tablo 1 (devam)

bürgü (burdı) Burgu (TZ).	burğı <i>ism.</i> Burgu, matkap, delgi.
burun (brun) Burun (CC, DM, GT, İH, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	murın <i>ism.</i> Burun. <i>Murnınan suv ketiv</i> başını kaşıyacak bakti olmamak, çok megul olmak. <i>Murnın bet kıluv</i> ağzını burnunu kırmak; <i>murnın kökke köteriv</i> burnu havada olmak, kibirlenmek; <i>murın jaruv</i> kokusu yayılmak, kokusu etrafı sarmak; <i>murın siñbirivge murşası joğ</i> işi başından aşkın olmak.
burun Önce, evvel. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	burın <i>zrf.</i> Önceleri, daha önce, evvelde, evvelce.
burunduğ (burundağ, burundurğ) Gem, yular, binek hayvanlarının burnuna takılan şey. (Kİ, TA, TZ).	murındığ <i>ism.</i> 1. Hayvan yavrusunun anasından süt emmesini önlemek için burnuna geçirilen demir halka, burunsak, burunluk. 2. <i>mcz.</i> Önder, lider. <i>Murındığ boluv</i> ön ayak olmak.
burunduğla- Dizginlemek, gem takmak. (TZ).	murındığta- <i>fl.</i> 1. Burunluk, burunsak takmak. 2. <i>mcz.</i> Gem vurmak, zaptetmek.
burunğı (burunğı) Birinci, ilk (CC).	burınğı <i>sft.</i> Önceki, evvekki.
buruş- Buruşmak (CC, TZ)	büris- <i>fl.</i> Buruşmak, büzülmek.
buşmān (pīşmān) <i>far.</i> (<peşimān) Pişman. (KFT, TZ).	puşayman <i>ism.</i> Fakirlik, yoksulluk, zavallılık.
but (bud, but) But (BV, CC, Kİ, MG, RH, TZ).	but <i>ism.</i> But (insan hayvan): <i>Butında kara şalbarı bar.</i> Siyah pantolon giymiş.

butak (budag, budak, butag) Budak, ağaç dalı. (BM, BV, CC, İH, Kİ, MG, TA, TZ).	butak <i>ism.</i> 1. Dal, budak, kol. 2. <i>mcz.</i> Nesil, soy.
buv- (bo-, boğ-) Boğmak (CC).	buv- <i>fl.</i> 1. Paket yapmak, bağlamak. 2. <i>mcz.</i> Rahatsız etmek, rahat vermemek. buvındır- <i>fl.</i> Boğmak, boğazını sıkamak.
buyday (boday, boğday, buday, budı, buğdan, buğday) Buğday. (Kİ, TZ).	biyday <i>ism. btk.</i> Buğday.
buyruk (buyuruğ, buyuruğ) Emir, buyruk, hüküm. (BM, BV, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TA).	buyruk <i>sft.</i> Buyruk, emir, ferman.
buyur- Buyurmak, emretmek. (BM, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ).	buyır- <i>fl.</i> 1. Emretmek, buyurmak. 2. <i>mcz. dn.</i> Nasip olmak.
buz- (boz-) Bozmak, tahrip etmek, yağmalamak. (CC, GT).	buz- <i>fl.</i> 1. Bozmak. 2. Tahrip etmek, kullanılmaz hale getirmek. 3. (et) Parçalamak, bölmek: <i>Etti on eki jilikke böldi.</i> Eti on iki parçaya ayırdı. 4. Ayartmak, yoldan çıkarmak, baştan çıkarmak.
buz Buz. (BM, BV, CC, DM, İM, KFT, Kİ, KK, TA, TZ).	muz <i>ism.</i> Buz. <i>Muz bop katuv</i> buzlanmak, donmak; <i>muzğa otırgızıp ketüv</i> kandırmak, aldatmak; <i>muz jürek taş yürekli.</i>
buzav (buzagu, buzaqu, buzavu, buzov) Buzağı, dana. (CC, Kİ).	buzav <i>ism.</i> Buzağı.
buzla- 1. Donmak, buzlanmak. (İM). 2. Kırağı yağmak. (TZ).	muzda- <i>fl.</i> Buz tutmak, donmak, soğumak: <i>Qolım muzday bastadı.</i> Ellerim donmaya başladı.
buzlan- Buzlanmak, buz tutmak. (GT).	muzdan- <i>fl.</i> Buz tutmak, buzlanmak.

bügöl- (bükel-, bükül-) Eğilmek, bükül- mek, kıvrılmak. (CC).	bügil- <i>fl.</i> Eğilmek, bükülmek.
---	---

Tablo 1 (devam)

bük- Bükmek, eğmek. (BM, BV, CC, Gİ, İN, KF, KK, MG, TA, TZ).	bük- <i>fl.</i> Bükmek, eğmek.
bükri (bügri, bükri) Kambur. (TZ).	bükir <i>sft.</i> Kambur.
bükrey- (bükrül-, büksül-) Kamburlaş- mak. (TZ).	bükirey- <i>fl.</i> Kamburlaşmak, beli bükül- mek.
bülbül <i>far.</i> Bülbül. (CC, GT).	bulbul <i>ism. far.</i> 1. Bülbül. 2. <i>mcz.</i> Sesi güzel şarkıcı.
bür Gonca, tomurcuk. (CC).	bür <i>ism.</i> Tomurcuk.
büre (bürçe, bürşe, pürşe) Bit, pire (BM, CC, İH, İM, KF, Kİ, TA).	bürge <i>ism.</i> Pire.
bürlen- (börlen-) Tomurcuklanmak, açılmak (DM).	bürle- <i>fl.</i> Tomurcuklanmak.
bütün (bitün) 1. Bütün, tam. (BV, CC, İM, TA, TZ). 2. Sahih, sağlam. (Kİ).	bütün <i>sft.</i> 1. Bütün, tam. 2. Sapasağlam, zedelenmemiş. 3. <i>mat.</i> Tam sayı.
bütünle- Bütünlemek, bütün hâle getir- mek. (BV).	bütinde- <i>fl.</i> Bütünlemek, tamamlamak, tamir etmek.
bütünlük 1. Mükemmellik, eksiksizlik. (CC). 2. Doğruluk, gerçeklik. (CC).	bütindik <i>ism.</i> 1. Bütünlük. 2. <i>mcz.</i> Birlik beraberlik.
büyükük (beyüklük) Büyüklük (BV).	biyiktik <i>ism.</i> 1. Yükseklik, yücelik. 2. <i>mcz.</i> Gökyüzü, sema, feza.
C	
cân <i>far.</i> Can, ruh. (CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, MG, TZ).	jan <i>ism. ar.</i> 1. Can, ruh. 2. İnsanın iç dünyası. 3. <i>mcz.</i> Bir tür saygı, sevgi belirten söz. <i>Jan algış</i> can alıcı, Az- rail; <i>jan beriv</i> can vermek, vefat et- mek; <i>jan joldas</i> can yoldaşı, candostu; <i>janın piyda etiv</i> canını feda etmek, fedakârlık yapmak; <i>jan tapsıruv</i> ca- nını teslim etmek, ölmek; <i>jan terge</i>

	<i>tüstiv</i> kan ter içinde kalmak; <i>jan türşi-güv</i> korkmak, dehşete kapılmak.
cānlu <i>far.tr.</i> Canlı, diri. (KFT).	jandı <i>sft.</i> Canlı, diri.
cānsız <i>far.tr.</i> Ölü. (İM).	jansız <i>sft.</i> 1. Cansız, diri olmayan. 2. <i>mcz.</i> Fesiz (göz). 3. Issız.
cedīd <i>ar.</i> Yeni. (GT).	jādit <i>ism. ar.</i> 1. Cedit, cedit hareketi. 2. Cedit hareketine bağlı kişiler. 3. İslâmî kurallara göre oluşturulan eğitim ve öğretim sistemi.
cefā <i>ar.</i> Ezizet, incitme, cefa (Gİ, GT, İM, KF)	japa <i>ism.</i> Cefa, çile.
cehennem <i>ar.</i> Cehennem. (Gİ, GT, İM, KF).	jahannam <i>ism. ar. dn.</i> Cehennem, tamu. jannam <i>ism. ar.</i> Cehennem, tamu.
cellād <i>ar.</i> Cellāt (GT, İM, KFT).	jendet <i>ism.</i> Cellat, katil.
cemā‘at <i>ar.</i> 1. Cemaat, topluluk. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG). 2. İmamın arkasında namaz kılanlar. (İM).	jamağat <i>ism. ar.</i> Cemaat.
cemāl <i>ar.</i> Güzellik, yüz güzelliği. (GT).	jamal <i>ism. ar.</i> Yüz güzelliği, cemal.
cemiş (yemiş, yimiş) Yemiş, meyve. (CC).	jemis (jemis-jiydek) <i>ism.</i> Meyve, yemiş. <i>Jemis ağaşı</i> meyve ağacı.
cenaze <i>ar.</i> Cenaze, insan ölüsü. (Gİ, KF, KFT).	janaza <i>ism. ar. dn.</i> Cenaze.
cevāb <i>ar.</i> Cevap. (CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	javap <i>ism. ar.</i> 1. Cevap, yanıt, 2. <i>mat.</i> Çözüm, sonuç cevap. <i>Javap aluv</i> a) sorulara cevap vermek b) sorguya çekmek; <i>javap berüv</i> a) cevaplamak, açıklamak b) sorumluluğu üzerine almak.
cezā <i>ar.</i> Ceza, karşılık (Gİ, GT, İH, İM, KF, KFT).	jaza <i>ism. ar.</i> Ceza. <i>Jazasın tartuv</i> Cezasını çekmek.
cıgıl- (cıhıl-, cıkıl-, yıgıl-, yıkıl-) Yıkılmak, devrilmek. (CC).	jıgıl- <i>fl.</i> 1. Yıkılmak, düşmek. 2. <i>mcz.</i> Yenilmek, mağlûp olmak.

Tablo 1 (devam)

cıl (ıl, yıl, yil) Yıl, sene. (CC).	jıl <i>ism.</i> Yıl, sene. <i>Jıl mezgilderi</i> bir yıl içerisinde dört mevsim; <i>jıl bası</i> yılın birinci ayı, Nevruz; <i>jıl boyı</i> bütün yıl; <i>jıl on eki ay</i> yıl boyu; <i>jıl sanap</i> yıl geçtikçe; <i>jıl şıgıv</i> ağır kışı atlatmak, geçirmek; <i>jılın berüv</i> ölünün senei devriyesinde yemek vermek.
cılan (ılan, yılan) Yılan. (CC).	jılan <i>ism.</i> <i>hyvn.</i> 1. Yılan. 2. <i>mcz.</i> Fesatçı, münafık.
cirt- (yart-, yır-, yırt-, yırt-, yırtı-) Yırtmak, parçalamak (CC).	jirt- <i>fl.</i> 1. Yırtmak. 2. Toprağı sürmek.
cıy- (cıv-, yığ-, yıy-) Yığmak, toplamak. (CC).	jıy- <i>fl.</i> 1. Toplamak, yığmak. 2. Bir araya getirmek: <i>Bir tuvduñ astına jıyayıq.</i> Bir bayrak altına toplayalım.
ciger (cigār) <i>far.</i> Ciğer (CC).	jiger <i>ism.</i> <i>far.</i> Gayret, cesaret, güç.
cihān <i>far.</i> Dünya, âlem. (BM, CC, GT, MG, RH, TZ).	jıyhan <i>ism.</i> <i>far.</i> Cihan. jahan <i>ism.</i> <i>far.</i> Cihan, dünya. <i>Jer jahan</i> yeryüzü.
cinn <i>ar.</i> Cin. (Gİ, GT, İM, KF, MS).	jın <i>ism.</i> <i>ar.</i> Cin. <i>Jın kağuv</i> delirmek; <i>jın uruv</i> aklını kaybetmek; <i>jın soqqan</i> cin çarpmış.
cins (I) <i>ar.</i> Cins, tür. (BV, Gİ, İM, KF, KFT). cins (II) <i>ar.</i> Millet, nesep, soy. (CC, GT).	jınıs <i>ism.</i> <i>ar.</i> 1. Cins, tür. 2. Soy, nesil.
cömerd <i>far.</i> Cömert, eli açık. (CC, Kİ, KK, TA, TZ).	jomart <i>sft.</i> <i>far.</i> 1. Cömert, eli açık. 2. <i>mcz.</i> Gönlü zengin.
cömerdlik <i>far.tr.</i> Cömertlik, el açıklığı. (GT, İM).	jomartdıq <i>ism.</i> 1. Cömertlik, eli açıklık. 2. <i>mcz.</i> Gönül zenginliği.

<p>cum'a (I) <i>ar.</i> Cuma günü. (BV, Gl, IM, KF, KFT).</p> <p>cum'a (II) <i>ar.</i> Cuma günü kılınan namaz. (Gİ, İM).</p> <p>cum'a (III) <i>ar.</i> Hafta. (GT).</p>	<p>juma <i>ism. ar.</i> 1. Cuma. 2. <i>mcz.</i> Bir hafta: <i>Bir jumağa yakın jürdi.</i> Bir haftaya yakın gezdi.</p>
<p>cüz <i>ar.</i> Kısım, parça. (İM).</p>	<p>jüz (IV) <i>ism. trh.</i> Soy bakımından Kazak Türklerini oluşturan üç ana koldan biri; <i>ulı jüz</i> büyük cüz, <i>orta jüz</i> orta cüz, <i>kişi jüz</i> küçük cüz.</p>
<p>Ç</p>	
<p>çağa Tüyü henüz bitmemiş kuş yavrusu. (Kİ).</p>	<p>şaka <i>ism.</i> 1. Yeterince tüylenmemiş hayvan yavrusu: <i>Kızıl şaka</i> yeni doğmuş hayvan yavrusu. 2. <i>sft. mcz.</i> Henüz yetişmemiş, toy.</p>
<p>çakıl Çakıl. (BV).</p>	<p>şagıl <i>ism.</i> Toprak yığını, küçük tepe, höyük.</p>
<p>çakıldak (I) çocukların elleri ile döndürdükleri fırıldak (İH)</p> <p>çakıldak (II) Değirmen taşına tane döken ve sürekli takırdayan alet (İH)</p>	<p>şakıldak <i>ism.</i> 1. Değirmen taşı. 2. <i>sft.</i> Keskin, kulak tırmalayan, cırtlak, tiz (ses). 3. Kavgacı.</p>
<p>çala Az, azıcık (Kİ) <i>krş.</i> çalaça</p>	<p>şala <i>sft.</i> 1. Çiğ, tam pişmemiş, olgunlaşmamış: <i>Et şala pışken.</i> Et tam pişmemiş. 2. Yarım, eksik. <i>Şala estiv</i> yarım yamalak durmak; <i>şala savattı</i> bilgi düzeyi düşük.</p>
<p>çalma Başörtüsü, sarık. (CC, MG).</p>	<p>şalma <i>ism.</i> 1. Sarık. 2. Atkı, şal.</p>
<p>çarh <i>far.</i> Felek, baht. (GT).</p>	<p>şarık (I) <i>ism.</i> Gökyüzü, sema, asuman, gök. <i>Şarıkka köterülöv</i> göğe yükselmek.</p>
<p>çaruğ Çarık, ayakkabı. (Kİ).</p>	<p>şarık (II) <i>ism.</i> Tabaklanmamış sığır derisinden yapılan ve deliklerine</p>

	geçirilen şeritle sıkıca bağlanan ayak giyeceği, çarık.
--	---

Tablo 1 (devam)

çat Kumaşın dikiş yeri. (Kİ).	şat (II) <i>ism.</i> İki dağın arasında kalan bürük çukur, vadi, koyak.
çat- Kumaşların kenarını birbirine eklemek, dikmek (Kİ).	şat- <i>fl.</i> Sıkı bağlamak.
çatır , (çādūr, çādır) <i>far.</i> Çadır. (CC, Kİ, TZ).	şatır (I) <i>ism.</i> Dam, çatı. şatır (II) <i>ism.</i> Çadır, otağ. şatır (III) <i>ism.</i> Şemsiye.
çayan (çıyan, şıyam) Kırkayak, çıyan, akrep. (İH).	şayan <i>ism. hyvn.</i> 1. Akrep. 2. Şayan şaktı. Akrep soktu, yengeç ısırıldı.
çayhal- Kımıldanmak, oynatılmak. (CC).	şaykal- <i>fl.</i> 1. Sallanmak. 2. Silkinmek: <i>Jer silkindi.</i> Deprem oldu.
çeber <i>moğ.</i> Terbiyeli, kibar, zarif, alımlı. (CC)	şeber <i>ism.</i> 1. Usta, mahir. <i>Ağaş şeberi</i> marangoz. 2. <i>zrf.</i> Eksiksiz, tam, hatasız, kusursuz. <i>Ol ändi şeber orındadı.</i> O, şarkıyı güzel söyledi.
çeft (ceft) <i>far.</i> (<cüft) Çift, aynı değerde (CC, TZ, KK).	jup <i>sft.</i> 1. Çift. 2. Karı koca. <i>Jubın jazbav</i> birbirinden ayrılmamak sürekli beraber olmak.
çekirge (çekertige, çekürge, çükürge) Çekirge. (DM, TA, TZ, BM, İM, Kİ).	şegirtke <i>ism.</i> Çekirge: <i>Şegirtkeden korıkkın egin ekpes.</i> Çekirgeden korkan ekin ekmez.
çekmen Cepken. (TZ).	şekpen <i>ism.</i> Yünden dokunmuş dış giyim olarak kullanılan bie çeşit giysi, cepken.
çenber (çember) <i>far.</i> Çember, değirmi, yuvarlak ağaç, demir. (İH).	şenber <i>ism.</i> 1. <i>geomtr.</i> Çemberi daire. 2. Halka, çember. 3. <i>mcz.</i> Aynı konu ile ilgili bulunan kimselerin tümü, muhit, çevre. <i>Sayasat şenberi</i> siyaset çevresi, siyasî çevre.

çengel <i>far.</i> (<çengāl) Duvara çakılan demir çengel. (İH).	şēngel (I) <i>ism. btk.</i> Dikenli, çalı. şēngel (II) <i>ism.</i> Pençe, avuç.
çerlen- Ağrımak, (göz) çipillenmek (İH).	şerlen- <i>fl.</i> Dertlenmek, kaygılanmak, hüznülenmek.
çerli Zayıf, cılız. (CC).	şerli <i>sft.</i> Dertli, kaygılı, hüznülü.
çert- (I) Şapırdatmak, şaklatmak. (CC). çert- (II) Dedikodu etmek, birisi hakkında konuşmak, çamur atmak. (CC).	şert- <i>fl.</i> 1. Fiske vurmak, fiskelemek. 2. Saz teline dokunmak, çalmak. 3. <i>mcz.</i> Bir mesele hakkında insanların ilgisini çekecek şeyler anlatmak, ilginç şekilde sohbet etmek. <i>Sır şertüv</i> içini dökmek dert yanmak.
çeten Pamuk sepeti. (DM).	şeten <i>ism.</i> Sepetçi söğüdünün dallarından yapılan çit vb. nesne.
çıbık (çıbuğ, çıbuğ) Dal, çubuk. (Kİ).	şıbık <i>ism.</i> 1. Filiz. 2. Çubuk. 3. Yeni yetişmekte olan, yeni nesil. 4. Fidan. <i>Bir şıbıkpen aydav</i> dediğini yaptırmak, istediğini kabul ettirmek.
çıkış çıkma, çıkış. (TZ).	şığıs (I) 1. <i>cğrf.</i> Doğu, şark. <i>Tayav şığıs</i> Orta Doğu; <i>kiyır ? şığıs</i> Uzak Doğu; <i>Şığıs Kazakstan</i> Doğu Kazakistan. 2. <i>mcz.</i> Doğuda yaşayanlar. şığıs (II) <i>ism.</i> (mahsul) Bitme, yetişme, çıkma; <i>biyıl eginniñ şığısı jaman emes.</i> Bu yıl ekinlerin verimi iyi olacak. şığıs (III) <i>ism.</i> Gider, masraf, harcama. <i>Şığıs kitabı</i> hesap, gelir gider kitabı; <i>şığıs şıkpay kiris kirmeydi.</i> Masraf etmeden kâr elde edilmez. şığıs- <i>fl.</i> Anlaşma sağlamak, çıkar yol sağlamak: <i>Şığısıp kelisimge kol koydı.</i> Uzlaşarak anlaşmaya imza attılar.

çıla- Islanmak.	şıla- <i>fl.</i> 1. Sulandırmak, ıslatmak, nemlendirmek: <i>Kepken nandı suvmen şıladı.</i> Kurumuş ekmeği suyla ıslattı, yumuşattı.
------------------------	---

Tablo 1 (devam)

çın (çin, çin) Doğru, gerçek, tam. (CC, TA).	şın <i>fl.</i> 1. Doğru, gerçek, hakikat. <i>Şının aytuv doğrusunu söylemek.</i> 2. <i>sft.</i> Gerçek, doğru, hakikî. <i>Şın dos</i> gerçek arkadaş: <i>şın bağası</i> gerçek fiyatı.
çıra <i>far.</i> Tutuşturucu. (TZ).	şıra <i>ism.</i> Çam gibi reçineli, ağaçların yanmaya elverişli kısmı, çıra.
çiray <i>moğ.</i> Çehre, yüz. (CC).	şiray <i>ism.</i> Yüz güzelliği, cemâl. <i>Jılı şiray berüv</i> gülyüz göstermek.
çırma- Sarmak, çemremek. (CC).	şırma- <i>fl.</i> 1. Sıkı sıkı sarmak, bağlamak. 2. Bürümek, kaplamak, örtmek: <i>Aspandı bult şırmadı.</i> Gökyüzünü bulutlar kapladı. 3. <i>mcz.</i> İkna etmek, dediğini yaptırmak, kandırmak.
çırpı (çirbi, çirpi) Çalı çırpı, kuru ağaç. (CC).	şırpı <i>ism.</i> 1. Dal, budak kırpıntısı, çırpı. 2. Kibrit çöpü. <i>Şırpı basın sındırmav</i> hiçbir şey yapmamak, elini sürmemek, kılını kıpırdatmamak.
çız- (çiz-) Yazmak, çizmek. (CC).	şız- <i>fl.</i> 1. Çizmek. 2. Yazıları silmek. 3. Kelimenin ya da cümlemin altını çizmek. <i>Sız: Tañ sız berüv</i> şafak sökmek, tan ağarmak.
çibiç Bir yaşındaki oğlak. (TA).	şibiş <i>ism.</i> Bir iki yaş arasındaki dişi keçi, çebiç, çebiş.
çikit Pamuğun tohumu.	şiyt <i>ism.</i> Pamuk tohumu, çiğit.
çil Keklik. (BM, CC, İH, KI).	şil <i>ism. hyvn.</i> Dağ tavuğu, çil.
çim <i>far.</i> Çimen. (İH, KI).	şım <i>ism.</i> Çim, çimenlik, çimen. <i>Şım töse</i> çimlendirmek.

çiñ En yüksek yer, doruk. (İM).	şñ <i>ism.</i> 1. Doruk, zirve, şahika. 2. Uçurum, yar.
çobān <i>far.</i> Çoban, hayvan bakıcısı. (GT, İM, KFT). <i>Çobān aldağuçı</i> çoban aldatan denilen küçük bir kuş. (İH).	şopan <i>ism.</i> Çoban.
çoğ Güneş sığağı. (İH).	şoğ (II) <i>ism.</i> Köz, kor. <i>şoğ tastav (saluv)</i> kışkırtmak, körüklemek.
çolpan (çolban, çulpan) Sabah yıldızı, şafak. (BM, Kİ).	şolpan <i>ism. astr.</i> Çolpan, Venüs, Çoban yıldızı. <i>Tañ şolpanı</i> seher (sabah) yıldızı.
çor Hastalık. (Kİ).	şor <i>ism.</i> Tümör, ur.
çömiş (çömçe, çömçi, çömüç) Kepçe. (CC).	şömiş <i>ism.</i> 1. Çömçe, kepe. <i>Şömişpen sorpa sapıruv</i> kepeyle çorbayı karıştırmak. 2. <i>tkn.</i> Kepçe, kazaratar.
çuçka (coçka, çocuk) Domuz yavrusu. (TA).	şoşka <i>ism.</i> 1. Domuz, hınzır. 2. <i>mcz.</i> Akılsız, cahil.
çum- Suya dalmak. (TZ).	şom- <i>fl.</i> 1. Suyun dibine batmak, dalmak. 2. <i>mcz.</i> Düşünceye dalmak.
D	
da (de) Dahi, da, de. (CC, İN, KK).	da (de) <i>edt.</i> (sonunda kalın ünlülü hece bulunan kelimelerden sonda da , ince ünlülü kelimelerden sonra de , biçimlerinde yazılır; yazıda ta/te biçimi de kullanılır.) Daha önce geçmiş bir cümle veya eş görevli öge ile sonraki arasında “-den başka” anlamıyla ilişki kurar: <i>Jiyналıста ол да söyledi.</i> Toplantıda o da konuştu.
dalpın- “kuş” Debelenmek, çırpınmak. (İH).	talpın- <i>fl.</i> 1. Hareket etmek, yönelmek: <i>bala turuvğa talpındı.</i> Çocuk (yerinden) kalkmaya çalıştı. 2. <i>mcz.</i> Bir amaca ulaşmak için aşırı arzu

	duymak, gayret etmek, heyecanla uğraşmak, didinmek.
dāne (dene, țana, tene) <i>far.</i> Tane. (BV, Gİ, GT, İM, KF).	dana <i>ism.</i> Tane, adet: <i>Üş dana etip basıñız.</i> Üç adet basınız.

Tablo 1 (devam)

dartın- Çekinmek, vazgeçmek. (İH).	tartın- <i>fl.</i> Çekinmek, sakınmak, kaçınmak.
dartış- Tartışmak. (KFT).	tartıs <i>ism.</i> Çekişme, mücadele, münakaşa, atışma, dalaşma, tartışma, polemik. <i>Tap tartısı</i> sınıf mücadelesi.
daru <i>far.</i> İlâç. (CC, GT, MG, KFT).	dāri <i>ism. ar.</i> 1. İlâç. <i>Kımız avruvğa em, savğa kuvat.</i> Kımız hastaya şifa, sağlıklılıya kuvvet verir. 2. <i>mcz.</i> Gerekli, lüzumlu olma.
dāsītān <i>far.</i> Destan, hikâye, masal. (GT).	dastan <i>ism. far.</i> Destan, hikâye.
daşla- Dışlamak. (KFT).	tasta- <i>fl.</i> Bırakmak, terk etmek, atmak: <i>balalıktı tasta.</i> Çocukluğu bırak. <i>Avzınan tastamav</i> dilinden düşürmemek.
da'vā (da'vī, da'vu) <i>ar.</i> İddia, dava. (İM)	dağuva <i>ism. ar.</i> 1. Dava. 2. Şan, şöhret. 3. Amaç, hedef.
dāyim <i>ar.</i> Daima, her zaman. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS).	dāyim <i>zrf. ar.</i> Daima, her zaman.
de- (di-, dih-, dü-, ti-) Demek, söylemek. (BV, CC, İM, KF, KK, MS, TA, TZ).	de- <i>fl.</i> 1. Demek, söylemek. 2. Öyle saymak, düşünmek: <i>Men sizdi öz adamım dep edim.</i> Ben sizi kendi adamım sayıyordum. 3. Arzu etmek, istemek, dilemek: <i>Men nunda okıyımın dep keldim.</i> Ben buraya okumaya geldim.
deccāl <i>ar.</i> Kıyamete yakın ortaya çıkacağına inanılan, yalancı ve zararlı şahıs, deccal. (GT).	tajal <i>ism. ar.</i> 1. <i>dn.</i> Dinî inanışlara göre kıyamete yakın bir zamanda çıkacağına inanılan yalancı ve kötü

	yaradılışlı kimse, deccal. <i>Tajalday</i> deccal gibi. 2. <i>mcz.</i> Felâket, afet. 3. <i>mcz.</i> Kurnaz, hilekâr, belâlı.
def (taf) <i>ar.</i> Müzik aleti, çalgı. (GT, KFT).	dap <i>ism. mzk.</i> Def, tef.
defter <i>ar.</i> Defter. (GT, İM).	däpter <i>ism. ar.</i> Defter.
degirmen (tegirmen, teyinmen) Değirmen. (KFT).	diyirmen <i>ism.</i> Değirmen.
degirmençi (tegirmençi) Değirmenci. (KFT).	diyirmenşi <i>ism.</i> Değirmenci.
dehliz <i>ar.</i> Hol, koridor. (GT, İM).	däliz <i>ism. ar.</i> Dehliz, koridor.
delil <i>ar.</i> Belge, delil. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, RH).	dälel <i>ism. ar.</i> Delil, kanıt. <i>Dälel keltiriv</i> delil getirmek, kanıtlamak.
dellâl (talal) <i>ar.</i> Tellâl, davetçi. (GT, KFT).	deldal <i>ism. ar.</i> Tellâl, aracı, simsar.
dem (I) <i>far.</i> An, zaman. (GT, MG, RH). dem (II) <i>far.</i> Nefes, soluk. (GT).	dem <i>ism. far.</i> 1. Nefes, soluk. 2. <i>mcz.</i> Güç, kuvvet. 3. Zaman, an. <i>Bir demde</i> bir anda; <i>bul jumıs demde bitedi.</i> Bu iş bir anda biter. <i>Dem beriv</i> ilham vermek; <i>demi bitiv</i> ölmek, vadesi dolmak.
derece <i>ar.</i> Derece, mertebe. (Gİ, İM, KF, MS).	däreje <i>ism. ar.</i> 1. Mertebe. 2. Derece, seviye, kategori. <i>Ğilmiy дәreje</i> akademik unvan.
dermân <i>far.</i> İlâç, derman, deva. (BM, İH, RH).	därmen <i>ism. far.</i> Derman, güç, mecal.
dert (derd) <i>far.</i> Acı, keder, dert. (TZ).	dert <i>ism. far.</i> 1. Dert, hastalık. 2. <i>mcz.</i> Aksilik, inatçılık. 3. <i>mcz.</i> Kaygı, dert, gam.
derviş <i>far.</i> Fakir, yoksul, Allah için alçakgönüllülük eden. (GT, İM).	därüviş <i>ism. far. esk.</i> Derviş.
deryâ <i>far.</i> Derya, deniz. (GT).	dariya <i>ism. far.</i> Derya, deniz, büyük ırmak.

deste <i>far.</i> Deste, demet. (İH).	deste <i>ism.</i> 1. Deste, bağlam, balya. 2. Demet.
destür <i>far.</i> İzin, müsaade (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	dästur <i>ism. far.</i> Adet, gelenek, anane.

Tablo 1 (devam)

deşil- (tişil-) Deşilmek, delinmek. (TZ).	tesil- (I) <i>fl.</i> Delinmek. tesil- (II) <i>fl.</i> Gözlerini ayırmadan bakmak.
dev <i>far.</i> (<dīv) Dev. (İH, TZ). <i>Dev anası</i> şişman kadın. (İH).	däv <i>sft.</i> 1. Çok büyük, iri, devasa. 2. <i>mtl.</i> Dev. 3. <i>mcz.</i> Unvanı olan, mevki sahibi kimse.
devā <i>ar.</i> İlaç, çare. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG).	dava <i>ism. ar.</i> Deva, çare: <i>Dava bar ma?</i> Ne çare.
devlet <i>ar.</i> Saadet, yüce bahtlılık. (BV, CC, GT, MG).	dävlet <i>ism. ar.</i> Zenginlik, mal mülk. 2. <i>mcz.</i> Talih, nasip, rızık. <i>Dävlet kuşu</i> devlet kuşu.
devletli <i>ar. tr.</i> İkbal sahibi, bahtlı. (GT, TZ).	dävletti <i>sft.</i> Zengin, devletli, varlıklı.
devletsiz <i>ar. tr.</i> Bahtsız, talihsiz. (GT).	dävletsiz <i>sft.</i> Fakir, yoksul, fakara.
devr <i>ar.</i> Dönüp dolaşma, devir. (GT, MG).	dävır <i>ism. ar.</i> Tarihi dönem, devir, zaman. 2. Belirli bir zaman.
devrān <i>ar.</i> Dünya, kader. (GT).	dävren <i>ism. ar.</i> 1. Hayat, ömür, zaman, çağ. 2. Devran, safa. <i>balalıktıñ bal dävreni</i> çocukluğun mutlu günleri.
deyin (dağın, degin, deginç, deginçe, te- gin, teginç, tigin) 1. Değın ve, ve dahi. 2. Kadar, ...e kadar. (CC).	deyin <i>edt.</i> Kadar, değın, dek. <i>Üyge deyin</i> eve kadar.
didār <i>far.</i> Yüz, çehre. (CC, GT).	didar <i>ism. far.</i> Didar, yüz, çehre, sima.
dīn <i>ar.</i> Din. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	dīn <i>ism. ar.</i> Din.
dīnār <i>ar.</i> Altın sikke, para. (GT, İM, KFT, RH).	dīnar <i>ism. ar.</i> 1. <i>trh.</i> Yaklaşık olarak altın liranın dörtte biri değerinde olan eski para. 2. Bazı Arap ülkelerinde kullanılan para birimi, dinar.

dīndāş <i>ar. tr.</i> Aynı dinden olan. (İM).	dīndes <i>sft.</i> Aynı dinden olan kimse, dindaş.
dīnī <i>ar.</i> Dine ait, dinle ilgili. (İM).	dīniy <i>sft.</i> Dinî.
dīnsiz <i>ar. tr.</i> Dinsiz, kâfir. (GT, KK, TZ).	dīnsiz <i>sft.</i> Dinsiz.
dīvān <i>far.</i> Meclis, divan (GT, İM, KFT).	divan <i>ism. far.</i> Bir dizi Müslüman devletin yönetim ve yargı işleri için (siyasi) idari kurum.
dīvāne <i>far.</i> Deli, meczup, divane. (GT). <i>Dīvāne bol-</i> delirmek, aklını kaybetmek. (GT).	divana, duvana <i>ism. far.</i> 1. Divane, deli. 2. <i>mcz.</i> Budala.
dost (doş) <i>far.</i> Dost, arkadaş. (BM, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, TA, TZ).	dos <i>ism. far.</i> 1. Dost, arkadaş. 2. <i>mcz.</i> Kollayıcı, hamî. <i>Dos köriv (sanav)</i> dost bilmek.
dostlaş- Dost olmak. (TA).	dostas- <i>fl.</i> Dost olmak, arkadaş olmak.
dostluk <i>far. tr.</i> Dostluk, arkadaşlık. (GT, KFT).	dostık <i>ism.</i> Dostluk, arkadaşlık, ahbablık, yarenlik.
dördevü Bir arada toplu olan dört şey. (Kİ).	törtev <i>sy.</i> Dört tane, dört adet.
dördünçi (dördüncü) Dördüncü. (KFT).	törtinşi <i>sy.</i> Dördüncü.
du‘ā <i>ar.</i> Dua, yakarış, niyaz. (Gİ, GT, KF, MG, MS, RH, TZ).	duğa <i>ism. ar.</i> Dua.
du‘āçı <i>ar. tr.</i> Duacı, dua eden. (MG).	duğası <i>sft.</i> Duacı, dua eden.
durust (dürüst, drust) (<dürüst) <i>far.</i> Dürüst, doğru, sağlam. (CC).	duris <i>sft.</i> Doğru, dürüst, düzgün.
durustlık <i>far. tr.</i> (durustluk) Doğruluk. (İM).	duristik <i>ism.</i> Doğruluk, dürüstlük, düzenlilik, gerçekçilik.
duṭın- Tutunmak. (KFT).	tutın- <i>fl.</i> 1. Tüketmek, kullanmak. 2. İlke edinmek.
duvar (tuvar, ṭuvar) <i>far.</i> (<dīvār) Duvar. (DM, Kİ). <i>Duvar yantusu</i> güneş girmesi için duvara açılan delik, pencere. (Kİ).	duval <i>ism. far.</i> Duvar.

dükân (tuġan) <i>ar.</i> (<dükkân) Dükân. (GT, KFT).	düken <i>ism. far.</i> Dükân.
--	--------------------------------------

Tablo 1 (devam)

dünye (dünyā, dünyi) <i>ar.</i> Dünya. (CC, GT, KFT).	düniye <i>ism.</i> Dünya, âlem. <i>Düniye saluv</i> hayata gözlerini kapamak, vefat etmek; <i>düniye baylık</i> zenginlik, mal mülk.
düşenbeh (tuşanbe) <i>far.</i> Pazartesi. (BM).	düsenbi <i>ism. far.</i> Pazartesi.
düşmān (düşmen, tuşman, tüşman) <i>far.</i> Düşman. (BM, CC, DM, Gİ, İH, İN, KF, KFT).	duşpan <i>ism. far.</i> Düşman, yağı, hasım, dost olmayan.
düşmānlık (düşmenlik) <i>far. tr.</i> Düşmanlık. (GT).	duşpandık <i>ism.</i> Düşmanlık, hasımlık, yağılık.
düzün Dizi, dizilmiş inci vesaire. (Kİ).	tizim <i>ism.</i> Dizim, liste.
E	
e- (er-, ir-) Olmak. (CC).	e- (II) <i>fl.</i> Ek fiil: <i>Bugin ava rayı jaksı edi.</i> Bugün hava güzeldi.
e (ey, i, iy) Ey, hey. (CC).	e (I) <i>ünl.</i> Seslenmek veya ilgi ve dikkat çekmek için söylenir, hey.
ebe Anne, nine, ebe. (Kİ, TZ).	ebey <i>ism.</i> Büyük anne, nine, ebe.
ecel <i>ar.</i> Ömrün sonu. (BV, GT, İM).	ajal <i>ism. ar.</i> Ecel, ölüm: <i>Ajal aydav</i> ölüme gitmek, kendini tehlikeye atmak; <i>ajal avzında</i> ölüm hâlinde; <i>ajal tabuv</i> ölmek, ecel şerbetini içmek; <i>ajalmen alısv</i> ecele boğuşmak, ecele güreşmek; <i>ajalı jetiv</i> eceli gelmek.
ecelsiz <i>ar. tr.</i> Eceli gelmeyen. (GT).	ajalsız <i>sft.</i> Ölümsüz, ecelsiz.
eç (heç, hiç, hiş) <i>far.</i> (<hiç) Hiç. (CC).	eş <i>zmr.</i> 1. Zerre kadar, hiç: <i>Eşten keş jaksı.</i> Geç olsun güç olmasın. 2. Hiçbir zaman, hiçbir. <i>Eş bolmasa hiç olmazsa, en azından.</i>

eçki (içki, içkü, ikşi, işke, işki) Keçi, teke. (BM, CC, KFT, Kİ, TA).	eşki <i>ism.</i> Keçi. <i>Eşki sahal</i> keçi sakal.
edeb <i>ar.</i> Terbiye, nezaket. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS, İN, RH).	âdep <i>ism. ar.</i> Edep, nezaket, incelik, terbiye. <i>Âdep sahtav</i> edepli olmak.
edeblü <i>ar. tr.</i> Edepli, terbiyeli. (RH).	âdepti <i>sft.</i> Edepli, nezaketli, görgülü.
edepsiz <i>ar. tr.</i> Edepsiz, terbiyesiz. (GT).	âdepsiz <i>sft.</i> Edepsiz, terbiyesiz, görgüsüz. <i>Âdepsiz söz küfür.</i>
edepsüzlük <i>ar. tr.</i> Edepsizlik. (KFT).	âdepsizdik <i>ism.</i> Edepsizlik, terbiyesizlik, görgüsüzlük.
ege- (egele-, ige-, igele-) Egelemek. (TZ).	ege- <i>fl.</i> Egelemek, bilemek.
egele- (ege-, ige-, igele-) Egelemek. (Kİ).	egele- <i>fl.</i> Egelemek, bilemek.
eger (epger) <i>far.</i> Eğer, şayet. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TZ).	eger <i>edt. far.</i> Eğer, şayet.
egri (igri) Eğri (CC, İN, KFT, TA, RH).	iyrek <i>sft.</i> 1. Eğik, eğri. 2. <i>ism.</i> Motif, desen.
egev (ege, ige, igeğü, igü, yege) Ege, törpü. (CC, TZ).	egev <i>ism.</i> Ege, bileği taşı.
egiz (ekizek, ikiz, ikkiz, yikiz) İkiz. (CC).	egiz <i>sft.</i> 1. İkiz. 2. Çift.
ejdehā (ecdehā, eçdihā, ejderha) Büyük yılan. (GT).	ajdaha <i>ism. far.</i> Ejder, ejderha.
ek- (ik-) 1. Tarlayı ekmek. (BM, KFT, Kİ, KK, TA, TZ). 2. Tarlayı sürmek.	ek- <i>fl.</i> 1. Ekmek, dikmek. 2. <i>mcz.</i> Bir fikri veya düşünceyi aşlamak, empoze etmek.
eke Hala, bibi. (TZ).	âke <i>ism.</i> 1. Baba. 2. <i>mcz.</i> En büyüğü, en güzeli: <i>Âkeniñ kadirin balalı bolğanda bilersin.</i> Babanın kıymetini çocuğun olduğunda anlarsın. <i>Âkesin tanışuv</i> haddini bildirmek. <i>Âkesi</i>

	<i>ölgendi de estirtedi</i> . En acı haber bile söylenir, haber verilir.
eki (ekki, iki, ikki) İki (sayı). (CC, KF).	eki sy. 1. Birden sonra gelen sayının adı ve bu sayıyı gösteren rakam, iki. 2. Bazı kelimelerle birlikte kullanılarak ölçü, miktar bildirir. <i>Eki dürkin</i> iki defa. 3. Çift. <i>Eki közden jas ağuv</i> iki gözünden yaş dökülmek; <i>iki bükteliv</i> iki büklüm olmak; <i>iki ortada</i> iki arada; <i>eki düniye</i> iki dünya; <i>eki ezvi eki kulağında</i> ağız kulaklarında, çok mutlu, sevinçli; <i>eki jüzdi</i> ikiyüzlü, riyakâr; <i>eki kabat</i> hamile, gebe; <i>eki uday</i> iki çeşit, iki tür. 4. Sınavlarda başarısız olunduğunda alınan not, iki.
ekin (ikin) Ekin, tahıl. (BM, DM, Gİ, İN, KF, KFT, Kİ, KK, TA, TZ).	egin <i>ism.</i> Ekin. <i>Egin egiv</i> ekmek; <i>egin şarvaşılığ</i> ziraat, çiftçilik; <i>egin oruv</i> ekin biçmek; <i>egin orağı</i> hasat zamanı.
ekinçi (I) (ikinci) İkinci. (CC).	ekinşi sy. 1. İkinci. 2. Bundan sonraki 3. Bir şeyin karşı tarafı.
ekinçi (II) (ikinci) Çiftçi. (DM, KFT, TA)	eginşi <i>ism.</i> Rençper, ekinci, çiftçi.
ekindü (ikindi, ikindü, ikkindi, yekindi, yikindü) İkinci, ikindi namazı vakti. (CC).	ekindi <i>ism.</i> 1. İkinci. 2. İkinci vakti kılınan namaz.
ekinlik Tarla. (KFT).	egindik (egistik) <i>ism.</i> Sürülmüş, ekilmiş tarla, ekinlik.
el (I) Yabancı, el âlem. (Gİ, TZ). el (II) (il) 1. Millet. (CC). 2. Memleket, ülke. (CC).	el <i>ism.</i> 1. Halk, millet. 2. Memleket, yurt. <i>El ağası</i> memleket büyüğü; <i>el avzında</i> halk dilinde, halk ağzında; <i>el başkaruv</i> halkı yönetmek; <i>el bilev</i> memleketi idare etmek; <i>el bilevşi</i> halkı yöneten; <i>el boluv</i> devlet olmak,

	millet olmak; <i>el kezüvşi</i> seyyah, gezgin; <i>el kıatarına kıosıluv</i> adam olmak; <i>el tanuv</i> iyiyi kötüyü tanımak.
elbette (elbet, elbetde) <i>ar.</i> Elbette, kesinlikle. (BV, Gİ, GT, İM, KF).	älbette <i>kıst. ar.</i> Elbette, tabîî ki, tabîî.
elçi (ilçi) 1. Elçi. (CC, DM, TZ). 2. Haberci, postacı, müjdecî. (CC).	elşi <i>ism.</i> 1. Elçi, sefir. 2. <i>esk.</i> Arabulucu, uzlaştırıcı.
ele- (ile-) Elemek. (Kİ, TA, TZ).	ele- <i>fl.</i> Elekten geçirmek, elemek.
elek (ilek, yekek) Elemeye mahsus alet, elek, süzgeç. (CC, Kİ, TA, TZ).	elek <i>ism.</i> 1. Elek. 2. <i>mcz.</i> Elekten geçirme.
elif (elf) <i>ar.</i> Arap alfabesinin ilk harfi. (GT, İM).	älip <i>ism. ar.</i> Elif. <i>Äliptiñ artın bağıuv</i> işin sonucunu beklemek.
ellig (elli, ellig, ilig, illi, illig, yelli) Elli (sayı). (İM).	elüv <i>sy.</i> Elli.
elik Ceylan. (Kİ).	elik <i>ism. hyvn.</i> Ceylân, gazal.
elik- Utanıp mahcup olmak. (İH).	elik- <i>fl.</i> Özenmek, bezenmeye çalışmak, gönül vermek.
elikle- Alay etmek. (CC).	elikte- <i>fl.</i> Taklit etmek, bezenmeye çalışmak, gibi olmak.
elvân <i>ar.</i> Renkli, rengârenk. (GT).	aluvan <i>sft. ar.</i> Elvan, çeşitli; <i>aluvan mürdi</i> çok çeşitli, elvan elvan.
em İlaç. (CC).	em <i>ism.</i> 1. Tedavi: <i>em jasav</i> tedavi etmek. 2. Şifa, deva, em. 3. <i>mcz.</i> Çare, çözüm yolu; <i>emi tabılmav</i> çaresi bulunmamak.
em- (im-) Emmek, süt emmek (İM, KFT, Kİ, TA, TZ).	em- <i>fl.</i> Emmek, soğurmak.
emânet <i>ar.</i> Bir kimseye bırakılan şey, emanet. (CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT).	amanat <i>ism. ar.</i> 1. Emanet. 2. Ödev, görev.

Tablo 1 (devam)

emçek (imçek) 1. Meme. (BV, DM, İM, İN, Kİ, KK, TA, TZ). 2. Meme başı. (CC).	emşek <i>ism.</i> 1. Meme. 2. Göğüs. <i>Emşek berüv</i> emzirmek; <i>emşek emüv</i>
---	--

	emmek; <i>emşekten kesilgen bala süt-</i> ten kesilen çocuk.
emdi (imdi, indi, şimdi) Şimdi, derhâl, hemen. (CC).	endi (III) <i>zrf.</i> 1. Şimdi, bundan sonra, daha, artık; <i>endi gana túsindim.</i> Şimdi anladım. 2. Bundan başka, daha.
emek (emgek) Emek. (Kİ). emgen- (emen-, imgen-) Acı çekmek, ısıtırap çekmek. (CC, KFT, Kİ).	eñbek <i>ism.</i> 1. Emek, iş, çalışma. <i>Eñbek birjası</i> iş borsası; <i>eñbek demalısı</i> yıllık izin; <i>eñbek emüv</i> emek vermek, çalışmak; <i>eñbek zañı</i> iş kanunu. 2. Toplun veya vatan için yapılan hizmet, üstün yararlık. 3. Eser, yapıt. <i>Ğulumiy eñbek</i> ilmî eser.
emekle- (imekle-) Emeklemek. (TZ).	eñbekte- <i>fl.</i> Emeklemek. <i>Bala eñbekmen jür.</i> Çocuk emekliyor.
emir <i>ar.</i> Emir, kumandan. (GT). <i>Emîr-i ceyš</i> ordu komutanı. (İM). <i>Emîr-ü'l-mü'minîn</i> halife, Müslümanların başı. (İM, KFT). emr <i>ar.</i> Buyruk, emir. (Gİ, GT, KF).	ämir <i>ism. ar.</i> Emir, âmir, hükümdar. <i>Ämir berüv</i> emir vermek, emretmek; <i>ämiri jetüv</i> gücü yetmek; <i>ämirin jürgizüv</i> idare etmek, dediğini yaptırmak; <i>ämirinde boluv</i> idaresi altında bulunmak.
emiz- (emüz-, emzir-, emzür-) Emzirmek. (İM).	emiz- <i>fl.</i> Emzirmek.
emle- Tedavi etmek, iyileştirmek. (CC).	emde- <i>fl.</i> Tedavi etmek.
emzük Süt emilen alet, bir kabın emilecek sivri ucu, emzik. (İH).	emizik (emizdik) <i>ism.</i> Emzik.
eñ (em) Kuvvetlendirme ön eki. (CC).	eñ <i>zrf.</i> Başına geldiği sıfatların en üstün derecede olduğunu gösterir, en. <i>Eñ basında</i> en başta, ilk başta; <i>eñ bolmağanda</i> hiç olmazsa; <i>eñ jaqsı</i> en iyisi.
en (in, iñ) En. (TZ).	en <i>ism.</i> En, genişlik.
en- (in-, yin-) İnnek. (CC).	en- <i>fl.</i> 1. Girmek, geçmek. 2. Batmak, sinmek, kaybolmak. 3. Karışmak,

	<p>içinde olmak. <i>Akıllı enüv</i> akıllanmak; <i>jer koyına enüv</i> ölmek; <i>tarihka enüv</i> tarihe geçmek.</p>
enār (nār) <i>far.</i> Nar (meyve). (TA).	anar <i>ism. far. btk.</i> Nar.
enbiyā <i>ar.</i> Nebiler, peygamberler. (GT).	āmbiye <i>ism. ar. dn.</i> Enbiya, nebiler, peygamberler.
eniş (eneş, iniş) İniş, yokuşun zıddı. (CC, Kİ, TZ).	eñis <i>ism.</i> İniş, yokuş aşağı.
eñse (ense, inse) Ense. (CC, DM, TA, TZ).	eñse <i>ism.</i> 1. Boynun arkası, ense. 2. Vücut, beden. 3. <i>mcz.</i> Güç, kuvvet. <i>Eñsesi köteriñki</i> neşeli, keyifli, mutlu.
er- (e-, ir-) Kavuşmak, erişmek. (BV, KF).	er- <i>fl.</i> Peşinden gitmek, peşinden yürümek, takip etmek.
er (ir) Erkek, er, adam. (CC, Gİ, KF, KFT, Kİ, KK, TA, TZ). <i>Er işden darıl-</i> bıkılmak, çekilmek, içi daralmak. (İH). <i>Er işden kıaman-</i> heyecanlanmak, coşmak. (İH).	er (I) <i>sft.</i> Kahraman, cesur. <i>Er basına kün tuvuv</i> zor dönem, zaman; <i>er jetiv</i> akıl baliğ olmak; <i>er jürek</i> cesur. er (II) <i>ism.</i> 1. Erkek. 2. Koca, zevc. <i>Erge şıgıuv</i> kocaya varmak, evlenmek.
eri- (ir-, iri-) 1. Erimek. (BV, Kİ, TZ). 2. Zayıflamak. (Kİ).	eri- <i>fl.</i> 1. Erimek. <i>Kar eridi</i> kar eridi. 2. <i>mcz.</i> Kanı ısınmak, sevmek.
erük Erik (erik, irik)(DM, Kİ).	örük <i>ism.</i> 1. Kayısı. 2. Erik.
erin (irin) Dudak. (Kİ, TA).	erin <i>ism.</i> Dudak.
erınçek (irinçek) Tembel. (CC).	erınçek <i>sft.</i> Erincek, tembel, üşengeç.
erit- (erid-, irit-) Eritmek. (BV).	erit- <i>fl.</i> Eritmek.
erk (I) (irk) Erk, güç, kuvvet. (CC, KFT, TZ). erk (II) (irk) Arzu, istek, irade. (CC, Kİ).	erik <i>ism.</i> 1. Erk, irade, iktidar, istem. 2. Hak, hukuk. <i>Erkine jiberiv</i> başıboş bırakmak; <i>erkine kıoyıuv</i> iradesine bırakmamak.
erkek (irkek) Erkek. (CC, Kİ, TA).	erkek <i>ism.</i> 1. Erkek. 2. Koca, eş.

Tablo 1 (devam)

erklı Güçlü, kuvvetli. (CC).	erikti <i>sft.</i> 1. Hür, özgür, serbest, erklı. 2. Özgür irade ile yapılmış olan.
-------------------------------------	--

erlik (İrlik) Erlik, mertlik, yiğitlik. (GT). <i>İrlik şufı</i> meni, döl suyu. (İM). <i>krş. ir-lik şuvı</i> meni, döl suyu.	erlik <i>ism.</i> Erlik, yiğitlik, kahramanlık, cesurluk.
erşi Puşt, cinsî sapık. (Kİ).	erşi <i>sft.</i> 1. Abes, kaba, edepsiz. 2. Elverişsiz, uygunsuz.
ert- Geçip gitmek. (CC).	ert- <i>fl.</i> Beraberinde götürmek.
erte İlk, önceki, evvelki. (CC).	erte <i>zrf.</i> 1. Erken. 2. Eskiden, önceden.
ertegi Erken. (CC).	ertegi <i>ism.</i> Masal.
es- (is-) Rüzgâr esmek. (BM, Gİ, İM, KF, Kİ, TA, TZ).	es- (I) <i>fl.</i> 1. (rüzgâr) Esmek. 2. (kayıpta) Kürek çekmek. 3. Küremek. 4. <i>mcz.</i> Övünmek, atıp tutmak. es- (II) <i>fl.</i> Eğirmek.
es Akıl. (CC).	es <i>ism.</i> 1. Akıl, us, hafıza. 2. <i>mcz.</i> Arkadaş, dayanak. <i>Esi kiriv</i> akıllanmak; <i>es jiyü</i> aklını başına toplamak, kendine gelmek; <i>eske tüsiriv</i> aklına getirmek; <i>eske aluv</i> anmak, hatırlamak; <i>esinen ayriluv</i> a) çok korkmak b) aklını kaybetmek; <i>esi şıgıv</i> afallamak, çok şaşkırmak; <i>esten ketpev</i> akıldan çıkmamak, unutulmamak.
esās <i>ar.</i> Asıl, temel. (GT, KFT).	asasiy <i>sft. ar.</i> Esas, temel.
esen Sağ, salim. (Kİ, TA).	esen <i>zrf.</i> Sağ salim, esen.
esenleş- Veda etmek, vedalaşmak (TA).	esedes- <i>fl.</i> 1. Selam vermek, selamlaşmak. 2. Vedalaşmak.
esenlik (eselik) Sağlık, esenlik. (BM, TZ).	esendik <i>ism.</i> Esenlik, sağlık.
esir- (esri-, esrü-, isrü-) Sarhoş olmak. (CC, DM, İM, TZ).	esir- <i>fl.</i> 1. Kendini beğenmek, büyüklenmek. 2. Sarhoş olmak, esirmek.
esirge- (esirkele-) Merhamet etmek, acımak. (CC, Gİ, İM, KF, TZ).	esirke- <i>fl.</i> Merhamet etmek, acımak, esirgemek.
esirik (esrik, esrük, isrük) Sarhoş. (İM).	esirik <i>sft.</i> Deli, aptal.

esker- (esle-) Düşünmek, dikkate almak. (CC).	esker- <i>fl.</i> 1. Dikkate almak, önemsemek, anmak; <i>Ġaniydiñ isin eskeremiz.</i> Gani'nin yaptıklarını unutmayacağız.
eski (iski) Eski. (CC, İM, Kİ, KK, MG, RH, TZ).	eski <i>sft.</i> 1. Eski püskü. 2. Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan. <i>Eski kıala</i> eski şehir; <i>eski änge (ävenge) basuv</i> eski alışkanlığına yeniden başlamak.
eskir- (eski-, iski-, iskü-) Eskimek. (TZ).	eskir- <i>fl.</i> 1. Eskimek, yıpranmak. 2. Süresi geçmek, miadı dolmak. 3. Bozulmak, bayatlamak.
esne- (isne-) Esnemek. (CC, TA, TZ).	esine- <i>fl.</i> Esnemek.
eş- Çekmek, çevirmek. (CC).	es- <i>fl.</i> Eğirmek.
eşek (eçek, işek, yeşek) Eşek. (BV, CC, KFT, Kİ, KK, TA, TZ).	eşek <i>ism.</i> 1. Eşek. 2. <i>mcz.</i> Ahmak. 3. <i>mcz.</i> Aksi, inatçı.
eşik (işik) Kapı. (CC).	esik <i>ism.</i> Kapı. <i>Esigin aşpav</i> gelmemek, haberleşmemek; <i>esiginde jüriv</i> birisinin kapısında çalışmak; <i>esiginen kıaramav</i> ilgisi, irtibatı kesilmek; <i>esik körgen</i> daha önce evlenmiş, şimdi ise dul kalan kadın.
eşit- (işid-, işit-, yeşit-) İşitmek, duymak. (CC).	esit- <i>fl.</i> Duymak, işitmek.
eşittir- (işiddür-, işittir-, işittür-) İşittirmek, duyurmak. (CC).	estirtüv <i>ism.</i> Ölüm haberini yakınlarına duyurma, söyleme.
eşkere (âşikâr, aşikâre, âşkâre, işker) <i>far.</i> (<âşikâr) Aşikâre, açık. (TZ).	âşkere <i>sft.</i> Aşikâr, açık, alenî.
eşikik Kürek. (CC).	eskek <i>ism.</i> Kayık küreği.

Tablo 1 (devam)

et (it) Et. (BM, CC, DM, İN, KF, KFT, KK, RH, TA, TZ).	et <i>ism.</i> 1. İnsanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka. 2. Ten. <i>Et aluv</i>
---	--

	şışmanlamak, semirmek; <i>et köylek</i> en yakın, sırdaş; <i>et jürek</i> a) manevi dünya b) korkak; <i>et jüregi eziliv</i> yanmak, kaygılanmak; <i>et jüregi eljirev</i> yüreği cız etmek, aşırı derecede duygulanmak; <i>eti tiri</i> çalışkan, titiz; <i>eti üyreniv</i> alışmak, uyum sağlamak.
et- (id-, it-) Yapmak, etmek (CC, KF, RH, TZ).	et-fl. Etmek, yapmak.
etçi (yetşi) Kasap. (TA, TZ).	etşi <i>ism.</i> Kasap.
etek (I) Oyuk, hendek. (BM). etek (II) (itek, yetek) Etek. (Gİ, GT, KF, Kİ, TA, TZ).	etek <i>ism.</i> 1. Etek. 2. Dağ, tepe, yığın gibi yamaçlı şeylerin alt bölümü; <i>bizdiñ avıl tavidñ eteginde</i> bizim köy dağ eteğinde.
etik (edük, etük, itük) Mesh, çizme. (CC, Kİ).	etik <i>ism.</i> Çizme.
etikçi Çizmeci. (CC).	etikşi <i>ism.</i> Kunduracı, çizmeci, ayakkabı tamircisi.
etlü (itlü) Etlı. (RH).	etti <i>sft.</i> Etlı, dolgun, semiz.
ev (iv, öv, öy, yev) Ev. (BM, CC, Gİ, KF, KFT, Kİ, KK, MS, RH, TA, TZ).	üy <i>ism.</i> 1. Ev. <i>Ağaş üy</i> ahşap ev. 2. <i>mcz.</i> Aile, ocak; <i>ol üyimen keldi.</i> O, ailesiyle beraber geldi. <i>Olardıñ üyi konaqqa ketti.</i> Onlar ailece misafirlige gittiler. 3. İçinde iş görülen veya bazen belirli bir amaçla kullanılan yer. <i>Balalar üyi yetimhane; üy boluv</i> ev bark sahibi olmak; <i>üyden attap şıkpav</i> evden dışarı çıkmamak; <i>üy iyesi</i> aile reisi; <i>üy tapsırması</i> ev ödevi.
evlen- (ivlen-, öylen-) Evlenmek. (BM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, MS, TZ).	üylen- <i>fl.</i> (erkekler için) Evlenmek: <i>Me-niñ dostarımdıñ bəri üylendi.</i> Benim arkadaşlarımdan hepsi evlendi.

evlendir- (ivlendir-, evlendir-, öylen-dir-) Evlendirmek. (KK, TZ).	üylendir- <i>fl.</i> Evlendirmek: <i>Ol balasın üylendirdi. O çocuğunu evlendirdi.</i>
evliyā <i>ar.</i> Veliler, ermişler, evliya. (GT, İM).	ävliye <i>ism. ar.</i> Evliya.
evlü Evli, evlenmiş olan. (KFT, Kİ).	üyli <i>sft.</i> Evli olan, evli.
evrek (yördek) Ördek. (BM, Kİ).	üyrek <i>ism. hyvn.</i> Ördek.
evvel (evvelā) <i>ar.</i> Evvel, önce, birinci (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS, İN).	ävelgi (ävel) <i>zrf.</i> Evvelki, ilk, önceki.
evvelki <i>ar. tr.</i> Önceki. (KFT).	ävelgi <i>zrf.</i> Evvelki, ilk, önceki.
ey (e, i, iy) Ey, hey (edat). (TZ).	ey ünl. Ey, hey.
eyil- (egil-, igil-) Eğilmek. (TZ).	iyil- <i>fl.</i> 1. Beli bükülmek, eğilmek. 2. <i>mcz.</i> Bağışlamak, affetmek: <i>Durısın aytıp edi, birden iyile ketti doğruyu söyler söylemez, hemen affetti.</i>
eylen- Dönmek, döndürmek. (MS).	aylan- (aynal-) <i>fl.</i> 1. Belirli bir şeyin etrafında dönmek. 2. Bir durumdan başka bir duruma geçmek. 3. (tekerlek) Dönmek. 4. Duraklamak, gecikmek, yolundan kalmak. 5. Sevmek, okşamak, beğenmek.
ez- (I) (iz-) Ezmek. (RH). ez- (II) (iz-) Erimek, eritmek. (KK).	ez- <i>fl.</i> 1. Ezmek, sıkmak. 2. Eritmek. 3. Uzun yolculuktan sonra yorgun düşmek, yol yorgunu olmak. 4. <i>mcz.</i> Önemsiz bir şeyi tekrar tekrar söyleyerek sıkmak, başını şişirmek.
F	
fakīr <i>ar.</i> Fakir, yoksul, aciz. (GT, İM, KF, KFT).	paķır <i>ism. ar.</i> Fakir, garip, biçare, yoksul, zavallı.

Tablo 1 (devam)

fakīrlıķ (fakirlik) <i>ar. tr.</i> Fakirlik, yoksulluk. (GT).	paķırlıķ <i>ism.</i> Fakirlik, gariplik, yoksulluk.
fāl <i>ar.</i> Fal, uğur. (GT).	bal <i>ism. ar.</i> Falcılık. <i>Bal aşuv</i> fal açmak.

falān (fūlān) <i>ar.</i> Falan, filan. (CC, Gİ, KF, KFT).	bālen <i>zmr. ar.</i> Falan, filan: <i>Bālen aytkan söz mağan kıttı äser etti.</i> Filancanın söylediği söz bana çok tesir etti. <i>Bālen devge bolmav</i> kesin bir şey söylememek.
fānī <i>ar.</i> Fâni, geçici. (Gİ, GT, İM, KF).	fāniy <i>ism. ar.</i> Ölümlü, gelip geçici, kalımsız, fâni.
farķ <i>ar.</i> Fark, ayrılık (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT).	parıķ <i>ism. ar.</i> Fark, özellik.
fārsī <i>ar.</i> İran'a ait. (MG).	parsı <i>ism.</i> Fars, İran halkı, Acem, Farisî. <i>Parsı kilem</i> Acem (İran) halısı.
farz <i>ar.</i> Allah'ın yapılmasını istediği emirler. (Gİ, İM, İN, KF, KFT, MS).	parız (I) <i>ism. ar. dn.</i> Şart, farz. <i>Bes parız</i> İslâm'ın beş esası, beş temeli, beş farz. parız (II) <i>ism. ar.</i> Borç, görev, sorumluluk: <i>Otandı korğav ärkinge parız.</i> Vatani korumak herkesin borcudur.
fāsıķ <i>ar.</i> Günahkâr, sapık. (Gİ, GT, İM, KFT, MS).	pasıķ <i>sft. ar.</i> Cahil, ahmak, geri kafalı, kötü niyetli.
fāsıķlıķ <i>ar. tr.</i> Günahkârlık. (İM).	pasıķtıķ <i>ism.</i> Nadanlık, cehalet, ahmaklık.
fātiḫā <i>ar.</i> Fatiha suresi. (Gİ, İM, KF, MS).	patiyḫa <i>ism. ar. dn.</i> 1. Fatiha. 2. Dua, dilek.
fāyide <i>ar.</i> Fayda, yarar. (BV, GT, İM, KFT, MS, İN, RH).	payda <i>ism. ar.</i> 1. Fayda, kâr, kazanç, gelir. 2. İnsan için faydalı her şey. 3. Yardım. <i>Payda boluv</i> ortaya çıkmak; <i>paydağa asuv</i> ihtiyacı karşılamak; <i>payda keltirüv</i> fayda vermek, yarar sağlamak; <i>payda kötüv (tabuv)</i> kazanç elde etmek; <i>paydası tiyü</i> yararlı olmak, faydası dokunmak.
ferāset <i>ar.</i> Anlayış, sezış. (GT).	parasat <i>ism. ar.</i> Feraset, sağduyu, ileri görüşlülük; <i>bul şeşit parasattı kerek</i>

	<i>etedi</i> . Bu karar sağduyulu olmayı gerektiriyor.
ferište (fereşte, firişte, frişte) <i>far.</i> Melek. (BM, CC, DM, KK, TZ).	ferište <i>ism. far. dn.</i> 1. Melek, ferişte. 2. <i>mzc.</i> Günahsız, masum küçük çocuk. 3. <i>mzc.</i> Temiz, samimî, iyi kalpli insan. 4. <i>mzc.</i> Çok güzel. <i>Onı perişteler kaçkan eken.</i> Onu melekler korumuş.
fermān <i>far.</i> Emir, ferman. (BM, GT, MG, RH).	pärmen <i>ism. far.</i> 1. Ferman, emir. 2. Güç, kuvvet. <i>Alladan pärmen tilev</i> Allah'tan yardım dilemek.
fetvā <i>ar.</i> Fetva. (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	pātuva <i>ism. ar.</i> Karar, hüküm, vade, anlaşma. <i>Pätuvağa kelüv</i> karara varmak.
feylesof <i>ar.</i> Filozof, felsefe ile meşgul olan. (GT).	filosof <i>ism. ynn.</i> Düşünür, felsefeci, feylesof, filozof.
fınuğ (bınuğ, bunduğ) <i>ar.</i> Fındık. (DM).	funduk <i>ism.</i> Fındık.
fırşat (furuşat) <i>ar.</i> Fırsat (GT).	mursat <i>is. ar.</i> Fırsat.
fidā (fedā) Bir şey uğruna can verme. (GT. İM).	piyda <i>ism. ar.</i> Kurban, fedâ. <i>Janın piyda etüv</i> canımı fedâ etmek; <i>jan piyda</i> can fedâ.
fıkr <i>ar.</i> Fikir. (Gİ, BV, GT, İM, KF, KFT, MG).	pikir <i>ism. ar.</i> Fikir, düşünce. <i>Pikir alısv</i> istişare etmek, danışmak.
fil <i>ar.</i> Fil. (CC, GT, İM, KFT).	pil <i>ism. far.</i> Fil. <i>Pil süyegi</i> fil kemiği.
G	
ğam <i>ar.</i> Gam, keder, tasa, kaygı. (CC, Gİ, GT, KF).	ğam <i>ism. ar.</i> Gam, tasa, kaygı, hâl, vaziyet.

Tablo 1 (devam)

ğaranful <i>ar.</i> (<ğaranfül) Karanfil. (CC).	ğalampır <i>ism. ar. btk.</i> Karanfil.
ğarīb <i>ar.</i> Garip, tuhaf (GT, KF, MG)	kārip <i>ism. ar.</i> 1. Biçare, garip. 2. Sakat, özürlü.

ğarķ <i>ar.</i> Boğulma. (KFT). <i>Ġarķ bol- bo-ğulmak.</i> (GT).	ķarık (ķarık boluv) Gark olmak.
ğazā <i>ar.</i> Din, vatan, millet uğrunda yapılan savaş. (KF, İN).	ķazat <i>ism. ar.</i> Cihat, kutsal savaş, gaza.
ğāzī <i>ar.</i> Gazaya katılan, gazi. (Gİ, GT, KF, KFT, MG).	ķazı (I) <i>ism. ar. dn.</i> Gazi.
gezegen Dolaşan, tavaf eden. (İH).	kezege <i>sft.</i> Avare, gezgin, başıboş, gezegen.
ğıybet <i>ar.</i> Çekiştirme, gıyabında konuşma. (GT, KF).	ğaybat <i>ism. ar.</i> Gıybet, çekiştirme, yerme, dedikodu.
ğusl <i>ar.</i> Boy abdesti. (Gİ, İM, KF, KFT, MS).	ğusıl <i>ism. ar. dn.</i> Gusül.
gül (kül) <i>far.</i> Gül, çiçek. (GT, KF, Kİ, KK, RH, TZ).	ğül <i>ism. far.</i> 1. Çiçek. 2. <i>mzc.</i> Çocuk: <i>Ûy-diñ sāni – bñldirşindey eki gül</i> Evin güzelliği bu iki küçük çocuk. 3. <i>mzc.</i> Güzel, alımlı. <i>Gül alañı</i> gül bahçesi; <i>ğül deste</i> gül deste; <i>ğül şaşuv</i> çiçek saçmak; <i>ğüli soluv</i> çiçeği solmak.
ğöldürde- Güldürdemek. (İH).	ğöldirle- <i>fl.</i> Gürüldemek, güldür güldür ses çıkarmak.
ğülüstān <i>far.</i> Gül bahçesi. (GT).	ğülstan <i>ism. far.</i> Gülistan, gül bahçesi.
ğülzār <i>far.</i> Gül bahçesi. (GT).	ğülzar <i>ism. far.</i> Gülizar, gül bahçesi.
ğünāh <i>ar.</i> Günah. (Gİ, KF).	künā <i>ism. far</i> 1. Kabahat, ayıp, suç. 2. <i>dn.</i> Günah.
ğüvle- (Kulağı) uğultu yapmak. (İH).	ğüvle- <i>fl.</i> Ses çıkarmak, uğuldamak: <i>Jel guvlep tür.</i> Rüzgâr uğulduyor.
H	
ħabar <i>ar.</i> (<haber) Haber. (CC).	ħabar <i>ism. ar.</i> Haber, bilgi, salık. <i>ħabar aluv</i> haber almak; <i>ħabar berüv</i> haber vermek; <i>ħabarı joķ</i> habersiz.
ħacet <i>ar.</i> Hacet, ihtiyaç. (BV, Gİ, GT, KF, KFT, MG, MS).	ķajet <i>mdl. ar.</i> Gerçek, gerekli, hacet, lâzım: <i>ol bizge ķajet</i> o bize lâzım; <i>ķajet dep tabuv (sanav)</i> gerekli

	saymak, lüzumlu bulmak; <i>kajetke</i> (<i>kajetine</i>) jarav hacetini gidermek, ihtiyacını karşılamak; <i>kajeti şamalı</i> ihtiyaç duyulmayan, gereksiz, lüzumsuz; <i>kajetine jumsav</i> ihtiyacını karşılamak, hacetini gidermek.
hācī ar. Hacca giden, hacı. (GT, İM, KFT).	kaçı ism. ar. dn. 1. Hacca gitme. 2. Hacca gidip gelen kişi, hacı.
hadīs ar. Peygamberimizin sözleri. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	hadis ism. ar. dn. Hz. Muhammed'in sözleri, hadis.
hafta far. Hafta. (CC).	apta ism. far. Hafta. <i>Aptasına bir ret</i> haftada bir kez.
haqīkat ar. Gerçek, hakikat. (BV, Gİ, GT, İM, KFT).	ākim ism. ar. Vali, idareci, yönetici. <i>Ākim boluv</i> yönetici olmak; <i>Qalanıñ ākimi</i> vali.
hākim (I) ar. Hâkim, hükmeden. (GT). hākim (II) ar. Hükümdar, vali. (GT).	akiyğat ism. ar. Hakikat, gerçek.
hāl ar. Hâl, durum. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS).	āl ism. ar. 1. Güç, kuvvet: <i>Āliñ barda eñbek et (maqal)</i> gücün varken çalış. 2. Hâl, durum.
halāyık ar. Yaratılmışlar, insanlar. (BV, GT, İM, KF, MG, İN).	halayıq ism. ar. Halk, topluluk, ahali, dinleyiciler.
halife ar. Halife, birinin yerine geçen. (İM, KF, MG).	halifa ism. ar. dn. Halife.

Tablo 1 (devam)

halq ar. İnsanlar, halk. (Gİ, GT, İN, İM, KF, MS).	halıq ism. ar. 1. Aynı ülkede yaşayan, aynı uyruktan olan insan topluluğu. <i>Qazaq halqı</i> Kazak halkı. 2. Belli bir bölge yada çevrede yaşayanların bütünü, halk: <i>Halıqtıñ adamı boldı</i> halka mâl oldu. <i>Halıq aytsa qalt aytpaydı</i> . Halk söylerse yanlış söylemez.
---	--

ḥalvā <i>ar.</i> Helva. (DM, GT).	ḥalva <i>ism. ar.</i> Helva.
ḥan (ḥan; CC, Kİ, TZ) Türk padişahı unvanı, han, imparator, kağan. (CC, İH, İM).	ḥan <i>ism.</i> Eski Türk ve Moğol halklarında hükümdar, han; <i>ḥan ordası</i> hanın karargâhı; <i>ḥan köterüv</i> han ilân etmek, tahta geçirmek.
ḥanlıq 1. Sultanlık, hanlık. (İH). 2. Devlet. (RH).	ḥandıq <i>ism.</i> 1. Hanlık. 2. Hanın egemenliğindeki ülke. <i>Qazaq ḥandıqı</i> Kazak Hanlığı; <i>Ḥandıq quruv</i> hanlık kurmak.
ḥarāb (I) <i>ar.</i> Yıkık, viran, perişan. (BV, GT, İM, KF, MG, RH). ḥarāb (II) <i>ar.</i> Kendinden geçmiş, sarhoş. (Gİ, GT).	ḥarap: ḥarap boluv Yerle bir olmak, yok olmak, harap olmak.
ḥarām <i>ar.</i> Haram, din bakımından yasak olan şeyler. (CC, Gİ, GT, İN, KF, KFT, MS).	aram <i>sft. ar.</i> 1. Dince yasak olan, haram. 2. <i>mcz.</i> Kötü niyetli adam. 3. <i>mcz.</i> Haksız kazanç; <i>aram niyet</i> kötü niyet; <i>aram ter boluv</i> emeği boşuna gitmek.
ḥarāmlıq <i>ar. tr.</i> Haram olma. (İM).	aramdıq <i>ism.</i> Kötülük, art niyetlilik.
ḥareket <i>ar.</i> Tavır, gidiş, hareket. (Gİ, GT, İM, İN, KF, MG, RH).	äreket <i>ism. ar.</i> Hareket. <i>Äreket jasav</i> çabalamak.
ḥarf <i>ar.</i> Harf, söz. (Gİ, GT, İM, KF).	ärip <i>ism. ar.</i> Harf.
ḥarman (hırmen) <i>far.</i> Harman, harman yeri. (BM).	qırman <i>ism. ar.</i> Harman.
ḥat <i>ar.</i> (<ḥatt) 1. Çizgi. (Gİ, İN, RH). 2. Yazı. (GT).	ḥat <i>ism. ar.</i> 1. Mektup. <i>Anama ḥat jazdım</i> anneme mektup yazdım. 2. Yazı. <i>Ḥat bildi (tanıdı)</i> okuma yazma öğrendi. <i>Ḥatka yüyrik</i> hızlı okuyup yazan.
ḥatā <i>ar.</i> Hata, kusur, yanlış. (BV, Gİ, İM, KF, KFT, MG, RH).	ḥate <i>ism. ar.</i> Hata, yanlış, kusur.
ḥatın (ḥatun, ḥatun) Kadın, hatun, hanım. (DM).	ḥatın <i>ism.</i> 1. Zevce, eş. 2. Kadın. 3. <i>mcz.</i> Korkak, yüreksiz. <i>Ḥatın aluv</i> evlenmek, yuva kurmak.

ḥatm <i>ar.</i> Sona erdirmе, bitirme, hatim. (Gİ, GT, İM, KF).	ḫatim <i>ism. ar. dn.</i> Hatim.
havā (hevā) <i>ar.</i> Hava. (CC).	ava <i>ism. ar.</i> Hava: <i>Ava-rayı</i> hava durumu. <i>Avaday kajet</i> çok gerekli, elzem.
ḥayāl <i>ar.</i> Hayal, zihinde tasarlanıp canlandırılan şey. (GT, İM).	ḫiyal <i>ism.</i> 1. Hayal, hülya, düş. 2. Fantezi. 3. Gerçekleşmesi zor arzu, istek, hayal. <i>Ḫiyalğa batuv (şoluv)</i> hayal kurmak, hayal etmek.
haybat <i>ar.</i> (<heybet) Heybet, mehabet, gösteriş. (CC).	aybat <i>ism. ar.</i> Heybet.
haybath (heybetlü) Heybetli, gösterişli. (CC).	aybattı <i>sft.</i> Heybetli, azametli.
ḥayırlı (ḥayırlı) <i>ar. tr.</i> Hayırlı, iyi olan. (KF).	ḫayırlı <i>sft.</i> Hayırlı, iyi. <i>Ḫayırlı bolsın!</i> Hayırlı olsun!; <i>Ḫayırlı kün (tañ, keş)</i> hayırlı günler (sabah, akşam).
ḥayr <i>ar.</i> İyilik, iyi, hayır. (BV, Gİ, GT, İM, KF, MG, MS).	ḫayır <i>ism. ar.</i> 1. Hayır, iyilik. 2. <i>mcz.</i> Sadaka. <i>Ḫayır joқ</i> (ondan hiçbir) hayır yok.
ḥayran <i>ar.</i> Şaşmış, hayran. (GT).	ḫayran <i>zrf. ar.</i> Hayret, şaşkınlık. <i>Ḫayran ḫaluv</i> hayret etmek.
ḥayvan <i>ar.</i> Hayvan, insan dışındaki canlılar. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, RH).	ayvan <i>ism. ar.</i> 1. Hayvan. 2. <i>mcz.</i> Zalim, barbar.

Tablo 1 (devam)

ḥayvānāt <i>ar.</i> Hayvanlar, insan dışındaki canlılar. (GT).	ayvanat <i>ism. ar.</i> 1. Hayvanat, mahlûkat: <i>Ayvanat parki</i> hayvanat bahçesi.
ḥazır <i>ar.</i> Meydanda, göz önünde olma. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG).	āzir (I) <i>sft. ar.</i> Hazır, hazır olma: <i>Cigit-terdiñ bāri de āzir tur.</i> Gençlerin hepsi hazır bekliyorlar. āzir (II) <i>zrf.</i> Şimdi, şu anda: <i>Balalar āzir keldi.</i> Çocuklar şimdi geldiler.
ḥazırlıq <i>ar. tr.</i> Hazırlık. (İM, KFT).	āzirlık <i>ism.</i> Hazırlık.

hazîne (hazna, kazna) <i>ar.</i> Hazine. (GT, RH).	kazına <i>ism. ar.</i> 1. Hazine, define, gömü. 2. <i>mcz.</i> Ata yadigârları, miras. <i>Qazınanıñ malı</i> devlet malı.
her <i>far.</i> Hep, bütün. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS, RH, TZ).	är <i>zmr.</i> Her, her bir. <i>Är kıylı</i> her türlü, her çeşit, çeşitli; <i>är tarap</i> her taraf; <i>är türlü</i> çeşitli, her türlü.
hırla- Hırıltılı ses çıkarmak, hırıltı çıkarmak. (İH).	kıırıl-da- <i>fl.</i> Hırıldamak.
hıyanat <i>ar.</i> Hainlik, hıyanet. (Gi, GT, İM, KFT).	kıyanat <i>ism. ar.</i> Zorluk, eziyet, zulüm. <i>Qıyanat körüv cefâ çekmek</i> , zulüm görmek.
hıyar (heyar) <i>far.</i> Hıyar, salatalık. (CC).	kıyar <i>ism. far.</i> Hıyar, salatalık. <i>Qıyar egüv</i> salatalık ekmek.
hikâyât <i>ar.</i> Hikâyeler. (GT, İM).	hıkayat <i>ism. ar. esk ed dl.</i> Edebî hikâyelerin genel adı, hikâye külliyyâtı.
hikmet <i>ar.</i> Hikmet, sebep. (BV, Gİ, GT, İM, KF, MG).	hıkmet <i>ism. ar.</i> 1. Olağanüstü durum, keramet, hikmet. 2. <i>mcz.</i> Azap, meşakkat, sıkıntı, eziyet.
hindî <i>ar.</i> Hint'e ait, Hindistan'a ait. (BV, GT, KFT).	ündi <i>ism.</i> Hindistan halkından veya bu halkın soyundan olan kimse, Hintli.
hisâb <i>ar.</i> Hesap, sayma. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS, RH). <i>hisâb küni</i> kıyamet günü. (İM).	esep <i>ism. ar.</i> 1. Hesap, rapor. 2. <i>mat.</i> Dört işlem. 3. Düşünce, fikir, yorum. <i>Esebin tabuv</i> yolunu, çaresini bulmak; <i>Meniñ esebim boyınşa</i> benim hesabıma göre; <i>esebin jibermev</i> hakkını yedirmemek.
hizmet (hıdmet) <i>ar.</i> Hizmet. (BV, GT, İM, KFT).	kızmet <i>ism. ar.</i> 1. İş, hizmet. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyin önemi, ehemmiyeti, fonksiyonu. <i>Qızmet babımen</i> iş gereği, iş icabı.
hoca (hâce) <i>far.</i> Hoca, efendi. (DM, Gİ, GT, İH, KF, KFT, TZ).	koja (I) <i>ism.</i> 1. Sahip, yönetici. 2. Aile reisi.

	koja (II) <i>ism. far. dn.</i> İslâm'ı tebliğ eden, yaymaya çalışan kimse, hoca.
hōr (hār) Hor, hakir, aşağı. (İM).	kor <i>sft.</i> Zavallı, biçare, hakir. <i>Qor boluv</i> zavallı duruma düşmek.
horāz (horoz, hōrūs) <i>far.</i> (<hōrūs) Horoz. (İM, TZ).	koraz <i>ism. far.</i> Horoz.
hoş <i>far.</i> Güzel, iyi, hoş, tatlı. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İH, İM, KF, KK, MG, RH, TZ). <i>Hoş bol-</i> iyileşmek, iyi olmak. (KK). <i>Hoş kör-</i> Hoş görmek, içi açılmak. (TZ). <i>Hoş āvāz</i> güzel sesli. (GT). <i>Hoş maḳāl</i> güzel, tatlı sözlü. (GT).	hoş (I) <i>ism. far.</i> Beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren, hoş. <i>Hoş iyis</i> hoş koku, mis, rayiha. hoş (II) <i>ünl.</i> Karşı tarafın iddiasını kabul ettiğini bildiren söz: hoş, iyi, güzel.
hökümçi <i>ar. tr.</i> Hâkim, hüküm veren. (CC).	ükimşi <i>ism.</i> Karar veren.
huṭbe <i>ar.</i> Cuma namazında farzdan önce hatibin nasihatler içeren konuşması. (Gİ, GT, İM, İN, KF).	
huvala- Avlanmak, kovalamak, takip etmek. (CC).	kuvala- <i>fl.</i> 1. Kovalamak. 2. Bir şeyin ardına düşmek, takip etmek. 3. Hayvanları önüne katıp sürmek. 4. Hayvanları ürkütüp kaçırmak. 5. Birisini durduğu yerden güç kullanarak kovmak, çıkarmak: <i>Üyinen kuvalap şıktı.</i> Evin-den kovup çıkardı. 6. İştten çıkarmak, işine son vermek. 7. Birine istemediği işi yaptırmak veya istemediği yere göndermek: <i>Bastıḳ ḳayda kuvalasa soñda barasıñ.</i> Başkan nereye gönderirse oraya gidersin. 8. Bie şeyin kıyısından, kenarından gitmek: <i>Özendi kuvalay jürip kettik.</i> Nehir boyunca ilerledik. <i>Dop kuvalap</i> top peşinde

	koşmak; <i>tuqım kuvalap</i> (hastalık) irsî olarak geçmek
hüküm (höküm) <i>ar.</i> Yargı, hüküm. (CC).	ükim <i>ism. ar.</i> 1. Mahkeme kararı, yargı. <i>Sottiñ ükimin orındav</i> mahkeme kararını uygulamak. 2. <i>mcz.</i> Karar, hüküm.
hüner (hunar) <i>far.</i> Hüner, marifet. (CC).	öner <i>ism. far.</i> 1. Sanat. 2. Hüner, maharet. <i>Suret öneri</i> resim sanatı; <i>on savsağınan öneri tamğan adam</i> on parmağında on marifet olan adam: <i>Öner aldı - kızıl til.</i> Sanatın kaynağı edebî dildir.
hürmet (hormat) <i>ar.</i> Hürmet, saygı. (CC).	kurmet <i>ism. ar.</i> Hürmet, saygı. <i>Qurmet körsetüv</i> saygı göstermek.
hürmetle- <i>ar. tr.</i> Hürmet etmek. (İM)	kurmette- <i>fl.</i> Hürmet etmek, saygı göstermek.
İ	
ıçkır (içkur) Uçkur, kemer, pantolon askısı. (CC).	ışkır <i>ism.</i> Şalvar veya iç donunu bele bağlamak için bunlara geçirilen bağ, uçkur.
ır Şarkı, türkü, makam ile söylenen söz. (Kİ).	jır <i>ism.</i> Uzun, manzum şiir; destan, yır. <i>Jır boluv</i> dillere destan olmak; <i>jırğa kosuv</i> türküleştirmek, şiirleştirmek.

Tablo 1 (devam)

ısıt- (isit-, ısıd-) Isıtmak. (RH).	ısıt- <i>fl.</i> Isıtmak, sıcak tutmak.
ıssı (ısı, isi, isig, issi, issig, yisi) Sıcak. (KF, KFT, TA).	ıssı <i>sft.</i> Bunaltıcı, sıcak.
İ	
‘ibādet <i>ar.</i> Allah’ın emirlerini yerine getirme. (Gİ, GT, KF, MG, MS).	giybadat <i>ism. ar. dn.</i> İbadet, tapınma.
iblis <i>ar.</i> İblis, şeytan. (GT, İM).	ibılıs <i>ism. ar. esk.</i> İblis, şeytan.

	ibilis <i>ism. ar.</i> 1. <i>dn.</i> İblis, şeytan. 2. <i>mcz.</i> Azgın, alçak, şerefsiz; ahlaksız.
‘ibret <i>ar.</i> Bir olaydan alınan ders. (GT, İM, KFT).	giybrat <i>ism. ar.</i> Bir şeyden sakınmak ve çekinmek üzere ders alıp uygulamaya sebep olacak vaka ve hâl; böyle bir hâl ve vakadan ders alma, ibret.
iç İç, içeri. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS, RH). <i>İç ton</i> iç donu, urba. (Kİ, TA, TZ). <i>İç yağı</i> iç yağı. (İM, İN).	iş <i>ism.</i> 1. İç, karın. 2. Bir şeyin içi, iç tarafı. <i>İş kiyim</i> iç çamaşırı; <i>işi pısu</i> canı sıkılmak, içi sıkılmak; <i>işi şurkırav</i> karnı guruldamak, karnı acıkmak; <i>iş-tarlık jasav (körsetiv)</i> elindekini vermeye kıyamamak; <i>işi bavrına kiriv</i> tatlı dille kendine bağlamak, kendini sevdirmek; <i>işi kazanday kaynav</i> öfkelenmek küplere binmek; <i>işine el konuv</i> açlığını bastırmak; <i>işi tütün sırtı bütin</i> kederli, tasalı, dertli.
içik Kürk veya iç çamaşırı. (CC).	işik <i>ism.</i> İçi hayvan derisinden, dışı ise kumaştan yapılan bir tür dış giyim.
ig- (eg-, eñ-) Eğmek. (GT, MG).	iy- <i>fl.</i> 1. Eğmek, bükmek. 2. <i>mcz.</i> İkna etmek, kabul ettirmek.
ihtimāl <i>ar.</i> İhtimal, olabirlik. (Gİ, İM, KF, KFT).	ihtiyal <i>ar. zrf.</i> İhtimal.
ikinçilik Çiftçilik. (İM).	eginşilik <i>ism.</i> Rençperlik, ekincilik, çiftçilik.
il- Asmak. (Kİ, TZ).	il- <i>fl.</i> 1. Asmak, takmak. <i>Paltosın ilgişke ilip koydı</i> paltosunu askıya astı. 2. Sürgülemek, kilitlemek. <i>Esiktiñ ilgegin ilip koy</i> kapının sürgüsünü kapat. 3. (kuş) Kapmak, yakalamak. 4. <i>mcz.</i> Sırtına geçirmek, giymek. <i>İlip alar işe yarar.</i> <i>İlip äketiv</i> sürdürmek, devam ettirmek.

ilāhī <i>ar.</i> “Ey Allah’ım” anlamında bir söz. (MS).	illahi <i>ism. ar.</i> Îlâhî, Tanrısal.
ilgeri (ileri, ilerü, ilgerü) İleri, ön taraf. (CC, DM, GT, TZ, KK).	ilgeri <i>zrf.</i> İleri, ileri doğru.
ilgik (ilik, ilkek, ilkik) Düğme için kumaşa açılan delik, ilik. (MG, TZ).	ilgek (ilgeşek, ilmeşek) <i>ism.</i> 1. İlik. 2. Mandal, sürgü.
ilikle- İliklemek. (TZ).	ilgekte- <i>fl.</i> İliklemek, düğmelemek.
‘ilimli <i>ar. tr.</i> İlim sahibi. (KK).	ğılımdı <i>sft.</i> İlim sahibi, bilgili.
ilk İlk, önce. (BV, GT, İM, KF, TZ).	ilki <i>sft.</i> İlk, önceki, evvelki.
‘ilm <i>ar.</i> İlim, bilgi, bilme. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG). <i>‘ilm-i kâmil</i> tam, mükemmel ilim. (İM). <i>‘ilm-i riyâzât-ı hayl</i> at terbiyesi. (RH).	ğılım <i>ism. ar.</i> İlim.
‘ilmî <i>ar.</i> İlme ait, ilimle ilgili. (Gİ).	ğılımiy <i>sft. ar.</i> İlmî, bilimsel.
iltifât <i>ar.</i> Güzel sözle, samimi olarak okşamak. (Gİ, GT, KF).	iltiypat <i>ism. ar.</i> Alâka, ilgi, ihtimam, nezaket, iltifat. <i>İltiypat körsetüv</i> iltifat etmek.
imām <i>ar.</i> Namazda kendisine uyulan kimse, din âlimi. (BV, Gİ, İM, İN, KF, MS). <i>İmām namâzı</i> imamla birlikte kılınan namaz. (İM). <i>İmām urunu</i> mihrap (İH).	imam <i>ism. ar. dn.</i> İmam.

Tablo 1 (devam)

imāmlık <i>ar. tr.</i> İmamlık, namaz kıldırma. (Gİ, İM).	imamdık <i>ism.</i> İmamlık.
īmān <i>ar.</i> İman, inanma. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	iman <i>ism. ar. dn.</i> 1. İman, inanç. 2. Ant, yemin. <i>İman aytuv</i> iman etmek; <i>imandı adam</i> namuslu, adil kişi; <i>iman jüzdi</i> nur yüzlü, yüzü nurlu; <i>imani jok</i> imanı olmayan, imansız; <i>imani kal-mav</i> çok korkmak, ödü patlamak; <i>imanın satuv</i> namusunu satmak;

	<i>imanın uşuruv</i> korkutmak, ödünü ko- parmak.
īmānsız <i>ar. tr.</i> İnanmayan. (İM).	imansız <i>sft.</i> 1. İmansız, dinsiz, kâfir. 2. <i>mcz.</i> Utanmaz, namussuz, arsız.
in (inegü; BV.) İn, mağara, hayvan yu- vası. (BM, CC, GT, İM, Kİ, TA, TZ).	in <i>ism.</i> İn, mağara.
inan- (ınan-) İnanmak, güvenmek. (Gİ, Kİ, KFT, TZ).	inan- <i>fl.</i> İnanmak, güvenmek.
incil <i>ar.</i> İncil. (GT, İM, KFT).	inçil <i>ism. ar. dn.</i> Hz. İsa'ya indirildiğine inanılan kutsal kitap, İncil.
incir <i>far.</i> İncir. (BV, CC, DM, İM, KFT, KK, TA, TZ).	inçir <i>ism. far.</i> İncir.
inçü (inçi, yençü, yinçü) İnci. (CC, Gİ, GT, KF, KFT, Kİ).	inju <i>ism.</i> İnci, mercan.
iñek (enek, eñeg, eñek) Avurt, çene. (GT. İM).	iyek <i>ism.</i> 1. Çene. 2. <i>mcz.</i> Sahil, yaka, kenar. <i>İyegi iyegine tiyev</i> tir tir titre- mek; <i>iyegi kemseñdev</i> ağlamaklı ol- mak. <i>İyegi kışuv</i> ümit etmek, ümit bağlamak; <i>iyek astında</i> yakında, ya- kın yerde; <i>iyek süyev</i> a) güvenmek, bel bağlamak b) yaklaşmak, yakınlaş- mak.
ini Erkek torun. (CC).	ini <i>ism.</i> 1. Küçük erkek kardeş. 2. Yaşça küçük erkek.
inlü Enli. (KFT, KK).	endi (I) <i>sft.</i> Bol, geniş, enli. endi (II) <i>sft.</i> Enli, damgalı, işaretli.
inşāf <i>ar.</i> Merhamete, vicdana dayanan adalet. (Gİ, GT, İM, KF).	insap <i>ism. ar. ağız.</i> İnsaf, dürüstlük. <i>In- sabı bar adam</i> insafı kişi.
insüz Ensiz. (KFT).	ensiz <i>sft.</i> Geniş olmayan, ensiz, dar. <i>En- siz mata</i> ensiz kumaş.
inşāallah <i>ar.</i> “Allah dilerse, nasip ederse” anlamında bir cümle. (GT, İM, MG).	inşalla <i>ar. dn.</i> İnşallah, Allah izin ve- rirse.

ir Koca, zevce. (GT).	er (II) <i>ism.</i> 1. Erkek. 2. Koca, zevce. <i>Erge şıgıv</i> kocaya varmak, evlenmek.
iri (irig) İri, kaba. (BV, TZ).	iri <i>sft.</i> İri, büyük, kocaman. <i>İri kara mal</i> büyükbaş hayvan.
irik Katı, eski olan şey. (BV).	irik-şirik <i>ism.</i> Çürük çarık.
irimçik Kesilmiş, bozulmuş süt. (TZ).	irimşik <i>ism.</i> Peynir.
iriñ (irin) İrin, cerahat. (BV, İM).	iriñ <i>ism.</i> İrin, cerahat, iltihap.
irin- Erinmek, tembelleşmek, vücuda yorgunluk çökmek, bıkmak, usanmak. (İH, TZ).	erin- <i>fl.</i> Erinmek, üşenmek, tembellik etmek.
irinli İrinli, cerahatli. (BV).	iriñdi <i>sft.</i> İrinli, iltihaplı.
isi- Isınmak. (Kİ, TZ).	ısı- <i>fl.</i> 1. Hava sıcaklığı artmak, ısınmak. 2. Vücut ısısı artmak, ateşi yükselmek, hararetlenmek.
islām <i>ar.</i> İslâm dini. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	islam <i>ism. ar.</i> İslâm.
ism <i>ar.</i> İsim, ad. (Gİ, GT).	esim <i>ism. ar.</i> Ad, isim.
isrāf İsrâf, gereksiz harcama. (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	ısırap <i>ism. ar.</i> İsrâf, savurganlık, tutumsuzluk. <i>Isırap kıluv</i> israf etmek.
issilik Sıcaklık. (CC).	issilik <i>ism.</i> Sıcaklık, havasızlık.
iş (eş, yeş) İş. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, MG, MS, TA, TZ).	is <i>ism.</i> 1. İş, uğraş, çalışma. 2. <i>mcz.</i> Dava. <i>İs jüzinde</i> sözde değil (çalışarak); <i>iske asuv</i> işe yaramak; <i>iske sāt</i> kolay gelsin; <i>isten şıgıv</i> kullanım dışı kalmak, işe yaramaz hâle gelmek; <i>isti jabuv</i> örtbas etmek, davayı kapatmak; <i>isi tü-süv</i> işi düşmek.
iş- (iç-) İçmek. (DM, KK, TZ).	iş- <i>fl.</i> 1. İçmek, yudumlamak. 2. Yemek yemek, yiyip içmek. <i>İşken ası boyına batpav</i> boğazından geçmemek, boğazına dizilmek; <i>işken ası jerge koyu</i> aşırı ilgi göstermek, saygısından dolayı fazla iltifat etmek.

işek (içeh) Bağırsak; iç organlar. (KK).	işek <i>ism.</i> 1. Bağırsak. 2. Tel (kopuz, dombıra vb.). <i>İşegi katkanşa küliiv</i> çok gülmek, uzun süre gülmek.
işkeri (içeri, içerü, içkeri, içkerü, içre, işeri) İçeri, iç. (DM, TZ).	işkeri <i>zrf.</i> İçeri, içeri doğru.
işle- İşlemek, yapmak, uğraşmak. (BV, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS, TA)O.	iste- <i>fl.</i> 1. Yapmak, ortaya koymak. 2. Çalışmak, hizmet etmek. <i>jakşılık istev</i> iyilik yapmak; <i>jumis istev</i> çalışmak; <i>tük istemev</i> hiçbir şey yapmamak.
it Köpek, it. (BM, CC, DM, GT, İM, KFT, Kİ, KK, MG, RH, TA). <i>İt balığı</i> kurbağa yavrusu. (İH). <i>İt burnu</i> yabanî gül. (İH). <i>İt çıpçukı</i> serçeye benzeyen bir kuş.	it <i>ism.</i> 1. İt, köpek. 2. Köpek yılı. 3. <i>mcz.</i> Alçak, rezil. <i>İt arba</i> yürümeye yeni başlayan çocukların kullandığı araba, yürüteç; <i>İt ölim</i> çok çekerek ölmek; <i>it aytaktav</i> köpeği kışkırtmak <i>it ävrege saluv</i> gereksiz yere yormak; <i>it boluv</i> horlanmak, küçük düşmek; <i>it candı</i> dayanıklı, yorulmayan sağlam; <i>it kör adam</i> çok çile çekmiş kimse; <i>it tumsığı ötpeytin</i> balta girmemiş orman.
itlik Etlik. (BV).	ettik <i>ism.</i> Et saklanan yer.
itsiz Etsiz. (BV).	etsiz <i>sft.</i> Zayıf, sıska.

Tablo 1 (devam)

ıye (eye) Sahip, malik. (BV, GT, İM, MG, TZ).	ıye <i>ism.</i> 1. İye, sahip, efendi. 2. Vali, yönetici. 3. <i>dn.</i> Yaradan, tanrı. ege <i>ism.</i> Sahip, iye, malik.
iygi (edgü, egü, eygü, eyi, eyü, igi, yiyi) İyi, güzel. (CC, TA).	iygi <i>sft.</i> 1. İyi, hayırlı. 2. İçten, samimî.
iygılık (edgölük, egilik, eygülik, eygölük) İyilik. (CC).	iygılık <i>ism.</i> 1. İyilik, hayırlı iş. 2. Baht, devlet.
iyin (igin, egin, eyin, yigin, yin) Kürek kemiğinin bulunduğu yer, insanın arka tarafı, sırt. (Kİ).	iyin <i>ism.</i> 1. Omuz. 2. Nehrin kıvrılarak aktığı yer. 3. <i>mcz.</i> Bir şeyin gidişatı, durumu. <i>İyin tiresüv</i> yan yana

	gelmek; <i>iyin kıandıruv</i> yumuşamamak; <i>iyininen dem aluv</i> nefes nefese kalmak.
iyir- (egir-, igir-, yir-) Eğirmek. (İM, TZ).	iyir- fl. 1. Eğirmek. 2. Hayvanları bir yere toplamak. 3. Aşık oyununda aşığı sallayıp atmak. 4. <i>mcz.</i> Konuşarak dikkatleri üzerine çekmek.
iyiske- (yeske-, yiske-) Koklamak.	iyiske- fl. Koklamak.
iyne (igine, igne, ignü, ine, yigne, yine) İğne. (TZ).	iyne ism. 1. İğne. 2. <i>tp.</i> Şırınga, enjektör. <i>İyne saluv</i> iğne vurmak; <i>inyemen kudedik kazğanday</i> iğne ile kuyu kazmak gibi, çok zor; <i>inyeniñ közinen ok ötkizgen</i> keskin nişancı.
iz İz, belirti. (BV, CC, İH, Kİ, MG, TZ).	iz ism. 1. İz, belirti. <i>Qaskırdıñ izi</i> kurdun izi. 2. Patika, yolak, keçi yolu. 3. <i>mcz.</i> Ekol, akım. 4. <i>mcz.</i> Belirti, alâmet, nişan, im. <i>İz kesüv</i> takip etmek, iz sürmek; <i>iz kıaldıruv</i> iz bırakmak; <i>izin basuv</i> izinden gitmek, devam ettirmek; <i>izin suvituv</i> habersiz gitmek; <i>izi suvimav</i> çok gecikmemek, arayı soğutmamak.
izde- (isde-, irde-, iste-, izle-, yizde-) İstemek, aramak, araştırmak. (CC, Gİ, GT, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, RH, TA).	izde- fl. 1. Aramak, bulmaya çalışmak. 2. Gereksinim duymak, ihtiyaç hissetmek. 3. Araştırmak, incelemek, öğrenmeye çalışmak. <i>Ol okuv izdep kıalağa keldi.</i> O okumak için şehre geldi. <i>İzdep saluv</i> arayıp sormak, sorup soruşturmak, <i>izdegenge surağan</i> tam istediği gibi.
izgü (edgü, egi, eygi, eygü, eyü, eyi, igi) İyi, güzel. (BV).	izgi sft. İyi, hayırlı, samimî, içten.

izgölük (edgölük, egilik, eygölük, eygölük, iygılık) İyilik. (BV).	izgilik <i>ism.</i> Samimiyet, iyilik.
izil- Ezilmek. (BV).	ezil- <i>fl.</i> 1. Ezilmek. 2. <i>mcz.</i> Kıvamında pişmek.
‘izzet <i>ar.</i> Değer, şeref, yücelik, ululuk. (BV, Gİ, GT, İM, KFT, MG, MS).	izet <i>ism. ar.</i> İzzet, nezaket, edep. <i>İzet körsetiiv</i> nezaket göstermek; <i>izet tutuv</i> saygı göstermek.
‘izzetsizlik <i>ar. tr.</i> Hürmetsizlik. (GT).	izetsizdik <i>ism.</i> Nezaketsizlik, edepsizlik.
K	
ka‘be <i>ar.</i> Kâbe. (BV, GT, İM, KF, MS).	kağba <i>ism. ar.</i> Kâbe.
ka‘ide <i>ar.</i> Kaide, usul. (GT).	kağıyda <i>ism. ar.</i> Kaide, kural.
kab (I) Kılıf, mahfaza. (İM). kab (II) Kabuk. (Kİ).	kap <i>ism.</i> 1. Çuval. 2. Kılıf. <i>Dombiraniñ kabı</i> dombıranın kılıfı. 3. <i>antm.</i> Zar, kabuk.
kaba (ğaba) Kaba, dağınık şey. (Kİ, KK). <i>Ğaba şakallu</i> sık sakallı, sakalı sık olan. (TA).	kaba <i>sft.</i> Kaba, kalın, gür, yoğun. <i>Ğaba sağal</i> kaba sakal.
kabağ (I) (kapağ) Kapak. (İH, İM).	kabağ (I) <i>ism.</i> 1. Göz kapağı. 2. <i>mcz.</i> İnsanın ruh hâli. <i>Ğabağı aşiluv</i> neşesi yerine cgelmek; <i>ğabağı jibimev</i> hoşnut olmamak, memnun olmamak; <i>ğabağı katıñkı</i> asık yüzlü, çatık kaşlı; <i>ğabağınan qar javuv</i> sinirlenmek, hiddetlenmek, sinir küpü olmak; <i>ğabağın aşpav</i> yüz vermemek; <i>ğabağın qarş jabuv</i> küplere binmek, çok sinirlenmek; <i>ğabağ kağuv</i> kaş göz etmek, ima etmek.
kabağ (II) Kabak (sebze). (BV, CC, İM, KK, MS, TA, TZ).	kabağ (II) <i>ism. btk.</i> 1. Kabak. 2. Su kabağından yapılan kap.
kaban Yaban domuzu. (CC, DM).	kaban <i>ism.</i> 1. Yaban dommuzu, erkek domuz. 2. <i>mcz.</i> Acımasız, canî

ķabar- Kabarmak. (İH, Kİ, TZ).	ķabar- <i>fl.</i> 1. Kabarmak, ŐiŐmek, bűyűmek. 2. Rengi atmak, bozulmak. 3. <i>mcz.</i> Kızmak, sinirlenmek, űfkelenmek.
ķabıķ (ķabuķ, ķabuę) Kabuk, aęaķ kabuğu. (BM).	ķabıķ <i>ism.</i> Kabuk, zar.
ķabilan (ķablan, ķaflan, ķaplan, ķoblan) Kaplan, panter. (BV).	ķabilan <i>ism.</i> 1. Kaplan. 2. <i>mcz. Őft.</i> Cesur, yűrekli.
ķabıręa (ķaburęa) Kaburęa. (DM).	ķabıręa (I) <i>ism.</i> 1. Kaburęa kemięi. 2. <i>mcz.</i> Bir Őeyin yan tarafları. <i>ķabıręadan ķan keŐűv</i> kendini amansız bir savaŐın iķinde bulmak; <i>ķabıręańmen keńes</i> dűŐűn, taŐın; <i>ķairęası ķayısuv</i> eziyet, ızdırap ķekmek. ķabıręa (II) <i>ism.</i> Duvar. <i>ķabıręa gazetesi</i> duvar gazetesi; <i>ķabıręa saęatı</i> duvar saati; <i>ķabıręasın kűterűv</i> kaba inŐaati tamamlamak.
ķabil <i>ar.</i> Kabul eden, alan. (GT).	ķabil <i>ism. ar.</i> Bir Őeyeye isteyerek veya istemeyerek razı olma. <i>ķabil aluv</i> kabul etmek, anlaşmak; <i>ķabil bolsın</i> kabul olsun.

Tablo 1 (devam)

ķabr <i>ar.</i> Kabir, mezar. (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	ķabir <i>ism. ar.</i> Kabir, mezar.
ķabtal At eęerinin iki yan űrtűleri. (İH).	ķaptal (I) <i>ism.</i> 1. Daę yamacı, eteęi. 2. Hayvanın bűęűrű. 3. <i>mcz.</i> Bir Őeyin iki yanı, tarafı. <i>Joldıń eki ķaptalında</i> yolun iki yanında, iki tarafında. ķaptal (II) <i>ism.</i> Eęerin atın bűęrűnű acıtmaması iķin iki yanına koyulan destekler.

	ķaptal (III) <i>sft.</i> Bol dikilmiş, geniş, rahat olan (elbise).
ķada- Çivilemek, mıhlamak; bağlamak. (CC).	ķada- <i>fl.</i> 1. Çakmak, dikmek. 2. Batırmak, saplamak. 3. Madalya takmak. 4. Düğme dikmek. 5. Bir noktaya bakılmak, gözünü alamamak. <i>Közin ķadav</i> gözünü alamamak.
ķadar <i>ar.</i> Kadar, ölçüsünde. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS, RH).	ķadar <i>ism. ar.</i> İmkân, fırsat, kadar.
ķadav (ħadaķ) 1. Çivi, mih, çengel. (CC). 2. Kanbur, tümsek. (CC).	ķadav <i>ism.</i> Sütun, kolon, destek.
ķādī <i>ar.</i> Kadı, hâkim. (Gİ, GT, İM, KFT).	ķazı <i>ism. ar. esk.</i> 1. Hâkim, kadı. <i>Ķazıġa jüġinüv</i> kadıya başvurmak. 2. <i>mcz.</i> Hakem, arabulucu. 3. <i>spr.</i> Jüri.
ķadīm <i>ar.</i> Eski. (Kİ).	ķadim <i>sft. ar.</i> 1. Arap yazısıyla yazılmış. 2. Önceki, evvelki, kadim.
ķadir <i>ar.</i> Kudretli, kadir, her şeye gücü yeter. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG). ķadr (I) <i>ar.</i> Kur'anıkerim'in inmeye başladığı Ramazan ayının 27. gecesi, Kadir gecesi. (İM). ķadr (II) <i>ar.</i> Değer, kıymet. (Gİ, GT).	ķadir <i>ism. ar.</i> Hürmet, saygı, kadir, değer. <i>Ķadir tüni</i> Kadir Gecesi; <i>ķadir tutuv</i> saygı göstermek, değer vermek; <i>ķadiri artuv</i> önemi, değeri, itibarı artmak; <i>ķadiri ketüv</i> itibarını kaybetmek, değeri düşmek; <i>ķadiri ötüv</i> kaybedilince bir şeyin değerini anlamak, önemini farketmek.
ķâfir (ġavır, ġavur) <i>ar.</i> Kâfir, Allah'ı inkâr eden. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MS).	ķâpir <i>ism. ar.</i> Kâfir.
ķâfirlik <i>ar. tr.</i> Allah'a inanmama. (İM).	ķâpirlik <i>ism.</i> 1. Kâfirlik, dinsizlik. 2. <i>mcz.</i> Alçaklık, namussuzluk.
ķāġıt (ķāġıd) <i>far.</i> Kâġıt. (CC, TA).	ķāġaz <i>ism. far.</i> Kâġıt, yaprak, sayfa. 2. <i>mcz.</i> Yayın (dergi, gazete, kitap): <i>Ol aldındaġı ķāġazġa ŐukŐiya ķaraydı.</i>

	O, önündeki yazıya eğilmiş bakıyor. 3. <i>mcz.</i> Belge, doküman. 4. Kâğıt mamülü (kâğıttan yapılmış). <i>Kağazğa túsirüv</i> yazıya geçirmek; <i>Kağaz karav</i> kitap okumak.
kağ- (I) (kağı-) Vurmak, kapıyı çalmak. (GT, KI). kağ- (II) Kakmak, dürtmek. (İH, KFT).	kağ- <i>fl.</i> 1. Çakmak: <i>Şege kağıt</i> çivi çaktı. 2. (kapıyı) Vurmak, tıklatmak; <i>esikti kağıt</i> kapıyı çaldı. 3. Silkmek, çırpma. 4. Sallamak, sarsmak; <i>alma kağıt</i> elma ağacını salladı. 5. Kırmak, koparmak; <i>müyizin kağıt</i> boynuzunu kırdı. 6. (araba) Çarpma. 7. <i>mcz.</i> Çalmak, yürütmek. 8. Mahrum bırakmak; <i>kağıp saluv</i> kafaya dikmek, içmek.
kağ (I) Kurumuş, kuruyan her şey. (BM, İH, TZ). <i>Kağ et</i> uzun dilimler hâlinde kesilip ateşte veya güneşte kurutulmuş, pişirilmiş et. (BM).	kağ (II) <i>ism.</i> Kurutulmuş meyve, kak. <i>Almaniñ kağı</i> elma kurusu, kakı.
kağ (II) Taş üzerinde olan ve su toplayan göz gibi çukur. (KI).	kağ (I) <i>ism.</i> Su birikintisi, kak.
kağır- (kağır-) 1. Hah diye genizden kanrığı çıkarıp tükürmek. (İH, TZ). 2. Hafifçe öksürüp sesini düzeltmek. (CC).	kağır- <i>fl.</i> Balgam çıkarmak.
kağla- Kurutmak. (İH, TZ).	kağta- <i>fl.</i> Ateşte kızartmak, pişirmek. 2. (et, balık, meyve vs.) Kurutmak. 3. Ateşte ısınmak.
kal- Kalmak, durmak. (BM, BV, CC, GT, İM, KK, KF, KFT, MG, MS, TA, İN, RH, TZ).	kal- <i>fl.</i> 1. Kalmak. 2. Belirtilen miktarda bulunmak. <i>Jüz tengem kaldı</i> yüz tengem kaldı. 3. Geç kalmak, gecikmek. 4. Geri kalmak; <i>bizden biraz artta kalıp koydı</i> bizden biraz geride kaldı.

	5. <i>mcz.</i> Yardımcı fiil olarak kullanılır. <i>Avırıp kaluv hastalanmak; keşigip kaluv gecikmek; oylanıp kaluv düşünmek; uyıktan kaluv uyuya kalmak.</i>
kal'a (kalaa) <i>ar.</i> Kale. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, KK, MG, TA).	kala <i>ism. ar.</i> Şehir, kent.
kalaş Yufka, çörek. (TZ).	kalaş <i>ism.</i> Yuvarlak, ortası delik olarak pişirilen ekmek.
kalbur Kalbur, iri gözlü elek. (TZ).	kalbur (I) <i>ism. ar.</i> Elek, kalbur. kalbur (II) <i>ism. ar.</i> Konserve kutusu.
kalburla- Kalburla elemek. (TZ).	kalburla- <i>fl.</i> Elemek, kalburdan geçirmek, kalburlamak.
kaldır- (kaldur-) Kaldırmak. (Gİ, KF, KK, TZ).	kaldır- <i>fl.</i> 1. Bırakmak, kalmasını sağlamak; <i>Däpterimdi üyde kaldırdım.</i> Defterimi evde bıraktım. 2. Saklamak, arttırmak.
kalem <i>ar.</i> Kalem. (CC, GT, İM, İN, KFT, KK).	kalam <i>ism. ar.</i> Kalem. <i>Qalam kas</i> kalem kaş; <i>Qalam tartuv</i> yazı yazmak; <i>kalami jüyrık</i> kalemi güçlü.
kalender <i>far.</i> Dünyayı umursamayıp derviş gibi yaşayan kimse. (GT).	kalendar <i>ism. far.</i> Derviş, kalender, rind.

Tablo 1 (devam)

kalı (halı) <i>far.</i> Halı. (DM, TZ).	kalı <i>sft. far.</i> Değerli ve tüylü (halı), kalın tüylü (şal).
kalıb <i>ar.</i> Herhangi bir şeye muayyen bir şekil vermek için kullanılan ve o biçimi taşıyan vasıta, kalıp. (CC).	kalıp <i>ism. ar.</i> 1. Kalıp. 2. <i>esk.</i> Ayakkabı, çizme dikmek için kullanılan araç. 3. (<i>kalpı</i>) <i>mcz.</i> Durum, vaziyet, tutum. <i>Qalpına kelüv</i> eski hâline dönmek.
kalıñ (I) (kalın) Kalın. (BV, CC, İM, MG). kalın (III) Sıkı. (CC).	kalıñ (I) <i>sft.</i> 1. Uzunluk ya da genişlik dışında üçüncü boyutu çok olan, ince karşıtı, kalın. 2. Çok, sayıca fazla. <i>Qalın kol</i> kalabalık asker. 3. Seyrek

	olmayan, sık, yoğun. 4. <i>mcz.</i> Gür, bol, verimli; <i>kalın şaş</i> gür saç; <i>kalın orman</i> gür orman.
kalın (II) Çeyiz. (TA, TZ).	kalıñ (II) <i>ism.</i> Gelin olacak kıza verilen para veya armağan, kalın. <i>Kalıñ mal</i> başlık parası.
kalıñlık Kalınlık. (İM).	kalıñdıq <i>ism.</i> 1. Kalınlık. 2. Çokluk, bolluk. 3. Sıklık, yoğunluk.
kalқан Kalkan. (CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	kalқан (I) <i>ism. esk.</i> Kalkan. <i>Kalқан boluv</i> korumak, siper olamak. kalқан (II) <i>ism.</i> At arbasının yükünün düşmemesi için kullanılan kasa.
kalkı- 1. (Balık için) Batıp çıkmak, oynamak. (İH). 2. Hoplamak, zıplamak. (İH).	kalkı- <i>fl.</i> 1. Su yüzünde durmak, batmamak, bata çıka yüzmek. 2. Havada süzülme. 3. Ayırmak; <i>sorpanıñ betin kalkıp, Ahmetke koydı.</i> Çorbanın yağını ayırıp Ahmet'e verdi.
kama- Yummak, kapamak. (İH).	kama- <i>fl.</i> 1. Sarmak, muhasara etmek. 2. Hayvanları ahıra kapatmak. 3. Tevkif etmek, tutuklamak, hapse atmak.
kamçıla- Kamçulamak, kamçıyla dövmek, sürmek. (MG, İN).	kamşıla- <i>fl.</i> 1. Kamçulamak, vurmak. 2. <i>mcz.</i> İsteklendirmek, özendirmek, teşvik etmek.
kamış (hamış) Kamış, şeker kamışı, sazlık, sap. (CC).	kamıs <i>ism.</i> Kamış.
kâmil <i>ar.</i> Kâmil, olgun. (BV, GT, İM, KFT, MG).	kâmil <i>zrf ar.</i> 1. Hakikât, gerçek, kâmil. 2. Tamamen, bütünüyle. <i>Kâmil senüv</i> tamamen, şüphesiz inanmak.
kamşı (kamçı) Kamçı. (KK).	kamşı <i>ism.</i> Kamçı, kırbaç. <i>Kamşı boyı</i> kamçının uzunluğu kadar; <i>kamşı boluv</i> bir şeye sebep olmak; <i>kamşı jev</i> dayak yemek; <i>kamşınıñ astına aluv</i>

	kamçılmak; <i>kaşşı oynatuv</i> korkutmak, döver gibi yapmak.
kan- Doymak, kanmak. (Kİ).	kan- <i>fl.</i> 1. Kanmak, susuzluğunu gidermek. 2. <i>mcz.</i> Kanaat etmek, yetinmek. <i>Ângimesine kandı</i> konuşmasından memnun kaldı. 3. Bir şeyi detayları ile öğrenmek, olaya vakıf olmak.
kan Kan, vücuttaki renkli sıvı. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). <i>Kan kör-</i> kadınlar âdet kanı görmek. (İM).	kan <i>ism.</i> 1. Kan. 2. Soy, sülâle. <i>Kan berüv</i> kan vermek; <i>kan kuyu</i> hastaya kan vermek; <i>kan kısmı</i> tansiyon; <i>kan tamirları</i> kan damarları; <i>kanı tasuv</i> tansiyonu yükselmek; <i>kan jutuv</i> içi kan ağlamak; <i>kan kıluv</i> kana boyamak; <i>kan tögüv</i> canını feda etmek; <i>kanı buzık</i> kanı bozuk; <i>kanı bir</i> kanı bir; <i>kanı kaynav</i> sinirlenmek, öfkelenmek; <i>kanı moynında ketüv</i> günahkâr olmak; <i>kanına tartuv</i> taraf tutmak, akrabalarını desteklemek; <i>kanın suvday</i> ağızuv kırmak, öldürmek, su gibi kan akıtmak.
kana- Kanamak. (BV, Gİ, Kİ, TZ).	kana- (I) <i>fl.</i> Kanamak: <i>Murnı kanadı</i> burnu kanadı. kana- (II) <i>fl.</i> Sömürmek, kanını emmek. <i>Eñbegin kanav</i> emeğini sömürmek.
kanā‘at <i>ar.</i> Bir şeyi yeterli bulup fazlasını istememek. (Gİ, GT, İM).	kanāgat <i>ism. ar.</i> Kanaat, tatmin olmak, azla yetinme.
kanat (hanat) Kanat. (BM, DM, Gİ, GT, İM, Kİ, TA, TZ).	kanat (I) <i>ism.</i> 1. Kanat. 2. Uçak kanadı. 3. Balığın yüzgeçleri. 4. Futbol, hentbol vb. takım oyunlarında hücum hattının sağ ve sol uçları. 5. <i>mcz.</i> Dayanak, destek. <i>Kanat baylap uşuv</i> hızla, çabucak ulaşmak; <i>Kanat berüv</i>

	cesaretlendirmek, desteklemek; <i>Ƙanat jayu</i> a) gelişmek, büyüme. b) yayılmak, dağılmak. <i>Ƙanatu Ƙayırlıluv</i> çaresi tükenmek. Ƙanat (II) <i>ism.</i> Çadırın on iki kanadından her biri.
Ƙanat- Kanatmak. (MG).	Ƙanat- <i>fl. etng.</i> Kanatmak, kan akıtmak. <i>tıŝƘan murnın Ƙanatpav</i> misafirleri gereğince ağırlamamak.
Ƙançık (ƘançuƘ) Dişi köpek. (CC, TA, TZ).	Ƙanşık <i>ism.</i> 1. Kancık, dişi köpek. 2. <i>mcz.</i> Kadınlar için söylenen küfür sözü, hakaret ifadesi.
Ƙanda Nerede. (BM, GT, KFT, MS).	Ƙayda <i>zmr.</i> Soru zamiri, nerede, nereye: <i>Ƙayda barasın?</i> Nereye gidiyorsun? <i>Ƙayda jürsin?</i> Nerelerdesin? <i>Onday bolmaƘ Ƙayda!</i> Onun gibi olmak nerede!
Ƙandala Tahtakurusu, beşik biti. (CC, DM, İM, TA, TZ).	Ƙandala <i>ism.</i> 1. Tahtakurusu. 2. Çiçek biti.
Ƙandır- (Ƙandır-) Doyurmak, kandırmak. (TZ).	Ƙandır- <i>fl.</i> (su vb.) Doyurmak, kandırmak.

Tablo 1 (devam)

Ƙanlı Kanlı. (CC).	Ƙandı <i>sft.</i> Kanlı, kan bulaşmış. <i>Ƙandı köylek cephe arkadaşı, savaş yoldaşı; Ƙandı Ƙol</i> eli kanlı.
ƘanlıƘ Hanlık, krallık. (CC).	ƘandıƘ <i>ism.</i> 1. Hanlık. 2. Hanın egemenliğindeki ülke. <i>Ƙazak ƘandıƘı</i> Kazak Hanlığı; <i>ƘandıƘ Ƙuruv</i> hanlık kurmak.
Ƙap (Ƙap, Ƙab) 1. Kap, kap kacak. (Gİ, KF, KFT). 2. (Ƙab) Kılıf, muhafaza. (İM). 3. (Ƙab) Kabuk. (Kİ).	Ƙap <i>ism.</i> 1. Çuval. 2. Kılıf. <i>Dombıranıñ Ƙabı</i> dombıranın kılıfı.
Ƙap- (Ƙab-; BM, KK, TA.) Kapmak, almak. (GT, İM, İN, Kİ, MG, TZ).	Ƙap- <i>fl.</i> (köpek) Isırmak, dalamak. <i>İt Ƙaptı</i> köpek ısırıldı. 2. (balık) Oltanın

	ucundaki yemi yemek. 3. <i>mcz.</i> (koku) Sinmek.
kapak Göz kapağı. (Kİ, TZ).	kabağ (I) <i>ism.</i> 1. Göz kapağı. 2. <i>mcz.</i> İnsanın ruh hâli. <i>Ķabağı aşıluv</i> neşesi yerine cgelmek; <i>ķabağı jibimev</i> hoşnut olmamak, memnun olmamak; <i>ķabağı ķatıñķı</i> asık yüzlü, çatık kaşlı; <i>ķabağınan ķar javuv</i> sinirlenmek, hiddetlenmek, sinir küpü olmak; <i>ķabağın aşıpav</i> yüz vermemek; <i>ķabağın ķars jabuv</i> küplere binmek, çok sinirlenmek; <i>ķabağ ķağuv</i> kaş göz etmek, ima etmek.
ķapan Tuzak. (İH).	ķakpan <i>ism.</i> 1. Kapan, tuzak. 2. <i>mcz.</i> Kandırma, dolandırma, hile. <i>Ķakpanğa tüsiv</i> tuzağa düşmek; <i>ķakpan ķuruv</i> tuzak kurmak.
ķapçuk (ķabçuk) Para kesesi. (BV, İM).	ķapşıķ <i>ism.</i> Ufak çuval.
ķapla- (ķabla-) Kaplamak, içince almak. (MS).	ķapta- <i>fl.</i> 1. Bir kabın, bir çuvalın içine almak. 2. Kaplamak.
ķarpuz (ķarbūs, ķarbuş) (<ħarbūz) Karpuz. (KF, Kİ, TZ).	ķarbız <i>ism.</i> Karpuz. <i>Pisken ķarbız</i> olgun karpuz.
ķar Kar. (BV, CC, DM, GT, İM, Kİ, KK, TA, TZ).	ķar <i>ism.</i> Kar. <i>Ķar tösenip, muz jastanuv</i> zorluklara göğüs germek, katlanmak.
ķara Kara, siyah. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İH, İM, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). <i>Ķara etmek</i> bir tür peynirli börek. (BM). <i>Ķara etmek</i> siyah ekmek. (Kİ). <i>Ķara iv</i> çadır. (İM). <i>Ķara ķurut</i> kara peynir, bir cins kuru peynir. (BM, Kİ). <i>Ķara taş</i> Haceriesved. (İM). <i>Ķara teyin</i> gri sincap. (CC). <i>Ķara yağı</i> intikamcı, korkunç	ķara (I) <i>sft.</i> 1. Kara, siyah. 2. Siyah renkte olan. 3. Bir şeyin gölgesi, karartısı. 4. <i>etng.</i> Yas tutarken örtülen siyah örtü; <i>Ķatındar basınan ķarasın almay bir jil boyı joktaytın.</i> Kadınlar karalar bağlayıp bir yıl yas tutardı. 5. Avamdan olan, halktan biri; <i>Ķara burış</i> karabiber; <i>ķara şıbin</i> karasinek; <i>ķara altın</i> a) taş kömürü b) petrol;

<p>düşman. (İH). <i>Qara yağız</i> (<i>qara yağız</i>, <i>qara yavuz</i>) esmer, kara yağız. (İH, KFT, Kİ, KK, TA). <i>Qara yarmaq</i> (<i>qara yarmuq</i>) bakırdan yapılan siyah renkli madenî para. (BM, DM).</p>	<p><i>qara aspandı töndirüv</i> (<i>javdıruv</i>) kıyameti koparmak; <i>qara bası</i> tek başına, yalnız; <i>qara basıp küyittev</i> sadece kendisini düşünmek; <i>qara bavır</i> taş yürekli, merhametsiz; <i>qara bet</i> yüz karası; <i>qara buqara</i> (<i>halıq</i>) sıradan emekçi, işçi kesim; <i>qara domalaq</i> tombul (çocuk); <i>qara dürsinge basuv</i> kabalık, zorbalık yapmak; <i>qara jañbır</i>, (<i>javın</i>, <i>noser</i>) uzun süre devam eden yağmur; <i>qara jayav</i> a) yaya b) fakir; <i>qara jer boluv</i> utancından yerin dibine geçmek; <i>qara jerge qaratuv</i> yüzünü yer baktırmak, utandırmak; <i>qara jumıs</i> beden gücü ile yapılan iş; <i>qara kiyü</i> yas tutmak, karalar bağlamak; <i>qara küye jağuv</i> iftira etmek, kara çalmak; <i>qara qazaniñ</i> (<i>sarı balanıñ</i>) <i>kamu</i> çoluk çocuğun rızkı, geçim derdi; <i>qara niyet</i> (<i>peyil</i>) art niyet; <i>qara sorpa boluv</i> çok terlemek, yorulmak; <i>qara söz</i> a) sıradan, edebi olmayan söz b) düz yazı, nesir; <i>qara suvıq</i> kuru, sert soğuk, ayaz; <i>qarası batuv</i> gözden kaybolmak; <i>qara tas</i> a) cimri, cömert olmayan b) acımasız, taş yürekli; <i>qara tünek</i> a) zifirî karanlık, kapkaranlık b) kara gün; <i>qara tizim</i> kara liste; <i>qara şañıraq</i> baba ocağı.</p> <p>qara (II) <i>ism.</i> Büyükbaş hayvanların genel adı.</p>
<p>qaraq 1. Göz bebeği. (TZ). 2. Gözün karası. (Kİ).</p>	<p>qaraq <i>ism.</i> Gözün karası.</p>

ķaraķçı Dilenci. (CC).	ķaraķşı <i>ism.</i> Yağmacı, yol kesen, haydut, eşkıya.
ķaraķuş Kartal, tavşancıl. (BM, DM, KK, TA).	ķaraķus <i>ism.</i> <i>hyvn.</i> Çaylak, karakuş.
ķaralık Karalık. (CC, RH).	ķaralık <i>ism.</i> 1. Karalık, siyahlık. 2. <i>mcz.</i> Art niyetlilik, kötülük.
ķarāmāt <i>ar.</i> Kerametler. (GT).	ķeremet <i>sft. ar.</i> Harika, muhteşem, hari-kulâde, olağanüstü. <i>Keremet boluv</i> harika, muhteşem olmak.
ķarañğı (ķarağılık, ķarağılık, ķarağı, ķarañğı, ķarañguluk, ķaranı, ķarañu) Karanlık. (CC, TZ).	ķarañğı <i>sft.</i> 1. Karanlık, loşluk. 2. <i>mcz.</i> Belirsiz, şüpheli, kuşku. 3. <i>mcz.</i> Cahil, bilgisiz. <i>Ķarañğı ħalık</i> cahil halk; <i>suv ķarañğı</i> a) kör, âmâ b) kara cahil; <i>jeti ķarañğı tünde</i> zifirî karanlık gece.
ķardaşlık Kardeşlik. (KFT).	ķarındastık <i>ism.</i> 1. Kız kardeşlik. 2. <i>esk.</i> Hısımlık, akrabalık, kardeşlik.
ķarğa- (ķara-) Lânetlemek, beddua etmek. (CC, İH, Kİ).	ķarğa- <i>fl.</i> Lânet etmek, ilenmek, beddua etmek, lânet okumak.
ķarğa Karga, kuzgun. (BM, DM, İM, İN, Kİ, KK, TA, TZ).	ķarğa <i>ism.</i> Karga. <i>Ķarğa adım jer</i> bir adımlık yer.

Tablo 1 (devam)

ķarğış (ķarış) Kargış, kötü dua, beddua. (DM, KK, TZ).	ķarğıs <i>ism.</i> Kargış, beddua, lânet, telin, ilenç.
ķarğışla- Beddua etmek, lanetlemek. (DM).	ķarğısta- <i>fl.</i> Beddua etmek, kargışlamak, lânetlemek, kargımak.
ķarı (I) Yaşlı. (CC, GT, İM, Kİ, MG, TZ).	ķäri <i>sft.</i> 1. Yaşlı, ihtiyar. 2. Kadim, ezeli. 3. <i>mcz.</i> Alışılâgelen, alışılmış. <i>Ķäri ķulak</i> çok şey yaşamış, görmüş, geçirmiş kişi.
ķarı (II) 1. Dirsek kemiğı. (CC). 2. Kol. (TA).	ķarı <i>ism.</i> Kolun dirsekten omuza kadar olan kısmı.
ķarı- (ķar-) Yaşlanmak, ihtiyarlamak. (BM, CC, GT, TZ).	ķarı- <i>fl.</i> Kocamak, ihtiyarlamak.

karılık İhtiyarlık, yaşlılık. (GT).	kârilik <i>ism.</i> Yaşlılık, ihtiyarlık.
karın Karın. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	karın <i>ism.</i> 1. Karın, mide. 2. Yağ muhafaza etme kabı olarak kullanılan inek yahut koyun karnı (iškembesi), tulum. <i>Bir karın may</i> bir tutum yağ; <i>karını aşuv</i> karnı acıkmak; <i>karını kabaktay</i> karnı davul gibi; <i>karın uykusu</i> bebeklerin dünyaya geldikten sonraki ilk uykusu.
karındaş (karandaş, kardeş) Kardeş, erkek kardeş. (BM, BV, CC, GT, İM, Kİ, MG, TA, TZ).	karındaş <i>ism.</i> 1. Küçük kız kardeş. 2. Yaşça büyük erkeklerin bayanlara kullandıkları hitap, bacı. 3. <i>esk.</i> Ak-raba, hısım, kardeş.
karış Karış, başparmak ile serçe parmak arasındaki açıklık. (BM, İN, İN, Kİ, KK, TA, TZ).	karış <i>ism.</i> Parmaklar birbirinden uzak duracak biçimde gergin duran elde, başparmak ve serçe parmakların uçları arasındaki açıklık, karış. <i>Karış at-tam şıkpav</i> hiçbir yere gitmemek, bir adım bile atmamak; <i>Karış jer</i> çok yakın yer, bir adımlık yer; <i>Karış süyem</i> bir karış.
karlağaş (karlağaç, karlağuç, karlağaş, karlavuş, kırlağaç, kırlağuç) Kırlangıç. (TZ).	karlığaş <i>ism.</i> Kırlangıç. <i>Karlığaş uyası</i> Kırlangıç yuvası.
karmağ Olta iğnesi, örgü tığı. (TZ).	karmağ <i>ism.</i> Olta. <i>Karmağına tüsüv</i> tuzacağına düşmek.
karşak 1. Bozkır tilkisi, karsak ve derisi; post, kürk. (CC). 2. Çakal. (TZ).	karşak <i>ism.</i> Köpekgillerden, soluk kah-verengi, karnı beyaz tüylü, kısa kulaklı, postundan kürk yapılan bir memeli türü, karsak.
karşı (karş, karşı) Karşı. (CC, GT, KK).	karşı <i>zıf.</i> 1. Bir şeyin karşı tarafı. 2. Karşı karşıya, yüz yüze.

karşıla- (karşula-) Karşılama. (TZ).	karşıla- <i>fl.</i> 1. Karşılama, bekleme. 2. Ateşe tutmak.
karşılaş- Karşılaşma. (KFT).	karşılaş- <i>fl.</i> Karşı çıkmak, direnme, mukavemet gösterme, karşı durma.
kart (kartay) Kart, yaşlı. (CC, TZ).	kart (kariya) <i>ism.</i> İhtiyar, yaşlı.
kasartka (kasartkı) Kertenkele. (CC).	kesirtke <i>ism.</i> Kertenkele.
kaşı- (kaçı-, kaşa-, kaşı-) Kaşımak. (TZ).	kaşı- <i>fl.</i> Vücudun kaşınan bölgesini tırnakla ovma, kaşımak.
kaç- (kaç-) Kaçmak. (DM, TZ).	kaç- <i>fl.</i> 1. Kaçmak. 2. Bir şeyi yapmak istememe, kaytarma. 3. <i>mcz.</i> Ortadan kaybolma. <i>Kaşa jöneliv</i> kaçırma.
kaş Kaş. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	kaş <i>ism.</i> Kaş. <i>Kaş kağıt sütte</i> çabucak, kaşla göz arsında; <i>kaş karayı</i> karanlık çökmek.
kaşan (haşan, haşan, kaçan) Ne zaman, ne vakit, vakta ki. (KK).	kaşan <i>zmr.</i> Ne zaman. <i>Kaşan da bolsa</i> ne zaman olursa olsun.
kaşık (kaşuk) Kaşık. (DM).	kaşık <i>ism.</i> Kaşık. <i>Şay kaşık</i> çay kaşığı; <i>as kaşık</i> çorba kaşığı; <i>ağaç kaşık</i> tahta kaşık; <i>kaşık basında</i> kaşık kadar küçücük; <i>kaşık kanı kalğansa</i> son nefesine kadar.
kaşın- (kaçın-) Kaşınma. (RH).	kaşın- <i>fl.</i> Kaşınma.
kaşka Atın alındaki beyazlık. (Kİ, TZ).	kaşka <i>sft.</i> Bazı hayvanların alınlarında bulunan beyaz leke, sakar, akıtma. <i>Kaşka bas</i> kel; <i>kaşka tis</i> ön dişler.
kat (I) (katı) Kat, huzur. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	kat <i>sft.</i> Kat, tabaka, katman. <i>Jeti kat jer astında</i> yedi kat yerin altında.
kat (II) Kat, tabaka. (CC, İM, Kİ).	
kat- (I) 1. İlâve etmek, katma. (BV, GT, İM, Kİ, RH, TZ). 2. Karmak, katma, karıştırmak. (RH, TZ).	kat- (III) <i>fl.</i> Sulu yemeklere süt veya yoğurt katma.

kat- (II) Katılaşmak, katı olmak. (İH, TZ).	kat- (I) <i>fl.</i> 1. Katılaşmak. 2. <i>mcz.</i> Kalıplaşmak, değişmemek. 3. Kımıldamak, hareket etmemek. kat- (II) <i>fl.</i> Donmak, buz tutmak. <i>Suv katuv</i> (su) buz tutmak.
kaşar (kaşşar, kışar) <i>ar.</i> Deve kervanı, birbiri ardına sıralanan hayvan dizisi. (KFT).	kaşar (I) <i>ism. ar.</i> 1. Sıra, dizi, katar. <i>Al-dıngı kaşarda otır</i> ön sırada oturuyor. 2. Yanında, sırasında. 3. Belli bir grubun, organizasyonun üyesi. 4. <i>mcz.</i> Yaşıt, akran, denk; <i>Kařarıñnan kem kalma</i> yaşıtlarından geri kalma; <i>kaşarğa koşuluv</i> a) adam olmak b) uygulamaya konulmak. kaşar (II) <i>zrf.</i> Birlikte, beraber; <i>Oķuvdı kaşar bitirdi</i> okulu birlikte bitirdiler.
kaşarla- <i>ar. tr.</i> Katar katar dizmek. (İH).	kaşarla- <i>fl.</i> Sıralamak, dizmek.
katır Katır. (BV, BM, CC, DM, İM, KFT, Kİ, KK).	kaşır <i>ism.</i> Katır.

Tablo 1 (devam)

katla- Yuvarlanmak. (MG).	katla- <i>fl.</i> 1. Katlamak, kat kat etmek. 2. <i>mcz.</i> Listelemek, liste liste yapmak, listeye kaydetmek.
kaşlan- Sabır ve tahammül etmek. (Kİ).	kaştan- <i>fl.</i> Katlanmak.
katolik <i>hr.</i> Katolik. (CC).	katolik <i>yun. dn.</i> Katolik, Katolik mezhebine mensup.
kaçtı (I) (kaçtı, kaştığ) Katı, sağlam. (CC, GT, Kİ).	kaçtı (I) <i>sft.</i> 1. Sert, katı. 2. <i>mcz.</i> Yüksek, gür (ses). 3. <i>mcz.</i> Soğukkanlı, güçlü. 4. <i>mcz.</i> Cimri, pinti, hasis.
kaçtı (II) (kaçtı, kaştığ) Çok, aşırı, fazla. (GT).	kaçtı (II) <i>zrf.</i> 1. Çok, pek, fazla. 2. Var gücüyle, elinden geldiğince. 3. Hiçbir şey hissetmemek; <i>Kaçtı uyıştıadı</i> ölü

	gibi uyudu; <i>ğattı aytuv</i> ağır konuşmak; <i>ğattı batuv</i> etkilenmek, dokunmak; <i>ğattı ketüv</i> sinirlenmek, hiddetlenmek.
ğattılığ Katılık, sertlik. (GT).	ğattılığ <i>ism.</i> 1. Sağlamlık, dayanıklılık. <i>Jeldin ğattılığ</i> rüzğârın şiddeti. 2. <i>mcz.</i> Şiddetlilik, hızlılık. 3. <i>mcz.</i> Sertlik, katılık. 4. <i>mcz.</i> Sesin yükselmesi. 5. <i>mcz.</i> Cimrilik, pintilik. <i>Ğattılığ jasav</i> cimrilik yapmak.
ğav (ğov) Kav, çakmak taşı. (DM, GT, Kİ, TA).	ğuv <i>sft.</i> Kav türü mantarlardan kurutularak elde edilen, çabuk tutuşan, süngerimsi madde, kav.
ğavm <i>ar.</i> Kavim, millet ahali. (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	ğavım <i>ism. ar.</i> 1. Topluluk, grup. 2. <i>sft.</i> Çok, bir dizi.
ğavşur- Dürüp bükme. (İH).	ğavşır- <i>fl.</i> 1. Elbiseyi giydikten sonra iki yanını birbirine kavuşturmak. 2. <i>mcz.</i> Sıkıştırmak, zorlamak. 3. <i>mcz.</i> (yaş) Aşmak, devirmek. 4. Kucaklamak. <i>Ğavşıra ğuşağtav</i> sıkıca kucaklamak.
ğavun (ğuvun, ğovun) Kavun. (CC).	ğavın <i>ism.</i> Kavun.
ğavunluğ Kavun, karpuz tarlası. (GT).	ğavunluğ <i>ism.</i> Kavun ekmek için ayrılan yer.
ğavur- (ğovur-) Et vb. kavurmak, kızartmak. (BM, Kİ, TA).	ğavır- <i>fl.</i> 1. Kavurmak. 2. Kızartmak. 3. <i>mcz.</i> (güneş) Yakıp kavurmak. 4. <i>mcz.</i> İki ayağını bir pabuca sokmak, sıkıştırmak.
ğavursın Kuş tüyü sapı, tüy kalemi. (CC).	ğavırsın <i>ism.</i> Kuş teleği, kuş tüyü. <i>Ğavırsını ğatpağan</i> henüz gelişme çağında olan.
ğay Nereye. (Kİ).	ğay <i>zmr.</i> Soru zamiri, hangi; <i>ğay jerde?</i> Nerede? <i>Ğay jerge?</i> Nereye? <i>Ğay kezde (vağıtta)?</i> Ne zaman?

ķayda (ķayda) 1. Nerede. (DM, Gİ, GT, İM, İN, KK, MG, TZ). 2. Nereye. (Kİ).	ķayda <i>zmr.</i> Soru zamiri, nerede, nereye: <i>ķayda barasın? Nereye gidiyorsun? ķayda jürsin? Nerelerdesin? Onday bolmak ķayda!</i> Onun gibi olmak nerede!
ķaydan (ķandan) Nereden. (GT, İM, KFT).	ķaydan <i>zmr.</i> 1. Nereden. 2. Nasıl; <i>ķaydan bileyin ncerden bileyim; ķaydan şıkşa, onan şıkşın</i> ne olursa olsun.
ķayđı (ķadđu, ķayđu) Kayđı, endişe, tasa. (CC, TZ). <i>ķayđı tut-</i> üzölmek, kederlenmek. (TA).	ķayđı <i>ism.</i> 1. Kayđı, tasa. 2. Endişe, evham. <i>ķayđı jev (tartuv)</i> vehme kapılmak, evhamlanmak.
ķayđır- (ķadđur-, ķayđa-, ķayđur-, ķayķır-) Kayđılanmak, endişe etmek. (CC, Gİ, KF, KK, TZ).	ķayđır- <i>fl.</i> Kayđılanmak, üzölmek, kederlenmek.
ķayın Kayın baba, kaynata. (CC).	ķayın <i>ism.</i> Kayın. <i>ķayın ata</i> kaynata; <i>ķayın ene</i> kaynana.
ķayınđ (ķayın) Kayın ağacı. (CC).	ķayınđ <i>ism. btk.</i> Kayın ağacı.
ķayır (đayır) Çakıl, kum, kum tepesi. (BM, Kİ, TA, TZ).	ķayır <i>ism.</i> Alüvyon, lıç.
ķayıra (ķayra) Tekrar. (MG).	ķayıra <i>zrf.</i> Tekrar, yine.

Tablo 1 (devam)

ķayış (ķayış) Kayış, deri kayış, kuşak, kemer. (CC).	ķayış <i>ism.</i> Eğer takımlarını yapmakta kullanılan özel işlenmiş hayvan derisi, kayış.
ķaymak Kaymak. (BV, DM, GT, Kİ, KK, TZ).	ķaymak <i>ism.</i> 1. Kaymak. <i>ķaymađı buzılmav</i> eski hâlini korumak, muhafaza etmek. 2. <i>mcz.</i> Toplumdaki üst tabaka, elit.
ķayna- Kaynamak. (BM, BV, CC, İM, Kİ, MG, RH, TZ).	ķayna- <i>fl.</i> 1. Kaynamak. <i>ķaynađan suv</i> kaynamış su. 2. Pişmek, haşlanmak; <i>ķazandađı et ķaynap jatır</i> kazandaki et haşlanıyor. 3. (hava) Çok sıcak olmak, kavurmak, yakmak; <i>kün ķaynap</i>

	<i>tur</i> güneş kavuruyor. 4. Çok miktarda bulunmak.
ќaynat- Kaynatmak. (BM, BV, CC, GT, İM, Kİ, RH).	ќaynat- <i>fl.</i> Kaynatmak, pişirmek, haşlamak.
ќaysı (ќayısı, ќayusı) Hangisi, hangi. (DM, Gİ, GT, KF, MG, MS, RH, TZ).	ќaysı <i>zmr.</i> Hangi, hangisi.
ќayt- (ќayıd-, ќayıt-, ќayıt, ќayt) Dönmek, geri dönmek. (CC, Gİ, GT).	ќayt- <i>fl.</i> 1. Geri dönmek: <i>Mal örİsten ќayttı.</i> Hayvanlar otlaktan döndü. 2. Azalmak, eksilmek, yatışmak. 3. Körelmek. 4. <i>mcz.</i> Dünyadan göçmek, ölmek: <i>Ākesi toќsan jasında ќayttı.</i> Babası doksan yaşında öldü.
ќayta (I) Tekrar. (KF).	ќayta (I) <i>zrf.</i> Gene, yine, tekrar.
ќayta (II) Geri. (MG).	ќayta (II) <i>zrf.</i> Bilâkis, tam tersine, aksine.
ќaytar- (I) (ќaytar-, ќaytur-) 1. Geri vermek, iade etmek. (CC, Gİ, İM, MS). 2. Döndürmek, geri çevirmek. (BV, GT, İN, KF, KFT, Kİ). ќaytar- (II) Dönmek. (İM, KFT).	ќaytar- <i>fl.</i> 1. İade etmek, geri göndermek, geri vermek. 2. Sürünün yönünü değiştirmek. 3. Kur'an surelerini tekrar tekrar okumak. <i>Betin ќaytaruv a)</i> bir kimseye gönül kırıcı, sert sözler söylemek veya kırıcı davranmak, terslemek b) düşmanı geri püskürtmek
ќaz Kaz. (BM, CC, DM, GT, İH, İM, Kİ, KK, TA, TZ).	ќaz <i>ism.</i> Kaz.
ќaz- Kazmak, eşmek. (Gİ, İM, KF, Kİ, TA, TZ).	ќaz- <i>fl.</i> 1. Kazmak; <i>Ağastıñ tübin ќazdı.</i> Ağacın dibini kazdı. 2. Tırmalamak, kazımak. <i>Tülki in ќazıp aldı.</i> Tilki in kazdı. 3. <i>mcz.</i> Aslımı kökünü çok detaylı araştırmak.
ќazā <i>ar.</i> Kaza, kader. (Gİ, GT, KF).	ќaza <i>ism. ar.</i> 1. Kaza, ölüm, vefat, ecel. 2. <i>mcz.</i> Vaktinde kılınmayan namazın sonrya bırakılması. <i>ќaza boluv</i>

	(<i>tabuv</i>) vefat etmek; <i>ķazaĝa uşıııav</i> ölmek; <i>ķazanıñ artı ķayırlı bolsın</i> başın sağ olsun.
ķazan (ķazĝan) Kazan, bakır kap. (BV, CC, DM, İM, Kİ, KK, TA, TZ).	ķazan <i>ism.</i> 1. Büyük tencere, kazan. 2. Metal eritmeye yarayan büyük kazan. 3. <i>mslk.</i> Suyun kışın buz tutmayan, derin, balıkların çokça bulunduğu yeri, ili; <i>ķazan asuv</i> yemek yapmak; <i>ķazan bas</i> koca kafalı, başı büyük olan; <i>ķazan köterüv</i> yemek yapmaya hazırlanmak; <i>ķazanı başķa</i> evi, ocağı ayrı olan; <i>ķazan ķulaĝın ustav</i> iktidara sahip olmak, idareyi ele almayı başarmak.
ķazdur- Kazdırmak, eştirmek. (KFT).	ķazdır- <i>fl.</i> Kazdırmak.
ķazıķ (ķazıķ) Kazık. (Kİ).	ķazıķ <i>ism.</i> 1. Kazık. 2. <i>mcz.</i> Direk; <i>otbası ķazıĝı</i> – <i>äke</i> evin direĝi babadır; <i>ķazıķ ayaķ</i> sütun gibi, düzgün.
ķazıl- Kazılmak, oyulmak. (Gİ, GT, İM, KF, MG).	ķazıl- <i>fl.</i> Kazılmak.

Tablo 1 (devam)

ķebek (ķapaķ, kepek) Kepek. (Kİ).	ķebek <i>ism.</i> Kepek, un kepeĝi.
ķeķ (keķe, kiķ) Geķ. (CC, TZ).	ķeķ (I) <i>ism.</i> Günün karanlık olmaya başladığı vakti, akşam; <i>ķeķ jarıķ</i> iyi akşamlar; <i>ķeķke taman</i> akşama doğru. ķeķ (II) <i>zıf.</i> Kararlaştırılan, beklenen veya alışılan zamandan sonra, geķ; <i>ķeķ ķaluv</i> geķ kalmak; <i>ķeķ ķayıııav</i> geķ dönmek; <i>ķeķ ķelüv</i> geķ gelmek.
ķefen <i>ar.</i> Ölü sarılan bez. (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	ķebin <i>ism. ar.</i> Kefen.
ķefenle- <i>ar. tr.</i> Kefenlemek, kefenle sarmak. (KFT).	ķebinde- <i>fl.</i> Kefenlemek.

kefil <i>ar.</i> Kefalet sahibi. (KFT).	kepil <i>ism. ar.</i> 1. Kefil, garanti, güvence; <i>kepil boluv</i> kefil olmak. 2. <i>mcz.</i> Delil, ispat.
kefillik <i>ar. tr.</i> Kefillik, kefalet. (KFT).	kepildik <i>ism.</i> Kefillik, kefalet, garanti; <i>kepildik beriv</i> kefil olmak.
kefür <i>ar.</i> Nimete küfrân eden, inkâr eden. (GT).	kâpir <i>ism. ar.</i> Kâfir.
kek Kin. (CC).	kek <i>ism.</i> 1. Kin, öç, intikam. 2. <i>mcz.</i> Ar, namus, şeref. <i>Ata kek</i> kan davası; <i>kegin jibermev</i> intikamını, öcünü almak.
kekel <i>far.</i> (<kâkül) Kâkül, perçem. (TZ).	kekil <i>ism. far.</i> Perçem, kâkül.
keklik (kiklik) Keklik. (BM, Kİ, TZ).	kekilik <i>ism. hyvn.</i> Keklik
kel- (kil-) Gelmek. (CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, KK, MS, RH, TA, TZ).	kel- <i>fl.</i> 1. Bir yere gitmek. 2. Varmak, ulaşmak; <i>oğan hat keldi</i> ona mektup geldi. 3. Vakti, zamanı gelmek; <i>köktem keldi</i> bahar geldi. 4. <i>dlblm.</i> Yardımcı fiil olarak kullanılır; <i>alıp kel</i> alıp gel; <i>şakırıp kel</i> çağır. 5. Sürerlilik, devamlılık bildirir. <i>Kelgen boyda</i> gelir gelemez; <i>kelmeske ketiv</i> a) yıkılmak, yok olmak b) vefat etmek, ölmek.
kelâm <i>ar.</i> Söz, kelâm. (Gİ, GT, İM, İN, KF).	kâlam <i>ism. ar.</i> Söz, kelâm.
keleb İplik yumağı. (İH).	kelep <i>ism.</i> Yumak, kelep.
keli Havan topu, tokmak. (CC, TA).	keli (keli-kelsap) <i>ism.</i> Havan, dibek.
kelin Gelin. (CC, GT, Kİ, TA, TZ).	kelin <i>ism.</i> Gelin. <i>Kelin tüsiriv (aluv)</i> gelin getirmek.
keltir- (keltür-, kiltir-, kiltür-) Getirmek. (CC, DM, KK, TZ).	keltir- <i>fl.</i> Getirmek. <i>çalpına keltiriv</i> eski hâline getirmek; <i>kiysinın keltiriv</i> yolunu, çözümünü, çaresini bulmak; <i>şübä keltiriv</i> şüphe duymak.

kem <i>far.</i> Kötü, değersiz. (GT).	kem <i>sft. far.</i> 1. Eksik, noksan. 2. Kalitesiz, kötü. 3. Sakat, özürlü, zavallı, gariban. <i>Kem kılmav</i> muhtaç etmemek; <i>kem sapav</i> küçük görmek.
keme (kemi, kime, kimi) Gemi. (CC, Gİ, TZ).	keme <i>ism.</i> Gemi. <i>Soğıs kemesi</i> savaş gemisi.
kemir- (kemür-) Kemirmek. (TZ).	kemir- <i>fl.</i> 1. Kemirmek. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyin içine işleyerek onu harap etmek; <i>özimdi özüm iştey kemirip oturmın</i> içim içimi yiyor.
keñ (ken, kiñ) Geniş. (CC, KF, TZ).	keñ <i>sft.</i> Geniş, bol. 2. <i>mcz.</i> İyi niyetli, alçak gönüllü, insancıl. <i>Keñ baytağ</i> uçsuz bucaksız; <i>keñ javırındı</i> geniş omuzlu; <i>keñ kömey</i> obur, boğazına düşkün; <i>keñ koltıq</i> temiz kalpli, alçak gönüllü; <i>keñ kulaştı</i> derin düşünceli, ferasetli; <i>keñ mandaylı</i> geniş alınlı; <i>ken minezdi</i> iyi huylu, karakterli; <i>keñ oylı</i> derin düşünceli; <i>keñ peyil</i> âlice-nap, cömert.
kendir (kündür) Kendir, kinnap. (CC, DM, Kİ, TZ).	kendir <i>ism. btk.</i> 1. Kendir, kenevir. 2. Kendirden yapılmış ip, urgan.
kene (köne) Koyunda ve sığırdada olan yapışkan böcek. (İH, Kİ, TA, TZ).	kene <i>ism. hyvn.</i> Kene, sakırğa. <i>Kenedey jabısu</i> kene gibi yapışmak.
keñlik (kiñlik) Genişlik. (İM).	keñdik <i>ism.</i> 1. Genişlik, enlilik. 2. <i>mcz.</i> Merhanetli, affedici.
kent (kend, kenid, kint) Kent, köy, kasaba. (BM, CC, GT, İM, Kİ, KK, TA, TZ).	kent <i>ism. soğd. esk.</i> Kent, kale, şehir.
kepes Şapka. (CC).	kepeş <i>ism.</i> Takke, kep.
kerek (kirek) Gerek, gerekli. (BV, CC, Gİ, İM, İN, KF, KFT, MG, RH, TZ).	kerek <i>mdl.</i> Gerek, lâzım.

keri (girü, kiri, kirü) Geri, arka. (CC, Gİ, İM).	keri <i>zrf.</i> 1. Geri, arkaya doğru. 2. Ters, zit. <i>Keri ketüv</i> geriye kalmak, gelişmemek; <i>keri tartuv</i> ilerlemesine engel olmak; <i>keri tebüv</i> yaklaştırmamak.
keril- Gerilmek, gerinmek, asılmak. (BV, CC, GT, KK).	keril- <i>fl.</i> 1, Gerilmek. 2. Uzamak, uzayıp gitmek; <i>kerilgen jol</i> uzayıp giden jol. 3. <i>mcz.</i> Kurulmak, kasılmak.
keriş Tartışma, çekişme, kavga. (CC, GT).	keris <i>ism.</i> Kavga tartışma, çekişme, çatışma.
kersen Ağaçtan hamur teknesi. (Kİ).	kersen <i>ism.</i> Ağaçtan yapılmış büyük kap.
kert- (kirt-) Çentik atmak, kesmek, kazımak. (CC, Kİ, TA).	kert- <i>fl.</i> Kertmek, kertik açmak.
kertik Kertik, kertilmiş, çentik atılmış. (Kİ, TZ).	kertik <i>ism.</i> Kertik, oyuk.
kervân (kârvân) <i>far.</i> Kervan, kafil. (BV, İM).	kerüven <i>ism. far.</i> Kervan. <i>Kerüven bası</i> kervanbaşı; <i>kerüven saray</i> kervansaray.

Tablo 1 (devam)

kes- (kis-) Kesmek. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, KK, RH, TA, TZ).	kes- <i>fl.</i> 1. Bir şeyi kesmek, doğramak, dilimlemek. 2. <i>mcz.</i> Üstünden ya da ortasından geçmek; <i>jol özendi kesip ötetin</i> yol nehrin üzerinden geçirdi. 3. Hadım etmek. 4. Sünnet etmek.
kesdür- (kistür-) Kestimek. (KFT).	kestir- <i>fl.</i> 1. Kestirmek. 2. Sünnet ettirmek. 3. Hadım ettirmek.
kesek (kisek) Kesek, sağlam toprak parçası. (BV, DM, GT, İH, İM, KF, KFT, MS).	kesek <i>ism.</i> 1. Tuğla, kerpiç. 2. <i>mcz.</i> Büyük, kocaman, iri.
kesel <i>ar.</i> Tembellik, uyuşukluk. (Gİ, KF).	kesel <i>ism. ar.</i> 1. Hastalık. <i>Sozılmalı kesel</i> kronik hastalık. 2. <i>mcz.</i> Engel, mânî; <i>jumıska kesel keltirme</i> işe engel olma. 3. <i>mcz.</i> Kötü alışkanlık.

keser Ağaç kesilen alet, keser. (İH).	keser <i>ism.</i> İlmek bıçağı (halı dokumada kullanılır).
kesik (kesük, kisik) Kesik, kesilmiş. (İM).	kesik <i>sft.</i> Kesik, kesilmiş.
kesil- (kesin-, ksil-) Kesilmek. (BM, BV, Gİ, GT, İM, KFT, KK, MS, TZ).	kesil- <i>fl.</i> 1. Kesilmek. 2. Ceza verilmek, cezalandırılmak.
keş- (keç-, kiç-) Geçmek. (Kİ, KK, TZ).	keş- (I) <i>fl.</i> (sudan) Geçmek. keş- (II) <i>fl.</i> Affetmek, bağışlamak; <i>barlık kinâñdi keştim</i> bütün suçunu affettim.
keşe (keçe, keyce, kiçe) Gece. (TZ).	keşe <i>zrf.</i> 1. Dün. 2. <i>mcz.</i> Geçenlerde, geçende.
ket- (ked-, kid-, kit-) 1. Gitmek. (CC, DM, KF, İM, KK, TA, TZ). 2. Nakletmek, göçmek. (İM).	ket- <i>fl.</i> 1. Bir yere doğru yönelmek, gitmek; <i>üyge ketti</i> eve gitti. 2. Bir yerden veya bir işten ayrılmak. 3. Tüketilmek, harcanmak; <i>bar qarajati ketti</i> bütün parası harcandı. 4. Geçmek, ilerlemek (saat); <i>sağat onnan ketti</i> saat onu geçiyor; <i>kete baruv</i> yola koyulmak, gitmek.
ketik (kedük, ketük) Gedik, oyuk. (Kİ, TZ).	ketik <i>ism.</i> 1. Gedik, rahne. 2. Eksik dişli, gedik.
ketir- (keter-, kiter-) Gidermek, ortadan kaldırmak. (CC).	ketir- <i>fl.</i> Gitmesini sağlamak, gidermek.
kevde (gövde) Gövde. (DM, RH).	kevde <i>ism. far.</i> Göğüs, gövde.
kevdeli Gövdeli, vücutlu. (TZ).	kevdeli <i>sft.</i> 1. Gövdeli, iri yapılı. 2. Kurumlu, kendini beğenmiş.
keyin- Giyinmek. (CC, KF).	kiyin- <i>fl.</i> Giyinmek.
keyit Giysi, elbise. (CC).	kiyit <i>ism.</i> Dünürlerin bir birine giyim kuşam türü verdikleri hediye.
kez- (kiz-) Gezmek, yürümek. (CC, DM, Kİ, KK, TA).	kez- <i>fl.</i> Gezmek, dolaşmak.

kez (kiz) Okun gezi. (İN, Kİ).	kez <i>ism. esk.</i> 1. Okun ipe geldiği yer, gez. 2. Çift hörgüçlü devenin hörgüçleri arasındaki oyuk yer.
kezek (gezek) Nöbet, sıra. (TZ).	kezek <i>ism.</i> 1. Sıra, kuyruk. 2. Vardiya, posta. <i>Kezek berüv</i> bir işi yapmaya fırsat vermek, imkân tanımak; <i>kezeği kelüv</i> sırası, zamanı gelmek.
kıble <i>ar.</i> Kible. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	kıbıla <i>ism. ar. dn.</i> 1. Kible. 2. Güneybatı.
kıçkır- (kıçkur-) Bağırarak, çağırarak, seslenmek. (CC, TZ).	kışkır- <i>fl.</i> Haykırmak, bağırarak.
kıl- (kıl-) Kılmak, yapmak. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, KK, MG, MS, RH).	kıl- <i>fl.</i> Yapmak, etmek, kılmak. <i>Kılmağandı kıluv</i> yapmadığını bırakmamak.
kıl Kıl, tüy, saç. (BV, GT, İH, İM, KF, KFT, Kİ).	kıl <i>ism.</i> 1. Kıl. <i>Kıl arkan</i> kıldan yapılmış organ; <i>kıl moyın</i> ince boyun; <i>kılğa ilinip tür</i> durumu kötü, tehlikeli; <i>kılı kiysaymav</i> kılına zarar gelmemek.

Tablo 1 (devam)

kılçık 1. Buğday başağı. (TZ). 2. Buğday başağının üzerindeki uzun ve ufak dikenler. (İH, Kİ).	kılşık <i>ism.</i> 1. Kıl, kılçık. 2. Kıl, tüy. <i>Kılşık juktırmav</i> toz kondurmamak.
kılıç (kılınç, kılıç) Kılıç. (CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	kılış <i>ism.</i> 1. Kılıç. 2. Dokumacılıkta atkı ipliğini sıkıştırmak için kullanılan, demirden veya ağaçtan yapılmış dişli araç, kirkit. <i>Kılışınan kan tamğan zalim, gaddar, merhametsiz.</i>
kılıklı Kılıklı, belirli bir karaktere sahip olan. (CC).	kılıklı <i>sft.</i> Sevimli, sempatik, çekici.
kılık (kılığı) Tabiat, yaratılış, huy. (GT, İH, Kİ, TA).	kılık <i>ism.</i> 1. Huy, karakter. 2. Davranış, hareket. <i>Jaman kılık</i> kötü davranış. 3. Tatlı yaramazlık (çocuk); <i>balanıñ</i>

	<i>tätti kılıktarı</i> çocuğun tatlı yaramazlıkları.
ķımār <i>ar.</i> Kumar. (KFT).	ķumar <i>ism. ar.</i> Şans oyunu, kumar.
ķımılđa- Kımıldamak. (Kİ, TZ).	ķıbırđa- <i>fl.</i> 1. Kıpırdamak, kımıldamak, hareket etmek. 2. <i>mcz.</i> Yavaşça, ağır çalışmak.
ķımız Kısırak sütü, bir tür içki. (DM, İH, İM, Kİ, TZ).	ķımız <i>ism.</i> Kısırak sütünün mayalanmasıyla yapılan bir tür içecek, kımız. <i>Dönen kımız</i> dört günlük kımız; <i>beşti kımız</i> beş günlük kımız; <i>ķunan kımız</i> üç günlük kımız; <i>aynığan kımız</i> bozulmuş kımız; <i>tünemel kımız</i> çünkü kımız; <i>ķımız aşıtuv</i> kımız ekşitmek, bekletmek.
ķın Kın, kılıf, sadak. (CC, DM, İM, Kİ, MG, TA, TZ).	ķın <i>ism.</i> Kın. (kılıç, bıçak vb.).
ķına <i>ar.</i> (ħinnā) Kına. (BV, DM, İM, TZ).	ķına <i>frn.</i> 1. Kına. 2. Saç kınası.
ķınala- <i>ar. tr.</i> Kına sürmek. (TA).	ķınala- <i>fl.</i> 1. Kınalamak, kına yakmak. 2. Kına yetişmek.
ķıngır (I) Eğri, büğrü, kambur. (CC). ķıngır (II) İnatçı. (TZ).	ķıñır <i>sft.</i> 1. Eğri, çarpık, iğri. 2. <i>mcz.</i> İnatçı, aksi.
ķır- Kırmak. (İM, TZ).	ķır- (I) <i>fl.</i> Kırmak, öldürmek. ķır- (II) <i>fl.</i> 1. (saç, sakal vb.) Tıraş etmek. 2. Kazağı ile kazımak.
ķır Taşlık arazi, sahra, kır. (BM, TZ).	ķır <i>ism. cğrf.</i> 1. Kır, bozkır. 2. Bıçak vb. şeylerin sırtı. 3. Ütü çizgisi. 4. <i>mcz.</i> Hüner, maharet. 5. Beceri, işe yatkınlık. <i>ķır astında</i> yakın; <i>ķır körsetiv</i> korkutmak; <i>ķır soñınan kılmav</i> peşine düşmek; <i>ķırı joķ</i> beceriksiz.
ķırā'at <i>ar.</i> Okuma. (Gİ, KF, İM).	ķırağat <i>ism. ar. dn.</i> Kur'ân'ın belli kurallara göre okunması, kıraat.

ķırav (ķıravu, ķırov) Kıracağı. (TZ).	ķırav <i>ism.</i> 1. Kıracağı. 2. <i>mcz.</i> Yaşlı kim-selerin saç ve sakallarına düşen ak.
ķırġıy (ķırġı) Atmaca. (CC, İM).	ķırġıy <i>ism.</i> Bozdoğan. <i>Ķırġıy kabaķ</i> a) kavgalı, kūs b) soġuk savaş.
ķırġma Kırkılmış koyun pöstekisi. (CC).	ķırġpa <i>sft.</i> Kırkılmış, kesilmiş.
ķırġ Kırık, kırılmış. (BV).	
ķırķ- (ķırķı-, ķirt-) Kırkmak, kısaltmak, kesmek. (CC, Kİ, TA, TZ).	ķırġķ- <i>fl.</i> Kırkmak, kesmek. <i>Jün kırķuv</i> yün kırkmak.
ķırķ Kırk (sayı). (BM, BV, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	ķırġķ (ķırķı) <i>sy.</i> Kırk. <i>Ķırġķ jasav</i> çok eskimiş; <i>ķırġķ künşilik jer</i> uzak, ırak yer; <i>ķırġķ pışak boluv</i> birbirine girmek, kabga etmek; <i>ķırġķ sakķa jügirtüiv</i> herkesin kendine göre anlaması, (dedikodu) ağızdan ağıza farklı şekilde yayılmak.
ķırķlıķ Ortası raptedilmemiş bir tür makas, koyun tüyü kırkan makas. (İH).	ķırġķtıķ <i>ism.</i> Hayvanları kırkmakta kullanılan makas, kırkım.

Tablo 1 (devam)

ķıs- 1. Kısmak, sıkıştırmak. (CC, Kİ, MG, RH, TZ). 2. Toplamak kısaltmak, top top etmek, sıkmak tıkmak. (İH).	ķıs- <i>fl.</i> 1. Kıstırmak, sıkıştırmak; <i>sav-saġın esikke ķısıp aldı</i> parmağını kapıya kıstırdı. 2. Sıkıca kucaklamak, sarmak, baġrına basmak. 3. <i>mcz.</i> Korkutmak, sıkıştırmak.
ķısır Kısır, hiç doğuramaz kimse. (Kİ, TA, TZ).	ķısır <i>sft.</i> Kısır. <i>Ķısır añgime</i> boş, fuzuli söz.
ķısķa (ķısa, ķısġa, ķısa) Kısa. (BV, CC, DM, GT, İM, İN, KFT, Kİ, KK, MG, RH, TA, TZ).	ķısķa <i>sft.</i> Uzun olmayan, kısa. <i>Ķolı ķısķa</i> imkânları kısıtlı olan.
ķısķaç (ķısġaç) Kıskaç, kerpeten. (CC).	ķısķaş (ķısķış) <i>ism.</i> Maşa, kıskaç.
ķısķalıķ Kısalık. (CC).	ķısķalıķ <i>ism.</i> Kısalık.
ķısķar- (ķısķart-) Kısaltmak. (İM, MG, TZ).	ķısķar- <i>fl.</i> Kısalmak.

kıskı Bir şeyi kısıtırarak kapayacak şey. (İH).	kıskı <i>sft.</i> Mengene.
kısrak (kıstrağ) Kısrak. (BV, DM, KK, TA, TZ).	kısrak <i>ism.</i> Kısrak.
kıssa <i>ar.</i> Hikâye, kıssa. (Gİ, GT, GM, KF, MG).	kıssa <i>ism. ar.</i> Kıssa, hikâye.
kısta- 1. Sıkıştırmak, kilitlemek. (CC). 2. Müsadere etmek, el koymak. (İM).	kısta- (II) <i>fl.</i> Zorlamak, sıkıştırmak.
kış Kış mevsimi. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MG, TZ). <i>Kış yeli</i> poyraz. (İH).	kış <i>ism.</i> Kış. <i>Kışın közi kıravda</i> kışın en soğuk zamanı.
kışla- Kışı geçirmek. (BM, CC).	kışta- (I) <i>fl.</i> Kışı geçirmek, kışlamak.
kışlak (kışlav) Kışlak, kışın barınılan yer. (TZ).	kıştağ <i>ism.</i> Kışın barınılan yer, kışlak.
kışlav (kışlağ) Kışlak, kışın barınılan yer. (TZ).	kıştav <i>ism.</i> Kışlak.
kışlık Kışlık, kışa ait olan şey. (Kİ).	kıştığ <i>ism.</i> Kış için kışa özgü, kışlık.
kıvan- Güvenmek, övünmek. (GT).	kıvan- <i>fl.</i> Sevinmek, mutlu olmak, memnun olmak. <i>Altın tapkanday kıvanuv</i> altın bulmuş gibi sevinmek; <i>balaşa kıvanuv</i> çocuk gibi sevinmek.
kıy- Kıymak, küçük parçalara ayırmak. (TZ).	kıy- (I) <i>fl.</i> 1. Kesmek, biçmek. <i>Jipti pişakpen kıyıp jiberdi</i> ipi bıçakla kesiverdi. 2. Bir şeyden uydurarak başka bir şey yapmak, kesip uydurmak. <i>Ağaştan kıyıp üy jasadı</i> ağaçları birbirine uydurarak ev yaptı. 3. <i>mcz.</i> Yolu kesip geçmek <i>neke kıyü</i> nikâh kıymak. kıy- (II) <i>fl.</i> Birisine karşılıksız olarak hediye vermek, bağışlamak, kıymak, feda etmek, hiçbir şeyi esirgememek; <i>berüvge kıymadı</i> vermeye kıyamadı.

kıyâmet <i>ar.</i> Kıyamet. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, RH).	kiyamet <i>ism. ar. dn.</i> 1. Kıyamet. 2. <i>mcz.</i> Azap, cefa, meşakkat.
kıyış- Meyletmek, çevrilmek. (MG).	kiyış- <i>fl.</i> 1. Çaprazlaşmak, kesişmek. 2. Uyumlu hâle gelmek.
kıyıştur- Meylettirmek. (MG).	kiyıştır- <i>fl.</i> Uygun hâle getirmek, ahenkleştirmek, uydurmak.
kıyma Kıyma. (Kİ, TZ).	kiyma <i>ism.</i> Kesik, yırtmaç.
kız- 1. Ateşte ısıtmak, kızdırmak, sinirlendirmek. (CC, İM). 2. Ateşlenmek, hararetlenmek. (Kİ).	kız- <i>fl.</i> 1. Isınmak, kızmak; <i>Kün kızdı</i> hava ısındı; <i>peş kızdı</i> soba ısındı, kızdı. 2. Vücut ısısının, ateşinin yükselmesi. 3. <i>mcz.</i> Sarhoş olmak. 4. <i>mcz.</i> (iş) Yoğunlaşmak, kızışmak. 5. <i>mcz.</i> Coşmak, ilhâm gelmek.
kız 1. Kız, kız çocuğu. (BM, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, TA, TZ). <i>kız karındaş</i> kız kardeş. (TA). <i>Kız oğlan</i> bakire. (TA). <i>kız kuşu</i> serçe gibi bir alaca kuş. (İH). 2. Bakire, kız. (Kİ, KK). <i>Kız ana</i> bakire ana. Hz. Meryem. (CC).	kız <i>ism.</i> 1. Kız. 2. Genç kız. <i>Kız ayttıruv</i> kız istemek; <i>kız alıp kaçuv</i> kız kaçırmak; <i>kızdıñ jiyğan jügindey</i> çok güzel, düzenli, derli toplu; <i>kız kuvuv</i> (<i>etng.</i>) at üzerinde, önce kızın oğlanı, sonra oğlanın kızı kovalaması şeklinde oynanan Kazak millî oyunu; <i>kız minezdi</i> kız gibi, iyi huylu, yumuşak başlı; <i>kızın kıyağa, ulın uyağa kondıruv</i> çocuklarının mürüvvetini görmek.
kızamuğ Kanın bozulup vücudun çıiban dökmesi. (İH).	kızamık <i>ism. tp.</i> Kızamık.
kızır- Kızarmak, rengi kırmızı olmak. (Kİ, MG, RH, TZ).	kızır- (kızarañda-) <i>fl.</i> 1. Kızarmak, kırmızı olmak. 2. Yüzü kızarmak. 3. <i>mcz.</i> Utançtan, sıkıntıdan kızarmak.
kızdır- (kızdur-) Yakmak, kızdırmak. (Kİ, TA, BM, BV, Gİ, KF, KFT).	kızdır- <i>fl.</i> Kızdırmak, ısıtmak.
kızğan- (I) (kısğan- , kışkan-) Kiskanmak. (TZ).	kızğan- <i>fl.</i> 1. Kiskanmak, güzülemek, hasret etmek. <i>Äyelin kızğanuv</i>

kızgan- (II) Esirgemek. (CC).	hanımını kıskanmak. 2. Esirgemek, kıyamamak.
kızıl Kızıl, kırmızı. (BV, CC, DM, Gİ, GT, KF, KFT, Kİ, MG, RH, TA, TZ). <i>Kızıl başlı çıpçuk</i> puhu kuşu denilen küçük bir kuş. (İM).	kızıl <i>sft.</i> 1. Kızıl, kırmızı, al. 2. <i>mcz.</i> Hayvan eti. 3. İnsan yüzündeki kırmızılık, pembelik. 4. Demli çay. <i>Kızıl buruş</i> kırmızıbiber; <i>kızıl krest</i> kızıl haç; <i>kızıl balağ</i> yırtıcı kuş, kartal; <i>kızıl keñirdek boluv</i> çekişmek, ağız kavgası yapmak; <i>kızıl körmev (tistemev)</i> uzun zamandan beri et yememek; <i>kızıl kaŋga boyaluv (batuv, böğüv)</i> kan revan içinde kalmak; <i>kızıl koñır</i> dorunun açığı, kızıla çalan at donu; <i>kızıl siyrak</i> fakir, yoksul; <i>kızıl şunağ</i> aşırı ayaz, soğuk.

Tablo 1 (devam)

kızlık (kızlık) Bekâret. (KFT).	kızlık <i>ism. tp.</i> Kızlık, bekâret.
kiçi (giçi, kiçi, kiçig, kiçik) Küçük. (CC, Gİ, İH, İM, KF, KFT, Kİ, MG, MS, RH, TZ).	kişi <i>sft.</i> 1. Küçük. 2. Ailenin en küçüğü, sonuncusu. 3. Derecesi, kademesi, düşük olan. <i>Kişi peyil</i> efendi, kibar, alçak gönüllü.
kiçilik (hiçilik, kiçilik) Küçüklük. (RH).	kişilik <i>ism.</i> 1. Küçüklük. 2. Mütevazılık, tevazu.
kilim <i>far.</i> Kilim, sergi. (CC, GT, Kİ, TA).	kilem <i>ism. far.</i> Halı. <i>Qalı kilem</i> kalın, yünlü halı; <i>tükti kilem</i> yünlü halı.
kilit (kilid) <i>far.</i> Kilit, anahtar. (TA).	kilt <i>ism. far.</i> 1. Anahtar. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyi öğrenmenin yolu, vasıtası.
kilitle- <i>far. tr.</i> Kilitlemek. (BM, Kİ).	kiltte- <i>fl.</i> Kilitlemek.
kim (küm) Kim (soru zamiri). (BM, BV, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TA).	kim <i>zmr.</i> Kim. <i>Kim bilsin</i> kim bilir; <i>kim bolsın</i> a) kim olsa b) kim olursa olsun.

kīmyā ar. Kimya, iksir. (GT).	himiya <i>ism. lat.</i> Kimya. <i>Analitiķalıķ</i> <i>himiya</i> analitik kimya; <i>okrganıķalıķ</i> <i>himiya</i> organik kimya.
kindik (kindek, kindük, kündü, kündük) Göbek. (CC, Kİ, TZ).	kindik <i>ism.</i> 1. Göbek. 2. <i>mzc.</i> Merkez. <i>Kindik kanı tamğan jer</i> doğduğu yer, doğum yeri; <i>kindik şeşe</i> ebe.
kir- (gir-) Girmek, içeri girmek. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ).	kir- <i>fl.</i> 1. Girmek. 2. <i>mzc.</i> Kâr, girdi sağ- lamak. 3. Yazılmak, kaydolmak.
kir Kir, pis. (BV, GT, İM, Kİ, KK, TA, TZ).	kir <i>sft.</i> 1. Kirli, pis. 2. <i>mzc.</i> Çamaşır.
kirāye ar. Kira. (Kİ).	kere <i>ism. ar. esk.</i> Kiranlanmış araç, va- sıta
kereklı Gerekli, lüzumlu. (GT).	kerekti <i>sft.</i> Gerekli, lâzım.
kiriş- Girişmek. (GT, İM, KF).	kiris- <i>fl.</i> Başlamak, girişmek, teşebbüs etmek.
kiriş Kiriş. (BV, DM, Gİ, GT, İN, KF, Kİ, MG, TA, TZ).	kiris <i>ism.</i> Ok atılan yayın iki ucu arasın- daki esnek bağ, kiriş.
kirkiz- Girdirmek. (TZ).	kirgiz- <i>fl</i> Sokmak, içeri almak, dâhil et- mek.
kirpi (kirbi) Sırtı dikenlerle kaplı me- meli hayvan, kirpi. (DM).	kirpi <i>ism. hyvn.</i> Kirpi.
kerpiç (kerbüç, kerpiç, kerpüç, kürbüç) Kerpiç. (BM, TZ).	kerpiş <i>ism.</i> Tuğla, kerpiç.
kirpik (kerpik, kilürpiç, kirbik, kirbük, kirfik) Kirpik. (TZ).	kirpik <i>ism.</i> Kirpik. <i>Kirpigi ayķaspav</i> gece boyunca uyumamak, gözünü kırpmamak; <i>kirpik ķakķanşı</i> göz açıp kapayınca kadar, anî; <i>kirpik ķaktur-</i> <i>mav</i> göz hapsinde tutmak.
kisen Yular. (DM).	kisen <i>ism.</i> Zincir, kelepçe, pranga, bu- kağı.
kişi (kşi) Kişi, adam. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MG,	kisi <i>ism.</i> İnsan, adam, birey, şahıs; <i>otba-</i> <i>sımda üş kisi bar</i> ailemde üç kişi var.

MS, RH, TA, TZ). 2. Kadının kocası. (Kİ).	2. <i>mcz.</i> Yabancı, el. 3. Misafir, konuk; <i>üyge kisi keldi</i> eve misafir geldi; <i>kisi betine kıramav</i> utanmak, çekinmek; <i>kisi bolar bala</i> adam olacak çocuk; <i>kisi basağı</i> el kapısı; <i>kisi kolına kırav</i> başkasının eline bakmak, kendi kendine geçinememek; <i>kisi sırtınan ton pişüv</i> biri hakkında değerlendirme yapmak.
kişine- (kişne-) (atlar için) kişnemek, (insanlar için) kahkaha ile gülmek. (CC).	kisine- <i>fl.</i> 1. Kişnemek. 2. <i>mcz.</i> Kahkaha atmak.
kitāb <i>ar.</i> Kitap. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, MG, MS). <i>Kitāb-ı ‘azîz</i> Kur‘anı-kerim. (KFT).	kitap <i>ar.</i> Kitap. <i>Kitap bilüv</i> a) Kur‘an okumak b) Kur‘an üstüne yemin etmek.
kiy- (giy-, key-, kiğ-) Giymek, giyinmek. (CC, Gİ, MG, TZ).	kiy- <i>fl.</i> 1. Giymek. 2. <i>mzc.</i> Sarınmak, bü-rünmek, örtünmek. 3. Takmak. <i>Közil-dirik kiyü</i> gözlük takmak.
kiyik (keyik, küyüz) 1. Geyik, ceylân. (GT, MG, RH). 2. Av hayvanı. (İM). 3. Vahşî hayvan. (TZ).	kiyik <i>ism. hyvn.</i> Geyik.
kiyiz (kiz) 1. Keçe, keçeden yapılmış örtü, çul. (CC, DM, İH, İM, KFT, Kİ, TA). 2. Yaygı, döşek. (TZ).	kiyiz <i>ism.</i> Keçe. <i>Kiyiz etik</i> keçe çizme; <i>kiyiz üy</i> keçe çadır.
ķobuz (ķopuz, ķubuz, ķupuz) Kopus denilen çalgı aleti. (Kİ, TA).	ķobız <i>ism. mzk.</i> Kopus. <i>ķobız aynav</i> (<i>tartuv</i>) kopuz çalmak.
ķobuzçı (ķopuzçı, ķubuzçı) Kopus çalan, çalgıcı. (CC, TA).	ķobızşı <i>ism.</i> Kopuscu, kopuz çalan.
ķoca 1. Koca, ulu, efendi. (TA). 2. Bay, koca, kadının beyi. (CC, TZ).	ķoja (I) <i>ism.</i> 1. Sahip, yönetici. 2. Aile reisi.
ķoçķar (ķoç) Koç. (BM, CC, DM, GT, İM, Kİ, KK, TA, TZ).	ķoçķar <i>ism.</i> Koç. <i>ķoçķar tumsık</i> kemerli burun.

ꞗodık (ꞗuduk, ꞗutık) Eşek sıpası. (İH, TZ).	ꞗodık <i>ism.</i> Sıpa, eşek yavrusu.
ꞗol El, kol. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). <i>ꞗol şap-(el şap-)</i> el çırpmaq, alkışlamak. (TZ).	ꞗol <i>ism.</i> 1. El. 2. <i>mcz.</i> Yazı, za. 3. İş gücü. <i>ꞗol ayna</i> cep aynası; <i>ꞗol ara</i> testere; <i>ꞗol do bı</i> el topu; <i>ꞗol oraꞗ</i> olarak; <i>ꞗol oramal</i> mendil, el bezi; <i>ꞗol saĝat</i> kol saati; <i>ꞗol şatır</i> şemsiye; <i>ꞗol aluv</i> selamlaşmaq, merhabalaşmaq; <i>ꞗol astında</i> idaresinde yönetiminde; <i>ꞗol baylav</i> engel olmak; <i>ꞗol bulĝav</i> el sallamak, vedalaşmaq; <i>ꞗolĝa aluv</i> a) eli ile tutmak b) ele almak; <i>ꞗolĝa ꞗondıruv</i> kızın gönlünü çelmek; <i>ꞗolĝa tıüsiv</i> yakalamak; <i>ꞗol jetpes</i> gerçekleşmesi imkânsız; <i>ꞗol jımsav</i> vurmak, dövmek; <i>ꞗol sozım jer</i> çok uzak olmayan yer, yakın; <i>ꞗol tiygizbev</i> a) ağrıyan yere dokundurtmamak b) hiçbir şeye yardım etmemek; <i>ꞗol ustasıp</i> birlikte, beraber, el ele verip; <i>ꞗol uşın beriv</i> yardım etmek; <i>ꞗolı aldına sıymav</i> ne yapacağını bilmemek; <i>ꞗolı avzına jetiv</i> kendi kendini geçindirecek duruma gelmek, kendi ayakları üstünde durmak; <i>ꞗolı aşıꞗ</i> cömert; <i>ꞗolı ꞗolına jıꞗpav</i> hızla çalışmaq; <i>ꞗolı kışka</i> fakir, yoksul; <i>ꞗolımen istegendi moynımen köteriv</i> kendi günahını kendi çekmek; <i>ꞗolınan kelĝeşe</i> elinden geldiĝi kadar.
ꞗola (ꞗula) Açık kahverengi. (İH).	ꞗola <i>ism.</i> Tunç, bronz.
ꞗoltık (ꞗolduĝ, ꞗoltuꞗ) Koltuk. (KF).	ꞗoltık <i>ism.</i> 1. Koltuk. 2. Elbise koltuĝu. <i>ꞗoltıĝına kiriv</i> birisine yaslanmaq;

	<i>ķoltıđınan demev</i> yardım etmek, desteklemek; <i>ķoltıđında ketiv</i> (birinin) peşinden, arkasından gitmek, dediklerini kabul etmek.
ķon- 1. Konmak, inmek, mola vermek. (BM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, TA). 2. Oturmak. (CC). 3. Çadır kurmak. (TZ).	ķon- fl. 1. Konmak, yere inmek. 2. Bir yere yaşamak için yerleşmek. 3. Geceyi bir yerde geçirmek, geceleme. 4. <i>mcz.</i> (belirli bir özellik) İnsan karakterinde yer etmek; <i>bala kezinde boyına aķındık ķasiyet ķondı</i> çocukken şairlik yeteneği kazandı. 5. <i>mcz.</i> (elbise) Vücuda tam oturmak.
ķonaķ (ķonuk) Misafir. (GT, İM, KK, TA, TZ).	ķonaķ ism. 1. Konuk, misafir. <i>Ķonaķķa baruv</i> misafirliğe gitmek, konuk olmak. 2. Davet edilen kimse, davetli. <i>Ķonaķ bölme</i> misafir odası; <i>ķonaķ üy</i> otel; <i>ķonaķ boluv</i> misafir olmak; <i>ķonaķ kütiv</i> misafir ağırlamak.

Tablo 1 (devam)

ķonaķla- (ķonukla-) Misafir etmek, ağırlamak. (CC, DM, İM, KK, TA, TZ).	ķonaķta- (I) fl. (kuş) Konmak. ķonaķta- (II) fl. Yatılı misafir olmak.
ķoņsı (ķonaş, ķonş, ķonşı, ķonşu, ķonus) Komşu. (GT).	ķoņsı ism. 1. Fakir, yoksul. 2. Komşu; <i>bizdiņ bir ķoņsımız bolup edi</i> bizim bir komşumuz vardı.
ķonşılık Komşuluk. (İM, KFT).	ķoņsılık ism. Birbirine yakın oturma, komşuluk.
ķonur (kumral) Kumral, krem rengi. (İH).	ķoņır sft. 1. Kahverengi. 2. <i>mcz.</i> Sade, gösterişsiz; <i>onuņ ķoņır ģana tirligi bar</i> onun sade bir hayatı var. 3. <i>mcz.</i> İsteksiz, gönülsüz, soğuk. <i>Ķoņır davis</i> bir ritimle söylenen, kulağa hoş gelen söz; <i>ķoņır küz</i> sonbaharın yazı

	hissettiren günleri; <i>koñur salkın</i> sıcak ve soğuk olmayan, ılık, insanı ferahlatan hava.
konuş İkemetgâh, konut. (CC).	konis <i>ism.</i> 1. Obanın bulunduğu, yerleştiği mahal, yayla. 2. <i>mcz.</i> İkamet, mekân, daire; <i>konis etiv</i> mekân, mesken edinmek; <i>konis kuttı bolsın</i> yeni mekânınız (ev, daire vb.) kutlu olsun; <i>konis tebüv</i> bir yer yerleşmek, bir yeri yurt edinmek.
kopar- (I) Ortaya çıkarmak, meydana çıkarmak. (İM). kopar- (II) Yeniden diriltmek. (İM). kopar- (III) 1. Koparmak, ayırmak. (BV, GT, İM, KFT, Kİ, TZ). 2. Sökme, yerinden çıkarmak. (BM, İM, Kİ).	kopar- <i>fl.</i> 1. Toprağı sürmek, altını üstüne getirmek. 2. <i>mcz.</i> Geçmişini canlandırmak, deşmek.
korğaşın (kurğaşın, kurğaşun, kurğuşın, kurğuşun, kurkuşun, kurşun) Kurşun. (CC).	korğasın <i>ism.</i> Kurşun. <i>Korğasın oğ</i> kurşun, mermi, fişek.
korğak Korkak, korkan. (İN, KFT, Kİ, KK, RH, TZ).	korğak <i>sft.</i> Korkak, yüreksiz.
korğınç (korğunç) Korkunç. (İM).	korğınış <i>ism.</i> Korku, dehşet.
korğut- (korğud-, korğ-) Korkutmak.	korğut- <i>fl.</i> Korkutmak.
korğuk- (korğ-, korğ-, korğ-) Korkmak. (Gİ, KF, KFT).	korğuk- <i>fl.</i> Korkmak, ürkmek, dehşete kapılmak.
korulda- Uykuda horlamak. (TZ).	korulda- <i>fl.</i> Horuldamak, horlayarak uyumak, horul horul uyumak.
koş- 1. Koşmak, eklemek, ilâve etmek. (Gİ, İM, KF, Kİ, MS). 2. Yanına getirmek. (GT, İM, Kİ). 3. Takılmak. (İM).	kos- <i>fl.</i> 1. Katmak, birleştirmek, eklemek. 2. Evlendirmek. 3. Birisine maddî yardımda bulunmak; <i>ağıl kosuv</i> tavsiyede bulunmak; <i>kosıp ay-tuv</i> abartarak konuşmak.

koş Çift, mukabil, arkadaş. (İH, Kİ).	kos <i>sft.</i> Çift, iki, ikiz. <i>kos kâbat</i> çift kat; <i>kos koldap</i> iki elle tutarak; <i>kos nükte (dlblm)</i> iki nokta; <i>kos söz (dlblm)</i> ikileme.
koşa Kat kat, iki kat. (İH).	kosâ <i>zrf.</i> Birlikte, yanında, üstelik ilâveten, beraber; <i>özimen kosâ</i> kendisiyle beraber; <i>oğan kosâ</i> bununla beraber.
koşıl- (koşul-) Koşulmak, birleşmek, eklenmek. (CC).	kosıl- <i>fl.</i> 1. Eklenmek, katılmak, iştirak etmek, ilâve olmak. 2. Kavuşmak, evlenmek.
kotar- (hotar-, koçar-) Tencereden tabağa yemek koymak, boşaltmak. (DM, İH, TZ).	kotar- <i>fl.</i> 1. Sıvı bir şeyi bir kaptan ikinci bir kaba koymak, aktarmak; <i>kotara saluv</i> aktarıvermek. 2. <i>mcz.</i> Bir metni bir dilden başka bir dile aktarmak, tercüme etmek.

Tablo 1 (devam)

kov- (kav-) Kovmak, defetmek. (GT, İM, Kİ, MG, TZ).	kuv- <i>fl.</i> 1. Birinin ardına düşmek, kovalamak. 2. Kovmak; <i>üyden kuvdı</i> evden kovdu. 3. <i>mcz.</i> Bir şeyin peşine düşmek, takipçisi olmak. <i>Bilim kuvuv</i> ilim öğrenmeye çalışmak.
kovanç Kıvanç, sevinç. (CC).	kuvanış <i>ism.</i> 1. Sevinç. 2. <i>mcz.</i> Sevinç kaynağı; <i>kuvanış âkelüv</i> sevinç vermek, mutluluk getirmek; <i>kuvanışka batuv (bölenüv, kenelüv)</i> sevince boğulmak; <i>kuvanış bidirüv</i> memnuniyetini ifade etmek; <i>kuvanışında şek joğ bolmav</i> sevincinde sınır olmamak; <i>kuvanışın jasıra almav</i> sevincini gizleyememek; <i>kuvanıştan jüregi jarılıp kete jazdav</i> sevinçten kalbi duracak gibi olmak.

<p>kovuş (kavuş) Kovuk, oluk, boşluk. (CC, MG). <i>Kovuş kıl-</i> boşaltmak. (MG).</p>	<p>kuvis <i>ism.</i> 1. Bir şey içindeki boş yer. 2. Çukur, oyuk. 3. <i>mcz.</i> Kuytu, siper, dulda, تنها, kovuk; <i>kuvis kevde</i> beceriksiz.</p>
<p>kovuş- Kavuşmak, birleşmek. (CC).</p>	<p>kvıvıs- <i>fl.</i> Kavuşmak, buluşmak, görüşmek; <i>tuvıstarımen kvıvıstı</i> akrabalarına kavuştu.</p>
<p>koy- (I) (ko-, kol-) Koymak, bırakmak. (BV, CC, Gİ, GT, İN, KFT, KK, MG, RH, TA, TZ). koy- (II) İndirmek. (TA).</p>	<p>koy- <i>fl.</i> 1. Koymak, bırakmak. 2. Nöbetçi koymak; <i>küzetsi koydı</i> nöbetçi koydu. 3. Bir kimseyi işe yerleştirmek, iş sağlamak. 4. Bırakmak, vazgeçmek; <i>temekini koydım</i> sigarayı bıraktım. 5. Kendi hâline bırakmak; <i>sakal koydı</i> sakal bıraktı. 6. Not vermek, değerlendirmek; <i>bes koydı</i> beş verdi. 7. Defnetmek, gömmek; <i>şaldı koyıp kayttı</i> ihtiyarı defnedip döndü.</p>
<p>koy (koyın, koyun) Koyun. (BV, CC, GT, İM, KFT, TZ).</p>	<p>koy <i>ism.</i> Koyun; <i>koy avzınan şöp almaytın</i> çok saf, zararsız, uysal kimse; <i>koy üstine boztorgay jumırtkalav</i> huzur ve barış içinde olmak; <i>koy tas</i> su konulan yuvarlak taş; <i>koy jılı</i> on iki hayvanlı Türk takvimine göre sekizinci yıl, koyun yılı; <i>koy kora</i> koyun ağılı.</p>
<p>koyan (kıyan) Tavşan. (BM, CC, Kİ, TA, TZ).</p>	<p>koyan <i>ism.</i> 1. Tavşan. 2. On iki hayvanlı eski Türk takvimine göre dördüncü yılın adı, tavşan yılı. <i>Koyan erin</i> tavşan dudaklı; <i>koyan jürek</i> korkak, cesaretsiz.</p>
<p>koyuğ (koyu) Koyu, katı. (BV, İM).</p>	<p>koyuv <i>sft.</i> 1. Koyu. 2. Gür, sık (saç).</p>
<p>koyuğluk Yoğunluk, kesiflik. (İM).</p>	<p>koyuvlık <i>ism.</i> 1. Sıvı olmama durumu, koyuluk. 2. Yoğunluk, sıklık, gürlük.</p>

 koyul- (I) Koyulmak, bırakılmak. (CC, İM). 2. Konulmak, bırakılmak. (İM).	 kuyul- fl. 1. Dökülmek, boşaltılmak. 2. <i>mcz.</i> Kaplamak, akın etmek.
 koyul- (II) Koyulaşmak. (İM).	 koyul- fl. 1. Koyulaşmak, yoğunlaşmak, 2. <i>mcz.</i> Artmak, şiddetlenmek.
 koyun (I) Bağır, sine, göğüs. (Kİ). koyun (II) İç taraf. (İM).	 koyun ism. 1. Göğüs ile giysi arası, koyun. 2. Kollar arası, kucak. 3. <i>mcz.</i> Toprağın altı. <i> Koyun dâpter</i> cep defteri, not defteri; <i> koyunun aşuv</i> karşılamak, kucak açmak.
 kozı (kuzı, kuzu) Kuzu. (BM, CC, DM, Kİ).	 kozı ism. 1. Kuzu. 2. <i>mcz. hss.</i> Bebek, çosuk. <i> Kozı aluv</i> kuzu almak, kuzulatmak; <i> kozı köş jer</i> çok uzak olmayan, yakın yer.
 köbek (köpük) Köpük. (BM).	 köbik ism. Köpük; <i> köbik avız</i> zevzek, geveze; <i> köbik söz</i> boş söz.
 köbelek (kelebek) Kelebek. (CC).	 köbelek ism. Kelebek.
 köbür (köbri, köpri, köprü, köprüg) Köprü. (DM).	 köpir ism. 1. Köprü. 2. <i>mcz.</i> Devam ettirici, bağlantı sağlayıcı.
 köç Göç, bir kabilenin yer değiştirmesi. (BM, Kİ).	 köş ism. 1. Göç. 2. <i>mcz.</i> Devir, zaman; <i> köş boyı</i> göç boyunca; <i> köş ilgeri</i> ileri, önde.
 köçür- Göçürmek. (CC).	 köşir- fl. 1. Göç ettirmek; <i> basına köşiriv</i> yaygara koparmak, bağırıp çağırmak. 2. Kopya etmek, kopyalamak, çoğaltmak.
 kögen Halat, urgan. (CC).	 kögen ism. Koyun, kuzu, keçi, oğlakları boyundan bağlamak için özel olarak yapılan ip.
 köger- Küflenmek, göğermek. (GT, İN, RH).	 köger- fl. 1. Mavi renge bürünmek, mavileşmek. 2. Yeşermek, yeşillenmek. 3. Küflenmek. 4. Morarmak.

kögerçin (güverçin, kügürçin, kükerçin, kögerçün, küvercin, ökerçin) Güvercin. (GT, İM).	kögerşin <i>ism.</i> Güvercin.
kök (I) Mavi. (BV, CC, DM, İM, Kİ, KK, RH).	kök (I) <i>ism.</i> Gökyüzü, gök, sema.
kök (II) Gökyüzü, sema. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ). <i>Kök yolu</i> samanyolu. (Kİ).	kök (II) <i>sft.</i> 1. Mavi. 2. <i>mcz.</i> Yeşil, çimen. 3. Sebze, meyve.
kökle- Olmak, kökleşmek. (Kİ).	kökte- <i>fl.</i> 1. Yeşermek. 2. <i>mcz.</i> Yetişmek, gelişmek, büyümek.
köl Göl. (CC, İM, TA, TZ).	köl <i>ism.</i> 1. Göl. 2. <i>mcz.</i> Çok, sayısız; <i>köz jasin köl kıluv</i> gözyaşları sel olmak.
kölük Yük ve binek hayvanı. (İM, TA).	kölik <i>ism.</i> 1. Binilecek at, deve; <i>kölik malı</i> binek hayvanı. 2. Taşıt, araç (araba, uçak vb.).
kölçük Küçük göl. (İM).	kölşik <i>ism.</i> Gölet, su birikintisi.
köm- Gömmek. (BM, CC, İM, KF, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	köm- (kömbele-) <i>fl.</i> 1. Gömmek. 2. Defnetmek.

Tablo 1 (devam)

kömil- (kömül-) Gömülmek. (İM).	kömil- <i>fl.</i> Gömülmek, defnedilmek; <i>jerge kömilüv</i> yerin dibine geçmek.
kömlek (köñlek, köñülek, kövlek) Gömlek. (DM, KK, TZ).	köylek <i>ism.</i> Gömlek; <i>köylegi kök, ta-mağı toq</i> hâli vakti yerinde, zengin.
kömür (kemür) Kömür. (BM, TA).	kömür <i>ism.</i> 1. Taş kömürü. 2. Odun kömürü.
kömürçi Kömürçü. (DM).	kömürşi <i>ism.</i> Kömürçü, kömür ocağında çalışan kişi.
kön Deri, gön, kösele. (GT, Kİ, TZ).	kön <i>ism.</i> Büyükbaş hayvan derisinden yapılan iyi işlenmiş deri, gön.
köñül (kömül) 1. Gönül. (BV, CC, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MG, MS, TA). 2. Akıl, bilinç, ruh. (CC).	köñil <i>ism.</i> 1. Gönül. 2. <i>mcz.</i> Fikir, ülkü, düşünce, hayal; <i>köñili avuv</i> meyletmek; <i>köñili jabıgıv</i> kaygılanmak,

	<p>hüzünlenmek; <i>köñili jarım</i> kaygılı, hüzünlü; <i>köñili aluv</i> darılmak, küsmek; <i>köñilin avlav</i> gönlünü almak, memnun etmek; <i>köñiline da saluv</i> kızdırmak, küstürmek, gücendirmek; <i>köñili túsüv</i> beğenmek, hoşuna gitmek; <i>köñil atuv</i> başsağlığı dilemek; <i>köñil bölüv</i> dikkat etmek, zaman ayırmak, ilgilenmek; <i>köñil köterüv</i> eğlenmek.</p>
köñüllü Gönüllü. (BV).	köñildi <i>sft.</i> Neşeli, keyifli, sevinçli; <i>a köñildi</i> temiz kalpli, iyi niyetli.
köñülsiz Gönülsüz, inanmdan, istemeden. (İM).	köñilsiz <i>sft.</i> 1. Neşesiz, keyifsiz. 2. Gönülsüz, isteksiz.
köp (køb, köm) Çok, daha çok. (BV, CC, GT, İM, KFT, Kİ, MG, RH, TA, TZ). <i>Köp bul-</i> çoğalmak, artmak. (TZ). <i>Köp urla</i> sık sık. (CC).	köp <i>sft.</i> 1. Çok, fazla, bol. 2. Devamlı, sürekli; <i>köpke barmav</i> uzun sürmemek. 3. <i>ism. mcz.</i> Halk, topluluk; <i>köp jasa</i> çok yaşa; <i>köp rette</i> çok defa; <i>köp-ten beri</i> eskiden beri; <i>köpti körgen</i> görmüş geçirmiş, tecrübeli.
köpirek Çokça. (KFT).	köbirek <i>sft.</i> Çok, daha fazla; <i>menen göri köbirek bilesiz</i> siz benden daha çok biliyorsunuz.
köplik (köplük) Çokluk, fazlalık. (İM).	köptik <i>ism.</i> 1. Çokluk, bolluk. 2. <i>grmr.</i> Çokluk eki.
köpüklen- (köpüki ık-) Köpüklenmek. (GT).	köbikten- <i>fl.</i> Köpüklenmek.
kör (I) Kör. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, KK, MG, TZ). <i>Kördügüm</i> kördüğüm. (BV).	kör (I) <i>sft.</i> 1. Kör, âmâ. 2. <i>mcz.</i> Cahil, bilgisiz; <i>kör bolgır</i> kör olası; <i>kör közin auv</i> aydınlatmak, bilgilendirmek; <i>kör mulav</i> iki sözü bir araya getiremeyen.

kör (II) (gūr, gör) <i>far.</i> (<gūr) Mezar. (CC, TZ).	kör (II) <i>ism. far.</i> Ölünün gömüldüğü yer, kabir, mezar; <i>kör avzında</i> ölüm döşeğinde, ölüm hâlinde; <i>körden şıkkanday</i> mezardan çıkmış gibi.
kör- Görmek. (BM, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	kör- <i>fl.</i> 1. Görmek; <i>onu eñ aldımın bala-lar kördi</i> onu ilk önce çocuklar gördü; <i>balasın körmegeli bir ay boldı</i> çocuğunu görmeyeli bir ay oldu. 2. Buluşmak, görüşmek, karşılaşmak. 3. <i>mcz.</i> Başından geçmek, tecrübe etmek. 4. <i>mcz.</i> Kınamak, suçlamak. 5. <i>mcz.</i> Saymak, İçinde değerlendirmek, tanımak; <i>men seni öz inimdey köre-min</i> ben seni öz kardeşim gibi görüyorum; <i>körgeñ küni karañ boluv</i> eziyet çekmek, çok zorlanmak; <i>köre almav</i> kıskanmak, görememek, haset etmek; <i>körer közge alenî, açık; körer tañdı közimen atkızuv</i> gece boyu uyu-mamak, göz kırpmamak.

Tablo 1 (devam)

körin- (körün-) Görünmek, ortaya çıkmak. (BM, Gİ, KF, MG).	körin- <i>fl.</i> 1. Görünmek. 2. Belli olmak, tanınmak.
körk (görk) Güzellik, iyilik. (CC, GT, Kİ, MG).	körk (I) <i>ism.</i> Güzellik, nefaset, yakışıklılık.
körkli (körklü, körklüg, körükli, kö-rüklü). Güzeli, iyi, gösterişli. (CC, GT).	körikti <i>sft.</i> Güzeli, yakışıklı.
körksizlik Çirkinlik. (CC).	köriksizdik <i>ism.</i> Çirkinlik, yakışsızlık.
körksüz (körküsüz) Çirkin. (CC).	köriksiz <i>sft.</i> Yakışsız, çirkin.
körset- (köster-) Göstermek. (TZ).	körset- <i>fl.</i> 1. Göstermek, baktırmak; <i>istiñ sapasın körsetti</i> işin kalitesini gösterdi. 2. Bildirmek, farketmek,

	hissettirmek. 3. <i>mcz.</i> Yapmak; <i>jaqsılıqtı dosına körset</i> dostuna iyilik yap. 4. <i>mcz.</i> İhbar etmek, ele vermek. 5. <i>mcz.</i> Tehdit etmek.
körük (kürük) Körük. (CC).	körük (II) <i>ism.</i> Körük. <i>Körigi basıluv</i> öfkesi yatışmak.
körüş- (I) Görüşmek, karşılaşmak. (GT, İM, Kİ). körüş- (II) Vedalaşmak. (İM).	körüş- <i>fl.</i> 1. Görüşmek, buluşmak. 2. Selâmlaşmak, merhabalaşmak. 3. (evlenen kız) Ailesi ve yakınlarıyla vedalaşmak, ayrılmak.
köse- Ateşi parlatmak, karıştırmak. (İH).	köse- <i>fl.</i> Maşayla ateşi karıştırmak.
köse Çenesinde az sakal bulunan, sakalsız. (DM, İH, İM, KK, TA, TZ).	köse <i>sft.</i> Köse; <i>köse jigit</i> köse genç; <i>Aldar Köse</i> Kazak folklorunda mizah üstadı olan tip, Aldar Köse.
kösev (kösegi, kösöv, küsevüv) Ateş karıştıran nesne, ocak demiri. (TZ).	kösev <i>ism.</i> Maşa, köşeği.
köş- (köç-) Göçmek, göç etmek. (BM, CC, Gİ, GT, Kİ, İM, TA).	köş- <i>fl.</i> 1. Göçmek, taşınmak; <i>kedey bolsañ, köşip kör (maqal)</i> . İnsan fakir olmadığını taşınırken anlar. 2. <i>mcz.</i> Hareket tarzını değiştirmek. 3. <i>mcz.</i> Zamanı, modası, devranı geçmek. 4. <i>mcz.</i> Başka bir metoda, sisteme geçmek. 5. <i>mcz.</i> (boya) Kalkmak, kavlamak.
köt (kit, kötçek) Göt, oturak yeri, kış. (BV, CC, DM, İM, Kİ, KK, TA, TZ).	köt <i>ism.</i> 1. Makat, anüs, kış, göt. 2. <i>mcz.</i> Son, akıbet. <i>Köti aşıluv</i> rezil, maskara olmak; <i>köti kökten kelüv</i> başarısız olmak, yıkılmak; <i>köti jerge tiymev</i> koşuşturmak; <i>kötine qarasin</i> haddini bilsin.
köter- (ködir-, kötür-) Götürmek. (BV, CC, GT, İM).	köter- <i>fl.</i> 1. Kaldırmak. 2. Artırmak, yükseltmek. 3. <i>mcz.</i> Yukarı çekmek. <i>Tuv köterüv</i> bağrağı göndere çekmek.

	<p>4. Geliştirmek, ilerlemek. <i>Bilimin köterüv</i> bilgisini artırmak. 5. <i>mcz.</i> Derecesini yükseltmek. 6. <i>mcz.</i> Dayanmak, tahammül etmek; <i>ol meniñ sözimdi kötere almadı</i> o benim sözüümü kaldıramadı. 7. Tekrar gündeme getirmek, açmak; <i>bul mäseleni kötermeyik</i> bu konuyu açmayalım. 8. Hamile kalmak.</p>
<p>köyin- (köyün-) Yanmak. (BM).</p>	<p>küyin- <i>fl.</i> Üzülmek, üzüntü duymak, müteessir olmak; <i>men oniñ kılığına küyindim</i> onun davranışları beni üzdü.</p>
<p>köz (I) Göz. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İH, İM, İN, KF, KFI', Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). <i>Köz tazar-</i> gözü belermek (TZ). <i>Köz kak-</i> gözle kaşla işaret etmek (TZ). <i>Köz yum-</i> göz yummak, görmezden gelmek (TZ).</p> <p>köz (II) Kaynak, göze. (DM, İM, Kİ, MS, TA).</p>	<p>köz <i>ism.</i> 1. Göz. 2. <i>mcz.</i> Delik, boşluk, iğnenin gözü. 3. <i>mcz.</i> Kaynak, menba. 4. <i>mcz.</i> Bizzat, şahsen, kendi. 5. <i>mcz.</i> Hatıra, miras, yadigâr. 6. Akıl, hafıza, şuur. <i>Közün aşuv</i> aydınlanmak, öğrenmek; <i>köz ilmev</i> göz kırpmamak, hiç uyumamak; <i>köz baylav</i> kandırmak; <i>közine ilmev</i> dikkate almamak; <i>közi ilinüv</i> uykuya dalmak; <i>közi jetüv</i> inanmak; <i>köz jetkizgisiz</i> uçsuz, bucaksız; <i>köz boyavşu</i> dalavereci, göz boyayan, kandıran; <i>közi jävdirev</i> kendini acındırarak bakmak, ağlamaklı olmak; <i>közi tiri</i> hayatta, yaşıyor; <i>köz jazbav</i> takip etmek, gözden kaçırmamak; <i>köz şırımın aluv</i> biraz dinlenmek; <i>közün kadav</i> gözünü dikmek; <i>közün joğaltuv</i> yok etmek; <i>közi taluv</i> gözü yorulmak; <i>köz mayın tavısv</i> göz nuru dökmek; <i>köz kırın saluv</i> a) yardım etmek,</p>

	destek olmak b) göz kulak olmak; <i>közge türki boluv</i> göze batmak, dikkat çekmek; <i>közinen tasa kılmav</i> göz önünden hiç ayırmamak; <i>közge türtse körgisiz</i> zifiri karanlık.
köz (III) İyice yanmış kömür, köz. (BM, GT, İM).	koz <i>ism.</i> Köz, kor.
közlü Gözü olan, gözlü. (TA).	közdi <i>sft.</i> 1. Gözlü, gözü olan. 2. Suyu bol. 3. <i>mcz.</i> Bilgili, aydın.
közsiz Gözü görmeyen. (KK, TA).	közsiz <i>sft.</i> 1. Gözsüz, kör. 2. <i>mcz.</i> Sonunu düşünmeyen, dikkatsiz, tedbirsiz. 3. <i>mcz.</i> Cecsur, gözüpek.
kristian Hristiyan. (CC).	hristian <i>ism. yun.</i> Hristiyan, İsevî, Nasranî.
kuba Toprak rengi. (Kİ).	kuba <i>sft.</i> 1. Al donlu (at). <i>Quba aygır</i> al donlu aygır; <i>kuba qalmaq (esk)</i> Oyratların eski adı; <i>kuba tüz</i> ıssız bozkır. 2. Sarışın (insan).

Tablo 1 (devam)

kubar- Bozarmak, benzi toprak ve toz rengine dönmek. (Kİ).	kuvar- <i>fl.</i> 1. Güneşten sararmak, kurumak. 2. <i>mcz.</i> Rengi kaçmak, benzi solmak. 3. <i>mcz.</i> Çoluk çocuğundan ayrılıp tek başına kalmak.
kuç- (koç-) Kucaklamak. (İM, Kİ, TZ).	kuş- <i>fl.</i> 1. Kucaklayıp öpmek. 2. <i>mcz.</i> Yâr sevmek, evlenmek; <i>jar kuşuv</i> evlenmek, aile kurmak; <i>jer kuşuv</i> eceli gelmek, ölmek.
kuçaqla- (kuçala-) Kucaklamak, sarılmak. (İM, Kİ, TZ).	kuşaqla- <i>fl.</i> 1. Kucaklamak, sarmak. 2. <i>mcz.</i> Elinden düşürmemek, bırakmamak.
kuçaqlaş- Kucaklaşmak. (İM).	kuşaqlaş- <i>fl.</i> Kucaklaşmak.

ķudret <i>ar.</i> Kudret, varlık, zenginlik. (Gİ, GT, İM, KF).	ķudiret <i>ism. ar.</i> 1. Allah, yaradan. 2. <i>mcz.</i> Güç, kuvvet, kudret. <i>Ķudaniñ (Ķudaydıñ) ķudireti</i> Allah'ın kudreti.
ķudur- (çocuk) Yaramazlık yapmak. (İH).	ķutır- <i>fl.</i> 1. Kudurmak. <i>Ķutırğan it</i> kudurmuş köpek. 2. <i>mcz.</i> Yersiz, denge-siz davranmak.
ķul Kul, köle. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	ķul <i>ism.</i> 1. Kul, esir, köle. 2. <i>mcz.</i> Fert, insan. 3. <i>mcz.</i> Bir şeye bağlanıp kul-luk etme, tapınma. <i>Ķudaydıñ ķulı</i> Tanrı kulu; <i>ķul ķıluv (etiv)</i> köle yap-mak.
ķulaç (ķula) İki kol arasındaki mesafe. (BM, Kİ, TA).	ķulaş <i>ism.</i> Kulaç. <i>Ķulaş boyı</i> bir kulaç boyu.
ķulaķ (ķulağ) Kulak. (KK, MS, TA). <i>Ķulağ ur-</i> kulağı çınlamak. (TZ).	ķulaķ <i>ism.</i> 1. Kulak. 2. <i>mcz.</i> Şapkanın kulağı. 3. <i>mcz.</i> Kulp, kol. 4. <i>mcz.</i> Telli çalgılarda tel germeye yarayan burgu, kulak. 5. <i>arg.</i> Casus, ajan. <i>Ķulağı elen etiv</i> kulak kabartmak; <i>ķulağınıñ mü-kisi bar</i> kulakları ağır işitir; <i>ķulağına kuyu</i> tekrar tekrar anlatmak; <i>ķulağı şaluv</i> duymak, haberdar olmak; <i>ķulağına altın sırğa</i> kulağına küpe ol-sun; <i>ķulaķka türpidey tiyü</i> kulak tır-malayıcı olmak.
ķulan (ķolan) Yaban eşeğı. (BM, Kİ, TA).	ķulan <i>ism.</i> Yabanî at.
ķullıķ (ķulluķ) Kulluk, kölelik. (Gİ, KF, KFT).	ķuldıķ <i>ism.</i> 1. Kulluk, kölelik. 2. <i>mcz.</i> Baş eğme, bağımlı olma.
ķum Kum. (BM, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, KK, MG, TA).	ķum <i>ism.</i> Kum. <i>Ķum sağat</i> kum saati; <i>ķum jilik boluv</i> çok zayıflamak, cılız-laşmak, süzölmek. <i>Avzına ķum ķu-yıluv</i> susmak, sesini çıkarmamak;

	<i>közine kum kuyuluv</i> ölmek, vefat etmek.
quma (qoma) Kuma, kadının ortağı. (CC, DM, İM).	quma <i>ism. esk.</i> Kuma, ortak.
qumğan İbrik. (TZ).	quman <i>ism.</i> İbrik.
qumursaqa (kıdırşığı, kımruska, kımursuğa, kımuruska) Karınca. (TA).	qumırskā <i>ism.</i> Karınca. <i>Qumırskā bel</i> ince bel; <i>qumırskaday qaptav</i> (kaynav) karınca gibi kaynak.
qun Güç, kuvvet, takat. (CC).	qun <i>ism. eknm.</i> 1. Değer, bedel. 2. Fiyat, paha. 3. <i>mcz.</i> Kadir, kıymet. <i>Qunı ketüv</i> değerini kaybetmek.
qunan Üç yaşındaki tay. (TA).	qunan <i>ism.</i> Üç yaşına giren erkek at; <i>qunan şaptırım</i> yaklaşık 4-5 kilometrelik yer.
qunduz Kunduz. (İH).	qundız <i>ism. hyvn.</i> 1. Kunduz. 2. Kunduz postu.
qur (I) Zarar, zıyan. (TA).	qur (II) <i>zrf.</i> Boş, öylesine, fuzulî. <i>Qur alakan</i> a) eli boş b) işsiz, güçsüz, boş; <i>qur avız ketüv</i> yemek yemeden gitmek; <i>qur äyşeyin</i> öylesine; <i>qur dal-basa</i> boş uğraş, boş söz; <i>qur kevde</i> (kökirek) kendini beğenmiş, kendini öven; <i>qur tekke</i> boşu boşuna, pisipisine.
qur (II) (qor) Kemer, kuşak, bel bağı. (CC, İM, TA).	qur (I) <i>ism.</i> Çadırın iskeletlerini ve çubuklarını bağlayan yassı kayış.
qur- 1. Kurmak, düzeltmek. (CC, GT, İM, İN, Kİ, MG, RH, TZ). 2. Hazırlamak, düzenlemek. (CC, İM).	qur- <i>fl.</i> 1. Kurmak, yapmak. <i>Altıbaқан qurdı</i> salıncak yaptı. 2. Tutmak, asmak, yerleştirmek; <i>perde qurdı</i> perde astı. 3. <i>syst.</i> Grup, parti veya siyasî bir organizasyon kurmak. <i>Jastar uyımın qurdı</i> Gençlik Kolları'nı kurdu.

ķur‘ān <i>ar.</i> (el-ķoran) Kur‘anikerim. (BV, Gİ, GT, İM, KFT, KK, MS).	ķuran <i>ism. ar. dn.</i> Kur‘an, Kur‘an-ı Kerim. <i>ķuran Őıĝaruv (avdaruv)</i> ölen kişi için hatim okumak; <i>ķuran ustav</i> Kur‘an’a el basmak, yemin etmek.
ķuraķlık Kuraklık. (GT).	ķurĝaķdıķ <i>ism.</i> Kuraklık; <i>Astıķtıñ ķurĝaķtıĝın saķtav kerek</i> tahılın kuru luĝunnu muhafaza etmek gerek.
ķurbaĝa (ķurbuĝa) Kurbaĝa. (BM, İH, Kİ, RH, TA, TZ).	ķurbaķa <i>ism.</i> Kurbaĝa.
ķurbān <i>ar.</i> Kurban. (CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT).	ķurban <i>ism. ar. dn.</i> 1. Allah rızası için kesilen hayvan, kurban, adak. 2. <i>mcz.</i> Bir ölkü uğruna feda edilen veya kendini feda eden kimse, Şehit. <i>ķurban ayt</i> Kurban Bayramı; <i>ķurban boluv</i> kendini feda etmek, canına kıymak; <i>ķurban Şaluv</i> kurban kesmek; <i>ķurban-dıĝın bolayın</i> kurbanın olayım.
ķurbānlık <i>ar. tr.</i> Kurban edilen hayvan. (Gİ, İM, KF).	ķurbandıķ <i>ism. dn.</i> 1. Kurban kesme geneĝi. 2. Bir Şey uğruna kesilen kurbanlık. 3. Bir ölkü uğruna canını feda etme.

Tablo 1 (devam)

ķurķ Çelik. (CC, TA).	ķurıŐ <i>ism.</i> Çelik. <i>ķulaķ ķurıŐı ķanuv</i> ku laĝın pasını silmek.
ķurd (ķurt) Kurt, böcek, solucan. (BM, Kİ, KF).	ķurt <i>ism.</i> Kurtçuk, solucan, kurt.
ķurdaŐ Akran, aynı yaşta olan, yaşıt. (İM).	ķurdas (ķurbı) <i>ism.</i> Akran, yaşıt. <i>Tüy-dey ķurdas</i> aynı yaşta.
ķurĝaķ (ķuraķ) Kurak, kuraklık. (CC).	ķurĝaķ <i>sft.</i> 1. Kurumuş, kuru. 2. YaĝıŐsız, kurak. 3. Kuru (öksürük). 4. <i>mcz.</i> Boş, fuzulî (konuşma). <i>ķurĝaķ vāde</i> boş vaat.

ķurġan (I) (ķurġun) Mezar, mezarın üzerindeki toprak yığını, mezar hö-yüġü. (CC, TA). ķurġan (II) Siper, sur. (Kİ).	ķorġan <i>ism.</i> 1. Kale, hisar. <i>Oturar</i> <i>Ķorġanı</i> Otırar Kalesi. 2. Sur. 3. <i>mcz.</i> Dayanak, destek. <i>Ķorġan boluv</i> destek, dayanak olmak.
ķurġaşunla- Kurşunlamak, kurşun sürmek. (İM).	ķorġasında- <i>fl.</i> Kurşun dökmek.
ķurma (ħurmā, ħorma) <i>ar.</i> Hurma, hurma ağacının yemişi. (CC).	ķurma <i>ism. far.</i> Hurma.
ķursaķ (ķuršaķ) 1. Kursak. (BV, CC, Kİ, TA, TZ). 2. Karın, mide. (CC).	ķursaķ <i>ism.</i> 1. Kursak, karın. 2. Rahim. 3. <i>mcz.</i> Çocuk, evlat. <i>Ķursaķ köteriiv</i> evlat sahibi olmak.
ķurul- (I) Tıklılmak, doldurulmak, basılmak, itilmek. (İH). ķurul- (II) Örtülmek. (TZ). ķurul- (III) Oturmak, ikamet etmek. (TZ).	ķurul- <i>fl.</i> Kurulmak, oluşmak.
ķurulta Kurultay. (CC).	ķuriltay <i>ism.</i> Kurultay. <i>Sol jılı ķuriltay</i> <i>şakırıldı</i> o yıl kurultay toplandı.
ķus- (ķuř-) Kusmak. (TA).	ķus- <i>fl.</i> 1. Kusmak, istifa etmek. 2. <i>mcz.</i> Çalınan malı kullanamayıp sahibine geri vermek.

Tablo 1 (devam)

ķusuķ (ķuřķu, ķuřķaķ, ķusu) Kusuntu, kusmuk. (İM).	ķusıķ <i>ism.</i> Kusmuk, kay.
ķuř Kuş. (BM, BV, CC, DM, GT, İM, KFT, KK, TA, TZ). <i>Ķuř ķuyruġu</i> çı-ban, kan çıbanı. (BM, Kİ). <i>Ķuř yolu</i> samanyolu. (BM).	ķus <i>ism. hyvn.</i> Kuş. <i>Ķus jastıķ</i> kuş tüyü yastık; <i>ķus murın</i> kemerli burun; <i>ķus saluv</i> yırtıcı kuşla avlanmak; <i>ķus fab-riķası</i> tavukçuluk, tavuk çiftliġi; <i>ķus bolup uşuv</i> kuş olup uçmak; <i>ķus uyķı</i> kuş uykusu, hafif uyku; <i>ķusin ķutti bolsın (tilek)</i> yeni evlenen kişiye söy-lenir; Allah mesut ettsin.

kuşak (kuçak, kuçuk) Kucak. (TA).	kuşak <i>ism.</i> 1. Kucak; <i>ana kuşağı</i> ana kucağı. 2. <i>mcz.</i> Merhamet, şefkât. 3. <i>mcz.</i> Etki, tesir. <i>Kuşağına aluv</i> kucağa almak; <i>kuşak jayu</i> a) kucağını açıp karşılamak b) gelişmek ilerlemek.
kut Bereket, saadet. (İH, Kİ, TZ).	kut <i>ism.</i> Kut, servet, bereket, uğur. <i>Kut boluv</i> uğur getirmek.
kutan Bir kuş. (TZ).	kutan <i>ism. hyvn.</i> Balıkçıl kuşu.
kutıl- (kurtul-, kuttul-, kutul-) Kurtulmak. (TA).	kutıl- <i>fl.</i> Kurtulmak, serbest, azat olmak.
kutkar- (kurtar-, kutar-, kutır-) Kurtarmak, serbest bırakmak. (CC, TZ).	kutkar- <i>fl.</i> 1. Kurtarmak. 2. <i>mcz.</i> Azad etmek, özgür bırakmak.
kuṭlı (kutlu, kutluḡ) Kutlu, mübarek. (DM, GT).	kuṭsız <i>sft.</i> Kutsuz, bereketsiz, uğursuz, şanssız.
kuṭsız Kutsuz, uğursuz. (TA).	kuṭtı <i>sft.</i> Mübarek, kutlu. <i>Kuṭtı bolsın aytuv</i> hayırlı, kutlu, mübarek olmasını dilemek; <i>kuṭtı jerge kondıruv</i> kızını kocaya vermek.
kutur (kutuḡan) Uyuz, uyuzluk. (BV, İM, RH, TZ).	kuṭır <i>ism.</i> İnsan veya hayvanların derisi üzerinde oluşan yara, uyuz.
kutur- (kutuz-) Hiddetlenmek, kudurmak, çıldırmak. (CC, TA, TZ).	kuṭır- <i>fl.</i> 1. Kudurmak. <i>Kuṭırḡan it</i> kudurmuş köpek. 2. <i>mcz.</i> Yersiz, denge-siz davranmak.
kuv (I) Soluk, uçuk sarı. (CC). kuv (II) Boş, kof. (CC).	kuv (I) <i>sft.</i> 1. Kurumuş sararmış. <i>Kuv şöp</i> kurumuş ot. 2. <i>mcz.</i> Geçici, fâni, yalan; <i>kuv duniye</i> yalan dünya; <i>kuv bası</i> bir başına, yalnız; <i>kuv dala</i> ıssız yer; <i>kuv avız</i> vara yok diyen, cimri; <i>kuv ayak</i> hilekâr, kurnaz, düzenbaz; <i>kuv mañday</i> bahtsız, talihsiz; <i>kuv tize-sin kuşaqtav</i> hiç evlenmemek, hep bakâr kalmak; <i>kuv dildi</i> şakacı, güldüren, komik.

 kuv (III) (kuğu) Kuğu kuğu. (BM).	 kuv (III) <i>ism.</i> Kuğu kuğu.
 kuvvar- (Ağa için) Sararmak, solmak. (GT).	 kuvvar- <i>fl.</i> 1. Gneğten sararmak, kurumak. 2. <i>mcz.</i> Rengi kamak, benzi solmak. 3. <i>mcz.</i> oluk ocuğundan ayrılıp tek başına kalmak.
 kuvvet <i>ar.</i> G, kuvvet. (BV, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, RH).	 kuvat <i>ism. ar.</i> 1. G, kuvvet, derman. 2. Besinlere bağlı eneji, kalori. 3. <i>fzk.</i> Kuvvet. 4. <i>mcz.</i> Destek, dayanak. 5. <i>ekn.</i> Üretici, g. <i>Kuvat aluv</i> glenmek, cesaretlenmek; <i>kuvat beriv</i> a) g katmak b) yreklendirmek, cesaretlendirmek; <i>kuvat boluv</i> destek olmak, g vermek; <i>kuvat ketiv</i> g azalmak, hlsizleğmek.
 kuvvetli (kuvvetli) <i>ar. tr.</i> Kuvvetli, gli. (BV).	 kuvattı <i>sft.</i> Gli, kuvvetli.
 kuvvetsiz (kuvvetliisz) Kuvvetsiz, gsz. (BV).	 kuvatsız <i>sft.</i> 1. Gsz, kuvvetsiz, hlsiz. <i>Kuvatsız adam</i> gsz, hlsiz kimse. 2. Kalorisi az, dğk kalorili; <i>kuvatsız tamağ</i> kalorisi dğk yemek.
 kuymağ Un ve süt ile yağda pişirilmiş bulamaç. (BM, KI).	 kuymağ <i>ism.</i> Bir çeşit gözleme. <i>Kuymağ pisiriv</i> Gözleme yapmak.
 kuyruk (kuyruğ) Kuyruk. (BM, BV, DM, GT, İM, İN, KFT, KI, MG, RH, TZ).	 kuyriğ <i>ism.</i> 1. Kuyruk. 2. İnsan ve hayvanların art tarafı. 3. <i>mcz.</i> Bir Őeyin sivriltiilmiş ucu. 4. <i>mcz.</i> Bir Őeyin sonu; <i>Kstiň kuyriği</i> gn sonu; <i>kuyriği jerge tiyev</i> koşuşturmak; <i>kuyriğin basuv</i> oturmaya başlamak; <i>kuyriğin sırtęa saluv</i> kenara çekilmek.
 kuyrukli Kuyruklu. (İM).	 kuyriğti <i>sft.</i> 1. Kuyruğu olan, kuyruklu. 2. Kuyruğu uzun, byk. <i>Kuyriğti juldız (astr.)</i> kuyruklu yıldız.

ķuyuđ (ķuyı, ķuyu) Kuyu. (İM).	ķudık <i>ism.</i> Kuyu.
ķuz Güneş dokunmayan yer. (Kİ).	ķuz <i>ism.</i> 1. Yar, uçurum. 2. Kanyon.
ķuzđun Gagası ve kuyruğunun tüyü uzun ve çok siyah karga. (İH, İM, Kİ, KK, TZ).	ķuzđın <i>ism.</i> 1. Kuzgun. 2. Gaddar, acımasız, zalim.
ķuzla- Kuzulamak, koyun yavrulamak. (KFT).	ķozıla- <i>fl.</i> Kuzulamak.
küb (küp) Küp. (TA).	kub <i>ism. yun. geom.</i> 1. Küp. 2. <i>mat.</i> Bir sayının üçüncü kuvveti.
küç (I) Güç, zor. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MG, MS, RH). küç (II) 1. Gayret, çaba. (CC). 2. İş, güç. (DM). küç (III) (güç) Güç, kuvvet. (İM, KF, TZ).	küş <i>ism.</i> 1. Güç, kuvvet. 2. Etki, tesir. <i>Jel küşi</i> rüzgârın etkisi. 3. Birim zamanda yapılan iş. 4. Askerî güç, askerî potansiyel. 5. Ağrlık. <i>Küş aluv</i> kuvvetlenmek, güçlenmek; <i>küş körsetüv</i> güç göstermek, korkutmak, tehdit etmek; <i>küş saluv</i> bütün gücüyle çalışmak.
küçegen Kartal. (TA).	küşigen <i>ism. hyvn.</i> Kartalgillerden bir tür yırtıcı kuş.
küçle- (küçlen-, küçen-) Güçlenmek, kuvvetlenmek. (TZ).	küşte- <i>fl.</i> Zorlamak, güç kullanmak.
küşsiz Güçsüz, âciz. (DM, TA).	küşsiz <i>sft.</i> Güçsüz, kuvvetsiz.

Tablo 1 (devam)

küşük Küçük, ufak. (İM, Kİ, TZ).	küşik <i>ism.</i> 1. Encik, enik, köpek yavrusu. 2. <i>mcz.</i> Nazar değmemesi için küçük çocuklara yönelik olarak kullanılan sevgi sözcüğü. 3. <i>mcz.</i> Birine hakaret amacıyla söylenen söz, it.
küdiçi Güden, hayvan otlatan çoban. (KFT).	kütüvşi <i>ism.</i> 1. Dadı, hizmetçi, bakıcı. 2. Bekçi.
küfr <i>ar.</i> Küfür. (GT, İM, KFT).	küpir <i>ism. ar. dn.</i> 1. Tanrı'nın varlığı ve birliği gibi dinin temellerinden sayılan inaçları inkâr etme ve bu yolda

	söylenen söz, küfür. 2. <i>mcz.</i> Haddini aşma, aşırılık.
küfrlük <i>ar. tr.</i> Allah'a inanmamalık. (İM).	küpirlik <i>ism.</i> Kâfirlik.
kükürt (gügird, kövrük) <i>far.</i> Kükürt.	kükirt <i>ism. kmy.</i> Kükürt.
kül- Gülmek. (BM, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TA, TZ).	kül- <i>fl.</i> 1. Gülmek. 2. <i>mcz.</i> Dalga geçmek, alay etmek. <i>Külki boluv</i> gülünç duruma düşmek, rezil olmak; <i>külkige aypaluv</i> alay konusu olmak, gülünç duruma düşmek.
kül Kül. (BM, BV, DM, GT, İM, KFT, Kİ, KK, RH, TA, TZ).	kül <i>ism.</i> Kül. <i>Kül boluv</i> kül olmak; <i>kül talkanın şıgaruv</i> un ufak etmek; <i>küli kökke uşuv</i> darmadağın, paramparaça olmak.
küldür- Güldürmek. (Kİ).	küldir- <i>fl.</i> Güldürmek.
külik Çabuk, hızlı. (CC).	külik <i>ism.</i> 1. Yürük, çok hızlı giden at. 2. Bir tür at yarışı.
külli <i>ar.</i> Tamam, bütün. (GT).	küllü <i>zmr. ar.</i> Küllü, hepsi, tamamı, bütün. <i>Küllü adamzat</i> tüm insanlık.
külşe (külice, külüçe) İnce tandır ekmeği, kek, çörek.	külşe <i>ism.</i> Kömbe.
kümüş (Kömiş, kümüş) Gümüş. (BV, DM, Gİ, İM, KF, KFT, TA).	kümis <i>ism.</i> Gümüş, sim.
kümüşli (kümüşlü) Gümüşlü. (İM).	kümistü <i>sft.</i> Gümüşlü, gümüşle kaplanmış.
kün (künes, küneş) 1. Güneş. (BM, CC, DM, Kİ, MG, TA, TZ). 2. Gündüz. (GT, İM). 3. Gün. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	kün <i>ism.</i> 1. Güneş. 2. Gün, gündüz. <i>Üş künnen keyin kelemün üç gün sonra geleceğim.</i> 3. Tam gün, 24 saat. 4. <i>mcz.</i> Vakit, zaman. 5. <i>mcz.</i> Hava durumu. <i>Kün jilındı</i> hava ısındı; <i>kün aşıluv</i> hava açılmak, açmak; <i>kün közi</i> gün ışığı, güneş ışığı; <i>kün batuv</i> güneş batmak, gün batmak; <i>kün keşüv</i> ömür

	sürmek, yaşamak; <i>kün javuv</i> yağmur yağmak; <i>kün târtibi</i> gündem; <i>kün tiyü</i> güneş çarpmak; <i>kün tutiluv</i> güneş tutulmak; <i>küni karañ</i> hâli müşkül; <i>küni tüsiv</i> işi düşmek, muhtaç olmak.
küñ Esir, köle, kul. (CC).	küñ <i>ism. esk.</i> Köle (kadın), cariye.
kündeş Ortak. (TZ).	kündes <i>ism. esk.</i> 1. Kuma, ortak. 2. <i>mcz.</i> Rakip, birbirini çekemeyen.
kündüz (kündüzin, küntüzün) Gündüz. (BM, BV, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, KK, MS, TA, TZ).	kündiz <i>zrf.</i> Gündüz, gündüzün.
künes (küneş, kün) Güneş, güneş ışığı. (TA).	künes <i>ism.</i> Güney, güneş ışınlarının bol düştüğü yer.
künlük (künlük) Günlük. (KFT).	kündik <i>sft.</i> Günlük.
küreş Güreş. (GT, Kİ).	küres <i>ism.</i> 1. Güreş. 2. Mücadele. 3. <i>mcz.</i> Çekişme, tartışma.
küreş- Güreşmek. (BM, GT, KFT, Kİ, TA, TZ).	küres- <i>fl.</i> 1. Güreşmek. 2. Mücadele etmek. 3. <i>mcz.</i> Çekişmek, tartışmak.
küreşçi (küreççi) Güreşçi, pehlivan. (GT).	küressi (küresker) <i>ism.</i> 1. Güreşçi, pehlivan. 2. Mücadeleci.
kürsî <i>ar.</i> Oturulacak yüksekçe yer. (Gİ, İM, KF).	kürsi <i>ism. ar. esk.</i> 1. Sandalye. 2. Taht.

Tablo 1 (devam)

küs- 1. Küsmek, darılmak. (KK, TA, TZ). 2. Kızmak. (KK).	küs- <i>fl.</i> Bezmek, vazgeçmek, bırakmak.
küşli (küçli, küşlü) Güçlü, kuvvetli. (KK).	küşti <i>sft.</i> 1. Güçlü, kuvvetli. 2. Sağlam. 3. Sert, tesirli.
küt- (küd-, kütle-) Gütmek, olatmak. (CC, GT, KK, TZ).	küt- <i>fl.</i> 1. Beklemek. 2. Ağırlamak, ikramda bulunmak. 3. Bakmak, gütmek. <i>Kütpegen jerden</i> beklenmedik anda, ansızın.
küy- (köy-) Yanmak. (GT).	küy <i>ism.</i> 1. Yanmak, tutuşmak. 2. <i>mcz.</i> İçki kan ağlamak.

küydür- (köydür-, köyündür-) Yakmak. (CC, GT).	küydür- <i>fl.</i> 1. Yakmak, yandırmak. 2. <i>mcz.</i> Haksız yere suçlamak, iftira etmek, karalamak. 3. <i>mcz.</i> Üzmek, zor durumda bırakmak, kalp kırmak.
küye Güve. (TZ).	küye <i>ism.</i> Güve. <i>Kilimdi küye jegen</i> giysileri güve yemiş.
küyev (güyegü, köyöv, küyegü, küyeyüv, küyöv) Damat, güvey. (GT, TZ).	küyev <i>ism.</i> 1. Koca, eş. 2. Damat, güvey. <i>Küşik küyev iç güvey.</i>
küz (güz) Güz, sonbahar. (BM, CC, DM, İM, KFT, Kİ, KK).	küz <i>ism.</i> Güz, sonbahar.
küzen Sansar, Firavun sıçanı da denilen kokarca. (CC, Kİ, TZ).	küzen <i>ism. hyvn.</i> Kokarca.
L	
la'net <i>ar.</i> Beddua, kargış. (İM).	lânet (lağnet) <i>ism. ar.</i> Lânet, beddua. <i>Lağnet aytuv lânet etmek.</i>
laçin Doğan, şahin. (BM, DM, İH, Kİ, TA, TZ).	laşın <i>ism. hyvn.</i> Doğan, lâçin.
lahab <i>ar.</i> (<lağab) Takma ad, lâkap. (CC).	lağap <i>ism. ar.</i> Yalan, asıl olmayan haber; <i>lağap at</i> lâkap adı.
lak <i>hind.</i> Vernik. (CC).	lak <i>ism. kmy.</i> Vernik.
lâyık (layıḥ) <i>ar.</i> Yakışır, yakışan, lâyıık, uygun. (Gİ, GT, İM, KF).	layıık <i>sft. ar.</i> Uygun, lâyıık, makul, münasip; <i>layıık boluv</i> lâyıık olmak.
lâzım <i>ar.</i> Gerekli, lüzumlu, lâzım. (Gİ, GT, KF, KFT).	lazım <i>mdl. ar.</i> Lâzım, gerek, gerekli.
legen (laḥan) Leğen. (KF).	legen <i>ism.</i> Leğen.
leklek Leylek. (Kİ).	läylek <i>ism. hyvn.</i> Leylek.
leşker <i>far.</i> Asker, ordu. (GT).	läşker <i>ism. far. esk.</i> Ordu, asker, leşker.
lezzet <i>ar.</i> Tat, lezzet (GT, İM, MG)	läzzat <i>ism.</i> Lezzet, zevk, haz.
limon (leymū, limen) (<leymūn) Limon. (CC).	limon <i>ism. yun.</i> Limon, limon ağacı.
lök 1. Yedi yaşındaki deve. (BM). 2. Asil, iyi cins deve. (Kİ).	lök <i>ism.</i> Tek hörgüçlü erkek deve.

luġat <i>ar.</i> 1. Sözlük. (İM). 2. Dil. (KFT).	luġat <i>ism. ar. esk ed dl.</i> Lügat.
M	
ma'kūl <i>ar.</i> Makul, anlayışlı. (MG).	maḳul <i>mdl. ar.</i> 1. Tamam, peki, olur. 2. Doğru, uygun, makul.
ma'lūm <i>ar.</i> Bilinen, belli. (BV, GT, İM, İN, KFT, MG, RH).	maġlum <i>sft. ar.</i> Malûm, bilinen, tanıdık. <i>Maġlum boluv</i> malum olmak. mālim <i>sft. ar.</i> Malûm, açık, bilinen.
ma'nā (ma'nī) <i>ar.</i> Mana, anlam. (Gİ, İM, KF, MS).	maġına <i>ism. ar.</i> 1. Anlam, mana. 2. İçerik, nitelik, muhteva.
ma'tel <i>ar.</i> Bilmeyece. (CC).	mätel <i>ism. ar.</i> Atalar sözü, atasözü, darbimesel.
maḥabbat (muḥabbet) Sevgi, muhabbet, dostluk. (Gİ, GT, KFT).	maḥabbat <i>ism. ar.</i> 1. Sevgi, aşk. 2. Muhabbet (annenin çocuġa, insanın doğduğu yere vs.).
maḥrūm <i>ar.</i> Mahrum, yoksun. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, TZ).	maḳrum <i>sft. ar.</i> Mahrum, yoksun.
maḥşer <i>ar.</i> Mahşer, kıyamet. (GT).	maḥşar <i>ism. ar. dn.</i> Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer, mahşer. maḳşar: maḳşar küni a) Mahşer (hesap) günü b) Sıkıntılı, çileli, zor dönem, kıyamet.

Tablo 1 (devam)

maḳāl <i>ar.</i> Söz söyleme. (GT).	maḳal <i>ism. ar.</i> Atasözü.
maḳām <i>ar.</i> Yer, makam. (GT).	maḳam <i>ism. ar.</i> 1. Makam, müzikte makam, ses ahengi, naġme. 2. Kur'an'ı güzel ve yüksek sesle, usulünce okuma, tilâvet; <i>ol Ḳurandı jeti türli maḳammen okıydı</i> o Kur'an'ı yedi kıraat üzere okuyor.
maḳşad <i>ar.</i> (maḳşıt) Maksat, gaye, istenilen şey. (GT).	maḳsat (maḳsut) <i>ism. ar.</i> Maksat, amaç, gaye.

maḫsūd <i>ar.</i> İstenilen şey, emel, meram. (GT, Gİ, İM, İN, KF, MG).	maḫsat (maḫsut) <i>ism. ar.</i> Maksat, amaç, gaye.
maḫta- (maḫta-) Övmek, methetmek. (CC).	maḫta- <i>fl.</i> Övmek, methetmek.
māl <i>ar.</i> Bir kimsenin tasarrufunda bulunan şey, varlık. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS, TZ).	mal <i>ism. ar.</i> 1. Deve, sığır, koyun, keçi, at hayvanlarının genel adı, mal. 2. Mal, mülk, varlık, zenginlik. 3. Eşya, mal. 4. <i>mcz.</i> Kâr, kazanç, 5, <i>mcz.</i> Nandan, cahil. <i>Mal bazarı</i> hayvan pazarı; <i>mal şarvaşılığı</i> hayvancılık; <i>mal bitüv</i> zengin olmak.
māllan- <i>ar. tr.</i> Mal almak, servet edinmek. (İM).	maldan- <i>fl.</i> 1. Mal sahibi olmak. 2. <i>mcz.</i> Sahiplenmek, el koymak.
māllı <i>ar. tr.</i> Mal sahibi, zengin. (KK).	maldı <i>sft.</i> Sahip olduğu hayvan sayısı bakımından zengin (kimse).
māllıḫ <i>ar. tr.</i> Malla ilgili, mallık nesne. (İM, KFT).	maldıḫ <i>ism.</i> Hayvanlara has özellik, mallık.
mālsız <i>ar. tr.</i> Malsız, malı olmayan. (TA).	malsız <i>sft.</i> Hayvanı olmayan, fakir.
mamıḫ (bambuḫ, bamuḫ, mamuḫ, mamuḫ, manbuḫ, pambuḫ, pamuḫ, panbuḫ) Pamuk. (TA, TZ).	mamıḫ (I) <i>ism.</i> 1. Yumuşacık kuş tüyü. 2. Kuş tüyünden yapılan yastık, yorgan. mamıḫ (II) <i>ism.</i> 1. Yumuşak. <i>Mamıḫ jastıḫ</i> yumuşak yastık. 2. <i>mcz.</i> Tüy gibi, hafif.
man- Banmak, içine daldırmak. (BV, CC).	mal- <i>fl.</i> Batırmak, banmak, bandırmak, doldurmak; <i>ol ḫolın suvğa maldı</i> elini suya batırdı.
maraz <i>ar.</i> Hastalık. (GT).	merez <i>ism. ar. mdl.</i> 1. Maraz. 2. Bulaşıcı hastalık. 3. Frengi hastalığı. 4. <i>mcz.</i> Kötü niyet.
marcand <i>ar.</i> (<mercan) Mercan. (CC).	marjan <i>ism. ar.</i> 1. Mercan. 2. <i>mcz.</i> Ender, az rastlanan nesne.

maskara <i>ar.</i> (maskara) Maskara, soy-tarı. (CC).	maskara <i>ism. ar.</i> Maskaralık, rezalet. <i>Maskara boluv</i> maskara olmak; <i>maskara etiv (kıluv)</i> maskara etmek.
mavla- (kedi) Miyavlamak. (İH).	miyavla- <i>fl.</i> Miyavlamak.
maydan (meydān) <i>ar.</i> Meydan, saha. (CC).	maydan <i>ism. ar.</i> 1. Savaş alanı. 2. Savaş, harp. 3. Meydan, alan. 4. <i>mcz.</i> Bir işle uğraşan kimsenin oluşturduğu topluluk, birlik, âlem, dünya.
maymūn <i>ar.</i> Maymun. (CC, DM, KFT, KK, TZ).	maymıl <i>ism. ar. hyvn.</i> 1. Maymun. 2. <i>mcz.</i> Taklitçi kimse.
meşel <i>ar.</i> Örnek, misal. (Gİ, GT, MG).	mısal <i>ism. ar.</i> Misal, örnek.
meşelā <i>ar.</i> Misal olarak, örneğin. (GT, İM, KF).	mısalı <i>kıst.</i> Meselâ, sözün gelişi, örneğin.
meclis <i>ar.</i> Meclis, toplanılan yer. (GT, İM).	mäjilis (I) <i>ism. ar.</i> Oturum, toplantı. <i>Mejiliste söylev</i> toplantıda konuşmak; <i>mejilis kuruv</i> sohbet etmek, söyleşmek. mäjilis (II) <i>ism. ar.</i> Meclis, parlamento.
mecnūn <i>ar.</i> Deli, divane, çıldırmış. (BM, BV, İM).	mäjnūn <i>sft. ar.</i> Deli, çılgın.

Tablo 1 (devam)

mecnūnlik <i>ar. tr.</i> Delilik, aklını yitirme hâli. (KFT).	mäjnündik <i>ism.</i> Delilik.
meded <i>ar.</i> Yardım, medet, imdat. (CC, İM, KF, MG). <i>Meded eyle-</i> yardım etmek. (TZ).	medet <i>ism. ar.</i> Medet, destek, yardım, dayanak. <i>Medet beriiv</i> destek vermek.
medrese <i>ar.</i> Ders yeri, medrese, okul. (Gİ, GT, KF, KFT).	medrese <i>ism. ar.</i> Medrese.
mekān <i>ar.</i> Yer, mekân. (BV, GT, İM, KFT).	meken <i>ism. ar.</i> Mekân, yer.
mekke (mekketullāh) <i>ar.</i> Arabistanda bulunan Mekke şehri. (GT, KF).	meke <i>ism. ar. dn.</i> Hicaz bölgesinin merkezi ve mukaddes Kâbe'nin

	bulunduğu şehir; Peygamberimiz Hz. Muhammed'in doğum yeri, Mekke.
mekrūh (I) <i>ar.</i> İğrenç. (Gİ, GT). mekrūh (II) <i>ar.</i> Yapılması dinen hoş görülmemeyen hâl. (BV, İM, KF, KFT, MS).	mäkürük <i>sft. ar.</i> 1. İğrenç, tiksindirici, mekruh. 2. İslam dininde, dince yasaklandığı hâlde yapılması istenen (şeyler).
mekteb <i>ar.</i> Okul, mektep. (GT, KFT).	mektep <i>ism. ar.</i> 1. Okul, mektep. <i>Bastavış mektep</i> ilkokul; <i>orta mektep</i> ortaokul. 2. <i>mcz.</i> Öğrenme ve tecrübe edinme yeri. <i>Mektep körge</i> n okumuş, öğrenim görmüş.
melik <i>ar.</i> Hükümdar, melik. (GT, İM, İN, MG, RH).	mälük <i>ism. ar.</i> Melik, padişah.
memleket <i>ar.</i> Ülke, memleket. (GT, RH).	memleket <i>ism. ar.</i> Memleket, devlet.
men (min, ben) Ben, şahıs zamiri. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ).	men <i>zmr.</i> Ben: <i>Men barmaymın.</i> Ben gitmeyeceğim.
meñ Vücuttaki ben. (TZ).	meñ <i>ism.</i> Çoğu doğuştan, tende bulunan ufak, koyu renkli leke veya kabartı, ben. <i>Jüzinde meñi bar</i> yüzünde ben var.
menāre <i>ar.</i> Minare. (İM).	munara <i>ism. ar.</i> Minare.
meñgü (meñi, meñü, meñi) Ebedî, sürekli. (İM).	māñgi <i>zrf.</i> 1. Sonsuz, ebedî, bakî, bengi. 2. Ebediyen, sonsuza dek. <i>Meñgi baqiy</i> ebediyen.
meñgülik Ebedîlik. (CC).	māñgilik <i>ism.</i> Ebedilik, sonsuzluk, bengilik.
meñli Benli. (Kİ).	meñdi <i>sft.</i> Benli, beni olan.
meñze- (menze, benze-) Benzemek (İM, KFT, RH).	meñze- <i>fl.</i> İşaret etmek, yol göstermek: <i>Ol savsaqtarimen esik jaqtı meñzedi.</i> O parmağıyla kapı tarafını işaret etti.

mermer <i>yun.</i> Mermer. (GT).	märmär <i>ism. ar.</i> Mermer.
mertebe <i>ar.</i> Derece, rütbe, mertebe. (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	märtebe <i>ism. ar.</i> Mertebe, statü, derece. <i>Märtebesi köteriliv</i> itibarı, şöhreti artmak.
mes'ele <i>ar.</i> Mesele, konu. (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	mäsele <i>ism. ar.</i> Mesele, olay, sorun. <i>Mäsele köteriiv</i> meseleyi dile getirmek; <i>mäsele koyu</i> meseleyi gündeme getirmek.
mescid (meskit) <i>ar.</i> Mescit, ibadet edilen yer. (Gİ, GT, İM, KF, KFT). <i>Mescid-i harām</i> Kâbe, Mekke'de Kâbe'nin bulunduğu en büyük mescit. (İM). <i>Mescidü'l-harām</i> Kâbe, Mekke'de Kâbe'nin bulunduğu en büyük mescit. (İM).	meşit <i>ism. ar. dn.</i> Cami, mescit.
mest <i>far.</i> Sarhoş, mest. (GT).	mas <i>sft. far.</i> 1. Sarhoş, mest. <i>Mas adam</i> sarhoş adam. 2. <i>mcz.</i> Çok etkilenmek, kendinden geçmek; <i>mas etiv</i> mest etmek.

Tablo 1 (devam)

meşakkat <i>ar.</i> Zahmet, sıkıntı. (Gİ, GT, İM).	maşakat <i>ism. ar.</i> Meşakkat, güçlük, sıkıntı, zorluk.
meşhür <i>ar.</i> Şöhretli, meşhur. (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	māşhūr <i>sft. ar.</i> Meşhur, ünlü, tanınmış.
metn <i>ar.</i> Metin, yazı. (İM).	mätin <i>ism. ar.</i> Metin, tekst. <i>Negizgi mätin</i> ana metin.
mey (beyin, beyni, meyin, meyni, miyin, miyni) Beyin. (Kİ).	mıy <i>ism.</i> 1. Beyin. 2. <i>mcz.</i> Şuur, bilinç; <i>mıyğa kirmev</i> anlamamak; <i>mıyğa konuv</i> anlamak, kavramak; <i>mıyı aşuv</i> kafası karışmak; <i>mıyına kıyu</i> anlatmak, izah etmek, kavratmak; <i>mıyın jev</i> başını ağrıtmak, kafasının etini yemek.

miḳla- (miḳla-) <i>far. tr.</i> Çivilemek, çivi çakmak. (Kİ)	miḳta- <i>fl.</i> 1. Sağlamaştırmak. 2. Var gücüyle çalışmak.
mi Soru edatı. (KF).	ma (me) <i>edt.</i> Soru eki, mı (mi, mu, mü); <i>bardı ma? Gitti mi?</i>
mihmān <i>far.</i> Misafir, konuk. (GT).	meyman <i>ism. far.</i> Misafir, konuk, mihman.
miḥnet <i>ar.</i> Eziyet, sıkıntı, mihnet. (GT).	meḥnat <i>ism. ar.</i> Mihnet, azap, zorluk. <i>Meḥnat şegüv</i> sıkıntı çekmek.
miḥrāb <i>ar.</i> Camilerde, mescitlerde imama ayrılmış girintili yer. (İM, KFT).	muḥrab <i>ism. ar. dn.</i> Mihrap.
min- (bin-) Binmek. (BV, CC, DM, GT, İN, KFT, Kİ, KK, MG, RH, TA, TZ).	min- <i>fl.</i> Binmek. <i>Atқа minüv</i> ata binmek; <i>avtobusқа mindik</i> otobüse bindik.
miñ (bin, biñ, min) Bin (sayı). (BV, CC, GT, İM, KFT, MG, TZ).	miñ <i>sy.</i> Bin. <i>Miñnan asa</i> binden fazla; <i>miñğa tarta</i> bine yakın, bin kadar; <i>miñ algıs (miñda bir rahmet)</i> çok şükürler; <i>miñ jasa!</i> Çok yaşa, bin yaşa!; <i>miñ da bie em (dava)</i> bin derde deva; <i>miñ san</i> hesapsız, sayısız, binlerce.
minber <i>ar.</i> Camilerde imamın hutbe okuduğu yer. (İM, KFT).	minbe (minber) <i>ism. ar. dn.</i> Kürsü, minber. <i>Minbege şıgıv</i> minbere çıkmak.
miñer Biner. (KFT).	miner <i>sft.</i> Binmeye yarayan, binilen, binnek.
miniş Biniş. (KK, RH).	minis <i>ism.</i> Binek, binit (at vb.).
mīrās <i>ar.</i> Ölen bir kimsenin yakınlarına bıraktığı mal, mülk. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT).	miyras <i>ism. ar.</i> Miras.
miskīn <i>ar.</i> Zavallı, âciz, miskin. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT).	miskin <i>ism. ar.</i> Zavallı, yoksun, miskin, fakir.
miskīnlik <i>ar. tr.</i> Âcizlik, miskinlik. (Gİ, GT, KF).	miskindik <i>ism.</i> Zavallılık, acizlik, çaresizlik, miskinlik.
misvāk <i>ar.</i> Dişleri temizlemeye yarayan alet. (Gİ, İM, KF, MS).	mäsüvek <i>ism. ar.</i> 1. Kuzey Afrika, İran ve Hindistan'da dikensiz küçük bir

	ağaç, misvak ağacı. 2. Bu ağacın ucu dövülüp fırça durumuna getirilen ve diş temizliğinde kullanılması Müslümanlıkça sünnet olan çubuğu, misvak.
mollā <i>ar.</i> Molla, hoca, papaz. (CC).	molda (molla) <i>ism. ar.</i> İmam, molla. <i>Molda boluv</i> efendileşmek, olgunlaşmak.
moᅅol (muğal) Moğol. (Kİ).	moᅅol <i>ism.</i> Moğol.
mu‘allim <i>ar.</i> Muallim, öğretmen. (GT, İM, KFT).	muğalim <i>ism. ar.</i> Muallim, öğretmen. <i>Muğalimder bölmesi</i> öğretmenler odası.
muᅅtāc <i>ar.</i> Muhtaç, ihtiyacı olan. (BV, CC, GT, İM, İN, KF, KFT, MG).	muᅅtaj <i>ism. ar.</i> İhtiyaç, gereksinim; <i>muᅅtaj emespin</i> muhtaç değilim.
muhurla- (mohorla-) <i>far. tr.</i> Mühürlemek, mühür basmak. (BM).	mörle- <i>fl.</i> Mühürlemek, mühür basmak.

Tablo 1 (devam)

muñ Bun, sıkıntı. (TZ).	muñ <i>ism.</i> 1. Kaygı, keder, hüznün, elem. 2. <i>mcz.</i> Zor, çetin. <i>Muñga batuv</i> kederlenmek, efkârlanmak; <i>muñin tarkatuv</i> içini dökmek.
muna Şuraya bak! İşte! (CC).	mına <i>zmr.</i> Bu, şu. <i>Mına jerde</i> burada.
munça (bunçak) O kadar çok, bunca. (CC, İM, KFT).	munşa (munşama) <i>zrf.</i> Bunca, bu kadar; <i>munşa kuvaniş</i> bunca sevinç. bunşa <i>zrf.</i> Bunca.
munçaᅅ (bonşuᅅ, munçuᅅ) Boncuk. (GT).	monşaᅅ <i>ism.</i> Boncuk. <i>Bet monşaᅅı üzilüv</i> utanmak, sıkılmak, çekinmek.
munda Burada. (BM, DM, KK, TA).	bunda <i>zrf.</i> Burada.
muni Bunu. (KK, TA).	muni <i>zmr.</i> Bunu, şunu. <i>Muni men kördim</i> bunu ben gördüm.
muñlu Muhtaç. (Kİ)	muñdı <i>sft.</i> Kederli, hüznü, elemli.
murād <i>ar.</i> Hedef, amaç, dilek. (CC, GT, İM, İN, KF).	murat <i>ism. ar.</i> Murat, maksat, dilek, amaç, emel. <i>Ne muratıñ bar, ayt.</i> Ne

	muradın varsa, söyle. <i>Muratka jetiv</i> muradına ermek.
müsiķi <i>ar.</i> Müzik. (GT).	muzıka <i>ism. yun.</i> Müzik. <i>Muzıka aspa-tarı</i> müzik aletleri.
muyuz (boynuz, moynuz, muñuz, muy-nuz, müñüz, müz) Boynuz. (Kİ, TZ).	müyiz <i>ism.</i> Boynuz. <i>Buğı müyiz</i> maral boynuzu, geyik boynuzu; <i>müyiz şakşa</i> boynuzdan yapılmış tütün tabakası; <i>müyizi karağayday boluv</i> değeri artmak, mertebesi yükselmek.
mübārek <i>ar.</i> Bereketli, feyizli. (Gİ, GT, KF).	mübarak <i>sft. ar.</i> Mübarek, kutsal. <i>Ayt mübarak bolsın!</i> Bayramınız kutlu olsun!
müderriş <i>ar.</i> Ders veren hoca. (KFT).	müdürris <i>ism. ar.</i> Müderris.
mühlet <i>ar.</i> Bir işin yapılması için tanı-nan süre. (İM, KFT).	mävlet <i>ism.</i> 1. Fırsat, imkân, olasılık. 2. Mühlet, süre, vade. <i>Mävlet berüv</i> mühlet vermek, vade vermek.
mühr (mohor) <i>far.</i> Mühür. (BM, GT).	mör <i>ism. far.</i> 1. Mühür. 2. Mührün kağıt üzerindeki damgası. <i>Mör basuv</i> mü-hür basmak, mühürlemek.
mülk (I) (milk, mülket) <i>ar.</i> Mülk, ülke, memleket, yurt. (GT, KF). mülk (II) <i>ar.</i> Bir kimsenin tasarrufunda bulunan mal, mülk. (Gİ, İM).	mülik (mülki) <i>ism. ar.</i> Eşya, mal, mülk. <i>Memleket mülki</i> devlet malı.
mümkin <i>ar.</i> Mümkün, olabilir. (BV, Gİ, İM, KF, KFT, MG).	mümkin <i>mdl. ar.</i> Mümkün, muhtemel, ihtimal. <i>Mümkin emes</i> mümkün değil, imkânsız.
münāfıķ <i>ar.</i> İkiyüzlü, münafık. (Gİ, İM, KFT).	münafıķ <i>sft. ar.</i> Münafık, arabozucu, ikiyüzlü (kimse).
münāsib <i>ar.</i> Uygun, yaraşır, lâyıķ. (GT, RH).	mināsip (mināsār) <i>ism. ar.</i> Yaraşıkı, uygun, münasip. <i>Köylegi özine mināsār</i> gömleği kendisine yakışmış.
mürde <i>far.</i> Ölmüş. (RH).	mürde <i>ism. far.</i> Mezar, kabir, 2. Ceset, naaş.

mürīd <i>ar.</i> Bir şeye intisap eden bağlanan. (GT).	mürīt <i>ism. ar. dn.</i> Mürīt, şakirt.
müsilṁān <i>ar.</i> (müselmān, müslimān, müsülmān, müsürmān) Müslüman, İslām dinine bağlı olan. (Gİ).	musılman <i>ism. ar.</i> 1. Müslüman. 2. <i>mcz.</i> Merhanetli, şefkatli, iyilik seven kişi.
müsilṁānlık <i>ar.</i> (müslimānlık, müsülmānlık, müsülmenlik) 1. Müslümanlık, İslām. (Gİ). 2. Barış içinde yer. (Gİ).	musılmandık <i>ism.</i> Müslümanlık.
N	
na‘l <i>ar.</i> (na‘al) 1. Nal. (BV, GT, MS). 2. Ayakkabı, pabuç. (Gİ, İM, KF, KFT).	nāl <i>ism. ar.</i> Ayakkabının altına çakılan demir, nalça.
na‘lla- <i>ar. tr.</i> Nallamak, binek hayvanlarının ayaklarına nal takmak. (BV).	nälde- <i>fl.</i> Nalça çakmak.

Tablo 1 (devam)

nādān <i>far.</i> Cahil, bilmez. (GT).	nadan <i>ism. far.</i> 1. Nadan, cahil. <i>Nadan adam</i> cahil kimse. 2. <i>mcz.</i> Cehalet, karanlık.
naḫā <i>ar.</i> Geçinecek para, nafaka. (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	nāpaḫa <i>ism. ar.</i> Nafaka, geçimlik.
nāfile <i>ar.</i> Farz ve vacip dışında yapılan ibadet. (İM, KF, MS, İM).	nāpil <i>ism. ar. dn.</i> Nafila, namaz.
naḫṣ <i>ar.</i> Nakış, resim. (CC, İM).	naḫış (naḫıs) <i>ism.</i> 1. Desen, nakış. 2. Melodi, beste, ezgi ahengi.
naḫṣla- <i>ar. tr.</i> Nakıştirmek, nakış işlemek, resmetmek. (CC, KFT).	naḫışta- <i>fl.</i> 1. Nakışlamak, süslemek, bezemek. 2. Ezgiyi makamına uygun çalmak.
namāz <i>far.</i> Namaz. (BM, BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TA).	namaz <i>ism. far.</i> Namaz. <i>Namaz okuy</i> namaz kılmak.
nāmūs <i>ar.</i> Namus, ar, edep. (GT).	namıs <i>ism. ar.</i> Namus, şeref, ar.
naṣīḫat <i>ar.</i> Öğüt, nasihat. (Gİ, GT, KF, KFT).	naṣiyḫat <i>ism. ar.</i> Nasihat, öğüt. <i>Naṣiyḫat aytuv</i> nasihat etmek.

nāy <i>far.</i> 1. Ney. (GT). 2. Kamış. (GT).	nay <i>ism. far.</i> Kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan bir üflemeli çalgı, ney.
nāz <i>far.</i> Naz, cilve, işve. (GT, Kİ). <i>Nāz it-</i> nazlanmak, işve yapmak. (BM).	naz (I) <i>ism. far.</i> Naz, cilve. naz (II) <i>ism. far.</i> 1. Sitem, serzeniş. <i>Naz aytuv</i> sitem etmek. 2. Şaka, lâtife.
naẓar <i>ar.</i> Bakış, görüş. (BV, Gİ, GT, KF, KFT, MG).	nazar <i>ism. ar.</i> 1. Dikkat, bakış. 2. <i>mcz.</i> Göz. <i>Nazar avdaruv (saluv)</i> ihtimam göstermek, dikkatini vermek.
nāzlan- (nazla-) <i>far. tr.</i> Nazlanmak. (Kİ, TZ).	nazdan- <i>fl.</i> Cilvelenmek, nazlanmak. <i>Nazdana qarav</i> işveyle bakmak.
nāzūk (nezik) <i>far.</i> Nazik, ince, kibar. (GT, RH).	nāzīk <i>sft. ar.</i> 1. İnce. <i>Nāzīk bel</i> ince bel. 2. <i>mcz.</i> Narin, zarif, güzel. 3. <i>mcz.</i> Sağlam olmayan, zayıf.
nāzūklūk <i>far. tr.</i> İncelik, kibarlık. (RH).	nāzīktīk <i>ism.</i> 1. Güzellik, zariflik. 2. Nezaket, incelik.
ne (I) (ney, ni) Ne (soru zamiri). (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MS, RH, TA, TZ).	ne (I) <i>zmr.</i> Ne: <i>Sizge ne boldı? Size ne oldu?</i>
ne (II) Ne, nasıl (nida). (BM).	ne (II) <i>edt.</i> Ya... ya; de, da; ne... ne; ya; yahut; <i>ne bugün, ne erten kel.</i> Ya bugün ya da yarın gel.
nebī <i>ar.</i> 1. Peygamber. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MS, RH). 2. Hz. Muhammed. (MS).	nābiy <i>ism. ar. dn.</i> Nebi, peygamber.
nebīlik <i>ar. tr.</i> Peygamberlik. (İM).	nābiylik <i>ism.</i> Nübüvvet, nebilik, peygamberlik.
necīs <i>ar.</i> Pis, mundar. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	nācis <i>ism. ar.</i> 1. Necis, pislik, necaset. 2. <i>mcz.</i> Alçaklık, rezillik.
neçik (neçük, niçük) Nasıl, nice, ne şekilde. (CC, DM, TZ).	nekes <i>sft. far.</i> Kötü niyetli, alçak, mel'un.
nekes (nākes) <i>far.</i> Hasis, cimri, pinti, elisıklı. (İH).	neşik <i>zmr.</i> Ne, nasıl: <i>Amal neşik ne çare!</i>

nerse (ne erse, nese, nesne, ni erse) Nesne, şey. (BV, İM).	närse (näste) <i>ism. ar.</i> Nesne, eşya, şey.
nesl <i>ar.</i> Nesil. (GT).	näsıl <i>ism. ar.</i> 1. İrk, soy. 2. <i>mcz.</i> Menş, kök.
neşe (nece, niçe) 1. Ne kadar, kaç tane. (KK).	neşe <i>zmr.</i> Kaç: <i>Kızıñız neşede? Kızımız kaç yaşında?</i>
nevrüz (neyrüz) <i>far.</i> Güneşin koç burcuna girdiği ilbaharın ilk günü. (İM).	navrız <i>ism. far.</i> 1. Eski takvime göre yılın ve baharın ilk günü sayılan martın yirmi birine rastlayan gün, nevrüz. 2. Mart (ay). <i>Navrız köje</i> Nevruz Bayramı'nda yedi çeşit yiyecek maddesinin katılmasıyla yapılan çorba; <i>navrız ayı</i> mart ayı.
ni'met <i>ar.</i> Lütuf, yiyecek, içecek. (Gİ, GT, İM, KF, MS).	nävbet <i>ism. ar.</i> Hayır, nimet, iyilik.

Tablo 1 (devam)

nikâh <i>ar.</i> Nikâh, evlenme. (GT, İM).	neke <i>ism. ar.</i> Nikâh. <i>Neke kuvâligi</i> (kağazı) evlilik cüzdanı; <i>neke sarayı</i> evlendirme (nikâh) dairesi.
nikâhlu <i>ar. tr.</i> Nikâhlı. (KFT).	nekeli <i>sft.</i> Nikâhlı.
nîl <i>far.</i> Çivit. (CC).	nîl <i>ism.</i> 1. Çivit (boya). 2. Çivit renk.
nişân (I) (nişane) <i>far.</i> Nişan, alâmet, iz. (BV, CC, GT, İM, KFT, Kİ, TA, TZ). nişân (II) <i>far.</i> Belge. (TZ).	nişan (nişana) <i>ism. far.</i> Nişan, iz, belirti, alâmet.
nişânla- <i>far. tr.</i> Nişanlamak, bellik koymak, belgelemek. (CC, Kİ, TA, TZ).	nisanala- <i>fl.</i> Nişan almak.
nişânlu <i>far. tr.</i> Nişanlı olan. (RH).	nişanlı <i>sft.</i> Nişanlı, işaretli.
niyâz <i>far.</i> Yalvarma, dua. (GT).	niyaz <i>ism. ar. esk.</i> Sadaka, hayır.
niyet (niyyet) <i>ar.</i> Niyet, amaç. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS).	niyet <i>ism. ar.</i> Maksat, niyet, istek. <i>Niyeti aķ</i> (jaksı, durıs, tüzüv) iyi niyetli.
nohüd <i>far.</i> (nohüt, nohüt, noķut) Nohut. (Gİ, İM, KF).	noķat <i>ism. far.</i> Nohut.

nokta <i>ar.</i> Nokta. (BV, CC, RH, TA).	nükte <i>ism. ar. grmr.</i> 1. Nokta. <i>Bir nüktege tesile karav</i> bir noktaya gözleri takılmak. 2. Küçük leke, nokta. <i>Nükte kuyu</i> bir işi bitirmek, tamamlamak.
nöger Yoldaş, arkadaş. (CC, DM, GT, İH, TZ).	nöker <i>ism.</i> Yaver.
nuşsan <i>ar.</i> Noksan, eksiklik. (GT, MG).	nuşsan <i>ism. ar.</i> Zarar, noksan, eksik. <i>Nuşsan keliriv</i> zarar vermek.
nür <i>ar.</i> Nur, aydınlık, parlaklık. (Gİ, GT, İM, KF, MS). <i>Nür kıl-</i> aydınlatmak. (Gİ, GT, İM, KF, MS).	nur <i>ism. ar.</i> Nur, ışık. <i>Nur javsın</i> nur yağsın.
nürlü <i>ar. tr.</i> Aydınlık, parlak. (KF).	nurlı <i>sft.</i> Nurlu, ışıklı, aydınlık, parlak.
nüşha <i>ar.</i> Yazılı bir şeyden çıkarılansuret. (İM).	nüşka <i>ism. ar.</i> 1. Taslak, tasarı. 2. Nüşha, el yazması. <i>Tüp nüşka</i> asıl nüşha.
O	
o Ooo! (nida). (CC).	o (II) <i>ünl.</i> Başına getirildiği cümlenin anlattığı duyguyu bildirir: <i>o, bäre-keldi!</i> Yaşa! Aferin! Helâl olsun!
oba <i>moğ.</i> Tepe. (CC).	oba <i>ar.</i> Kurgan, höyük.
oçaq Fırın, ocak. (CC, DM, KFT, KK, TZ).	oşaq <i>ism.</i> 1. Ocak. 2. <i>mcz.</i> Aile, yuva, ocak. 3. <i>mcz.</i> Bir şeyin en çok bulunduğu ve yapıldığı yer, yuva. <i>Yasavi oşağı</i> Yesevi ocağı; <i>Türkistan мәдениyet oşağı</i> Türkistan Kültür Ocağı.
odın (odun, otun) Odun. (Gİ).	otın <i>ism.</i> Odun, yakacak, yakıt.
oğlaq (ağlaq, avlaq, oğulaq, ulaq) Oğlak, keçi yavrusu (BM, DM, Kİ, TA, TZ).	laq <i>ism.</i> Oğlak.
oğrılıq (oğrulıq, oğurlıq, oğurlıq) Hırsızlık. (GT, İM, İN).	urlıq <i>ism.</i> Hırsızlık.
oğurla- (oğrula-, oğur-) Hırsızlık etmek, çalmak. (BM, CC, GT, İM, Kİ, KK, MS, TA).	urla- <i>fl.</i> Çalmak, hırsızlık etmek, aşır-mak.

oğuz Yafes'ten sonra Türklerin büyük babası. (Kİ).	oğuz <i>ism.</i> XI. yüzyılda Harezm bölgesinde toplu olarak yaşayan ve daha sonra Batı'ya göç ederek bugünkü Türkmen, Azeri, Gagavuz, Urumlu ve Türkiye Türklerinin aslını oluşturan büyük bir Türk boyu; Oğuz.
oğşat- Benzetmek. (Gİ, İM, İN).	uğşat- <i>fl.</i> 1. Benzetmek. 2. İşi yoluna koymak.
oğ (oğ) Ok. (DM, GT, Gİ, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	oğ <i>ism.</i> 1. Ok. 2. Kurşun, mermi.
oğı- (oğ-, oğu-) Okumak. (GT, Gİ, İM, KF, Kİ, KK, MG, MS, RH).	oğı- <i>fl.</i> 1. Okumak. 2. Tahsil görmek. 3. Efsunlamak, büyülemek. 4. Hastalığı iyi edeceğini ileri sürerek okumak. <i>Davıstap oğuv</i> sesli okuma; <i>ekiktep oğuv</i> heceleme; <i>mānerlep oğuv</i> ifadelili okumak.
oğıt- (oğut-, oğut-, oğut-) Okutmak. (KF).	oğıt- <i>fl.</i> Okutmak, eğitmek.
oğşa- (oğşa-, oğşa-, oşa-, oşka-, ovşa-) Benzetmek. (KK, TZ).	uğşa- <i>fl.</i> Andırmak, benzetmek: <i>men ākeme uğşaymın</i> ben babama benziyorum.
oğşaş (oğşaş-) Benzerlik. (CC).	uğşas <i>sft.</i> Benzer, özdeş.
ol (I) (o) O (işaret sıfatı veya zamiri, şahıs zamiri). (BM, BV, CC, DM, GT, Gİ, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	o (I) <i>zmr.</i> Üçüncü tekil kişi, o: <i>o da keldi</i> o da geldi. ol <i>zmr.</i> 1. O: <i>Sen ol jahta, men bul jahta</i> sen o yanda, ben bu yanda. 2. Şu, o. <i>Ol kisi</i> şu kişi.
ol (II) (oğul, ovul) Oğul, evlât, erkek çocuk. (TZ).	ul <i>ism.</i> 1. Erkek çocuk, oğul. 2. Vatan evlâdı: <i>Ulm, kay jerdensin?</i> Oğlum, nerelisin?
olan (oğlan, oğulan, ovlan) Oğlan. (TA, TZ).	ulan (I) <i>ism.</i> Erkek çocuk, oğlan.

	ulan (II) <i>ism.</i> Seçkin askerî muhafız birliği: <i>Prezident ulanı</i> Cumhurbaşkanı muhafız birliği.
olturğuz- Oturmak. (CC).	otırğız <i>fl.</i> 1. Oturtmak, bindirmek. 2. Dikmek, ekmek. <i>Ağaş otırğızdıq</i> ağaç diktik.
oñ (I) Sağ taraf. (CC, MG, Kİ). oñ (II) Müstakim, doğru. (Kİ). oñ (III) İyi, selâmet. (CC).	oñ <i>sft.</i> 1. Sağ, sol karşıtı. 2. Doğru, uygun, düz. <i>Oñ damıtuv (sayas)</i> olumlu yönde ilerlemek, gelişmek; <i>oñ batasın beriv (aluv)</i> razılık bildirmek, dua etmek; <i>oñğa baspav a)şansı</i> yaver gitmemek b) işleri iyi gitmemek; <i>oñ jol</i> doğru yol; <i>oñ közimen qarav</i> iyi gözle bakmak; <i>oñ kolu</i> sağ kolu.

Tablo 1 (devam)

on (van) On (sayı). (BM, BV, GT, Gİ, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	on <i>sy.</i> On. <i>On şaqtı</i> on kadar; <i>on ekide bir güli aşılmağan</i> çok genç, gencecik; <i>on savsağınday biliv</i> avcunun içi gibi bilmek, <i>on segiz miñ galam</i> on sekiz bin âlem.
oñ- Sararıp solmak. (CC).	oñ- <i>fl.</i> 1. Rengi atmak, solmak: <i>Köylek oñıp ketti.</i> Gömleğin rengi soldu. 2. <i>mcz.</i> Değişmek.
opa Kadınların yüzlerine sürdükleri merhem. (TZ).	opa (I) <i>ar. ism.</i> Pudra.
or 1. Çukur, hendek, su yolu. (CC, Kİ). 2. Siper, mevzi.	or <i>ism.</i> 1. Derin çukur, hendek. 2. Siper. <i>Orğa şıgıluv (kulav)</i> bir belâyaya duçar olmak.
oraq Orak. (İM, TA, TZ). <i>Oraq küni</i> ekin biçme günü.	oraq <i>ism.</i> 1. Orak. 2. Ekin biçme zamanı. <i>Kol oraq orak; oraq avız söz ustası, hâtip.</i>
orda Belediye, köy yeri. (CC).	orda <i>ism. trh.</i> 1. Ortaçağda göçebe devletlerin yönetim merkezi, idare

	edildiği yer. 2. <i>mcz.</i> İlim ve kültür merkezi. 3. <i>mcz.</i> Saray. <i>Altın Orda Handarınıñ jazğı ordası köbine don, dnepr boyında bolğan.</i> Altın Ordu Hanlarının yazlık merkezi çoğunlukla Don, Dinyeper boyları olmuştur. <i>Ğilim ordası</i> ilim merkezi.
orğana Organ. (CC).	orğan (I) <i>ism.</i> 1. Kurum, kuruluş, teşkilât. 2. Yayın organı. <i>Baspasöz organı</i> basın organı. orğan (II) <i>ism. antm.</i> Organ, uzuv, aza.
orman Orman, koru, nebat ve ağaç kümesi. (BM, CC, GT, Kİ, TA).	orman <i>ism.</i> Orman: <i>Böriden Korıqqan ormanğa barmas (maqal).</i> Kurttan korkan ormana gitmez.
ormanlık Ormanlık. (KK, TZ).	ormandık <i>sft.</i> Ormanlık (yer).
orna- İkamet etmek. (CC).	orna- <i>fl.</i> 1. Yerleşmek, iskân etmek, mesken tutmak. 2. Kurulmak, teşekkül etmek, inşa edilmek.
orta Orta. (BV, CC, GT, Gİ, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ). <i>Orta barmaq</i> orta parmak. (KK, TA).	orta (I) <i>sft.</i> 1. Orta, yarı. 2. Yarısı, ortası (zaman). 3. Belli bir şeyin ortası, merkezi, odağı. <i>Tün ortası</i> gece yarısı; <i>qalanıñ ortası</i> şehir merkezi; <i>orta boylı</i> orta boylu; <i>orta bilim</i> orta öğretim; <i>orta ğasır</i> orta çağ; <i>ortağa saluv</i> a) bildiğini başkalarına aktarmak, söylemek b) kendi malını başkalarıyla paylaşmak. orta (II) <i>ism.</i> Ortam, çevre. <i>Qorşagan orta</i> ortam; <i>şañırağı ortağa tüsüv</i> yuvası dağılmak, ocağı sönmek.
ortaça (ortançı) Ortancı. (TZ).	ortaşa <i>sft.</i> Orta derece, normal, ne iyi ne kötü, vasat.

	ortanşı <i>sft.</i> Ortanca. <i>Ortanşı bala</i> ortanca çocuk.
ortak (ortar) Ortak. (CC, Gİ, İM, KF, Kİ, KFT, MS, TA, TZ). <i>Ortak bol-</i> ortak olmak. (TA).	ortak (I) (ortaktaş) <i>ism.</i> Şerik, hissedar, ortak, müşterek. <i>Ortak boluv</i> ortak olmak; <i>ortak etis</i> işteş fiil; <i>ortak til tabuv</i> iyi anlaşabilmek, diyalog kurmak. ortak (II) <i>ism.</i> Şirket, kumpanya, ortaklık.
ortaklaş- Ortak olmak, ortaklık etmek. (TZ).	ortaktaş- <i>fl.</i> Ortaklaşmak, ortak olmak.
ortaklık Ortaklık. (İM, KFT).	ortaktık (ortaktastık) <i>ism.</i> Ortaklık, müşareket, iştirak, katılım.

Tablo 1 (devam)

oruç (oruş) <i>far.</i> (<rûze) Oruç. (CC, Gİ, GT, İM, KF, KK, MS, TZ). <i>Oruç tut-</i> (oruş tut-) oruç tutmak.	oraza <i>ism. far. dn.</i> Oruç. <i>Oraza ayıt</i> Ramazan Bayramı; <i>orazasın aşuv</i> oruç açmak; <i>oraza ustav (tutuv)</i> oruç tutmak.
orun (urun) Yer, mahal. (CC, Kİ).	orın (orni) <i>ism.</i> 1. Yer, mekân. 2. Mevki, makam. 3. <i>mcz.</i> Önlem, hususiyet, özellik. <i>Orni bölek</i> yeri başka; <i>ornına kelüv</i> eski hâline dönmek; <i>orni kelgende</i> yeri geldiğinde; <i>ornın tabuv</i> yerine gelmek, yerini bulmak.
osal (usal) Tembel, ihmalkâr. (CC). <i>Osal bol-</i> (osan bol-) Usanmak, bıkmak. (TZ).	osal <i>sft.</i> Dayanıksız, güçsüz, zayıf, gevşek. <i>Osal adam</i> zayıf karakterli kimse; <i>osal emes</i> güçlü.
oşır- (osur-) Osurmak, yellenmek. (TA).	oşır- <i>fl.</i> Osurmak, yellenmek.
osrağ Osurgan, çok osuran. (TZ).	osırağ <i>sft.</i> Osuruklu.
ot (I) (od) Ateş. (BM, CC, DM, İM, İN, Kİ, TA). <i>Ot urnı</i> fırın, ocak. (TZ).	ot (I) <i>ism.</i> 1. Od, ateş. 2. <i>mcz.</i> Güç, kuvvet, cesaret. <i>Ot jürek</i> cesaretli, kararlı; <i>otka iyterüv</i> ateşe, tehlikeye atmak;

	<i>otka küyip, suvğa batuvğa bar canını feda etmeye hazır; oopen oynav ateşle oynamak, belâ aramak; otimen kirip, külimen şıgıuv evin bütün işlerini yapmak.</i>
ot (II) (ot) 1. Yabanî bitki. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, TA). 2. Tıbbî ot, ilaç. (BM, DM, GT, TA, TZ).	ot (II) <i>ism.</i> Ot. <i>Ottan qaluv</i> ot yiyemez olmak.
otaçı (otçı) Tabip, hekim. (CC, GT, Kİ, TA, TZ).	otaşı <i>ism.</i> Sınıkçı, kırıkçı çıkıkçı.

Tablo 1 (devam)

otla- İlaçlanmak, tedavi olmak. (TA).	otta- <i>fl.</i> 1. Yayılmak, otlamak. 2. <i>mcz.</i> Gevezelik etmek, çok konuşmak; <i>avzına kelgenin ottav</i> ağzına geleni söylemek.
otlu Otlı. (İM).	otlu <i>sft.</i> Otu bol, otlı. <i>Ottı jer</i> otlak yer.
otur- (oltur-, voltur-) Oturmak. (GT, Gİ, İM, KF, KFT, MS, TZ).	otur- <i>fl.</i> 1. Oturmak. 2. Binmek. 3. Yerleşmek, mekân edinmek. 4. <i>mcz.</i> Hapis yatmak. <i>Otırıp şıgıuv</i> hapiste yatıp çıkmak.
oturuş (olturuş) Oturuş. (İN, KK).	otiris <i>ism.</i> 1. Oturma. 2. Parti, eğlence. 3. Toplantı, oturum.
otuz (oțuz) Otuz. (sayı). (BM, BV, CC, DM, Gİ, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MG, RH, TA, TZ).	otız <i>sy.</i> Otuz.
ovuç (avıç, avuç) Avuç, el içi (GT).	uvıs <i>ism.</i> 1. Elin iç tarafı, avuç, aya. 2. Elin yarı yumulmuş şekliyle alabileceği miktar. <i>Uvısına aluv (ustav)</i> avcunun içine almak, kendine bağlamak; <i>uvısına túsüv</i> eline düşmek.

ovuz (ağuz, avuz) Deve veya koyunun ilk sütü (Kİ),	uvız <i>ism.</i> 1. Yeni doğurmuş memelilerin ilk sütü, ağız. 2. Ağızdan (ilk süttten) yapılan lezzetli bir yemek. 3. <i>mcz.</i> Yumurtanın akı ve sarısı. .4 <i>mcz.</i> Tazei körpe. <i>Uvız kıımız</i> bahardaki ilk kıımız.
oy Vadi. (TA).	oy <i>ism.</i> 1. Çukur yer. 2. <i>mcz.</i> Şehir.
oyan- (uyal-, uyan-) Uyanmak. (BM, Gİ).	oyan- <i>fl.</i> 1. Uyanmak. 2. <i>mcz.</i> Canlanmak, dirilmek. 3. <i>mcz.</i> Bilinçlenmek; gerçekleri anlar, kavrar duruma gelmek.
oyandır- (oyandur-, uyandır-, uyandur-) Uyandırmak. (Gİ).	oyandır- <i>fl.</i> Uyandırmak, aklını başına getirmek.
oyın (oyun) Oyun. (CC).	oyın <i>ism.</i> 1. Eğlence, oyun. 2. Şaka. 3. Ağız yangısı, stomatit. <i>Oyın balası</i> on üç uaşına kadar olan çocuklar.
oyınşı Oyuncu, çalgıcı. (CC).	oyınşı <i>ism.</i> Oyuncu, oyuna katılan.
oymak (oymağ, uymak) Yüzük, dikiş yüzüğü. (Kİ, TZ).	oymak <i>ism.</i> Yüksük.
oyna- (I) (vayna-) Oynamak, oyun oynamak, şakalaşmak. (BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, MG, TA). oyna- (II) 1. Hareket etmek. (GT). 2. Oynamak, boşanmak. (MG). 3. Oynamak, gevşeklikten dolayı oynamak. (MG).	oyna- <i>fl.</i> 1. Oynamak, eğlenmek. 2. Şaka yapmak, şakalaşmak. 3. (müzik aleti) Çalmak. 4. Bir rolü oynamak, bir temsilde rol almak. 5. Büyük bir ustalık, beceri ve kolaylıkla bir işi yapmak; <i>oynap söyleseñ de oylap söyle şaka da olsa düşünerek söyle.</i>
oynaş (vaynaş) Maşuka, cariye, oynaş. (BM, CC, Kİ, TZ).	oynaş <i>ism.</i> Oynaş, metres.
oyov (uyağ, uyağ, uyağ, yanık, uyanuk) Uyanık. (CC).	oyav <i>sft.</i> 1. Uyanık, ayık. 2. <i>mcz.</i> Sezgi gücü yüksek, arif. <i>Kökiregi oyav şururlu, bilinçli.</i>
oyu (oya) Oya, işleme. (TZ).	oyu <i>ism.</i> Nakış, desen, motif. <i>Oyu saluv</i> nakış yapmak.

oyunçağ Oyuncak, şaka. (GT). <i>oyunçağ kil-</i> şaka gibi gelmek. (GT).	oyunşık <i>ism.</i> 1. Oyuncak. 2. <i>mcz.</i> Basit, kolay. <i>Oyunşık boluv</i> oyuncak olmak; <i>oyunşık etiv (kıluv)</i> dalga geçmek, alay etmek.
oz- (I) İleri geçmek, yetişmek. (BM, BV, CC, GT, İM, Kİ, KK, MG, TA). oz- (II) Üstün olmak. (MG).	oz- fl. 1. Başarılı olamak, ileri geçmek, öne çıkmak. 2. <i>mcz.</i> (vakit) İlerlemek, geçmek; <i>meni ozıp ketti</i> beni geçti; <i>vakıttı boska ozdıruv</i> vakti boşa geçirmek.
Ö	
ögey Üvey, öz olmayan. (TA).	ögey <i>sft.</i> 1. Üvey. 2. Evlât edilmiş, evlâtlık. 3. <i>mcz.</i> Yabancı, başka, yâd, el. <i>Ögey şeşe</i> üvey anne; <i>ögey bala</i> üvey evlât; <i>ögey körmev</i> yabancı saymamak, kendinden bilmek.
öğren- (I) (öven-, ören-, üren-, yören-) Öğrenmek. (BM, DM, GT, Gİ, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, TA, TZ). öğren- (II) 1. Alışmak. (GT). 2. (hayvanlar için) Evcilleşmek.	üyren- fl. 1. Öğrenmek. 2. <i>mcz.</i> Alışmak.
öğreniş- Karşılıklı öğrenmek. (MG).	üyrenis- fl. Alışmak, uyum sağlamak, intibak etmek: <i>Olar birbirine tez üyrenisti.</i> Onlar birbirine çabuk alıştı.
öğret- (öğred-, öret-, üret-) Öğretmek, alıştırmak. (GT, Gİ, İM, KF, Kİ, MG, MS, RH, TA).	üyret- fl. 1. Öğretmek, okutmak, belletmek. 2. <i>mcz.</i> (hayvanı) Alıştırmak, eğitmek.
öğül- Öğütülmek, ezilmek. (RH).	ügil- fl. Öğütülmek, ufalanmak.
öğür- (I) Öğürmek. (CC). öğür- (II) Kalın sesiyle ağlamak. (İH).	ökir- fl. 1. Böğürmek. 2. <i>mcz.</i> Hüngür hüngür ağlamak, bağırarak.
öğüt (öyüt) Öğüt, nasihat. (Gİ, Kİ, TZ).	ügit (ügit-nasihat) <i>ism.</i> 1. Öğüt, nasihat. 2. Propaganda. <i>Ügit aytuv</i> propaganda yapmak.

ögüt- (ügüt-, üküt-, yügüt-) Öğütmek, un vb. çekmek. (MS).	ügit- <i>fl.</i> Öğütmek, ufalamak.
ögütle- (öyütle-) Öğütlemek, öğüt vermek. (TA, TZ).	ügitte- <i>fl.</i> 1. Öğütlemek, öğüt vermek, nasihat etmek. 2. Propaganda yapmak.
ögüz (öküz) Öküz. (CC).	ögiz <i>ism.</i> 1. Öküz. 2. <i>mcz.</i> Dev, devâsâ. 3. <i>mcz.</i> Alık, kalın kafalı. <i>Ögiz arba</i> öküz arabası; <i>ögiz ayan</i> çok yavaş yürüme.
ökşe (ökçe, ökşem) Ökçe, taban. (DM).	ökşe <i>ism.</i> 1. Ayak topuğu, ökçe. 2. <i>mcz.</i> Ayakkabı topuğu, ökçesi. <i>Etiktiñ ökşesi</i> çizme topuğu; <i>ökşeñdi jaltırat</i> kaybol, gözüme görünme; <i>ökşesin jerge tiygizbev</i> aceleyle koşar adım gitmek.
öktem Gururlu, kibirli, azametli. (CC).	öktem <i>dft.</i> 1. Hükmedici, emredici. 2. Sert, şiddetli, güçlü. <i>Öktem jel</i> sert, şiddetli rüzgâr.
ökün- Kaybolan veya elde bulunmayan bir şeye acımak. (Kİ, TZ).	ökin- <i>fl.</i> Pişman olmak, nedamet duymak. <i>Ötken iske ökinbev</i> geçmişte olanlardan pişmanlık duymamak.
öl- Ölmek. (BM, BV, CC, GT, Gİ, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MS, RH, TA, TZ).	öl- <i>fl.</i> Ölmek, vefat etmek: <i>Ajalınan öldi</i> eceliyle öldü. <i>Etken eñbek boska öliv</i> emeği boşa gitmek, emeği ziyan olmak; <i>ölgeniñ artınan ölmek jok</i> ölenle ölünmez; <i>ölerdegi sözün</i> yalvarıp yakarıp istemek; <i>ölip keteyin, bilmeymin</i> Allah canımı alsın ki, bilmiyorum.
öli (ölü, ölüg) Ölü. (GT, İM, KFT, TZ).	öli <i>sft.</i> 1. Ölü, ölmüş. 2. <i>mcz.</i> Cahil, bilgisiz, şuursuz. <i>Öli arvaq</i> ölen ataların ruhu, ervah; <i>öli suv</i> a) kaynamamış su b) durgun su; <i>öli tilder</i> ölü diller: <i>Öli riza bolmay, tiri bayımaydı (maqal).</i>

	Ervah razı olmadan, diriler mutlu olamaz.
ölşi- (ölç-, ölç- ölçüş-) Ölçmek, tartmak. (TZ).	ölşe- <i>fl.</i> 1. Ölçmek, tartmak. 2. <i>mcz.</i> Ölçüp biçmek, ölçüp tartmak. <i>Oyşa ölçsev</i> düşünüp taşınmak.
öltür- (öldür-) Öldürmek. (BV, GT, İM, İN, TZ).	öltir- <i>fl.</i> Öldürmek. <i>Öltire sabav</i> öldürsiye dövmek; <i>sözben öltirüv</i> ağır konuşmak.
ölüm Ölüm. (BM, GT, Gİ, İM, KF, MG, TZ).	ölim <i>ism.</i> 1. Ölüm, vefat, ecel. 2. <i>mcz.</i> Ar, namus. <i>Ölim avzında jatuv</i> ölüm döşeğinde yatmak; <i>ölim avzınan kaluv</i> ölümden dönmek; <i>ölimge bel baylav</i> ölümü göze almak.
ölümdük Leş, hayvan ölüsü. (İM).	ölimtik <i>ism.</i> 1. Leş. 2. <i>mcz.</i> Aciz, hâlsiz, çaresiz.
‘ömr <i>ar.</i> Ömür, yaşam. (GT, Gİ, İM, KF, KFT, MS).	ğumır <i>ism. ar. esk ed dl.</i> Hayat, ömür.
öñ (ön) Ön taraf, nezd, huzur. (BV, CC, İN, TA).	öñ <i>ism.</i> 1. Yüz, sima, çehre, bet. 2. Bir şeyin ön tarfta bulunan yüzü, çehre. 3. Renk. 4. <i>mcz.</i> İnsanın uyanık hâli. <i>Öñi buzıluv (insan)</i> rengi atmak; <i>matanıñ öñi</i> kumaşın yüzü; <i>öñ bermev</i> renk vermemek; <i>öñi jılı adam</i> gülyeryüzlü adam.
ön- Büyüme, neticelenme. (Kİ).	ön- <i>fl.</i> 1. Bitmek, yeşermek. 2. <i>mcz.</i> (iş) İyi, yaver gitmek, verimli olmak. 3. <i>mcz.</i> Çoğalmak, türemek.
öngür (ögür) Mağara. (İH).	üñgir <i>ism.</i> Mağara, in. <i>Tav üñgiri</i> dağ mağarası.
öp- (öb-) Öpmek. (CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, TA, TZ).	öp- <i>fl.</i> Öpmek, sevmek.
öpke (öpkü, öyke, öfke) Akciğer. (BV, CC, TZ).	ökpe <i>ism.</i> Akciğer. <i>Ökpe avruvi</i> zatüre, batar; <i>ökpesi kabınuv</i> ciğerlerini

övke Öfke (BV).	üşütmek; <i>ökpesin (eki, kos) kolına alıp</i> alelâcele, telâşla.
öpüş- Öpüşmek. (GT).	öbis- <i>fl.</i> Sevişmek, öpüşmek. 2. <i>mcz.</i> Yanyana bulunmak, birbirine yakın olmak.
ör- (I) (saç) Örmek. (GT, İM, Kİ).	ör- (I) <i>fl.</i> 1. (saç, ip, kamçı vb.) Örmek: <i>Şaşın bir örüm etip ördü.</i> Saçını bir belik yapıp ördü. 2. (duvar) Örmek: <i>Kızıl kirpişten örgeci kabattı mektep üyi.</i> Kırmızı tuğlalarla örülmüş iki katlı okul binası.

Tablo 1 (devam)

ör- (II) Kalkmak. (KFT).	ör- (II) <i>fl.</i> 1. (hayvanlar) Otlığa çıkmak, otlamak, yayılmak, otlamak. 2. <i>mcz.</i> Hep birden, topluca hareket etmek. <i>Öre türegeliv</i> hep birden ayağa kalkmak.
örf <i>ar.</i> Örf, gelenek, âdet. (İM).	ğurup <i>ism. ar.</i> Âdet, gelenek, görenek.
örgeçlen- Hörgüçlenmek. (İM).	örkeşten- <i>fl.</i> 1. Tümsek tümsek, tepe tepe olmak. 2. Semirmek, yağ bağlamak. 3. <i>mcz.</i> Sevinmek, mutlu olmak, şad olmak.
örgüz- Koyunları otlığa salmak. (CC).	örgiz- <i>fl.</i> 1. Hayvanları olatmaya çıkarmak. 2. Ördürmek.
örümçik (örmecek, örümcek, örümçük) Örümcek. (CC).	örümşi (örmekşi) <i>ism.</i> Örümcek, dokumacı, dokuma ustası.
örkeş (örgeç, örgüç, örkeç, örküç) Hörgüç. (TZ).	örkeş <i>ism.</i> Devenin sırtındaki tümsek, çıkıntı, hörgüç.
örte- Yakmak. (GT, TA).	örte- <i>fl.</i> 1. Yakmak, tutuşturmak, ateşlemek. 2. <i>mcz.</i> Büyük bir acı sebebiyle çok üzülme: <i>Bul okiyga onıñ jüregin örtep ketti.</i> Bu olay onun yüreğini

	yaktı. 3. (yiyecek) İçini yakmak, midisini kaynatmak.
örül- (saç vb.) Örülmek. (İM).	öril- <i>fl.</i> 1. Örülmek.
ös- (I) Binaya veya ağaçta çıkmak, tırmanmak. (KK). ös- (II) Yetişmek, gelişmek. (CC).	ös- <i>fl.</i> 1. (saç, sakal vb.) Uzaklaşmak. 2. Büyümek, olgunlaşmak. 3. Çoğalmak, artmak. 4. <i>mcz.</i> Makam, mevki, rütbe bakımından yükselmek, terfi etmek. 5. <i>mcz.</i> İlerlemek, gelişmek. <i>Örkeniñ össin çok yaşa.</i>
öt (öd) Öd, sıvı, safra. (BV, GT, Kİ, KK, TA, TZ).	öt <i>ism.</i> Öd. <i>Öti jarlıuv</i> a) ölmek b) hidetlenmek, aşırı öfkelenmek.

Tablo 1 (devam)

öt- 1. Geçmek, delmek. (BV, GT, İM, KFT, TA, TZ). 2. Geçmek, nüfuz etmek. (TZ).	öt- <i>fl.</i> 1. Geçmek. <i>Suvdan ötüv</i> sudan geçmek. 2. Bir kurum ya da kuruluşa üye olmak. 3. <i>mcz.</i> Ölmek, dünyadan göçmek. 4. (zaman) Geçmek, ilerlemek. <i>Jıl ötüv yıl geçmek: Sodan beri bes jıl ötipti.</i> O günden beri beş yıl geçti. 5. <i>mcz.</i> Çok satılmak, tutulmak. <i>Bul kitap tez ötedi.</i> Bu kitap çabuk tükeniyor.
öte- (öde-) Ödemek. (İM, TZ).	öte- <i>fl.</i> Ödemek, yerine getirmek.
ötker- (öttür-) Nüfuz ettirmek, geçirmek. (BV, TZ).	ötker- <i>fl.</i> 1. Belli bir işi yapmak, yerine getirmek. 2. Yaşamak, başından geçmek. <i>Basınan ötkerüv</i> başından geçmek.
ötrük (örük) Yalan. (Kİ, TA).	ötirik <i>sft.</i> Yalan, aldatma, uydurma; <i>ötirik aytuv</i> yalan söylemek.
ötrükçi Yalancı. (CC).	ötirikçi <i>sft.</i> Yalancı, kandırıcı, aldatıcı.
öz Öz, kendi. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TZ).	öz <i>zmr.</i> Öz, kendi. <i>Öz atınan</i> kendi adına; <i>öz erkimen bas tartuv</i> kendi isteği ile vazgeçmek; <i>öz betimen bilim</i>

	<i>aluv</i> kendi kendini yetiştirmek; <i>öz üyim-öleñ tösegim</i> insanın kendi evi gibisi yok; <i>öz kolu öz avzına jetüv</i> a) durumu düzelmek, hâli vakti yerine gelmek b) büyüme adam olmak.
özen (üzen, ezen) Dere. (Kİ).	özen <i>ism.</i> Irmak, nehir.
özden (I) Hür, asil. (CC). özden (II) (özdeñ) Seçkin, her şeyin güzel olanı. (GT, KFT, KK, TZ).	özden <i>ism. esk.</i> Hanın, padişahın vezirleri.
özge Başka, diğer. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	özge <i>zrf.</i> Başka, özge, ayrı. <i>Joktan özge</i> havadan sudan.
P	
pādişāh <i>far.</i> Padişah, hükümdar. (RH).	padişa <i>ism. far. trh.</i> Padişah.
pāk <i>far.</i> Temiz. (GT).	pāk <i>sft. far.</i> Pak, kusursuz, temiz.
palās <i>far.</i> Palas, paçavra. (RH).	palas <i>ism. far.</i> Halıfleks.
pārsī <i>far.</i> İran'a ait, Fars'a ait. (GT).	parsı <i>ism.</i> Fars, İran halkı, Acem, Farisî. <i>Parsı kilem</i> Acem (İran) halısı.
payğambar <i>far.</i> (beyğamber, biyğamber, payğanber, piyğamber) Peygamber. (CC, TA, TZ).	payğambar <i>ism. far.</i> Peygamberi elçi, resul, nebi. 2. <i>mcz.</i> Eren, evliya; <i>Payğambar jası</i> Alltmış yaş ve yukarısı için söylenir, Peygamber yaşı.
peç <i>rum.</i> Fırın. (CC).	peş <i>rus.</i> 1. Soba, ocak. 2. Fırın. <i>Domna peşi</i> maden fırını.
penc-şenbeh (pan-şanbe) <i>far.</i> (<penç-şenbih) Perşembe. (CC).	beysenbi <i>ism. far.</i> Perşembe.
perde <i>far.</i> Perde. (GT).	perde <i>ism. far.</i> 1. Perde. <i>Tereze perdesi</i> pencere perdesi. 2. Peçe, nikap. 3. Bir sahne eserinin büyük bölümlerinin her biri, perde. <i>Bet perdesin aşuv</i> foyasını meydana çıkarmak.
perī <i>far.</i> Peri. (İM).	peri <i>ism. far. mitl.</i> Peri. 2. <i>mcz.</i> Deli, kaçık.

pervâne <i>far.</i> Işığın etrafında dönen böcek, pervane.	päruvana <i>ism. far.</i> Pervane, gece kelebeği.
pîr <i>far.</i> Yaşlı, ihtiyar. (GT).	pir <i>ism. far.</i> Pir.
piş- (biş-) Pişmek. (KK).	pis- (I) <i>fl.</i> 1. (yemek) Pişmek. 2. (bitki, meyve vb.) Olgunlaşmak, ermek. 3. <i>mcz.</i> Semirmek, etlenmek. 4. <i>mcz.</i> Konu açılıp değerlendirilmesinden sonra belirli bir neticeye ulaşmak. 5. <i>mcz.</i> İşe alışıp beceri ve ustalık kazanmak, zorlukları göğüslemek, pişmek. <i>Eñbekke pişgen</i> çalışmaya alışmış. pis- (II) <i>fl.</i> Kıymızı olgunlaştırmak, ayrandan tereyağı elde etmek için yayıkta karıştırmak, dövmek.
pül (bul) <i>far.</i> En küçük para. (TZ).	pul <i>ism. far.</i> 1. Para, akçe. 2. <i>mcz.</i> Pahalı. <i>Pul boluv</i> pahalalanmak.
pülād <i>far.</i> Çelik. (GT).	bolat <i>ism. far.</i> 1. Çelik. 2. <i>mcz.</i> Sağlam, kuvvetli, güçlü.
put <i>far.</i> Put, büt. (KFT, TZ).	put <i>ism. far.</i> Put, tapınacak, sanem, fetiş.
R	
rabb <i>ar.</i> Allah. (BV, Gİ, İM).	rabbı <i>ism. ar. dn.</i> Rab. <i>Ya rabbim.</i> Ya Râbbim.
rāhat <i>ar.</i> Rahat, huzur, sükûnet. (Gİ, GT, İM, KF, MG).	raḫat (raḫat) <i>ism. ar.</i> Rahati huzur, sadet. <i>Raḫatka batuv</i> huzura kavuşmak, rahata ermek; <i>raḫat tabuv</i> sefa sürmek.
rāhatlen- <i>ar. tr.</i> Rahatlamak. (BV, İM).	raḫattan- <i>fl.</i> Rahatlamak, rahata, huzura kavuşmak, ermek; <i>raḫattana küldi</i> neşyle güldü.
raḫm <i>ar.</i> Acıma, esirgeme, koruma. (GT, İM, KF).	raḫım <i>ism. ar.</i> Merhamet, acıma, şefkat, şefaet. <i>Raḫım etüv (kıluv)</i> iyilik etmek.

raḥmet <i>ar.</i> Merhamet, acıma, esirgeme. (Gİ, GT, İM, KF, MS).	raḫmet <i>ism. ar.</i> Teşekkür: <i>Raḫmet aytuv</i> teşekkür etmek.
ramazān <i>ar.</i> Ramazan ayı. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	ramazan <i>ism. ar. dn.</i> Ramazan. <i>Ramazan aytı</i> Ramazan Bayramı.
rāy <i>ar.</i> Fikir, görüş. (BV, GT, İM, MG).	ray <i>ism.</i> 1. Tavır, davranış, niyet: <i>Ol rayınan kaytar emes.</i> O, niyetinden vazgeçecek gibi değil. 2. Durum, vaziyet. <i>Ava rayı</i> hava durumu, hava olayları.
rāzī <i>ar.</i> Rıza gösteren, uyan. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	razı <i>zrf. ar.</i> Rız, hoşnut, memnun. <i>Razı kıluv</i> razı etmek; <i>razı bolıp ketiiv</i> memnun ayrılmak.

Tablo 1 (devam)

rāzılıḫ (rāzılıḫ) <i>ar. tr.</i> Rıza gösterme, kabul etme. (Gİ, İM, KF).	razılıḫ <i>ism.</i> Rıza, memnuniyet, hoşnutluk. <i>Razılıḫ körsetiiv</i> rıza göstermek.
re'īs <i>ar.</i> Baş, başkan. (İM).	rayıs <i>ism. ar. esk.</i> Reis, başkan.
receb <i>ar.</i> Arabî ayların yedincisi. (Gİ, İM, KF).	erejep <i>ism. ar. dn.</i> Recep, Recep ayı.
reng (rang) <i>far.</i> (<reng) Renk. (CC).	reñk <i>ism. far.</i> 1. Renk, nitelik. 2. <i>dlblm.</i> Anlam ayırtısı nüans. <i>Söz maḡınalarınıñ reñki</i> kelimelerin anlam ayırtıları.
revā <i>far.</i> Uygun, yerinde, yakışır. (GT, İH, İM). <i>Revā kı-</i> yerine getirmek. (GT).	rava <i>ism. ar.</i> Lâyık, uygun, yerinde, münasip, reva.
reyḫān <i>ar.</i> Fesleḡen. (BV, GT, İM).	rayḫan (reyḫangül) <i>ism. ar.</i> Reyhan, fesleḡen.
rızā <i>ar.</i> Rız olma, rıza. (Gİ, GT, İM, KF).	rıza <i>zrf. ar.</i> Rız, memnun. <i>Rıza boluv</i> razı olmak.
rızık <i>ar.</i> Allah'ın bahşettiḡi nimet, rızık. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS).	rızık <i>ism. ar.</i> Rızık, nasip, kısmet. rızık <i>ism. ar.</i> Rızık, nasip, kısmet: <i>Ārkimniñ öz rızıḡı bar</i> herkesin kendi nasibi, rızık var.

rivāyet <i>ar.</i> Rivayet, söylenti, hikâye edilen haber. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS).	ravayat <i>ism. ar.</i> 1. Rivayet. 2. Nasihat, öğüt. 3. İbret.
riyā <i>ar.</i> İkiyüzlülük. (Gİ, GT, İM, KF).	riya <i>ism. ar.</i> Riya, ikiyüzlülük.
rūḥ <i>ar.</i> Can, ruh. (GT, İN).	ruh <i>ism. ar.</i> 1. <i>flsf.</i> Ruh, öz, tin. 2. <i>mcz.</i> Manevî güç, kuvvet, duygu: <i>Jastardı otanşıldık ruhta târbiyelev kerek.</i> Gençleri vatanseverlik duygularıyla yetiştirmek gerekir.
rūḥānī <i>ar.</i> Güzel, lâtif. (GT).	ruḥani <i>sft. ar.</i> Ruhî, manevî, ruhanî. <i>ruḥani baylık</i> manevî zenginlik; <i>ruḥani kıldav</i> manevî destek; <i>ruḥani ömir</i> manevî ömür.
S	
sa‘âdet <i>ar.</i> İkbal, talih, saadet, mutluluk (Gİ, GT, İM, KF, MG, RH).	sağıdat <i>ism. ar.</i> Saadet.
sā‘at (sat) <i>ar.</i> Saat. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, RH).	sağat <i>ism. ar.</i> 1. Saat. <i>Ḳol sağatı</i> kol saati. 2. Altmış dakikalık zaman dilimi, saat. <i>Sağat sayın</i> her saat. 3. Zaman, vakit. <i>Sağatı bitüv (jetüv)</i> eceli gelmek, vadesi dolmak.
saban Saban, pulluk. (BM, CC, İH, TA).	saban (I) <i>ism.</i> Pulluk, saban. <i>Sabanmen jer jirtuv</i> sabanla toprağı sürmek.
şabī <i>ar.</i> Çocuk, bebek. (KFT).	sābiy <i>ism. ar.</i> Bebek, sabi, küçük çocuk.
şabr (sabur) <i>ar.</i> Sabır. (Gİ, GT, İM, İN, KF, MG, RH).	sabır <i>ism. ar.</i> Sabır, tahammül, dayanma. <i>Sabır etüv</i> sabretmek; <i>sabırı ketüv</i> sabrı tükenmek, taşmak; <i>sabır tübi – sarı altın (maḳal)</i> . Sabrın sonu selâmettir (atasözü).
şabün <i>ar.</i> Sabun. (BV, MS, RH).	sabın <i>ism. ar.</i> Sabun. <i>İyis sabın</i> kokulu sabun. <i>Sabın savıt</i> sabunluk.
şaburlı <i>ar. tr.</i> Sabırlı, metanetli. (BV).	sabırlı <i>sft.</i> Sabırlı, ağırbaşlı, vakur.

şabursız <i>ar. tr.</i> Sabırsız. (BV).	sabırsız <i>sft.</i> Sabırsız, tahammülsüz. <i>Sabırsız kişi sabırsız kimse.</i>
saç- (şaç-) Saçmak, dökmek. (TA).	şaş- <i>fl.</i> 1. Saçmak, dökmek, serpmek: <i>Tavıkkâ jem şaştı.</i> Tavuklara yem verdi. 2. Yaymak, dağıtmak. 3. <i>mcz.</i> Saçıp savurmak, israf etmek, ziyan etmek. 4. (güneş) Işık saçmak. <i>Közi ot şaşuv</i> gözleri parlamak; <i>köpke topırak şaşpa</i> çoğunlukla karşı gelme (yin).
saç (şaç, saş) Saç, insanın başındaki kıllar. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS, RH).	şaş <i>ism.</i> Baş derisini kaplayan kıllar, saç. <i>Buyra şaş</i> kıvrıkcık saç; <i>şaş etekten</i> saç kadar çok, hadsiz, hesapsız.

Tablo 1 (devam)

saçak Saçak. (CC, KFT, Kİ, TZ).	şaşak <i>ism.</i> Saçak, püskül.
şadağa <i>ar.</i> Sadaka. (Gİ, GT, İM, KF, KFT). <i>Şadağa-ı fiṭr, şadaḳatü'l-fiṭr</i> Ramazan ayında belirlenen rayice göre verilen sadaka. (İM).	sadağa <i>ism. ar.</i> Adak, kurban: <i>Malım – janımdıñ sadaḳası, janım – arımnıñ sadaḳası (maḳal).</i> Mal canımın, canım namusumun sadakasıdır. <i>Sadağa ket (ketkir)</i> iyi gelmemek, yaramamak; <i>sadağa kateyin</i> kurbanın olayım.
şaf <i>ar.</i> (<şaff) Saf, dizi, sıra. (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	sap (I) <i>ism. ar.</i> Saf, sıra, katar. <i>Sap tüzev</i> saf tutmak.
sağım (sağum) Serap, ılgın. (TZ).	sağım <i>ism.</i> 1. Serapi ılgım, yalgın. 2. <i>mcz.</i> Puslu, bulanık, pusarık. <i>Sağım kuvuv</i> olmayacak bir şeyi yapmak istemek.
sağın- 1. Düşünmek, hatırlamak, sanmak. (BV, CC, KFT, KK, MG, RH). 2. Bir şeyi kasetmek, inanmaki demek. (CC).	sağın- <i>fl.</i> Özlemek, göreceği gelmek, göresi gelmek. <i>Tuvğan jerdı sağınuv</i> memleketi özlemek.
sağız (saķız, sıkız) Sakız. (İM).	sağız <i>ism.</i> Sakız. <i>Sağız şaynav</i> sakız çiğ-nemek.

sağızğan (sağasğan, sağsağan, saksağan, saksığan, sasıkan) Saksagan. (TA).	savisğan <i>ism. hyvn.</i> Saksagan.
sağrı (I) (şağrı) Sağrı, at ve diğer tırnaklıların gerisi. (BV, İH, Kİ, MG, TZ). sağrı (II) Deri. (CC).	savır <i>ism.</i> 1. Memeli hayvanlarda bel ile kuyruk arasındaki dolgun yuvarlakça bölüm, sağrı. 2. Hayvanın sağrı kısmından işlenerek elde edilen kalın deri. 3. <i>mcz.</i> Yeşili gür, verimli yer.
sah Uyanık. (CC).	sağ <i>sft.</i> İhtiyatlı, tedbirli, dikkatli. <i>Sağ adam</i> ihtiyatlı adam.
şahābe (şahābī) <i>ar.</i> Hz. Muhammed'in arkadaşları. (BV, Gİ, İM, İN, KF).	şahaba <i>ism. ar. dn.</i> Hz. Muhammad'in meclislerinde ve konuşmalarında bulunan Müslümanlar, sahabe.
şahrā <i>ar.</i> Çöl, kır, sahra. (GT, MG).	şahara <i>ism. ar.</i> 1. Sahra, çöl. 2. <i>mcz.</i> Geniş bozkır. <i>Qazaq şaharası</i> Kazak bozkırı.
şahūr (söhūr) <i>ar.</i> Sahur, gece yemeği. (Gİ).	şakar <i>ism. ar. dn.</i> Ramazan ayında oruç tutanların gün doğmadan önce yedikleri yemek, sahur.
şakal (şakal) Sakal. (CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MS, TZ).	şakal <i>ism.</i> Sakal. <i>Sakalına aq kiriv</i> sakalına ak düşmek; <i>şakalın sıylav</i> sakalına, yaşına hürmet etmek.
şakallı (şakallu, şakallu) Sakallı. (KK).	şakaldı <i>sft.</i> Sakallı. <i>Sakaldı basimen</i> saçına sakalına bakmadan.
şakalsız (şakalsız) Sakalsız. (DM).	şakalsız <i>sft.</i> Sakalsız.
şakav <i>moğ.</i> (sahav) Kekeme. (TZ).	şakav <i>sft.</i> Peltek.
şakla- (şakla-) Saklamak, korumak. (BV, CC, Gİ, GT, İM, KFT, KF, Kİ, MG, MS, TA, İN, RH, TZ).	şakta- <i>fl.</i> 1. Saklamak, muhafaza etmek. 2. Korumak, esirgemek. <i>Közdiñ qarışığında şaktav</i> göz bebeği gibi korumak; <i>jan şaktav</i> canını korumak; <i>este şaktav</i> hatırdan turmak.
şaklan- 1. Saklanmak, korunmak, gizlenmek. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF,	şaktan- <i>fl.</i> Saklanmak, korunmak, muhafaza edilmek.

<p>KFT, MG, RH, TZ). 2. Çekinmek. (İM).</p>	<p>saġtal- <i>fl.</i> 1. Saklanmak, muhafaza edilmek, korunmak: <i>Alma kışta jaġsı saġtaladı.</i> Elma kışın daha iyi muhafaza edilir. 2. Yerine getirilmek, uylmak: <i>Tärtip ġatañ saġtaldı.</i> Disiplin kurallarına tamamıyla uyuldu.</p>
<p>sal Büyük çaylarda üstünde gidilen çatma ağaçlardan yapılmış ulaşım aracı. (İH).</p>	<p>sal <i>ism.</i> Sal.</p>
<p>sal- Salmak, bırakmak, göndermek. (BV, GT, İM, Kİ, KK, MG, MS, RH, TZ).</p>	<p>sal- <i>fl.</i> 1. Bir nesneyi herhangi bir yere yerleştirmek, koymak: <i>Suvumġama kitaptarımdı saldıım.</i> Çantama kitaplarımı koydum. 2. Ev, işaat yapmak. <i>Ûy saluv</i> ev yapmak. 3. Göndermek, yollamak. 4. Ekin ekmek, yetiştirmek. 5. Fiillerle birleşerek yardımcı fiil görevinde kullanılır. <i>Ayġay saluv</i> bağırarak, gürültü çıkarmak; <i>aydap saluv</i> üzerine salmak, kışkırtmak; <i>alaġanına saluv</i> özenle esirgeyerek beslemek, büyütmek; <i>arasına ot saluv</i> iki kişinin arasını açmak; <i>avızġa ürip salġanday</i> çok güzel, çok sevimli; <i>än saluv</i> şarkı söylemek; <i>bas saluv</i> birden üstüne atılmak, çullanmak; <i>düniye saluv</i> vefat etmeyi ölmek; <i>jan saluv</i> canını vermek, aşırı itina göstermek; <i>jar saluv</i> ilân etmek; <i>köringenge köz saluv</i> her gördüğünü beġenmek; <i>ġayrap saluv</i> kışkırtmak; <i>ġol saluv</i> zulüm yapmak, güç göstermek; <i>moy-nına saluv</i> kabul ettirmek; <i>salmaġ saluv</i> bir şeyi yüklemek, sorumluluk</p>

	vermek; <i>sayran saluv</i> rahat yaşamak, sefa sürmek; <i>uran saluv</i> slogan atmak, haykırmak.
şalavāt <i>ar.</i> Hz. Muhammed'e edilen dua. (Gİ, İM, KF, MS).	salavat <i>ism. ar.</i> Salâvat, şükür, kanaat.
salkun Esinti, rüzgâr. (CC).	salkın <i>sft.</i> 1. Soğuk, serin. <i>Salkın jel</i> soğuk rüzgâr; <i>salkın suv</i> soğuk su. 2. <i>mcz.</i> Araları açık, soğuk. <i>Salkın karav</i> soğuk davranmak. <i>Salkın kandılık</i> soğukkanlılık.
saltanat <i>ar.</i> Hükümdarlık, saltanat. (GT, MG).	saltanat <i>ism.</i> Şenlik, şölen. <i>Saltanat sarayı</i> kültür sarayı.

Tablo 1 (devam)

saman (şaman) Saman. (BV, İM, İN, KFT, TA, TZ).	saban (II) <i>ism.</i> Başağın taneleri alındıktan sonra geriye kalan kısmı, saman.
san Sayı. (CC, GT, İM, MG).	san <i>ism.</i> 1. Sayı, hesap. 2. Rakam, sayı. <i>Jup san</i> çift sayı; <i>tağ san</i> tek sayı. 3. <i>mcz.</i> Gazete ve dergilerde sayı. 4. <i>esk.</i> On bini karşılayan sayı. <i>San alvan</i> elvan çeşit; <i>san esim (grmr)</i> sayı sıfatları.
sana- (şana-) Saymak, hesaplamak. (CC, İM, KFT, Kİ, MG, TZ).	sana- fl. 1. Saymak, hesaplamak. 2. <i>mcz.</i> Saymak, farzetmek, hesaba katmak. <i>Ayağın sanap basuv</i> aheste yürümek; <i>savsakpen sanarlık</i> parmakla sayılacak kadar az olan.
sağa (saña) Sana (KK).	sağan <i>zmr.</i> Sana.
sañç- (I) Karnını yarmak. (İM). sañç- (II) (şañç-) Delmek, delip geçmek, saplamak. (CC, GT, İH, Kİ, MG, TZ).	şañşı- <i>fl.</i> 1. Batırmak, saplamak, sokmak: <i>Parmağıma iyne şaşıp aldım</i> parmağıma iğne batırdım. 2. <i>mcz.</i> Alay etmek, dalga geçmek.
sañgrav (sağır, sañgır) Sağır, işitmeyen (TZ).	sañırav <i>ism.</i> 1. Sağır. 2. <i>mcz.</i> Vurdumduymaz, umursamaz, aldırılmaz.

sançıl- Dürtülmek, vurulmak. (İM, MG).	şanşıl- <i>fl.</i> Saplanmak.
sandal <i>ar.</i> Sandal ağacı. (İM, Kİ).	sandal <i>ism. yun. btk.</i> Sandal (ağacı).
sanduk (sınduk, sunduk, şunduk) Sandık, sanduka. (GT, KFT).	sandık <i>ism. ar.</i> Sandık: <i>Sandıkka saldı.</i> Sandığa koydu.
sansar (savsar) Sansar. (İH, TZ).	susar <i>ism. hyvn.</i> Ağaç sansarı, zerdeva.
sansız Sayısız. (GT).	sansız <i>sft.</i> Sayısız, hesapsız, çok sayıda.
sap Sap. (GT, Kİ, MG, TA, TZ).	sap (II) <i>ism.</i> Sap. <i>Baltaniñ sabı</i> baltanın sapı.
sapan İçinde taş atılan eski bir savaş aleti. (İH, TZ).	saķpan <i>ism. esk.</i> Sapan taşı.
sapar (sefer) <i>ar.</i> (<sefer) Sefer, yolculuk, savaşa gitme. (CC, İM, GT).	sapar <i>ism. ar.</i> 1. Yolculuk, sefer, seyahat. 2. Ziyarete bulunma, gezi: <i>Saparıñ oñ (sätti) bolsın!</i> Yolun açık olsun! Hayırlı yolculuklar!
sapsarı Sapsarı. (BV, Kİ).	sap-sarı <i>sft.</i> Sapsarı.
sarāy <i>far.</i> Saray, ev. (BM, CC, GT, İM, TA).	saray <i>ism. far.</i> 1. Saray. <i>Mädeniyet sarayı</i> kültür sarayı, kültür merkezi. 2. Ahır, samanlık. 3. <i>mcz.</i> İnsanın iç dünyası.
sarġar- (sarar-) Sararmak. (TZ).	sargay- <i>fl.</i> 1. Sararmak. 2. Yolunu gözlemek, özlemek.
sarı (şarı, sarıġ, saru, şaru) Sarı. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, KK, MG, RH, TZ). <i>Sarı kuş</i> sandal denilen kuş. (İH)). <i>Sarı ot</i> Türkiye buğdayı, Mısır buğdayı. (BM).	sarı <i>sft.</i> 1. Sarı renk. 2. Sarı renkli, sarışın: <i>Anav sarındı şakırınıñdar.</i> Şu sarışını çağırın. <i>Sarı altın</i> saf altın; <i>sarı jel</i> durmadan esen rüzgâr; <i>sarı avız balapan</i> a) bebek, çocuk b) toy, acemi; <i>sarı şunaķ ayaz</i> kuru, sert ayaz; <i>sarı karın</i> biraz yaşlıca, orta yaşlı; <i>sarı tis</i> yaşlı, ihtiyar.
şarı yağ (saġay, saġyaġ, saru yağ, sarıyaġ, sayaġ) Tereyaġı. (KK).	sarımay <i>ism.</i> Tereyaġı.

sarımsak (saramsak, sarmısak, şarmusak, şarumsak) Sarımsak. (BM, BV, Kİ, TA, TZ).	sarımsak <i>ism.</i> Sarımsak.
sarkı- (sarķ-) Sarkmak. (KFT).	sarkı- <i>fl.</i> 1. (sıvılar) Boşaltmak, boca etmek, tamamen dökmek. .2. <i>mcz.</i> Bir şeyi bitirmek, tüketmek.
sarkıt 1. Yemek artığı. (GT). 2. Ağızdan akan salya. (İM).	sarkıt <i>ism.</i> 1. Misafirden arta kalan yiyecek. 2. Misafirlige ve düğüne giden kişilerin, kendilerine verilen yemeğin fazlasını evlerine getirip başkalarına ikram etmeleri. 3. <i>mcz.</i> Rüzgârın uğuldaması, sertçe esmesi.
sartaban Nil nehrinde bulunan iyi cins bir balık. (TZ).	sartaban <i>ism.</i> <i>hyvn.</i> Bir tür çapak balığı
sasık Kötü kokan. (TZ).	sasık <i>sft.</i> 1. Kokmuş, kokuşmuş. 2. <i>mcz.</i> Art niyetli.
sat- (şat-, şat-) Satmak, satış yapmak. (TA).	sat- <i>fl.</i> 1. Satmak. 2. <i>mcz.</i> Pazarlamak. 3. Kendi mefaati uğruna başkalarına ihanet etmek. <i>Arın satuv</i> arını satmak; <i>otanın satuv</i> vatanını satmak.
satıcı (şatıcı) Satıcı, satış yapan. (İM, TA).	satuvşı <i>ism.</i> Satıcı, pazarlayıcı.
satıl- Satılmak. (İM, KFT, Kİ).	satıl- <i>fl.</i> 1. Satılmak. 2. <i>mcz.</i> İhanet etmek, satılmak: <i>Ol aķşaga satılmaydı.</i> O, paraya satılmaz.
şatır- (şatdır-) Satırmak. (KK).	sattır- <i>fl.</i> Sattırmak.
sav (sağ) Sağ, sağlık, sıhhat. (CC). <i>Sav bol-</i> sağ olmakı sıhhatli olmak. (TZ).	sav <i>sft.</i> 1. Sağ, diri, sıhhatli, esen. 2. <i>mcz.</i> Sağlam, kırılmamış: <i>Äyneğisınbağan sav tereze kalmadı.</i> Camı kırılmamış pencere kalmadı. <i>Sav basına sakına tilev</i> başını derde sokmak.
sav- (sağ-) Sağmak. (TZ).	sav- <i>fl.</i> Sağmak.

şavāb <i>ar.</i> Doğru, doğruluk, doğru hareket. (Gİ, GT, İM, MG, TZ).	savap <i>ism. ar.</i> 1. Sevap, ecir. <i>Sevapka kaluv</i> sevap almak. 2. Hayırlı, iyi iş.
şavaş (savaş) Kavga, dövüş, savaş. (BM, TA). <i>Şavaş it-</i> savaşmak. (BM).	soğıs <i>ism.</i> Savaş, muharebe, harp. <i>Ulı otan soğısı</i> İkinci Dünya Savaşı.
şavaş- (sovaş-) Savaşmak. (DM, TZ).	soğıs- <i>fl.</i> 1. Harp etmek, savaşmak. 2. Çatışmak, dövüşmek. 3. Çarpışmak, tokuşmak: <i>Ekevinin bası soğısıp kaldı.</i> İkisinin kafası çarpıştı.
savluğ (I) (sağlak, sağlık, sağlıklı) Sağılan koyun. (TZ).	savlık (I) <i>ism.</i> Üç yaşını aşmış kuzulu koyun.
savluğ (II) (sağlğ, sağlık) Sağlık, esenlik. (TZ).	savlık (II) <i>ism.</i> Sağlık, sıhhat. <i>Savlık saktav</i> sağlığını korumak.

Tablo 1 (devam)

şaykal <i>ar.</i> Cilâ, yaldız. (GT).	şaykal <i>ism. ar.</i> 1. Hayat kadını. 2. <i>mcz.</i> Hilekâr, düzenbaz, dolandırıcı.
sayra- Ötmek, şakımak. (GT, TZ).	sayra- <i>fl.</i> 1. Ötmek, şakımak, şakramak: <i>Bülbül sayradı.</i> Bülbül şakıdı. 2. <i>mcz.</i> Güzel, dili sürçmeden, akıcı konuşmak: <i>Musa ağılşın tilinde sayrap tür.</i> Muda İngilizceyi çok iyi konuşuyor. 3. Durmadan konuşmak, çenesi düşmek. 4. <i>mcz.</i> Belirgin, açık görünmek. <i>Kökirekte sayrap tür</i> birçok şeyi çok iyi bilmek.
saz (I) Bataklık, çamur. (CC). saz (II) Orman. (Kİ).	saz (I) <i>ism.</i> 1. Sazlık, bataklık. 2. Çayır. <i>Saz bet</i> utanmaz, yüzsüz; <i>sazğa oturgızu</i> aldatmak, dolandırmak, kandırmak.
saz (III) <i>far.</i> Çalgı. (Gİ, KF).	saz (II) <i>ism.</i> 1. Melodi, nağme, ezgi. <i>Ān sazi</i> şarkı melodisi. 2. <i>mcz.</i> Ahenkli, uyumlu: <i>Az bolsa da, saz bolsın.</i> Az olsun, öz olsun. 2. Saz, çalgı.

	saz (III) <i>ism. far.</i> Halk müziğinde kullanılan gövdesi oyularak yapılmış, telli, uzun saplı çalgı, saz.
sazan balığı Sazan balığı. (İH).	sazan <i>ism. hyvn.</i> Sazan balığı.
sebeb <i>ar.</i> Sebep, neden. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, RH).	sebeb <i>ism. ar.</i> Sebep, neden. <i>Dâiletsiz sebeb</i> gerekçesiz, sebepsiz.
secde (secdet) <i>ar.</i> Namazda alınını ellerini, dizleri ve ayak parmaklarını yere dayamaktan ibaret ibadet durumu. (Gİ, İM, KF, MS). <i>Secde-i sehv</i> , <i>secdetü's-sehv</i> namazda yapılan bir yanlıştıktan dolayı secde etme. (İM). <i>Secde-i şükür</i> şükür secdesi. (İM). <i>Secde-i taḥiyyet</i> dua secdesi. (İM). <i>Secde(t)-i tilavet</i> secde ayetleri okununca yapılması gereken secde. (İM).	sājde <i>ism. ar. dn.</i> Secde. <i>Sejdege basuruv</i> (basın koyu) Secde etmek.
segiz (sekiz, sekkiz, sikiz) Sekiz (sayı). (CC).	segiz <i>sy.</i> Sekiz. <i>Segiz kırılı bir sırlı</i> (adam) on parmağında on marifet.
seher <i>ar.</i> Sabahın erken vakti. (BV, GT, İM).	saḥar <i>ism. ar.</i> Seher, tan ağartısı.
sekir- (sekri-, sikri-) Sekmek, sıçramak. (CC, GT).	sekir- <i>fl.</i> Sıçramak, atlamak: <i>Arıktan sekirirdi.</i> Arktan atladı.
sekizinçi Sekizinci. (CC, RH).	segizinşi <i>sft.</i> Sekizinci.
seksen Seksen (sayı). (BM, DM, Gİ, İM, KF, KFT, KK, MG, TA).	seksen <i>sy.</i> Seksen. <i>Seksen şakırım jol</i> seksen kilometrelik yol.
selām <i>ar.</i> Selām. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, MS). <i>Selām bir-</i> selām vermek, selâmlamak. (KK). <i>Selām it-</i> Selām söylemek. (BM). <i>Selām vir-</i> Selām vermek, selâmlamak.	sālem <i>ism. ar.</i> 1. Selām, merhaba. 2. Selām söyleme, yollama. <i>Sālem etiv</i> eğilerek saygı göstermek, tazim etmek, ululamak; <i>sālemi tüzüv</i> merhabası, diyalogu olmak.
selāmet <i>ar.</i> Kurtulma, selāmete çıkma. (İM, KF).	sālemet <i>sft. ar.</i> Sağ salim, selāmet, esenlik.

selāmetlik (selāmatlık) <i>ar. tr.</i> Esenlik, kurtuluş. (CC, Gİ, GT, KF, MS).	sālemettik <i>ism.</i> Sağlık, esenlik.
semir- (semri-) Semirmek, yağlanmak. (BV, CC, GT, TZ).	semir- <i>fl.</i> 1. Semirmek, şişmanlamak. 2. <i>mcz.</i> Kibirlenmek, gururlanmak, böbürlenmek.
semiz (semüz, simiz) Semiz, şişman, besili. (Kİ).	semiz <i>sft.</i> Semiz, şişman, tombul. <i>Semiz äyel</i> şişman, tombul kadın.
sen (sin) Sen. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İH, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	sen <i>zmr.</i> İkinci teklik şahıs, sen: <i>Senen ayağandı it jesin</i> Senden esirgelediğim bana nasip olmasın.
sep- Serpmek, saçmak. (BV, Kİ, RH, TZ).	sep- <i>fl.</i> 1. Tohum serpmek. 2. Yemeğe tuz, biber vb. ekmek. 3. Yağdırmak, saçmak: <i>Kün nurın septi.</i> Güneş, ışınlarını (etrafa) saçtı.

Tablo 1 (devam)

sepet Sepet. (İM).	sebet <i>ism.</i> Sepet.
sergek Uyanık. (CC).	sergek <i>sft.</i> 1. Uykusu hafif, uyanık. 2. <i>mcz.</i> Dinç, çevik, canlı.
se-şenbeh (şi-senbeh) <i>far.</i> Salı. (CC).	seysenbi <i>ism. far.</i> Salı.
sev- (siv-, söv-) Sevmek. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, KK, TA).	süy- <i>fl.</i> 1. Öpmek. 2. Âşık olmak, sevmek. 3. Beğenmek, hoşlanmak: <i>Olar süyip kosıldı.</i> Onlar severek evlendiler. <i>Men kitap okıvdi süyemin.</i> Ben kitap okumayı seviyorum.
sevin- (sevin-, sön-, sövin-, sövün-, söy-, söyün-) Sevinmek. (BM, DM, İN, Kİ, KK, RH, TA).	süyin- <i>fl.</i> Sevinmek, memnun olmak, hayran olmak.
seyāhat <i>ar.</i> Yolculuk, seyahat. (GT).	sayahat <i>ism. ar.</i> 1. Seyahat, gezi, yolculuk. 2. Gezinme, dolaşma.
seyis <i>ar.</i> At bakıcısı. (BV).	seyis <i>sft. esk.</i> At bakıcısı, seyis.
seyrek Seyrek, büyük aralıklarla. (CC, İH).	siyrek <i>ism.</i> 1. Seyrek. 2. Ara sıra, bazen, seyrek. <i>Siyrek metaldar az,</i> nadir bulunan madenler.

sez- (siz-) Sezmek. (CC, KK, TZ).	sez- <i>fl.</i> Sezmek, hissetmek. <i>İşi sezüv hissetmek.</i>
sezek Hatıra gelen duygu. (TZ).	sezik <i>ism.</i> Şüphe, kuşku. <i>Sezik aluv şüphelenmek.</i>
şifat <i>ar.</i> Sıfat, vasıf, nitelik. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG).	siypat <i>ism. ar.</i> 1. Görünüş, sıfat, yüz. 2. <i>mcz.</i> Nitelik, özellik, vasıf, sıfat.
şifatla- <i>ar. tr.</i> Özellik kazandırmak, nitelilemek. (Gİ, KF).	siypatta- <i>fl.</i> Tasvir etmek, betimlemek. <i>Kıskaşa siypattav</i> kısaca betimlemek; <i>avızşa siypattav</i> sözlü (olarak) tasvir etmek.
şifatlu <i>ar. tr.</i> Nitelikli, özellikli. (KFT, RH).	siypattu <i>sft.</i> Nitelikli, vasıflı, belli bir özelliğe sahip. <i>Gılımiy siypattu kitapşa</i> ilmî nitelikli kitapçık.
sıĝ- Sıĝmak. (BM, GT, İM, MG).	siy- <i>fl.</i> 1. Sıĝmak, almak: <i>Bul teatrğa miñ kisi sıyadi.</i> Bu tiyatro bin kişi alır. 2. <i>mcz.</i> Geçinmek, uyum sağlamak, uzlaşmak: <i>Ol kayda barsa da sıyadi.</i> O, nere giderse gitsin, uyum sağlar. 3. (ayakkabı, elbise) Numarası, bedeni uygun gelmemek: <i>Onıñ etigi sıymay kaldı.</i> Onun çizmesi ayağına küçük geldi. <i>Akılğa sıymaytın</i> akıl almaz; <i>eki kolu aldına sıymav</i> ne yapacağını bilmemek, sıkılmak.
sıĝ- (sıĝ-) Sıkmak, bastırmak, sıkıştırmak. (CC, Gİ, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TZ).	sıĝ- <i>fl.</i> 1. (çamaşır vb.) Sıkmak: <i>Kir sıĝuv</i> çamaşır sıkmaq. 2. (boğaz vb.) Sıkmak: <i>Tamaĝınan sıĝtı.</i> Boğazını sıkı. <i>Köziniñ jasın sıĝuv</i> gözyaşını silmek.
sıĝda- Ölen kimseye karşı mersiye söyleyerek ağlamak ve ağlatmaq. (Kİ).	sıĝta- <i>fl.</i> Ağlamak, gözyaşı dökmek.
sıla- (I) Sıvazlamak, okşamak. (CC, İM, KFT).	sıla- <i>fl.</i> 1. Bir yapının duvarlarına sıva vurmak, sıvamak. 2. Sıvazlamak,

sıla- (II) Cilâlamak. (TZ).	ovmak: <i>Avruvdiñ qolın sıladı</i> . Hastanın kolunu ovdu. 3. <i>mcz.</i> Bakmak, bakım yapmak, ilgilenmek. <i>Boyun sılav</i> süslenmek, makyaj yapmak.
sılan- Kaplanmak, örtünmek. (İM).	sılan- <i>fl.</i> 1. Sıvanmak. 2. Süslenmek, kendine çeki düzen vermek.
sın- Kırmak, kırılmak. (BV, CC, Gİ, GT, İH, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MG, TA, TZ.).	sın- <i>fl.</i> Kırılmak, parçalanmak: <i>Onuñ qolı sindi</i> . Onun kolu kırıldı. 2. <i>mcz.</i> Boyun eğmek, razı olmak, yatışmak. 3. <i>mcz.</i> (soğuk) Kırılmak, etkisi azalmak: <i>Tüske qaray ayaz sindi</i> . Öğlene doğru ayazın etkisi azaldı.
sına- Denemek, tecrübe etmek. (CC, GT, Kİ, TZ).	sına- <i>fl.</i> 1. Denemek, tecrübe etmek, sınamak: <i>Jaña maşınanı sınadı</i> . Yeni arabayı denedi. 2. Eleştirmek, tenkit etmek: <i>Bir jaqtı sınadı</i> . Tek yönlü eleştirdi.
sındır- (sındur-) Kırmak, kırdırmak. (GT, KK).	sındır- <i>fl.</i> 1. Kırmak, parçalamak. 2. Ortasından ve ya kenarından koparmak, bölmek: <i>Ol mağan nan sındırıp berdi</i> . O, bana ekmeğin kenarından bir parça bölüp verdi.
şınıf ar. Sınıf, kısım. (İM, MG).	sınıp <i>ism. ar.</i> Sınıf: <i>Ol üşinşi sınıfıta oқыды</i> . O, üçüncü sınıfta okuyor.
sınık (sınuk) Kırık, kırılmış. (MG, TZ).	sınık <i>ism.</i> 1. Kırık, sınık. 2. Kırıntı, kırık. <i>Şını sindiği cam kırığı; sınıkka sıltav izdev</i> bahane aramak.
sır ar. Gizli tutulan, kimseye söylenmeyen. (CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT).	sır <i>ism. ar.</i> 1. Sır, gizem. 2. Bir işin özü, püf noktası, sırrı. <i>Sır aldıruv</i> sır vermek; <i>sır aşuv</i> (<i>şaşuv</i> , <i>şertiiv</i>) sırrını söylemek; <i>sır bermev</i> (<i>bildirmev</i>) sır saklamak, sır tutmak; <i>sırğa berik</i> sır küpü.

şırāt ar. Yol. (Gİ, İM, KF, MS).	siyrat <i>ism. ar. esk.</i> Sırat köprüsü. <i>Siyrat-tan ötiv</i> sırat köprüsünden geçmek.
şırğa (ısırğağ, ısırğa, ısrğa, sızğa) Küpe. (DM, Kİ).	şırğa <i>ism.</i> 1. Küpe. 2. Hayvanın kulağına takılan bir tenekeyle sahibini ve numarasını belirten bir işaret. <i>Ğulağına şırğa saluv (etng.)</i> . Kıza söz kesmek.
sırła- (ağaç) Oymak, işlemek. (CC).	sırła- <i>fl.</i> Boyamak: <i>Yasıl boyamen sırladı</i> . Yeşil boyayla boyadı, yeşile boyadı.
sırt Sırt, tepe, yükseklik. (BM, CC, Kİ).	sırt <i>ism.</i> Dış. <i>Üydiñ sırtı</i> evin dışı; <i>ğalanıñ sırtında</i> şehir dışında; <i>sırt düniye</i> dış dünya; <i>sırt kiyim</i> dış giyim; <i>sırt adam</i> yaban, yabancı, el adamı; <i>sırt aynaluv (beriv)</i> sırtını dönmek; <i>sırttan (sırtınan) ton pişiv</i> işin aslını ashtarını bilmeden yorum yapmak.
şışkan (sıçğan, sıçkan, sıçan, sışan, sışkan, şışkan) Fare, sıçan. (KK).	tışkan <i>ism.</i> Fare, sıçan.
sıy (I) Şeref. (CC). sıy (II) Saygı, hürmet. (CC*)	sıy <i>ism.</i> 1. Saygı, hürmet, değer. <i>Sıy körsetiv</i> saygı göstermek. 2. Hediye, armağan: <i>Sıyğa sıy, sırağa bal</i> . Her şey karşılıklı. <i>Sıy konak</i> değerli misafir, kıymetli konuk. 3. <i>mcz.</i> Birisine ayrılan pay, hisse.
sıy- Uymak, yakışmak. (CC).	sıy- <i>fl.</i> 1. Sığmak, almak: <i>Bul teatrğa miñ kisi sıyadı</i> . Bu tiyatro bin kişi alır. 2. <i>mcz.</i> Geçinmek, uyum sağlamak, uzlaşmak: <i>Ol kayda barsa da sıyadı</i> . O, nere giderse gitsin, uyum sağlar. 3. (ayakkabı, elbise) Numarası, bedeni uygun gelmemek: <i>Onıñ etigi sıymay kaldı</i> . Onun çizmesi ayağına küçük geldi. <i>Akılğa sıymaytın</i> akıl almaz; <i>eki</i>

	<i>kolı aldına sıymav</i> ne yapacağını bilmemek, sıkılmak.
sıym- (sığm-) Sığınmak. (TZ).	sıym- <i>fl.</i> Allah'a sığınmak, ibadet etmek, kulluk etmek.
sıyır (sığır, şığır, sır, şır) Sığır. (KK).	sıyır <i>ism.</i> 1. Büyükbaş hayvan, sığır. 2. İnek; <i>buzavlı sıyır</i> buzağılı inek; <i>siyır jılı</i> on iki hayvanlı Türk takvminde sığır yılı.
sidik (sidük, sitük, siytük, südük) Sidik, idrar. (CC, TA, TZ).	sidik <i>ism.</i> Sidik.
sihr <i>ism. ar.</i> Büyü, sihir. (İM, KFT).	siyır <i>ism. ar.</i> 1. Sihirbaz, büyücü, ef-suncu. 2. <i>mcz.</i> Sır, gizem.

Tablo 1 (devam)

silkin- Silkinmek, sarsılmak. (CC, İM, TZ).	silkin- <i>fl.</i> 1. Sarsılmak, silkinmek. <i>Jer silkinüv</i> deprem olmak. 2. <i>mcz.</i> Öfkelenmek, sinirlenmek.
siñ- 1. Sinmek, sokulmak, eğilmek. (CC, GT). 2. Gizlenmek için yer yatmak. (Kİ).	siñ- <i>fl.</i> 1. (koku vs.) Sinmek: <i>Suv kumğa siñip ketti.</i> Su kumda emildi. 2. <i>mcz.</i> Karışmak, bütünleşmek. 3. <i>mcz.</i> Yok olmak, gözden kaybolmak.
sin- Hazm olunmak. (TZ).	
siñir- Sindirmek, içine almak. (CC).	siñir- <i>fl.</i> Sindirmek, hazmetmek: <i>Oniñ aşkazanı tamaqtı jaqsı siñiredi.</i> Onun midesi yemeği iyi sindiriyor. 2. <i>mcz.</i> Sahiplenmek, benimsemek.
sinir Sinir. (BM, BV, DM, İM, İN, Kİ, MG, TA, TZ).	sinir <i>ism.</i> Duyu ve hareket uyarılarını beyinden organlara, okrganlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bu tellerin oluşturduğu demet, sinir. <i>Siñiri tartuluv</i> kramp girmek; <i>siñiri şıkkan kedey</i> çok fakir kimse.
sipir- (sübür-, süpir-, süpür-) Süpürmek. (TZ).	sıpir- <i>fl.</i> 1. Süpürmek, temizlemek: <i>Ol bölmeni sıpırdı.</i> O, odayı süpüdü. 2. <i>mcz.</i> Silip süpürmek: <i>Olar barlık zattu</i>

	<i>sıvırıp aldı</i> . Onlar herş şeyi silip süpürdüler. 3. Soyunmak. 4. Sıyırmak, soymak: <i>Men koyduñ terisin sıvırıp aldım</i> . Ben koyunun derisini yüzdüm.
sıvır (sibürtki, sipirge, sübürge, süpürge, süpürge) Süpürge. (TZ).	sıvırtkı (sıvırğış) <i>ism.</i> Süpürge.
sirke (I) Sirke. (BV, CC, DM, İM, İN, KFT, Kİ, KK, MS, RH, TA, TZ). <i>Sirkeli soğan</i> bir tür kurma turşu. (İH).	sirke (I) <i>ism.</i> Salatalara, yemeklere, ekşilik vermek için kullanılan ekşimiş üzüm suyu, sirke.
sirke (II) Bit yumurtası. (DM, TZ).	sirke (II) <i>ism.</i> Bit yumurtası, sirke. <i>Sirkesi suv kötermeytin kisi</i> çabuk sinirlenen kimse.
siy- (si-) Bevl etmek, işemek. (BM, BV, CC, Gİ, İM, KFT, MS, RH).	siy- <i>fl.</i> İşemek. <i>Otқа siyü</i> vefasızlık yapmak.
siyâset <i>ar.</i> Ceza. (GT, İM, KFT).	sayasat <i>ism. ar.</i> Siyaset, politika. <i>Sırtkı sayasat</i> dış politika.
siz Siz (şahıs zamiri). (BM, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ).	siz <i>zmr.</i> Siz.
soğ- Sokmak, vurmak, çarpmak. (CC). soğ- (şoğ-) Girdirmek, sokmak. (BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS, TA, RH, TZ).	soğ- <i>fl.</i> 1. Vurmak, çarpmak. 2. Kamçıyla vurmak. 3. Tıklatmak, çalmak: <i>Esikti soğtı</i> . Kapıyı çaldı. 4. Uğramak: <i>Ol dükkenge soğtı</i> . O, dükkâna uğradı. 5. Metalden her türlü eşya yapmak: <i>Temirden tağa soğtı</i> . Demirden nal yaptı. 6 (ev, bina) İnşa etmek. 7. <i>mcz.</i> Oburlaşmak, oburluk etmek: <i>Ol nan men maydı soğıp otur</i> . O, ekmekle yağı büyük bir iştahla, oburca yiyor. 8. <i>mcz.</i> Bir şeyi abartmak, atıp tutmak. <i>Soğıp saluv</i> a) vurmak, dövmek b) konuşmasına fırsat vermemek, ağzını açtırmamak: <i>Temirdi kızğan</i>

	<i>kezde soğ (mağal)</i> Demir tavında dövülür (atasözü).
şoĥbet <i>ar.</i> Sohbet, görüşme. (GT, KF, KFT).	suĥbat (suĥbat) <i>ism. ar.</i> Sohbet, konuşma, görüşme. <i>Suĥbat ĥuruv</i> Sohbet etmek.
sol (şol, soñ) Sol, sağın zıddı. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MG, MS, RH, TZ)mak	sol (I) <i>sft.</i> Sol, sağ karşıtı: <i>Solğa burıldı.</i> Sola döndü.
sol- (sozul-) Solmak, rengini atmak. (BV, GT, İH).	sol- fl. 1. Solmak, sararmak: <i>Güldeŕ susuz ĥalsa soladı.</i> Güller susuz kalınca solar. 2. <i>mcz.</i> Zayıflamak, erimek, sararıp solmak: <i>Ėayğıdan soldı.</i> Dertten, sıkıntıdan sararıp soldu.
solağay (solak, solğay) <i>moğ.</i> Solak. (CC, TZ).	solağay <i>sft.</i> 1. Solak. 2. Ters, aksi (kimse).
som Altın, gümüş vb. (İH TZ).	som <i>ism.</i> Yüz kuruşu eşit para.
soñ (son, soğ) Son. (BV, CC, GT, İM, İN, Kİ, MS, RH, TZ). <i>Soñğa ĥoy-</i> Ertelemek, geciktirmek. (İM).	soñ <i>edt.</i> Sonra.
sonda Sonra. (BM).	sonda <i>zıf.</i> 1. O an, o zaman, o vakit, o sırada. 2. Orada, o tarafta.
soñıra (soğra, soğra, soñra, sonra, sungira) Sonra. (CC).	soñıra <i>zıf.</i> Sonra.
sor- (I) (şor-) Sormak, soru sormak. (CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MS, TA, TZ).	sura- fl. 1. Sormak, öğrenmek istemek. 2. Rica etmek, istemek. <i>Jön surav</i> hâl hatır sormak; <i>keşirim surav</i> özür dilemek.
sor- (II) Emmek. (İM, Kİ, TA).	sor- fl. 1. Emmek, soğurmak, sorumak: <i>Buzav enesiniñ emşegin sordı.</i> Buzağı anasının memesini emdi. 2. (sigara, pipo vb. için) İçmek, çekmek. 3. <i>mcz.</i> Birisinin hakkını yemek, haksız kazanç sağlamak. 4. <i>mcz.</i> Sarartmak,

	bozartmak, morartmak. 5. <i>mcz.</i> Zayıflatmak, bitkin düşürmek. <i>Süliktey soruv</i> sülük gibi emmek, sömürmek.
sovi- (safu-, sovu-) Soğumak. (Kİ).	suvi- <i>fl.</i> 1. Soğumak. <i>Kün suvidi.</i> Hava soğudu. 2. <i>mcz.</i> Dinlenmek, nefeslenmek. 3. <i>mcz.</i> Araları açılmak, soğumak. <i>Olardıñ araları suvip ketti.</i> Onların arası soğudu.

Tablo 1 (devam)

sovuqluq (safuqluq, savuqluq) Soğuk, soğukluk. (BM).	suviqtik <i>ism.</i> 1. Soğukluk. 2. <i>mcz.</i> Soğuk olma (insan).
şoy- 1. (kabuk, elbise vb.) Soymak, çıkarmak. (BM, BV, KK, TA, TZ). 2. Derisini yüzmek. (İM).	soy- <i>fl.</i> 1. (hayvan) Kesmek, yüzmek: <i>Qonakqa koy soydi.</i> Misafirlere koyun kesti. 2. Kesici bir aletle yaralamak. 3. <i>mcz.</i> Dövmek, vurmak: <i>Qamşimen soydi.</i> Kamçıyla dövdü, kamçıladi.
soy Bir kökten gelen evlât. ((İH).	soy <i>ism.</i> Soy, sülâle.
sök- (I) (sög-) Sövmek, küfretmek. (BM, CC, DM, Gİ, GT, KK, TA, TZ).	sök- (I) <i>fl.</i> Paylamak, azarlamak, sövmek.
sök- Sökmek, çıkarmak. (BM, Kİ, TA, TZ).	sök- (II) <i>fl.</i> Sökmek, dikişi ayırmak.
sökül- Sökülmek, ayrılmak. (CC, İM).	sögil- <i>fl.</i> Sökülmek.
sön- (seyün-, söyün-) Sönmek. (GT).	sön- <i>fl.</i> 1. Sönmek, parlaklığını, ışığını yitirmek: <i>Şam sönip kaldı.</i> Lamba söndü. 2. <i>mcz.</i> Bitmek, tükenmek, keşilmek: <i>Söngen ümit kayta tutandı.</i> (kesilen) Umudu yeniden yeşerdi, canlandı.
söndür- (seyündür-, siyündür-, sövündür-, söyündür-, söyündür-) Söndürmek. (CC, GT, İM).	söndir- <i>fl.</i> Söndürmek.
sövünç Sevinç. (CC).	süyiniş <i>ism.</i> Sevinç, kıvanç. <i>Süyiniş sezimi</i> sevinç duygusu.

sövnüçlü Sevinçli. (CC).	süyinişti <i>sft.</i> Sevinçli, kıvanç verici, memnun edici.
söyle- (sevle-, söle-, sözle-) Söylemek, demek. (DM, Gİ, KF, KK, MS, RH, TZ).	söyle- <i>fl.</i> 1. Konuşmak, söylemek. 2. Söylenmek.
söyleş- (sevleş-, söleş-, sözleş-) Söyleşmek, konuşmak. (Gİ, TZ).	söyles- <i>fl.</i> Söyleşmek, konuşmak.
söz (seviz) Söz. (CC, Gİ, İH, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TZ). <i>Söz yordamı</i> söz yordamı, yorumu, izahı, maksadı. (İH).	söz <i>ism.</i> 1. Bir veya birkaç heceden oluşan ve anlamı olan ses birliği, kelime, sözcük. 2. Kesinlik kazanmayan haber, söylenti. 3. Bir toplantıda yapılan konuşma. 4. Müzik parçalarının yazılı metni, güfte. <i>Söz tabı</i> kelime türü; <i>söz torkini</i> asıl mesele, konunun özü; <i>sözge kaluv (iligüv)</i> dile düşmek, adı çıkmak; <i>sözdiñ kışkası</i> sözün kıyası, hülâsa; <i>söz süyekten ötedi, tayağ etten ötedi (mağal)</i> . Kılıç yarası geçer, dil yarası geçmez (atasözü). <i>Sözge kulak asuv</i> dinlemek, kulak vermek; <i>sözdiñ mayın tamızuv</i> edebî konuşmak, iyi ve güzel konuşmak; <i>sözün ötkizüv</i> söz geçirmek, dinletmek; <i>sözün jerge tasta-mav</i> sözünü dinlemek, bir dediğini iki etmemek.
su (şu, suf, suv) Su. (CC, DM, Gİ, GT, İH, KF, KFT, Kİ, MG, MS, RH, TZ). <i>Su evi, su ivi</i> tuvalet. (İM, Gİ, KFT). <i>Su koyun-</i> yıkanmak. (TZ). <i>Su sığır, su sığırı</i> Camus, manda. (CC, TZ, BM, DM). <i>Su tartariv</i> su horozu. (BM). <i>Suya qar-</i> suya dalmak, batmak. (İH).	su <i>ism.</i> 1. Su. 2. Deniz, akarsu. 3. Yaşlı, nemli. <i>Avzınıñ suvi kuruv</i> öve öve bitirememek: <i>Su işken kudığına tükirme (mağal)</i> . Yemek yediğin kaba tükürme (atasözü). <i>Su jürek</i> korkak yüreksiz; <i>su karañğı</i> âmâ kör; <i>su miy</i> be-yinsiz, ahmak; <i>su murın</i> sümülkü; <i>su tegin</i> bedava, sudan ucuz.

su'āl <i>ar.</i> Soru. (Gİ, GT, İM).	saval <i>ism. ar.</i> Sual, soru.
şuçuk Sucuk, bumber dolması. (BM, DM, Kİ, TZ).	sujiq <i>ism.</i> Sucuk.
şūfī <i>ar.</i> Sofu, derviş. (GT).	sopı <i>ism. ar. dn.</i> Mutasavvıf, derviş, sofu.
suğar- (suvar-) Kılıca su vermek. (MG).	suğar- <i>fl.</i> Sulamak, suvarmak: <i>Maқта suğardı.</i> Pamuğu suladı.

Tablo 1 (devam)

sultān <i>ar.</i> Sultan, padişah. (BV, CC, Gİ, GT, İM, Kİ, KFT, KK, MG, TA, RH, TZ).	sultan <i>ism. ar.</i> 1. Hükümdar, sultan. 2. Bir şeyin en güzeli: <i>Ol jigittiñ sultanı.</i> O, yiğitlerin sultanı.
sultānlık <i>ar. tr.</i> Hükümdarlık, sultanlık. (İM, KK).	sultandık <i>ism.</i> Sultanlık, saltanat.
şuret (şurat) <i>ar.</i> Biçim, tarz, şekil. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG).	suret <i>ism. ar.</i> 1. Resim, tablo. <i>Kitaptağı suret</i> kitaptaki resim. 2. Fotoğraf, resim. <i>Dosımnıñ sureti</i> arkadaşımın fotoğrafı; <i>suretke tüstiv</i> fotoğraf çektirmek.
susa- (sufsa-, susan bol-, suvsa-) Susamak. (BM, CC, GT, İM, Kİ, TZ).	susa- <i>fl.</i> 1. Susamak. 2. <i>mcz.</i> Özlemek, hasret, çekmek, susamak.
şusız (suvsız) Susuz. (TA).	
suval- (su) Yere batmak, kaybolmak. (İM, KF, KFT).	suval- <i>fl.</i> 1. Suyu çekilmek, kurumak. 2. Sütten kesilmek: <i>Sıyır suvalıp ketti.</i> İneğin sütü kesildi. 3. <i>mcz.</i> Zayıflamak, incelmek.
suvar- (suğar-) Sulamak. (İM, MG).	suvar- <i>fl.</i> 1. (hayvana) Su vermek, suvarmak. 2. (toprak, bitki vb.) Su vermek, sulamak. 3. <i>mcz.</i> Demire su vermek.
suvlı (sufıl) Sulu. (BV).	sulı <i>sft.</i> 1. Sulak, sulu. 2. Islak, nemli, yaş.
suvuq (savuq, sovuq, soyuq, savuq) Soğuk. (CC).	suviq <i>sft.</i> Soğuk. <i>Qara suviq</i> kuru, kara soğuk; <i>suviq jaq</i> soğuk bölge. 2. <i>mcz.</i> Soğuk (kimse). <i>Tüsi suviq adam</i>

	soğuk görünüşlü kimse; <i>suvıķ közben</i> <i>ķarav</i> soğuk bakmak, beğenmemek; <i>suvıķ söz (ķabar)</i> kara haber; <i>suvıķ tiyu</i> soğuk almak, üşütmek.
suvut- (savut-, şavut-, sovut-) Soğutmak. (TA, TZ).	suvıt- <i>fl.</i> Soğutmak. <i>Kün suvıttı</i> hava soğudu. <i>Motoru suvituv</i> motoru soğutmak; <i>tüsin suvituv</i> suratını asmak.

Tablo 1 (devam)

sümbül (sonbul) <i>ar.</i> Sümbül çiçeği. (GT).	sümbil <i>ism. btk.</i> Sümbül.
süngü (süñi, süñü) Süngü, kargı. (KK, TA).	suñı <i>ism.</i> Süngü.
sünnet (I) <i>ar.</i> Peygamberimizin yaptıkları ve tavsiye ettikleri. (Gİ, GT, İM, KF, MS). <i>Sünnet-i mü'ekkede</i> Hz. Muhammedin her zaman yerine getirdikleri sünnetler. (İM). <i>Sünnet-i vakt</i> sünnetin zamanı, vakti. (İM). sünnet (II) <i>ar.</i> Sünnet düğünü. (KFT).	sündet <i>ism. ar.</i> 1. Peygamber efendimizin Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu sözler. 2. Erkek çocuğu sünnet etme. <i>Sündetke otırğızuv</i> sünnet ettirmek; <i>sündet toy</i> sünnet düğünü.
süpürüçi Süpürücü. (KFT).	sıpıruşı <i>ism.</i> Sokak süpürücüsü, süpürgeci, çöpçü.
sürme Göze çekilen sürme. (BV, Gİ, İM, KF, Kİ, TA, TZ).	sürme <i>ism. far.</i> Kirpik diplerine sürülen siyah boya, sürme.
sürmele- Sürmelemek, sürme çekmek. (TA).	sürmele- <i>fl.</i> Sürmelemek, sürme çekmek.
sürt- (sürtü-, sürüt-) Sürtmek. (CC, İM, İN, KF, MG, RH).	sürt- <i>fl.</i> Silmek, temizlemek, kurulamak.
sürtün- 1. Sürtünmek. (BM, İM, TZ). 2. Sürünerek yürümek, emeklemek. (Kİ).	sürtin- <i>fl.</i> Kurulanmak.
süs- Süsmek, boynuzlamak. (TZ).	süz- (I) <i>fl.</i> (boynuzlu hayvan) Boynuzlamak, süsmek, tos vurmak.

süt (süd) Süt. (BM, BV, CC, DM, GT, İM, Kİ, KK, TA, TZ).	süt <i>ism.</i> Süt. <i>Süt önimleri</i> süt ürünleri; <i>süt kenje</i> en doğan çocuk; <i>süt pisirim</i> çok kısa sürede; <i>sütten ak</i> , <i>sudan taza</i> sütten ak, sudan temiz, günahsız, masum; <i>sütün aıktav</i> hakkını vermek, görevini yerine getirmek.
süvek (söñük, sövek, sügük, sümük, süñek, süñük, süveg, süvük) Kemik. (Gİ, İN, KF, KK, RH, TZ).	süyek <i>ism.</i> 1. Kemik. 2. Çadırın iskeletini oluşturan çubuklar. 3. <i>mcz.</i> Naaş, ceset. 4. <i>mcz.</i> Soy, nesep, kök.
süye- (söven-, süven-, süyen-) Dayanmak, söykenmek. (TZ).	süye- <i>fl.</i> 1. Desteklemek. 2. Dayamak: <i>Kürekti kabırğağa süyep koydı.</i> Küreği duvara dayadı. 2. <i>mcz.</i> Kollamak, desteklemek. <i>Arka süyev</i> (birinden) destek almak, (birine) arkasını dayamak.
süyen- (söven-, süven-, süye-) Bir şeye dayanmak. (CC, TZ).	süyen- <i>fl.</i> 1. Dayanmak, yaslanmak. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyi esas turmak, bir şeye dayanmak. 3. <i>mcz.</i> Birisine güvenmek. <i>Tilimen jağına süyenüv</i> bilgiçlik taslamak.
süz- Süzmek, temizlemek. (BV, CC, Kİ, TA, TZ).	süz- (II) <i>fl.</i> 1. Süzmek, süzgeçten geçirmek. 2. Tor ile, ağ ile balık avlamak. 3. <i>mcz.</i> Etrafı kolaçan etmek, süzmek.
süzme Süzölmüş yoğurt. (İM, Kİ).	süzbe <i>ism.</i> Süzme yoğurt.
Ş	
şā'ir <i>ar.</i> Şair, şiir yazan. (GT, MG).	şayır <i>ism. ar.</i> Şair.
şabiş Sürme. (DM).	şabıs <i>ism.</i> 1. (at için) Koşma. 2. At yarışı. 3. <i>mcz.</i> Hız, sür'at.
şād <i>far.</i> Sevinçli. (GT).	şat (I) <i>sft. far.</i> Şad, sevinçli, neşeli.
şafağ <i>ar.</i> Güneşin batışından sonraki alaca karanlık. (MS).	şapağ <i>ism. ar.</i> Tan kızılığ, şafak.
şağ (çağ, çah, çak) Zaman. (TZ).	şak <i>ism.</i> 1. Dönem, çağ, devir. <i>Balalık şak</i> çocukluk çağ; <i>jastık şakşa</i>

	gençlik çağında; <i>kazirgi şakşa</i> günümüizde. 2. <i>grmr.</i> Zaman. <i>Ötken şak</i> geçmiş zaman; <i>osı şak</i> şimdiki zaman; <i>keler şak</i> gelecek zaman.
şagal (çağal, şakal) Çakal. (DM).	şagal <i>ism. hyvn.</i> Çakal.
şagır- (çağır-, çağır- çağır-) Çağırarak, bağırarak. (KK).	şakır- <i>fl.</i> 1. Çağırarak: <i>Ananı şakır.</i> Onu çağır. 2. <i>mcz.</i> (horoz) Ötmek: <i>Koraz şakırdı</i> Horoz öttü. 3. Çağırarak, davet etmek: <i>Olardı konakka şakırdık.</i> Onları misafirlige çağırdık, onları bize davet ettik. <i>Onı askerge şakırdı.</i> Onu askere çağırdılar. <i>Kömekke şakıruv</i> yardıma çağırarak; <i>aşuv şakıruv</i> sinirlenmek; <i>jan şakıruv</i> nefeslenmek, dinlenmek.
şagır (çağır, çağır) Şıra, şarap. (DM, KK, TZ).	şagır <i>ism. btk.</i> Kumlu yerlerde yetişen bir kamış türü.
şah <i>far.</i> Şah, bey. (BV, GT, KI).	şah <i>ism. far.</i> Afganistan veya İran hükümdarı, şah, şeh.
şak- (I) (çağ-) Vurmak, çakmak (KK). şak- (II) Acı çekmek. (KK)	şak- (I) 1. Kırmak, parçalamak, ikiye ayırmak: <i>Jaňgak şagıp otır.</i> Ceviz kırıyor. <i>Bul jerde semişke şakpañız.</i> Burada çekirdek yemeyiniz (çitlemeyiniz). 2. Hesaplamak, paylaşmak, bölmek. <i>Kisi basına şakqanda</i> kişi başına düşen. şak- (II) <i>fl.</i> 1. Dişlemek, dalamak, ısırarak, sokmak: <i>Jazda körşimdi jılan şagıp aldı.</i> Yazın komşumu yılan soktu. 2. <i>mcz.</i> Ağır sözlerle birbirini incitmek, dil uzatmak, dille rahatsız etmek. <i>Sözben şakıp aluv</i> sözleriyle yaralamak, iğneli sözler söylemek.

şakird <i>far.</i> 1. Öğrenci. (DM, GT, İM, KFT). 2. Köle, ücretle çalışan adam. (Kİ, KK, TA).	şakirt <i>ism. far.</i> 1. Medrese öğrencisi, şakirt. 2. <i>mcz.</i> Çırak.
şakmak (çakmak) Çakmak, çakmak taşı. (DM, TZ).	şakpağ <i>ism.</i> Çakmak taşı.
şalvar Şalvar, im. (İH).	şalbar <i>ism. far.</i> Pantolon, şalvar. <i>Keñ şalbar</i> geniş pantolon; <i>şalbardiñ ışkırı</i> pantolonun kemer kısmı, beli.

Tablo 1 (devam)

şanak (çanak) Çanak, kap. (KK, TZ).	şanak <i>ism.</i> 1. Gövde (kopuz, dombıra). 2. Değirmende öğütülen unun döküldüğü büyük kap. 3. At arabası ve arabayı oluşturan gövde kısmı.
şanşu (sancı) Sancı, ağrı. (TZ).	şanşuv <i>ism.</i> Soğuk algınlığından kaynaklanan sancı, ağrı.
şap- (I) (şab-) 1. Koşmak. (BV). 2. Atılmak, hızlı hareket etmek. (İN, RH). 3. Sürmek, at koşturmak. (BV, GT, MG).	şap- (I) <i>fl.</i> Dörtnala, doludizgin gitmek. <i>Atpen şabuv</i> atla dörtnala gitmek.
şap- (II) (çap-) 1. Vurmak, çarpmak. (İM). 2. Kılıç vurmak. (MG). 3. Bir defada hem vurmak hem kesmek. (Kİ).	şap- (II) <i>fl.</i> Keskin bir aletle kesmek, biçmek. <i>Ağaştı baltamen şabuv</i> ağacı baltayla kesmek; <i>şöp şabuv</i> ot biçmek; <i>er şabuv</i> tahtadan eyer yapmak.
şara (çāra) <i>far.</i> Çare, tedbir, yardım. (BV, İM, Kİ, MG, RH, TZ).	şara <i>ism. far.</i> Çare, önlem, çözüm yolu. <i>Şara koldanuv</i> önlem almak; <i>şarasın tabuv</i> çaresini bulmak; <i>şara joğ</i> başka çaresi yok.
şarāb <i>ar.</i> İçki. (BV, GT, İM).	şarap <i>ism. ar.</i> Şarap.
şart <i>ar.</i> Şart, koşul. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS). <i>Şart-ı lazım</i> gerekli, şart. (TZ).	şart <i>ism.</i> 1. Antlaşma, sözleşme, mukavele. <i>Şart jasav</i> antlaşmak. 2. Talep, şart. <i>Şart koyu</i> şart koşturmak. 3. Vazife, görev: <i>Qazaq tilin bilüv şart.</i> Kazakça bilmek şart.

şavaşak Yamalı, eski elbise. (TZ).	şavaşak <i>ism.</i> Saçak, püskül.
şayna- (çayna-, çeyne-, çiyne-, şayna-, şeyne-) Çiğnemek, kemirmek, gevelemek. (CC, İM, BM, BV, Gİ, KF, RH, GT, TZ, KK, TA, TZ).	şayna- <i>fl.</i> 1. Çiğnemek: <i>sağız şayna sakız çiğnemek.</i> 2. <i>mcz.</i> Isırmak, dişlemek: <i>Aygır kulındı şaynap tastadı.</i> Aygır, at yavrusunu ısırıldı. <i>Barmağın şaynav</i> çok pişman olmak.
şecere <i>ar.</i> Soy ağacı, soy. (Gİ, KF).	şejire <i>ism. ar.</i> 1. Şecere, soy ağacı, soy kütüğü. 2. Vakayiname. 3. <i>mcz.</i> Geçmişte olup biten her şeye vakıf olan bilge kimse. 4. Rivayetlere dayanılarak yazılan tarih.
şefkat <i>ar.</i> Şefkat, merhamet, acıyarak sevmek. (Gİ, GT, İM, KF, MS).	şapkat (şapağat) <i>ism. ar.</i> Merhamet, şefkat, acıma. <i>Şapağatı tiyü iyiliği dokunmak.</i>
şeftâli (şeftâlu) <i>far.</i> Şeftali. (DM, KK, TZ).	şabdalı <i>ism. far.</i> Şeftali.
şehid <i>ar.</i> Şehit. (Gİ, İM, KF, MS).	şeyit <i>ism. ar. dn.</i> Kutsal bir ülkü ya da inanç uğruna savaşırken ölen kimse, şehit.
şehr (şar) <i>far.</i> Şehir. (BV, Gİ, GT, İM, KF, TA).	şahar <i>ism. far.</i> Şehir, kent.
şek- (I) (çik-, çek-) 1. Bir şeyi bir yerden çekip almak, çıkarmak 2. Çekmek, asılmak 3. Bir şeyi çekip uzatmak (İM, BV, Gİ, GT, İM, İN, Kİ, RH, TZ, KF, GT, KK). şek- (II) Çekmek, ölçmek, tartmak. (KK).	şek- (I) <i>fl.</i> Kenarlarını nakışlamak, süslemek. <i>Şetine keste şekken oramal</i> kenarları oyalı yazma. şek- (II) <i>fl.</i> (arabaya, kızağa) At koşmak. şek- (III) <i>fl.</i> Sigara içmek: <i>Temeki şegüv sizdin densavlığınızğa kavipti.</i> Sigara içmek sizin sağlığınıza zararlıdır.
şeker (çeker, şakar, sükker) <i>far.</i> Şeker. (CC, DM, GT).	şeker <i>ism.</i> Şeker. <i>Şum şeker</i> toz şeker. 2. <i>mcz.</i> Tatlı, şirin.
şekiş- (çekiş-, çikiş-) 1. Tartışmak, bozuşmak, ihtilâfa düşmek. (KK). 2.	şekis- <i>fl.</i> Ağız kavgası etmek, çekişmek.

Davalaşmak (KFT). 3. Gıyabında söz söylemek (KF).	
şekk <i>ar.</i> Şüphe, kuşku. (Gİ, GT, İM, KF, MG). <i>Şekk tüş-</i> şüphelenmek. (İM).	şek <i>ism. ar.</i> Şüphe, kuşku. <i>Şek keltirmev</i> şüphe etmemek, kuşkulanmamak.
şeklen- <i>ar. tr.</i> Şüphelenmek. (İM).	şekten- <i>fl.</i> Şüphelenmek, kuşkulanmak.
şeksiz <i>ar. tr.</i> Şüphesiz, kuşkusuz. (BV, İM).	şeksiz (şeksiz-setsiz) <i>sft.</i> Sonsuz, sınırsız, uçsuz bucaksız.

Tablo 1 (devam)

şem' <i>ar.</i> Mum. (GT, İM).	şam <i>ism. ar.</i> Mum; kandil, gaz lâmbası. <i>Jaydağ (sokır) şam</i> kandil; <i>kerosin (bilte) şam</i> gaz lâmbası; <i>şam biltesi</i> lâmbanın fitili; <i>şam piyalası (şınısı)</i> fanus; <i>şam jağuv</i> lâmba yakmak.
şenbeh <i>far.</i> Cumartesi. (BM).	senbi <i>ism. far.</i> Cumartesi. <i>Senbi sayın</i> her cumartesi.
şer <i>ar.</i> (<şerr) Kötülük, fenalık. (GT, İM, KF, MS).	şer <i>ism. ar.</i> Hüzün, dert, hasret. <i>Şer tarķatuv</i> içini dökmek, dert yanmak.
şerbet <i>ar.</i> Şerbet, meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek. (GT).	şārbat <i>ism. ar.</i> Üzüm suyu.
şerī'at (şeriyat) <i>ar.</i> Din kuralları. (Gİ, İM, KF, KFT, MS).	şariğat <i>ism. ar. dn.</i> İslâm hukuku, şeriat.
şeş- (çez-, çöz-, seş-, şiş-) Çözmek, bağıcı açmak. (BV, GT, KF, Kİ, KK, RH, TA, TZ).	şeş- <i>fl.</i> 1. (dügüm) Çözmek, açmak. 2. (elbise) Soyunmak, çıkarmak. 3. <i>mcz.</i> (konu, mesele) Çözmek, karara bağlamak: <i>Mäseleni durıs şeşiñiz.</i> Meseleyi doğru (şekilde) çözünüz. 4. (bilmece, bulmaca) Çözmek.
şeşen Zeyrek, çeçen. (TZ).	şeşen <i>ism.</i> 1. Söz ustası, hatip. 2. Konuşmacı.
şeşil- (şişil-) Çözölmek. (BV, DM).	şeşil- <i>fl.</i> Çözölmek, çözümlenmek, açıklık kazanmak.

<p>şeyh (şih) <i>ar.</i> Bir tekke veya zaviyenin reisi ve müritleri olan kimse. (Gİ, İM, KFT).</p>	<p>şayhı <i>ism. ar.</i> Herhangi bir dini topluluk ya da tarikatın başında bulunan kimse, şeyh.</p>
<p>şeytân <i>ar.</i> Şeytan. (CC, Gİ, GT, İM, KF, MS).</p>	<p>şaytan <i>ism. ar.</i> 1. İblis, şeytan. 2. <i>mcz.</i> Lânetlenmiş, lânetli, mel'un. <i>Şaytan azgıruv</i> şeytana uymak; <i>şaytan türtüv</i> şeytan dürtmek, bir belâya uğramak; <i>ümitsiz şaytan</i> ümit kesme, ümitsizlik sadece şeytan işidir; <i>arağa şaytan kirüv</i> araya kara kedi girmek.</p> <p>şaytan <i>ism. ar. dn.</i> 1. Şeytan. 2. <i>mcz.</i> Arabozucu, fitneci, fesat çıkarıcı. <i>Saytanı ustav</i> çok sinirlenmek, cinleri başına toplamak.</p>
<p>şık- (çık-, çih-) 1. Çıkmak. (DM, KK). <i>Cân çık-</i> ölmek. (GT). <i>Ok yaydan çık-</i> iş işten geçmek. (GT). 2. Dışarı çıkmak (CC, İM,TA).</p>	<p>Şık- <i>fl.</i> 1. Çıkmak: <i>Keşe añğa şıktık.</i> Dün ava çıktık, gittik. 2. Yola, sefere çıkmak. 3. (kol, bacak vb.) Çıkmak, yerinden oynamak: <i>Oniñ kolu şığıp ketti.</i> Onun kolu çıktı. 4. (yaş) İlerlemek, (... yaşa, yaşına) girmek: <i>Biyıl on toğıza şığıptı.</i> Bu yıl on dokuz yaşına girdi. 5. (bitki) Çıkmak, bitmek: <i>Jañbırdan keyin şöp bitik şıktı.</i> Yağmurdan sonra her yerde otlar bitti. 6. Yayınlanmak, neşredilmek, çıkmak: <i>Oniñ maqalası gazetke şıktı.</i> Onun makalesi gazetede çıktı. 7. Birleşik fiillerde yardımcı fiil fonksiyonunda kullanılır: <i>Ol hattı davıstap okıp şıktı.</i> O, mektubu yüksek sesle okudu. <i>Atı şıguv</i> adı çıkmak, ünlü, meşhur olmak; <i>avzı murnınan şıguv</i> ağzına</p>

	kadar dolmak, dolup taşmak; <i>tur-mıska şıgıv</i> (kızlar) evlenmek.
şık (çık, çik, çih, şig) Çiğ, şebnem (DM, KK).	şık <i>ism.</i> . Çiy, jale, şebnem. <i>Tañerteñgi şık</i> sabah vaktindeki çiy; <i>şık juvitpav</i> toz kondurmamak.
şıkâr- (çığâr-, çıkar-) Çıkarmak, çekip çıkarmak. (KK).	şığâr- <i>fl.</i> Çıkarmak, boşaltmak, bırakmak. <i>Avzınan şığarmav</i> söylememek, ağzından kaçırmamak; <i>esinen (jadınan, oynan) şığarmav</i> akından çıkarmamak, unutmamak; <i>jokka şığarmav</i> yok saymak.
şıkırık (çakırık, çıkırık) Çıkırık, kuyu ipinin sarıldığı yuvarlak dönen şey (DM).	şığır <i>ism. esk.</i> 1. Kuyudan kovayı çekmeye yarayan ve el ile çevrilen alet, çıkırık.
şınkırt Şıngırtı, şıngırdama. (İH).	şıngır <i>ism.</i> 1. Şıngırtı, şıngırdama sesi. 2. Katıla katıla gülme sesi. <i>Şıngır külki katıla katıla gülüş.</i>
şırağ (çırāk, çıra, çerāğ) <i>far.</i> (< çerāğ) Çerağ, mum, kandil, kandil ışığı. (DM, KK, TZ).	şırağ <i>ism. far.</i> 1. Çırağ, mum, kandil. 2. Gelinin kayınlarına söylediği, sevgi ifade eden hitap: <i>şırağı öşüv (sönüv)</i> ocağı sönmek; <i>şırağı alıp tüşüv</i> birisinin peşine düşmek, takip etmek.
şırāklık (çırāklık, çırālık,) <i>far. tr.</i> Şamdan (DM).	şırağdan <i>ism. far.</i> 1. <i>esk.</i> Çırağ, mum, kandil. 2. Gaz lâmbası.
şiban (çiban, çaban, çıban) Çıban, yara. (TZ).	şiykan <i>ism.</i> Çıban. <i>Şiykan şıgıv</i> çıban çıkmak.
şibin (çibin, cibin, çıbın) Sinek, karasinek. (DM, TZ).	şibin (I) <i>ism.</i> 1. Sinek. 2. <i>mcz. mtl.</i> Can. <i>şibin jan</i> hayat, ömür; <i>şibin janı közine körinüv</i> canı acımak; <i>şibin janın koyarğa jer tappav</i> acıdan ne yapacağını bilememek, zorlanmak; <i>şibin şakkan kurlı körmev</i> hissetmemek, etkilenmemek.

	şıbm (II) <i>ism.</i> İskambilde sinek.
şifā <i>ar.</i> Şifa, iyileşme, sağlık bulma. (GT, İM).	şıypa <i>ism. ar.</i> Şifa, derman, deva.
şırın <i>far.</i> Tatlı, güzel, hoş. (GT, İH, TZ).	şırın <i>ism. far.</i> 1. Can suyu, özsu, usare. 2. <i>mcz.</i> Şirin, tatlı.
şirkin (çirkīn) <i>far.</i> Çirkin, kötü, şebek. (KK, TZ).	şirkin <i>edt.</i> 1. Özlem, hasret vb. duyguları pekiştirmek için söylenen ünlem, keşke, hey gidi, ah vb.: <i>Şirkin jastık dävren!</i> Hey gidi gençlik. 2. <i>mcz.</i> Zavallı, biçare, garip.

Tablo 1 (devam)

şīşe <i>far.</i> Şişe. (CC).	şıyşa (I) <i>ism. far.</i> Şişe. şıyşa (II) <i>ism.</i> İçki şişesi.
şışek (I) (çiçek) Çiçek. (KK).	şışek (I) <i>ism.</i> Çiçek.
şışek (II) Çiçek hastalığı. (TZ).	şışek (II) <i>ism. tp.</i> Çiçek hastalığı.
şoḳ (çoḳ) Çok, bol, fazla. (DM, KK, TZ). <i>Şoḳ bol-</i> Çoğalmak. (TZ).	şoḳ <i>sft.</i> Bir grup, bir dizi, demet, buket. <i>Bir şoḳ gül</i> bir demet çiçek; <i>şoḳ juldız burç</i> , takım yıldızı.
şol Şu. (Gİ, KFT, MG, MS).	sol (II) <i>zmr.</i> Bu, şu, o. <i>Sol küni</i> o gün; <i>sol jolı</i> o sefer, o zaman.
şolak Çolak. (TZ).	şolak <i>sft.</i> 1. Çolak. 2. Uzun olmayan, kısa. <i>Şolak kayıruv</i> uzatmamak, kısa kesmek.
şorpa (şorba, şorva, şurba) Çorba. (İM).	şorpa <i>ism. far.</i> Çorba. <i>Balık şorpası</i> balık çorbası; <i>üş kaynasa şorpası</i> <i>koşıl-mav</i> hiçbir ortak yanları olmamak.
şök- (çök-) Çökmek, diz çökmek. (KK).	şök- <i>fl.</i> 1. (deve) Çömelmek, çökmek. 2. <i>mcz.</i> Küçülmek, çökmek: <i>Kart şögip ketken eken.</i> İhtiyar adam çökmüş. 3. Yerine oturmak, çökmek: <i>Üydiñ kabırğası şögip ketti.</i> Evin temeli yerine oturdu, çöktü.

şölen Ziyafet. (İH).	şülen <i>ism.</i> 1. Parasız pulsuz bedava dağıtılan yemek veya başka şeyler, yardım malzemesi. 2. Cömert, eli açık. <i>Şülen taratuv</i> cömertlik etmek.
şölmek (çemlek, çölmek, çömlük) Çömlek, taştan oyulup içinde yemek pişirilen küçük tencere. (TZ).	şölmek <i>ism. ağız.</i> Şişe. <i>Bir şölmek süt</i> bir şişe süt; <i>Şölmek miñ kün sınbas, bir kün sinar (mağal)</i> . Şişe bin gün kırılmaz, bir gün kırılır, belâ geliyorum demez.
şöp (çöp, şöb) <i>far.</i> (<çüb) Çöp, artık. (TZ).	şöp <i>ism.</i> Ot. <i>Şöp şabuv</i> ot biçmek; <i>Jel turmasa, şöptiñ bası kıymıldamaydı. (mağal)</i> . Ateş olmayan yerden duman çıkmaz. (atasözü). <i>Şöp basın sındırmav</i> kılını kıpırdatmamak.
şuğur (çuğur, çukır, çukur) Çukur. (DM).	şuğır <i>ism.</i> 1. Çukur, oyuk.
şuvaldız (çuvalduz) <i>far.</i> Çuvaldız. (DM).	juvaldız <i>ism.</i> Çuvaldız.
şübhe <i>ar.</i> Şüphe, kuruntu. (Gİ, İM, KF, KFT).	şübä <i>ism. ar.</i> Şek, şüphe, kuşku: <i>Buğan şübäm joğ</i> . Bundan şüphem yok. <i>Şübä tuvğijzbav</i> şüphe uyandırmamak, kuşkulandırmamak.
şükr (şügür) <i>ar.</i> Şükür, şükretme. (BV, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, MG, MS). <i>Şükr it-</i> şükür etmek, kanaat etmek, yetinmek. (BM).	şükir <i>ünl. ar.</i> Allah'a duyulan minneti minneti dile getirme, şükür. <i>Ğudayğa (Allağa) şükir</i> . Allah'a şükür.
şükrâne <i>ar.</i> Şükran slâmeti, adak. (GT).	şükrana <i>ünl.</i> Şükretme, memnuniyet. <i>Şükrana etiv (kıluv)</i> şükretmek.
şürü- (çürü-, çürü-) Çürümek. (TZ).	şiri- <i>fl.</i> 1. Bozulmak, çürümek. 2. <i>mcz.</i> Mahvolmak, bitmek, ölmek. <i>Türmede şirüv</i> hapiste çürümek. 3. <i>mcz.</i> Hesapsız, sayısız. <i>Şirigen bay</i> servetinin,

	malının haddi hesabı olmayan, zengin.
şürük (çürük) Çürük. (DM).	şirik (şirindi) <i>sft.</i> 1. Çürük. <i>Şirik alma</i> çürük elma. 2. <i>mcz.</i> Elinden iş gelmeyen, sünepe, beceriksiz, sümsük.
T	
tā (te) <i>far.</i> Tâ, ...e kadar, zaman ve mesafe bakımından mübalağa bildiren edat. (BM, MG, MS, RH).	ta (te) <i>edt.</i> İki cümle veya eş görevli öge ile sonraki arasında “-den başka” anlamıyla ilişki kuran ve Kazak Türkçesi’nde “da, de, ta, te” olarak dört türü bulunan kuvvetlendirme edatı.

Tablo 1 (devam)

ta‘ālā <i>ar.</i> Allah adından sonra söylenen saygı sözü. (BV, Gİ, GT, İN, MG, RH).	tağala: Alla tağala Allah’ın yüceliğini ifade eden sıfat, Allah Teâlâ, Yüce Allah.
ta‘ām <i>ar.</i> Yemek, aş. (GT, İM, KF).	tağam <i>ism. ar.</i> Yemek, aş, yiyecek, taam. <i>Tağam dayındav</i> yemek hazırlamak.
ta‘līm <i>ar.</i> 1. Ders öğretme. (Gİ, GT, KF). 2. İdman. (MG).	tağlım <i>ism. ar.</i> Talim, örnek, misal, ibret. <i>Tağlım tutuv</i> örnek almak.
ta‘rīf <i>ar.</i> Anlatma, tanım. (İM).	tarif <i>ism. frn.</i> Resmî olarak belirtilen fiyat, piyasada malın kazandığı değer, fiyat, tarife. <i>Tarif boyınşa</i> tarifeye göre.
ta‘zīm <i>ar.</i> Hürmet, ikram. (Gİ, İM, KF, MG).	tağzım <i>ism. ar.</i> Tazim, izzet, hürmet, saygı.
taba <i>far.</i> (<tāve) Tava. (TZ).	taba <i>ism. far.</i> İçinde ekmek pişirilen kap, tava. <i>Taba nan</i> tava ekmeği.
tabağ <i>ar.</i> Tabak, kap. (CC, GT).	tabağ <i>ism. ar.</i> 1. Tabak. <i>Öz tabağın özine yartuv</i> ettiğini bulmak; <i>tabağ tartuv</i> yemek ikram etmek. 2. Plâk (müzik).

taban 1. Taban, ayak tabanı. (CC, DM, İM, İN, Kİ, KK, TA, TZ.) 2. Topuk. (DM).	taban <i>ism.</i> 1. Ayak tabanı. 2. Nehir, akarsu yatağı: <i>Taban aķı, mañday teri</i> alın teriyle elde edilen kazanç; <i>taban astında</i> aniden, beklemeksizin, âcil; <i>taban jazbay</i> hiç kıpırdamadan, hareketsiz; <i>taban tirev</i> bir yere yerleşmek.
tabış- Buluşmak, kavuşmak. (KFT, Kİ, TZ).	tabış- <i>fl.</i> 1. Buluşmak, kavuşmak. 2. <i>mcz.</i> Birbirini anlamak, barışmak, birbirine karşı anlayışlı olmak. 3. (hayvan yavrusu) Anasına kavuşmak; <i>tabış etiv (kıluv)</i> teslim etmek; <i>til tabışuv</i> ortak dil bulmak, anlaşmak.
tabī'at <i>ar.</i> Yaratılış, huy. (Gİ, GT, KF, MG).	tabiyğat <i>ism. ar.</i> 1. Tabiat, doğa. <i>Tabiyğat baylığı</i> tabiî zenginlik; <i>tabiyğat zañi</i> tabiat kanunu. 2. <i>mcz.</i> Her bir nesnenin, kavramın kendine mahsus özelliği. <i>Tabiyğatı kalamav</i> hoş görmemek, nefret etmek.
tabī'i (I) <i>ar.</i> Olağan. (KF). tabī'i (II) <i>ar.</i> Tabiatla ilgili olam. (KF).	tabiyğiy <i>sft. ar.</i> Tabiî, doğal.
tabīb <i>ar.</i> Hekim, tabip. (GT, KFT).	tāvīp <i>ism. ar.</i> Bahşı, halk hekimi, tabip.
tabl <i>ar.</i> Davul. (BM, GT, İM, KFT).	dabil <i>ism. ar.</i> 1. Davul. 2. <i>mcz.</i> Sinyal, tehlike çanı.
tabun- (tapul-, tapun-) Tapınmak, saygı göstermek. (CC).	tabın- <i>fl.</i> 1. Tapınmak, tapmak. 2. <i>mcz.</i> Baş eğmek, itaat etmek, bağlanmak. 3. Bir kişiye veya nesneye yönelik olarak aşırı sevgi ve hayranlık hisleri duymak.
tābūt <i>ar.</i> Ölü konulan sandık. (İM, KFT).	tabıt <i>ism. ar.</i> Ölünün mezarlığa götürülürken içine konduğu sandık, tabut.
tāc (daç, tāç) <i>ar.</i> (<tāc) Taç, hükümdarların başlarına giydikleri başlık. (GT).	tāj <i>ism. ar.</i> Taç. <i>Tāj kiygiztīv</i> taç giydirmek.

tağa Nal. (TZ).	tağa <i>ism.</i> At, öküz gibi hizmet hayvanlarının tırnaklarına çakılan demir parçası, nal. <i>Tağa kağuv</i> nal çakmak.
tağala- Nallamak. (TZ).	tağala- <i>fl.</i> Nallamak, nal çakmak.
tağay Dayı. (CC).	tağay <i>ism.</i> Annenin erkek kardeşi, dayı.
tağı (dağı, dağı, dağı, tağı) Dahi, da, de, ve, ile. (CC, KF).	tağı <i>edt.</i> Daha, ve, bundan başka, yine anlamında kullanılan edat: <i>Tağı ne suraysıñ?</i> Başka soracağın bir şey var mı? <i>Tağısın tağı (t.t.)</i> vesaire, vb.
tağ (taht) <i>far.</i> Taht. (CC).	tağ <i>ism. far.</i> Taht.
tağal <i>ar.</i> Tahıl. (BV).	dağıl <i>ism.</i> Tahıl.

Tablo 1 (devam)

tağarat <i>ar.</i> Temizlik. (GT, MS). <i>Tağarat kıl-</i> abdest almak. (GT). <i>Tağaratka kit-</i> abdest almaya gitmek. (GT).	däret <i>ism. ar.</i> 1. Taharet, temizlik. 2. <i>dn.</i> Abdest. <i>Däret aluv</i> abdest almak; <i>däretke oturuv</i> tuvaletini yapmak; <i>däreti bar</i> abdestli.
tağ- 1. Takmak, asmak. (CC, GT, Kİ, MG). 2. Bağlamak. (MG).	tak- <i>fl.</i> 1. Bir şeyi başka bir nesneye asmak, yapıştırmak, iliştiirmek, takmak. <i>Tüyme tağuv</i> düğme dikmek. 2. Bağlamak, sarmak, takmak. <i>Galstuk tağuv</i> kıravat takmak; <i>ayıp tağuv</i> suçlamak, itham etmek; <i>sın tağuv</i> eleştirmek, tenkit etmek, eksikliğini göstermek.
tağat <i>ar.</i> Güç, takat, kuvvet. (BV, Gİ, GT, İM, KF). <i>Tağat kitür-</i> tahammül etmek, dayanmak. (GT).	tağat <i>ism. ar.</i> Takat, tahammül, dayanma, sabır, direnç. <i>Tağat tappav</i> sabrı tükenmek, dayanamamak.
tağdır <i>ar.</i> Allah'ın ezelde olacak şeyleri bilmesi. (İM).	tağdır <i>ism. ar. dn.</i> İnsan iradesi dışında gelişen olaylar, yazgı, kader, alın yazısı. 2. Ömür, hayat, yaşam, gidişat. <i>Tağdır jetüv</i> eceli gelmek, vadesi dolmak.

taķırda- Tıkırtı yapmak, tak tak ses çıkarmak. (İH).	taķıldı- <i>fl.</i> 1. Takırtı sesi çıkarmak, taķırdamak. 2. Hazır cevap olmak, anında karşılık vermek.
taķta (tahta) <i>far.</i> Tahta. (CC).	taķta <i>ism. far.</i> 1. Tahta, yazı tahtası. 2. Afiş, ilân.
taķvā <i>ar.</i> Allah'tan korkarak dinin yasaklarından kaçınma. (Gİ, GT, İM).	taķuva <i>sft. ar.</i> Allah korkusu olan, dindar (kimse).
tal- (I) Dalmak. (Kİ). tal- (II) (tal-) Yorulmak. (TZ).	tal- <i>fl.</i> 1. Bayılmak, kendini kaybetmek. <i>Talıp ķaluv</i> bayılmak. 2. Aşırı yorulmak, hâlsizleşmek, bitkin düşmek. <i>Kōzi taluv</i> baka baka, bekleye bekleye yorulmak; <i>ōzegi taluv</i> karnı acıkmak.
tal Söğüt. (GT).	tal <i>ism.</i> Yaş dalları olan, ince yapraklı ağaç.
tala- (I) Yağma etmek. (İM, TZ). tala- (II) Dalamak, dişlemek, acıtmak. (Kİ).	tala- <i>fl.</i> 1. (köpek, kurt vb.) Dişlemek, ısırarak, dalamak. 2. (arı, sinek vb.) Sokmak, iğnesini batırmak, ısırarak. 3. <i>mcz.</i> Soymak, yağmalamak, talan etmek.
talak (talak) Dalak. (DM, İM, Kİ, TZ).	talak (I) <i>ism. ant.</i> Dalak.
talāk <i>ar.</i> Boşanma. (Gİ, GT, İM, KFT). <i>Ṭalāk tut-</i> boşanmak. (Gİ).	talak (II) <i>ism. ar.</i> İslâm dininde evliliğin sona ermesi, boşanma, talāk. <i>Talāk etiv (ķaluv)</i> boşanmak.
talaş- (talaş-) Dalaşmak, kavga etmek. (CC, İM, TA, TZ).	talas- <i>fl.</i> Tartışmak, çekişmek, didişmek, münakaşa etmek. 2. (kurt, köpek vb.) Dalaşmak, boğuşmak.
taleb <i>ar.</i> İstek, isteme. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, TA). <i>Ṭaleb al-</i> seçmek, beğenmek.	talap <i>ism. ar.</i> 1. İstek, heves, talep. 2. Maksat, dilek, amaç. 3. Görev, sorumluluk. <i>Jas talap</i> genç, yetişkin; <i>talabiña nur javsın!</i> Bahtlı ol, tüm arzuların gerçekleşsin!
talpın- (talapın-) Yavaş yavaş hareket etmek. (TZ).	talpın- <i>fl.</i> 1. Hareket etmek, yönelmek: <i>bala turuvğa talpındı.</i> Çocuk

	(yerinden) kalkmaya çalıştı. 2. <i>mcz.</i> Bir amaca ulaşmak için aşırı arzu duymak, gayret etmek, heyecanla uğraşmak, didinmek.
tılsım <i>yun.</i> (<tilism) Bir hazineyi koruduğuna inanılan büyü, tılsım. (GT).	tılsım <i>ism. ar.</i> 1. Sessiz, sakın. 2. Tılsım, sır, gizem. <i>Tılsım dünyeye gizemli dünya.</i>
tam- (dam-) Damlamak, yağmurun tane tane düşmesi. (CC, GT, İM, İN, Kİ, MS, TZ).	tam- <i>fl.</i> Damlamak. <i>Kindik kanı tamğan jer</i> doğup büyüdüğü yer; <i>kanı jerge tambav</i> fiyatı, değeri artmak; <i>mügin tartsa mayı tamıp tür</i> verimli, bereketli toprak.
tam (I) (dam) Dam, çatı taraça. (BM, CC, GT, KFT). tam (II) Duvar. (İM).	tam <i>ism. ağz.</i> Balçıktan, kerpiçten elle yapılmış, çatısız ev, dam. <i>Tam saluv</i> ev yapmak. 2. Mezar, kabir. <i>Tam murğızuv</i> mezar yapmak.
tamağ (damak, tamağ, tamağ, tamav) Damak. (BV, TZ).	tamağ <i>ism.</i> Boğaz, imik. <i>Tamağın kenev</i> boğazını temizlemek; <i>tamağı isiv</i> ümitlenmek.
tamağsav Obur, çok yiyen. (TZ).	tamağsav <i>sft.</i> Obur, boğazına düşkün.
tamām(et) <i>ar.</i> Tamam, tam, eksiksiz. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS, RH). <i>Tamām ol-</i> bitmek, sona ermek. (GT).	tamam <i>zmr.</i> Hepsi, tüm, tamamı, bütün, bütünü.
taman Bir işin yapıldığını teyit ve hatırlatma için kullanılan edat. (İM).	taman <i>zrf.</i> Yakın, doğru, yaklaşık. <i>Keşke taman</i> akşama doğru.
tamāşā <i>far.</i> Seyretme, gezme. (CC, DM, Kİ, KK, TZ). <i>Tamāşā eyle-</i> seyretmek. (KK). <i>Tamāşā it-</i> seyretmek. (BM).	tamaşa <i>ism. far.</i> 1. Oyun, eğlence, seyre dayalı eğlence programı. 2. Şahane, enfes, harika.
tamçı Damla. (Kİ).	tamşı <i>ism.</i> Damla.

tamğa (damga, damğa, tamha) Damga, mühür. (TZ).	tañba <i>ism.</i> Damga, işaret, mühür. <i>Tañba basuv</i> damga vurmak. 2. <i>mcz.</i> İz, leke: <i>Betinde küyik tañbası bar.</i> Yüzünde yanık izi var.
tamır (damar, tamar, țamar, tamur) Damar. (MG).	tamır (I) <i>ism.</i> 1. Bitki kökü. 2. Damar. 3. Köken, asıl, temel. tamır (II) <i>ism.</i> Ahbap, dost, gönüldaş insanlar.
tamız- (tamuz-) Damlatmak. (BV, İM).	tamız- <i>fl.</i> Damlatmak, akıtmak. <i>Mayın tamızıp aytuv</i> edebi bir dille anlatmak.
tamuğ (tam, tamu, tamuğ, tamuğ, tamuv) Cehennem. (CC).	tamuğ <i>ism. sgd. dn.</i> 1. Cehennem, tamu. <i>Tamuğ otı</i> cehennem ateşi. 2. <i>mcz.</i> Mihnet, azap, cefa.

Tablo 1 (devam)

tañ (I) (dan) Şaşkınlık, hayret verici, şaşılacak şey. (GT).	tañ (I) <i>sft.</i> Hayret veren şaşkınlık uyan-dıran. <i>Tañ kaluv</i> hayret etmek.
tañ (II) (dan, dañ, tan, țan, tayn) Sabah vakti, tan vakti. (BM, İH, TZ).	tañ (II) <i>ism.</i> Tan vakti, şafak, seher. <i>Tañ atırmav</i> gün göstermemek, rahat vermemek; <i>tañdı tañğa uruv</i> gece boyu hiç uyumamak; <i>tañ kılan bere</i> tan yeri ağarırken, şafak sökerken; <i>tañ sız berüv</i> tan ağarmak, şafak sökmek.
tan- İnkâr etmek, yalan söylemek. (CC, İM, TZ).	tan- <i>fl.</i> Caymak, vazgeçmek, kıvırmak, kabul etmemek. <i>Sözinen tanıp ketüv</i> sözünden dönmek, caymak; <i>esten tanuv</i> kendini kaybetmek, bayılmak.
tana (duna, țana) Dana. (BM, DM, İM, Kİ, TZ).	tana <i>ism.</i> İki yaşını doldurmamış olan inek yavrusu, dana.
tañg- Bağlamak, desteklemek. (CC).	tañ- <i>fl.</i> 1. Sıkıca bağlamak, sarmak: <i>Ƙolin tañıp aldı.</i> Kolunu sıkıca sardı. 2. <i>mcz.</i> Suçu başkasının üzerine atmak, iftira etmek.

tanı- (tanğı-) Görmek, bilmek, tanımak. (CC, GT, TZ).	tanı- <i>fl.</i> Tanımak, teşhis etmek: <i>Navkas eşkimdi tanımaydı.</i> Hasta kimseyi tanımıyor.
tanık (danuğ, tanuğ) Tanık, şahit (CC, DM, TZ).	tanık <i>sft.</i> Malum olmayan, meçhul.
tanıkta- Tanıklamak. (TZ).	tanıkta- <i>fl.</i> Açıklığa kavuşturmak, kanıtlamak.
tanış Bildik, tanıdık. (DM).	tanıs <i>sft.</i> 1. Tanış, tanıdık, bildik. <i>Tanıs yol</i> bilinen yol; <i>tanıs kisi</i> tanıdık biri; <i>eski tanıs</i> eski bir tanıdık; <i>jüz tanıs aşına</i> , tanıdık bir yüz.
tañsık (dansuk, tañsuk, tansuk) Acayip, şaşılacak şey (CC, KI).	tañsık <i>ism.</i> 1. Merak, heves. 2. <i>mcz.</i> İhtiyaç, gereksinim.
tap- (dap-) 1. Bulmak. 2. Kazanmak, elde etmek. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TZ).	tap- <i>fl.</i> 1. Bulmak: <i>Onı izdegen jerimnen taptım.</i> Onu aradığım yerde buldum. 2. <i>mcz.</i> Kazanmak, kâr sağlamak. <i>Akşa tabuv</i> para kazanmak. 3. Doğurmak, yavrulamak: <i>Onıñ äyeli ul taptı.</i> Onun hanımı bir oğlan doğurdu; <i>amal tabuv</i> çare bulmak.
tapta- Bastırmak. (CC).	tapta- <i>fl.</i> 1. Ayaklarıyla basmak, ezmek, çiğnemek. <i>Şöpti taptav</i> çimenleri ezmek. 2. Demiri ateşte kızdırarak dövmek. 3. <i>mcz.</i> İmha etmek, yok etmek, harap etmek. 4. <i>mcz.</i> Beğenmemek, kendini üstün görmek.
tar (dar, țar) 1. Dar, geniş olmayan. (BV, CC, GT, İM, İN, Kİ, MG, RH, TZ) 2. Sıkışık, sıkıntılı. (GT, MG). <i>Tar boldaralmak</i> , sıkılmak. (Kİ, TZ).	tar <i>stf.</i> Dar, geniş olmayan. <i>Beyili tar</i> kıskanç, kıskanan; <i>köküregi tar</i> ufaksuz, vizyonsuz, dar görüşlü; <i>tar jerde kol sozuv</i> dar zamanda yardım eli uzatmak; <i>tar kırsağın keñeytöv</i> , <i>tas emşegin jibitöv</i> çocuk sahibi olmak;

	<i>taḳiyasına tar keliv küçümsemek, azımsamak, yetersiz bulmak.</i> dar <i>sft.</i> Dar, geniş olmayan.
ṭaraf <i>ar.</i> Taraf, yön. (BV, Gİ, GT, İM, KF, MG).	tarap <i>ism. ar.</i> Yön, taraf. <i>Ār tarap</i> her taraf.
tarak (ṭarak) Tarak. (BV, Kİ, TZ).	tarak <i>ism.</i> Tarak. <i>At tarak</i> kaşığı; <i>tarak balta</i> yırtıcı hayvanları zararsız hâle getirmek için yapılmış alet.
tarakla- Taramak. (Kİ).	tarakta- <i>fl.</i> Taramak.
taral- Daralmak. (Kİ).	taral- <i>fl.</i> Dağılmak, yayılmak.
tarğa- Dağılmak. (GT).	tarğa- <i>fl.</i> 1. Bölünüp dört bir yana dağılmak, saçılmak, yayılmak. 2. <i>mcz.</i> Dinmek, normale dönmek, düzelmek, yatışmak. <i>Aşuvı tarğav</i> öfkesi dinmek, yatışmak.

Tablo 1 (devam)

tarğat- Dağıtmak. (CC).	tarğat- <i>fl.</i> Bağlanmış veya örülmüş bir şeyi çözmek, açmak.
tarı (darı, ṭarı, tarığ, taru) Darı. (BV, CC, Kİ, TZ).	tarı <i>ism.</i> 1. Darı, akdarı. 2. Darı tanesi. <i>Aқтаған тарı</i> temizlenmiş, ayıklanmış darı.
tārīḥ <i>ar.</i> Tarih (gün). (GT, KFT).	tārīḥ <i>ism. ar.</i> 1. Tarih. 2. <i>mcz.</i> Rivayet, efsane, hikâye: <i>Bul añgimeniñ tariḥin menen başka eşkim bilmeydi.</i> Bu hikâyenin tarihini benden başka hiç kimse bilmiyor.
ṭarīkat <i>ar.</i> Tarikat, yol, usul. (GT, MG).	tarīkat <i>ism. ar. dn.</i> Tarikat.
tart- (I) (dart-, ṭart-) Tartmak, ölçmek. (BM, İM, Kİ, TA). tart- (II) (tarta-) 1. Çekmek. (Kİ, MG). 2. Çekip çıkarmak. (TZ). 3. Asılmak. (MG).	tart- <i>fl.</i> 1. Kendine çekmek. 2. Taşımak, ulaştırmak. 3. Sarmak, dolamak, takmak. 4. Germek, tutmak. 5. Yutmak, içine almak; <i>ol temeki tartpaydı.</i> O, sigara içmiyor. 6. Müzik aleti çalmak: <i>Üş ay işinde dombıra tartuvdı</i>

	<i>üyrendim. Üç ayda dombıra çalmayı öğrendim. 7. Çekmek, benzemek: Men äkeme tartқанmın. Ben babama çekmişim. 8. İthaf etmek, armağan etmek. 9. mcz. İlgisini çekmek. 10. mcz. Öğütmek, un ufak etmek. 11. mcz. Ölçmek, tartmak. 12. mcz. Aniden bir tarafa bir tarafa yönelip gitmek. Tartıp aluv zorla elinden çekip almak; tartıp jiberiv tokat atmak, tokatlamak.</i>
tartık Armağan, hediye. (TZ). <i>Tartık bir-</i> takdim etmek, sunmak. (TZ).	tartuv <i>ism.</i> Armağan, hediye. <i>Tartuv tarttı</i> armağan verdi, hediye etti.
tartıl- (dartıl-) Tartılmak. (BV).	tartıl- <i>fl.</i> (su) Çekilmek, azalmak.
taş- (daş-) Taşmak (BM, GT, Kİ, TZ).	tas- <i>fl.</i> Taşmak, taşarak dökülmek, etrafa yayılmak.
taş (daş, taş) Taş. (BM, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MS, TZ).	tas <i>ism.</i> 1. Taş. 2. Oyun taşı. <i>Domino tassarı</i> domino taşı; <i>şahmattuñ tassarı</i> santranç taşları; <i>tas tülek</i> dört yaşındaki kartal; <i>tas jetim</i> kimsesiz, kimi kimsesi olmayan; <i>tas karangı</i> zifiri karanlık; <i>tastı örge domalav</i> talihi, bahtı açılmak; <i>tas töbe</i> tam tepe, tam tepesine.
taşçı Taşçı. (DM).	tasşı <i>ism.</i> Taş ören kimse, taş ustası.
taşı- Taşımak. (CC, İH, Kİ, TZ).	taşı- <i>fl.</i> Taşımak, götürmek. <i>Jük tasuv</i> yük taşımak.
taşkın (taşkın) Sel, taşkın su. (İH, TA).	taşkın <i>ism.</i> 1. Taşkın, sel. 2. <i>mcz.</i> Aşırı güç, enerji.
taşlı (taşlu) Taşlı. (İM).	tastı <i>sft.</i> Taşlı, taşla karışık.
tat- (dad-, dat-, tağ-) Tatmak, tadına bakmak. (CC, GT, İM, Kİ, TZ).	tat- <i>fl.</i> 1. Tatmak, tadına bakmak. 2. <i>mcz.</i> Hayatın acı ve tatlı günlerini yaşamak.

tat Demir pası. (TZ).	tat <i>ism.</i> Pas. <i>Tat başkan kalkın</i> paslanmış kalkan.
tatlı (datlu, tatıglı, tatlı, tatlu) Tatlı. (BV, CC, M, GT, İM, RH, TZ).	tätti <i>sft.</i> 1. Şeker tadında olan, tatlı, lezzetli. 2. <i>ism.</i> Şekerli şeylerle yapılan yiyecek, tatlı. 3. <i>mcz.</i> Yakın, değerli. 4. <i>mcz.</i> Hoş, çekici. 5. <i>mcz.</i> Barış, birlik ve beraberlik içinde olan, dost. <i>Balday tätti</i> baldan tatlı; <i>tätti til</i> gönül alıcı söz, tatlı dil. <i>Tätti uykı</i> derin uyku.
tatov (dat, tat, tať) Tat, lezzet. (CC).	tatuv <i>sft.</i> İyi geçinen, dost geçinen, birlik ve barış içinde yaşayan (kimseler).
tav (dağ, tağ) Dağ. (CC, KK, TZ).	tav <i>ism.</i> Dağ. <i>Tavdiñ bası</i> dağın başı; <i>tavda jürip</i> , <i>tasta ösüv</i> gurbet elde çileli bir ömür sürmek.

Tablo 1 (devam)

taşaf <i>ar.</i> 1. Ziyaret etmek. (Gİ, İM, KF). 2. Hacıların Kâbe etrafında yedi kez dolaşması. (Gİ).	tavap: tavap kıluv a) Kulluk etmek, ibadet etmek, tavaf etmek: <i>Şoja Ahmet Yasavidiñ kesenesine tavap kıluv kayttık.</i> Hoca Ahmet Yesvî'nin türbesini ziyaret edip döndük. b) Ta'zim etmek, aşırı saygı göstermek.
tavar (davar, tafar, tuvar) Davar, hayvan (GT, KFT).	tavar <i>ism.</i> Herhangi bir iş ürünü, mal, mülk.
tavuk (dağuk, dağuk, tafuk, tağuk, tağuk, tavoh, tavuk, tokuk) Tavuk. (BV, CC, İM, KFT, TZ).	tavik <i>ism.</i> Tavuk. <i>Tavik jumirtkası</i> tavuk yumurtası.
tāvūs (taus) <i>ar.</i> Tavus kuşu. (GT).	tavis <i>ism. hyvn.</i> Tavus kuşu.
tavus- Tamamlamak, bitirmek. (CC).	tavis- fl. Tüketmek, bitirmek.
tay (tay) At yavrusu. (KK, TA).	tay <i>ism.</i> İki yaşına kadar olan at yavrusu, tay. <i>Tayga tañba başkanday</i> apaçık, aşikâr, besbelli.

tay- Ayağı kaymak, yanılmak. (İM, MG, TZ).	tay- <i>fl.</i> 1. Kaymak, dengesini kaybetmek. 2. <i>mcz.</i> Sıvışmak, kaçmak, kaytarmak. 3. <i>mcz.</i> Caymak, vazgeçmek. 4. <i>mcz.</i> Sapmak, yoldan çıkmak. <i>Basının bağı tayu</i> talihsizliğe uğramak.
taya- Dayamak. (İM, İN, Kİ).	taya- <i>fl.</i> Dayamak, diremek.
tayağ (I) (dayağ, tayağ) Dayanak sopa, değnek, baston. (CC, GT, İM). tayağ (II) Dayak. (TZ).	tayağ <i>ism.</i> Değnek, sopa. <i>Asa tayağ</i> baston; <i>tayağ altında jürüv</i> yaşamı sıkıntıyla geçmek; <i>alıpti tayağ dep bilmev</i> bilgisiz, kara cahil olmak; <i>tayağka jıgıv</i> öldüresiye dövmek.
taayan- (I) (dayan-) Dayanmak, yaslanmak. (Gİ, KF, Kİ, TA, TZ). taayan- (II) Dayanmak, güvenmek. (İM).	taayan- <i>fl.</i> 1. Dayanmak, <i>tayağ tayanuv</i> bastona, değneğe dayanmak. 2. Yaklaşmak: <i>jumis bitüvge tayandı.</i> İşin sonuna yaklaştık.

Tablo 1 (devam)

tayğak (taykak) Kaygan yer. (TZ).	tayğak <i>sft.</i> 1. Kaygan, kaygın. 2. <i>mcz.</i> Dönek, kaypak.
taylak Deve yavrusu. (TZ).	taylak <i>ism.</i> İki yaşını doldurmamış deve yavrusu, taylak.
taz (daz, taz, tazluk) Başının iki tarafı, yanları, şakakları tüysüz olan. (CC, Kİ, TZ).	taz <i>ism.</i> 1. İnsan başında çıkan ve saç dökülmesine yol açan bulaşıcı bir hastalık, saç mantarı, saç kıran. <i>Ayna taz</i> başında hiç saçı olmayan kimse; <i>töbel taz</i> tepesinde saçları dökülmüş olan kimse, dazlak. 2. <i>mcz.</i> Kel, dazlak. <i>Taz kebin kiyu</i> (<i>taz kalpına tügüv</i> eski hâline dönmek, tekerrür etmek.
tazalığ <i>far. tr.</i> Tazelik, taze olma. (RH).	tazalığ <i>ism.</i> 1. Temizlik, saflık, paklık, sadelik. 2. <i>mcz.</i> Dürüstlük, temizlik, art niyetli olmama hâli.
tāze (teze) <i>far.</i> Taze, körpe. (BV, GT, İM, İN, RH).	taza <i>sft.</i> 1. Temiz, kirsiz. 2. Sun'î olmayan, katkısız, saf; tabii, doğal. <i>Taza</i>

	<i>kümis</i> saf gümüş. 3. <i>mcz.</i> Namuslu, temiz, dürüst (insan). <i>Taza adam</i> temiz, dürüst, namuslu kimse; <i>ķulan taza ayıġuv</i> tamamen iyileşmek.
tazı <i>far.</i> Tazı, ince yapılı av köpeği. (İH, TZ).	tazı <i>ism. far. hyvn.</i> Tazı. <i>Tazımen añ avlav</i> tazıyla avlanmak.
tecribe (tecrübe) <i>ar.</i> Tecrübe, deneme. (BV, GT, İN).	täjiriybe <i>ism. ar.</i> Tecrübe, deneyim. <i>Täjiriybe jasav</i> tecrübe etmek, denemek.
tefsİR <i>ar.</i> 1. Açıklama, yorumlama. (Gİ, İM, İN, KF, KFT, MG, MS). 2. Kur'anı-ı kerim'i açıklamak amacıyla yazılan eser. (MS).	täpsir <i>ism. ar. dn. esk.</i> Kur'an açıklaması, tefsir.
tek (I) Boş, sakin, sessiz yer. (CC). <i>Tek oltur-</i> konuşmadan, hiçbir şey yapmadan oturmak, uslu oturmak. (Kİ). <i>Tek tur-</i> susmak, sakinleşmek. (KK).	tek (I) <i>zrf.</i> 1. Boş, boşuna. <i>Vakit tekke ketti.</i> Vakit boşuna gitti. 2. Karşılıksız, ücretsiz, bedava.
tek (II) (tik) Tek, yalnız. (CC, İM, KK, İN, TZ). tek (III) Tek, tek. (CC).	tek (II) <i>zrf.</i> Tek, sadece, yalnızca: <i>tek saġan aytıp turmın.</i> Sadece sana söylüyorum.
teke (deke) Teke, erkek keçi. (Kİ).	teke <i>ism.</i> Teke. <i>Teke saķal</i> keçi sakal; <i>teke tires</i> birbirini yenememe.
tekebbür <i>ar.</i> Kibirlenme, büyüklük taslama. (GT, MG).	täkappar <i>sft.</i> Mağrur, kibirli.
tekebbürlik (tekebbürlük) <i>ar. tr.</i> Kibirlilik, büyüklük satma. (GT, İM).	täkapparlık <i>ism.</i> Mağrurluk, kibirlilik, tekebbür.
tekeçük Küçük teke. (TA).	tekeşik <i>ism.</i> 1. Henüz yaşını doldurmuş teke. 2. <i>mcz.</i> Yöneticilik taslayan, kendine yönetici süsü veren kimse.
tekene (tekne) Tekne. (CC, TZ).	tegene <i>ism.</i> Aġaçtan veya metalden yapılan işlemeli, içine kımız veya yemek konulan kap, tekne.

temir (demür, temir, temür, timir, timür) Demir. (Kİ, KK, TA, TZ). <i>Temir boğu</i> Demir dövüldükten sonra ondan kalan bakiye. <i>Temir ğazık, temir hazuk, temir kazık, temir kazuk</i> kutup yıldızı, Süreyya.	temir <i>ism.</i> Demir. <i>Temirden tüyme tüyedi</i> on parmağında on marifet; <i>temirdi kızuvında çok (mağal)</i> . Demir tavında dövülür (atasözü).
temirşi (demürçi, temirçi) Demirci. (KK).	temirşi <i>ism.</i> Demirci, demir ustası.
ten (tin) <i>far.</i> Ten, et, beden, vücut. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MS, TZ).	tän <i>ism. far.</i> Vücut, beden, ten. <i>Tän tazahğı</i> vücut temizliği.

Tablo 1 (devam)

teng (deng, tiñ) Denk, eşit, eş. (BV, CC, TZ).	teñ (I) <i>ism.</i> Yük arabasına yüklenmek üzere bağlanmış, balyalanmış yük, denk. <i>mağta tenderi</i> pamuk balyaları. teñ (II) <i>sft.</i> 1. Denk, aynı ölçüde, eşit. 2. Birbirine lâyıık, münasip (çift). <i>Teñ kelmev</i> uygun olmamak, denk gelmemek; <i>teñ körüv</i> eşit davranmak, ayırım yapmamak.
tengdeş Aynı değerinde. (CC).	teñdes <i>sft.</i> 1. Yaşıt, akran. 2. Denk, eşit, denктаş. <i>Teñdesi joğ</i> eşi benzeri olmayan.
teñiz (deñiz, teñiz, tiñiz) Deniz. (CC, DM, GT, İM, KK, TA, TZ).	teñiz <i>ism.</i> 1. Deniz. <i>Teñiz avruvı</i> deniz tutması; <i>aşık teñizge şıgıv</i> denize açılmak; <i>teñiz jağası</i> deniz kıyısı; <i>teñiz tolqını</i> deniz dalgası; <i>teñizdiñ tübi</i> denizin dibi. 2. <i>mcz.</i> Bolluk, çokluk, sınırsızlık.
teñiri (tağrı, tanrı, tağrı, tañrı, tigri, tiñri) Allah, Tanrı. (BM, BV, CC, DM, GT, İM, KF, Kİ, İN, MG, RH).	täñir <i>ism. dn.</i> 1. Tanrı, Allah. 2. Kudretli, güç sahibi, pîr, üstad. <i>Täñir</i>

	<i>atқан lânetlenmiş, mel'un; Tâñir jar-lıķasın Allah bağışlasın, esirgesin.</i>
tep- (dep-, teb-, tip-) Ayak tepmek, ayakla vurmak. (İM, Kİ, RH, TZ).	tep- fl. 1. (at, eşek vb.) Çifte atmak, tepmek, tekme atmak. 2. Kayak yapmak, patenle kaymak. <i>Ƙonkiy tebüv</i> patenle kaymak; <i>şañğı tebüv</i> kayak yapmak; <i>sırtķa tebüv</i> yabancı görmek, el saymak, uzakta tutmak; <i>tepsе temir üze-tin</i> taşı sıkısa suyunu çıkarır.
tepele- (depele-) Öldürmek, helak etmek. (Kİ).	töbele- fl. Tepelemek, üst üste vurmak, tekmelemek.
ter- (der-, dir-, tir-) Dermek, toplamak, yığmak, bir araya getirmek. (TZ).	ter- fl. Dermek, derlemek, toplamak. <i>Gül terüv</i> çiçek toplamak.
ter (der, tir) Ter, vücuttan çıkan sıvı. (CC, Kİ, KK, TA, TZ).	ter ism. Ter. <i>Ter şıǵuv</i> terlemek; <i>aram ter boluv</i> boş yere çabalamak; <i>mañday ter</i> alın teri; <i>terin satuv</i> çalışıp, çabalamak, emek sarfetmek; <i>jan terge tüsüv</i> çok zorlanmak, güçlük çekmek; <i>ter töǵüv</i> ter dökmek.
terāvih <i>ar.</i> Ramazan ayında yatsı namazından sonra kılınan namaz. (GT, İM, KF.).	taravıķ ism. ar. dn. Teravih namazı.
terāzī (tarāzū, terāzū, tirezū) <i>far.</i> Terazı. (DM).	tarazı ism. far. Ağırlık ölçüm aleti, terazi. 2. <i>mcz.</i> Ölçüm, gösterge.
terbiyet <i>ar.</i> Terbiye, eğitim, yetiştirme. (GT).	tärbiye ism. ar. Terbiye, eğitim. <i>Ata-ana tärbiyesi</i> ana baba terbiyesi.
tercüme <i>ar.</i> Tercüme, çeviri. (MG).	tärjime ism. ar. Tercüme, çeviri.
terek Ağaç, hurma ağacı. (CC, Kİ, KK, TZ).	terek ism. Kavak, kavak ağacı.
tereñ (derin, teren, terin) Derin. (CC, GT).	tereñ sft. 1. Derin, dibi gözükmeyen. <i>Tereñ ķudıķ</i> derin kuyu. 2. <i>mcz.</i> Değerli, kıymetli, önemli. <i>Tereñ bilim</i> derin

	bigi. 3. <i>zrf.</i> Etraflıca, genişçe, çok yönlü, derinlemesine. <i>Tereñ jara</i> derin yara; <i>tereñ sezim</i> derin duygu.
terge- Tahkik etmek, araştırmak. (CC).	terge- fl. 1. Sorguya çekmek, soruşturma yapmak. 2. <i>mcz.</i> Araştırmak, sorup soruşturmak.
teri (deri, tiri) Deri. (CC, DM, GT, Kİ, KK, İN, RH, TZ). <i>Teri kanat</i> yarasa. (TZ).	teri ism. 1. Deri, cilt. 2. Kesilmiş hayvan derisi, post. <i>Bas terisi kesilpegen</i> uğursuz, sevimsiz, çirkin; <i>terisi keñ</i> hoşgörölü, anlayışlı; <i>terisine sıymav</i> öfkelenmek, hiddetlenmek, küplere binmek.
terinlet- Derinletmek. (Kİ).	tereñdet- fl. Derinletmek, derinleştirmek, derinlik kazandırmak.
terle- (derle-, tirle) Terlemek. (CC, TZ).	terle- fl. Terlemek.
ters Ters, aksi, zıt. (CC, Kİ, TZ).	teris sft. 1. Yanlış, hata. <i>Teris is</i> yanlış iş. 2. Geri, ters, karşı. <i>Teris bağıt</i> ters yön. 3. Yakışıksız, yersiz, uygunsuz, düzensiz. <i>Teris aynaluv</i> karşı olmak; <i>teris bata</i> beddua, lânet; <i>teris jol</i> yanlış tutum, yanlış yol; <i>teris körmev</i> doğru bulmak, olumlu karşılamak.
tertīb ar. Hazırlama, düzene koyma, tertip. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS).	tärtip ism. ar. Tertip, disiplin, düzen.
tesbih ar. Belli sözleri tekrarlayarak Allah'ı ululama, teşbih. (Gİ, GT, İM, KF).	täsbi ism. ar. Tesbih. täsbiyķ ism. ar. Tespih, teşbih.
teslim ar. Verme, teslim (etme). (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	täsilim: can täsilim etüv Canını teslim etmek, can vermek.
teş- (deş-, diş-, tiş-) Deşmek, oymak. (KK, RH, TZ).	tes- fl. Delmek, delik açmak. <i>Ķabırđanı tesüv</i> duvarı delmek; <i>sırđa tağuv üşün ĵulađın testi</i> . Küpe takmak için kulağını deldi. <i>Kökey testi</i> çok önemli, can

	alıcı (mesele); <i>tesken tav</i> çok uzak, ücra yer.
teşik (deşük, tişek, tişik, tişük) Deşik, deşilmiş olan. (CC, DM).	tesik (I) <i>ism.</i> Delik, deşik. <i>Tesik ökpe</i> çile çekmiş kimse, çilekeş. tesik (II) <i>sft.</i> Delinmiş, delikli, deliği olan. <i>Tesik şelek</i> delik kova.
tetik Gizli bir şeyin abahtarı ki ancak onu yapan bilir. (Kİ).	tetik <i>ism.</i> 1. Alet, parça. 2. <i>mcz.</i> Temel, öz düşünce. <i>İstiñ tetiğin biliv</i> işin özünü bilmek.
tevbe (toba) <i>ar.</i> Tövbe (etme), işlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	tävbe <i>ism. ar.</i> Tövbe etme; şükretme, razı olma. <i>Tävbesi kabil boluv</i> dileği gerçekleşmek; <i>tävbesinen jañluv (jazıluv)</i> yoldan sapmak, Allah'ı unutmak; <i>tävbesine keliv</i> şükretmek, kanaat etmek. toba ünl. ar. 1. Allah'a şükür. 2. Şaşkınlık, hayret gibi durumlarda kullanılan "tövbe" anlamında bir söz.
teve kuş (deve kuş, deve kuşu, deve kuşu) Devekuşu. (TZ).	tüyekuş <i>ism.</i> Devekuşu. <i>Tüyekustñ jumurtkası</i> devekuşunun yumurtası.
teveçi (tifeçi) Deveci. (GT).	tüyeşi <i>ism.</i> Deve besleyip bakan kişi, deveci.
tevekkül <i>ar.</i> Kadere razı olma. (Gİ, GT, İM, KF).	tävekel <i>ism. ar.</i> Tevekkül. <i>Tävekelge bel baylav (buvuv)</i> bir işi yapmaya kararlı olmak, azmetmek.
tevelü Devesi olan, deve sahibi. (TA).	tüyeli <i>sft.</i> 1. Devesi olan, devesi çok. 2. Deveye yüklenmiş (nesne), deveye binmiş (kimse).
tevrît <i>ar.</i> Tevrat. (Gİ, GT, İM).	tävrat <i>ism. ar.</i> Hz. Musa'ya bildirilen Tanrı buyruklarını kapsayan, İbrânîlerin din kitabı, Tevrat.

teyemmüm <i>ar.</i> Teyemmüm. (Gİ, İM, KF, MS).	täyem <i>ism. ar. dn.</i> Su bulunmayan yerde su niyetiyle toprak, kum gibi şeylerle abdest alma, teyemmüm.
teyin Sincap. (CC, İH, İM, TA).	tiyin <i>ism.</i> Sincap.
tez (tiz) <i>far.</i> Tez, çabuk, acele. (CC, DM).	tez <i>zrf.</i> Tez, çabuk, acele, ivedi. <i>Tez arada</i> çabuk, ivedi, hemen, derhal.
tezek (dezek, tizek) Tezek, hayvan dışkısı. (BV, Gİ, İM, KFT, Kİ, MS, TA, RH, TZ).	tezek <i>ism.</i> Tezek.
tezle- (tizle-) İvmek, acele etmek. (TA, TZ).	tezde- <i>fl.</i> Hızlanmak, çabuklaşmak, ivedilik kazanmak.
tık- (I) (dık-) Tıkamak, kapamak. (BM, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	tık- (II) <i>fl.</i> 1. Gizlemek, saklamak: <i>Kağazdı koyununa tıktı.</i> Kâğıdı koyununa sakladı. 2. <i>mcz.</i> Hapse atmak, içeriye tıkmak.
tık- (I) (arı, yılan) Sokmak. (GT).	tık- (II) <i>fl.</i> 1. Saplamak, sokmak. 2. Bir şeyin içine sokmak, koymak, girdirmek.
tın- (I) (din-, tın-,) 1. Dinlenmek, istirahat etmek. (TA). 2. Durmak, kımıldamamak. (TA). tın- (II) Susmak. (TZ).	tın- <i>fl.</i> 1. Bitmek, tamamlanmak, son bulmak. 2. Dinmek, yatışmak, sakinleşmek; <i>balalardıñ davısı tındı.</i> Çocukların sesi dindi, kesildi. <i>Köñildegisin aytıp tındı.</i> İçini döküp rahatladı.
tınç (dınç, dinç) Sakin, rahat, dinç, zinde. (Kİ).	tınış <i>sft.</i> 1. Sessiz, sakin. 2. Rahat, sakin, huzurlu. <i>Tınış taptırmav</i> rahat vermemek.
tınçlık Dinçlik, zindelik. (Kİ).	tınıştık <i>ism.</i> 1. Sessizlik, sükût, sükûnet. 2. Barış, sulh.
tınım Rahat, huzur. (CC).	tınım <i>ism.</i> 1. Huzur, rahat, sükûnet. 2. <i>mcz.</i> Sonuç, netice. <i>Tınım almav</i> durum dinlememek; <i>tınım bermev</i>

	rahatsız etmek; <i>tınım tappav (kõrmey)</i> huzuru kaçmak, tedirgin olmak.
tıñla- (diñle-, düñle-) Dinlemek. (GT, İM).	tıñda- <i>fl.</i> Kulak vermek, dinlemek. <i>Tıñdañızdar</i> dinleyiniz.
tırna- (tırma-) Tırmalamak. (TZ).	tırna- <i>fl.</i> Tırmalamak, tırnaklamak.
tırnağ (dırgağ, dırnağ) Tırnak. (BV, DM, İM, Kİ).	tırnağ <i>ism.</i> 1. Tırnak. 2. Pençe, tırnak. <i>Tırnağına turmav</i> tırnağı bile olamamak; <i>tırnağ astınan kir izdev</i> hatasını bulmaya çalışmak.
tırnağlı (tarnağlı) Tırnaklı. (İM).	tırnağtı <i>sft.</i> 1. Tırnağı olan, tırnaklı. 2. <i>mcz.</i> Güçlü, kuvvetli azılı.
tış (taş) Dış, dışarı. (İM).	tış (I) <i>ism.</i> Dışarı, dış. <i>Sabağtan tış vakıt</i> ders dışındaki vakit. tış (II) <i>ism.</i> Dış, yüz, kılıf. <i>jastıktıñ tısı</i> yastık yüzü, kılıfı.

Tablo 1 (devam)

tışkaru (daşğarı, daşra, dışra, taşarı, taşğarı, taşgaru, taşkara, taşkarı, taşkaru, taşra, taştın) Dışarı, dışarıya doğru. (MG).	tışkarı <i>zrf.</i> 1. Dışarı, dışarıya. 2. Uzak, irak.
tıy- 1. Engellemek, tutmak. (CC, GT, İM). 2. Geciktirmek. (TZ).	tıy- <i>fl.</i> 1. Kesmek, dindirmek. <i>Köz jasın tıyu</i> gözyaşını dindirmek. 2. Yasaklamak, engellemek, alıkoymak: <i>Ol meni jaman isten tıydı.</i> O, beni kötü işlerden alıkoymdu.
tible- Diplemek, bir şeye dip koymak. (Kİ).	tüpte- <i>fl.</i> 1. Bitki köklerini çapalayarak kabartmak, havalandırmak. 2. Ciltlemek, kaplamak. 3. (bitki) Kök salmak. 4. Yama yapmak, yamamak. 5. <i>mcz.</i> Bir meseleyi sonuçlandırmak. <i>Tüptep kelgende</i> doğrusu, esasında, aslında.

tik (dik) Dik, doğru. (BV, CC, MG, RH).	tik <i>sft.</i> 1. Dik, dümdüz. 2. Eğimi dike ya- kın olan, dik. 3. <i>mcz.</i> Direkt, doğru- dan. 4. Bahiste ortaya bir şey koymak; bir şeyine oynamak.
tik- (I) (tik-) Ağaç dikmek. (GT, KK).	tik- (I) <i>fl.</i> (ağaç) Dikmek, (çiçek) ekmek, (bina) yapmak, inşa etmek.
tik- (II) (dik-) Dikiş dikmek. (BM, BV, CC, GT, İM, Kİ, KK, MG, İN, TZ).	tik- (II) <i>fl.</i> Dikiş yapmak, dikmek. <i>Kiyim tigüv</i> elbise dikmek.
tiken, tikenek (diken, düken, tekenek) Diken. (DM, GT, TA, TZ).	tiken, tikenek <i>ism.</i> Diken. <i>Tiken tildi</i> dili kılıçtan keskin.
til- (dil-) Dilmek, dilimlere ayırmak, uzun ve dar parçalara ayırmak. (TZ).	til- <i>fl.</i> Dilmek, doğramak, dilimlemek.
til (I) Dil, ağızdaki dil. (BV, CC, DM, GT, İM, KFT, KK, İN, RH, TZ).	til (I) <i>ism.</i> 1. Canlıların konuşma ve tat alma organı, dil. 2. <i>mcz.</i> İbre (saat). 3. <i>mcz.</i> Esir, tutsak.
til (II) (dil) Lisan, dil. (CC, GT, Kİ, MG,	til (II) <i>ism.</i> 1. Dil, lisan. 2. Bir düşünceyi ifade eden anlamlı söz öbeği. 3. Bir dilin kurallarını, özelliklerini konu edinen ders. <i>Til algış</i> söz dinleyen, söz tutan; <i>til tabısuv</i> anlaşmak, iyi ge- çinmek; <i>til tiygizüv</i> sövmek, azarla- mak; <i>tilge jüyrık</i> söz ustası, hatip; <i>tili- nen bal tamuv</i> ağızından bal akmak; <i>tildiñ mayın tamızuv</i> ustaca, etkili ko- nuşmak; <i>tili aşı çatal dilli</i> ; <i>tili kışka</i> konuşmayı beceremeyen; <i>tili men jağına süyenüv</i> gevezelik etmek; <i>tili mirdiñ oğınday</i> acı sözlü, dili keskin; <i>tili tiyü</i> hakaret etmek, sövmek; <i>tilin tartpav</i> ağızına geleni çekinmeden söylemek; <i>tilinen tabuv</i> dilinin ceza- sını çekmek; <i>tiliñdi tart</i> ağızından çı- kanı kulağın duysun.

tile- (dile-) İstemek, dilemek. (BV, CC, GT, İM, İN, Kİ, KK, MG, TA, RH, TZ).	tile- fl. Dilemek, istemek. <i>Tilek tilev</i> dilek dilemek, dilek tutmak.
tilek (dilek, diley) 1. İstek, dilek, murat. 2. Dilencilik etme. (TZ, CC, GT, İM, KFT).	tilek ism. 1. Dilek, arzu. 2. Rica, istek, talep: <i>Tilegiñ kabul bolsın!</i> Dileğin kabul olsun!
tilen- (dilen-) Dilenmek, ısrarla istemek. (DM, GT, İM, TA).	tilen- fl. 1. Kendi iradesiyle istemek, rica etmek; gönüllü olmak. 2. Dilencileşmek, dilenmek.
tilençi (dilençi) Dilenci. (DM, GT, İM, Kİ, TZ).	tilençi ism. Dilenci.
tilencilik Dilencilik. (GT).	tilencilik ism. Dilencilik.
tilim (dilim) Dilim, parça. (CC).	tilim: bir tilim Dilim, bir dilim.
tilmaç (dilmaç, talmaç, tılmaç, tolmaç) Tercüman. (İM, TZ).	tilmaş ism. Çevirmen, tercüman, dilmaç.

Tablo 1 (devam)

tilsiz (dilsüz, tilsüz) Dilsiz, lâl. (Kİ, TZ).	tilsiz sft. 1. Dilsiz, konuşamayan, tat. 2. <i>mcz.</i> Kaskatı kesilmiş, donup kalmış. <i>Tilsiz jav</i> sessiz sedasız gelen belâ, felâket. 3. Sessiz, sakin. <i>Tilsiz tünde</i> sessiz gece; <i>ot pen suv tilsiz jav</i> yangın ile su baskını sessiz (dilsiz) düşman.
tint- Araştırmak, incelemek, denemek. (CC).	tint- (tintkile-) fl. 1. Altını üstüne getirerek aramak, araştırmak. 2. <i>mcz.</i> Etrafa dikkatle, yiyecek gibi bakmak.
tintövçi Arayan, inceleyen. (CC).	tintüvçi ism. Arama yapan, tahkikat yürüten kişi.
tire- Diremek, dayama. (MG).	tire- fl. 1. Diremek, dayamak. 2. Bir şeyi hep aynı noktaya getirmek, bir yere odaklamak.

tirek (direk, terek) 1. Direk, destek. (CC, İM, Kİ). 2. Ağaç. (DM, GT).	tirek, tirenşi <i>ism.</i> 1. Direk. 2. <i>mcz.</i> Destek, dayanak.
tiri (diri, tirig) Canlı, diri. (BV, CC, GT, İM, Kİ, TA, TZ).	tiri <i>sft.</i> Diri. <i>Tiri ärvağ</i> bir deri bir kemik; <i>tiri jetim</i> küçükken hem annesini, hem babasını kaybetmiş.
tiril- (diril-, tiri-, tirik-) Dirilmek, canlanmak, yaşamak. (BV, CC, GT, İM, Kİ, TA, TZ).	tiril- <i>fl.</i> 1. Dirilmek, canlanmak. 2. <i>mcz.</i> Güçlenmek, kuvvetlenmek.
tirkiz- (tirgiz-, tirgüz-, tirkir-) Diriltmek, canlandırmak (TZ).	tirilt- <i>fl.</i> Diriltmek, canlandırmak.
tirilik (dirilik) Dirilik, canlılık, yaşama. (Gİ).	tirilik <i>ism.</i> Dirilik, canlılık.
tirlik (dirlik) Hayat, yaşayış, canlılık. (GT, İM, Kİ).	tirlik-bolmis <i>ism.</i> Hayat, yaşayış.
tirsek (dirsek) Dirsek. (BV, DM, İM, İN, KK, MG, TA, TZ).	tirsek <i>ism.</i> Diz.
tiş (diş) Diş. (BV, CC, DM, GT, İM, Kİ, KK, TA, RH, TZ).	tis <i>ism.</i> 1. Diş. <i>Azuv tis</i> azı dişi; <i>kürek tis</i> kesici (ön) dişi; <i>süt tis</i> süt dişi; <i>tis dâri-geri</i> diş doktoru. 2. <i>mcz.</i> Alet, edavat, makine dişi. <i>Tis jaruv</i> dişi çıkmaya başlamak; <i>tis kağkan</i> tecrübeli, deneyimli; <i>tisi batpav</i> cesaret edememek; <i>tisin kayrav</i> diş bilemek, kin tutmak.
tişle- (dişle-) Dişlemek, ısırarak. (BM, BV, CC, GT, İM, Kİ, TA, TZ).	tiste- <i>fl.</i> Dişlemek, ısırarak.
tişli Dişli. (BV).	tisti <i>sft.</i> 1. Dişli, dişi keskin olan. 2. <i>mcz.</i> Azılı, güçlü.
tüt- (dit-) 1. Ditmek, tüylerini yolmak. 2. Yün, pamuk vb. atmak. (TA, TZ).	tüt- <i>fl.</i> (yün) Ditmek, açmak. <i>Jün tütöv</i> yün ditmek.
titre- (ditre-) Titremek (BV, CC, GT, İN, MG, TZ).	titre- <i>fl.</i> 1. Titremek. 2. Sarsılmak, silkinmek.
tiy- (deg-, teg-, tey-, tig-) Değmek, dokunmak, varmak, erişmek. (BV, TZ).	tiy- <i>fl.</i> 1. Değmek, dokunmak, temas etmek. 2. Bir şeyi elde etmek,

	sahiplenmek. 3. Birisine bulaşmak, dil uzatmak. 4. (kız) kocaya varmak, evlenmek. <i>mcz.</i> <i>tiyü</i> tadına bakmak; <i>avır tiyü</i> ağırına gitmek, dokunmak; <i>erik tiyü</i> özgürlüğüne kavuşmak.
tiyişli Gerekli, değer. (TZ).	tiyisti <i>sft.</i> İlgili, gereken, ait olan: <i>Tiyisti akşasın aldı.</i> Kendine ait olan parayı aldı.
tiz (diz, tizgi) Diz. (BV, CC, İM, İN, KK, Kİ, MG, RH, TZ).	tize <i>ism.</i> 1. Diz. 2. <i>mcz.</i> Zulüm, baskı. <i>Tize bügüv</i> a) diz çökmek b) diz üstü oturmak, boyun eğmek, teslim olmak; <i>tize kıosuv</i> birleştirmek, birlik olmak.
tiz- Dizmek. (TZ).	tiz- <i>fl.</i> 1. Dizmek, sıralamak. 2. <i>mcz.</i> Toplamaki dizmek, düzene sokmak. tüz- <i>fl.</i> Dizmek, kurmak, oluşturmak.

Tablo 1 (devam)

tizgin (tüzgün) Dizgin. (CC, İM, Kİ, TA).	tizgin <i>ism.</i> 1. Dizgin. 2. <i>mcz.</i> Bağımsızlık, özgürlük. 3. <i>mcz.</i> Yönetim, idare. <i>Tizginge jabısu</i> v idareyi ele geçirmeye çalışmak; <i>tizginden ustav</i> özgürlüğünü kısıtlamak; <i>tizginin öz kolına aluv</i> bağımsızlığa kavuşmak.
tizginle- Dizginlemek. (Kİ).	tizginde- <i>fl.</i> 1. Dizginlemek, dizgin takmak. 2. <i>mcz.</i> Kendi hâline bırakmak, özgürlüğünü kısıtlamak. 3. <i>mcz.</i> Bir konuya hâkim olmak, bilmek.
tob Savaş aleti, top. (DM).	dop <i>ism.</i> Top. top <i>ism.</i> 1. Grup, kalabalık. 2. Sınıf, birim. <i>Tobın jazbav</i> birlikte hareket etmek, birbirinden ayrılmamak.
topuq (dokuq, dopuq, topuq, topuq) Topuk. (DM, KK, TA).	tobıq <i>ism. ant.</i> 1. Topuk. <i>Tobıgı şıgıv</i> topuğu çıkmak. 2. Büyükbaş hayvanın topuğu. <i>Tobıgıman da kelmev</i> tırnağı

	bile olamamak; <i>tobıķman kağuv</i> vefasızlık etmek.
toğra- Doğramak. (Kİ).	tuvra- <i>fl.</i> Doğramak, kesmek.
toğram Et veya ekmek, parçası. (DM, TA).	tuvram <i>ism.</i> Lokma, parça. <i>Bir tuvram nan</i> bir lokma ekmek.
toğru (doğrı, doğru, toğrı, torı) 1. Doğru, yanlış olmayan. (CC, Gİ, İM, MG, TA). 2. Doğru, düz, eğri olmayan. (İN, Kİ).	tuvra <i>sft.</i> Dosdoğru, doğru; direkt. 2. Tam, kesin. <i>Tuvra sağat ekide</i> tam saat ikide; <i>Tuvra on bes jil bolıptı.</i> Tam on beş yıl oldu. 3. <i>mcz.</i> Doğru, adil. <i>Tuvra jolđa saluv</i> doğru yolu göstermek; <i>tuvrasın aytuv</i> doğrusunu söylemek.

Tablo 1 (devam)

toğruluk Doğruluk. (CC).	tuvralıķ <i>ism.</i> Doğruluk, dürüstlük, adillik. <i>Tuvralığın aytuv</i> doğrusunu söylemek.
toğuz (doķuz, doķız, taķuz, toķuz, toķuz, toķķuz) Dokuz. (sayı). (BM).	toğız <i>sy.</i> 1. <i>mcz.</i> <i>etng.</i> Dokuz: <i>Toğız kabattu üy saldı.</i> Dokuz katlı eve yaptı. 2. Kazak geleneklerine göre verilen hediye veya cezanın dokuz olması, dokuzla tamamlanması.
toğum (toķun, tuğm) <i>far.</i> (<tuğm) Tohum, ekin tohumu. (BM, DM).	tuķım <i>ism.</i> 1. Tohum; mahsul. <i>Ķarbizdıñ tuķımdı</i> karpuzun çekirdeği. 2. Cins. <i>Maldıñ jaña tuķımdarı</i> hayvanın yeni cinsi. 3. Soy, sülâle, kök, köken. <i>Ol ataķtı tuķımdan.</i> O, asil soylu.
toķ (toķ) Tok, aç olmayan. (GT, TZ).	toķ <i>sft.</i> 1. Tok. 2. Karnı tok, sırtı pek. 3. <i>mcz.</i> Şişman, semiz. <i>Toķ bãyge</i> hazırlıksız, kısa mesafeli at yarışı; <i>toķ işek</i> kalın bağırsak.

toķı- (doķı-, toĝu-, toķu-, toķı-) Doku- mak, örnek. (İM).	toķı- (I) <i>fl.</i> Dokumak, örnek. <i>Baypaķ toķuv</i> çorap örnek. toķı- (II) <i>fl.</i> 1. (at, eşek vb.) Eyer altına teĝelti koymak. 2. Yeterince anlamak, kavramak, öğrenmek; <i>Bul sözimdi köñiliñe toķıp al.</i> Bu sözümü iyi dinle, unutma.
toķlı Bir yaşındaki erkek koyun, kuzu. (BM, TA).	toķtı <i>ism.</i> Toklu.
toķluk Tokluk, bolluk, fazlalık. (CC).	toķtıķ <i>ism.</i> 1. Tokluk, tok olma hâli. 2. Bolluk, bereket, esenlik.
toķmak (doķmak, toķmaç) Tokmak. (BV, CC).	toķpaķ <i>ism.</i> 1. Tokmak. 2. Darbe, ceza. <i>Toķpaķ jal</i> uzun ve gür yele; <i>toķpaķ jev</i> darbe yemek.
toķsan (toķşan, toķzan) Doksan (sayı). (BM, BV, DM, Gİ, İM, Kİ, TZ).	toķsan <i>sy.</i> Doksan. <i>Toķsan avız sözdüñ tobiķtav tüyini</i> uzun sözün kıtası.
toķta- Sabit olmak. (TZ).	toķta- <i>fl.</i> 1. Durmak, duraklamak. 2. Bir yerde kalmak, konaklamak: <i>Almatıĝa barganda dosımnıñ üyine toķtadım.</i> Almatı'ya gittiğimde arkadaşımın evinde konakladım. 3. <i>mcz.</i> Bir şeyin üzerinde durmak, izah etmek: <i>Bayan-damaşı aldaĝı mindetterge toķtadı.</i> Konuşmacı yapılacak işleri izah etti. 4. <i>mcz.</i> Sonuca, karara varmak. 5. <i>mcz.</i> İlerlemiş yaş veya hastalık nedeniyle hamile olması imkânsızlaşmak. 6. <i>mcz.</i> (hayvanlarda cinsel istek) Durmak, bitmek.
toķuş Savaş, gaza. (İN).	toĝıs <i>ism.</i> Savaş, vuruş, mücadele.
toķuş- Savaşmak, vuruşmak. (İM, MG, TZ).	toĝıs- (I) <i>fl.</i> 1. Kavuşmak, buluşmak, karşılaşmak. 2. <i>mcz.</i> Hemfikir olmak, aynı fikiri paylaşmak.

	toğıs- (II) fl. Çekişmek, savaşmak.
tol- Dolmak. (BV, CC, İM, İN, Kİ).	tol- fl. 1. Dolmak: <i>Üydiñ isi kisige tola bastadı.</i> Evin içi insanlarla dolmaya başladı. 2. Belirli bir yaşa gelmek: <i>Biyıl jası elivge toldı.</i> Bu yıl elli yaşını doldurdu. 3. mcz. Etmek, sezmirmek. <i>Köñili toluv</i> memnun kalmak, tatmin olmak.
toldır- (doldur-, doltur-, toldur-, toltur-, toltur-) Doldurmak. (TZ).	toltır- fl. 1. Doldurmak. 2. Yerine getirmek, gerçekleştirmek. <i>Jospardı toltıruv</i> planı gerçekleştirmek. 3. Boşlukları doldurmak, eksikleri tamamlamak. <i>Şığındardıñ orniñ toltıruv</i> eksikleri tamamlamak. 4. Memnun etmek, razı kılmak.
tolı (dolu, tolu, toluğ) Dolu, dolu olan. (GT, Tİ, TZ).	tolı sft. 1. Dolu, dolmuş. 2. Çok, bol, sayısız, hadsiz.
tomsuq (dumşaq, dumsuq) Kuşun gagası. (TZ).	tumsıq ism. 1. Burun, gaga. 2. cğrf. Tepelik, tümsek. 3. Ayakkabının burnu, ön tarafı: <i>Tumsıgın buzuv</i> ağzını, burnunu dağıtmak; <i>tumsıgın köterüv</i> kibirlenmek, burnu havada olmak; <i>tumsığı tasqa</i> tiyü sürekli engellerle karşılaşıp yılmak, işi yaver gitmemek.
ton (don, ton) Kıyafet, elbise. (CC, GT, İH, İM, KFT, Kİ, MG, TZ).	ton ism. Kürk. <i>Jağalı ton</i> yakalı kürk; <i>Qısqa ton</i> kısa kürk; <i>ton pişüv</i> a) kürk biçmek b) birisinin arkasından yorum yapmak, biri hakkında değerlendirme yapmak.
toñ- Buz olmak, donmak. (CC, Kİ, TZ).	toñ- fl. 1. Donmak, üşümek. <i>Suviqtan toñuv</i> soğuktan donmak. 2. (hava) soğumak.

toñ Buz, don. (KÍ).	toñ <i>ism.</i> 1. Don. 2. <i>mcz.</i> (kalp) Katılaşmak, taşlaşmak. <i>Toñ may</i> iç yağı, don yağı; <i>toñ moyın</i> inatçı, dediği dedik (kimse).
toñuz (danguz, dangkuz, donkuz, toğuz, tonguz, onguz) Domuz. (KÍ).	doñız <i>ism.</i> 1. Domuz. 2. <i>mcz.</i> Kaba, sevimsiz.
top (I) Toparlak, yuvarlak, top. (CC, TZ). op (II) (evgan oyununda kullanılan) top. (KÍ, MG).	dop <i>ism.</i> Top. top <i>ism.</i> 1. Grup, kalabalık. 2. Sınıf, birim. <i>Tobın jazbav</i> birlikte hareket etmek, birbirinden ayrılmamak.
opraq (obra) Toprak. (BM, BV, CC, DM, GÍ, GT, İM, KF, KFT, KÍ, MG, MS, TA, TZ).	topıraq <i>ism.</i> Toprak. <i>Sazdı topıraq</i> killi toprak; <i>suvarmalı topıraq</i> sulu arazi; <i>Topıraqı tora bolsın!</i> Mekânı cennet olsun, rahat uyusun! <i>Topıraq buyıruv</i> defnedilmek, gmlmek.
torba (tobra, obra, topra, torva) Torba. (TZ).	dorba <i>ism.</i> Torba, anta, heybe.
tora Dokunmuş şeyler. (TA).	tora <i>ism.</i> 1. En iyi cins, değerli bir ipek tr. 2. <i>mcz.</i> Rahat, yumuşak, sevimli.
ori (doru, toğru, toru, oru) Koyu kahverengi, hurma rengi. (DM).	tori <i>sft.</i> 1. Doru (at). 2. Esmer (insan). <i>ara torı aysel</i> esmer kadın.
tov (totu) Tuğ, sancak. (CC).	tuv (I) <i>ism.</i> Sancak, bayrak.
toy- (I) (to-) Doymak. (BM, BV, GT, İM, KÍ, KK, TZ). toy- (II) Bıkmak. (GT).	toy- <i>fl.</i> 1. Doymak, doyuncaya kadar yemek, imek; <i>Tamaa toydım.</i> (yemeğe) Doydum. 2. <i>mcz.</i> Usanmak, bıkmak: <i>Senen toydım.</i> Senden bıktım. <i>Seniñ sziñe toydım.</i> Senin sznden usandım. <i>Toyđan uzıday</i> sessiz, sakin, uslu, uysal.
toy Dđn, şlen, şenlik. (CC, İH, İM, KFT, KÍ).	toy <i>ism.</i> şlen, ziyafet, dğn, toy. <i>Toy jasav</i> dğn yapmak; <i>ylenv toyı</i> dğn; <i>sndet toyı</i> snnet dğn; <i>toy ası</i> dğn yemeği.

toydır- (toydur-) Doyurmak. (CC).	toydır- <i>fl.</i> Doyurmak, açlığını gidermek.
toz- 1. Top kapmak, toz kalkmak. (BV, Kİ). 2. Toz olmak. (TZ).	toz- <i>fl.</i> 1. Köhneleşmek, eskimek, yıpranmak: <i>Kiyimi äbden tozıptı.</i> Elbisesi çok eskimiş. 2. Dağılmak, saçılmak. 3. <i>mcz.</i> Sefaletе düşmek.
toz Yayaıara sarılan ağaç kabuğu. (Kİ).	toz <i>ism.</i> Kayın ağacının, akağacın kabuğu.
tozağ Cehennem. (BM).	tozağ <i>ism. far.</i> 1. Cehennem, tamu. <i>Tozağ otı</i> cehennem ateşi. 2. <i>mcz.</i> Azap, işkence. <i>Tozağtan kütğaruv</i> işkenceden kurtarmak.
tögül- (dökil-, dökül-, tökel-, tökül-) Dökülmek, akmak. (CC).	tögül- <i>fl.</i> 1. Dökülmek. 2. <i>mcz.</i> Akıcı şekilde okunmak, akıp gitmek (şiiir, şarkı).

Tablo 1 (devam)

tök- (dök-) Dökmek. (BM, BV, CC, GT, İM, Kİ, TA, RH).	tök- <i>fl.</i> 1. Dökmek, boşaltmak. 2. <i>mcz.</i> Varını yoğunu saçmak, israf etmek. <i>Ağşa töğüv</i> paraları savurmak. 3. <i>mcz.</i> (şarkı, şiiir) Söylemek. <i>Än töğüv</i> arka arkaya şarkı söylemek. 4. <i>mcz.</i> İp sarmak. <i>Abıroyın töğüv</i> rezil olmak; <i>Köz jasın töğüv</i> gözyaşı dökmek; <i>ter töğüv</i> ter dökmek.
töl Döl. (İM).	töl (I) <i>ism.</i> Hayvanın yeni doğmuş yavrusu. <i>Töl ayı</i> Nisan, Mayıs ayları; <i>töl bası</i> ilk doğan yavru hayvan. töl (II) <i>sft.</i> Bir kişiye veya nesneye ait, birisinin mülkiyetinde olan.
töle- (töl-) Ödemek, para vermek.	töle- <i>fl.</i> Ödemek, ödeme yapmak. <i>Eñbeğakı tölev</i> maaş ödemek; <i>ğolmağol tölev</i> peşin ödemek.

tön- (dön-) 1. Dönmek. (BV, CC, GT, İM). 2. Ters çevrilmek. (CC). 3. Değişmek. (İM).	tön- <i>fl.</i> Alta almak için birinin üzerine abanmak, çullanmak.
töpe (depe, tebe, tepe) Tepe. (BM, BV, İM).	töbe (I) <i>ism.</i> Tepe. töbe (II) <i>ism.</i> 1. Doruk, zirve. 2. Başın üst kısmı, tepesi. <i>Töbe biy</i> en üst mertebeli bey; <i>töbe körsetüv</i> bir görünüp kaybolmak; <i>töbeñnen urğır</i> Allah seni kahretsin; <i>töbesi kökke jetüv</i> mutluluktan havalara uçmak, başı göğelermek; <i>töbesinen kuy kazuv</i> eziyet etmek, azap göstermek; <i>töbe şaşı tik turuv</i> korkudan saçları diken diken olmak.
tör Sedir. (TZ).	tör <i>ism.</i> Evin en değerli yeri, başköşe, tör. <i>Törge ozuv</i> başköşeye oturmak; <i>törden orın aluv</i> başkalarından kıymetli olmak; <i>törinen köri jaqın</i> bir ayağı çukurda.
töre (düre, tura, tür, türe) 1. Din, âdet, görenek, örf, töre. (CC, İM). 2. Kanun, kural, yasa. (CC).	töre 1. <i>esk.</i> Asilzade, aristokrat, soylu. 2. Yüksek makam, mevki sahibi. 3. <i>mcz.</i> Kadı, hâkim. 4. <i>mcz.</i> En iyi. <i>Kızdıñ töresi</i> kızın en iyisi; <i>aqınnıñ töresi</i> şairin en iyisi.
törele- Yönetmek, hüküm vermek, düzenlemek, tanzim etmek. (CC).	törele- <i>fl.</i> Hüküm vermek, karar vermek, kural koymak.
törpi Törpü, ege. (Kİ).	törpi <i>ism.</i> 1. Törpü. 2. <i>mcz.</i> Kaba, nezaketsiz.
tört (dörd, dört, dörüd, dörüt, türt) Dört (sayı). (BM, BV, CC, GT, İM, Kİ, MG).	tört <i>sy.</i> Dört. <i>Tört tülük</i> deve, at, koyun, sığır gibi hayvanların genel adı; <i>tört ayağınan tik turğızuv</i> (kendi) ayakları üzerinde durmasını sağlamak; <i>tört közi tügel</i> toplu, cumhur, cemaat; <i>tört</i>

	<i>ķubılası teñ işleri yolunda, dersi tasası olmayan; tört tülige say zengin, hâli vakti yerinde.</i>
törtkil (dörtkül, törkül, törtgül, törtkül) Dört köşeli, dörtgen. (İM).	törtkil 1. <i>ism.</i> Dört köşeli bir desen, nakış türü. 2. <i>sft.</i> Dört köşeli. <i>Törtkil üstel</i> dört köşeli masa; <i>törtkil dūniye</i> bütün dünya.
töş (dös, döş) Döş, göğüs, kaburga altı. (BV, CC, Kİ, TZ).	tös <i>ism.</i> 1. Döş, göğüs. 2. Hayvanların göğüs kafesi. 3. Kadın, kız göğsü, meme. 4. <i>mcz.</i> Dağ ve tepe yüzü, yamacı, yakası; <i>tös kağuv (soğuv)</i> övünmek, böbürlenmek; <i>tös ķalta</i> gömlek cebi; <i>tös tabandap jatuv</i> (hayvan) karnı üzerine yatmak.

Tablo 1 (devam)

töşe- (döşe-) Döşemek, yaymak. (BM, İM, Kİ, KK, TA, TZ).	töse- fl. 1. Döşemek, sermek. <i>Edenge ķilem tösev</i> yere halı sermek. 2. <i>mcz.</i> Kulağını dayayıp dinlemek.
töşek (döşek) Döşek, yatak. (CC, DM, GT, İM, Kİ, KK, TA, TZ).	töşek <i>ism.</i> 1. Döşek, yatak. <i>Töşekke jatķızuv</i> yatağa yatırmak. 2. Sedir.
töşen- (döşen-) Döşenmek, yayılmak. (İM, KK, TZ).	tösel- fl. 1. Döşenmek, serilmek. 2. Alışmak, uyum sağlamak, benimsemek. <i>Salt jürüvge töselüv</i> ata binmeyi öğrenmek.
töy- (dög-, tög-, töv-) Dövmek, vurmak, ezmek. (Bv, GT, TZ).	töy- fl. 1. Bir nesneyi havana koyarak ezmek, un ufak etmek, toz hâline getirmek. 2. <i>mcz.</i> Vurmak, dövmek.
töz- (döz-, düz-) Sabır ve tahammül göstermek, dayanmak, katlanmak. (GT, Kİ, MG).	töz- fl. Dayanmak, direnmek, sabretmek.
tözümlü Sabırlı, sebatlı, dayanıklı. (CC).	tözimdi <i>sft.</i> 1. Dayanıklı, sabırlı, metin. 2. Sağlam, sert, berk.

tu Kısır hayvan. (TZ).	tuv (II) <i>sft.</i> 1. Kısır. <i>Tuv siyır</i> kısır inek. 2. <i>mcz.</i> Bakir, taze.
ṭūfān <i>ar.</i> Büyük sel felâketi. (GT).	topan: topan su Tufan.
tul (ṭul) Dul, dul kadın. (CC, Kİ, TA, TZ).	tul <i>sft.</i> 1. Dul (kadın). 2. <i>mcz.</i> Sahipsiz, kimsesiz.
tulum Saç örgüsü. (CC, DM).	tulım <i>ism.</i> 1. Saç örgüsü. 2. <i>esk.</i> Çocukların kulak ve alın arasına ve enselerinin üst kısımlarına nazardan korumak amacıyla bırakılan saç, perçem.
tuman (ṭuman) Duman, sis, karanlık. (BM, CC, DM, Kİ, TZ).	tuman <i>ism.</i> 1. Sis. 2. <i>mcz.</i> Belirsiz, bulanık. <i>Soḡır tuman</i> göz gözü görmeyecek derecede sisli hava.
tumav (dumaḡı, tumaḡı, tumov) Nezle. (TZ).	tumav <i>ism.</i> Grip, soḡuk algınlığı, nezle. <i>Tumav tiyü</i> nezle olmak.
tunçuḡ- (tumçuḡ-, tumsuḡ-) Ölürcesine bayılmak. (TZ).	tunşıḡ <i>ism.</i> 1. Boḡulmak, nefes alamamak. <i>Suvḡa tunşıḡuv</i> suda boḡulmak. 2. <i>mcz.</i> Yok olmak, imha olmak, mahvolmak.
tunuḡ Bulutlu, sisli, kapalı. (İH).	tunıḡ <i>sft.</i> Temiz, berrak, duru. <i>Tunıḡın laylav</i> huzurunu bozmak; <i>tunıḡ su</i> berrak su.
tur- (I) (dur-, ṭur-) Durmak, sabit olmak, sakin olmak. (İM). tur- (II) (dur-) İkame etmek, yerine geçmek. (İM). tur- (III) (dur-) Yardımcı fiil. (BV, GT, İN, MG, RH). ṭur- (IV) (dur-) Ayaḡa kalkmak. (BM, GT, İM, KK, TA).	tur- fl. 1. Durmak, dikilmek. <i>At ḡorada tur.</i> At ahırda duruyor. 2. Kalkmak, ayaḡa kalkmak. 3. Uykudan uyanmak, kalkmak. <i>Oturḡan ornınan turuv</i> oturduḡu yerden kalkmak. 4. (bir yerde) Oturmak, ikamet etmek, yaşamak. <i>Ḳalada turuv</i> şehirde yaşamak. 5. Ne kadar, kaç: <i>Ḳanṡa turadı?</i> Ne kadar, fiyatı nedir? 6. Oluşmak, meydana gelmek: <i>Komissiya üṡ adamnan turadı.</i> Komisyon üç kişiden oluşuyor. 7. Bir sözle kelime grubu

	oluşturarak “oluşmak, meydana gelmek” anlamı verir. 8. Fiillerle birleşerek şimdiki zaman fonksiyonu üstlenen yardımcı fiil olarak kullanılır: <i>Öleñ okıp tur.</i> Şiir okuyor. <i>Jañbir javıp tur.</i> Yağmur yağıyor.
turğay (durğay) Toygar kuşu, serçe gibi küçük kuş, tongar kuşu. (BV, İH).	torğay <i>ism.</i> Serçe, serçe kuşu.
turğuz- (durğur-, durğuz-, turğur-, turğuz-) Ayağa kaldırmak, dikeltmek. (Kİ, TZ).	turğız- <i>fl.</i> 1. Uyandırmak, kaldırmak. 2. Yükseltmek, dikmek; (duvar) örmek. <i>Estkertkiş turğızuv</i> anıt dikmek; <i>Üydiñ qabırğasın turğızuv</i> evin duvarını örmek.
turna (turna) Turna kuşu. (BM, CC, DM, İM, Kİ, TZ).	turna <i>ism. hyvn.</i> Turna.

Tablo 1 (devam)

turuş (turuş) Duruş. (RH).	turis <i>ism.</i> Duruş, bir noktada hareketsiz olarak durma.
tuşa- Beygirin ayaklarını birbirine bağlamak. (Kİ).	tusa- (tusavla-) <i>fl.</i> 1. Köstek vurmak, ipe veya kayışla bağlamak. 2. <i>mcz.</i> Kendi hâline bırakmamak, engel olmak, kösteklemek.
tusaq (tuşar) Ata vurulan ayak bağı. (Kİ, TZ).	tusav <i>ism.</i> 1. Köstek, bukağı. 2. <i>mcz.</i> Engel, mâni, set. <i>Tusav boyı</i> kısa mesafe; <i>tusav keser (etng).</i> a) henüz yürümeye başlayan çocuğun düzgün yürümesi için ayaklarına bağlanan ipin saygıdeğer biri tarafından kesilme geleneği b) herhangi bir konuda ilk tanıtımın yapıldığı tören; <i>ayağına tusav tūsüv</i> başı bağlanmak, evlenmek.
tut- (dut-, tüt-, tuṭ-) 1. Tutmak. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İN, KF, MG, RH,	tut- <i>fl.</i> 1. Elle tutmak. 2. Asmak. 3. Bırakmamak, yapışmak. 4. Ele

TZ). 2. Elde etmek, yakalamak, saklamak. (GT). 3. Bir şeyi salıvermek üzere tutmak. (İM). 4. Dokunmak, el ile tutmak. (İM). 5. Yakalamak. (İM, MG).	geçirmek. 5. Saymak, kabul etmek, bilmek. <i>Ustaz tutuv</i> usta bilmek, örnek almak; <i>oraza tutuv</i> oruç tutmak.
tutam (dutam) Tutam, avuç dolusu. (BM, İM).	tutam <i>ism.</i> 1. Tutam. 2. Tutamlık.
tutul- (I) (güneş veya ay tutulmak. (BM, TZ). tutul- (II) (dutul-, dutul-) 1. Tutulmak, ele geçirilmek. (BV, GT, İH, İM, Kİ, RH, TZ). 2. Bağlanmak. (RH).	tutul- <i>fl.</i> 1. Tutulmak, yakalanmak. 2. (ay, güneş) Tutulmak. 3. (kilim, halı vb) duvara asılmak.
ṭutī <i>far.</i> Papağan, dudu kuşu. (GT, İH).	toti <i>ism. ar.</i> Papağan.
tutқа (tutğa) Kılıcın sapı. (Kİ, MG).	tutқа <i>ism.</i> 1. Tutamak, tutamaç, sap, kol. <i>Esiktiñ tutқası</i> kapının kolu. 2. <i>mcz.</i> Destek, dayanak. <i>Tutқа boluv</i> dayanak olmak.
tutқun (tutğun) Esir, hapis, tutsak. (CC, Kİ, TA).	tutқın <i>ism.</i> Esir, tutsak, tutuklu. <i>Tutқınға түсіү</i> esir düşmek.
ṭutsaq (dutsaq, tutsaq, tutsav, tutı, tutu) Tutsak, rehin, esir (TA).	tutқın <i>ism.</i> Esir, tutsak, tutuklu. <i>Tutқınға түсіү</i> esir düşmek.
tuv- (do-, doğ-, toğ-, tov-) Doğmak, dünyaya gelmek. (CC).	tuv- <i>fl.</i> 1. Doğmak: <i>Ol biyıl tuvdı.</i> O, bu sene doğdu. 2. Doğurmak: <i>Äyelim ul tuvdı.</i> Eşim erkek çocuk doğurdu. 3. <i>mcz.</i> Kurulmak, ortaya çıkmak, belir-mek: <i>Mağan bir oy tuvdı.</i> Aklıma yeni bir şey geldi. <i>Mümkindik tuvdı.</i> Fırsat düştü. 4. (yeni ay) Girmek, baş-lamak. 5. Yoktan var olmak, peyda olmak. <i>Ayı oñınan tuvuv</i> bahtı açıl-mak, yıldızı parlamak; <i>Öñgimeden öñgime tuvuv</i> lâf lâfi açmak; <i>zaman</i>

	<i>tuvuv</i> fırsat çıkmak; <i>tuvmay tuva şök-kir</i> geberesice.
tuyak (doynak, toynak, toynak, tuynak) Hayvanın tırnağı, hayvan ayağı. (BV, Kİ, MG).	tuyak <i>ism.</i> 1. At, eşek, inek gibi hayvanların ayak tırnakları; toynak. 2. <i>mcz.</i> Küçükbaş hayvanlar, davar. 3. <i>mcz.</i> Zürriyet, çocuk; <i>tuyağın taşka soğuv</i> sıkıntıya uğramak; <i>tuyağı ilinüv</i> bir şeyi henüz elde etmek; <i>tuyak baspağan</i> bakir, ayak basılmamış; <i>ala tuyak</i> fesat, sinsî, kurnaz; <i>aşa tuyak</i> büyük ve küçükbaş hayvanların genel adı; <i>kuv tuyak</i> acımasız, merhametsiz; <i>tuyağın kıymildatpav</i> kılını kıpırdatmamak; <i>tuyak kesti</i> aşırı çiğnenmiş (toprak); <i>tuyak kılmav</i> soyu kurumak, nesli tükenmek; <i>tuyak serppev</i> hareketsiz yatmak, deliksiz uyumak; <i>tüñ tuyak</i> güçlü, kuvvetli; <i>tirerge tuyak kıymav</i> hiçbir şeyi kalmamak, her şeyini yitirmek.
tuyaklı Toynaklı. (BV).	tuyaklı <i>sft.</i> 1. Toynağı olan, toynaklı. 2. <i>mcz.</i> Soyu, nesli devam eden.
tuz (duz, tuz) Tuz. (BM, BV, CC, DM, GT, İM, KFT, Kİ, RH, TZ).	tuz <i>ism.</i> Tuz. <i>Astiñ tuzın körüv</i> yemeğın tuzuna bakmak; <i>tuzı jaraspav</i> anlaşılmamak, geçinememek; <i>tuzın tatuv</i> ekmeğini yemek, dost olmak; <i>tuzı jeñil</i> şanssız, talihsiz (kişi).
tuzak (tuzak) Tuzak, ağ. (BM, CC, DM, GT, Kİ, TZ).	tuzak <i>ism.</i> Tuzak. <i>Tuzak kıruv</i> tuzak kurmak; <i>tuzakka tüsüv</i> tuzaga düşmek.
tuzla- (duzla-, tuzul) Tuz vermek, tuzlamak. (CC, Kİ).	tuzda- <i>fl.</i> Tuzlamak.

tuzlu (duzlu, �uzlu, tuzlu, �uzlu) Tuzlu. (BV, DM, İM).	tuzdu <i>sft.</i> Tuzlu.
tuzlu� Terbiyelemek için çorbaya atılan yoğurt. (Kİ).	tuzdik <i>ism.</i> Tuz, ya�, soğan ve sarımsaktan yapılan bir tür sos.
t�f Bir �nlem. (İM).	t�v �nl. Be�enmeme, memnuniyetsizlik, kızgınlık ifade eden bir tür �nlem, t�h.
t�g Tüy, kıl. (BV, İM, KFT, RH, TZ).	t�k <i>ism.</i> 1. Tüy, kıl, y�n. 2. <i>mcz.</i> Bitki tüyleri.
t�gme (d�gme, t�vme) Dügme. (DM, İM, MG, TA).	t�yme <i>ism.</i> Dügme.
t�kl� (t�gli, t�gl�) Tüylü, saçlı. (CC). <i>T�kl� alma</i> ayva. (Kİ).	t�kti <i>sft.</i> 1. T�yl�, kılı. <i>T�kti kevede</i> kılı g�g�s. 2. Y�nl�. <i>T�kti kilem</i> y�nl� halı.

Tablo 1 (devam)

t�k�r- (t�fk�r-, t�pk�r-, t�sk�r-, t�vk�r-) T�k�rmek. (BM, CC, KF, Kİ, KK, TA, TZ).	t�kir- <i>fl.</i> T�k�rmek. <i>Birini� avzına biri t�kirip koyganday</i> birbirinin a�zına t�k�rm�ş gibi, a�ız birli�i yapmış gibi.
t�k�r�k (t�kr�k, t�vr�k) T�k�r�k. (Gİ, KF, KK, MS).	t�kirik <i>ism.</i> Tükürük.
tülki (dilkü, tülkü, tilk�, tülkü) Tilki. (BM, DM, İM, Kİ, TA).	tülki <i>ism.</i> 1. Tilki. 2. <i>mcz.</i> Uyanık, kurnaz, zeki.
tümen (d�men) 1. On bin (BV, CC, Kİ, KK).	tümen <i>ism. askr. esk.</i> Tümen.
t�n (d�n, t�ne) 1. D�n, d�n�n gecesini. (BM, BV, Kİ). 2. Akşam, gece. (CC, GT, İM, KK, TA, TZ). <i>T�n bu�kı</i> gece yarısı. (TA). <i>T�n keçe</i> evvelki akşam. (Kİ). <i>T�n key�e</i> d�n gece. (TA).	t�n <i>ism.</i> Gece. <i>T�n ortası</i> gece yarısı; <i>t�n uykusın t�rt b�l�v</i> gece boyu g�z�n� yummamak, g�z�ne uyku girmemek.
t�ne- Gecelemek. (İM, Kİ).	t�ne- <i>fl.</i> 1. Gecelemek. 2. <i>mcz.</i> T�rbede gecelemek, t�rbede geceleyerek evlialardan medet ummak.

tüñül- Ümitsizliğe düşmek. (TZ).	tüñil- <i>fl.</i> Umudunu kesmek, inancını kaybetmek. <i>Tirşilikten tüñilüv</i> hayat-tan umudunu kesmek.
tüp (dib, dip, tib, tip, tüb) Dip, temel, kök. (BV, CC).	tüp (I) <i>ism.</i> 1. Dip, alt. <i>Teñizdiñ tübi</i> denizin dibi. 2. Ağaç, ot vb. şeylerin kökü. <i>Ağaştı tübimen juluv</i> ağacı kökü ile sökmek. 3. Kök (ağaç). <i>Ƙırık tüp alma ağaşı</i> kırk kök elma ağacı. 4. Bir şeyin yanı, yan tarafı. <i>Ağaştıñ tübinde</i> ağacın dibinde, gölgesinde. tüp (II) <i>ism.</i> Soy, sülâle, kök. <i>Tüp atası</i> ecdadı; <i>tübü jaqsı adam</i> soylu bir aileden gelen; <i>tübine jetüv</i> kökünü kurutmak; <i>tüp tamırı</i> soyu, sülâlesi.
tür- (dür-) Dürmek. (GT).	tür- <i>fl.</i> 1. Sıvamak, kıvrırmak. 2. <i>mcz.</i> Dağıtmak, yarmak, bölmek.
türk Türk. (BV, İM, İN, MG, RH, TA, TZ).	türük <i>ism.</i> 1. Asya ve Doğu Avrupa'da yaşayan, Türkçe'nin çeşitli lehçelerini konuşan soy ve bu soydan olan kimse, Türk. 2. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan halk ve bu halktan olan kimse.
türkī (Türkişe) <i>tr. ar.</i> 1. Türkçe, Türk Dili. (GT). 2. Türke ait. (KFT).	türki: türki tilderi Türk lehçe ve şive-leri. <i>Türki halıktarı</i> Türk halkları.
türli (dürlü, türlü, türlüg) Türlü, çeşitli. (GT).	türli <i>sft.</i> Türlü, çeşitli. <i>Alvan türli</i> çeşitli; <i>är türli</i> her çeşit; <i>bir türli a)</i> bir çeşit, <i>bir tür b)</i> değişik, enteresan; <i>türli-tüsti televizor</i> renkli televizyon.
türt- (dürt-, dürtüt-) Dürtmek. (İM).	türt- <i>fl.</i> 1. Dürtmek, vurmak. 2. <i>mcz.</i> Not almak. <i>Közge türtse körinbes</i> zifirî karanlık, <i>türt, şaytan, türt</i> birinin başına belâ gelsin diye söylenen kargış sözü.

<p>tüş- (I) (düş-) Düşmek. (BV, CC, İM, İN, Kİ, KK, MG, TA, TZ).</p> <p>tüş- (II) (düş-) 1. Düşmek, uğramak, rastlamak, ele geçirmek. (GT). 2. Düşmek, denk gelmek. (RH). <i>ittifāk tüş-</i> tesadüf etmek. (GT). 3. Meydana gelmek. (İM).</p>	<p>tüs- <i>fl.</i> 1. İnnek, düşmek. <i>Attan tüsüv</i> at-tan inmek. 2. Girmek, yerleşmek. <i>Universitetke tüsüv</i> üniversiteye girmek. 3. Görevden alınmak. 4. <i>dlblm.</i> (ses) Düşmek. 5. Bulaşmak, girmek; <i>tuman tüsüv</i> sis kaplamak; <i>küz tüsüv</i> sonbahar gelemek; <i>suvık tüsüv</i> soğuk-lar başlamak. 6. Mal olmak. <i>Arzanga tüsüv</i> ucuza mal olmak; <i>Kınbatka tüsüv</i> pahalıya mal olmak. 7. (müsabaka, yarış) Katılmak. <i>Jarışka tüsüv</i> yarışa katılmak.</p>
<p>tüş (I) (düş) Öğle, öğle vakti. (CC, İM).</p>	<p>tüs (I) <i>ism.</i> Gün ortası, öğle.</p>

Tablo 1 (devam)

<p>tüş (II) (düş) Düş, rüya. (GT, TZ).</p>	<p>tüs (II) <i>ism.</i> Düş, rüya. <i>Tüs körüv</i> rüya görmek.</p>
<p>tütün (dütün) Duman. (BM, CC, DM, GT, İM, TZ).</p>	<p>tütün <i>ism.</i> 1. Duman. 2. <i>mcz.</i> Ocak, aile ocağı, yuva. <i>Tütün tütetüv</i> aile kurmak.</p>
<p>tütünle- Tütsülemek, dumanlatmak. (RH, TA).</p>	<p>tütinde- <i>fl.</i> Tütmek, duman çıkmak.</p>
<p>tüve (deve, teve, tife, tive, töve) Deve. (TZ).</p>	<p>tüye <i>ism.</i> Deve. <i>Tüye balvan</i> yenilmez, güçlü, pehlivan; <i>tüyeni tügimen jutuv</i> deveyi hamuduyla yutmak.</p>
<p>tüymele- (tügmele-, tüvmele-) Dügmelemek. (TZ).</p>	<p>tüymele- <i>fl.</i> Dügmelemek.</p>
<p>tüyün (dügün) Dügüm. (TZ).</p>	<p>tüyün <i>ism.</i> 1. Dügüm. 2. <i>mcz.</i> Sonuç, netice, özet.</p>
<p>tüz (düz) Düz, doğru. (BV, CC, GT, KFT, MG, RH).</p>	<p>tüz <i>ism.</i> Evin dışındaki yer, dışarı, düzlük.</p>
<p>tüz- (I) (düz-) Düzmek, düzeltmek. (BV, TZ).</p>	<p>tüz- <i>fl.</i> Dizmek, kurmak, oluşturmak.</p>

tüz- (II) Düzmek, yapmak, meydana getirmek. (GT).	
tüzel- (düzel-, tüzen-) Düzelmek. (BV, GT, Kİ, KK, TZ).	tüzel- <i>fl.</i> 1. Düzelmek. 2. Onarılmak, iyileşmek. 3. Mizacını düzeltmek.
tüzet- (düzelid-, düzet-, tüznet-, tüzüt-) 1. Düzeltmek. (BV, CC, İM, MG, TZ). 2. Sıralanmak, saf tutmak.	tüzet- <i>fl.</i> Düzeltmek.
U	
uç (üç) 1. Uç, uç taraf. (BV, CC, DM, GT, Gİ, İM, İN, KF, Kİ, MG). 2. Sınır. (TA). 3. Taraf, yan. (TZ).	uş <i>ism.</i> Uç. <i>Qarındaştıñ uşı</i> kalemin ucu; <i>aytpaq sözim tilimniñ uşunda tur söyleyeceğim söz dilimin ucunda; kol uşın beriv yardım eli uzatmak.</i>
uçkun Kıvılcım. (CC, İH).	uşkın <i>ism.</i> 1. Uçkun, kıvılcım. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyin, nişanı, işareti belirtisi.
uçmak Cennet. (BM, CC, İM, İN, KFT, Kİ, MS, TA, TZ).	uşpaq <i>ism. dn.</i> 1. Uçmak, cennet. 2. <i>mcz.</i> Mutlu, huzurlu hayat.
uçuh Samanlı buğday, tınaz. (CC).	uşıq <i>ism.</i> Saman, çöp.
uçur- Uçurmak. (KFT).	uşır- <i>fl.</i> 1. Uçurmak. 2. (tahılı) Karıştırıp havalandırmak.
uğrı (oğrı, oğur, uğru, uğur, uğuru, uvru) Hırsız. (KFT).	urı <i>ism.</i> Hırsız, uğrı. <i>Qaltağa tüsetin urı</i> cepçi.
uğurlan- (oğurlan-) Soyulmak. (KFT).	urlan- <i>fl.</i> 1. Çalınmak, aşırılmak. 2. Gizlenmek, saklanmak.
uğ- Anlamak, idrak etmek. (Kİ).	uğ- <i>fl.</i> Anlamak, kavramak, bellemek: <i>Ol aytğandı uqpaydı.</i> O, söylenenleri anlamaz.
ulu (ullu, uluğ) Büyük, ulu, yüce. (CC, DM, Gİ, İH, İM, İN, KF, Kİ, KK, MS, TA, RH, TZ). <i>Ulu anası</i> nine, büyük anne. (Kİ). <i>Ulu azu</i> büyük dişler. (Kİ). <i>Ulu balıq</i> Kur'anıkerim'de nur diye anılan büyük bir balık. (İH). <i>Ulu</i>	ulı <i>sft.</i> 1. Ulu, yüce, büyük. 2. Bilge, düşünür: <i>Abay-Qazaqtıñ ulı aqını.</i> Abay, Kazakların büyük şairidir. <i>Ulu juma</i> Cuma günü; <i>ulı säske</i> dalögle, tam öğle vakti. ulıq (I) <i>ism. esk.</i> Üst düzey yönetici. ulıq (II) <i>sft. esk.</i> Ulu, büyük.

<i>barmak</i> başparmak. (TA). <i>Ulu tiş</i> azı dişi. (DM).	
ulu- Ulumak, feryat etmek. (CC, TZ).	ulı- <i>fl.</i> 1. (köpek, kurt, çakal vb.) Uzun, iniltili, ağlar gibi ses çıkarmak, ulumak: <i>Kaşkıır uliy bastadı</i> . Kurt ulumaya başladı. 2. <i>mcz.</i> (rüzgâr) Uğuldamak. <i>İşi ulıv</i> açlıktan karnı guruldamak.
uluğla- (ulula-) Yüceltmek. (İM, KFT).	uluğta- <i>fl.</i> Saygı göstermek, değer vermek.
uluğluğ (uluğluğ, ululuk, ululuğ, ululuğ) Büyüklük, yücelik. (GT, İM).	uluğtuğ <i>ism.</i> Hükümdar, yönetici olma.
ulus Halk, millet. (GT).	ulus <i>ism. esk.</i> Ulus, millet. <i>Ulıstıñ ulı küni</i> ulusun ulu günü (Nevruz Bayramı, yılbaşı).
un Un. (BM, BV, CC, DM, GT, Gİ, İM, KF, KFT, KK, MS, RH). <i>Un tart-</i> un öğretmek. (TA).	un <i>ism.</i> Un. <i>Biyday unı</i> buğday unu; <i>un tartatın diyirmen</i> un değirmeni.
una- Kabullenmek, boyun eğmek, itaat etmek. (CC, TA).	una- <i>fl.</i> Hoşa gitmek, beğenmek: <i>Bul mağan unap tur</i> . Bu benim hoşuma gidiyor.
unut- (unıd-, unud-, unuğ-) Unutmak. (BM, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ).	umıt- <i>fl.</i> Unutmak. <i>Umit boluv</i> unutulmak; <i>umıt kaluv</i> hatırlamamak, unutulmak.
ur- (vur-) Vurmak, dövmek. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TZ).	ur- <i>fl.</i> Vurmak, çarpmak. <i>Bas uruv</i> baş eğmek, saygı göstermek; <i>közge uruv</i> göze çarpmak; <i>Quday uruv</i> (Allah) belâsını vermek.
uruğ Uruk, çocuk, nesil. (CC). uruğ Bir babadan çoğalan köy, mahalle. (İH).	urıq <i>ism.</i> 1. Embriyon, oğulcuk. 2. Tohum.

uruş (uruşu) Vuruşma, dövüşme, savaş. (CC, İM, İN, KFT, KK, MG, TZ).	urıs <i>ism.</i> 1. Savaş, harp, muharebe. <i>Ğandı urıs</i> kanlı savaş; <i>urıs maydanı</i> savaş meydanı; <i>urısta jeñip şıǵuv</i> savaştan galip ayrılmak; <i>urıstı toktatuv</i> savaşı sona erdirmek. 2. Kavga, çekişme. <i>Üy işiniñ urısı</i> aile içi tartışma.
uruş- Vuruşmak, dövüşmek, savaşmak. (CC, İM, İN, KFT, KK, MG, TZ).	urıs- <i>fl.</i> 1. Savaşmak, muharebe etmek. 2. Azarlamak, paylamak, sövmek.
usta (osta, uşta) (<ustād) Usta, öğretici. (CC, DM, GT, TZ).	usta <i>ism. far.</i> 1. Usta, eli uz, işinin ehli. <i>Ağaş ustası</i> marangoz; <i>temir ustası</i> demirci, demir ustası. 2. <i>mcz.</i> Hünerlii marifetli. <i>Ol sözge usta</i> o, lâf cambazıdır.
ustura Ustura. (DM).	ustara <i>ism. far.</i> Ustura.

Tablo 1 (devam)

uş- (uç-) Uçmak. (KK).	uş- <i>fl.</i> 1. Uçak: <i>Stanbulğa uşaq tañerten uşti.</i> İstanbul uçağı sabah kalktı; <i>basınan baqıt uşuv</i> talihsizliğe uğramak. 2. <i>mcz.</i> Hızla gitmek, uçmak. <i>Ğurağ uşuv</i> fazla ilgi göstermek, çok iltifat etmek; <i>murttay uşuv</i> aniden düşmek.
uşaq (uvağ) Küçük, ufak. (BV, GT, İH, İM).	uşaq <i>sft.</i> 1. Ufak, küçük. 2. Küçükbaş hayvan. 3. Bozuk para. <i>Uşaq adam</i> kiskanç kişi; <i>uşaq söz</i> dedikodu.
uşat- Parçalamak, parçalamak, kırmak. (GT).	uşat- <i>fl.</i> Ufalamak, öğütmek, ezmek.
ut- (uğ-) Ütmek, yenmek, galip gelmek. (TA).	ut- <i>fl.</i> Kazanmak, yenmek, ütmek, utmak: <i>Ol bes miñ teñge uttı.</i> O, beş bin tenge kazandı. <i>Şahmattan meni uşıp ketti.</i> Satrançta beni yendi.

uvağ (uşak) Ufak, küçük. (KFT).	uvağ <i>sft.</i> Ufak, küçük, minik. <i>Uvağ aqşa</i> bozuk para; <i>uvağ mal</i> küçükbaş hayvan.
uvu (ağı, ağu, avu) Zehir. (Kİ).	uv <i>ism.</i> 1. Zehir, agu, sem. 2. <i>mcz.</i> Üzüntü, acı, keder, sıkıntı. <i>Uv tildi</i> dili zehir gibi, acı dilli; <i>uv jegen kaskırday</i> çok gaddar, merhametsiz, zalim, insafsız, kıyıcı.
uvut- Avutmak, teskin etmek, susturmak, yatıştırmak. (CC).	
uya (yuva) Yuva, ev. (BM, Kİ, TZ).	uya <i>ism.</i> 1. Yuva. <i>Qustiñ uyası</i> kuş yuvası; <i>uya saluv</i> yuva yapmak, yuvalamak. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyin içine yerleştirildiği, oyuk, yuva. 3. <i>mcz.</i> İnsanın kendi evi, doğduğu yer, yuva. <i>Uşkan uya</i> baba ocağı, evi.
uyal- (vıyal-) Utanmak. (CC, GT, KFT, Kİ, KK, MG, TZ).	uyal- <i>fl.</i> Utanmak, çekinmek, sıkılmak. <i>Uyalğannan jerge kirip kete jazdav</i> utancından yerin dibine geçecek gibi olmak.
uyalt- Utandırmak. (MG).	uyalt- <i>fl.</i> Utandırmak, yüzünü yere baktırmak, mahcup etmek.
uyat Utanma, hayâ. (CC, Kİ).	uyat <i>ism.</i> Ayıp, ar, namus, hayâ. <i>Uyat boluv</i> ayıp olmak; <i>uyat saqtav</i> edepli, terbiyeli olmak; <i>uyatka kaldıruv</i> utandırmak, yüzünü yere baktırmak; <i>uyattan bezgen</i> namussuz, utanmaz.
uykı (uğu, uğu, uyuğu, uyuğu, uyku) Uyku. (İM).	uykı <i>ism.</i> Uyku. <i>Uykı basuv</i> uykusu gelmek; <i>uykığa batuv</i> uykuya dalmak, uyumak; <i>uykı körmev</i> uyumamak; <i>uykısın buzuv (bölüv)</i> zamansız uyandırmak; <i>uykısı şayday aşılıv</i> uykusu

	kaçmak; <i>şala uyku (uykısı şala)</i> uykusunu tam alamamış.
uykusuzluk Uykusuzluk. (GT).	uykusuzluk <i>ism.</i> Uykusuzluk.
uzak Uzak. (BV, İN).	uzak <i>sft.</i> 1. Uzak, ırak. <i>Uzak yol</i> uzun yol. 2. Uzun süren, uzun süreli; <i>uzak tañ</i> gece boyu, bütün gece; <i>uzakka barmav</i> uzun sürmemek.
uzat- (uzad-) Uzatmak. (BM, BV, Gİ, İM, İN, KF, Kİ, MG, TZ).	uzat- <i>fl.</i> 1. Uzatmak. 2. Kızını evlendirmek.
uzun Uzun. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, RH, TA, TZ). <i>Uzun ip</i> urgan, halat. (CC). <i>Uzun kılı</i> uzun zaman, uzun uzadıya. (CC).	uzun <i>sft.</i> 1. Kısa olmayan, uzun. 2. Alçak olmayan, yüksek.
uzunluk (uzunluk) Uzunluk. (Gİ, Kİ).	uzunluk <i>ism.</i> Uzunluk.
Ü	
üçöv Üçü birden, üçü beraber. (CC).	üçev <i>sy.</i> Üç adet.

Tablo 1 (devam)

üf Ünlem. (İM).	üh <i>ünl.</i> Sıkıntı, bezginlik, usanç, acı gibi duyguları bildiren ünlem, of, üf; <i>Üh dep avır kürsindi.</i> Of diyerek içini çekti.
üğü Baykuş, uhu kuşu. (BM, CC, Kİ, TZ).	üki <i>ism.</i> 1. Puhu kuşu. 2. Puhu kuşunun tüyü.
üle- Taksim etmek, paylaşmak. (Kİ).	üle- <i>fl.</i> Üleştirmek, paylaşmak, bölüştürmek.
üleş- (ülü-, ülüş-) Paylaşmak, bölüşmek. (BM, CC, İM, KFT).	üleş- <i>fl.</i> Üleşmek, bölüşmek, paylaşmak: <i>Özara üleşip aldı.</i> Kendi aralarında paylaştılar.
üleştir- (üleştür-, üleştür-, yüleştir-) Üleştirmek, paylaşmak. (Gİ, KF).	üleştir- <i>fl.</i> Üleştirmek, dağıtmak, paylaşmak.

ülker Ülker yıldızı. (BM, Kİ, TA, TZ).	ürker <i>ism. astr.</i> Boğa burcunda yedi yıldızdan oluşan takım, Süreyya, Ülker.
ülüş (ülü) Pay, hisse. (BM, BV, CC, İM, KFT, Kİ, TZ).	üleş <i>ism.</i> Pay, hisse, üleş. <i>Üles</i> <i>kosuv</i> katkıda bulunmak. <i>Üleşin aluv</i> payını almak.
ümîd (ömed) <i>far.</i> Ümit. (BV, GT, İM).	ümit <i>ism. far.</i> Ümit, umut. <i>Ümit artuv</i> ümit bağlamak; <i>ümit etiv</i> ümit etmek; <i>ümit üziv</i> ümidini kesmek.
ümmet <i>ar.</i> Ümmet, dinî, topluluk. (Gİ, GT, İM, KF, MS).	ümbet <i>ism. ar.</i> Ümmet.
ün Ün, ses. (CC, GT, İM, KFT, Kİ, KK).	ün <i>ism.</i> 1. Ün, ses, seda. 2. Ezgi, melodi. <i>Ün jok, tün jok</i> sessiz sedasız; <i>ün katpav</i> konuşmamak, ses çıkarmamak; <i>ün kosuv</i> desteklemek, kollamak; <i>üni öşiv</i> a) sesi kesilmek b) yok edilmek, imha olmak.
ünde- (inde-, ünle-) Çağırarak, seslenmek. (GT).	ünde- (I) <i>fl.</i> Konuşmak, söylemek. ünde- (II) <i>fl.</i> Çağırarak, davet etmek.
ür- (I) (köpek için) Ürmek, ulumak, havlamak. (BM, CC, GT, Kİ).	ür- (I) <i>fl.</i> 1. Ürmek, havlamak. 2. <i>mcz.</i> Küfretmek, sövmek.
ür- (II) Üflemek. (BM, BV, İM, Kİ, KK, TZ).	ür- (II) <i>fl.</i> Üflemek, soluk vermek: <i>Babalalar koldarındağı şarların ürdi.</i> Çocuklar ellerindeki balonları şişirdi. <i>Ürip avızğa salganday</i> sevimli, çok güzel.
ürk- (ürük-) Ürmek, korkmak, çekinmek. (GT, İM, KK, MG, RH).	ürk- <i>fl.</i> Ürmek, korkmak.
ürküt- Bir dereceye kadar korkutmak, ürkütme, kaçırarak. (Kİ, TA).	ürkit- <i>fl.</i> 1. Ürkütme. 2. <i>mcz.</i> Korkutmak, ödünü koparmak.
üst Üst, yukarı. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	üsti <i>zmr.</i> Bir şeyin tepesi, üstü, üst tarafı, yüzü. <i>Suvdiñ üsti</i> suyun yüzü. 2. Giyecek, giysi, üst baş: <i>Ahmet turip üstin kaqtı.</i> Ahmet kalkıp üstünü silkti.

	3. Bir olayın geçmekte olduğu an. <i>Üstinen tūsiv</i> a) üstüne gelmek b) ağzından almak.
üstāz (üstād) <i>ar.</i> Üstat, hoca, mahir. (İN, KFT).	ustaz <i>ism. far.</i> Öğretmen, hoca, üstad. <i>Alğaşkı ustaz</i> ilk öğretmen; <i>tājiribeli ustaz</i> tecrübeli hoca: <i>Ustazıñdı äkeñdey sıyla.</i> Öğretmenine, babana gösterdiğin kadar saygı göster.
üş (üç) Üç (sayı). (DM, KK).	üş <i>sy.</i> 1. Üç. 2. Öğrenciler verilen orta not, üç. <i>Üş kündik fāniy</i> üç günlük dünya; <i>üş kaynasa sorpası koşılmav</i> birbirinden tamamen farklı olmak, hiç benzememek; <i>üş uyıktasa tūsine (oyına) kirmev</i> kırk yıl düşünse aklına gelmemek, inanmamak.
üşi- (üşe-, üşü-) Üşüme. (CC).	üşi- <i>fl.</i> Üşüme, donmak: <i>Ayazdan qoldarım üsip ketti.</i> Ayazdan ellerim dondu.
üşinşi (üşünçi, üçüncü) Üçüncü. (KK).	üşinşi <i>sy.</i> Üçüncü.

Tablo 1 (devam)

üşkü Matkap, burgu. (TA).	üşki <i>ism.</i> Matkap, delgi.
üşün (çün, için, içün, uçun, üçün) İçin, dolayı. (KK).	üşin <i>edt.</i> İçin, dolayı. <i>Beybitşilik üşin küres</i> barış için mücadele; <i>sen üşin keldim</i> senin için geldim.
üz- Koparmak, kırmak. (CC, GT, TZ).	üz- <i>fl.</i> 1. Koparmak, çekip almak: <i>At tusavın üzip ketti.</i> At kösteğini koparıp gitti. 2. <i>mcz.</i> Kesmek, durdurmak, bırakmak: <i>Ol menimen baylanıstı üzdi.</i> O, benimle alâkasını kesti, bağlantısını kopardı. <i>Tepse, temir üzetin</i> çok sağlam, güçlü.
üzengi (üzegü, üzengü) Üzengi. (CC, DM, KK, RH, TZ).	üzengi <i>ism.</i> Üzengi.

V	
va'de <i>ar.</i> Söz verme. (Gİ, GT).	vağda <i>ism. ar.</i> Ant, yemin, vaat. <i>Vağde baylasuv</i> sözleşmek, antlaşmak, karşılıklı yemin etmek.
va'z <i>ar.</i> Vaaz, dinî öğüt. (Gİ, GT, KF, KFT).	vağız <i>ism. ar.</i> Vaaz, öğüt, nasihat.
vâcib <i>ar.</i> Yapılması dinen gerekli olan. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS).	vâjip <i>ism. ar.</i> Vacip, kural, kaide, kanun.
vaķt (oķt) <i>ar.</i> Zaman, vakit. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS).	vaķıt <i>ism. ar.</i> 1. Vakıt, zaman. 2. <i>mcz.</i> Dönem, devir, çağ, devran. 3. An lâhza. <i>Boz vaķıt</i> boş zaman; <i>dâl vaķıt</i> tam vakıt; <i>keşegi vaķıt</i> akşam vakti; <i>jergilikşi vaķıt</i> yerel saat; <i>kızmet vaķıtı</i> mesai saati; <i>key vaķıtta</i> bazen; <i>vaķıtı bitüv (ketüv)</i> vadesi gelmek, ömrü sona ermek.
vallâh(i) <i>ar.</i> “Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin. (Gİ, İM, İN, KF, KFT, RH).	ollahi (olla-billâ) <i>ünl. ar.</i> Vallahi, val-lahi billahi.
vallâhu ekber <i>ar.</i> “Allah en büyüktür” (İM).	allahuakbar <i>ünl. ar.</i> Allahü ekber.
varaķ <i>ar.</i> Kâğıt yaprağı. (GT).	baraķ <i>ism. ar.</i> Sayfa, varak.
vaşiyet <i>ar.</i> 1. Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediğı şey. (Gİ, GT, İM, İN). 2. Nasihat, öğüt. (MG).	ösiyet <i>ism. ar.</i> Vasıyet, nasihat, öğüt. <i>Ösiyet aytuv</i> öğüt vermek, nasihat etmek.
vatan <i>ar.</i> Yurt, vatan. (Gİ, GT, KF).	otan <i>ism. ar.</i> 1. Vatan. 2. <i>mcz.</i> Aile, ocak: <i>Bizdiñ otanımız - Қазақстан.</i> Bizim vatanımız Kazakistan.
vazıfe(t) <i>ar.</i> Vazife, görev. (BV, İM).	vâziypa <i>ism. ar.</i> Vazife, görev.
vebâl <i>ar.</i> Günah. (GT).	obal <i>ism. ar.</i> Vebal, günahi hıyanet. <i>Obalina қалuv</i> vebalini almak.
vefâ <i>ar.</i> Sözünde durma, bağlılık. (GT, İM, KFT).	opa (II) <i>ism. ar.</i> Şefkat, merhamet, vefâ. <i>Opa bermev (körsetpev, қılmav)</i>

	şefkat göstermemek, merhamet etmemek.
vefādār <i>ar. far.</i> Sözüne sadık, vefakâr. (GT).	opadar <i>sft.</i> Sözü'nün arkasında duran, mert, vefâlî.
vefāsızlık <i>ar. tr.</i> Vefasızlık. (GT).	opasızlık <i>ism.</i> 1. İkiyüzlülük, vefasızlık, hainlik. 2. Düşmanlık, kin gütme, yavuzluk. <i>Opasızlık etüv (jasav, kıluv, istev)</i> hainlik etmek.
vefāt <i>ar.</i> Ölüm, vefat. (Gİ, GT, İM, KF).	opat <i>ism. ar.</i> Vefat, ölüm. <i>Opat boluv</i> vefat etmek, ölmek.
vehm <i>ar.</i> Kuruntu, yersiz kuruntu, vehim. (GT, İM, KFT).	vayım <i>ism. ar.</i> Vehim, endişe, kaygı. <i>Vayım jev</i> evhamlanmak, endişelenmek; yersiz ve gereksiz korkuya kapılmak.
vekīl <i>ar.</i> Birinin işini görmesi için yerine bıraktığı kimse. (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	vākīl <i>ism. ar.</i> Vekil.

Tablo 1 (devam)

velī <i>ar.</i> Eren, ermiş, veli. (Gİ, GT, İM, KF).	vālī <i>sft. ar.</i> Ermiş, eren, evliya, veli.
vezīr <i>ar.</i> Vezir. (GT, İM).	vāzīr <i>ism. ar. esk.</i> Vezir.
vezn <i>ar.</i> Ağırlık, ölçü. (GT).	vāzin <i>ism. ar. esk.</i> Vezin, ölçü.
vilāyet (velāyet) <i>ar.</i> İl, vilayet. (GT, KFT).	vālayat <i>ism. ar. trh.</i> Vilâyet, bölge, mıntıka.
vurçık İğne. (CC).	urşık <i>ism.</i> İğ, eğirmen, kirmen.
Y	
ya'nī (yaanı, yeni) <i>ar.</i> Şu, demek ki, yani. (BV, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS, RH).	yağni <i>edt.</i> Yani: <i>Meşitte juma küni, yağni besinşi mamırda boldım.</i> Camiye Cuma günü, yani beş Mayıs'ta gittim.
yabalağ Baykuş. (BM, CC, DM, TA).	japalağ <i>ism. hyvn.</i> Baykuş.

yābān <i>far.</i> Çöl, sahra, ıssız yer. (BM, Gİ, İH, KFT, TA, TZ). <i>Yaban eşeği, yaban yeşek</i> yaban eşeği. (DM). <i>Yaban sığır</i> yaban sığıru. (DM).	japan <i>ism. far.</i> Düz, ıssız ova.
yabānī <i>far. ar.</i> Yabanî. (KK).	jabayı <i>sft.</i> 1. Yabanî, ehlileştirilmemiş. 2. Vahşi, barbar.
yabiş- (yapış-, yapuş-) Yapışmak, bitişmek. (BM).	jabıs- <i>fl.</i> 1. Yapışmak. 2. <i>mcz.</i> Israrla istemek. <i>Ol bizge konağ bol dep jabıstı.</i> O, ısrarla misafir olmamızı istedi.
yabiştir- (yapışdur-, yapıştur-, yapuştır-) Yapıştırmak, birleşmek. (KK).	jabıstır- <i>fl.</i> Yapıştırmak.
yād <i>far.</i> Anma, hatırlama. (GT, İM, İN).	jad <i>ism. ar.</i> Yād, hafıza, akıl. <i>Jadına aluv</i> hatırlamak; <i>jadınan sığuv</i> unutmak.
yādgār <i>far.</i> Yadiğâr, hatıra. (GT).	jādiger <i>ism. far. esk.</i> 1. Yadiğâr, 2. <i>mcz.</i> Miras.
yağ (yav) Yağ. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	may (I) <i>ism.</i> Yağ. may (II) <i>ism.</i> Tereyağı. may (III) <i>ism.</i> Bitkisel yağ. <i>May kuyruk</i> yumuşak yağlı kuyruk; <i>may burın</i> büyük yuvarlak burun; <i>may şam</i> gaz lambası; <i>may basuv</i> şişmanlamak, yağ bağlamak; <i>mayın tamızuv</i> iyi konuşmak.
yağa (I) Taraf, yan. (BM).	jağ <i>ism.</i> 1. Taraf, yön. <i>Argı jağ</i> öbür taraf; <i>jağ boluv</i> kollamak, destek olmak, desteklemek. 2. <i>grmr.</i> Şahıs. <i>Jağ jalğavı</i> şahıs eki.
yağa (II) (yağa) Deniz kıyısı, ırmağ kenarı. (İM).	jağa <i>ism.</i> 1. Yaka. 2 kıyı, kenar, sahil. 3. <i>mcz.</i> Hami, koruyucu kimse.
yağı Düşman. (BM, CC, İH, KFT, Kİ, TA).	jav <i>ism.</i> 1. İstilâcı. 2. Düşman, hasım. <i>Jav jürek</i> cesur yürekli; <i>jav körüv</i> düşman saymak; <i>jav kabağ</i> asık suratlı,

	çatık kaşlı; <i>jav kuvğanday</i> alelâcele, apar topar.
yaşşılık Güzellik, iyilik. (BV, Gİ, İM, KF, KK).	jaşşılık <i>ism.</i> İyilik.
yaşşırak (yaşşırak) Daha iyi, daha güzel. (BV, KK).	jaşşırak <i>sft.</i> Daha iyi.
yağ- (I) Yakmak. (BV, GT, İN, Kİ).	jak- (I) <i>fl.</i> Yakmak, tutuşturmak. <i>Ot jağuv</i> ateş yakmak; <i>peş jağuv</i> soba yakmak; <i>elektr şamin jağuv</i> elektrik lambasını yakmak.
yağ- (II) (yağ) Sıvamak, yapıştırmak. (TZ).	jağ- (II) <i>fl.</i> 1. Sürmek, sıvamak. <i>Krem jağuv</i> krem sürmek. 2. <i>mcz.</i> Karalamak, iftira atmak. <i>Taza muhabbatka kir jağuv</i> gerçek aşka leke sürmek.
yağın (I) Yakın. (BV, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, MG, MS, RH, TZ). yağın (II) Akraba, hısım. (GT, İM).	jağın <i>sft.</i> 1. Yakın. 2. Akraba, hısım.

Tablo 1 (devam)

yağınla- Yaklaşmak. (TZ).	jağında- <i>fl.</i> Yaklaşmak: <i>Ol jağında kelip ketti.</i> O, yakında gelip gitti.
yağınlık Yakın olma. (İM).	jağındık <i>ism.</i> 1. Yakınlık. 2. Akrabalık, hısmılık.
yağşı (yağşı) Güzел, iyi. (CC, Kİ, TA, TZ).	jağşı <i>sft.</i> 1. İyi güzel. <i>Jağşı tilek</i> iyi dilek. 2. Akıllı, terbiyeli. 3. İleri gelen. 4. Evet, tamam, peki anlamlarında kullanılır. <i>Jağşı boluv</i> iyi olmak; <i>jağşı körüv</i> beğenmek, sevmek; <i>jağşı karav</i> sıcak bakmamak, beğenmemek, sevmemek.
yağşıla- (yağşıla-) İyi muamele etmek. (Kİ).	jağşıla- <i>fl.</i> 1. Övmek, methetmek. 2. Güzelleştirmek, düzeltmek.
yağüt <i>ar.</i> Yakut, değerli bir süs taşı. (CC, Gİ, İM, KF, KFT).	jağüt <i>ism. ar.</i> Yakut, değerli taş.

yal (I) (yalı) Yele, atın yelesi. (Kİ, MG, RH).	jal (I) <i>ism.</i> Yele: <i>Attıñ körki jal.</i> Atın güzelliği yelesindedir.
yal (II) Ücret. (İM).	jal (II) <i>ism.</i> 1. Para karşılığı günlük yapılan çeşitli iş. 2. Kira. <i>Jalğa berüv</i> kiraya vermek.
yala İftira. (CC).	jala <i>ism.</i> İftira, bühtan. <i>Jala jabuv</i> iftira atmak.
yala- Yalamak. (BM, BV, CC, Kİ, İM, KK, TA, TZ).	jala- <i>fl.</i> 1. Yalamak. 2. <i>mcz.</i> Sıyırmak. <i>Jalap ötüv</i> değip geçmek. 3. <i>mcz.</i> (ayaz) Yüzü yakmak.
yalak 1. Toprak, çanak. (İH). 2. Köpek- lere özgü yalak. (Kİ, TA).	jalak <i>ism.</i> Çorak toprak.
yalañ (yalan, yalañş, yalın, yalañ) Yalın, çıplak. (CC, GT, İM, MG). <i>Yalañ ayak</i> yalın ayak. (TZ). <i>Yalañ ol-</i> çıplak olmak, soyunmak. (BM).	jalañ <i>sft.</i> 1. Yalın, sade. 2. Çıplak. <i>Jalañ ayak</i> yalın ayak; <i>jalañ bas</i> başı açık; <i>jalañ but</i> çıplak bacak.
yalañaç (yalañaç, yalañaç) Çıplak, yalın. (CC, İM).	jalañaş <i>sft.</i> Çıplak, anadan üryan.
yalañaçla- Ortaya çıkarmak. (CC).	jalañašta- <i>fl.</i> Soyunmak, üstünü çıkarmak.
yalbar- (yalvar- yarbar-) 1. Yalvarmak, yakarmak. (CC, İM, TZ). 2. Dua etmek. (CC). 3. Rica etmek, istemek. (CC).	jalbar- (jalbarın-) <i>fl.</i> Yalvarmak, yakarmak.
yalçı Gündelikçi, ücretle iş gören. (CC, İM).	jalşı <i>ism.</i> Hizmetçi, uşak.
yalğan (yalan) Yalan. (CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ). <i>Yalğan ant iç-</i> yalan yere yemin etmek. (TZ). <i>Yalğan çat-</i> İftira etmek. (İM). <i>Yalğanla-, yalğan kıl-, yalğanga tut-</i> yalanlamak. (İM).	jalğan <i>sft.</i> Gerçek olmayan, yalan, uydurma.

yalғанçı (yalançı) Yalnacı, yalan söyleyen. (DM, İM, TZ).	jalғанşı <i>sft.</i> 1. Yalancı. 2. Vefasız, yalan (dünya).
yalғыз (yalañuz, yalғuz, yalıғыз, yalıқыз, yalıñız, yalñuz, yalunguz, yalıñuz) Yalnız, tek. (CC).	jalғыз <i>ism.</i> 1. Yalnız, yegâne. 2. Tek başına: <i>Üyde jalғыз қалды.</i> Evde yalnız kaldı. <i>Jalғыз bastı</i> bekâr.
yalғuzluқ (yaluñuzluқ) Yalnızlık. (GT, İM).	jalғızdıқ <i>ism.</i> Yalnızlık.
yalın- 1. Yalvarmak, yakarmak. (CC). 2. Rica etmek. (CC).	jalın- <i>fl.</i> Yalvarmak, yakarmak. <i>Javıma jalınbaymın düşmanıma yalvarmam.</i>
yalın Yalın, alev. (CC).	jalın <i>ism.</i> 1. Alev. 2. <i>mcz.</i> Güç, kuvvet.
yama- (yamala-) Yamamak, yama yapmak. (CC, TZ).	jama- (jamap-jaska-) <i>fl.</i> 1. Yamamak, yamalamak. 2. <i>mcz.</i> Tamir etmek, onarmak.
yaman (I) Kötü, fena. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ). yaman (II) Yamani yiğit. (TZ).	jaman <i>sft.</i> 1. Kötü, fena. 2. Sevimsiz, hoş olmayan. 3. Çok, fazla, aşırı: <i>Äkesin körgende jaman қувандı.</i> Babasını görünce çok sevindi.

Tablo 1 (devam)

yamanla- 1. Telef etmek, yok etmek. (BM). 2. Kötü muamele etmek. (BM, Kİ). 3. Kötülemek. (Gİ, KF, KFT).	jamanda- <i>fl.</i> Kötülemek, yermek.
yamanlıқ (yamanlıһ) Kötülük, fenalık. (KK).	jamandıқ <i>ism.</i> 1. Kötülük, fenalık. 2. Kötü haber.
yamav (yama, yamov) Yama. (TZ).	jamav <i>ism.</i> Yama. <i>Jamav saluv</i> yamalamak.
yamғır (amғur, yaғmur, yamғur) Yağmur. (MG).	jañбір <i>ism.</i> Yağmur. <i>Jañбірмен jer kögeredi, eñbekpen er kögeredi.</i> Yağmurla toprak canlanır, çalışmakla insan kalkınır.
yamғурлу Yağmurlu. (CC).	jañбірлі <i>sft.</i> Yağmurlu, yağışlı.

yan (yañ) 1. Yan, yan taraf. (BM, GT, İM, KF, KFT, KK, MG, MS, TA, TZ). 2. Taraf, kat, huzur. (İN, RH).	jan <i>zrf.</i> Yan, yan taraf. <i>Üydiñ janında</i> evin yanında.
yan- Yanmak. (BM, GT, Kİ, TZ).	jan- <i>fl.</i> 1. Yanmak, tutuşmak. 2. <i>mcz.</i> Parlamak, ışıldamak. <i>Juldızı januv</i> yıldızı parlamak. 3. <i>mcz.</i> Kaygılanmak, endişelenmek.
yana (I) (gene, gine, kene, yene, yine) Yine, tekrar, ikinci defa. (CC, GT, İM, MG). yana (II) Sonra. (TA).	jäne <i>edt.</i> Ve, ile. <i>Jäne mädeniy şaralar</i> sosyal ve kültürel etkinlikler.
yandır- (yandur-) Yakmak, yandırmak. (TZ).	jandır- <i>fl.</i> Yakmak, yandırmak.
yañıl- (yağıl-, yağlış-, yañal-, yañlış-) Yanılmak, hata etmek. (BM, CC, GT, MG).	jañıl- <i>fl.</i> 1. Yanılmak, şaşırmaq. 2. Hata yapmak.
yañı (yengi, yeñi, yiñi) Yeni. (CC, GT, İM, KF, TZ).	jaña <i>sft.</i> 1. Yeni, çağdaş. <i>Suv jaña yep-yeni</i> . 2. Yakında, bir süre önce. <i>Jaña gana</i> demin, biraz önce, az önce.
yanı- Tehdit etmek. (CC, TZ).	janı- <i>fl.</i> 1. Bileylemek, keskinleştirmek. 2. <i>mcz.</i> Bir kimseyi başka birine karşı kışkırtmak, tahrik etmek. 3. Cesaretlendirmek, kollamak, kayırmak.
yañıla- (yeñile-) Yenilemek. (İM).	jañala- <i>fl.</i> 1. Yenilemek. 2. Onarmak, tamir etmek, restore etmek.
yañlış- (yağıl-, yağlış-, yañal-, yañıl-) Yanılmak, yanlış yapmak. (TZ).	jañlıs- <i>fl.</i> Yanılmak, hata etmek.
yañlış Yanlış. (İM, Kİ).	jañlıs <i>sft.</i> Yanlış, hata.
yañşı- Çiğnemek, ezmek. (TZ).	jañşı- <i>fl.</i> 1. Ezmek, mincıklamak. 2. Kuru bir şeye sıvı bir madde katarak karıştırmak. 3. <i>mcz.</i> Güç göstererek tesir altına almak, ezmek.

yap- (yab-) Örtmek, kapamak. (CC, GT, İM, KF, Kİ, MS, TZ).	jap- <i>fl.</i> 1. Örtmek, kapamak: <i>Kenetten esikti tars japtı.</i> Kapıyı pat diye kapattı. 2. Bitirmek, tamamlamak. 3. Bir işletmenin faaliyetlerini durdurmak.
yapağı (yabağı, yapağ) Yapağı, kırılmış yün. (KF).	jabağı <i>ism.</i> 1. Yapağı. 2. Tay.
yapalağ Kartal. (İH).	japalağ <i>ism. hyvn.</i> Baykuş.
yaprağ (yabrağ, yabuldrağ, yabüldürek) Yaprak. (BM, BV, DM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, TZ). <i>Yabrağlı tirek</i> yapraklı ağaç. (DM).	japırağ <i>ism.</i> 1. Yaprak. 2. Dilim, parça. <i>Bir japırağ kağaz</i> bir parça (yaprak) kâğıt.
yar 1. Hendek, uçurum, yar. (BM, KFT, TZ). 2. Yalçın kayalık. (TA). 3. Nehirlerin dik ve yüksek sahilleri, selin yardığı yer. (Kİ).	jar (I) <i>ism.</i> Yar, uçurum.
yar- 1. Yarmak. (BV, GT, İM, KFT, KK, RH, TA, TZ). 2. Parçalamak. (İH).	jar- <i>fl.</i> 1. Yarmak, bölmek, ayırmak: <i>Şaşın eki jarıp örip koyğan.</i> Saçını ikiye ayırıp örmüş.
yār <i>far.</i> Dost, sevgili, arkadaş. (GT, İM).	jar (II) <i>ism.</i> 1. Yar, eş, zevce, sevgili. 2. <i>mcz.</i> Dost, dayanak. <i>Jar süyü</i> evlenmek; <i>jar boluv</i> korumak, desteklemek; <i>jar esigin bermev</i> sevip de kavuşmamak, evlenememek.
yar kanat (yarı kanat, yer kanat) Yarasa. (TZ).	jarқанат (jarganat) <i>ism.</i> Yarasa.
yara- 1. Yaramak, faydalı olmak. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, MG, MS, RH, TZ). 2. Uygun olmak. (İM).	jara- <i>fl.</i> 1. İşe yaramak, uygun gelmek: <i>Bul iske sen jaraysıñ.</i> Bu işi sen yapabilirsin. 2. Harcamak, tüketmek. 3. (at) Yarışa hazır hâle gelmek.
yara Yara. (BV, CC, Gİ, İH, İM, KF, MG, RH).	jara <i>ism.</i> 1. Yara, bere, 2. <i>mcz.</i> Dert, tasa, kaygı, üzüntü.

yaradıcı Yaratıcı, Allah. (KF).	jaratuvşı <i>ism. dh.</i> 1. Allah, yaradan. 2. Dünyaya getiren, doğuran (anne, ana).
yarağ Silâh. (TZ).	jarağ <i>ism.</i> Silâh, teçhizat, takım.
yaralı (yaralı) Yaralı, yaralanmış. (İM, TZ).	jaralı <i>sft.</i> 1. Yaralı, yarası olan. 2. <i>mcz.</i> Dertli, kederli, üzüntülü.
yaramsağ sadık, itaatli, baş eğen. (CC).	jaramsağ <i>sft.</i> Pohpohlayıcı, dalkavuk, yağcı, yalaka.
yaraş- 1. Uygun düşmek, uymak. (CC, GT, MG). 2. Yakışmak. (İN, MG, RH).	jaras- <i>fl.</i> 1. Yakışmak, uymak. 2. Anlaşmak, ortak dil bulmak. <i>Köñili jarasuv</i> birbirinden hoşlanmak. 3. Barışmak.
yaraştır- (yaraştır-) Düzenlemek, birleştirmek. (CC).	jarastır- <i>fl.</i> Barıştırmak, yakıştırmak, arasını bulmak.
yarat- (yarad-) Yaratmak, ibda etmek. (KFT, RH).	jarat- <i>fl.</i> Yaratmak, meydana getirmek, ortaya çıkarmak. <i>Ğuday meni sabırsız etip jaratğan.</i> Allah beni sabırsız yaratmış.
yardım (yardum, yarlığ) Yardım. (Gİ).	järdem <i>ism. far.</i> 1. Yardım. <i>Järdem berüv</i> yardım etmek. 2. Emeklilere verilen aylık. <i>Järdem aqşa</i> para yardımı.

Tablo 1 (devam)

yarığ (I) (yarığ, yaruğ, yaruğ, yaruğ) Işık, aydınlık. (BV).	jarığ (I) <i>ism.</i> Işık, nur, aydınlık. <i>Jarığ körüv</i> yayınlamak; <i>jarığ düniye</i> hayat, yaşam.
yarığ (II) (yaruk) Yarık, yarılmış. (BV, DM, İM, MG, TZ). yarığ (III) (yaruk) Yerdeki yarığ, kazıntı. (TZ).	jarığ (II) <i>sft.</i> Çatlak, yarığ, çatlamış.
yarıklık (yarıhlığ, yarıklığ, yaruqluğ) Aydınlık, ışıklı, parlaklık. (CC).	jarıktığ <i>ism.</i> 1. Merhum, rahmetli. 2. Yaşlı insanlar için hürmet, saygı anlamında kullanılan söz.

yarıl- 1. Yarılmak, çatlama. (BV, CC, Gİ, İM, İN, KF, KFT, MG, RH). 2. Yırılmak. (Gİ).	jarıl- fl. 1. Yarılmak, parça parça olmak. 2. Çatlama. 3. Dilim dilim olmak, dağılmak. 4. Sinirlenmek, kızmak. 5. <i>mcz.</i> Sevinmek, şad olmak. 6. (bomba, el bombası vb.) Patlamak. <i>Jüregi jarıluv</i> çok sevinmek; <i>işi jarıluv</i> sıkılmak; <i>aķ tüyeniñ қарнı jarıluv</i> bolluk, bereket ve refah içinde olmak.
yarılқа- (yarılға-, yarlıға-) Günahları bağışlamak. (İM).	jarılқа- fl. 1. İyilik etmek, nimete gark etmek. 2. <i>mcz.</i> (birisine) Dua etmek.
yarım (yarı, yarum) Yarım, buçuk. (BM, CC, GT, İH, İM, Kİ, MG, RH, TZ).	jarım sy. 1. Yarım. 2. Sakat, özürlü. 3. Yarım akıllı, deli, aptal.
yarış Yarış, yarışma. (BV).	jarıs ism. Yarışma, yarış, müsabaka.
yarış- Yarışmak. (BV, İM).	jarıs- fl. Yarışmak, yarışa katılmak. <i>Jarisa söylev</i> lâf yarıştırmak, lâf yetiştirmek.
yarқın Parlaklık, parıltı. (CC, TZ).	jarқın sft. 1. Gülyüzlü, iyi huylu. 2. Açık, belli. 3. <i>mcz.</i> Işıklı, aydınlık.
yarlı (yarlu) Fakir, yoksul. (CC, GT).	jarlı sft. Yoksul, fakir.
yarma (I) Ağaç yarması. (CC).	jarma (I) ism. Ağaçtan yapılmış, öküzlerin boynuna geçirilen boyunduruk.
yarma (II) Yarma, bulgur. (TZ).	jarma (II) ism. Yarma, ezme. jarma (III) sft. Ayrılmış, yarılmış.
yarov Gerekli olan, techizatlanma. (CC).	jarav sft. Kıvamında olan. <i>Jaravı jetiv</i> kıvamına gelmek.
yarovlı Yararlı, uygun, kabiliyetli. (CC).	jaravlı sft. Yarayan, işe yarayan, seçkin.
yarpuз Su nanesi. (TZ).	jalbız ism. btk. Nane.
yasa- (I) Sevk etmek, tertip ve tanzim etmek. (GT). yasa- (II) Düzeltmek. (TZ).	jasa- (I) fl. 1. Yapmak, etmek. 2. Yemek yapmak, pişirmek: <i>Şay jasadı.</i> Çay yaptı. <i>Tamaқ jasadı.</i> Yemek yaptı.
yāsımın far. Yasemin. (GT, İM).	jasmin ism. far. btk. Yasemin.
yaştıқ (yaştıқ, yaştuқ) Yastık. (TZ).	jastıқ ism. Yastık.

yaş (I) Yaş, ömür. (BM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, TA, RH, TZ).	jas (I) <i>ism.</i> Yaş. <i>Jası ülken adam</i> yaşlı ilerlemiş kişi; <i>jasına jetiv</i> belli bir yaşa ulaşmak, erişmek: <i>Jası uzak bolsın.</i> Ömrü uzun olsun.
yaş (II) Yaş, kuru olmayan, ıslak. (CC, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, MG, TA). yaş (III) Gözyaşı. (BV, CC, İM, TA, TZ).	jas (II) <i>ism.</i> Yaş, gözyaşı: <i>Közi jaska toluv</i> gözleri yaşarmak, gözleri dolmak. <i>Közine jas aluv</i> gözleri dolmak.
yaş (IV) Taze. (BV, CC, Gİ, GT, KFT, KK). <i>Yaş peynir</i> taze peynir. (BM).	jas (III) <i>sft.</i> 1. Genç, toy. 2. Körpe, daha büyümemiş. <i>Jas buvin</i> yeni nesil. 3. Taze. <i>Jas et</i> taze et.
yaşa- Yaşamak. (BV, GT, Kİ, RH).	jasa- (II) <i>fl.</i> Yaşamak, ömür sürmek.
yaşar Yaşında, yaşamış. (İM).	jasar <i>zmr.</i> Sayı bildiren kelimelerle kullanılarak insan yaşını gösterir, yaşındaki: <i>Jiyırma jasar Kazak balası.</i> Yirmi yaşındaki Kazak genci.
yaşar- Yeşermek, yeşillenmek. (GT, Kİ).	jasar- <i>fl.</i> Gençleşmek, genç görünmek. 2. <i>mcz.</i> Güzelleşmek, canlanmak, renklenmek.
yaşık Zayıf, kuru, cılız. (CC).	jasık <i>sft.</i> Çekingen, utangaç.
yaşıl (yeşil) Yeşil. (CC, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ).	jasıl (I) <i>sft.</i> 1. Yeşil. 2. Taze.

Tablo 1 (devam)

yaşılık (yeşillik) Yeşillik. (CC).	jasıldık <i>ism.</i> Yeşillik.
yaşın Yıldırım, şimşek. (BM, Kİ).	jasın <i>ism.</i> Yıldırım, şimşek. <i>Jasın tüskendey</i> yıldırımla vurulmuşa dönmek.
yaşır- (yaşur-) Gizlemek, saklamak. (CC, Gİ, KF, KK, TZ).	jasır- <i>fl.</i> 1. Saklamak, gizlemek. 2. Gizli tutmak, sır vermemek.
yat (yağ, yat) Yabancı, el. (GT, İM, Kİ, TZ).	jat <i>sft.</i> 1. Yabancı, yad, ecnebi. 2. Düşman, hasım. 3. Yakışsız, abes. <i>Jat minez</i> kaba, nezaketsiz.

yat- (yaṭ-) Yatmak, uyumak. (BM, BV, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, TZ).	jat- <i>fl.</i> 1. Yatmak, uzanmak. 2. Bulunmak, durmak. 3. Ait olmak, ilgisi bulunmak: <i>Bul meniñ mindetime jat-paydı.</i> Bu benim görev alanıma girmez. 4. Birleşik fiillerde ve analitik formlarda yardımcı fiil görevinde kullanılır: <i>Ol Stambulda okıp jadır.</i> O, İstanbul'da okuyor.
yatıĝ (yatuk, yatur) Yatan, yatmış. (BV).	jatık <i>sft.</i> 1. Düz, yassı, yatık. 2. <i>mcz.</i> Yatkın, eğilimli.
yav- (yaĝ-) (yaĝmur vb.) Yaĝmak. (TZ).	jav- <i>fl.</i> 1. Yaĝmak. 2. <i>mcz.</i> Dolup taşmak, çoĝalmak. <i>Arız javdı şikâyet yaĝdı.</i>
yav Harp, savaş. (BM).	jav <i>ism.</i> 1. İstilâcı. 2. Düşman, hasım. <i>Jav jürek cesur yürekli; jav körüv düşman saymak; jav kabaĝ asık suratlı, çatık kaşlı; jav kuvĝanday alelâcele, apar topar.</i>
yavdır- Yaĝdırmak. (CC).	javdır- <i>fl.</i> Yaĝdırmak. <i>Basına altın javdıruv büyük iyilik yapmak.</i>
yavuz 1. Kötü, fena. (BV, GT, İM, TA, TZ). 2. Vahşî. (Kİ).	javız <i>sft.</i> 1. Acımasız, zalim, cani. 2. <i>mcz.</i> Gaddar, sert.
yavuzlık Kötülük, fenalık. (İM, GT).	javızdık <i>ism.</i> Canilik, zalimlik, gaddarlık.
yay (ya, yaa, ye) Yay. (DM, Gİ, İM, KK, TZ). <i>Yay kabı</i> yay konulan kap.	jay <i>ism.</i> Yay. <i>Öziniñ oĝimen jaydı tarttı.</i> Kendi yayıyla okunu attı, fırlattı.
yay- Yaymak. (BV, Gİ, İM, KF, TZ).	jay- <i>fl.</i> 1. Yaymak, asmak, sermek. 2. Gütme, otlatmak.
yayaĝ (yadaĝ, yayaĝ) Yaya, yürüyerek, biniti olmadan. (GT, İM, MG, TA).	jayav <i>sft.</i> Yayan, yaya. <i>Jayav bâyge yürüme yarışı; jayav ösek ağızdan ağıza dolaşan, dedikodu.</i>
yaydaĝ Eyersiz ata binmek. (MG).	jaydaĝ <i>sft.</i> Eyersiz, eyer takımı olmayan.

yayıl- (yayın-) Yayılmak. (BV, CC, GT, İM).	jayıl- <i>fl.</i> 1. Serilmek, yayılmak. 2. Yayılmak, otlanmak. 3. Tanınmak, bilinmek.
yayın balığı Tatlı su balığı. (İH).	jayın <i>ism. hyvn.</i> Yayın balığı.
yayқа- Ağız çalkalamak, çalkalayarak ağız yıkamak. (İH, TZ).	jayқа- <i>fl.</i> 1. Çarpmak, vurmak. 2. Sallamak.
yaylav (yaylak) Yayla, yazlık. (TZ).	jaylav <i>ism.</i> Yayla, yaylak, otlak.
yaz- (I) 1. Yazı yazmak. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, RH, TA, TZ). 2. Çizmek. (MG, TA). <i>Şüret yaz-</i> resim çizmek. (MG).	jaz- (I) <i>fl.</i> 1. Yazmak. 2. <i>mcz.</i> Alnında yazılmış olmak.
yaz- (II) Göz önüne açıp yaymak. (İH).	jaz- (II) <i>fl.</i> 1. Yaymak, sermek. 2. Düzeltmek, doğrultmak.
yaz (yay) Yaz mevsimi. (Gİ, GT, KF, KFT, KK, MG, TZ).	jaz <i>ism.</i> Yaz. <i>Jaz boyı</i> yaz boyu, bütün yaz; <i>jazğa salım</i> yaza doğru; <i>jaz diydarlı</i> güleç yüzlü.
yazı (yazı yir) 1. Ova, bozkır. (BM, BV, KFT). 2. Çöl, sahra. (BM, GT, İM, Kİ).	jazıq (I) <i>ism.</i> ova, yazı.
yazıq (yazuğ, yazuğ, yazuq) Günah, suç. (Gİ, KF, TZ).	jazıq (II) <i>ism.</i> Suç, kabahat, günah: <i>Ne jazıgım bar?</i> Ne suçum var?

Tablo 1 (devam)

yazıqlı (yazuqlı, yazuqlı) Günahkâr. (KF).	jazıqtı <i>sft.</i> Suçlu, kabahatli.
yazıqsızlıq Günahsızlık. (CC).	jazıqsızdıq <i>ism.</i> Suçsuzluk, kabahatsizlik.
yazıl- Yazılmak. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MS, RH).	jazıl- <i>fl.</i> 1. İyileşmek, sağlığına kavuşmak. 2. Abone olmak. 3. Kaydolmak.
yazuqla- (I) Günah işlemek. (CC, Kİ).	jazıqta- <i>fl.</i> Suçlamak, itham etmek.
yazuqla- (II) Suçluyu yakalamak. (GT).	

yazuksuz Günahsız, suçsuz. (CC, GT, İM).	jazıksız <i>sft.</i> Suçsuz, günahsız, kabahatsız.
ye- (yi-, yiy-) Yemek. (BM, CC, DM, Gİ, KF, Kİ, KK, TA, TZ).	je- <i>fl.</i> 1. Yemek: <i>Et jep, sorpa iştik.</i> Et yeyip, çorba içtik. 2. Pas tutumak, çürümek, bozulmak: <i>Temirdi tot jedi.</i> Demiri pas tuttu. 3. <i>mcz.</i> Kandırmak, aldatmak. 4. <i>mcz.</i> Bir şeyi kendine dert edinmek, içine atmak.
yeber- Göndermek, yollamak. (DM, KK).	jiber- <i>fl.</i> 1. Göndermek, yollamak. 2. Salıvermek, bırakmak: <i>Attiñ basın jiberdi.</i> Atın başını salıverdi. 3. <i>grmr.</i> Diğer fiillerle birleşerek tezlik anlamı bildiren birleşik fiil yapar. <i>Külip jiberiüv</i> gülüvermek.
yedek Yedek. (İH).	jetek <i>ism.</i> 1. Araba oku. 2. Yedeğe alınan hayvan: <i>Attı jetekke aldı.</i> Atı yedeğine aldı. 3. <i>mcz.</i> Etki, tesir. <i>Jetekke erüv</i> birisinin etkisinde kalmak.
yekir- (yigir-, yikir-) Kızmak, hiddetlenmek. (Kİ).	jekir- <i>fl.</i> Azarlamak, paylamak, tekdir etmek.
yekşenbeh (yeşanbe) <i>far.</i> Pazar günü. (BM).	jeksenbi <i>ism.</i> Pazar (haftanın son günü).
yel (yil) Yel, rüzgâr. (BM, CC, DM, Gİ, KF, Kİ, TA, TZ). <i>Yel sem-</i> rüzgâr durmak, dinmek. (TZ).	jel <i>ism.</i> Yel, rüzgâr. <i>Jel baqay</i> yürük; <i>jel besik</i> salıncak; <i>jel diyirmen</i> yel değirmeni; <i>jel söz</i> boş söz; <i>samal jel</i> serinletici rüzgâr; <i>jeldey esüv</i> yel gibi gelip geçmek; <i>ökpek jel</i> çarpıcı rüzgâr.
yelek Yelek. (DM).	jelek <i>ism.</i> 1. Genç hanımların başlarına örttükleri örtü. 2. Püskül.
yelge Boynun iki yanında bulunan damarlar. (TZ).	jelke <i>ism.</i> Ense. <i>Jelke şaş</i> ense saçı.
yelim (yilim) Tutkal, yapıştırıcı. (CC).	jelim <i>ism.</i> Tutkal.
yelin (yilin) Hayvan memesi. (BV, CC).	jelin <i>ism.</i> Hayvanların memesi.

yelken (yilken) Yelken. (DM, Kİ, TA, TZ).	jelken <i>ism.</i> Yelken.
yelkülde- Bir yandan öbür yana sallanmak, titremek. (CC).	jelkilde- <i>fl.</i> Sallanmak, dalgalanmak.
yelpi- (yilpi-) Yelpe ile hava vermek, yelpazelemek. (CC).	jelpi- <i>fl.</i> Yellemek, hafiften esmek, esmek.
yem (yim) Yem, hayvan yiyeceği. (Kİ, TZ).	jem <i>ism.</i> Yem. <i>Jem boluv</i> yem olmak; <i>jem kıluv</i> hakkını yemek, kullanmak.
yeñ- (yen-, yin-) Yenmek, galip gelmek. (CC, DM, GT, TZ).	jeñ- <i>fl.</i> Yenmek, üstün gelmek, zafer kazanmak.
yeñ (yin, yiñ) Yen, elbise kolu. (CC, GT, İM, TA, TZ).	jeñ <i>ism.</i> Yen (elbisede). <i>Jeñ uşın berüv</i> yardım etmek; <i>jeñin sıbanuv</i> kolları sıvamak.
yenge (yinge) Yenge, yebge kadın. (GT, TA).	jeñge (jeñgey, jeñeşe) <i>ism.</i> Yenge.
yeñil (yeğin, yeñül, yeyni, yini, yiñil, yuğul, yüñül) Hafif. (CC, İM, TZ).	jeñil <i>sft.</i> 1. Hafif, ağır olmayan. 2. Kolay, basit. <i>Jeñil surağ</i> kolay soru. 3. <i>mcz.</i> Üstünkörü, yüzeysel. 4. <i>mcz.</i> Hafif, hoppa. <i>Jeñil avız ağız</i> gevşek, sır saklamayan; <i>jeñil jolğa tösüv</i> çalışmadan para kazanmak; <i>jeñil jüristi</i> kötü yola düşen (kadın).

Tablo 1 (devam)

yeñillet- Hafifletmek. (İM).	jeñildet- <i>fl.</i> Boşaltmak, hafifletmek, kolaylaştırmak.
yenişke (inçe, inçke, yinçe, yinçge, yinçke, yiniçke) İnce, hassas. (DM).	jiñişke <i>sft.</i> 1. Kalın olmayan, ince. 2. Nazik, narin, zarif.
yer (I) (yir) Yer, yeryüzü, dünya. (CC). <i>Yer titremeki</i> deprem, yersarsıntısı. (CC).	jer <i>ism.</i> 1. Yer, dünya. 2. Kara parçası, mahal. <i>Jerge konuv</i> yere inmek. 3. Memleket, toprak. <i>Qazağ jeri.</i> Kazak toprağı. 4. Arsa, arazi. 5. Mekân, mesken: <i>Tuvıp ösken jerim.</i> Doğup
yer (II) Yer, toprak. (BM, DM, MS, TZ).	

yer (III) (yir) Oturulan yer, mahalle, ülke. (CC).	büyüdüğüm yer. <i>Jer avdaruv</i> sürgün etmek; <i>jer boluv</i> a) yerle bir olmak b) rezil olmak; <i>jerge oturgızıp ketüv</i> kandırmak, dolandırmak; <i>jerden alıp, jerge saluv</i> paylamak, azarlamak; <i>jer kayısқан</i> sayısız, çok; <i>jer koyına kirüv</i> vefat etmek, ölmek; <i>jer siypap kaluv</i> kandırılmak, dolandırılmak; <i>jer şukuv</i> yerin dibine girmek, çok utanmak.
yerdeş (yerdaş) Hemşeri, vatandaş. (Kİ, TA, TZ).	jerles <i>ism.</i> Hemşehri, aynı yerden olan.
yet- (I) (yit-) 1. Ulaşmak, erişmek. (BM, BV, CC, TA, TZ). 2. Arkasından yetişmek. (Kİ). yet- (II) (yit-) Kâfi gelmek. (BM, CC, Kİ).	jet- <i>fl.</i> 1. Varmak, ulaşmak, erişmek: <i>Üyine jetti.</i> Evine ulaştı. 2. Amacına ulaşmak. <i>Armanına jetüv</i> muradına ermek. 3. Yetmek, kâfi gelmek: <i>Tamağ bärimizge de jetedi.</i> Yemek hepimize de yeter. <i>Jetken jeri</i> elinden geleni, yapabildiği; <i>jetip kelüv</i> aniden çıkagelmek.
yeti (yeddi, yedi, yetti, yidi, yiti) Yedi (sayı). (CC, DM, KF, TA).	jeti <i>sy.</i> Yedi. <i>Jeti ata</i> yedi ata: <i>jeti bastı däv (mtl.)</i> yedi başlı dev; <i>jeti galam</i> bütün dünya, yer gök; <i>jeti kabat yerdiñ astında</i> yedi kat yerin altında; <i>jeti karañğı tün</i> zifiri karanlık; <i>jeti tünde</i> gece yarısı.
yetil- Kemale ermek, olgunlaşmak. (Kİ).	jetil- <i>fl.</i> Büyümek, gelişmek. 2. <i>mcz.</i> Yetişmek, el içine karışmak.
yetim <i>ar.</i> Yetim. (Gİ, GT, İM, KF).	jetim <i>sft.</i> 1. Yetim, öksüz. 2. <i>mcz.</i> Korumucusu, hamisi olmayan.
yetiş- (yitiş-) Erişmek, ulaşmak, yetmek, yetişmek. (Gİ, İM, KF, TZ).	jetis- <i>fl.</i> 1. Sevinmek, mutlu olmak. 2. Erişmek, gark olmak.
yetişdür- (yetkir, yetür-, yitgür-, yitkür-	jetkiz- <i>fl.</i> Yetiştirmek, ulaştırmak.

, yitür-) Yetiştirmek, ulaştırmak (Gİ, CC, TZ).	
yetmiş (yitmiş) Yetmiş (sayı). (BM, DM, Gİ, KF, Kİ, KK, TA, TZ).	jetpis sy. Yetmiş.
yez Sarı bakır, pirinç. (BM, CC).	jez <i>ism.</i> 1. Bakır. 2. <i>mcz.</i> Mermi. <i>Jez ayak</i> gezmeyi seven: <i>jez kiyik</i> güzel geyik; <i>jez kanat</i> kanatlarını hızlı çarpan.
yezne Enişte. (CC).	jezde <i>ism.</i> Enişte.
yıgıl- (yıl-, yıyıl-) Birikmek, yığılmak. (BV, GT, KFT).	jiyıl- <i>fl.</i> Yığılmakı toplanmak: <i>Jiyılğan jurt köbeye tüsti.</i> Toplanan halk giderek çoğalmaya başladı.
yıgın (yıın) Yığın, küme. (İH).	jiyin <i>ism.</i> 1. Kalabalık, yığın. 2. Bir şeyin toplamı. 3. Toplantı.
yıgla- (ağla-, ığla-, ıla-, yağla-, yıyla-, yoğla-) Ağlamak, sızlamak. (DM, GT, İM, KK, TZ).	jıla- <i>fl.</i> 1. Ağlamak. 2. <i>mcz.</i> Kederlenmek, hüzünlenmek.
yık- (I) (yıh-) Yıkmak, harap etmek. (BM, BV, Gİ, GT, İM, KF, KK, MG, MS, TA, TZ). yık- (II) Hasmını yıkmak. (KK).	jık- <i>fl.</i> 1. Yıkmak, devirmek. 2. Çadırı sökmek, toplamak. 3. <i>mcz.</i> Yenmek, üstün gelmek.

Tablo 1 (devam)

yılı (ılı, yılı) Sıcak, ılık. (CC, TZ). <i>Yılı su</i> hamam. (TZ).	jılı <i>sft.</i> 1. Ilık. 2. Merhametli, şefkatli. <i>Jüzi jılı</i> güler yüzlü; <i>jılı söz</i> tatlı söz; <i>jılı tiyu</i> beğenmek, hoşuna gitmek; <i>jılı kabağ bildirüv</i> güler yüz göstermek.
yılkı Sürü, (at) sürüsü. (CC, İM, Kİ, TZ).	jılkı <i>ism.</i> At.
yıpar (ıpar, ıbar, ipar) Misk. (TA).	jupar (I) <i>ism.</i> 1. Güzel, hoş koku, ıtır, misk. 2. Kolonya. jupar (II) <i>ism. btk.</i> Güzel kokulu bitki, leylak.

yırağ (ıraq, ırah) Irak, uzak. (CC, Gİ, KF, KFT).	jırağ <i>sft.</i> Uzak, irak.
yırağlık Uzaklık, uzak olma. (İM).	jırağlık <i>ism.</i> Uzaklık, iraklık.
yırğak Kanca, çengel. (CC).	jırnağ <i>ism.</i> Çengel, kanca.
yırıla- Şarkı söylemek. (BM, GT, İM, TZ).	jırıla- <i>fl.</i> 1. Şarkı, türkü söylemek. 2. Şi-irleştirmek.
yırtık (yirtuk) Yırtık, yırtılmış olan. (Gİ, KF, TZ).	jırtık <i>sft.</i> Yırtık.
yırtıl- (yartıl-, yırtın-) Yırtılmak, yarılmak. (GT, İN, KFT, MS).	jırtıl- <i>fl.</i> Yırtılmak.
yibek (ipek, yipek) İpek. (CC).	jibek <i>ism.</i> 1. İpek. 2. <i>mcz.</i> Yumuşak, nazik, kibar.
yigde İğde, yaban iğdesi. (TA).	jiyde <i>ism. btk.</i> İğde.
yigirmi (igirmi) Yirmi (sayı). (BM, BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MS, RH, TA).	jiyirma <i>sy.</i> Yirmi.
yigirminçi Yirminci. (KK).	jiyirmasınşı <i>sy.</i> Yirminci.
yigit (igit, yegit, yeit, yeyit) Yiğit, genç. (BV, GT, İH, İM, Kİ, MG, TA, RH, TZ).	jiğit <i>ism.</i> Yiğit, genç, delikanlı. <i>Boydak jigit bekâr; küyev jigit damat.</i>
yigitlik (yeyitlik) Gençlik, yiğitlik. (CC).	jiğitlik <i>ism.</i> 1. Yiğitlik, delikanlılık. 2. <i>mcz.</i> Kahramanlık, erlik.
yilli Yelli, rüzgârlı. (BV, İM).	jeldi <i>sft.</i> Rüzgârlı, fırtınalı.
yilic İlik, kemik iliği (CC, İM, Kİ, TZ)	jiçik <i>ism.</i> İncik kemiği.
yillik Yıllık. (TZ).	jıldık <i>sft.</i> Yıllık, bir yıla mahsus.
yimişlü Yemişli, meyveli. (KFT).	jemisti <i>sft.</i> 1. Meyvesi bol, meyveli. 2. <i>mcz.</i> Verimli, yararlı, başarılı, semereli.
yip (ib, ip, yib) İp, iplik. (BV, GT, İM, Kİ, MG, TZ).	jip <i>ism.</i> İp. <i>Jibi bos</i> duygusal, hassas; <i>jibin aluv</i> içini dökmek.
yiti (ıtı, iti, itti, yıtı, yeti, yitig, yitik) Keskin, sivri (BV, İM, İN, Kİ, RH, TA, TZ).	jiçik <i>sft.</i> 1. Açık göz, cesur. 2. Çevik, atik. 3. <i>mcz.</i> Keskin: <i>Jiti köz keskin göz.</i>

yitür- (yetkir-, yetür-, yitgür-, yitkür-) Eriştirmek, ulaştırmak (GT).	jitür- fl. 1. Göndermek, yollamak. 2. Saklamak, gizlemek.
yyiren- (igren-, iren-, yigren-) İğrenmek. (İM).	jiyren- fl. İğrenmek, tiksirmek, ikrah etmek.
yoğarı (yoğaru, yoğarı, yoğarı, yoğaru, yuğarı, yuğaru, yuğargu, yuğarı, yuğaru) Yukarı. (DM).	joğarı zrf. 1. Yukarı, üst: <i>Joğarı köteril.</i> Yukarı çık. 2. Yüksek. <i>Joğarı okuv orni</i> yükseköğretim kurumu. 3. Üstün, ulu.
yoğunluk Kalınlık. (İN, RH).	juvandık ism. 1. Kalınlık. 2. <i>mcz.</i> Güçlülük, kuvvetlilik.
yok (I) (yoh) Yok, mevcut olmayan. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TZ). yok (II) Hayır. (BM, DM, Gİ).	joğ (I) ism. Yitik, kayıp. joğ (I) mdl. 1. Var sözünün karşıtı, yok. 2. Kabul etmeme, hayır. <i>Joğ bop ketiiv</i> yok olmak, kaybolmak; <i>joğ degende</i> hiç olmazsa; <i>joğ etiiv</i> yok etmek; <i>joğ jerden</i> durup dururken, beklenmedik bir anda.
yoğla- Ağlamak. (KK).	joğta- fl. Ağıt yakmak, yas tutmak.
yoğluk Yokluk. (KK).	joğtıq ism. 1. Yoksunluk, yokluk. 2. Fakirlik, yoksulluk.

Tablo 1 (devam)

yol (I) Yol. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, MG, MS, RH, TA, TZ). <i>Yol eri</i> yolcu. (İH). <i>Yol kesici</i> haydut. (DM). yol (II) Seyehat, yolculuk. (CC). yol (III) Tarz, usul. (KF). yol (IV) Çizgi. (MG).	jol ism. 1. Yol. 2. Uzak sefer, yolculuk. 3. Satır, mısra. 4. Âdet, gelenek. 5. Çare, yol, yöntem. <i>Jol azıq</i> yol azığı; <i>jol akı</i> yol parası, harcırah; <i>jol apatı</i> trafik kazası; <i>jol tüyis</i> kavşak; <i>jol aşuv</i> yol açmak, imkân tanımak; <i>jol yürüv erejesi</i> trafik kuralları; <i>jol kesüv</i> yol kesmek; <i>jol siltev</i> yol (yön) göstermek; <i>jol toruvşı</i> yol kesen, eşkıya.
---	---

yolcu Yolcu. (CC).	jolşı <i>ism.</i> Yol yapan kişi. 2. Yolcu.
yoldaş Arkadaş, yoldaş. (DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, TA, TZ).	joldas <i>ism.</i> 1. Yoldaş. 2. Arkadaş, dost. 3. Karı kocadan her biri.
yoldaşlık Arkadaşlık. (GT).	joldastık <i>ism.</i> Arkadaşlık, dostluk, yoldaşlık.
yoluş- (I) (yoluş-) Karşılama. (CC). yoluş- (II) Buluşmak, kavuşmak. (İM).	joliş- <i>fl.</i> Yüz yüze görüşmek, buluşmak, uğramak: <i>Mağan jolığıp ketşi.</i> Bana uğrar mısın?
yon- Yontmak, heykel yapmak. (BV, CC, GT, KFT, Kİ, TZ).	jon- <i>fl.</i> Rendelemek, yontmak.
yonça Yonca (İH)	joñşka <i>ism.</i> Yonca.
yonğa Ağaçtan çıkan talaş. (İH).	joñka <i>ism.</i> Yonga.
yorğa Koşarak giden at. (Kİ, TA).	jorğa <i>ism.</i> Yorga, rahvan (yürüyüş). <i>Jorğa at</i> yorga, rahvan at. 2. <i>mcz.</i> Muvaffak, iyi bilen, konuya hâkim.
yorgala- Koşarak gitmek. (Kİ).	jorgala- <i>fl.</i> 1. Yorgalamak, rahvan yürümek. 2. Emeklemek, sürünmek.
yort- (atı) Dörtmala koşturmak, hızla gitmek, kaçmak. (GT).	jort- <i>fl.</i> 1. Sefere çıkmak. 2. (yırtıcı hayvan) Avlanmak amacıyla dolaşmak, av aramak: <i>Kaşkırlar dalada jortıp jür.</i> Kurtlar dışarda dışarda avlanmak için dolaşıyor. 3. Tırıs.
yovun (yoğan, yoğun, yügün) Yoğun, kalın, ağır. (TZ). <i>Yovun bol-</i> kalınlaşmak. (Kİ).	juvan <i>sft.</i> 1. Kalın, geniş. 2. Şişman, tombul. 3. <i>mcz.</i> Güçlü, kuvvetli, gür (ses).
yön (I) Yön, cihet. (KFT).	jön (I) <i>ism.</i> Yön, istikamet: <i>jön siltev</i> yol göstermek.
yön (II) (yöp) Gerçek. (TZ).	jön (II) <i>sft.</i> Doğru, haklı. <i>Jön söz</i> yerinde söz.
yönel- Yönelmek, başını çevirmek. (İH, KFT).	jönel- <i>fl.</i> Çabuk, aceleyle çıkıp gitmek.
yöriş (yüriyiş) Yürüyüş. (BV).	jüris <i>ism.</i> 1. Yürüyüş. 2. <i>spr.</i> Hamle, atak: <i>Aray şahmat jürisin üyrendi.</i>

	Aray, satrançta hamle yapmayı öğrendi.
yuğa (yoğa, yorğa, yuvğa) İnce. (MG).	juğa <i>sft.</i> 1. Kalın olmayan, ince, yufka. 2. <i>mcz.</i> Cılız, sıska.
yuk- (yuh-) Bir şeye yapışıp kalmak, oturup kalmak, oyalanmak. (CC).	juğ- <i>fl.</i> 1. Bulaşmak. 2. (yemek) Sindirmek, hazmetmek.
yuka (yubka) Yeğni, hafif. (TZ). <i>Yubka çuz</i> ince atlas. (TA). <i>Yubka etmek</i> yufka ekmeği. (TA).	juğa <i>sft.</i> 1. Kalın olmayan, ince, yufka. 2. <i>mcz.</i> Cılız, sıska.
yul- (yol-) Yolmak, çözmek, kurtarmak. (CC).	jul- <i>fl.</i> 1. Çekmek, yolmak, sökmek, koparmak. 2. <i>mcz.</i> (kadın) Başka bir kimsenin saçını başını yolmak.
yulduz (yaldız, yalduz, yılduz, yulduz, yulduz) Yıldız. (DM, Kİ).	julduz <i>ism.</i> Yıldız. <i>Julduzday</i> ağuv ok gibi fırlamak; <i>juldızı januv</i> yıldızı parlamak; <i>juldızı karşı</i> yıldızı barışmamak.
yulduzçı Yıldız yorumlayan, astrolog. (CC).	juldızı <i>ism.</i> Astronomi bilgini, gökbilimci.
yum- (yüm-) Yummak, göz kırpmak. (BV, CC, GT, İM, İN, Kİ, RH).	jum- <i>fl.</i> (yumruk) Yummak, sıkmak. <i>Jumğan avzın aşpav</i> ses çıkarmamak, cevap vermemek; <i>köz jumuv</i> a) gözünü kapatmak b) <i>mcz.</i> Görmezlikten gelmek, görmemiş gibi davranma c) <i>mcz.</i> Hayata gözlerini yummak.
yumşak (yımşak, yumçak, yumuşak) Yumuşak. (BV, CC, DM, Gİ, İM, KF, Kİ, İN, MG, MS, TA, TZ).	jumşak <i>sft.</i> 1. Sert olmayan, yumuşak. 2. <i>mcz.</i> Sevimli, kulağa hoş gelen, okşayıcı, tatlı (ses).
yumşaklık Yumuşaklık, incelik, naziklik. (Gİ, İM, KF, RH).	jumşaktık <i>ism.</i> Yumuşaklık. 2. <i>mcz.</i> Yumuşak başlılık, gevşeklik.
yumul- Kapanmak, yumulmak. (GT, MG).	jumul- <i>fl.</i> 1. Kapanmak, yumulmak. 2. Grup hâlinde, arzu ve istekle işe sarılmak.

yumurtka (yamura, yumurtka, yamurtuğa, yumrutka, yumurda, yumurta, yumurtğa) Yumurta. (CC, GT, İM, TA, RH).	jumirtka <i>ism.</i> Yumurta. <i>Jumirtka saluv</i> yumurtlamak.
yumurtla- (yımirtla-) Yumurtlamak. (TZ).	jumirtkala- <i>fl.</i> Yumurtlamak.
yumuş Hizmet, vazife. (KF).	jumis <i>ism.</i> İş, hizmet, emek, çalışma. <i>Jumis adamı</i> emekçi, işçi; <i>jumis bastı boluv</i> kendini işe vermek, meşgul olmak; <i>jumis küni</i> iş günü; <i>jumısı basınan asuv</i> işi başından aşkın olmak.
yumuşçı (yumuşçu) Hizmetçi, işte kullanılan uşak. (Kİ).	jumışşı (jumisker) <i>ism.</i> İşçi.
yumurla- (yumurlat-) Yuvarlak hâle getirmek (MG)	jumırta- <i>fl.</i> Yuvarlaklaştırmak, yuvarlak hale getirmek.
yumru (yumru) Yuvarlak, yumru (DM, TZ).	jumır <i>sft.</i> 1. Oval, yuvarlak. 2. İşkembe. 3. <i>mcz.</i> Dolgun, tombul.
yunt At, otlakta otlayan atların tümü (TA, TZ).	junt <i>ism.</i> Yılkı, at.

Tablo 1 (devam)

yurt Yurt, vatan, memleket. (CC, İM, Kİ, TA). <i>Yurt tutun-</i> vatan edinmek. (İM).	jurt (I) <i>ism.</i> Halk, millet. <i>Jurt katarlı</i> herkes gibi, başkaları gibi; <i>jurt ayağı basıluv</i> ortalığın sakinleşmesi. jurt (II) <i>ism.</i> Göç nedeniyle terk edilen yer. <i>Jurta kaluv</i> yapayalnız kalmak, terk edilmek.
yut- (yud- yovut-) Yutmak. (BM, BV, Gİ, GT, KF, Kİ, KK, TA, TZ).	jut- <i>fl.</i> 1. Yutmak. 2. Hazmetmek, sindirmek. 3. <i>mcz.</i> Yok etmek, ortadan kaldırmak.

yut Soğun şiddetinden hayvanların telef olması. (TZ).	juta- <i>fl.</i> 1. (hayvan) Açlıktan, soğuktan kırılmak. 2. Sefalet çekmek, kıtlığa uğramak.
yuv- (yu-, yuf-, yü-, yüf-, yüy-) Yıkamak. (BM, BV, CC, Gİ, İM, Kİ).	juv- <i>fl.</i> 1. Yıkamak. <i>Kir juvuv</i> çamaşır yıkamak. 2. <i>mcz.</i> Mutlu bir olayı kutlamak.
yuvala- Yuva yapmak. (TZ).	uyala- <i>fl.</i> 1. Yuvalanmak, yuva yapmak. 2. Yığılmak, üşüşmek. 3. Çukur kazmak, oyuk açmak.
yuvun- (yun-, yuvun-, yün-) Yıkanmak. (CC, TZ).	juvin- <i>fl.</i> Yıkanmak, yunmak, banyo yapmak.
yügir- (yüger-, yügür-) Koşmak, hızlı yürümek. (TA).	jügir- <i>fl.</i> 1. Koşmak. <i>Jügirip dalağa şıgıv</i> koşarak dışarı çıkmak. 2. Göz atmak.
yük (I) Yük. (BM, CC, GT, İM, Kİ, KK, MG). yük (II) Ağırlık. (MG).	jük <i>ism.</i> 1. Yük. <i>Jük maşinası</i> yük arabası. 2. Yorgan, yastık gibi ev eşyalarının genel adı. 3. <i>mcz.</i> Cefa, azap, çile: <i>Balanıñ avruvı ülken jük.</i> Çocukğun hastalanması bürük sıkıntı. <i>Jük saluv</i> yüklemek; <i>jük tüsirüv</i> yük indirmek. 4. <i>mcz.</i> Vazife, görev, sorumluluk.
yükle- Yüklemek. (BV, CC, İM).	jükte- <i>fl.</i> 1. Yüklemek. 2. <i>mcz.</i> Görev vermek, görevlendirmek.
yükli (yükülü) Hamile. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, TA).	jükti (I) <i>sft.</i> Hamile, gebe. jükti (II) <i>sft.</i> Yüklü, yük yüklenmiş.
yün (yun, yuñ, yüg, yüñ, yüvün) 1. Yün, tüy, kıl. (BM, BV, İM, İN, KFT, Kİ, TA, TZ.) 2. Kuş tüyü. (İM). 3. Okun tüyleri, yelek. (MG). 4. Keçi kılı. (TA, TZ).	jün <i>ism.</i> Kıl, tüy, yün. <i>Jündey tutuv</i> aşırı dövmek; <i>jüni jıgıluv</i> cesareti kırılmak.
yüñüllik Hafiflik, yeğnilik. (GT).	jeñildik <i>ism.</i> 1. Hafiflik. 2. Kolaylık, basitlik. 3. Muafiyet, avantaj, tolerans.

	4. Ölmek üzere olan kişi için okunan dua. 5. <i>mcz.</i> Hafiflik, hoppalık.
yür- (yir-, yiri-i yorı-, yör-, yöri-, yörü-, yüri-, yürü-) Yürümek. (CC, KK).	jür- <i>fl.</i> 1. Gitmek, yürümek: <i>Ol jayav jürdi.</i> O, yayan gitti. 2. Hareket etmek, çalışmak: <i>Sağat jürip tür.</i> Saat çalışıyor. 3. Bir tarafa yönelmek, yola çıkmak: <i>Almatığa jürip ketti.</i> Almatı'ya gitti. 4. (satranç, iskambil vb. oyunlarda) İlk hamleyi yapmak. 5. <i>mcz.</i> Dost olmakı flört etmek, çıkmak: <i>Ol bir äyelmen jüredi.</i> O, bir bayanla flört ediyor.
yürek Yürek, kalp. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, MS, TA, TZ).	jürek <i>ism.</i> 1. Kalp, yürek. 2. <i>mcz.</i> Gönül. <i>Jüregi aynuv</i> midesi bulanmak; <i>jüregi alkınuv</i> yüreği ağzına gelmek; <i>jüregi attay tuvlav</i> yüreği çarpmak; <i>jüregi avzına şığıluv</i> yüreği ağzına gelmek; <i>jüregi dir etüv</i> yüreği hop etmek; <i>jüregi eljirev</i> yüreği sızlamak; <i>jüregi zuv etüv</i> yüreği cız etmek; <i>jüregi kıars ayrıluv</i> yüreğine işlemek; <i>jüregi lü-pildev</i> yüreği çarpmak; <i>jüregi ornına tüsüv</i> içi ferahlamak.

Tablo 1 (devam)

yüreksiz Korkak. (Kİ).	jüreksiz <i>sft.</i> 1. Korkak, ürkek. 2. <i>mcz.</i> Merhametsiz, insafsız.
yürümçük Peynir. (TA).	irimşik <i>ism.</i> Peynir.
yügürt- Yürütmek, koşturmak. (BM).	jüytki- <i>fl.</i> Hızlı gitmek, çabuk yürümek.
yügrük (yügürük, yürük) Hızlı koşan (at) (BV, İM, Kİ, MG, TZ).	jüyrik <i>sft.</i> 1. Hızlı koşan, yürük. 2. Hatip, bilge.
yüz (I) (üz) Yüz, sath, taraf. (GT, MG).	jüz (I) <i>ism.</i> Yüz (bıçak, ustura vb).

yüz (II) Yüz (sayı). (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, KF, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ).	jüz (II) sy. Yüz sayısı, yüz.
yüz (III) Yüz, sima, çehre. (BV, DM, Gİ, GT, İH, İN, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). <i>Yüz örtüsü</i> peçe. (İH).	jüz (III) <i>ism.</i> Sima, çehre, yüz. <i>Jüz köri-siv</i> buluşmak, görüşmek; <i>jüz şayısuv</i> araları açılmak, küsüşmek; <i>jüzi aşık</i> gülyüzlü; <i>jüzi kara</i> yüz karası, arsız; <i>jüzin aydaruv</i> yüzünü çevirmek.
yüz- Yüzmek, suda yüzmek. (CC, DM, KFT, Kİ, KK, TA, TZ).	jüz- <i>fl.</i> Yüzmek. <i>Suvda jüzgen balık.</i> Suda yüzen balık.
yüzinçi Yüzüncü. (KK).	jüzinşi sy. Yüzüncü.
yüzleş- Yüzleşmek. (TZ).	jüzdes- <i>fl.</i> 1. Yüzleşmek. 2. Yüz yüze görüşmek.
yüzük Yüzük. (CC, DM, Gİ, GT, KF, KFT, Kİ, KK, TA, TZ).	jüzik <i>ism.</i> Yüzük.
yüzüm (üzüm) Üzüm, üzüm salkımı. (BV, CC, DM, GT, KK, TA, TZ).	jüzim <i>ism. btk.</i> Üzüm.
Z	
za'ferān (zafran) <i>ar.</i> Safran. (BV, Gİ, GT, İM, KF).	zağıpran <i>ism. ar. btk.</i> Sarı renkli çiçek, safran.
zāhir <i>ar.</i> Görünen, açık, belli. (Gİ, GT, KF, KFT, MG).	zahir <i>sft. ar.</i> Zahir, açık. zayır <i>sft. ar.</i> Zahir, belli, aşikâr, açık.
zahmet <i>ar.</i> Zahmet, eza, işkence (BV, Gİ, GT, İM, KF, RH, TZ).	zahmet <i>ism. ar.</i> Azap, zahmet, zorluk.
zālim <i>ar.</i> Zalim, zulmeden. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	zalım <i>sft. ar.</i> 1. Zalim, merhametsiz. 2. Sinsi, art niyetli.
zamān <i>ar.</i> Zaman, vakit. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, MG).	zaman <i>ism. ar.</i> Zaman, vakit, devir.
zamān(e) <i>ar.</i> Devir, içinde bulunan çağ. (GT, İM).	zamana <i>ism. ar.</i> Zaman, zamane, devir.
zamānlık <i>ar. tr.</i> Tanzim edilecek şey. (KFT).	zamanlık <i>sft.</i> Çağdaş, çağa uygun.

zār <i>ar.</i> Ağlama, inleme; ağlayarak, inleyerek. (GT). <i>Zār zār yıla-</i> hıçkırık, hıçkırık ağlamak. (TZ).	zar (I) <i>ism. far.</i> Kaygı, tasa, acı. <i>Zar eñirev</i> dersini dökmek, hıçkırarak ağlamak; <i>zar etüv</i> muhtaç etmek; <i>zar jağ</i> çenesi düşük, geveze, zevzek; <i>zar jutuv</i> dert çekmek, kaygı çekmek; <i>zar julav</i> içini dökmek; <i>zar zaman</i> zor dönem; <i>zar iylev</i> hayıflanmak, dertlenmek; <i>zar kağsav</i> dert edinmek, dert etmek; <i>zar tögüv</i> inlemek, derdini dökmek; <i>zar şegüv</i> dert çekmek, kaygı çekmek.
zarār <i>ar.</i> Zarar, ziyan. (Gİ, KF, KFT).	zarar <i>ism. ar.</i> Zarar, ziyan. <i>Zarar şegüv</i> zarar görmek.
zāt <i>ar.</i> Kendi, kişi. (Gİ, GT, İM, KF).	zat <i>ism. ar.</i> 1. Eşya, şey. 2. <i>flsf.</i> Madde, varlık. <i>Zat esim (dlblm)</i> isim, ad.
zehr <i>far.</i> Zehir. (GT).	zahar <i>ism. far.</i> 1. Zehir. <i>Zahar şaşuv</i> zehir saçmak. 2. <i>mcz.</i> Azamet, heybet.
zekāt <i>ar.</i> Zekât. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	zeket <i>ism. ar. dn.</i> Zekât.
zemzem <i>ar.</i> Kâbe civarında meşhur kuyu ve bu kuyudan çıkan su. (İM).	zämzäm <i>ism. ar. dn.</i> Kâbe yakınında bulunan bir kuyu ve Müslümanlarca kutsal sayılan bu kuyunun suyu, zemzem. <i>Zämzäm suvı</i> zemzem suyu.

Tablo 1 (devam)

zencir (sincir, zincil, zincir) <i>far.</i> Zincir, (mcz.) esaret. (GT, İM).	zänjir <i>ism. far.</i> İnce zincir.
zengî <i>far.</i> Zenci, siyahî. (GT).	zänği <i>ism. far.</i> Zenci.
zer <i>far.</i> Altın. (GT).	zer <i>ism. far.</i> Altın, süs, süs eşyası yapımında kullanılan güzel, sarı renkli metal. <i>Zer saluv</i> ilgi göstermek.

zerre <i>ar.</i> Zerre, çok küçük parçacık (GT, İM, MS).	zârre <i>ar.</i> Çok küçük: <i>zârredey</i> zerre kadar.
zevk <i>ar.</i> Zevk, neşe. (GT).	zavıķ <i>ism. ar.</i> İstek, niyet, keyif, zevk: <i>Zavıķım bolmadı.</i> Hevesim olmadı. <i>Tamaķķa zavıķım yok</i> yemeğe iştahım yok.
zeytün (zeytīn) <i>ar.</i> Zeytin. (BV, İM).	zäytun <i>ism. ar. btk.</i> Zeytin. <i>Zäytun mayı</i> zeytinyağı.
zıkr (zekir) <i>ar.</i> Zikir, anma. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS).	zikir <i>ism. ar. esk.</i> Zikir.
zıhn <i>ar.</i> Zihin, dimağ (İN, KFT, MG)	zin <i>ism. far.</i> Zihin, şuur, akıl.
zinā <i>ar.</i> Zina, nikâhsız çiftleşme. (Gİ, İM, KF, KFT, Kİ).	zina <i>ism. ar.</i> Nikâhsız cinsel ilişkide bulunmak, zina.
zindān (sindān) <i>far.</i> Zindan, hapis. (GT, İM, TZ).	zindan <i>ism. far.</i> 1. Zindan. 2. Ceza evi, hapisane.
zinhār <i>far.</i> Sakın! Asla! (GT, İM).	zinhar <i>zrf. far.</i> Zinhar, asla, katiyyen, sakın.
ziyād (ziyāde) <i>ar.</i> Çok, bol, fazla. (GT, İM).	ziyat <i>zrf. ar.</i> Ziyade, daha çok.
ziyān <i>far.</i> Zarar, kayıp, ziyan. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, TA).	ziyan <i>ism. far.</i> Zarar, ziyan, yitim.
ziyānlık <i>far. tr.</i> Zarar edilen nesne. (KFT).	ziyandıķ <i>ism.</i> Zararı, ziyanı olma durumu.
zulm <i>ar.</i> Haksızlık, eziyet, zulüm. (Gİ, GT, İM, KF, KFT). <i>Zulm it-</i> zulmetmek. (BM).	zulım <i>sft. ar.</i> Zalim, şerir, gaddar.
zurna(y) (surna, suruna) <i>far.</i> Zurna, kısadüdük. (DM, TZ).	zurna <i>ism. far. mzk.</i> Zurna.
zürriyet <i>ar.</i> Nesil, kuşak, soy, döl. (Gİ).	zuriyat <i>ism. ar.</i> Zürriyet, nesil, soy.

Tablo 1 (devam)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde anlam değişmelerine uğramış olan kelimeler, anlam değişikliği türüne göre sınıflandırılmıştır. Sınıflandırma; *Anlam Daralması*, *Anlam Genişlemesi*, *Başka Anlama Geçiş/Anlam Kayması*, *Anlam İyileşmesi* ve *Anlam Kötüleşmesi* olmak üzere beş ana başlık altında yapılmıştır.

3.1. KIPÇAK TÜRKÇESİNDEN KAZAK TÜRKÇESİNE ANLAM DEĞİŞMESİNE UĞRAMIŞ KELİMELELER

Bu bölümde Kıpçak Türkçesi-Kazak Türkçesi ortak kelimelerden yola çıkarak anlam değişmelerine uğramış olan kelimeler, H. Arslan-Erol (2014)'un *Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişmeleri* adlı eserinde kullanmış olduğu tasnif baz alınarak verilmiştir.

3.1.1 Anlam Daralması

(*Semantic, Restriction, Restriction Of Meaning, Narrowing Of Meaning*)

Bir kelimenin anlam kapsamı bakımından daralmaya uğrayarak eskiden kapsadığı anlam yelpazesinin daha sonraları bir bölümü kapsar duruma gelmesine, kelimenin genel anlamdan özel bir anlama geçmesine ve genel bir anlamdan dar bir anlama geçmesine *anlam daralması* denir (Karaağaç, 2013: 123). Diğer bir deyişle anlam daralması, anlamlı bir kelimenin daha sınırlı bir kapsam içermesi ve geniş bir alandan dar bir alana geçerek daha dar bir alanı temsil etmeye başlamasıdır (Vardar, 2002: 20).

Tablo 2: Anlam Daralması

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
arov (arav; CC., arı; CC, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, MG, MS, RH., arıg; BV, İM,	aruv <i>ism.</i> 1. <i>ynst.</i> Zarif, çok güzel, (hanımlar için) 2. <i>mcz.</i> Güzel, gösterişli.

<p>Kİ., arık;; KF., aru; Gİ, KF, RH, TA, TZ., uru; KK.) 1. Saf, arı, temiz. (CC). 2. (<i>arav</i>) Günahsız. 3. (<i>arığ</i>) Kutsal, mübarek. (İM). 4. (<i>arığ</i>) Güzel, hoş. (İM).</p>	<p>2. <i>Sulu, simbattu</i> “Alımlı, yakışıklı, endamlı”. (KTTS). (<i>Saf, arı, temiz, günahsız anlamlarına rastlanmamıştır.</i>)</p>
<p>bağa (bağa, boğa) Kaplumbağa veya kurbağa. (İM).</p>	<p>bağa <i>ism.</i> Kurbağa. (<i>Kaplumbağa anlamına rastlanmamıştır. Kaplumbağa, tasbağa kelimesi ile karşılanmaktadır.</i>)</p>
<p>başmak Ayakkabı, çizme (CC, GT, KFT, Kİ, KK, TA, TZ).</p>	<p>başmak <i>ism.</i> Terlik.</p>
<p>biş- (biç; KFT.- biç-; TA.) 1. Biçmek, kesmek. (KK). 2. (<i>biç-</i>) Kılıçla kesmek, öldürmek. (TA).</p>	<p>Piş- <i>fl.</i> 1. (elbise) Biçmek. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyi tasarlamak, planlamak. <i>Pişilip istelgen is</i> planlanarak yapılan iş. (<i>Kılıçla kesmek, öldürmek anlamlarına rastlanmamıştır.</i>)</p>
<p>boşat- (I) 1. Boşaltmak, tahliye etmek. (CC, KK, TZ). 2. Elden çıkarmak. (CC). 3. Ayrılmak. (MG). boşat- (II) (boşad-; KFT.) Serbest bırakmak, bağışlamak. (CC).</p>	<p>bosat- <i>fl.</i> 1. Serbest bırakmak, boşaltmak. 2. Bağışlamak. <i>Han jündiniñ aqılına riza bolıp, onı ölimnen bosatadı.</i> Kağan delinin aklına razı olup onu bağışladı. (KTTS). (<i>Elden çıkarmak ve ayrılmak anlamlarına rastlanmamıştır.</i>)</p>
<p>bök Orman, birbirine girmiş çalı ve çırpı gibi yabanî ağaçlar (Kİ)</p>	<p>mük <i>ism. btk.</i> Yosun. (<i>Kıpçak Türkçesinde anlam kapsamı daha genişken, Kazak Türkçesinde su altında ve taşlar üzerinde çıkan yosunları kapsamaktadır.</i>)</p>
<p>böz (bez; TZ., biz; BV, KFT, TA., büz; TA.) Bez, kumaş parçası. (CC, İM, TZ).</p>	<p>böz <i>ism.</i> İnce, beyaz kumaş. <i>mcz.</i> Kötü, zayıf, kuvvetsiz, naçar, değersiz, ucuz. (KTTS).</p>

Tablo 2 (devam)

çor Hastalık. (Kİ).	şor <i>ism.</i> Tümör, ur. (<i>Kıpçak Türkçesinde hastalık olarak daha geniş bir kapsam alanı varken, Kazak Türkçesinde anlamı daralmış, bir çeşit hastalık olan tümör ve ur'u karşılamaya başlamıştır.</i>)
eş- Çekmek, çevirmek. (CC).	es- <i>fl.</i> Eğirmek. (<i>Çekmek anlamına Kazak Türkçesinde rastlamıyoruz. İp eğirmek anlamında kullanılmakta.</i>)
eşik Kürek. (CC).	eskek <i>ism.</i> Kayık küreği.
ħarf <i>ar.</i> Harf, söz. (Gİ, GT, İM, KF).	ärıp <i>ism. ar.</i> Harf. (<i>Söz anlamına rastlanmamıştır.</i>)
içik Kürk veya iç çamaşırı. (CC).	işik <i>ism.</i> İçi hayvan derisinden, dışı ise kumaştan yapılan bir tür dış giyim.
ig- (eg-; Kİ, TA., eñ-; TZ.) 1. Eğmek. (GT, MG). 2. (eñ-) Eğilmek. (CC).	iy- <i>fl.</i> 1. Eğmek, bükmek. 2. <i>mcz.</i> İkna etmek, kabul ettirmek.
irimçik (yürümçük; TA.) 1. Kesilmiş, bozulmuş süt. (TZ). 2. (yürümçük) Peynir.	irimşik <i>ism.</i> Peynir.
ħandır- (ħandır-; Kİ.) Doyurmak, kandırmak. (TZ).	ħandır- <i>fl.</i> (su vb.) Doyurmak, kandırmak. (<i>Kıpçak Türkçesinde genel anlamda doyurmak, kandırmak manasında kullanılırken, Kazak Türkçesinde su vb. şeylere doyurmak manasında kullanılmıştır.</i>)
ħat (I) (ħatı; Kİ.) Kat, huzur. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). ħat (II) Kat, tabaka. (CC, İM, Kİ).	ħat <i>sft.</i> Kat, tabaka, katman. <i>Jeti ħat jer astında</i> yedi kat yerin altında. (<i>Kazak Türkçesinde huzur yani kişinin kaarşısı, önü, huzuru anlamlarına rastlanmamıştır.</i>)

kat- (I) 1. İlâve etmek, katmak. (BV, GT, İM, Kİ, RH, TZ). 2. Karmak, katmak, karıştırmak. (RH, TZ).	kat- (III) <i>fl.</i> Sulu yemeklere süt veya yoğurt katmak. (<i>Karmak, karıştırmak anlamlarına rastlanmamıştır.</i>)
kısta- 1. Sıkıştırmak, kilitlemek. (CC). 2. Müsadere etmek, el koymak. (İM).	kısta- (II) <i>fl.</i> Zorlamak, sıkıştırmak. Yoğun olmak, işi başından aşkın olmak. (KTTS).
kiyik (keyik; BM, DM, GT, KK, RH.) 1. Geyik, ceylân. (GT, MG, RH). 2. Av hayvanı. (İM). 3. Vahşî hayvan. (TZ).	kiyik <i>ism. hyvn.</i> Geyik.
kopar- (I) Ortaya çıkarmak, meydana çıkarmak. (İM). kopar- (II) Yeniden diriltmek. (İM). kopar- (III) 1. Koparmak, ayırmak. (BV, GT, İM, KFT, Kİ, TZ). 2. Sökme, yerinden çıkarmak. (BM, İM, Kİ).	kopar- <i>fl.</i> 1. Toprağı sürmek, altını üstüne getirmek. 2. <i>mcz.</i> Geçmişî canlandırmak, deşmek.
kurğan (I) (kurgun; BM.) 1. Mezar, mezarın üzerindeki toprak yığını, mezar höyüğü. (CC, TA). 2. Siper, sur. (Kİ). 3. At ahır. (TA). 4. Kubbe. (TZ).	kurğan <i>ism.</i> 1. Kale, hisar. <i>Oturar Kurğanı Oturar Kalesi.</i> 2. Sur. 3. <i>mcz.</i> Dayanak, destek. <i>Kurğan boluv destek, dayanak olmak.</i> Kubbe, at ahır anlamlarına rastlanmamıştır.

Tablo 2 (devam)

kurul- (I) Tıkılmak, doldurulmak, basılmak, itilmek. (İH). kurul- (II) Örtülmek. (TZ). kurul- (III) Oturmak, ikamet etmek. (TZ).	kurul- <i>fl.</i> Kurulmak, oluşmak. (<i>Oturmak, örtülmek, tıklamak, doldurulmak, itilmek anlamlarına rastlanmamıştır.</i>)
lök 1. Yedi yaşındaki deve. (BM). 2. Asil, iyi cins deve. (Kİ).	lök <i>ism.</i> Tek hörgüçlü erkek deve.
luğat <i>ar.</i> 1. Sözlük. (İM). 2. Dil. (KFT).	luğat <i>ism. ar. esk ed dl.</i> Lüğat. Dil anlamına rastlanmamıştır.

<p>mülk (I) (milk; İM, KFT., mülket; GT.) ar. Mülk, ülke, memleket, yurt. (GT, KF).</p> <p>mülk (II) ar. Bir kimsenin tasarrufunda bulunan mal, mülk. (Gİ, İM).</p>	<p>mülük (mülki) <i>ism. ar.</i> Eşya, mal, mülk. <i>Memleket mülki</i> devlet malı. İrili ufaklı her türlü eşya. (KTTS). Ülke, memleket ve yurt anlamlarına rastlanmamıştır.</p>
<p>na‘l ar. (na‘al; CC.) 1. Nal. (BV, GT, MS). 2. Ayakkabı, pabuç. (Gİ, İM, KF, KFT).</p>	<p>näl <i>ism. ar.</i> Ayakkabının altına çakılan demir, nalça. Ayakkabı ve pabuç anlamlarına rastlanmamıştır.</p>
<p>nekes (nākes; GT.) <i>far.</i> 1. Hasis, cimri, pinti, eli sıkı. (İH). 2. (<i>nākes</i>) Alçak.</p>	<p>nekes <i>sft. far.</i> Kötü niyetli, alçak, mel’un.</p>
<p>otaçı (otçı; Kİ.) Tabip, hekim. (CC, GT, Kİ, TA, TZ).</p>	<p>otaşı <i>ism.</i> Sınıkçı, kırıkçı çıkıkçı. Kıpçak Türkçesinde , tabip ve hekim anlamlarıyla daha geniş anlam sahasına sahipken Kazak Türkçesinde bu saha daralmıştır.</p>
<p>savluğ (I) (sağlak; BM., sağlık; Kİ., sağlık; TA.) 1. Sağılan koyun. (TZ). 2. (<i>sağlak</i>) Koyun. 3. (<i>sağlık, sağlık</i>) Sağılan koyun ve keçi.</p>	<p>savluğ (I) <i>ism.</i> Üç yaşını aşmış kuzulu koyun.</p>
<p>sıyın- (sıgın-; CC, Gİ, GT, İM, KF, MG, MS, TA, TZ.) 1. Sığınmak. (TZ). 2. (<i>sıgın-</i>) Yayılmak. (TZ).</p>	<p>sıyın- <i>fl.</i> Allah’a sığınmak, ibadet etmek, kulluk etmek. Yayılmak anlamına rastlanmamıştır.</p>
<p>siñ- 1. Sinmek, sokulmak, eğilmek. (CC, GT). 2. Gizlenmek için yere yatmak. (Kİ).</p> <p>sin- Hazım olunmak. (TZ).</p>	<p>siñ- <i>fl.</i> 1. (koku vs.) Sinmek: <i>Suv kumğa siñip ketti.</i> Su kumda emildi. 2. <i>mcz.</i> Karışmak, bütünleşmek. 3. <i>mcz.</i> Yok olmak, gözden kaybolmak.</p>
<p>şuret (şurat; CC.) ar. 1. Biçim, tarz, şekil. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG). 2. (<i>şurat</i>) Suret, resim.</p>	<p>suret <i>ism. ar.</i> 1. Resim, tablo. <i>Kitaptağı suret</i> kitaptaki resim. 2. Fotoğraf, resim. <i>Dosimniñ sureti</i> arkadaşımın fotoğrafı; <i>suretke tūsiv</i> fotoğraf çekirmek.</p>

sürtün- 1. Sürtünmek. (BM, İM, TZ). 2. Sürünerek yürümek, emeklemek. (Kİ).	sürtin- <i>fl.</i> Kurulanmak.
şap- (II) (çap-; İM, MG, Kİ.) 1. Çarp- mak, vurmak. (DM, TZ). 2. (çap-) K1- lıç vurmak. (MG). 3. (çap-) Bir defa- da hem vurmak hem kesmek. (Kİ).	şap- (II) <i>fl.</i> Keskin bir aletle kesmek, biçmek. <i>Ağaştı baltamen şabuv ağacı</i> baltayla kesmek; <i>şöp şabuv</i> ot biç- mek; <i>er şabuv</i> tahtadan eyer yapmak.
şerbet <i>ar.</i> Şerbet, meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek. (GT).	şärbat <i>ism. ar.</i> Üzüm suyu.
tabīb <i>ar.</i> Hekim, tabip. (GT, KFT).	tävīp <i>ism. ar.</i> Bahşı, halk hekimi, tabip.
ṭayan- (I) (dayan-; Gİ, KF.) Dayanmak, yaslanmak. (Gİ, KF, Kİ, TA, TZ). ṭayan- (II) Dayanmak, güvenmek. (İM).	tayan- <i>fl.</i> 1. Dayanmak, <i>tayaḳ tayanuv</i> bastona, değneğe dayanmak. 2. Yak- laşmak: <i>jumis bitüvge tayandı.</i> İşin sonuna yaklaştık.
teş- (deş-; KFT, İH., diş-; TA., tiş-; BV, İM, MG.) 1. Deşmek, oymak. (KK, RH, TZ). 2. (tiş-) Delmek, (inci) diz- mek. (GT).	tes- <i>fl.</i> Delmek, delik açmak. <i>Ḳabırġanı</i> <i>tesüiv</i> duvarı delmek; <i>sırġa taġuv üşün</i> <i>ḳulaġın testi.</i> Küpe takmak için kula- ġını deldi. <i>Kökey testi</i> çok önemli, can alıcı (mesele); <i>tesken tav</i> çok uzak, ücre yer.
tınç (dınç; DM.) Sakin, rahat, dinç, zinde. (Kİ).	tınış <i>sft.</i> 1. Sessiz, sakin. 2. Rahat, sakin, huzurlu. <i>Tınış taptırmav</i> rahat verme- mek.

Tablo 2 (devam)

ṭilek (dilek; Kİ., diley; KF.) 1. İstek, di- lek, murat. 2. Dilencilik etme. (TZ, CC, GT, İM, KFT).	ṭilek <i>ism.</i> 1. Dilek, arzu. 2. Rica, istek, talep: <i>Ṭileġiñ ḳabil bolsın!</i> Dileġin kabul olsun!
tön- (dön-; KFT, Kİ, TA.) 1. Dönmek. (BV, CC, GT, İM). 2. Ters çevrilmek. (CC). 3. Değişmek. (İM). 4. (dön-) Geri gelmek.	tön- <i>fl.</i> Alta almak için birinin üzerine abanmak, çullanmak.

tuman (tuman; KK, TA.) Duman, sis, karanlık. (BM, CC, DM, Kİ, TZ).	tuman <i>ism.</i> 1. Sis. 2. <i>mcz.</i> Belirsiz, bulanık. <i>Soğır tuman</i> göz gözü görmeyecek derecede sisli hava.
tün (dün; Gİ, KF, Kİ., tüne; CC, TZ.) 1. Dün, dünün gecesi. (BM, BV, Kİ) 2. Akşam, gece. (CC, GT, İM, KK, TA, TZ). <i>Tün buçkı</i> gece yarısı. (TA). <i>Tün keçe</i> evvelki akşam. (Kİ). <i>Tün keyçe</i> dün gece. (TA).	tün <i>ism.</i> Gece. <i>Tün ortası</i> gece yarısı; <i>tün uykısın dört bölüv</i> gece boyu gözünü yummamak, gözüne uyku girmemek.
tüzet- (düzelid-; KFT., düzet-; BM, Gİ, , tüznet-; CC., tüzüt-; MG.) 1. Düzeltmek. (BV, CC, İM, MG, TZ). 2. Sıralanmak, saf tutmak.	tüzet- <i>fl.</i> Düzeltmek.
uç (üç; TZ.) 1. Uç, uç taraf. (BV, CC, DM, GT, Gİ, İM, İN, KF, Kİ, MG). 2. Sınır. (TA). 3. Taraf, yan. (TZ).	uş <i>ism.</i> Uç. <i>Çarındaştıñ uşı</i> kalemin ucu; <i>aytpak sözim tilimniñ uşunda tur</i> söyleyeceğim söz dilimin ucunda; <i>kol uşın beriv</i> yardım eli uzatmak.
ulu- Ulumak, feryat etmek. (CC, TZ).	ulı- <i>fl.</i> 1. (köpek, kurt, çakal vb.) Uzun, iniltili, ağlar gibi ses çıkarmak, ulumak: <i>Çaskır uliy bastadı.</i> Kurt ulumaya başladı. 2. <i>mcz.</i> (rüzgâr) Uğuldamak. <i>İşi ulıv</i> açlıktan karnı guruldamak.
uruğ Uruk, çocuk, nesil. (CC). uruğ Bir babadan çoğalan köy, mahalle. (İH).	urıq <i>ism.</i> 1. Embriyon, oğulcuk. 2. Tohum.
yalak 1. Toprak, çanak. (İH). 2. Köpeklerle özgül yalak. (Kİ, TA).	jalak <i>ism.</i> Çorak toprak.
yalbar- (yalvar; BM.- yarbar-; CC.) 1. Yalvarmak, yakarmak. (CC, İM, TZ). 2. Dua etmek. (CC). 3. Rica etmek, istemek. (CC).	jalbar- (jalbarın-) <i>fl.</i> Yalvarmak, yakarmak.

yamanla- 1. Telef etmek, yok etmek. (BM). 2. Kötü muamele etmek. (BM, Kİ). 3. Kötülemek. (Gİ, KF, KFT).	jamanda- <i>fl.</i> Kötülemek, yermek.
yan (yañ; İM, Kİ.) 1. Yan, yan taraf. (BM, GT, İM, KF, KFT, KK, MG, MS, TA, TZ). 2. Taraf, kat, huzur. (İN, RH).	jan <i>zrf.</i> Yan, yan taraf. <i>Üydiñ janında</i> evin yanında.
yana (I) (gene, gine, kene, yene, yine) Yine, tekrar, ikinci defa. (CC, GT, İM, MG). yana (II) Sonra. (TA).	jäne <i>edt.</i> Ve, ile. <i>Jäne mädeniy şaralar</i> sosyal ve kültürel etkinlikler.
yaraştır- (yaraşdur-; KFT., yaraştır-; MG.) 1. Düzenlemek, birleştirmek. (CC). 2. (<i>yaraşdur-</i>) Yararlı hâle getirmek. 3. (<i>yaraştır-</i>) Yapmak, etmek.	jarastır- <i>fl.</i> Barıştırmak, yakıştırmak, arasını bulmak.
yarma (I) Ağaç yarması. (CC).	jarma (I) <i>ism.</i> Ağaçtan yapılmış, öküzlerin boynuna geçirilen boyunduruk.
yasa- (I) Sevk etmek, tertip ve tanzim etmek. (GT). yasa- (II) Düzeltmek. (TZ).	jas-a (I) <i>fl.</i> 1. Yapmak, etmek. 2. Yemek yapmak, pişirmek: <i>Şay jasadı.</i> Çay yaptı. <i>Tamağ jasadı.</i> Yemek yaptı.
yazı (yazı yir; DM.) 1. Ova, bozkır. (BM, BV, KFT). 2. Çöl, sahra. (BM, GT, İM, Kİ).	jazıq (I) <i>ism.</i> Ova, yazı.
yez Sarı bakır, pirinç. (BM, CC).	jez <i>ism.</i> 1. Bakır. 2. <i>mcz.</i> Mermi. <i>Jez ayak</i> gezmeyi seven: <i>jez kiyik</i> güzel geyik; <i>jez kanat</i> kanatlarını hızlı çarpan.

Tablo 2 (devam)

3.1.1.1. Özelleşme

(Alm. *Spezialisierung*, Fr. *spécialisation*, İng. *specialisation*).

Anlam daralmasının alt dalı olan özelleşme, anlamlı bir birimin daha dar bir alanı temsil etmesidir (Vardar, 2002: 157). Yani önceden genel bir anlama sahipken özelleşerek özel bir adı temsil etmeye başlamasıdır. Örneğin, Kıpçak Türkçesinde *bor* kelimesi *kireç*, *alçı taşı* vb. anlamlarda kullanılırken Kazak Türkçesinde özelleşmeye uğrayarak *tebeşir* anlamında kullanılmaya başlamıştır.

Tablo 2.1: Özelleşme

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
aba (ebe) 1. Anne. (Kİ). 2. (ebe) Nine, ebe. (Kİ, TZ). <i>Ebem eçkisin koştı.</i> Gök kuşağı [Büyük kız kardeşim (ana akıllı kadın) keçisini bağladı. (BM). <i>Ebem kuşağı</i> gök kuşağı. (İH).	apa <i>ism.</i> Abla, yakın akrabalar arasında yaşı büyük olan hanım.
al 1. Al renkli, kızıl, kırmızı. (İH, RH, TA). 2. Ala benekli. (CC).	al <i>sft.</i> Kızıl, kara, yeşil, kahverengi gibi sözlerin önüne gelerek bu renklerin açık tonlu ve belirgin olduklarını belirtir. <i>Al kızıl</i> açık kızıl.
alu Alış (TZ).	aluv <i>ism.</i> Eksik, çıkarma işlemi işareti.
ayrık (ayrı; CC, TZ., ayruk; BV, TA, TZ., ayuk; Kİ., eyrik; TZ.) 1. Ayır, başka, farklı. (KK, TZ). 2. (ayrı) Çatallanmış, iki çatal olan. (CC). 3. (ayrı) Tepe. (Kİ). 4. (ayrı) Dağlardaki yol, keçi yolu, vadi. (BM, Kİ). 5. (ayruk) Dağınık, ayrık.	ayrık <i>ism.</i> Yol ağzı, yol ayrımı. <i>Jol ayrığı</i> yol ayrımı.
beyt <i>ar.</i> Beyit, iki dize. (GT).	bäyit <i>ism. ar. dn.</i> Ramazanlarda söylenen bir tür şiir, beyit.
bor Kireç, alçı. (BM, Kİ).	bor <i>ism.</i> Tebeşir.
derviş <i>far.</i> Fakir, yoksul, Allah için alçakgönüllülük eden. (GT, İM).	därüviş <i>ism. far. esk.</i> Derviş.
ertegi Erken. (CC).	ertegi <i>ism.</i> Masal.
evlen- (ivlen-; İM., öylen-; TZ.) Evlenmek. (BM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, MS, TZ).	üylen- <i>fl.</i> (erkekler için) Evlenmek: <i>Meniñ dostarımdıñ bəri üylendi.</i> Benim arkadaşlarımın hepsi evlendi.

	(Kıpçak Türkçesinde bayan, erkek her ikisi için de kullanılan evlen- fiili, Kazak Türkçesinde sadece erkekler için kullanılmaktadır. Bayanlar için erge şıgıv, küyevge şıgıv ve turmıska şıgıv yapıları kullanılmaktadır.)
<p>qara Kara, siyah. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İH, İM, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). <i>Qara etmek</i> bir tür peynirli börek. (BM). <i>Qara etmek</i> siyah ekmek. (Kİ). <i>Qara iv</i> çadır. (İM). <i>Qara kurut</i> kara peynir, bir cins kuru peynir. (BM, Kİ). <i>Qara taş</i> Haceriesved. (İM). <i>Qara teyin</i> gri sincap. (CC). <i>Qara yağı</i> intikamcı, korkunç düşman. (İH). <i>Qara yağız</i> (<i>qara yağuz, qara yavuz</i>) esmer, kara yağız. (İH, KFT, Kİ, KK, TA). <i>Qara yarmak</i> (<i>qara yarmuk</i>) bakırdan yapılan siyah renkli madenî para. (BM, DM).</p>	<p>qara (I) <i>sft.</i> 1. Kara, siyah. 2. Siyah renkte olan. 3. Bir şeyin gölgesi, karartısı. 4. <i>etng.</i> Yas tutarken örtülen siyah örtü; <i>Qatındar basınan qarasin almay bir jil boyı joqtaytın.</i> Kadınlar karalar bağlayıp bir yıl yas tutardı. 5. Avamdan olan, halktan biri; <i>Qara burış</i> karabiber; <i>qara şıbın</i> karasinek; <i>qara altın</i> a) taş kömürü b) petrol; <i>qara aspandı töndiriv (javdıruv)</i> kıyameti koparmak; <i>qara bası</i> tek başına, yalnız; <i>qara basıp küyittev</i> sadece kendisini düşünmek; <i>qara bavır</i> taş yürekli, merhametsiz; <i>qara bet</i> yüz karası; <i>qara buqara (halık)</i> sıradan emekçi, işçi kesim; <i>qara domalak</i> tombul (çocuk); <i>qara dürsinge basuv</i> kabalık, zorbalık yapmak; <i>qara jañbır, (javın, noser)</i> uzun süre devam eden yağmur; <i>qara jayav</i> a) yaya b) fakir; <i>qara jer boluv</i> utancından yerin dibine geçmek; <i>qara jerge qaraturv</i> yüzünü yer baktırmak, utandırmak; <i>qara jumıs</i> beden gücü ile yapılan iş; <i>qara kiyü</i> yas tutmak, karalar bağlamak; <i>qara küye jağuv</i> iftira etmek, kara çalmak; <i>qara kazanıñ (sarı</i></p>

	<p><i>balanıñ</i>) <i>kamı</i> çoluk çocuğun rızkı, geçim derdi; <i>ķara niyet</i> (<i>peyil</i>) art niyet; <i>ķara sorpa boluv</i> çok terlemek, yorulmak; <i>ķara söz</i> a) sıradan, edebi olmayan söz b) düz yazı, nesir; <i>ķara suvık</i> kuru, sert soğuk, ayaz; <i>ķarası batuv</i> gözden kaybolmak; <i>ķara tas</i> a) cimri, cömert olmayan b) acımasız, taş yürekli; <i>ķara tünek</i> a) zifirî karanlık, kapkaranlık b) kara gün; <i>ķara tizim</i> kara liste; <i>ķara şańırak</i> baba ocağı.</p> <p>ķara (II) <i>ism.</i> Büyükbaş hayvanların genel adı.</p>
keyit Giysi, elbise. (CC).	kiyit <i>ism.</i> Dünürlerin bir birine giyim kuşam türü verdikleri hediye.
kiyiz (kiz; DM, MG.) 1. Keçe, keçeden yapılmış örtü, çul. (CC, DM, İH, İM, KFT, Kİ, TA). 2. Yaygı, döşek. (TZ).	kiyiz <i>ism.</i> Keçe. <i>Kiyiz etik</i> keçe çizme; <i>kiyiz üy</i> keçe çadır.
ķısqı Bir şeyi kısıtılarak kapayacak şey. (İH).	ķısqı <i>sft.</i> Mengene.
ķola (ķula; İH, TA.) 1. Açık kahverengi. (İH). 2. (<i>ķula</i>) Koyu kahverengi, siyahla karışık sarı.	ķola <i>ism.</i> Tunç, bronz.
künes (küneş; BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ., kün; BM, CC, DM, Kİ, MG, TA, TZ.) 1. Güneş, güneş ışığı. (TA). 2. (<i>kün</i>) Gündüz, gün.	künes <i>ism.</i> Güney, güneş ışınlarının bol düştüğü yer.
maķal <i>ar.</i> Söz söyleme. (GT).	maķal <i>ism. ar.</i> Atasözü.
nöger Yoldaş, arkadaşı. (CC, DM, GT, İH, TZ).	nöker <i>ism.</i> Yaver.

özden (I) Hür, asil. (CC). özden (II) (özdeñ) Seçkin, her şeyin güzel olanı. (GT, KFT, KK, TZ).	özden <i>ism. esk.</i> Hanın, padişahın vezirleri.
som Altın, gümüş vb. (İH TZ).	som <i>ism.</i> Yüz kuruşa eşit para.

Tablo 2.1 (devam)

şirkin (çirkîn; CC, GT, Kİ, TA, TZ) <i>far.</i> Çirkin, kötü, şebek. (KK, TZ).	şirkin <i>edt.</i> 1. Özlem, hasret vb. duyguları pekiştirmek için söylenen ünlem, keşke, hey gidi, ah vb.: <i>Şirkin jastık dävren!</i> Hey gidi gençlik. 2. <i>mcz.</i> Zavallı, biçare, garip.
ta'rif <i>ar.</i> Anlatma, tanım. (İM).	tarif <i>ism. frn.</i> Resmî olarak belirtilen fiyat, piyasada malın kazandığı değer, fiyat, tarife. <i>Tarif boynuşa</i> tarifeye göre.
ton (don; DM., ton; KK, TA.) Kıyafet, elbise. (CC, GT, İH, İM, KFT, Kİ, MG, TZ).	ton <i>ism.</i> Kürk. <i>Jağalı ton</i> yakalı kürk; <i>Kıska ton</i> kısa kürk; <i>ton pişüv a)</i> kürk biçmek b) birisinin arkasından yorum yapmak, biri hakkında değerlendirme yapmak.
tör Sedir. (TZ).	tör <i>ism.</i> Evin en değerli yeri, başköşe, tör. <i>Törge ozuv</i> başköşeye oturmak; <i>törden orın aluv</i> başkalarından kıymetli olmak; <i>törinen köri yakın</i> bir ayağı çukurda.
uluğluğ (uluğluğ; İM., ululuk; Gİ, KF., ululuğ; RH., ululuk; CC, KF.) Büyüklük, yücelik. (GT, İM).	ulıktık <i>ism.</i> Hükümdar, yönetici olma.

Tablo 2.1 (devam)

3.1.2. Anlam Genişlemesi

(*Semantic Extension, Extension Of Meaning, Widened, Widening Meaning*)

Bir kelimenin anlam yelpazesinin genişleme olayıdır. Önceden daha dar bir anlam yelpazesine sahip olan bir kelimenin zaman içerisinde işlevselliğinde ve

kullanım alanlarında anlam kapsamının çeşitli nedenlerden ötürü gelişmesidir (Karaağaç, 2013: 140).

Tablo 3: Anlam Genişlemesi

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
açıl- 1. Açılmak, açık duruma gelmek (BM, BV, CC, Gİ, İM, KF, Kİ, MG, MS). 2. Açıklanmak, izah edilmek (KFT). 3. Yüzden bir şeyi çıkarmak (İM). 4. Ele geçirilmek. (İM). 5. Açığa çıkarılmak, ortaya çıkmak. (İM).	aşıl- fl. 1. Açılmak. 2. Temizlenmek, kirden arınmak.
açıt- Acıtmak, acı vermek. (Gİ, KF, TZ).	aşıt- fl. 1. Mayalamak, ekşitmek. 2. Acıtmak.
âdem ('ağam; KK, azam; CC.) <i>ar.</i> İnsan, adam. (Gİ, GT, İM, İN, KFT, RH, TZ).	adam <i>ism. ar.</i> 1. İnsan, adam. 2. Halk, topluluk. <i>Adam aytkısız</i> mükemmel, ifadesi imkânsız. <i>Adam balası</i> insanoglu; <i>adam boluv</i> adam olmak; <i>adam bitken</i> bütün insanlar.
ağa Ağabey, büyük erkek kardeş. (CC, KK).	ağa <i>ism.</i> 1. Akrabalardan yaşça büyük olanı. 2. Yaşça büyük erkek. 3. Yol gösterici, akıl veren, danışman. 4. Rütbece büyük olan kişi. <i>Ağa buvin</i> büyükler, örnek olan kuşak; <i>el ağası</i> sözü geçen, nüfuzlu kişi; <i>jigit ağası</i> orta yaşlı kişi; <i>ağa tutuv</i> yakın görmek, örnek almak, saygı göstermek; <i>törağa</i> başkan, yönetici.
ağar- (açar-) 1. Yaşlanmak, saç sakal ağarmak. (Kİ, TZ). 2. Ağarmak, beyazlamak. (Kİ, RH, TZ). 3. (<i>akar-</i>) Tan yeri açılıp aydınlanmak (İM).	ağar- fl. 1. (saç) Ağarmak, beyazlamaya başlamak. 2. Tan atmak, şafak sökmek. 3. Göze ak düşüp görmez olmak. 4. Uğramış olduğu iftiradan kurtulmak, temize çıkmak, aklanmak. <i>Közi ağaruv</i> a) ağlaya ağlaya kör

	olmak, gözüne ak düşmek b) belâya, musibete uğramak; <i>koşağimen kosa ağaruv</i> eşi ile mutlu ve uzun bir hayat yaşamak; <i>şası ağaruv</i> saçı ağarmak.
--	---

Tablo 3 (devam)

ağır Çok, zorlu. (GT, MG).	avır <i>sft.</i> 1. Hafif olmayan, ağır. <i>Avır jük</i> ağır yük. 2. Çetin, meşakkatli. <i>Avır jumis</i> ağır iş. 3. Büyük, ağır. <i>Avır jaza</i> ağır ceza; <i>avır kılmıs</i> ağır, büyük suç.
ağız- Akıtmak. (İM).	ağız- <i>fl.</i> 1. Akıtmak, dökmek, damlatmak, suyu bir şeyin içine dökmek. 2. (su) Bir şeyi alıp götürmek. 3. Çok hızlı gitmek, su gibi akıp gitmek.
āhīret <i>ar.</i> Ahiret, öbür dünya (BV, Gİ, GT, İM, KF, MS).	ākīret <i>ism. ar.</i> 1. Kefen. 2. <i>dn.</i> Ahiret. 3. <i>mcz.</i> Mihnet, eziyet.
aķ (ağ; BV., aḡ; CC.) Ak, beyaz. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA). <i>Aķ aş</i> as denilen derisi makbul hayvanın ak renklisi, kakum (İH). <i>Aķ ayğır</i> Yemen taraflarında görülen bir yıldız. (BM, Kİ, TZ). <i>Aķ az</i> bacaklarında beyaz lekeler bulunan sarı at. (Kİ). <i>Aķ bal</i> arı balı. (DM). <i>Aķ pars</i> beyaz pars. (Kİ).	aķ (I) <i>sft.</i> Ak, beyaz. <i>Aķ adal mal</i> alın teri; <i>aķ altın</i> pamuk; <i>aķ aruvlap koyu</i> defin işlemleri, defnetme; <i>aķ avız etiv</i> elindekini yitirmek; <i>aķ balşık</i> badana, kireç; <i>aķ bas atan</i> akbaşlı büyük deve; <i>aķ bata</i> dua; <i>aķ boran</i> şiddetli boran, tipi; <i>aķ etek</i> pak, günahsız; <i>aķ jamıluv</i> a) karla kaplanmak b) gelinlik giymek; <i>aķ jarķın</i> şen, şakrak, neşelli, hayat dolu; <i>aķ javın</i> sağanak yağmur; <i>aķ jüzdi</i> güzel, beyaz tenli; <i>aķ jürek</i> pak, saf, temiz kalpli; <i>aķ köñil</i> alçak gönüllü; <i>aķ küyın</i> hortum; <i>aķ nāsıl</i> beyaz ırk; <i>aķ savsaķ</i> beceriksiz, elinden hiçbir şey gelmeyen; <i>aķ sütün aķtav</i> hakkını helâl ettirmek. <i>Aķ degeni alğıs, kara dageni ķarğıs.</i> Dediği dedi.

	<p>aķ (II) <i>ism.</i> Hakikat, geręek, hak: <i>Jumır bastı pendege ölim – aķ (maķal).</i> İnsanlar için ölüm bir geręektir.</p> <p>aķ (III) <i>ism.</i> Süt ürünleri: <i>Mal semirer, aķ penen mal köbeyer. Adamzattıñ köñili ösip, köteriler (Abay).</i> Hayvan semirir, ak ile aş çoğalır. İnsan gönlü açılıp keyfi yerine gelir (Abay).</p>
<p>‘aķıl (‘aķl; BV, Gİ, GT, İM, KF, MG., ģaķıl; CC.). <i>ar.</i> 1. Akıllı (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT) ‘<i>aķıl bālię</i> erginliğe ermiş. (İM). 2. (‘<i>aķl</i>) Akıl, us. 3. (<i>ģaķıl</i>) Bilgelik, anlayış.</p>	<p>aķıl <i>ism. ar.</i> 1. Akıl, idrak. 2. Fikir, nasihat, faydalı düşünce. <i>Aķıl aytuv</i> fikir vermek, yol göstermek; <i>Aķıl aluv</i> akıl almak; <i>aķıl berüv</i> akıl vermek, akıl öğretmek; <i>aķılģa ķonuv</i> aklına yatmak, uygun olmak; <i>aķıl ķosuv</i> akıl vermek, fikir vermek; <i>aķıl saluv</i> danışmak; <i>aķıl toķtatuv</i> kemāle ermek, bulūęa ermek; <i>aķıl tis</i> yirmilik diş, akıl dişi; <i>aķılģa kelüv</i> aklı başına gelmek; <i>aķılģa saluv</i> iyice düşünmek, karara bağlamak; <i>aķılģa sıyımdı</i> akla yatkın; <i>aķıl şabıtı</i> zihniyet; <i>aķıldan ayrıluv</i> aklını kaķırmak, çıldırmak.</p>
<p>aķın Dalga. (TZ).</p>	<p>aķın <i>ism.</i> 1. Su akımı, akış, akıntı. 2. Bir nesnenin bünyesindeki gücün etkisi, hızı. <i>Aķın suv</i> akarsu.</p>
<p>aķıt- Akıtmak (GT, İM, KFT, MG)</p>	<p>aķıt- <i>fl.</i> 1. Çözmek, gevşetmek. 2. <i>mcz.</i> Bir edebî metni (şii) durmadan, akıcı bir şekilde okumak.</p>
<p>aķtar- (aķtar-; GT., aķtur-; BM., aķdar-; KF., aķdur-; KF.). 1. Aktarmak, döndürmek, baş aşığı getirmek. (Kİ, KK, TZ). 2. (<i>aķtar-</i>) Devirmek, yere yıkmak.</p>	<p>aķtar- <i>fl.</i> 1. Bir şeyin içini, arasını açarak aramak, karıştırmak. 2. Bir şeyi tetkik etmek, incelemek. 3. Bir şeyi birden dökmek, boşaltmak. 4. <i>mcz.</i> İçini dökmek, sırrını söylemek.</p>

	<p>avdar- <i>fl.</i> 1. (bir şeyin) Altını üstüne getirmek, devirmek, çevirmek. 2. Yık-mak, devirmek. 3. Transfer etmek. <i>Ƙızıma bes miñ teñge avdardım.</i> Kızıma beş bin tenge gönderdim. 4. Yönlendirmek, yön vermek: <i>Äñgi-meni başka jaƙƙa avdardı.</i> Sohbeti başka yöne çekti. 5. Bir dilden başka bir dile çevirmek, tercüme etmek: <i>Tü-rikşeden avdardı.</i> Türkçe'den çevirdi.</p>
<p>al- (I) 1. Almak. (BM, BV, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). 2. Tutmak. (TZ). al- (II) Evlenmek. (CC).</p>	<p>al- <i>fl.</i> 1. Bir şeyi elle tutmak, kaldırmak: <i>Dorbanı ƙolına aldı.</i> Torbayı eline aldı. 2. Bir şeyi sahiplenmek, kazanmak: <i>Elimiz egemendik aldı.</i> Cmemleketimiz egemenliğini kazandı. 3. Bir yere kabul etmek, almak: <i>Jumısƙa aluv</i> işe almak. 4. Kazanç elde etmek, kâr sağlamak: <i>Mol önim aluv</i> bol ürün almak. 5. Evlenmek. 6. İstilâ etmek, hâkimiyet altına almak: <i>Ƙırımı aldı.</i> Ƙırım'ı istilâ etti. 7. Azaltmak, eksiltmek: <i>Meniñ oğan ƙosarım da, alarım da joƙ.</i> Benim ona ekleyeceğim de, çıkaracağım da yok. 8. Yemek, içmek: <i>Tamaƙ alıñız</i> yemek yiyiniz. <i>Bet aluv</i> bir istikamete yönelmek; <i>köz almay ƙarav</i> gözünü ayırmadan bakıp durmak; <i>ƙavlı aluv</i> karar almak: <i>asırıp aluv</i> evlâtlık almak, edinmek; <i>añ aluv</i> avlamak, yakalamak.</p>
<p>ala (alaça; Kİ.). Benekli, alaca. (CC, GT, İM, KK, TZ).</p>	<p>ala <i>sft.</i> 1. Ak ile başka renklerin bir arada görünmesi, benekli, alaca. 2. Gözün ak tabakası. 3. Eksik, yarım yamalak.</p>

	4. <i>mcz.</i> Birlik içinde olmayan: <i>ala avız</i> birliksiz, ittifaksız, kargaşalı; <i>ala ayak</i> dolandırıcı, düzenbaz; <i>ala kol</i> adaletsiz; <i>ala köz</i> araları açık, küs; <i>ala jazday</i> bütün yaz boyunca; <i>ala jip at-tamav</i> başkasının hakkına tecavüz etmemek.
aldur- Aldırmak, kaptırmak. (BV, Gİ, GT, İM, KF).	aldır- <i>fl.</i> 1. Aldırmak, getirtmek. 2. Çaldırmak: <i>Akboz attı urığa aldırıpın.</i> Doru atı hırsıza çaldırmışsın; <i>boy aldiruv</i> yorulmak; <i>sır aldiruv</i> sırrını ele vermek.
algış (alkış; Kİ, TZ.) Alkış, sena, övgü; hayır dua. (CC, DM, KK, TZ). <i>Algış eyle-</i> hayır dua etmek. (KK).	algıs <i>ism.</i> Şükran, minnet, takdir, teşekkür. <i>Algıs aytuv</i> şükran duymak, teşekkür etmek.
algışla- Hayır dua etmek. (DM).	algısta- <i>fl.</i> Teşekkür etmek, şükranlarını bildirmek.
andı- Sabırsızlıkla beklemek, pusu kurmak. (CC).	andı- <i>fl.</i> Takip etmek, gözlemek, izlemek.
anra- Haykırmak, inlemek (İH).	añıra- <i>fl.</i> 1. Yüksek sesle bağırarak ağlamak. 2. (Rüzgar) sertçe esmek. 3. Boş kalmak, sahipsiz kalmak.
aralaş- Birbirine tutturmak (İM).	aralas- <i>fl.</i> 1. Karışmak. 2. Müdahale etmek, katılmak. 3. Münasebet kurmak, görüşmek: <i>Onıñ otbasımen aralasıp turamın.</i> Onun ailesiyle görüşüyorum.
arıl- Temizlenmek. (TZ).	arıl- <i>fl.</i> Kurtulmak, tahliye edilmek, salıverilmek, serbest kalmak.
art- (art-; KK.) Artmak, çoğalmak (BM, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ).	art- <i>fl.</i> 1. Yüklemek, birisine bir vazife vermek, görevlendirmek. 2. Çoğalmak, bollaşmak, bereketlenmek.

artık (artuq; BV, CC, Gİ, İM, İN, KF, Kİ, MG, RH, TA.) Artık, fazla. (TZ).	artık <i>ism.</i> 1. Fazla, artık: <i>Munda artık kisi joq.</i> Burada fazla kişi yok. 2. Daha iyi, daha üstün, yeğ: <i>Munan artık bolmas.</i> Bundan iyisi olmaz.
---	--

Tablo 3 (devam)

as- Asmak. (KK, TA).	as- <i>fl.</i> 1. Kazanda et pişirmek. 2. Atmak: <i>kolın moynına asuv</i> elini omzuna atmak. 3. Darağacına asmak, idam etmek. 4. İlerlemek, ileri geçmek.
asır Düşün. (CC).	asır <i>ism.</i> Oyun, eğlence. <i>Asır saluv</i> gülüp oynamak.
asra- Bakmak, beslemek. (CC).	asıra- <i>fl.</i> 1. Yetiştirmek, beslemek, büyütmek. 2. (köpek) Alıştırmak.
aş- (I) (aç-; BM, BV, CC, Gİ, GT, İN, KF, KFT, Kİ, MG, RH, TA, TZ.) 1. Açmak, açık duruma getirmek. (DM, Kİ, KK). 2. (aç-) Ortaya çıkarmak. (BM, MS). 3. (aç-) Neşretmek. (İM). 4. (aç-) Genişletmek, rahatlatmak. (İM). 6. (aç-) Bir işe başlamak. (İM). 7. (aç-) Bir yeri ele geçirmek, zapt etmek. (İM).	aş- <i>fl.</i> 1. Açmak: <i>Kitaptıñ besinşi betin aşıñız.</i> Kitabın beşinci sayfasını açınız. 2. İki şeyin arasını açmak, birbirinden uzaklaştırmak. 3. Bir işi başlatmak, açılışını yapmak: <i>Muğalim mäjilisti aştı.</i> Öğretmen toplantıyı açtı. 4. Organize etmek, kurmak: <i>Avıldan düken aştı.</i> Köyde dükkân açtı. 5. Bulmak, ortaya koymak: <i>Ğalımdar köp jañalıq aştı.</i> İlim adamları birçok yenilik ortaya koydu. 6. Temizlemek, paklamak: <i>Sabın kirdi aşadı, sabırsız sırdı aşadı (mağal).</i> Sabun kiri temizler, sabırsız sırrı açığa vurur. 7. Açıklamak: <i>Ol şınayı jağdaydı aşıp berdi.</i> O, gerçek durumu açıkladı. <i>Ayqara aşuv</i> sonuna kadar açmak; <i>aşıp aytuv</i> açık konuşmak; <i>orazasın aşuv</i> kahvaltı yapmak; <i>savatın aşuv</i> eğitim almak.

aş- (II) Aşmak, geçmek (BV, CC, GT, MG, RH, TZ).	as- <i>fl.</i> 1. Aşmak, geçmek. 2. (süre) Geçmek: <i>Sağat birden asıp baradı.</i> Saat biri geçiyor. 3. İlerlemek, ileri gitmek. 4. <i>mcz.</i> Böbürlenmek, kibirlenmek. 5. Yardımcı fiil fonksiyonunda kullanılır. <i>İske asuv</i> gerçekleşmek. <i>Paydağa asuv</i> işe yaramak.
aşlık Buğday. (BM, CC, DM, Kİ, TZ).	astık <i>ism.</i> Hububat, tahıl, mahsul.
at- (at-; TA.) 1. Atmak, fırlatmak. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, RH, TZ). <i>Tañ at-</i> şafak sökmek, sabah olmak. (GT). 2. Bırakmak, salmak. (KK). 3. Ok atmak. (İN, RH).	at- <i>fl.</i> 1. (top, tüfek, silâh) Ateş etmek, patlatmak. <i>Miltıkpen atuv</i> silâhla ateş etmek. 2. Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak, atmak. 3. Çekmek, koklamak. 4. (su, fiskiye) Fışkırmak. 5. Atılmak, fırlamak.
ata- (ada-; TZ., atta-; İM., aya-; İH.) Ad vermek, unvan vermek, lâkap takmak (TZ).	ata- <i>fl.</i> 1. İnsanın adını, ismini söylemek: <i>Meniñ atımdı atadı.</i> Benim ismimi söyledi. 2. Bir şeyi birisine hediye etmek: <i>Erbol bir kara atadı.</i> Erbol bir büyükbaş hayvan hediye etti.
ata (ata; BM.) 1. Baba, ata. (BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TA, TZ). <i>Ata ana</i> babaanne. (İM). <i>Ata ata</i> dede, büyük baba. (İM). <i>Atası karındaşı</i> amca. (İM). 2. Hz. Âdem. (Kİ).	ata <i>ism.</i> 1. Babanın babası, dede. 2. Soy, ecdat, ced. 3. Kayınata, kayınbaba. <i>Atadan asıp tuvğan</i> başkalarından farklı; <i>ata jav ezeli</i> düşman; <i>ataña lağinet</i> atana lânet; <i>ata konıs (meken)</i> ata yurt.
atıl- Atılmak. (İM).	atıl- <i>fl.</i> 1. Kurşuna dizilmek, vurulmak. 2. Fırlamak, atılmak.
atış Atış. (İN).	atıs <i>ism.</i> Vuruşma, savaş.
atla- Atlamak, aşmak. (CC, İM, İN).	atta- <i>fl.</i> 1. Adımlamak, yürümek. 2. Atlamak. <i>Arıktan attadık</i> arktan atladık.
avur (ağır; BM, DM, Gİ, İM, KF, KFT, Kİ, KK, TA, RH, TZ.) 1. Ağır, hafif olmayan. (TZ). 2. (<i>ağır</i>) Can sıkıcı.	avır <i>sft.</i> 1. Hafif olmayan, ağır. <i>Avır jük</i> ağır yük. 2. Çetin, meşakkatli. <i>Avır</i>

<p>(İM). <i>Ağır kel-</i> can sıkımak. (İM). 3. (<i>ağır</i>) Kalın, dayanıklı. (İM). 4. (<i>ağır</i>) Üstün, tercih edilir, değerli. (İM). <i>Ağır kel-</i> üstün olmak, tercih edilmek. (İM). 5. (<i>ağır</i>) Şan, şeref, şöhret. (CC). 6. (<i>ağır</i>) Çok, zorlu. (GT, MG). 7. (<i>ağır</i>) Ağırlık, göz kararı kabul edilen bir ağırlık ölçüsü, birimi. (CC, İN, RH).</p>	<p><i>jumis</i> ağır iş. 3. Büyük, ağır. <i>Avır jaza</i> ağır ceza; <i>avır kılmıs</i> ağır, büyük suç.</p>
<p>avur- (ağır-;BM, CC., ağrı-; BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, İN, RH., ağrur-; CC.) Ağrımak, acımak. (TZ).</p>	<p>avır- <i>fl.</i> 1. Hastalanmak. <i>Avırıp kaluv</i> hastalanmak. 2. Acı çekerek zorlanmak.</p>
<p>avuz (ağız; BV, CC, DM, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS., aız; Kİ.) Ağız. (CC, TZ).</p>	<p>avız <i>ism.</i> 1. Ağız. 2. Bir şeyin açık tarafı. <i>Çaptıñ avzın baylav</i> çuvalın ağzını bağlamak. 3. Bir şeyin üst tarafı. <i>Bötelkeniñ avzın aşuv</i> şişenin ağzını açmak. <i>Avzı añkayıp kaluv</i> ağzı açık kalmak; <i>avzı barmav</i> söylemeye cesaret edememek, ağzı varmamak; <i>avzı berik</i> a) oruçlu b) sır saklayabilen, ketum; <i>avzı küyü</i> ağzı yanmak; <i>avzın maylav</i> doyurmak, rüşvet vermek; <i>avzına iye boluv</i> (diline) sahip olmak; <i>avzına kıum kıyu</i> sesini kesmek, susmak; <i>avzına salmav</i> ağzına koymamak, yememek; <i>avzına suv tamızuv</i> ağzına su damlatmak, yardım etmek; <i>avzınan tastamav</i> dilinden düşürmemek; <i>avız tıyu</i> konuşmamak; <i>avzıñdı avırtpa</i> çeneni yorma; <i>avız suv</i> içme suyu.</p>

aya Aya, avuç içi. (BV, CC, GT, İN, KK, TA, TZ).	aya <i>ism.</i> 1. Avuç içi, aya. 2. Bir kimsenin doğup büyüdüğü yer. 3. <i>mcz.</i> Genişlik, büyüklük.
aya- Esirgemek, sakınmak. (GT).	aya- <i>fl.</i> 1. Acımak, korumak, esirgemek, merhamet etmek. 2. Kıyamamak, cimrilik etmek.

Tablo 3 (devam)

ayağ (adağ; Kİ., ayağ; BV, KK., azak; Kİ.) Ayak. (CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, MG, MS, RH, TA, TZ).	ayağ <i>ism.</i> 1. Ayak. 2. Sandalye ve benzeri şeylerin ayağı. 3. <i>mcz.</i> Son, sonu. <i>Oğuv julınıñ ayağı</i> eğitim öğretim yılının sonu. <i>Ayağı avır</i> hamile; <i>ayağın alşak bacuv</i> gerile gerile yürümek; <i>ayağın baykap basuv</i> dikkat etmek, ayağını denk almak; <i>ayağına bas uruv</i> ayaklarına kapanmak, yalvarmak; <i>ayağına jıgıluv</i> ayağına kapanmak, özür dilemek; <i>ayağına turğızuv</i> adam etmek; <i>ayağ astı boluv</i> değerini yitirmek, ayağa düşmek; <i>ayağ astı atıv</i> horlanmak, değer vermemek; <i>ayağ astınan</i> aniden, birden bire, ansızın; <i>ayağ attatpav</i> ayak bastırmamak; <i>ayağ attav</i> ayak basmak; <i>ayağtan aluv</i> engel olmak; <i>ayağtandıruv</i> evlendirmek.
‘ayb <i>ar.</i> Ayıp, kusur. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, İN, RH).	ayıp <i>ism. ar. esk.</i> 1. Ceza olarak alınması kararlaştırılan mal, ücret: <i>ayıp tölev</i> ceza ödemek. 2. Suç, hata, kusur, kabahat. 3. Eksizlik, yetersizlik. <i>Ayıbın aşuv</i> kabahatini, kusurunu göstermek; <i>ayıbın moyındav</i> suçunu kabul etmek; <i>ayıbın moynına aluv</i> suçunu itiraf

	etmek; <i>ayıp tağuv</i> suçlamak; <i>ayıpka buyırma</i> (<i>ayıp etpe</i>). Kusura bakma.
aylan- 1. Çerçevelenmek. (TZ). 2. Dönmek, çevrilmek. (TZ).	aylan- (aynal-) <i>fl.</i> 1. Belirli bir şeyin etrafında dönmek. 2. Bir durumdan başka bir duruma geçmek. 3. (tekerlek) Dönmek. 4. Duraklamak, gecikmek, yolundan kalmak. 5. Sevmek, okşamak, beğenmek.
aylık Otuz günlük. (İM, KFT).	aylık <i>ism.</i> 1. Maaş, aylık. 2. Otuz günlük zaman ölçüsü. <i>Bir aylık demalis</i> bir aylık tatil.
az- (ez-; Kİ.) Azmak, sapmak, şaşırmaq (BV, Gİ, GT, İM, MG, TA, TZ).	az- <i>fl.</i> 1. Özelliğini kaybetmek, karakterini koruyamamak, dejenere olmak: <i>Maldıñ tuqımı azdı</i> . Hayvanın nesli bozuldu. 2. Zayıflamak, kurumak: <i>Ol azıp ketti</i> . O, zayıflamış. 3. <i>mcz.</i> Yoldan çıkmak, sapıtmak, delâlete düşmek.
azār <i>far.</i> Kırılma, incinme, incitme. (GT).	azar (I) <i>ism. far.</i> Eziyet, işkence, zorluk; <i>azar körüv</i> eziyet çekmek. azar (II) <i>zrf.</i> Zar zor, zorla, güçlkle. <i>Azar boluv</i> bıkmak, usanmak.
azbar At ahır. (TA).	azbar <i>ism.</i> Besi ahır.
ba'zı <i>ar.</i> Bazı, bir kısım. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS).	bağzı <i>zrf.</i> 1. Eski, kadim, ezeli. 2. Bazı, kimi.
baba Büyük, büyüğün küçüğe ve küçüğün büyüğe hitap ettiği zaman söylediği kelime. (Kİ).	baba <i>ism.</i> 1. Ata, dede, eski atalar. 2. Büyüklere saygı ifadesi için kullanılır.
bağır- (Koyun) melemek. (İH).	bağır- <i>fl.</i> 1. Bağırmaq. 2. Kızmaq, azarlamak: <i>Enem bağırıp esimdi şıgardı</i> . Kaynanam beni azarlayıp moralimi bozdu. 3. Feryat ederek ağlamak:

	<i>Bala bakırıp üyine karay jügirdi. Çocuk ağlayarak evine doğru koştu.</i>
baḥṣ <i>ar.</i> Konuşulan şey, söz, sözü edilen. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG).	bās <i>ism. ar.</i> 1. Bahis. 2. Değer, kıymet.
bahā <i>far.</i> Paha, kıymet, değer. (BM, CC, DM, Gt, GT, İM, KF, MG).	bağa <i>ism. far.</i> 1. Paha, fiyat, değer. 2. Not. 3. <i>mcz.</i> Saygı, hürmet. <i>Bağa jetpes</i> paha biçilmez, çok değerli.

Tablo 3 (devam)

bala Çocuk, yavru. (BV, GT, İM, TZ).	bala <i>ism.</i> 1. Çocuk, bebek. 2. Evlât, nesil. 3. <i>mcz.</i> Tecrübesiz, acemi. <i>Adam balası</i> insanoğlu; <i>bala bürkit</i> yavru kartal; <i>bala bağuvşı</i> dadı, çocuk bakıcısı; <i>bala körüv</i> çocuğu olmak; <i>bala köterüv</i> gebe (hamile) kalmak; <i>bala tabuv</i> çocuk doğurmak; <i>bala tastav</i> çocuk düşürmek; <i>bel balası</i> kendi çocuğu, öz evladı.
balḳı- Parlamak, ışıldamak. (CC, Kİ).	balḳı- <i>fl.</i> 1. Erimek. 2. <i>mcz.</i> Parlamak, canlanmak.
baraḳ Çoban köpeği. (İH, TZ)	baraḳ: baraḳ it Çok tüylü köpek.
bas- (baş-; TA.) 1. Basmak, ezmek. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, KK, RH, TA, TZ). 2. Galip gelmek, yenmek. (GT, Kİ). 3. Yıkmak. (Kİ). 4. Çökmek. (İN, RH). 5. Baskına uğratmak. (GT). 6. Bulunduğu yerin üstünü kapamak. (KK). 7. Sıkmak, sıkıştırmak. (CC). 8. Ağırlaştırarak. (KK). 9. (baş-) Doldurmak. (TA).	bas- <i>fl.</i> 1. Adımlamak, basmak. 2. Bir şeyin üzerine bastırmak, ezmek. 3. (kitap, gazete vb.) Baskıdan çıkmak. 4. Örtmek, kaplamak: <i>Tavdı qar bastı.</i> Dağı kar kapladı. 5. Hızlandırmak, süratlendirmek: <i>Atına kamşu bastı.</i> Atını kamçıladi. 6. Yavaşlatmak, kısımak: <i>Teledidardiñ davisın basıp koyıñız.</i> Televizyonun sesini kısınız. 7. Bir şeyin önüne geçmek, önünü kesmek, durdurmak: <i>Aspirin deneniñ kızuvın basadı.</i> Aspirin vücudun

	ateşini düşürür. 8. Bastırmak, boyun eğdirmek: <i>Köterilisti küşpen bastı.</i> Ayaklanmayı güç kullanarak bastırdı. <i>Basıp kirüv işgal etmek; basıp tastav</i> hiç kimsye sezdirmemek, olayı kapatmak, örtbas etmek.
başlık Padişahlık. (Kİ).	bastık <i>ism.</i> Başkan, müdür, yönetici, idareci, şef.
baştur- Bastırmak. (İN).	bastır- <i>fl.</i> 1. Bastırmak. 2. (ekin) tanelerini saplarından ayırmak.
başkar- (başar-; TZ.) Başarmak. (TZ).	başkar- <i>fl.</i> 1. İdare etmek, yönetmek, başında bulunmak, önderlik etmek. 2. Organize etmek.
başla- Başlamak. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	basta- <i>fl.</i> 1. Başlamak. 2. Yönetmek, organize etmek.
bat- 1. Batmak, dalmak. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, KK, MG, MS, TZ). 2. (Güneş, ay vb.) batmak. (İM, KF, KK, TA). 3. Ortadan kaybolmak. (CC). 4. Gömülmek. (MG).	bat- <i>fl.</i> 1. Batmak, dibe çökmek. 2. Ağrıtmak, acı vermek: <i>Er attıñ arqasına battı.</i> Eyer atın sırtını acıttı. 3. (güneş) Batmak. 4. Sinmek. <i>Tamağ batpav</i> canı yemek istememek. 5. <i>mcz.</i> Acı vermek, dokunmak: <i>Balasınıñ ölgeni äkesine kattı battı.</i> Çocuğun ölümü babasına çok dokundu.
batır- (batur-; BV., batkır-; KK.) 1. Batırmak. (CC, GT). 2. Gizlemek, saklamak. (CC). 3. Bir şeyi suya daldırmak. (İM).	batır- <i>fl.</i> 1. (bir şeyi suyun dibine) Batırmak. 2. Bir şeyi bir yere girdirmek, sokmak. 3. <i>mcz.</i> İğneli konuşmak. <i>Külkige batıruv</i> kahkahaya boğmak; <i>rahatka batıruv</i> rahata kavuşturmak; <i>turnağın batıruv</i> eziyet etmek, baskı yapmak.

<p>bay Zengin, varlıklı (CC, DM, GT, İM, KFT, Kİ, KK, MG, TA, TZ)</p>	<p>bay <i>sft.</i> 1. Varlıklı, zengin: <i>Elimiz malğa bay.</i> Ülkemiz hayvan bakımından zengin. 2. Çok fazla, sayısız. 3. Yeterli, bol. 4. Hatip, söz ustası. <i>Tilge bay, sözge bay</i> söz ustası, hatip.</p>
<p>bayla- (bağla-; BM, BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MG, RH, TA, TZ., bağağıla-; BM., balğa-; CC.) 1. Bağlamak, ip ile bağlamak. (TZ). 2. (<i>bağla-</i>) Demet yapmak. 3. (<i>bağla-</i>) Sona erdirmek. (MG). 4. (<i>bağla-</i>) Kapıyı kapamak. (İM).</p>	<p>bayla- <i>fl.</i> 1. Bir şeyi iple bağlamak. 2. Yarayı sarmak. 3. Düğümlmek. 4. Suyun önünü kesmek. 5. Hayvanı beslemek, semirtmek.</p>
<p>bedel <i>ar.</i> Bedel, karşılık.</p>	<p>bedel <i>ism.</i> 1. İtibar, otorite, nüfuz. 2. Şan, şöhret, ün. <i>Bedeli artuv şanı şöhreti artmak.</i></p>
<p>belgölü (bellü; MS., bilgili; GT., bilgüli; GT., bilgölü; İM.) Belli, açık (KFT, Kİ).</p>	<p>belgili <i>sft.</i> 1. Tanınmış, ünlü, meşhur. 2. Bilinen, malûm.</p>
<p>ber- (bir-; BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İH, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ., ver-; BV, Gİ, KFT., vir-; Gİ, İN, KF, KFT, KK, MS.) Vermek. (BM, CC, DM, RH). <i>Aş ber-</i> otlamak. (CC). <i>Ġarav bermükâfatlandırmak.</i> (CC). <i>Keneş ber-</i> öğüt vermek. (CC). <i>Öğünç ber-</i> övmek, pohpohlamak. (CC). <i>İteber-</i> itmek, itivermek. (CC). <i>Ötürçke ber-</i> ödünç vermek. (CC). <i>Tanukluk ber-</i> şahitlik etmek. (CC). <i>Yüvüt ber-</i> avutmak. (CC).</p>	<p>ber- <i>fl.</i> 1. Vermek. 2. Bir şeyi bir kimseye iletmek; <i>habar berüv</i> haber vermek. 3. Bir kimseye unvan, derece vermek. <i>Boy bermev</i> ikna olmamak; <i>dıbis berüv</i> ses vermek; <i>jol berüv</i> yol vermek, yol açmak, <i>dem berüv</i> a) cesaretlendirmek b) moral, destek vermek; <i>vâde berüv</i> söz vermek; <i>maza bermev</i> rahat vermemek; <i>körük berüv</i> şekillendirmek.</p>

berekāt <i>ar.</i> Bereketler, bolluklar. (Gİ, GT, İM, KF).	bereke (bereket) <i>ism. ar.</i> 1. Bereket, bolluk, rızık. 2. Birlik, beraberlik, barış.
beril- (biril-; İM, İN., viril-; Gİ, KF, KFT, MS.) Verilmek. (CC).	beril- <i>fl.</i> 1. Baş eğmek, teslim olmak: <i>Javğa berilmedi.</i> Düşmana baş eğmedi. 2. Bir şeye tam manasıyla sarılmak, kendisini vermek: <i>Ävenge berilip kettim</i> müziğe kendimi kaptırdım.
bey- (beyi-, biyi-) Raksetmek, oynamak (TA).	biy (I) <i>ism.</i> Dans. biyle- (II) <i>fl.</i> 1. Dans etmek. 2. İdare etmek, yönetmek, hükmetmek.

Tablo 3 (devam)

beyān <i>ar.</i> Açıklama, anlatma. (BV, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, İN, RH).	bayan <i>ism. ar.</i> 1. Durağan, sabit, değişmez. 2. Anlatma, nakletme, rivayer. <i>Bayan etiv</i> anlatmak. 3. <i>mcz.</i> Belirgin, açık, alenî.
bez- (biz-; İM.) Usanmak, bıkmak. (CC, Kİ, MG).	bez- <i>fl.</i> 1. Kaçmak, uzaklaşmak, firar etmek. 2. Nefret etmek, terk etmek. 3. Yaklaşmamak, uzak durmak.
bikit- Kuvvetlendirmek. (GT).	bekit- <i>fl.</i> 1. Sağlam şekilde bağlamak, kapatmak, kilitlemek. <i>Esikti bekitiiv</i> kapıyı kapatmak. 2. Bir kararı kabul etmek, onaylamak, tasdik etmek: <i>Jalpı jıynalista qavlını bekitti.</i> Genel toplantıda kararı tasdik ettiler. 3. Bir işi bir kimsenin sorumluluğuna vermek, yüklemek.
bişir- (biştür-;CC., bişür-; BM, BV, CC, İM, KFT, RH., büşür-; TA.) Olgunlaştırmak, pişirmek (CC, İM, Kİ, KK).	pisir- <i>fl.</i> 1. Pişirmek, haşlamak. 2. Sıcak su ile keçeyi iyice bastırmak. 3. Metali eritmek. 5. <i>mcz.</i> Bir şeyi ölçüp tartmak, iyice düşünmek.

<p>bit- (I) (Nebat) yetişmek, büyüme, bitmek. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, Kİ, RH, TZ).</p> <p>bit- (II) Bitmek, sona ermek. (DM, Gİ, GT, KF, MG, TZ).</p>	<p>bit- fl. 1. Bitmek, tükenmek. 2. Hazır hâle gelmek. 3. İyileşmek. 4. Yetişmek, büyüme, bitmek. 5. Ortaya çıkmak, peyda olmak.</p>
<p>biyik (bedük; BV., beyik; CC., beyük; GT, İM., büyük; BV, KK, MG, TZ.) Büyük (TZ).</p>	<p>biyik sft. 1. Alçak olmayan, yüksek. 2. <i>mcz.</i> Şanlı, şöhretli.</p>
<p>boğ (boh; CC.) Bok, insan dışkısı. (BV, CC, Kİ, TA, TZ).</p>	<p>boğ ism. 1. Bok, dışkı. 2. Gübre, tezek. 3. <i>mcz.</i> Eski püskü. <i>Boğ murın</i> tecrübesiz, acemi.</p>
<p>bol- (ol-; BM, GT, Gİ, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MG, MS, RH, TZ.) 1. Olmak, meydana gelmek. (BV, CC, DM, GT, İM, İN, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). 2. Ulaşmak, varmak. (CC). 3. Yaratılmak. (CC). 4. (ol-) Olgunlaşmak, kemale ermek. (BM).</p>	<p>bol- fl. 1. Olmak: <i>Okiyğa bolğan jer</i> olayın olduğu yer. 2. Bitirmek, sona ermek: <i>Tamağın işip boldı.</i> Yemeğini yedi. 3. Beraber olmak, birlikte kalmak: <i>Bügin sizdiñ qasıñızda bolamın.</i> Bugün sizin yanınızda olacağım. 4. Gerçekleşmek. <i>Boları boldı</i> olan oldu.</p>
<p>boluş- Yardım etmek, yardımlaşmak. (CC, Kİ, TA).</p>	<p>boluş- fl. 1. Yardımlaşmak, desteklemek. 2. Taraf tutmak.</p>
<p>boş Boş. (BV, CC, DM, GT, İH, İM, İN, KFT, Kİ, MG, RH, TA, TZ).</p>	<p>bos sft. 1. İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan, boş. 2. Kapalı olmayan, örtülmemiş: <i>Qaptıñ avzı bos.</i> Çuvalın ağzı açık. 3. Faydasız, önemsiz. <i>Bos äñgime</i> faydasız konuşma. 4. Yumuşak, gevşek. 5. İşsiz, uğraşı olmayan, boşta gezen.</p>
<p>boşa- Boşamak (BM, GT, KFT, Kİ, TZ).</p>	<p>bosa- fl. 1. Boşalmak. 2. Gevşemek. 3. İşten ayrılmak. 4. Özgür olmak, azat olmak. 5. <i>mcz.</i> Duygulanmak, hislenmek.</p>

boşan- (I) Boşanmak, eşinden ayrılmak. (BV, CC, İN, KF, KFT, Kİ, TZ). boşan- (II) Boşalmak, gevşemek. (MG).	boşan- fl. 1. Serbest kalmak. 2. Doğum yapmak, doğurmak.
bozla- Kükremek, azmak. (TZ).	bozda- fl. 1. (deve) Bağırarak, bozlamak. 2. Hıçkırarak hıçkırarak ağlamak. 3. Bir ritim ile ses çıkarmak.
bölek Bölük, bölünmüş (İM, MG, TZ)	bölek zrf. 1. Ayrı olarak, kendi başına. 2. Ayrı, farklı, benzer olmayan. 3. Özel, hususî.
buğ Tencere kaynarken çıkan buhar. (Kİ).	buv ism. 1. Buğu, buhar. 2. <i>mcz.</i> Etki, tesir. <i>Qımız buvi</i> kırmızının etkisi.

Tablo 3 (devam)

bulğa- (buğla-; Kİ., bula-; Kİ.) 1. Bulamak, karıştırmak. (BA, İM, Kİ). 2. Sıkmak, üzmek, bulandırmak. (CC).	bulğa- fl. 1. El sallamak. 2. Karıştırmak. 3. Bulamak.
bulaş- (bulğaş-) Bulaşmak, karışmak (BV, Gİ, İM, KF, TZ).	bulğa- fl. 1. Kirletmek, pisletmek, karıştırmak. 2. <i>mcz.</i> Yüzünü yere baktırmak, utandırmak.
bulağav Karışıklık, düzensizlik, bulanık (Kİ).	bulğanış sft. 1. Kirli, pis, murdar. 2. <i>mcz.</i> Tiksindirici, ahlaksız.
buşmān (pīşmān; İM.) <i>far.</i> (<peşimān) Pişman. (KFT, TZ).	puşayman ism. Fakirlik, yoksulluk, zavallılık.
buv- (bo-, boğ-) Boğmak (CC).	buv- fl. 1. Paket yapmak, bağlamak. 2. <i>mcz.</i> Rahatsız etmek, rahat vermemek. buvındır- fl. Boğmak, boğazını sıkmak.
cān <i>far.</i> Can, ruh. (CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, MG, TZ).	jan ism. ar. 1. Can, ruh. 2. İnsanın iç dünyası. 3. <i>mcz.</i> Bir tür saygı, sevgi belirten söz. <i>Jan algış</i> can alıcı, <i>Azrail</i> ; <i>jan berüv</i> can vermek, vefat etmek; <i>jan joldas</i> can yoldaşı, candostu; <i>janın piyda etiiv</i> canını feda etmek, fedakârlık yapmak; <i>jan tapsıruv</i>

	canını teslim etmek, ölmek; <i>jan terge tūsūv</i> kan ter içinde kalmak; <i>jan türşi-güv</i> korkmak, dehşete kapılmak.
cānsız <i>far.tr.</i> Ölü. (İM).	jansız <i>sft.</i> 1. Cansız, diri olmayan. 2. <i>mcz.</i> Fesiz (göz). 3. Issız.
cırt- (<i>yart-</i> ; BM., <i>yır-</i> ; İM, TZ., <i>yırt-</i> ; KFT, TZ., <i>yırt-</i> ; BM, CC, GT, İM, KFT, Kİ., <i>yırt-</i> ; KFT.) 1. Yırtmak, parçalamak (CC). 2. (<i>yart-</i>) Yarmak.	jırt- fl. 1. Yırtmak. 2. Toprağı sürmek.
çaqıl Çakıl. (BV).	şağıl <i>ism.</i> Toprak yığını, küçük tepe, höyük.
çaqıldak (I) çocukların elleri ile döndürdükleri fırıldak (İH) çaqıldak (II) Değirmen taşına tane döken ve sürekli takırdayan alet (İH)	şaqıldak <i>ism.</i> 1. Değirmen taşı. 2. <i>sft.</i> Keskin, kulak tırmalayan, cırtlak, tiz (ses). 3. Kavgacı.
çala (çalaça; Kİ.) Az, azıcık (Kİ).	şala <i>sft.</i> 1. Çiğ, tam pişmemiş, olgunlaşmamış; <i>Et şala pışken.</i> Et tam pişmemiş. 2. Yarım, eksik. <i>Şala estüv</i> yarım yamalak durmak; <i>şala savattu</i> bilgi düzeyi düşük.
çalma Başörtüsü, sarık. (CC, MG).	şalma <i>ism.</i> 1. Sarık. 2. Atkı, şal.
çatır , (çadur; DM., çadır; DM.) <i>far.</i> Çadır. (CC, Kİ, TZ).	şatır (I) <i>ism.</i> Dam, çatı. şatır (II) <i>ism.</i> Çadır, otağ. şatır (III) <i>ism.</i> Şemsiye.
çeft (ceft; KK.) <i>far.</i> (<cüft) Çift, aynı de-ğerde (CC, TZ, KK).	jup <i>sft.</i> 1. Çift. 2. Karı koca. <i>Jubın jazbav</i> birbirinden ayrılmamak sürekli beraber olmak.
çert- (I) Şapırdatmak, şaklatmak. (CC). çert- (II) Dedikodu etmek, birisi hakkında konuşmak, çamur atmak. (CC).	şert- fl. 1. Fiske vurmak, fiskelemek. 2. Saz teline dokunmak, çalmak. 3. <i>mcz.</i> Bir mesele hakkında insanların ilgisini çekecek şeyler anlatmak, ilginç

	şekilde sohbet etmek. <i>Sır şertüv</i> içini dökmek dert yanmak.
çeten Pamuk sepeti. (DM).	şeten <i>ism.</i> Sepetçi söğüdünün dallarından yapılan çit vb. nesne.
çıbık (çıbuğ; CC, TA., çıbuğ; CC, TA.) Dal, çubuk. (Kİ).	şıbık <i>ism.</i> 1. Filiz. 2. Çubuk. 3. Yeni yetişmekte olan, yeni nesil. 4. Fidan. <i>Bir şıbıkpen aydav</i> dediğini yaptırmak, istediğini kabul ettirmek.
çıkış Çıkma, çıkış. (TZ).	şığıs (I) <i>ism.</i> 1. <i>cğrf.</i> Doğu, şark. <i>Tayav şığıs</i> Orta Doğu; <i>kiyır şığıs</i> Uzak Doğu; <i>Şığıs Kazakistan</i> Doğu Kazakistan. 2. <i>mcz.</i> Doğuda yaşayanlar. şığıs (II) <i>ism.</i> (mahsul) Bitme, yetiştirme, çıkma; <i>biyıl eginniñ şığısı jaman emes.</i> Bu yıl ekinlerin verimi iyi olacak. şığıs (III) <i>ism.</i> Gider, masraf, harcama. <i>Şığıs kitabı</i> hesap, gelir gider kitabı; <i>şığıs şıkpay kiris kirmeydi.</i> Masraf etmeden kâr elde edilmez. şığıs- <i>fl.</i> Anlaşma sağlamak, çıkar yol sağlamak: <i>Şığısıp kelisimge kol koydı.</i> Uzlaşarak anlaşmaya imza attılar.
çırpı (çirbi; BM., çirpi; BM.) Çalı çırpı, kuru ağaç. (CC).	şırpı <i>ism.</i> 1. Dal, budak kırpıntısı, çırpı. 2. Kibrit çöpü. <i>Şırpı basın sındırmav</i> hiçbir şey yapmamak, elini sürmemek, kılını kıpırdatmamak.
çiñ En yüksek yer, doruk. (İM).	şiñ <i>ism.</i> 1. Doruk, zirve, şahika. 2. Uçurum, yar.
çuçka (coçka; DM., çocuk; İH.) Domuz yavrusu. (TA).	şoşka <i>ism.</i> 1. Domuz, hınzır. 2. <i>mcz.</i> Akılsız, cahil.
daşla- Dışlamak. (KFT).	tasta- <i>fl.</i> Bırakmak, terk etmek, atmak: <i>balalıktı tasta.</i> Çocukluğu bırak.

	<i>Avzınan tastamav</i> dilinden düşürmek.
da'vā (da'vī; GT, KFT, MG., da'vu; KFT.) <i>ar.</i> İddia, dava. (İM)	dağuva <i>ism. ar.</i> 1. Dava. 2. Şan, şöhret. 3. Amaç, hedef.
de- (di-; BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MS, RH., dih-; Kİ., dü-; KFT., ti-; BV, GT, İM, KF, MG, RH.) Demek, söylemek. (BV, CC, İM, KF, KK, MS, TA, TZ).	de- <i>fl.</i> 1. Demek, söylemek. 2. Öyle saymak, düşünmek: <i>Men sizdi öz adamım dep edim.</i> Ben sizi kendi adamım sayıyordum. 3. Arzu etmek, istemek, dilemek: <i>Men munda okıymın dep keldim.</i> Ben buraya okumaya geldim.

Tablo 3 (devam)

deryā <i>far.</i> Derya, deniz. (GT).	dariya <i>ism. far.</i> Derya, deniz, büyük ırmak.
deşil- (tişil-; BV, İM.) Deşilmek, delinmek. (TZ).	tesil- (I) <i>fl.</i> Delinmek. tesil- (II) <i>fl.</i> Gözlerini ayırmadan bakmak.
devlet <i>ar.</i> Saadet, yüce bahtlılık. (BV, CC, GT, MG).	dävlet <i>ism. ar.</i> Zenginlik, mal mülk. 2. <i>mcz.</i> Talih, nasip, rızık. <i>Dävlet kuşu</i> devlet kuşu.
devletli <i>ar. tr.</i> İقبال sahibi, bahtlı. (GT, TZ).	dävletti <i>sft.</i> Zengin, devletli, varlıklı.
devr <i>ar.</i> Dönüp dolaşma, devir. (GT, MG).	dävır <i>ism. ar.</i> Tarihî dönem, devir, zaman. 2. Belirli bir zaman.
devrān <i>ar.</i> Dünya, kader. (GT).	dävren <i>ism. ar.</i> 1. Hayat, ömür, zaman, çağ. 2. Devran, safa. <i>balalıktıñ bal dävreni</i> çocukluğun mutlu günleri.
dutın- Tutunmak. (KFT).	tutın- <i>fl.</i> 1. Tüketmek, kullanmak. 2. İlke edinmek.
egri (igri) Eğri (CC, İN, KFT, TA, RH).	iyrek <i>sft.</i> 1. Eğik, eğri. 2. <i>ism.</i> Motif, desen.
em İlaç. (CC).	em <i>ism.</i> 1. Tedavi: <i>em jasav</i> tedavi etmek. 2. Şifa, deva, em. 3. <i>mcz.</i> Çare,

	çözüm yolu; <i>emi tabılmav</i> çaresi bulunmamak.
emānet <i>ar.</i> Bir kimseye bırakılan şey, emanet. (CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT).	amanat <i>ism. ar.</i> 1. Emanet. 2. Ödev, görev.
emdi (imdi; CC, GT, İM, KFT, Kİ, MG, TA, TZ., indi; Kİ., şimdi; BM, Kİ, TZ.) Şimdi, derhâl, hemen. (CC).	endi (III) <i>zrf.</i> 1. Şimdi, bundan sonra, daha, artık; <i>endi gana tūsindim.</i> Şimdi anladım. 2. Bundan başka, daha.
en- (in-; BM, BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, TA, RH., yin-) 1. İnmek. (CC). 2. (in-) Eğilmek. (İM). 3. (in-) Akmak, gelmek. (İM). 4. (in-) Nazil olmak. (İM).	en- <i>fl.</i> 1. Girmek, geçmek. 2. Batmak, sinmek, kaybolmak. 3. Karışmak, içinde olmak. <i>Aklı enüv</i> akıllanmak; <i>jer koyuna enüv</i> ölmek; <i>tarihka enüv</i> tarihe geçmek. Değişmek, düşmek, katılmak, eklenmek, fayda sağlamak, görünmek. (KTTS).
eñse (ense; Kİ, KK., inse; İM, MG.) Ense. (CC, DM, TA, TZ).	eñse <i>ism.</i> 1. Boynun arkası, ense. 2. Vücut, beden. 3. <i>mcz.</i> Güç, kuvvet. <i>Eñsesi köteriñki</i> neşeli, keyifli, mutlu.
er (ir; GT, İM.) 1. Erkek, er, adam. (CC, Gİ, KF, KFT, Kİ, KK, TA, TZ). <i>Er iş-den darıl-</i> bıkmak, çekilmek, içi daralmak. (İH). <i>Er işden kıaman-</i> heyecanlanmak, coşmak. (İH). 2. (ir) Koca, zevce. (GT).	er (I) <i>sft.</i> Kahraman, cesur. <i>Er basına kün tuvuv</i> zor dönem, zaman; <i>er jetiiv</i> akıl balığ olmak; <i>er jürek</i> cesur. er (II) <i>ism.</i> 1. Erkek. 2. Koca, zevce. <i>Erge şıgıuv</i> kocaya varmak, evlenmek.
eri- (ir-; TZ., iri-; BV, CC, İM.) 1. Erimek. (BV, Kİ, TZ). 2. Zayıflamak. (Kİ).	eri- <i>fl.</i> 1. Erimek. <i>Kar eridi</i> kar eridi. 2. <i>mcz.</i> Kanı ısınmak, sevmek.
erk (I) (irk; GT.) Erk, güç, kuvvet. (CC, KFT, TZ). erk (II) Arzu, istek, irade. (CC, Kİ).	erik <i>ism.</i> 1. Erk, irade, iktidar, istem. 2. Hak, hukuk. <i>Erkine jiberiiv</i> başıboş bırakmak; <i>erkine kıoyıuv</i> iradesine bırakmamak.
erkek (irkek; BV, Gİ, KF, KFT, RH, TZ.) 1. Erkek. (CC, Kİ, TA). 2. (irkek) Her canlının erkeği. (KK).	erkek <i>ism.</i> 1. Erkek. 2. Koca, eş.

erkli Güçlü, kuvvetli. (CC).	erikti <i>sft.</i> 1. Hür, özgür, serbest, erkli. 2. Özgür irade ile yapılmış olan.
erşi Puşt, cinsî sapık. (Kİ).	ersî <i>sft.</i> 1. Abes, kaba, edepsiz. 2. Elverişsiz, uygunsuz.
es- (is-; GT, İM.) (Rüzgâr) esmek. (BM, Gİ, İM, KF, Kİ, TA, TZ).	es- (I) <i>fl.</i> 1. (rüzgâr) Esmek. 2. (kayıpta) Kürek çekmek. 3. Küremek. 4. <i>mcz.</i> Övünmek, atıp tutmak. es- (II) <i>fl.</i> Eğirmek.
esir- (esri-; DM, KFT, Kİ., esrü-; DM., isrü-; GT.) Sarhoş olmak. (CC, DM, İM, TZ).	esir- <i>fl.</i> 1. Kendini beğenmek, büyülenmek. 2. Sarhoş olmak, esirmek.

Tablo 3 (devam)

ez- (I) (iz-; BV.) Ezmek. (RH). ez- (II) (iz-; TZ.) Erimek, eritmek. (KK).	ez- <i>fl.</i> 1. Ezmek, sıkmak. 2. Eritmek. 3. Uzun yolculuktan sonra yorgun düşmek, yol yorgunu olmak. 4. <i>mcz.</i> Önemsiz bir şeyi tekrar tekrar söyleyerek sıkmak, başını şişirmek.
fermân <i>far.</i> Emir, ferman. (BM, GT, MG, RH).	pärmen <i>ism. far.</i> 1. Ferman, emir. 2. Güç, kuvvet. <i>Alladan pärmen tilev</i> Allah'tan yardım dilemek.
ğarīb <i>ar.</i> Garip, tuhaf (GT, KF, MG)	kärîp <i>ism. ar.</i> 1. Biçare, garip. 2. Sakat, özürlü.
gül (kül; BM, BV, DM, GT, İM, KFT, Kİ, KK, RH, TA, TZ.) <i>far.</i> Gül, çiçek. (GT, KF, Kİ, KK, RH, TZ).	gül <i>ism. far.</i> 1. Çiçek. 2. <i>mzc.</i> Çocuk: <i>Üydiñ säni – büldirşindey eki gül</i> Evin güzelliği bu iki küçük çocuk. 3. <i>mzc.</i> Güzel, alımlı. <i>Gül alañı</i> gül bahçesi; <i>gül deste</i> gül deste; <i>gül şaşuv</i> çiçek saçmak; <i>güli soluv</i> çiçeği solmak.
günāh <i>ar.</i> Günah. (Gİ, KF).	künä <i>ism. far.</i> 1. Kabahat, ayıp, suç. 2. <i>dn.</i> Günah.
hāl <i>ar.</i> Hâl, durum. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS).	äl <i>ism. ar.</i> 1. Güç, kuvvet: <i>Äliñ barda eñbek et (mağal)</i> gücün varken çalış. 2. Hâl, durum.

<p>ḥaṭ <i>ar.</i> (<ḥatt) 1. Çizgi. (Gİ, İN, RH). 2. Yazı. (GT).</p>	<p>ḥat <i>ism. ar.</i> 1. Mektup. <i>Anama ḥat jazdım</i> anneme mektup yazdım. 2. Yazı. <i>Ḥat bildi (tanıdı)</i> okuma yazma öğrendi. <i>Ḥatka yüyrik</i> hızlı okuyup yazan.</p>
<p>ḥazır <i>ar.</i> Meydanda, göz önünde olma. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG).</p>	<p>âzir (I) <i>sft. ar.</i> Hazır, hazır olma: <i>Cigit-terdiñ bāri de âzir tur.</i> Gençlerin hepsi hazır bekliyorlar. âzir (II) <i>zıf.</i> Şimdi, şu anda: <i>Balalar âzir keldi.</i> Çocuklar şimdi geldiler.</p>
<p>ḥazīne (ḥazna; İH., ḳazna; CC.) <i>ar.</i> 1. Hazine. (GT, RH). 2. (ḳazna) Hazine sandığı. 3. (ḳazna) Devlet hazinesi. (Kİ).</p>	<p>ḳazına (I) <i>ism. ar.</i> 1. Hazine, define, gömü. 2. <i>mcz.</i> Ata yadigârları, miras. <i>Ḳazınanıñ malı</i> devlet malı. ḳazına (II) <i>ism. ar.</i> Memleket, hükümet, toplum.</p>
<p>ḥikmet <i>ar.</i> Hikmet, sebep. (BV, Gİ, GT, İM, KF, MG).</p>	<p>ḥikmet <i>ism. ar.</i> 1. Olağanüstü durum, keramet, hikmet. 2. <i>mcz.</i> Azap, meşakkat, sıkıntı, eziyet.</p>
<p>ḥisāb <i>ar.</i> Hesap, sayma. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS, RH). <i>ḥisāb küni</i> kıyamet günü. (İM).</p>	<p>esep <i>ism. ar.</i> 1. Hesap, rapor. 2. <i>mat.</i> Dört işlem. 3. Düşünce, fikir, yorum. <i>Esebin tabuv</i> yolunu, çaresini bulmak; <i>Meniñ esebim boyınşa</i> benim hesabıma göre; <i>esebin jibermev</i> hakkını yedirmemek.</p>
<p>ḥoca (ḥāce; İM, TA.) <i>far.</i> Hoca, efendi. (DM, Gİ, GT, İH, KF, KFT, TZ).</p>	<p>ḳoja (I) <i>ism.</i> 1. Sahip, yönetici. 2. Aile reisi. ḳoja (II) <i>ism. far. dn.</i> İslâm'ı tebliğ eden, yaymaya çalışan kimse, hoca.</p>
<p>ḥuvala- Avlanmak, kovalamak, takip etmek. (CC).</p>	<p>ḳuvala- <i>fl.</i> 1. Kovalamak. 2. Bir şeyin ardına düşmek, takip etmek. 3. Hayvanları önüne katıp sürmek. 4. Hayvanları ürkütüp kaçırmak. 5. Birisini durduğu yerden güç kullanarak kovmak,</p>

	<p>çıkarmak: <i>Üyinen kuvalap şıktı</i>. Evin-den kovup çıkardı. 6. İşten çıkarmak, işine son vermek. 7. Birine istemediği işi yaptırmak veya istemediği yere göndermek: <i>Bastık kayda kuvalasa soñda barasıñ</i>. Başkan nereye gönderirse oraya gidersen. 8. Bie şeyin kıyısından, kenarından gitmek: <i>Özendi kuvalay jürüp kettik</i>. Nehir boyunca ilerledik. <i>Dop kuvalap</i> top peşinde koşmak; <i>tuqım kuvalap</i> (hastalık) ırsı olarak geçmek</p>
<p>hüner (hunar; CC.) <i>far.</i> Hüner, marifet. (CC).</p>	<p>öner <i>ism. far.</i> 1. Sanat. 2. Hüner, maharet. <i>Suret öneri</i> resim sanatı; <i>on savsağınan öneri tamğan adam</i> on parmağında on marifet olan adam: <i>Öner aldı - kızıl til</i>. Sanatın kaynağı edebî dildir.</p>
<p>il- Asmak. (Kİ, TZ).</p>	<p>il- <i>fl.</i> 1. Asmak, takmak. <i>Paltosın ilgişke ilip koydı</i> paltosunu askıya astı. 2. Sürgülemek, kilitlemek. <i>Esiktiñ ilgegin ilip koy</i> kapının sürgüsünü kapat. 3. (kuş) Kapmak, yakalamak. 4. <i>mcz.</i> Sırtına geçirmek, giymek. <i>İlip alar</i> işe yarar. <i>İlip äketüv</i> sürdürmek, devam ettirmek.</p>
<p>ilgik (ilik; GT, TA, TZ., ilkek; TA., il-kik; Kİ.) Dügme için kumaşa açılan delik, ilik. (MG, TZ).</p>	<p>ilgek (ilgeşek, ilmeşek) <i>ism.</i> 1. İlik. 2. Mandal, sürgü.</p>
<p>īmān <i>ar.</i> İman, inanma. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).</p>	<p>iman <i>ism. ar. dn.</i> 1. İman, inanç. 2. Ant, yemin. <i>İman aytuv</i> iman etmek; <i>imandı adam</i> namuslu, adil kişi; <i>iman jüzdi</i> nur yüzlü, yüzü nurlu; <i>imani jok</i></p>

	<p>imanı olmayan, imansız; <i>imani kıal-mav</i> çok korkmak, ödü patlamak; <i>imanın satuv</i> namusunu satmak; <i>imanın uşıruv</i> korkutmak, ödünü koparmak.</p>
<p>iş- (iç-; BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, RH, TA, TZ.) İçmek. (DM, KK, TZ).</p>	<p>iş- <i>fl.</i> 1. İçmek, yudumlamak. 2. Yemek yemek, yiyip içmek. <i>İşken ası boyına batpav</i> boğazından geçmemek, boğazına dizilmek; <i>işken ası jerge koyu</i> aşırı ilgi göstermek, saygısından dolayı fazla iltifat etmek.</p>
<p>işek (içeh; CC.) Bağırsak; iç organlar. (KK).</p>	<p>işek <i>ism.</i> 1. Bağırsak. 2. Tel (kopuz, dombıra vb.). <i>İşegi katkanşa küliiv</i> çok gülmek, uzun süre gülmek.</p>
<p>iy (eye; DM, Gİ, KF, KFT, MG, RH, TZ.) Sahip, malik. (BV, GT, İM, MG, TZ).</p>	<p>iy <i>ism.</i> 1. İye, sahip, efendi. 2. Vali, yönetici. 3. <i>dn.</i> Yaradan, tanrı. ege <i>ism.</i> Sahip, iye, malik.</p>
<p>iygi (edgü; İM., eygü; İH, KFT, Kİ., eyi; TZ., eyü; BV., igi; TZ., yiyi; BV.) İyi, güzel. (CC, TA).</p>	<p>iygi <i>sft.</i> 1. İyi, hayırlı. 2. İçten, samimî.</p>
<p>iygılık (edgülik; İM., egilik; CC., eygülik; GT., eygülik; GT.) İyilik. (CC).</p>	<p>iygılık <i>ism.</i> 1. İyilik, hayırlı iş. 2. Baht, devlet.</p>
<p>iyin (igin; Kİ., egin; Kİ, TA., eyin; Kİ., yigin; KF., yin; KK.) 1. Kürek kemiğinin bulunduğu yer, insanın arka tarafı, sırt. (Kİ). 2. (<i>yigin, yin</i>) Omuz.</p>	<p>iyin <i>ism.</i> 1. Omuz. 2. Nehrin kıvrılarak aktığı yer. 3. <i>mcz.</i> Bir şeyin gidişatı, durumu. <i>İyin tiresüv</i> yan yana gelmek; <i>iyin kıandıruv</i> yumuşamamak; <i>iyininen dem aluv</i> nefes nefese kalmak.</p>
<p>iyir- (egir-; CC, KFT, Kİ, TA, TZ., igir-; İM., yir-; CC.) 1. Eğirmek. (İM, TZ). 2. (<i>egir-, igir</i>) İp eğirmek, bükmek.</p>	<p>iyir- <i>fl.</i> 1. Eğirmek. 2. Hayvanları bir yere toplamak. 3. Aşık oyununda aşığı sallayıp atmak. 4. <i>mcz.</i> Konuşarak dikkatleri üzerine çekmek.</p>

<p>iyne (igine; CC., igne; BV, DM, İM, KFT, KK, TZ., ignü; Kİ., ine; TZ., yine; TA.) İğne. (TZ).</p>	<p>iyne <i>ism.</i> 1. İğne. 2. <i>tp.</i> Şırınga, enjektör. <i>İyne saluv</i> iğne vurmak; <i>inyemen kудık kazğanday</i> iğne ile kuyu kazmak gibi, çok zor; <i>inyeniñ közinen ok ötkizgen</i> keskin nişancı.</p>
<p>iz İz, belirti. (BV, CC, İH, Kİ, MG, TZ).</p>	<p>iz <i>ism.</i> 1. İz, belirti. <i>Қашқırdıñ izi</i> kurdun izi. 2. Patika, yolak, keçi yolu. 3. <i>mcz.</i> Ekol, akım. 4. <i>mcz.</i> Belirti, alâmet, nişan, im. <i>İz kesüv</i> takip etmek, iz sürmek; <i>iz kaldıruv</i> iz bırakmak; <i>izin basuv</i> izinden gitmek, devam ettirmek; <i>izin suvituv</i> habersiz gitmek; <i>izi suvimav</i> çok gecikmemek, arayı soğutmamak.</p>
<p>izgü (edgü; İM., eygü; İH, KFT, Kİ., eyi; TZ., eyü; BV., igi; TZ., iygi; CC, TA. yiyi; BV.) İyi, güzel. (BV).</p>	<p>izgi <i>sft.</i> İyi, hayırlı, samimî, içten.</p>
<p>izgülık (edgülık; İM., egilik; CC., eygülık; GT., eygülık; GT., iygılık; CC.) İyilik. (BV).</p>	<p>izgılık <i>ism.</i> Samimiyet, iyilik.</p>
<p>izzet <i>ar.</i> Değer, şeref, yücelik, ululuk. (BV, Gİ, GT, İM, KFT, MG, MS).</p>	<p>izzet <i>ism. ar.</i> İzzet, nezaket, edep. <i>İzet körsetüv</i> nezaket göstermek; <i>izet tutuv</i> saygı göstermek.</p>
<p>ķabak (II) Kabak (sebze). (BV, CC, İM, KK, MS, TA, TZ).</p>	<p>ķabak (II) <i>ism. btk.</i> 1. Kabak. 2. Su kabagından yapılan kap.</p>
<p>ķabar- Kabarmak. (İH, Kİ, TZ).</p>	<p>ķabar- <i>fl.</i> 1. Kabarmak, şişmek, büyümek. 2. Rengi atmak, bozulmak. 3. <i>mcz.</i> Kızmak, sinirlenmek, öfkelenmek.</p>
<p>ķabırğa (ķaburğa; KK, TZ.) Kaburga. (DM).</p>	<p>ķabırğa (I) <i>ism.</i> 1. Kaburga kemiği. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyin yan tarafları. <i>ķabırğadan ķan keşüv</i> kendini amansız bir savaşın içinde bulmak;</p>

	<p><i>ķabırġaňmen keňes</i> düşün, taşın; <i>ķairġası ķayısuv</i> eziyet, ızdırap çekmek.</p> <p>ķabırġa (II) <i>ism.</i> Duvar. <i>Ķabırġa gazetesi</i> duvar gazetesi; <i>ķabırġa saġati</i> duvar saati; <i>ķabırġasın köterüv</i> kaba inşaatı tamamlamak.</p>
--	---

Tablo 3 (devam)

<p>ķabtal At eğerinin iki yan örtüleri. (İH).</p>	<p>ķaptal (I) <i>ism.</i> 1. Daġ yamacı, eteġi. 2. Hayvanın böġürü. 3. <i>mcz.</i> Bir şeyin iki yanı, tarafı. <i>Joldıň eki ķaptalında</i> yolun iki yanında, iki tarafında.</p> <p>ķaptal (II) <i>ism.</i> Eđerin atın böġrünü acıtması için iki yanına koyulan destekler.</p> <p>ķaptal (III) <i>sft.</i> Bol dikilmiş, geniş, rahat olan (elbise).</p>
<p>ķada- Çivilemek, mıhlamak; bağlamak. (CC).</p>	<p>ķada- <i>fl.</i> 1. Çakmak, dikmek. 2. Batırmak, saplamak. 3. Madalya takmak. 4. Düġme dikmek. 5. Bir noktaya bakılmak, gözünü alamamak. <i>Közin ķadav</i> gözünü alamamak.</p>
<p>ķadar <i>ar.</i> Kadar, ölçüsünde. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS, RH).</p>	<p>ķadar <i>ism. ar.</i> İmkân, fırsat, kadar.</p>
<p>ķadım <i>ar.</i> Eski. (Kİ).</p>	<p>ķadim <i>sft. ar.</i> 1. Arap yazısıyla yazılmış. 2. Önceki, evvelki, kadim.</p>
<p>ķaķ- (I) (ķaķı-; Kİ, TA.) Vurmak, kapıyı çalmak. (GT, Kİ).</p> <p>ķaķ- (II) Kakmak, dürtmek. (İH, KFT).</p>	<p>ķaķ- <i>fl.</i> 1. Çakmak: <i>Şege ķaķtı</i> çivi çaktı. 2. (kapıyı) Vurmak, tıklatmak; <i>esikti ķaķtı</i> kapıyı çaldı. 3. Silkmek, çırpmak. 4. Sallamak, sarsmak; <i>alma ķaķtı</i> elma ağacını salladı. 5. Kırmak, koparmak; <i>müyizin ķaķtı</i> boynuzunu kırdı. 6. (araba) Çarpmak. 7. <i>mcz.</i></p>

	Çalmak, yürütmek. 8. Mahrum bırakmak; <i>kağıp saluv</i> kafaya dikmek, içmek.
kağla- Kurutmak. (İH, TZ).	kağta- <i>fl.</i> Ateşte kızartmak, pişirmek. 2. (et, balık, meyve vs.) Kurutmak. 3. Ateşte ısınmak.
kal- Kalmak, durmak. (BM, BV, CC, GT, İM, KK, KF, KFT, MG, MS, TA, İN, RH, TZ).	kal- <i>fl.</i> 1. Kalmak. 2. Belirtilen miktarda bulunmak. <i>Jüz tengem kaldı</i> yüz tengem kaldı. 3. Geç kalmak, gecikmek. 4. Geri kalmak; <i>bizden biraz artta kalıp koydu</i> bizden biraz geride kaldı. 5. <i>mcz.</i> Yardımcı fiil olarak kullanılır. <i>Avırıp kaluv</i> hastalanmak; <i>keşigip kaluv</i> gecikmek; <i>oylanıp kaluv</i> düşünmek; <i>uyıktan kaluv</i> uyuya kalmak.
kaldır- (kaldur-; Gİ, KF, MS.) Kaldırmak. (Gİ, KF, KK, TZ).	kaldır- <i>fl.</i> 1. Bırakmak, kalmasını sağlamak; <i>Däpterimdi üyde kaldırdım.</i> Defterimi evde bıraktım. 2. Saklamak, arttırmak.
halı (halı; DM, TZ.) <i>far.</i> Halı, sergi. (CC).	halı <i>sft. far.</i> Değerli ve tüylü (halı), kalın tüylü (şal).
kalıb <i>ar.</i> Herhangi bir şeye muayyen bir şekil vermek için kullanılan ve o biçimi taşıyan vasıta, kalıp. (CC).	kalıp <i>ism. ar.</i> 1. Kalıp. 2. <i>esk.</i> Ayakkabı, çizme dikmek için kullanılan araç. 3. (<i>kalpı</i>) <i>mcz.</i> Durum, vaziyet, tutum. <i>Kalpına keliv</i> eski hâline dönmek.
kalınlık Kalınlık. (İM).	kalıñdıq <i>ism.</i> 1. Kalınlık. 2. Çokluk, bolluk. 3. Sıklık, yoğunluk.
kalkın Kalkan. (CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	kalkın (I) <i>ism. esk.</i> Kalkan. <i>Kalkın bo-luv</i> korumak, siper olamak. kalkın (II) <i>ism.</i> At arbasının yükünün düşmemesi için kullanılan kasa.

ķalkı- 1. (Balık için) Batıp çıkmak, oynamak. (İH). 2. Hoplamak, zıplamak. (İH).	ķalkı- fl. 1. Su yüzünde durmak, batmak, bata çıka yüzmek. 2. Havada süzölmek. 3. Ayırmak; <i>sorpanıñ betin ķalkıp, Aķmetke koydı.</i> Çorbanın yağını ayırıp Ahmet'e verdi.
---	--

Tablo 3 (devam)

ķama- Yummak, kapamak. (İH).	ķama- fl. 1. Sarmak, muhasara etmek. 2. Hayvanları ahıra kapatmak. 3. Tevkif etmek, tutuklamak, hapse atmak.
ķāmil ar. Kāmil, olgun. (BV, GT, İM, KFT, MG).	ķāmil zrf ar. 1. Hakikāt, gerçek, kāmil. 2. Tamamen, bütünüyle. <i>ķāmil sentöv</i> tamamen, şüphesiz inanmak.
ķan- Doymak, kanmak. (Kİ).	ķan- fl. 1. Kanmak, susuzluğunu gidermek. 2. <i>mcz.</i> Kanaat etmek, yetinmek. <i>Āngimesine ķandı</i> konuşmasından memnun kaldı. 3. Bir şeyi detayları ile öğrenmek, olaya vakıf olmak.
ķan Kan, vücuttaki renkli sıvı. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). <i>ķan kör-</i> kadınlar âdet kanı görmek. (İM).	ķan ism. 1. Kan. 2. Soy, sülâle. <i>ķan beröv</i> kan vermek; <i>ķan ķuyı</i> hastaya kan vermek; <i>ķan kısımı</i> tansiyon; <i>ķan tamırları</i> kan damarları; <i>ķanı tasuv</i> tansiyonu yükselmek; <i>ķan jutuv</i> içi kan ağlamak; <i>ķan ķıluv</i> kana boyamak; <i>ķan tögöv</i> canını feda etmek; <i>ķanı buzıķ</i> kanı bozuk; <i>ķanı bir</i> kanı bir; <i>ķanı ķaynav</i> sinirlenmek, öfkelenmek; <i>ķanı moynında ketöv</i> günahkâr olmak; <i>ķanına tartuv</i> taraf tutmak, akrabalarını desteklemek; <i>ķanın suvday</i> ağızuv kırmak, öldürmek, su gibi kan akıtmak.
ķanat (ķanat; CC.) Kanat. (BM, DM, Gİ, GT, İM, Kİ, TA, TZ).	ķanat (I) ism. 1. Kanat. 2. Uçak kanadı. 3. Balığın yüzgeçleri. 4. Futbol,

	<p>hentbol vb. takım oyunlarında hücum hattının sağ ve sol uçları. 5. mcz. Dayanak, destek. <i>Ķanat baylap uşuv</i> hızla, çabucak ulaşmak; <i>Ķanat beriv</i> cesaretlendirmek, desteklemek; <i>Ķanat jayu</i> a) gelişmek, büyüme. b) yayılmak, dağılmak. <i>Ķanatu kayıriluv</i> çaresi tükenmek.</p> <p>Ķanat (II) <i>ism.</i> Çadırın on iki kanadından her biri.</p>
<p>Ķap- (Ķab-; BM, KK, TA.) Kapmak, almak. (GT, İM, İN, Kİ, MG, TZ).</p>	<p>Ķap- <i>fl.</i> (köpek) Isırmak, dalamak. <i>İt Ķaptı</i> köpek ısırıldı. 2. (balık) Oltanın ucundaki yemi yemek. 3. mcz. (koku) Sinmek.</p>
<p>Ķara Kara, siyah. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İH, İM, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). <i>Ķara etmek</i> bir tür peynirli börek. (BM). <i>Ķara etmek</i> siyah ekmek. (Kİ). <i>Ķara iv</i> çadır. (İM). <i>Ķara Ķurut</i> kara peynir, bir cins kuru peynir. (BM, Kİ). <i>Ķara taş</i> Haceriesved. (İM). <i>Ķara teyin</i> gri sincap. (CC). <i>Ķara yağı</i> intikamcı, korkunç düşman. (İH). <i>Ķara yağız</i> (<i>Ķara yağuz, Ķara yavuz</i>) esmer, kara yağız. (İH, KFT, Kİ, KK, TA). <i>Ķara yarmaĶ</i> (<i>Ķara yarmuĶ</i>) bakırdan yapılan siyah renkli madenî para. (BM, DM).</p>	<p>Ķara (I) <i>sft.</i> 1. Kara, siyah. 2. Siyah renkte olan. 3. Bir şeyin gölgesi, karartısı. 4. <i>etng.</i> Yas tutarken örtülen siyah örtü; <i>Ķatındar basıman Ķarasın almay bir jil boyı joktaytın.</i> Kadınlar karalar bağlayıp bir yıl yas tutardı. 5. Avamdan olan, halktan biri; <i>Ķara burış</i> karabiber; <i>Ķara şıbin</i> karasinek; <i>Ķara altın</i> a) taş kömürü b) petrol; <i>Ķara aspandı töndiriv</i> (<i>javdıruv</i>) kıyameti koparmak; <i>Ķara bası</i> tek başına, yalnız; <i>Ķara basıp küyittev</i> sadece kendisini düşünmek; <i>Ķara bavır</i> taş yürekli, merhametsiz; <i>Ķara bet</i> yüz karası; <i>Ķara buĶara</i> (<i>halıĶ</i>) sıradan emekçi, işçi kesim; <i>Ķara domalaĶ</i> tombul (çocuk); <i>Ķara dürsinge basuv</i> kabalık, zorbalık yapmak; <i>Ķara jañbir</i>, (<i>javin, noser</i>) uzun süre</p>

	<p>devam eden yağmur; <i>qara jayav</i> a) yaya b) fakir; <i>qara jer boluv</i> utancından yerin dibine geçmek; <i>qara jerge qaraturv</i> yüzünü yer baktırmak, utandırmak; <i>qara jumıs</i> beden gücü ile yapılan iş; <i>qara kiyü</i> yas tutmak, karalar bağlamak; <i>qara küye jağuv</i> iftira etmek, kara çalmak; <i>qara qazaniñ</i> (<i>sarı balanıñ</i>) <i>qamı</i> çoluk çocuğun rızkı, geçim derdi; <i>qara niyet</i> (<i>peyil</i>) art niyet; <i>qara sorpa boluv</i> çok terlemek, yorulmak; <i>qara söz</i> a) sıradan, edebi olmayan söz b) düz yazı, nesir; <i>qara suviq</i> kuru, sert soğuk, ayaz; <i>qarası batuv</i> gözden kaybolmak; <i>qara tas</i> a) cimri, cömert olmayan b) acımasız, taş yürekli; <i>qara tünek</i> a) zifirî karanlık, kapkaranlık b) kara gün; <i>qara tizim</i> kara liste; <i>qara şanıraq</i> baba ocağı.</p> <p>qara (II) <i>ism.</i> Büyükbaş hayvanların genel adı.</p>
<p>qarı (I) Yaşlı. (CC, GT, İM, Kİ, MG, TZ).</p>	<p>käri <i>sft.</i> 1. Yaşlı, ihtiyar. 2. Kadim, ezeli. 3. <i>mcz.</i> Alışılğelen, alışılmış. <i>Käri kulak</i> çok şey yaşamış, görmüş, geçirmiş kişi.</p>
<p>qarşıla- (qarşıla-; Gİ, KF.) Karşılama. (TZ).</p>	<p>qarsıla- <i>fl.</i> 1. Karşılama, beklemek. 2. Ateşe tutmak.</p>
<p>qat- (II) Katılaşımak, katı olmak. (İH, TZ).</p>	<p>qat- (I) <i>fl.</i> 1. Katılaşımak. 2. <i>mcz.</i> Kalıplaşmak, değişmemek. 3. Kıvıldamamak, hareket etmemek.</p> <p>qat- (II) <i>fl.</i> Donmak, buz tutmak. <i>Suv qaturv</i> (su) buz tutmak.</p>

<p>kaṭār (kaṭṭār; İM., kıṭār; KFTç) <i>ar.</i> Deve kervanı, birbiri ardına sıralanan hayvan dizisi. (KFT).</p>	<p>kaṭar (I) <i>ism. ar.</i> 1. Sıra, dizi, katar. <i>Al-dingī kaṭarda otır</i> ön sırada oturuyor. 2. Yanında, sırasında. 3. Belli bir grubun, organizasyonun üyesi. 4. <i>mcz.</i> Yaşıt, akran, denk; <i>Kaṭarıñnan kem kalma</i> yaşlılarından geri kalma; <i>kaṭarğa koşıluv</i> a) adam olmak b) uygulamaya konulmak.</p> <p>kaṭar (II) <i>zrf.</i> Birlikte, beraber; <i>Oquvdi kaṭar bitirdi</i> okulu birlikte bitirdiler.</p>
<p>kaṭtı (II) (kaṭı; BV, Gİ, İM, KF, KFT, MS., kaṭıg; İM, MG.) 1. Çok, aşırı, fazla. (GT). 2. (<i>kaṭı</i>) Büyük. (İM). 3. (<i>kaṭı</i>) Sık, sık. (BV). 3. (<i>kaṭı</i>) Ağır. (BV).</p>	<p>kaṭtı (II) <i>zrf.</i> 1. Çok, pek, fazla. 2. Var gücüyle, elinden geldiğince. 3. Hiçbir şey hissetmemek; <i>Kaṭtı uyıqtadı</i> ölü gibi uyudu; <i>kaṭtı aytuv</i> ağır konuşmak; <i>kaṭtı batuv</i> etkilenmek, dokunmak; <i>kaṭtı ketüv</i> sinirlenmek, hiddetlenmek.</p>
<p>kaṭşur- Dürüp bükme. (İH).</p>	<p>kaṭşır- fl. 1. Elbiseyi giydikten sonra iki yanını birbirine kavuşturmak. 2. <i>mcz.</i> Sıkıştırmak, zorlamak. 3. <i>mcz.</i> (yaş) Aşmak, devirmek. 4. Kucaklamak. <i>Kaṭşıra kuşaktav</i> sıkıca kucaklamak.</p>
<p>kaṭna- Kaynamak. (BM, BV, CC, İM, Kİ, MG, RH, TZ).</p>	<p>kaṭna- fl. 1. Kaynamak. <i>Kaṭnağan suv</i> kaynamış su. 2. Pişmek, haşlanmak; <i>kaṭnağa et kaṭnap jatır</i> kazandaki et haşlanıyor. 3. (hava) Çok sıcak olmak, kavurmak, yakmak; <i>kün kaṭnap tur</i> güneş kavuruyor. 4. Çok miktarda bulunmak.</p>
<p>kaṭt- (kaṭıd-; KFT., kaṭıt-; BV, Gİ, İM, KF, Kİ, MG, RH, TA, TZ., kaṭıt; KK., kaṭı; KK.) Dönmek, geri dönmek. (CC, Gİ, GT).</p>	<p>kaṭt- fl. 1. Geri dönmek: <i>Mal örİsten kaṭttı.</i> Hayvanlar otlaktan döndü. 2. Azalmak, eksilmek, yatışmak. 3. Körelmek. 4. <i>mcz.</i> Dünyadan göçmek,</p>

	ölmek: <i>Äkesi toksan jasında qayttı.</i> Babası doksan yaşında öldü.
qayta (II) Geri. (MG).	qayta (II) <i>zrf.</i> Bilâkis, tam tersine, aksine.

Tablo 3 (devam)

qaz- Kazmak, eşmek. (Gİ, İM, KF, Kİ, TA, TZ).	qaz- <i>fl.</i> 1. Kazmak; <i>Ağaçtıñ tübin qazdı.</i> Ağacın dibini kazdı. 2. Tırmalamak, kazımak. <i>Tülki in qazıp aldı.</i> Tilki in kazdı. 3. <i>mcz.</i> Aslını kökünü çok detaylı araştırmak.
kem <i>far.</i> Kötü, değersiz. (GT).	kem <i>sft. far.</i> 1. Eksik, noksan. 2. Kalitesiz, kötü. 3. Sakat, özürlü, zavallı, gariban. <i>Kem kılmav</i> muhtaç etmemek; <i>kem sapav</i> küçük görmek.
keñlik (kinlik; İM.) Genişlik. (İM).	keñdik <i>ism.</i> 1. Genişlik, enlilik. 2. <i>mcz.</i> Merhanetli, affedici.
keri (girü; TA., kiri; MG., kirü; BM, BV, İM.) Geri, arka. (CC, Gİ, İM).	keri <i>zrf.</i> 1. Geri, arkaya doğru. 2. Ters, zıt. <i>Keri ketüv</i> geriye kalmak, gelişmemek; <i>keri tartuv</i> ilerlemesine engel olmak; <i>keri tebüv</i> yaklaştırmamak.
kes- (kis-; Gİ, GT, İM, MG.) Kesmek. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, KK, RH, TA, TZ).	kes- <i>fl.</i> 1. Bir şeyi kesmek, doğramak, dilimlemek. 2. <i>mcz.</i> Üstünden ya da ortasından geçmek; <i>jol özendi kesip ötetin</i> yol nehrin üzerinden geçerdı. 3. Hadım etmek. 4. Sünnet etmek.
kesdür- (kistür-; MG.) Kestimek. (KFT).	kestir- <i>fl.</i> 1. Kestirmek. 2. Sünnet ettirmek. 3. Hadım ettirmek.
kesil- (kesin-; TZ., ksil-; GT.) 1. Kesilmek. (BM, BV, Gİ, GT, İM, KFT, KK, MS, TZ). 2. (<i>kisil-</i>) Ayrılmak, kopmak. (MG).	kesil- <i>fl.</i> 1. Kesilmek. 2. Ceza verilmek, cezalandırılmak.
keş- (keç-; BM, CC, Gİ, İN, KF, KFT, RH, TA, TZ., kiç-; GT, İM, Kİ.) 1.	keş- (I) <i>fl.</i> (sudan) Geçmek.

Geçmek. (Kİ, KK, TZ). 2. (<i>keç-</i>) Geçip gitmek, öteye geçmek. (CC). 3. (<i>keç-</i>) Ayrılmak, gitmek. (CC).	keş- (II) <i>fl.</i> Affetmek, bağışlamak; <i>barlık kināndi keştim</i> bütün suçunu affettim.
ket- (ked-; KFT., kid-; İN, KFT, RH., kit-; BM, BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, MS.) 1. Gitmek. (CC, DM, KF, İM, KK, TA, TZ). 2. Nakletmek, göçmek. (İM). 3. (<i>kit-</i>) Yok olmak, ortadan kalkmak. (İM).	ket- <i>fl.</i> 1. Bir yere doğru yönelmek, gitmek; <i>üyge ketti</i> eve gitti. 2. Bir yerden veya bir işten ayrılmak. 3. Tüketilmek, harcanmak; <i>bar qarajati ketti</i> bütün parası harcandı. 4. Geçmek, ilerlemek (saat); <i>sağat onnan ketti</i> saat onu geçiyor; <i>kete baruv</i> yola koyulmak, gitmek.
kevdeli Gövdeli, vücutlu. (TZ).	kevdeli <i>sft.</i> 1. Gövdeli, iri yapılı. 2. Kurumlu, kendini beğenmiş.
kez (kiz; MG.) Okun gezi. (İN, Kİ).	kez <i>ism. esk.</i> 1. Okun ipe geldiği yer, gez. 2. Çift hörgüçlü devenin hörgüçleri arasındaki oyuk yer.
kıble <i>ar.</i> Kible. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	kubıla <i>ism. ar. dn.</i> 1. Kible. 2. Güneybatı.
kılçık 1. Buğday başağı. (TZ). 2. Buğday başağının üzerindeki uzun ve ufak dikenler. (İH, Kİ).	kılşık <i>ism.</i> 1. Kıl, kılçık. 2. Kıl, tüy. <i>Kılşık juktırmav</i> toz kondurmamak.
kılıç (kılınç; İM, MG., kılıç; CC.) Kılıç. (CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	kılış <i>ism.</i> 1. Kılıç. 2. Dokumacılıkta atkı ipliğini sıkıştırmak için kullanılan, demirden veya ağaçtan yapılmış dişli araç, kirkit. <i>Kılışınan kan tamgan zalim, gaddar, merhametsiz.</i>
kılık (kılığı; TZ.) 1. Tabiat, yaratılış, huy. (GT, İH, Kİ, TA). 2. (<i>kılığı</i>) Ahlâk.	kılık <i>ism.</i> 1. Huy, karakter. 2. Davranış, hareket. <i>Jaman kılık</i> kötü davranış. 3. Tatlı yaramazlık (çocuk); <i>balanıñ tatti kılıktarı</i> çocuğun tatlı yaramazlıkları.
kır- Kırmak. (İM, TZ).	kır- (I) <i>fl.</i> Kırmak, öldürmek.

	ķır- (II) <i>fl.</i> 1. (saç, sakal vb.) Tıraş etmek. 2. Kazağı ile kazımak.
ķır Taşlık arazi, sahra, kır. (BM, TZ).	ķır <i>ism. cğrf.</i> 1. Kır, bozkır. 2. Bıçak vb. şeylerin sırtı. 3. Ütü çizgisi. 4. <i>mcz.</i> Hüner, maharet. 5. Beceri, işe yatkınlık. <i>ķır astında</i> yakın; <i>ķır körsetiv</i> korkutmak; <i>ķır soñunan kıalmav</i> peşine düşmek; <i>ķırı joķ</i> beceriksiz.
ķırav (ķıravu; BM., kırov; CC.) Kırağı. (TZ).	ķırav <i>ism.</i> 1. Kırağı. 2. <i>mcz.</i> Yaşlı kimselerin saç ve sakallarına düşen ak.
ķiy- Kıymak, küçük parçalara ayırmak. (TZ).	ķiy- (I) <i>fl.</i> 1. Kesmek, biçmek. <i>Jipti pişakpen kıyip jiberdi</i> ipi bıçakla kesiverdi. 2. Bir şeyden uydurarak başka bir şey yapmak, kesip uydurmak. <i>Ağaştan kıyip üy jasadı</i> ağaçları birbirine uydurarak ev yaptı. 3. <i>mcz.</i> Yolu kesip geçmek <i>neke kıyü</i> nikâh kıymak. ķiy- (II) <i>fl.</i> Birisine karşılıksız olarak hediye vermek, bağışlamak, kıymak, feda etmek, hiçbir şeyi esirgememek; <i>berüvge kıymadı</i> vermeye kıyamadı.
ķiyış- Meyletmek, çevrilmek. (MG).	ķiyış- <i>fl.</i> 1. Çaprazlaşmak, kesişmek. 2. Uyumlu hâle gelmek.
ķiyıştur- Meylettirmek. (MG).	ķiyıştur- <i>fl.</i> Uygun hâle getirmek, ahenkleştirmek, uydurmak.
ķız- 1. Ateşte ısıtmak, kızdırmak, sinirlendirmek. (CC, İM). 2. Ateşlenmek, hararetlenmek. (Kİ).	ķız- <i>fl.</i> 1. Isınmak, kızmak; <i>Kün kızdı</i> hava ısındı; <i>peş kızdı</i> soba ısındı, kızdı. 2. Vücut ısısının, ateşinin yükselmesi. 3. <i>mcz.</i> Sarhoş olmak. 4. <i>mcz.</i> (iş) Yoğunlaşmak, kızışmak. 5. <i>mcz.</i> Coşmak, ilhâm gelmek.

kırgan- (I) (kırgan-; BM., kıskan-; Kİ, TA.) Kiskanmak. (TZ). kırgan- (II) Esirgemek. (CC).	kırgan- fl. 1. Kiskanmak, güdülemek, hasret etmek. <i>Äyelin kırganuv</i> hanımını kiskanmak. 2. Esirgemek, kıyamamak.
--	---

Tablo 3 (devam)

kiçi (giçi; İH., kiçi; GT., kiçig; İM., kiçik; BV, MG.) Küçük. (CC, Gİ, İH, İM, KF, KFT, Kİ, MG, MS, RH, TZ).	kişi sft. 1. Küçük. 2. Ailenin en küçüğü, sonuncusu. 3. Derecesi, kademesi, düşük olan. <i>Kişi peyil</i> efendi, kibar, alçak gönüllü.
kir- (gir-; KF.) Girmek, içeri girmek. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ).	kir- fl. 1. Girmek. 2. <i>mzc.</i> Kâr, girdi sağlamak. 3. Yazılmak, kaydolmak.
kisen Yular. (DM).	kisen ism. Zincir, kelepçe, pranga, bukağı.
kişi (kşi; CC.) Kişi, adam. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). 2. Kadının kocası. (Kİ). 3. (<i>kşi</i>) İnsan.	kisi ism. İnsan, adam, birey, şahıs; <i>otbasmında üç kisi bar</i> ailemde üç kişi var. 2. <i>mzc.</i> Yabancı, el. 3. Misafir, konuk; <i>üye kisi keldi</i> eve misafir geldi; <i>kisi betine kıramav</i> utanmak, çekinmek; <i>kisi bolar bala</i> adam olacak çocuk; <i>kisi basağı</i> el kapısı; <i>kisi kolına kırav</i> başkasının eline bakmak, kendi kendine geçinememek; <i>kisi sırtınan ton pişüv</i> biri hakkında değerlendirme yapmak.
kol El, kol. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). <i>Kol şap-(el şap-)</i> el çırpamak, alkışlamak. (TZ).	kol ism. 1. El. 2. <i>mzc.</i> Yazı, za. 3. İş gücü. <i>Kol ayna</i> cep aynası; <i>kol ara</i> testere; <i>kol dobi</i> el topu; <i>kol orağ</i> olarak; <i>kol oramal</i> mendil, el bezi; <i>kol sağat</i> kol saati; <i>kol şatır</i> şemsiye; <i>kol aluv</i> selamlaşmak, merhabalaşmak; <i>kol astında</i> idaresinde yönetiminde; <i>kol baylav</i> engel olmak; <i>kol bulğav</i> el

	<p>sallamak, vedalaşmak; <i>kolğa aluv</i> a) eli ile tutmak b) ele almak; <i>kolğa kondıruv</i> kızın gönlünü çelmek; <i>kolğa tısiiv</i> yakalamak; <i>kol jetpes</i> gerçekleşmesi imkânsız; <i>kol jumsav</i> vurmak, dövmek; <i>kol sozım jer</i> çok uzak olmayan yer, yakın; <i>kol tiygizbev</i> a) ağrıyan yere dokundurtmamak b) hiçbir şeye yardım etmemek; <i>kol ustasıp</i> birlikte, beraber, el ele verip; <i>kol uşın beriv</i> yardım etmek; <i>kolı aldına sıymav</i> ne yapacağını bilmemek; <i>kolı avzına jetiiv</i> kendi kendini geçindirecek duruma gelmek, kendi ayakları üstünde durmak; <i>kolı aşık</i> cömert; <i>kolı kolına juqpav</i> hızla çalışmak; <i>kolı kıska</i> fakir, yoksul; <i>kolımen istegendi moyınmen köteriv</i> kendi günahını kendi çekmek; <i>kolınan kelgenşe</i> elinden geldiği kadar.</p>
<p>kon- 1. Konmak, inmek, mola vermek. (BM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, TA). 2. Oturmak. (CC). 3. Çadır kurmak. (TZ).</p>	<p>kon- fl. 1. Konmak, yere inmek. 2. Bir yere yaşamak için yerleşmek. 3. Geceyi bir yerde geçirmek, geceleme. 4. <i>mcz.</i> (belirli bir özellik) İnsan karakterinde yer etmek; <i>bala kezinde boyına akındık kasiyet kondı</i> çocukken şairlik yeteneği kazandı. 5. <i>mcz.</i> (elbise) Vücuda tam oturmak.</p>
<p>konakla- (konukla-; Gİ, Kİ.) Misafir etmek, ağırlamak. (CC, DM, İM, KK, TA, TZ).</p>	<p>konakta- (I) fl. (kuş) Konmak. konakta- (II) fl. Yatılı misafir olmak.</p>

koñşı (konaş; KK., koñş; TZ., koñşı; CC, DM, İM, KFT, TA., koñşu; CC, Kİ., konuş; DM.) Komşu. (GT).	koñşı <i>ism.</i> 1. Fakir, yoksul. 2. Komşu; <i>bizdiñ bir koñsımız bolup edi</i> bizim bir komşumuz vardı.
koş- 1. Koşmak, eklemek, ilâve etmek. (Gİ, İM, KF, Kİ, MS). 2. Yanına getirmek. (GT, İM, Kİ). 3. Takılmak. (İM).	kos- <i>fl.</i> 1. Katmak, birleştirmek, eklemek. 2. Evlendirmek. 3. Birisine maddi yardımda bulunmak; <i>aķıl kosuv</i> tavsiyede bulunmak; <i>kosıp aytuv</i> abartarak konuşmak.
koşıl- (koşul-; İM, KF, Kİ, TZ.) Koşulmak, birleşmek, eklenmek. (CC).	kosıl- <i>fl.</i> 1. Eklenmek, katılmak, iştirak etmek, ilâve olmak. 2. Kavuşmak, evlenmek.
koţar- (hoţar-; CC., koţar-; KK.) Tenceden tabaĝa yemek koymak, boşaltmak. (DM, İH, TZ).	koţar- <i>fl.</i> 1. Sıvı bir şeyi bir kaptan ikinci bir kaba koymak, aktarmak; <i>koţara saluv</i> aktarıvermek. 2. <i>mcz.</i> Bir metni bir dilden başka bir dile aktarmak, tercüme etmek.
koy- (I) (ko-; İN, KFT, MS., kol-; TA.) 1. Koymak, bırakmak. (BV, CC, Gİ, GT, İN, KFT, KK, MG, RH, TA, TZ). 2. İndirmek. (TA). 3. (ko-) Boşaltmak, dökmek. (İH). 4. (ko-) Terketmek. (İH).	koy- <i>fl.</i> 1. Koymak, bırakmak. 2. Nöbetçi koymak; <i>küzetşi koydı</i> nöbetçi koydu. 3. Bir kimseyi işe yerleştirmek, iş sağlamak. 4. Bırakmak, vazgeçmek; <i>temekini koydım</i> sigarayı bıraktım. 5. Kendi hâline bırakmak; <i>sakal koydı</i> sakal bıraktı. 6. Not vermek, değerlendirmek; <i>bes koydı</i> beş verdi. 7. Defnetmek, gömmek; <i>şaldı koyıp kayttı</i> ihtiyarı defnedip döndü.
koyuĝ (koyu; BV.) Koyu, katı. (BV, İM).	koyuv <i>sft.</i> 1. Koyu. 2. Gür, sık (saç).
koyuĝluk Yoğunluk, kesiflik. (İM).	koyuvlık <i>ism.</i> 1. Sıvı olmama durumu, koyuluk. 2. Yoğunluk, sıklık, gürlük.
koyul- (I) Koyulmak, bırakılmak. (CC, İM). 2. Konulmak, bırakılmak. (İM).	kuyul- <i>fl.</i> 1. Dökülmek, boşaltılmak. 2. <i>mcz.</i> Kaplamak, akın etmek.

köçür- Göçürmek. (CC).	köşir- <i>fl.</i> 1. Göç ettirmek; <i>basına köşiriv</i> yaygara koparmak, bağırıp çağırmak. 2. Kopya etmek, kopyalamak, çoğaltmak.
-------------------------------	---

Tablo 3 (devam)

köger- Küflenmek, göğermek. (GT, İN, RH).	köger- <i>fl.</i> 1. Mavi renge bürünmek, mavileşmek. 2. Yeşermek, yeşillenmek. 3. Küflenmek. 4. Morarmak.
kök (I) Mavi. (BV, CC, DM, İM, Kİ, KK, RH). kök (II) Gökyüzü, sema. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ). <i>Kök yolu</i> samanyolu. (Kİ).	kök (I) <i>ism.</i> Gökyüzü, gök, sema. kök (II) <i>sft.</i> 1. Mavi. 2. <i>mcz.</i> Yeşil, çimen. 3. Sebze, meyve.
kölük Yük ve binek hayvanı. (İM, TA).	kölik <i>ism.</i> 1. Binilecek at, deve; <i>kölik malı</i> binek hayvanı. 2. Taşıt, araç (araba, uçak vb.).
köñüllü Gönüllü. (BV).	köñildi <i>sft.</i> Neşeli, keyifli, sevinçli; <i>aķ köñildi</i> temiz kalpli, iyi niyetli.
köñülsiz Gönülsüz, inanmdan, istemeden. (İM).	köñilsiz <i>sft.</i> 1. Neşesiz, keyifsiz. 2. Gönülsüz, isteksiz.
köp (køb; TA., köm; CC.) Çok, daha çok. (BV, CC, GT, İM, KFT, Kİ, MG, RH, TA, TZ). <i>Köp bul-</i> çoğalmak, artmak. (TZ). <i>Köp kurla</i> sık sık. (CC).	köp <i>sft.</i> 1. Çok, fazla, bol. 2. Devamlı, sürekli; <i>köpke barmav</i> uzun sürmemek. 3. <i>ism. mcz.</i> Halk, topluluk; <i>köp jasa</i> çok yaşa; <i>köp rette</i> çok defa; <i>köp-ten beri</i> eskiden beri; <i>köpti körgen</i> görmüş geçirmiş, tecrübeli.
kör- Görmek. (BM, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	kör- <i>fl.</i> 1. Görmek; <i>onu eñ aldımen balar kördi</i> onu ilk önce çocuklar gördü; <i>balasın körmegeli bir ay boldı</i> çocuğunu görmeyeli bir ay oldu. 2. Buluşmak, görüşmek, karşılaşmak. 3. <i>mcz.</i>

	Başından geçmek, tecrübe etmek. 4. <i>mcz.</i> Kınamak, suçlamak. 5. <i>mcz.</i> Saymak, İçinde değerlendirmek, tanımak; <i>men seni öz inimdey köremin</i> ben seni öz kardeşim gibi görüyorum; <i>körge küni karañ boluv</i> eziyet çekmek, çok zorlanmak; <i>köre almav</i> kıskanmak, görememek, haset etmek; <i>körer közge alenî</i> , açık; <i>körer tañdı közimen atkızuv</i> gece boyu uymamak, göz kırpmamak.
körset- (köster-; BM, Gİ, Kİ, MS, RH.) Göstermek. (TZ).	körset- <i>fl.</i> 1. Göstermek, baktırmak; <i>istiñ sapasın körsetti</i> işin kalitesini gösterdi. 2. Bildirmek, farketirmek, hissettirmek. 3. <i>mcz.</i> Yapmak; <i>jaqsılıktı dosına körset</i> dostuna iyilik yap. 4. <i>mcz.</i> İhbar etmek, ele vermek. 5. <i>mcz.</i> Tehdit etmek.
körüş- (I) Görüşmek, karşılaşmak. (GT, İM, Kİ). körüş- (II) Vedalaşmak. (İM).	köris- <i>fl.</i> 1. Görüşmek, buluşmak. 2. Selâmlaşmak, merhabalaşmak. 3. (evlenen kız) Ailesi ve yakınlarıyla vedalaşmak, ayrılmak.
köter- (ködir-; Gİ, MG., kötür-; BV, CC, Gİ, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, RH, TA, TZ.) 1. Götürmek. (BV, CC, GT, İM). 2. (<i>kötür-</i>) Son vermek. (CC). 3. (<i>kötür-</i>) Hayvan sürmek. (İN, RH).	köter- <i>fl.</i> 1. Kaldırmak. 2. Artırmak, yükseltmek. 3. <i>mcz.</i> Yukarı çekmek. <i>Tuv köterüv bağrağı</i> göndere çekmek. 4. Geliştirmek, ilerlemek. <i>Bilimin köterüv</i> bilgisini artırmak. 5. <i>mcz.</i> Derecesini yükseltmek. 6. <i>mcz.</i> Dayanmak, tahammül etmek; <i>ol meniñ sözimdi kötere almadı</i> o benim sözümü kaldıramadı. 7. Tekrar gündeme getirmek, açmak; <i>bul mäseleni</i>

	<i>kötermeyik</i> bu konuyu açmayalım. 8. Hamile kalmak.
közlü Gözü olan, gözlü. (TA).	közdi <i>sft.</i> 1. Gözlü, gözü olan. 2. Suyu bol. 3. <i>mcz.</i> Bilgili, aydın.

Tablo 3 (devam)

kuba Toprak rengi. (Kİ).	kuba <i>sft.</i> 1. Al donlu (at). <i>Quba aygır</i> al donlu aygır; <i>kuba kalmak (esk)</i> Oyratların eski adı; <i>kuba tüz</i> ıssız bozkır. 2. Sarışın (insan).
kubar- Bozarmak, benzi toprak ve toz rengine dönmek. (Kİ).	kuvar- <i>fl.</i> 1. Güneşten sararmak, kurumak. 2. <i>mcz.</i> Rengi kaçmak, benzi solmak. 3. <i>mcz.</i> Çoluk çocuğundan ayrılıp tek başına kalmak.
kudret <i>ar.</i> Kudret, varlık, zenginlik. (Gİ, GT, İM, KF).	kudiret <i>ism. ar.</i> 1. Allah, yaradan. 2. <i>mcz.</i> Güç, kuvvet, kudret. <i>Qudaniñ (Qudaydıñ) kudireti</i> Allah'ın kudreti.
kulaq (kulaq; KK, MS, TA.) Kulak. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MG, MS, RH, TZ.). <i>Qulağur-</i> kulağı çınlamak. (TZ).	kulaq <i>ism.</i> 1. Kulak. 2. <i>mcz.</i> Şapkanın kulağı. 3. <i>mcz.</i> Kulp, kol. 4. <i>mcz.</i> Telli çalgılarda tel germeye yarayan burgu, kulak. 5. <i>arg.</i> Casus, ajan. <i>Qulağı elen etiv</i> kulak kabartmak; <i>kulağınıñ mükisi bar</i> kulakları ağır işitir; <i>kulağına kuyu</i> tekrar tekrar anlatmak; <i>kulağı şaluv</i> duymak, haberdar olmak; <i>kulağına altın sırğa</i> kulağına küpe olsun; <i>kulaqka türpidey tiyü</i> kulak tırmalayıcı olmak.
kuma (koma; TZ.) Kuma, kadının ortağı. (CC, DM, İM).	kuma <i>ism. esk.</i> Kuma, ortak.
kun Güç, kuvvet, takat. (CC).	kun <i>ism. eknm.</i> 1. Değer, bedel. 2. Fiyat, paha. 3. <i>mcz.</i> Kadir, kıymet. <i>Quni ketiv</i> değerini kaybetmek.

<p>ķur (I) Zarar, ziyan. (TA).</p>	<p>ķur (II) <i>zrf.</i> Boş, öylesine, fuzulî. <i>Ķur alakan</i> a) eli boş b) işsiz, güçsüz, boş; <i>ķur avız ketiiv</i> yemek yemeden gitmek; <i>ķur äyşeyin</i> öylesine; <i>ķur dal-basa</i> boş uğraş, boş söz; <i>ķur kevde (kökirek)</i> kendini beğenmiş, kendini öven; <i>ķur tekke</i> boşu boşuna, pisipisine.</p>
<p>ķur- 1. Kurmak, düzeltmek. (CC, GT, İM, İN, Kİ, MG, RH, TZ). 2. Hazırlamak, düzenlemek. (CC, İM).</p>	<p>ķur- <i>fl.</i> 1. Kurmak, yapmak. <i>Altıbaķan ķurdı</i> salıncak yaptı. 2. Tutmak, asmak, yerleştirmek; <i>perde ķurdı</i> perde astı. 3. <i>syst.</i> Grup, parti veya siyasî bir organizasyon kurmak. <i>Jastar uyımın ķurdı</i> Gençlik Kolları'nı kurdu.</p>
<p>ķurbān <i>ar.</i> Kurban. (CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT).</p>	<p>ķurban <i>ism. ar. dn.</i> 1. Allah rızası için kesilen hayvan, kurban, adak. 2. <i>mcz.</i> Bir ülkü uğruna feda edilen veya kendini feda eden kimse, şehit. <i>Ķurban ayt</i> Kurban Bayramı; <i>ķurban boluv</i> kendini feda etmek, canına kıymak; <i>ķurban şaluv</i> kurban kesmek; <i>ķurban-dığın bolayın</i> kurbanın olayım.</p>
<p>ķurbānlık <i>ar. tr.</i> Kurban edilen hayvan. (Gİ, İM, KF).</p>	<p>ķurbandık <i>ism. dn.</i> 1. Kurban kesme geleneği. 2. Bir şey uğruna kesilen kurbanlık. 3. Bir ülkü uğruna canını feda etme.</p>
<p>ķurgāķ (ķurāķ; BM, Kİ.) Kurak, kuraklık. (CC).</p>	<p>ķurgāķ <i>sft.</i> 1. Kurumuş, kuru. 2. Yağışsız, kurak. 3. Kuru (öksürük). 4. <i>mcz.</i> Boş, fuzulî (konuşma). <i>Ķurgāķ vāde</i> boş vaat.</p>
<p>ķursāķ (ķurşāķ; BM.) 1. Kursak. (BV, CC, Kİ, TA, TZ). 2. Karın, mide. (CC).</p>	<p>ķursāķ <i>ism.</i> 1. Kursak, karın. 2. Rahim. 3. <i>mcz.</i> Çocuk, evlat. <i>Ķursāķ köteriv</i> evlat sahibi olmak.</p>

kus- Kusmak. (TA).	kus- <i>fl.</i> 1. Kusmak, istifa etmek. 2. <i>mcz.</i> Çalınan malı kullanamayıp sahibine geri vermek.
---------------------------	--

Tablo 3 (devam)

kutur- (kudur-; İH., kutuz-; İH, TZ.) 1. Hiddetlenmek, kudurmak, çıldırmak. (CC, TA, TZ). 2. (kudur-) (çocuk) Yaramazlık yapmak. (İH).	kutır- <i>fl.</i> 1. Kudurmak. <i>Qutırğan it</i> kudurmuş köpek. 2. <i>mcz.</i> Yersiz, denge-siz davranmak.
kuv (I) Soluk, uçuk sarı. (CC). kuv (II) Boş, kof. (CC).	kuv (I) <i>sft.</i> 1. Kurumuş sararmış. <i>Quv şöp</i> kurumuş ot. 2. <i>mcz.</i> Geçici, fâni, yalan; <i>kuv duniye</i> yalan dünya; <i>kuv bası</i> bir başına, yalnız; <i>kuv dala</i> ıssız yer; <i>kuv avız</i> vara yok diyen, cimri; <i>kuv ayak</i> hilekâr, kurnaz, düzenbaz; <i>kuv mañday</i> bahtsız, talihsiz; <i>kuv tize-sin kuşaktav</i> hiç evlenmemek, hep bakâr kalmak; <i>kuv dildi</i> şakacı, güldüren, komik.
kuvar- (Ağaç için) Sararmak, solmak. (GT).	kuvar- <i>fl.</i> 1. Güneşten sararmak, kururmak. 2. <i>mcz.</i> Rengi kaçmak, benzi solmak. 3. <i>mcz.</i> Çoluk çocuğundan ayrılıp tek başına kalmak.
kuvvet <i>ar.</i> Güç, kuvvet. (BV, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, RH).	kuvat <i>ism. ar.</i> 1. Güç, kuvvet, derman. 2. Besinlere bağlı enerji, kalori. 3. <i>fzk.</i> Kuvvet. 4. <i>mcz.</i> Destek, dayanak. 5. <i>ekn.</i> Üretici, güç. <i>Quvat aluv</i> güçlenmek, cesaretlenmek; <i>kuvat berüv</i> a) güç katmak b) yüreklendirmek, cesaretlendirmek; <i>kuvat boluv</i> destek olmak, güç vermek; <i>kuvat ketüv</i> gücü azalmak, hâlsizleşmek.

<p>kuvvetsiz <i>ar. tr.</i> (kuvvetlüsüz; KFT.) Kuvvetsiz, güçsüz. (BV).</p>	<p>kuvatsız <i>sft.</i> 1. Güçsüz, kuvvetsiz, hâlsiz. <i>Ķuvatsız adam</i> güçsüz, hâlsiz kimse. 2. Kalorisi az, düşük kalorili; <i>kuvatsız tamaĶ</i> kalorisi düşük yemek.</p>
<p>küb (küp; İM, Kİ, TA, TZ.) Kúp. (TA).</p>	<p>kub <i>ism. yun. geom.</i> 1. Kúp. 2. <i>mat.</i> Bir sayının üçüncü kuvveti.</p>
<p>küç (I) Güç, zor. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MG, MS, RH). küç (II) 1. Gayret, çaba. (CC). 2. İş, güç. (DM). küç (III) (güç; İH.) Güç, kuvvet. (İM, KF, TZ).</p>	<p>küş <i>ism.</i> 1. Güç, kuvvet. 2. Etki, tesir. <i>Jel küşi</i> rüzgârın etkisi. 3. Birim zamanda yapılan iş. 4. Askerî güç, askerî potansiyel. 5. Ağırılık. <i>Küş aluv</i> kuvvetlenmek, güçlenmek; <i>küş körsetiv</i> güç göstermek, korkutmak, tehdit etmek; <i>küş saluv</i> bütün gücüyle çalışmak.</p>
<p>külik Çabuk, hızlı. (CC).</p>	<p>külik <i>ism.</i> 1. Yürük, çok hızlı giden at. 2. Bir tür at yarışı.</p>
<p>kümüş (kömiş; CC., kümüş; BM, CC, DM, GT, İM, Kİ, KK, MG, TZ.) Gümüş. (BV, DM, Gİ, İM, KF, KFT, TA). <i>Kümüş ayak</i> gümüş kadeh. (DM). <i>Kümüş barası</i> gümüş para. (DM).</p>	<p>kümis <i>ism.</i> Gümüş, sim.</p>
<p>kün (künes; TA., küneş; BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ.) 1. Güneş. (BM, CC, DM, Kİ, MG, TA, TZ). 2. Gündüz. (GT, İM). 3. Gün. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). 4. (<i>künes</i>) Güneş ışığı.</p>	<p>kün <i>ism.</i> 1. Güneş. 2. Gün, gündüz. <i>Üş künnen keyin kelem</i> üç gün sonra geleceğim. 3. Tam gün, 24 saat. 4. <i>mcz.</i> Vakit, zaman. 5. <i>mcz.</i> Hava durumu. <i>Kün jilındı</i> hava ısındı; <i>kün aşıluv</i> hava açılmak, açmak; <i>kün közi</i> gün ışığı, güneş ışığı; <i>kün batuv</i> güneş batmak, gün batmak; <i>kün keşiv</i> ömür sürmek, yaşamak; <i>kün javuv</i> yağmur yağmak; <i>kün tærtibi</i> gündem; <i>kün tiyü</i> güneş çarpmak; <i>kün tutıluv</i> güneş</p>

	tutulmak; <i>küni karañ</i> hâli müşkül; <i>küni tüsüv</i> işi düşmek, muhtaç olmak.
küreş Güreş. (GT, Kİ).	küres <i>ism.</i> 1. Güreş. 2. Mücadele. 3. <i>mcz.</i> Çekişme, tartışma.
küreş- Güreşmek. (BM, GT, KFT, Kİ, TA, TZ).	küres- <i>fl.</i> 1. Güreşmek. 2. Mücadele etmek. 3. <i>mcz.</i> Çekişmek, tartışmak.

Tablo 3 (devam)

küreşçi (küreççi; TZ.) Güreşçi, pehlivan. (GT).	küresşi (küresker) <i>ism.</i> 1. Güreşçi, pehlivan. 2. Mücadeleci.
küşli (küçli; BV, GT, İM, TZ., küçlü; CC, KFT, RH, TA, TZ.) Güçlü, kuvvetli. (KK).	küşti <i>sft.</i> 1. Güçlü, kuvvetli. 2. Sağlam. 3. Sert, tesirli.
küt- (küd-; KFT., kütle-; TZ.) Gütme, otlatmak. (CC, GT, KK, TZ).	küt- <i>fl.</i> 1. Beklemek. 2. Ağrlamak, ikramda bulunmak. 3. Bakmak, gütme. <i>Kütpegen jerden</i> beklenmedik anda, ansızın.
küev (güegü; İH., köyöv; CC., küyegü; CC, GT, KFT, TA, TZ., küyeyüv; Kİ., küyöv; CC, GT.) Damat, güvey. (GT, TZ).	küev <i>ism.</i> 1. Koca, eş. 2. Damat, güvey. <i>Küşik küev</i> iç güvey.
ma'nā (ma'nī; BV, Gİ, GT, İN, KF, KFT, MG, RH) <i>ar.</i> Mana, anlam. (Gİ, İM, KF, MS).	mağna <i>ism. ar.</i> 1. Anlam, mana. 2. İçerik, nitelik, muhteva.
maḳām <i>ar.</i> Yer, makam. (GT).	maḳam <i>ism. ar.</i> 1. Makam, müzikte makam, ses ahengi, nağme. 2. Kur'an'ı güzel ve yüksek sesle, usulünce okuma, tilâvet; <i>ol Ḳurandı jeti türli maḳammen okıydı</i> o Kur'an'ı yedi kıraat üzere okuyor.
maraž <i>ar.</i> Hastalık. (GT).	merez <i>ism. ar. mdl.</i> 1. Maraz. 2. Bulaşıcı hastalık. 3. Frengi hastalığı. 4. <i>mcz.</i> Kötü niyet.

maydan (meydan; BV, GT, MG.) <i>ar.</i> Meydan, saha. (CC).	maydan <i>ism. ar.</i> 1. Savaş alanı. 2. Savaş, harp. 3. Meydan, alan. 4. <i>mcz.</i> Bir işle uğraşan kimsenin oluşturduğu topluluk, birlik, âlem, dünya.
mıqla- (mıhla-; Kİ, TZ.) <i>far. tr.</i> Çivilemek, çivi çakmak. (Kİ)	mıqla- <i>fl.</i> 1. Sağlamlaştırmak. 2. Var gücüyle çalışmak.
muñ Bun, sıkıntı. (TZ).	muñ <i>ism.</i> 1. Kaygı, keder, hüznün, elem. 2. <i>mcz.</i> Zor, çetin. <i>Muñga batuv</i> kederlenmek, efkârlanmak; <i>muñın tarķatuv</i> içini dökmek.
mühlet <i>ar.</i> Bir işin yapılması için tanınan süre. (İM, KFT).	mävlet <i>ism.</i> 1. Fırsat, imkân, olasılık. 2. Mühlet, süre, vade. <i>Mävlet berüv</i> mühlet vermek, vade vermek.
mürde <i>far.</i> Ölmüş. (RH).	mürde <i>ism. far.</i> Mezar, kabir, 2. Ceset, naaş.
müsilman <i>ar.</i> (müselmân; KFT., müs-limân; DM, İN, KF, KK., müsülmân; BM, DM, GT, İM, MG, MS., müsürmân; DM.) Müslüman, İslâm dine bağlı olan. (Gİ).	musilman <i>ism. ar.</i> 1. Müslüman. 2. <i>mcz.</i> Merhanetli, şefkatli, iyilik seven kişi.
naķş <i>ar.</i> Nakış, resim. (CC, İM).	naķş (naķıs) <i>ism.</i> 1. Desen, nakış. 2. Melodi, beste, ezgi ahengi.
naķşla- <i>ar. tr.</i> Nakşetmek, nakış işlemek, resmetmek. (CC, KFT).	naķışta- <i>fl.</i> 1. Nakışlamak, süslemek, bezemek. 2. Ezgiyi makamına uygun çalmak.
nāz <i>far.</i> Naz, cilve, işve. (GT, Kİ). <i>Nāz it-</i> nazlanmak, işve yapmak. (BM).	naz (I) <i>ism. far.</i> Naz, cilve. naz (II) <i>ism. far.</i> 1. Sitem, serzeniş. <i>Naz aytuv</i> sitem etmek. 2. Şaka, lâtife.
nażar <i>ar.</i> Bakış, görüş. (BV, Gİ, GT, KF, KFT, MG).	nazar <i>ism. ar.</i> 1. Dikkat, bakış. 2. <i>mcz.</i> Göz. <i>Nazar avdaruv (saluv)</i> ihtimam göstermek, dikkatini vermek.
nuķşān <i>ar.</i> Noksan, eksiklik. (GT, MG).	nuķşan <i>ism. ar.</i> Zarar, noksan, eksik. <i>Nuķşan kelirüv</i> zarar vermek.

nüşha <i>ar.</i> Yazılı bir şeyden çıkarılan suret. (İM).	nuska <i>ism. ar.</i> 1. Taslak, tasarı. 2. Nüşha, el yazması. <i>Tüp nüşka</i> asıl nüşha.
oňşat- Benzetmek. (Gİ, İM, İN).	uqsat- <i>fl.</i> 1. Benzetmek. 2. İşi yoluna koymak.

Tablo 3 (devam)

okı- (oq-; Gİ, KF, KK., oqu-; BM, BV, CC, GT, Gİ, İM, İN, KF, KK, MG, MS, RH, TZ.) Okumak. (GT, Gİ, İM, KF, Kİ, KK, MG, MS, RH).	okı- <i>fl.</i> 1. Okumak. 2. Tahsil görmek. 3. Efsunlamak, büyülemek. 4. Hastalığı iyi edeceğini ileri sürerek okumak. <i>Davistap oquv</i> sesli okuma; <i>ekiktep oquv</i> heceleme; <i>mänerlep oquv</i> ifadeli okumak.
ol (II) (oğul; BM, BV, CC, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TA, TZ., ovul; CC, Kİ.) Oğul, evlât, erkek çocuk. (TZ).	ul <i>ism.</i> 1. Erkek çocuk, oğul. 2. Vatan evlâdı: <i>Ulm, kay jerdensin?</i> Oğlum, nerelisin?
olan (oğlan; BM, BV, GT, İH, İM, İN, KFT, Kİ, MG, MS, RH, TA, TZ., oğulan; Gİ., ovlan; Kİ.) 1. Oğlan. (TA, TZ). 2. (<i>oğlan, oğulan</i>) Oğul, çocuk, erkek çocuk.	ulan (I) <i>ism.</i> Erkek çocuk, oğlan. ulan (II) <i>ism.</i> Seçkin askerî muhafız birliği: <i>Prezident ulanı</i> Cumhurbaşkanı muhafız birliği.
olturğuz- Oturmak. (CC).	otırğız <i>fl.</i> 1. Oturtmak, bindirmek. 2. Dikmek, ekmek. <i>Ağaş otırğızdık</i> ağaç diktik.
orğana Organ. (CC).	orğan (I) <i>ism.</i> 1. Kurum, kuruluş, teşkilât. 2. Yayın organı. <i>Baspasöz organı</i> basın organı. orğan (II) <i>ism. antm.</i> Organ, uzuv, aza.
orna- İkamet etmek. (CC).	orna- <i>fl.</i> 1. Yerleşmek, iskân etmek, mesken tutmak. 2. Kurulmak, teşekkül etmek, inşa edilmek.

<p>orta Orta. (BV, CC, GT, Gİ, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ). <i>Orta barmağ</i> orta parmak. (KK, TA).</p>	<p>orta (I) <i>sft.</i> 1. Orta, yarı. 2. Yarısı, ortası (zaman). 3. Belli bir şeyin ortası, mekezi, odağı. <i>Tün ortası</i> gece yarısı; <i>qalanıñ ortası</i> şehir merkezi; <i>orta boylı</i> orta boylu; <i>orta bilim</i> orta öğretim; <i>orta gasır</i> orta çağ; <i>ortağa saluv</i> a) bildiğini başkalarına aktarmak, söylemek b) kendi malını başkalarıyla paylaşmak.</p> <p>orta (II) <i>ism.</i> Ortam, çevre. <i>Qorşağan orta</i> ortam; <i>şañırağı ortağa tüsüv</i> yuvası dağılmak, ocağı sönmek.</p>
<p>ortaq (ortar; TZ.) Ortak. (CC, Gİ, İM, KF, Kİ, KFT, MS, TA, TZ). <i>Ortaq bol-</i> ortak olmak. (TA).</p>	<p>ortaq (I) (ortaqtas) <i>ism.</i> Şerik, hissedar, ortak, müşterek. <i>Ortaq boluv</i> ortak olmak; <i>ortaq etis işteş</i> fiil; <i>ortaq til tabuv</i> iyi anlaşabilmek, diyalog kurmak.</p> <p>ortaq (II) <i>ism.</i> Şirket, kumpanya, ortaklık.</p>
<p>osal (usal; GT.) 1. Tembel, ihmalkâr. (CC). <i>Osal bol-</i> (osan bol-) Usanmak, bıkmak. (TZ). 2. (usal) İsteksiz, gevşek.</p>	<p>osal <i>sft.</i> Dayanıksız, güçsüz, zayıf, gevşek. <i>Osal adam</i> zayıf karakterli kimse; <i>osal emes</i> güçlü.</p>
<p>otur- (oltur-; BM, BV, CC, GT, İM, İN, Kİ, KK, MG, TA, TZ., voltur-; DM.) Oturmak. (GT, Gİ, İM, KF, KFT, MS, TZ).</p>	<p>otur- <i>fl.</i> 1. Oturmak. 2. Binmek. 3. Yerleşmek, mekân edinmek. 4. <i>mcz.</i> Hapis yatmak. <i>Otırıp şıgıv</i> hapiste yatıp çıkmak.</p>
<p>oturuş (olturuş; İN, KK.) Oturuş. (İN, KK).</p>	<p>otırıs <i>ism.</i> 1. Oturma. 2. Parti, eğlence. 3. Toplantı, oturum.</p>
<p>oyın (oyun; İM, İN, MG.) Oyun. (CC).</p>	<p>oyın <i>ism.</i> 1. Eğlence, oyun. 2. Şaka. 3. Ağız yangısı, stomatit. <i>Oyın balası</i> on üç uşağına kadar olan çocuklar.</p>

<p>oyna- (I) (vayna-; DM, TZ.) Oynamak, oyun oynamak, şakalaşmak. (BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, MG, TA).</p> <p>oyna- (II) 1. Hareket etmek. (GT). 2. Oynamak, boşanmak. (MG). 3. Oynamak, gevşeklikten dolayı oynamak. (MG).</p>	<p>oyna- fl. 1. Oynamak, eğlenmek. 2. Şaka yapmak, şakalaşmak. 3. (müzik aleti) Çalmak. 4. Bir rolü oynamak, bir temsilde rol almak. 5. Büyük bir ustalık, beceri ve kolaylıkla bir işi yapmak; <i>oynap söyleseñ de oylap söyle şaka da olsa düşünerek söyle.</i></p>
<p>ögey Üvey, öz olmayan. (TA).</p>	<p>ögey sft. 1. Üvey. 2. Evlât edilmiş, evlâtlık. 3. <i>mcz.</i> Yabancı, başka, yâd, el. <i>Ögey şeşe üvey anne; ögey bala üvey evlât; ögey körmev yabancı saymamak, kendinden bilmek.</i></p>
<p>öğreniş- Karşılıklı öğrenmek. (MG).</p>	<p>üyrenis- fl. Alışmak, uyum sağlamak, intibak etmek: <i>Olar birbirine tez üyrenisti.</i> Onlar birbirine çabuk alıştı.</p>
<p>öğüt (öväüt; TZ.) Öğüt, nasihat. (Gİ, Kİ, TZ).</p>	<p>ügit (ügit-nasihät) ism. 1. Öğüt, nasihat. 2. Propaganda. <i>Ügit aytuv propaganda yapmak.</i></p>
<p>öğütle- (öyütle-; TZ.) Öğütlemek, öğüt vermek. (TA, TZ).</p>	<p>ügitte- fl. 1. Öğütlemek, öğüt vermek, nasihat etmek. 2. Propaganda yapmak.</p>
<p>öktem Gururlu, kibirli, azametli. (CC).</p>	<p>öktem dft. 1. Hükmedici, emredici. 2. Sert, şiddetli, güçlü. <i>Öktem jel sert, şiddetli rüzgâr.</i></p>
<p>öñ (ön; CC, İN, KK.) Ön taraf, nezd, huzur. (BV, CC, İN, TA).</p>	<p>öñ ism. 1. Yüz, sima, çehre, bet. 2. Bir şeyin ön tarfta bulunan yüzü, çehre. 3. Renk. 4. <i>mcz.</i> İnsanın uyanık hâli. <i>Öñi buzıluv (insan) rengi atmak; matanıñ öñi kumaşın yüzü; öñ bermev renk vermemek; öñi jılı adam gülerüzlü adam.</i></p>

öp- (öb-; DM, KK, TA.) Öpmek. (CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, TA, TZ).	öp- fl. Öpmek, sevmek.
ör- (I) (saç) Örmek. (GT, İM, Kİ).	ör- (I) fl. 1. (saç, ip, kamçı vb.) Örmek: <i>Şaşın bir örüm etip ördi.</i> Saçını bir belik yapıp ördü. 2. (duvar) Örmek: <i>Kızıl kirpişten örgeci eki kabattı mektep üyi.</i> Kırmızı tuğlalarla örülmüş iki katlı okul binası.

Tablo 3 (devam)

ör- (II) Kalkmak. (KFT).	ör- (II) fl. 1. (hayvanlar) Otlığa çıkmak, otlamak, yayılmak, otlamak. 2. <i>mcz.</i> Hep birden, topluca hareket etmek. <i>Öre türegeliv</i> hep birden ayağa kalkmak.
örgeçlen- Hörgüçlenmek. (İM).	örkeşten- <i>fl.</i> 1. Tümsek tümsek, tepe tepe olmak. 2. Semirmek, yağ bağlamak. 3. <i>mcz.</i> Sevinmek, mutlu olmak, şad olmak.
örgüz- Koyunları otlığa salmak. (CC).	örgiz- <i>fl.</i> 1. Hayvanları olatmaya çıkarmak. 2. Ördürmek.
ös- (I) Binaya veya ağaça çıkmak, tırmanmak. (KK). ös- (II) Yetişmek, gelişmek. (CC).	ös- fl. 1. (saç, sakal vb.) Uzakmak. 2. Büyüme, olgunlaşmak. 3. Çoğalmak, artmak. 4. <i>mcz.</i> Makam, mevki, rütbe bakımından yükselmek, terfi etmek. 5. <i>mcz.</i> İlerlemek, gelişmek. <i>Örkeniñ össin</i> çok yaşa.
öt- 1. Geçmek, delmek. (BV, GT, İM, KFT, TA, TZ). 2. Geçmek, nüfuz etmek. (TZ).	öt- fl. 1. Geçmek. <i>Suvdan ötiiv</i> sudan geçmek. 2. Bir kurum ya da kuruluşu üye olmak. 3. <i>mcz.</i> Ölmek, dünyadan göçmek. 4. (zaman) Geçmek, ilerlemek. <i>Jıl ötiiv</i> yıl geçmek: <i>Sodan beri bes jıl ötipti.</i> O günden beri beş yıl geçti. 5. <i>mcz.</i> Çok satılmak, tutulmak.

	<i>Bul kitap tez ötedi.</i> Bu kitap çabuk tükeniyor.
ötker- (öttür-; TZ.) Nüfuz ettirmek, geçirmek. (BV, TZ).	ötker- <i>fl.</i> 1. Belli bir işi yapmak, yerine getirmek. 2. Yaşamak, başından geçmek. <i>Basınan ötkerüv</i> başından geçmek.
ötrük (örük; TA.) Yalan. (Kİ, TA).	ötirik <i>sft.</i> Yalan, aldatma, uydurma; <i>ötirik aytuv</i> yalan söylemek.
ötrükçi Yalancı. (CC).	ötirikşi <i>sft.</i> Yalancı, kandırıcı, aldatıcı.
peç <i>rum.</i> Fırın. (CC).	peş <i>rus.</i> 1. Soba, ocak. 2. Fırın. <i>Domna peşi</i> maden fırını.
perde <i>far.</i> Perde. (GT).	perde <i>ism. far.</i> 1. Perde. <i>Tereze perdesi</i> pencere perdesi. 2. Peçe, nikap. 3. Bir sahne eserinin büyük bölümlerinin her biri, perde. <i>Bet perdesin aşuv</i> foyasını meydana çıkarmak.
piş- (biş-; BM, BV, CC, DM, GT, KFT, Kİ, İM, KK, TA.) Pişmek. (KK).	pis- (I) <i>fl.</i> 1. (yemek) Pişmek. 2. (bitki, meyve vb.) Olgunlaşmak, ermek. 3. <i>mcz.</i> Semirmek, etlenmek. 4. <i>mcz.</i> Konu açılıp değerlendirilmesinden sonra belirli bir neticeye ulaşmak. 5. <i>mcz.</i> İşe alışıp beceri ve ustalık kazanmak, zorlukları göğüslemek, pişmek. <i>Eñbekke pişgen</i> çalışmaya alışmış. pis- (II) <i>fl.</i> Kıymızı olgunlaştırmak, ayrandan tereyağı elde etmek için yağta karıştırmak, dövmek.
rivāyet <i>ar.</i> Rivayet, söylenti, hikâye edilen haber. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, MS).	ravayat <i>ism. ar.</i> 1. Rivayet. 2. Nasihat, öğüt. 3. İbret.
sağım (sağum; İM, TA.) Serap, ılgın. (TZ).	sağım <i>ism.</i> 1. Serap, ılgın, yalgın. 2. <i>mcz.</i> Puslu, bulanık, pusarık. <i>Sağım</i>

	<i>ķuvuv</i> olmayacak bir Şeyi yapmak istemek.
sağrı (I) (sağrı; TA.) Sağrı, at ve diğer tırnaklıların gerisi. (BV, İH, Kİ, MG, TZ). sağrı (II) Deri. (CC).	savır <i>ism.</i> 1. Memeli hayvanlarda bel ile kuyruk arasındaki dolgun yuvarlakça bölüm, sağrı. 2. Hayvanın sağrı kısmından işlenerek elde edilen kalın deri. 3. <i>mcz.</i> Yeşili gür, verimli yer.
sah Uyanık. (CC).	saķ <i>sft.</i> İhtiyatlı, tedbirli, dikkatli. <i>Saķ adam</i> ihtiyatlı adam.

Tablo 3 (devam)

saķlan- 1. Saklanmak, korunmak, gizlenmek. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MG, RH, TZ). 2. Çekinmek. (İM).	saķtan- <i>fl.</i> Saklanmak, korunmak, muhafaza edilmek. saķtal- <i>fl.</i> 1. Saklanmak, muhafaza edilmek, korunmak: <i>Alma kısta jaķsı saķtaladı.</i> Elma kışın daha iyi muhafaza edilir. 2. Yerine getirilmek, uylamak: <i>Tärtip ķataņ saķtaldı.</i> Disiplin kurallarına tamamıyla uyuldu.
sal- Salmak, bırakmak, göndermek. (BV, GT, İM, Kİ, KK, MG, MS, RH, TZ).	sal- <i>fl.</i> 1. Bir nesneyi herhangi bir yere yerleştirmek, koymak: <i>Suvumķama kitaptarımdı saldım.</i> Çantama kitaplarımı koydum. 2. Ev, işaat yapmak. <i>Üy saluv</i> ev yapmak. 3. Göndermek, yollamak. 4. Ekin ekmek, yetiştirmek. 5. Fiillerle birleşerek yardımcı fiil görevinde kullanılır. <i>Ayğay saluv</i> bağırarak, gürültü çıkarmak; <i>aydap saluv</i> üzerine salmak, kışkırtmak; <i>alaķanına saluv</i> özenle esirgeyerek beslemek, büyütme; <i>arasına ot saluv</i> iki kişinin arasını açmak; <i>avızğa ürip salğanday</i> çok güzel, çok sevimli; <i>än saluv</i> şarkı söylemek; <i>bas saluv</i>

	birden üstüne atılmak, çullanmak; <i>düniye saluv</i> vefat etmeki ölmek; <i>jan saluv</i> canını vermek, aşırı itina göstermek; <i>jar saluv</i> ilân etmek; <i>köringenge köz saluv</i> her gördüğünü beğenmek; <i>ķayrap saluv</i> kışkırtmak; <i>ķol saluv</i> zulüm yapmak, güç göstermek; <i>moy-nına saluv</i> kabul ettirmek; <i>salmaķ saluv</i> bir şeyi yüklemek, sorumluluk vermek; <i>sayran saluv</i> rahat yaşamak, sefa sürmek; <i>uran saluv</i> slogan atmak, haykırmak.
sarāy <i>far.</i> Saray, ev. (BM, CC, GT, İM, TA).	saray <i>ism. far.</i> 1. Saray. <i>Mādeniyet sarayı</i> kültür sarayı, kültür merkezi. 2. Ahır, samanlık. 3. <i>mcz.</i> İnsanın iç dünyası.
sarġar- (sarar-; RH, TZ.) Sararmak. (TZ).	sarġay- <i>fl.</i> 1. Sararmak. 2. Yolunu gözlemek, özlemek.
sarķı- (sarķ-; KFT.) Sarkmak. (KFT).	sarķı- <i>fl.</i> 1. (sıvılar) Boşaltmak, boca etmek, tamamen dökmek. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyi bitirmek, tüketmek.
sarķıt 1. Yemek artığı. (GT). 2. Ağızdan akan salya. (İM).	sarķıt <i>ism.</i> 1. Misafirden arta kalan yiyecek. 2. Misafirlige ve düğüne giden kişilerin, kendilerine verilen yemeğin fazlasını evlerine getirip başkalarına ikram etmeleri. 3. <i>mcz.</i> Rüzgârın uğuldaması, sertçe esmesi.
sayra- Ötmek, şakımak. (GT, TZ).	sayra- <i>fl.</i> 1. Ötmek, şakımak, şakramak: <i>Bülbül sayradı.</i> Bülbül şakıdı. 2. <i>mcz.</i> Güzel, dili sürçmeden, akıcı konuşmak: <i>Musa aġılşın tilinde sayrap tür.</i> Muda İngilizceyi çok iyi konuşuyor. 3. Durmadan konuşmak, çenesi

	düşmek. 4. <i>mcz.</i> Belirgin, açık görünmek. <i>Kökirekte sayrap tür</i> birçok şeyi çok iyi bilmek.
saz (III) <i>far.</i> Çalgı. (Gİ, KF).	saz (II) <i>ism.</i> 1. Melodi, nağme, ezgi. <i>Ân sazı</i> şarkı melodisi. 2. <i>mcz.</i> Ahenkli, uyumlu: <i>Az bolsa da, saz bolsın.</i> Az olsun, öz olsun. 2. Saz, çalgı. saz (III) <i>ism. far.</i> Halk müziğinde kullanılan gövdesi oyularak yapılmış, telli, uzun saplı çalgı, saz.
sergek Uyanık. (CC).	sergek <i>sft.</i> 1. Uykusu hafif, uyanık. 2. <i>mcz.</i> Dinç, çevik, canlı.
sev- (siv-; GT., söv-; CC, GT, KFT, TZ.) Sevmek. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, KK, TA).	süy- <i>fl.</i> 1. Öpmek. 2. Âşık olmak, sevmek. 3. Beğenmek, hoşlanmak: <i>Olar süyip koşıldı.</i> Onlar severek evlendiler. <i>Men kitap okıvdu süyemin.</i> Ben kitap okumayı seviyorum.
sıg- Sıgmak. (BM, GT, İM, MG).	sıy- <i>fl.</i> 1. Sıgmak, almak: <i>Bul teatrğa miñ kisi sıyadı.</i> Bu tiyatro bin kişi alır. 2. <i>mcz.</i> Geçinmek, uyum sağlamak, uzlaşmak: <i>Ol kayda barsa da sıyadı.</i> O, nere giderse gitsin, uyum sağlar. 3. (ayakkabı, elbise) Numarası, bedeni uygun gelmemek: <i>Onıñ etigi sıymay kaldı.</i> Onun çizmesi ayağına küçük geldi. <i>Akılgğa sıymaytın akıl almaz; eki kolu aldına sıymav</i> ne yapacağını bilmemek, sıkılmak.
sıla- (I) Sıvazlamak, okşamak. (CC, İM, KFT). sıla- (II) Cilâlamak. (TZ).	sıla- <i>fl.</i> 1. Bir yapının duvarlarına sıva vurmak, sıvamak. 2. Sıvazlamak, ovmak: <i>Avruvdiñ kolın sıladı.</i> Hastanın kolunu ovdu. 3. <i>mcz.</i> Bakmak, bakım

	yapmak, ilgilenmek. <i>Boyin sılav</i> süslenmek, makyaj yapmak.
sılan- Kaplanmak, örtünmek. (İM).	sılan- <i>fl.</i> 1. Sıvanmak. 2. Süslenmek, kendine çeki düzen vermek.
sına- Denemek, tecrübe etmek. (CC, GT, Kİ, TZ).	sına- <i>fl.</i> 1. Denemek, tecrübe etmek, sınamak: <i>Jaņa maşinani sinadı.</i> Yeni arabayı denedi. 2. Eleştirmek, tenkit etmek: <i>Bir jaḳtı sinadı.</i> Tek yönlü eleştirdi.

Tablo 3 (devam)

sır <i>ar.</i> Gizli tutulan, kimseye söylenmeyen. (CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT).	sır <i>ism. ar.</i> 1. Sır, gizem. 2. Bir işin özü, püf noktası, sırrı. <i>Sır aldiruv</i> sır vermek; <i>sır aşuv</i> (<i>şaşuv</i> , <i>şertüv</i>) sırrını söylemek; <i>sır bermev</i> (<i>bildirmev</i>) sır saklamak, sır tutmak; <i>sırğa berik</i> sır küpü.
sıy (I) Şeref. (CC). sıy (II) Saygı, hürmet. (CC*)	sıy <i>ism.</i> 1. Saygı, hürmet, değer. <i>Sıy körsetüv</i> saygı göstermek. 2. Hediye, armağan: <i>Sıyğa sıy</i> , <i>sırağa bal</i> . Her şey karşılıklı. <i>Sıy konaḳ</i> değerli misafir, kıymetli konuk. 3. <i>mcz.</i> Birisine ayrılan pay, hisse.
sıy- Uymak, yakışmak. (CC).	sıy- <i>fl.</i> 1. Sıǵmak, almak: <i>Bul teatrğa miñ kisi sıyadı.</i> Bu tiyatro bin kişi alır. 2. <i>mcz.</i> Geçinmek, uyum sağlamak, uzlaşmak: <i>Ol ḳayda barsa da sıyadı.</i> O, nere giderse gitsin, uyum sağlar. 3. (ayakkabı, elbise) Numarası, bedeni uygun gelmemek: <i>Onıñ etigi sıymay ḳaldı.</i> Onun çizmesi ayağına küçük geldi. <i>Aḳılğa sıymaytın</i> akıl almaz; <i>eki ḳolı aldına sıymav</i> ne yapacağını bilmemek, sıkılmak.

<p>sipir- (sübür-; BM, TA., süpir-; GT, TZ., süpür-; Kİ, KK.) Süpürmek. (TZ).</p>	<p>sıpir- <i>fl.</i> 1. Süpürmek, temizlemek: <i>Ol bölmeni sıpirdı.</i> O, odayı süpüdü. 2. <i>mcz.</i> Silip süpürmek: <i>Olar barlık zattu sıpirıp aldı.</i> Onlar herş şeyi silip süpürdüler. 3. Soyunmak. 4. Sıyırmak, soymak: <i>Men koydiñ terisin sıpirıp aldım.</i> Ben koyunun derisini yüzdüm.</p>
<p>soh- Sokmak, vurmak, çarpmak. (CC). soķ- (şoķ-; KK.) Girdirmek, sokmak. (BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS, TA, RH, TZ).</p>	<p>soķ- <i>fl.</i> 1. Vurmak, çarpmak. 2. Kamçıyla vurmak. 3. Tıklatmak, çalmak: <i>Esikti soķtı.</i> Kapıyı çaldı. 4. Uğramak: <i>Ol dükkenge soķtı.</i> O, dükkâna uğradı. 5. Metalden her türlü eşya yapmak: <i>Temirden tağa soķtı.</i> Demirden nal yaptı. 6 (ev, bina) İnşa etmek. 7. <i>mcz.</i> Oburlaşmak, oburluk etmek: <i>Ol nan men maydı soģıp otır.</i> O, ekmekle yağı büyük bir iştahla, oburca yiyor. 8. <i>mcz.</i> Bir şeyi abartmak, atıp tutmak. <i>Soģıp saluv a)</i> vurmak, dövmek b) konuşmasına fırsat vermemek, ağzını açtırmamak: <i>Temirdi kızğan kezde soķ (maķal)</i> Demir tavında dövülür (atasözü).</p>
<p>soļağay (solak; TZ., solğay; MG.) <i>moğ.</i> Solak. (CC, TZ).</p>	<p>soļağay <i>sft.</i> 1. Solak. 2. Ters, aksi (kimse).</p>
<p>sor- (I) (şor-; KK.) Sormak, soru sormak. (CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MS, TA, TZ).</p>	<p>sura- <i>fl.</i> 1. Sormak, öğrenmek istemek. 2. Rica etmek, istemek. <i>Jön surav</i> hâl hatır sormak; <i>keşirim surav</i> özür dilemek.</p>
<p>sor- (II) Emmek. (İM, Kİ, TA).</p>	<p>sor- <i>fl.</i> 1. Emmek, soğurmak, sorumak: <i>Buzav enesiniñ emşegin sordı.</i> Buzağı anasının memesini emdi. 2. (sigara, pipo vb. için) İçmek, çekmek. 3. <i>mcz.</i></p>

	Birinin hakkını yemek, haksız kazanç sağlamak. 4. <i>mçz.</i> Sarartmak, bozartmak, morartmak. 5. <i>mçz.</i> Zayıflatmak, bitkin düşürmek. <i>Süliktey soruv</i> sülük gibi emmek, sömürmek.
şoy- 1. (kabuk, elbise vb.) Soymak, çıkarmak. (BM, BV, KK, TA, TZ). 2. Derisini yüzmek. (İM).	soy- <i>fl.</i> 1. (hayvan) Kesmek, yüzmek: <i>Çonakka koy soydı.</i> Misafirlere koyun kesti. 2. Kesici bir aletle yaralamak. 3. <i>mçz.</i> Dövmek, vurmak: <i>Çamşimen soydı.</i> Kamçıyla dövdü, kamçıladi.

Tablo 3 (devam)

söz (sevz; DM.) Söz. (CC, Gİ, İH, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TZ). <i>Söz yordamı</i> söz yordamı, yorumu, izahı, maksadı. (İH).	söz <i>ism.</i> 1. Bir veya birkaç heceden oluşan ve anlamı olan ses birliği, kelime, sözcük. 2. Kesinlik kazanmayan haber, söylenti. 3. Bir toplantıda yapılan konuşma. 4. Müzik parçalarının yazılı metni, güfte. <i>Söz tabı</i> kelime türü; <i>söz torkini</i> asıl mesele, konunun özü; <i>sözge kaluv (iligüv)</i> dile düşmek, adı çıkmak; <i>sözdiñ kıskası</i> sözün kızası, hülâsa; <i>söz süyekten ötedi, tayağ etten ötedi (mağal)</i> . Kılıç yarası geçer, dil yarası geçmez (atasözü). <i>Sözge kulağ asuv</i> dinlemek, kulak vermek; <i>sözdiñ mayın tamızuv</i> edebî konuşmak, iyi ve güzel konuşmak; <i>sözün ötkizüv</i> söz geçirmek, dinletmek; <i>sözün jerge tastamav</i> sözünü dinlemek, bir dediğini iki etmemek.
su (şu; KK, TA., suf; İM., suv; BV, İM.) Su. (CC, DM, Gİ, GT, İH, KF, KFT, Kİ, MG, MS, RH, TZ). <i>Su evi, su ivi</i> tuvalet. (İM, Gİ, KFT). <i>Su koyun-</i>	su <i>ism.</i> 1. Su. 2. Deniz, akarsu. 3. Yaşlı, nemli. <i>Avziniñ suvı kuruv</i> öve öve bitirememek: <i>Su işken kudığına tükirme (mağal)</i> . Yemek yediğin kaba

yıkanmak. (TZ). <i>Su sığır, su sığırı Camus, manda. (CC, TZ, BM, DM). Su tartariv su horozu. (BM). Suya qar-</i> suya dalmak, batmak. (İH).	tükürme (atasözü). <i>Su jürek korkak yüreksiz; su karañğı âmâ kör; su miy beyinsiz, ahmak; su murin sümülkü; su tegin bedava, sudan ucuz.</i>
suval- (su) Yere batmak, kaybolmak. (İM, KF, KFT).	suval- <i>fl.</i> 1. Suyu çekilmek, kurumak. 2. Sütten kesilmek: <i>Siyır suvalıp ketti. İneğın sütü kesildi.</i> 3. <i>mcz.</i> Zayıflamak, incelmek.
sürt- (sürtü-; TZ., sürüt-; Gİ, KF, Kİ, MG, MS, TA.) 1. Sürtmek. (CC, İM, İN, KF, MG, RH). 2. (sürtü-) Kaşımak.	sürt- <i>fl.</i> Silmek, temizlemek, kurulamak.
süvek (sönük; BM., sövek; CC., sügük; TZ., sümük; DM, Kİ., sünek; DM, Kİ., süñük; BV, GT, İH, İM, KFT, Kİ, MG, MS, TA, süveg; İN, RH., süvük; Kİ.) Kemik. (Gİ, İN, KF, KK, RH, TZ).	süyek <i>ism.</i> 1. Kemik. 2. Çadırın iskeletini oluşturan çubuklar. 3. <i>mcz.</i> Naaş, ceset. 4. <i>mcz.</i> Soy, nesep, kök.
süye- (söven-; İM., süven-; İN., süyen-; CC, TZ.) Dayanmak, söykenmek. (TZ).	süye- <i>fl.</i> 1. Desteklemek. 2. Dayamak: <i>Kürekti kabırğağa süyep koydı. Küreği duvara dayadı.</i> 2. <i>mcz.</i> Kollamak, desteklemek. <i>Arka süyev</i> (birinden) destek almak, (birine) arkasını dayamak.
süyen- (söven-; İM., süven-; İN., süye-; TZ.) Bir şeye dayanmak. (CC, TZ).	süyen- <i>fl.</i> 1. Dayanmak, yaslanmak. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyi esas turmak, bir şeye dayanmak. 3. <i>mcz.</i> Birisine güvenmek. <i>Tilimen jağına süyenüv bilgiçlik taslamak.</i>
süz- Süzmek, temizlemek. (BV, CC, Kİ, TA, TZ).	süz- (II) <i>fl.</i> 1. Süzmek, süzgeçten geçirmek. 2. Tor ile, ağ ile balık avlamak. 3. <i>mcz.</i> Etrafi kolaçan etmek, süzmek.

şabiş Sürme. (DM).	şabis <i>ism.</i> 1. (at için) Koşma. 2. At yarışı. 3. <i>mcz.</i> Hız, sür'at.
şağır- (çağır-; BM, CC, GT, İH, KFT, Kİ, TA., çağır-; İM. çığır-; KF.) Çağırarak, bağırarak. (KK).	şakır- <i>fl.</i> 1. Çağırarak: <i>Ananı şakır.</i> Onu çağır. 2. <i>mcz.</i> (horoz) Ötmek: <i>Koraz şakırdı</i> Horoz öttü. 3. Çağırarak, davet etmek: <i>Olardı konakka şakırdık.</i> Onları misafirlige çağırdık, onları bize davet ettik. <i>Onı askerge şakırdı.</i> Onu askere çağırdılar. <i>Kömekke şakıruv</i> yardıma çağırarak; <i>aşuv şakıruv</i> sinirlenmek; <i>jan şakıruv</i> nefeslenmek, dinlenmek.
şak- (I) (çağ-; KFT.) Vurmak, çakmak (KK). şak- (II) Acı çekmek. (KK)	şak- (I) 1. Kırmak, parçalamak, ikiye ayırmak: <i>Jaňgak şağıp otur.</i> Ceviz kırıyor. <i>Bul jerde semişke şakpañız.</i> Burada çekirdek yemeyiniz (çitlemeyiniz). 2. Hesaplamak, paylaşmak, bölmek. <i>Kisi başına şakqanda</i> kişi başına düşen. şak- (II) <i>fl.</i> 1. Dişlemek, dalamak, ısırarak, sokmak: <i>Jazda körşimdi jılan şağıp aldı.</i> Yazın komşumu yılan soktu. 2. <i>mcz.</i> Ağır sözlerle birbirini incitmek, dil uzatmak, dille rahatsız etmek. <i>Sözben şakıp aluv</i> sözleriye yaralamak, iğneli sözler söylemek.
şanaq (çanak; BV, CC, DM, GT, İH, İM, KFT, Kİ, MS, TA.) Çanak, kap. (KK, TZ).	şanaq <i>ism.</i> 1. Gövde (kopuz, dombıra). 2. Değirmende öğütülen unun döküldüğü büyük kap. 3. At arabası ve arabayı oluşturan gövde kısmı.
şart <i>ar.</i> Şart, koşul. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, MS). <i>Şart-ı lazım</i> gerekli, şart. (TZ).	şart <i>ism.</i> 1. Antlaşma, sözleşme, mukavele. <i>Şart jasav</i> antlaşmak. 2. Talep, şart. <i>Şart koyu</i> şart koşmak. 3. Vazife,

	görev: <i>Kazak tilin bilüv şart. Kazakça bilmek şart.</i>
şecere <i>ar.</i> Soy ağacı, soy. (Gİ, KF).	şejire <i>ism. ar.</i> 1. Şecere, soy ağacı, soy kütüğü. 2. Vakayiname. 3. <i>mcz.</i> Geçmişte olup biten her şeye vakıf olan bilge kimse. 4. Rivayetlere dayanılarak yazılan tarih.

Tablo 3 (devam)

şek- (I) (çık-; GT, MG., çek-; BV, Gİ, GT, İM, İN, Kİ, RH, TZ, KF, GT, KK) 1. Çekmek, ölçmek, tartmak. (KK). 2. (<i>çek-</i>) Bir şeyi bir yerden çekip almak, çıkarmak 3. (<i>çek-</i>) Çekmek, asılmak 4. (<i>çek-</i>) Bir şeyi çekip uzatmak.	şek- (I) <i>fl.</i> Kenarlarını nakışlamak, süslemek. <i>Şetine keste şekken oramal</i> kenarları oyalı yazma. şek- (II) <i>fl.</i> (arabaya, kızağa) At koşmak. şek- (III) <i>fl.</i> Sigara içmek: <i>Temeki şegüv sizdin densavlığıñızğa kavipti.</i> Sigara içmek sizin sağlığınıza zararlıdır.
şem' <i>ar.</i> Mum. (GT, İM).	şam <i>ism. ar.</i> Mum; kandil, gaz lâmbası. <i>Jaydağ (soqır) şam</i> kandil; <i>kerosin (bilte) şam</i> gaz lâmbası; <i>şam biltesi</i> lâmbanın fitili; <i>şam piyalası (şınısı)</i> fanus; <i>şam jağuv</i> lâmba yakmak.
şeş- (çez-; Gİ., çöz-; KF, KFT, Kİ., seş-; CC, şiş-; GT, İM.) Çözmek, bağını açmak. (BV, GT, KF, Kİ, KK, RH, TA, TZ).	şeş- <i>fl.</i> 1. (düğüm) Çözmek, açmak. 2. (elbise) Soyunmak, çıkarmak. 3. <i>mcz.</i> (konu, mesele) Çözmek, karara bağlamak: <i>Mäseleni durıs şeşiñiz.</i> Meseleyi doğru (şekilde) çözünüz. 4. (bilmece, bulmaca) Çözmek.
şeşen Zeyrek, çeçen. (TZ).	şeşen <i>ism.</i> 1. Söz ustası, hatip. 2. Konuşmacı.
şeşil- (şişil-; İM.) Çözülme. (BV, DM).	şeşil- <i>fl.</i> Çözülme, çözümlenme, açıklık kazanma.

<p>şık- (çık-; BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, MG, MS, TZ, çih-; CC.) 1. Çıkmak. (DM, KK). <i>Cān çık-</i> ölmek. (GT). <i>Oķ yaydan çık-</i> iş işten geçmek. (GT). 2. (<i>çık-</i>, <i>çih-</i>) Dışarı çıkmak (CC, İM,TA).</p>	<p>Şık- fl. 1. Çıkmak: <i>Keşe ańga şıktık.</i> Dün ava çıktık, gittik. 2. Yola, sefere çıkmak. 3. (kol, bacak vb.) Çıkmak, yerinden oynamak: <i>Onıń kolu şıgıp ketti.</i> Onun kolu çıktı. 4. (yaş) İlerlemek, (... yaşa, yaşına) girmek: <i>Biyıl on toǵıza şıǵıptı.</i> Bu yıl on dokuz yaşına girdi. 5. (bitki) Çıkmak, bitmek: <i>Jańbırdan keyin şöp bitik şıktı.</i> Yağmurdan sonra her yerde otlar bitti. 6. Yayınlanmak, neşredilmek, çıkmak: <i>Onıń maķalası ğazetke şıktı.</i> Onun makalesi gazetede çıktı. 7. Birleşik fiillerde yardımcı fiil fonksiyonunda kullanılır: <i>Ol hattı davıstap oķıp şıktı.</i> O, mektubu yüksek sesle okudu. <i>Atı şıǵuv</i> adı çıkmak, ünlü, meşhur olmak; <i>avzı murnınan şıǵuv</i> ağzına kadar dolmak, dolup taşmak; <i>turmıška şıǵuv</i> (kızlar) evlenmek.</p>
<p>şırak (çırak; CC, Gİ, KF, Kİ, TA., çıra; Kİ., çerāğ; GT.) <i>far.</i> (< çerāğ) 1. Çerāğ, mum, kandil, kandil ışığı. (DM, KK, TZ). 2. (<i>çıra</i>) Tutuşturucu. (TZ).</p>	<p>şırak ism. far. 1. Çırağ, mum, kandil. 2. Gelinin kayınlarına söylediği, sevgi ifade eden hitap: <i>şıraǵı öşüv (sönüv)</i> ocağı sönmek; <i>şıraǵı alıp tüsüv</i> birisinin peşine düşmek, takip etmek.</p>
<p>şirīn far. Tatlı, güzel, hoş. (GT, İH, TZ).</p>	<p>şirīn ism far. 1. Can suyu, özsu, usare. 2. <i>mcz.</i> Şirin, tatlı.</p>
<p>şök- (çök-; CC, BV, İM, İN, KFT, TA, TZ.) Çökmek, diz çökmek. (KK).</p>	<p>şök- fl. 1. (deve) Çömelmek, çökmek. 2. <i>mcz.</i> Küçülmek, çökmek: <i>Ķart şögip ketken eken.</i> İhtiyar adam çökmüş. 3. Yerine oturmak, çökmek: <i>Üydiń kabırǵası şögip ketti.</i> Evin temeli yerine oturdu, çöktü.</p>

şölen Ziyafet. (İH).	şülen <i>ism.</i> 1. Parasız pulsuz bedava dağıtılan yemek veya başka şeyler, yardım malzemesi. 2. Cömert, eli açık. <i>Şülen taratuv</i> cömertlik etmek.
tabağ <i>ar.</i> Tabak, kap. (CC, GT).	tabağ <i>ism. ar.</i> 1. Tabak. <i>Öz tabağın özine yartuv</i> ettiğini bulmak; <i>tabağ tartuv</i> yemek ikram etmek. 2. Plâk (müzik).

Tablo 3 (devam)

taban 1. Taban, ayak tabanı. (CC, DM, İM, İN, Kİ, KK, TA, TZ.) 2. Topuk. (DM).	taban <i>ism.</i> 1. Ayak tabanı. 2. Nehir, akarsu yatağı: <i>Taban ağı, mañday teri</i> alın teriyle elde edilen kazanç; <i>taban astında</i> aniden, beklemeksizin, âcil; <i>taban jazbay</i> hiç kıpırdamadan, hareketsiz; <i>taban tirev</i> bir yere yerleşmek.
tağdır <i>ar.</i> Allah'ın ezelde olacak şeyleri bilmesi. (İM).	tağdır <i>ism. ar. dn.</i> İnsan iradesi dışında gelişen olaylar, yazgı, kader, alın yazısı. 2. Ömür, hayat, yaşam, gidişat. <i>Tağdır jetüv</i> eceli gelmek, vadesi dolmak.
tağırda- Tıkırtı yapmak, tak tak ses çıkarmak. (İH).	tağırda- <i>fl.</i> 1. Takırtı sesi çıkarmak, takırdamak. 2. Hazır cevap olmak, anında karşılık vermek.
tağta (tahta; DM, İM, TZ.) <i>far.</i> Tahta. (CC).	tağta <i>ism. far.</i> 1. Tahta, yazı tahtası. 2. Afış, ilân.
tağleb <i>ar.</i> İstek, isteme. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, TA). <i>Tağleb al-</i> seçmek, beğenmek.	tağlap <i>ism. ar.</i> 1. İstek, heves, talep. 2. Maksat, dilek, amaç. 3. Görev, sorumluluk. <i>Jas tağlap</i> genç, yetişkin; <i>tağlabiña nur javsın!</i> Bahtlı ol, tüm arzuların gerçekleşsin!

tılsım <i>yun.</i> (<tilism) Bir hazineyi koruduğuna inanılan büyü, tılsım. (GT).	tılsım <i>ism. ar.</i> 1. Sessiz, sakın. 2. Tılsım, sır, gizem. <i>Tılsım dünyeye gizemli dünya.</i>
tam (I) (dam; DM, Gİ, İH, KFT.) Dam, çatı taraça. (BM, CC, GT, KFT). tam (II) Duvar. (İM).	tam <i>ism. ağz.</i> Balçıktan, kerpiçten elle yapılmış, çatısız ev, dam. <i>Tam saluv</i> ev yapmak. 2. Mezar, kabir. <i>Tam murğızuv</i> mezar yapmak.
tamır (damar; DM., tamar; BM, BV, CC, İM, İN, Kİ, TA, RH, TZ., tamar; KK., tamur; İM, TZ.) Damar. (MG).	tamır (I) <i>ism.</i> 1. Bitki kökü. 2. Damar. 3. Köken, asıl, temel. tamır (II) <i>ism.</i> Ahbap, dost, gönüldaş insanlar.
tanıkla- Tanıklamak. (TZ).	tanıkta- <i>fl.</i> Açıklığa kavuşturmak, kanıtlamak.
tap- (dap-; KFT.) 1. Bulmak. 2. Kazanmak, elde etmek. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TZ).	tap- <i>fl.</i> 1. Bulmak: <i>Onı izdegen jerimnen taptım.</i> Onu aradığım yerde buldum. 2. <i>mcz.</i> Kazanmak, kâr sağlamak. <i>Akşsa tabuv</i> para kazanmak. 3. Doğurmak, yavrulamak: <i>Onıñ äyeli ul taptı.</i> Onun hanımı bir oğlan doğurdu; <i>amal tabuv</i> çare bulmak.
tapta- Bastırmak. (CC).	tapta- <i>fl.</i> 1. Ayaklarıyla basmak, ezmek, çiğnemek. <i>Şöpti taptav</i> çimenleri ezmek. 2. Demiri ateşte kızdırarak dövmek. 3. <i>mcz.</i> İmha etmek, yok etmek, harap etmek. 4. <i>mcz.</i> Beğenmemek, kendini üstün görmek.
tarğat- Dağıtmak. (CC).	tarğat- <i>fl.</i> Bağlanmış veya örülmüş bir şeyi çözmek, açmak.
tarih <i>ar.</i> Tarih (gün). (GT, KFT).	tarih <i>ism. ar.</i> 1. Tarih. 2. <i>mcz.</i> Rivayet, efsane, hikâye: <i>Bul äñgimeniñ tarihin menen başka eşkim bilmeydi.</i> Bu

	hikâyenin tarihini benden başka hiç kimse bilmiyor.
<p>tart- (I) (dart-; BM., tart-; TA.) Tartmak, ölçmek. (BM, İM, Kİ, TA).</p> <p>tart- (II) (tarta-; TZ.) 1. Çekmek. (Kİ, MG). 2. Çekip çıkarmak. (TZ). 3. Asılmak. (MG).</p>	<p>tart- fl. 1. Kendine çekmek. 2. Taşımak, ulaştırmak. 3. Sarmak, dolamak, takmak. 4. Germek, tutmak. 5. Yutmak, içine almak; <i>ol temeki tartpaydı</i>. O, sigara içmiyor. 6. Müzik aleti çalmak: <i>Üş ay işinde dombıra tartuvdı üyrendim</i>. Üç ayda dombıra çalmayı öğrendim. 7. Çekmek, benzemek: <i>Men âkeme tartkanmın</i>. Ben babama çekmişim. 8. İthaf etmek, armağan etmek. 9. <i>mcz.</i> İlgisini çekmek. 10. <i>mcz.</i> Öğütmek, un ufak etmek. 11. <i>mcz.</i> Ölçmek, tartmak. 12. <i>mcz.</i> Aniden bir tarafa bir tarafa yönelip gitmek. <i>Tartıp aluv</i> zorla elinden çekip almak; <i>tartıp jiberiv</i> tokat atmak, tokatlamak.</p>
<p>tavāf ar. 1. Ziyaret etmek. (Gİ, İM, KF). 2. Hacıların Kâbe etrafında yedi kez dolaşması. (Gİ).</p>	<p>tavap: tavap kıluv a) Kulluk etmek, ibadet etmek, tavaf etmek: <i>Koja Aħmet Yasavidiñ kesenesine tavap kılip kayttık</i>. Hoca Ahmet Yesvî'nin türbesini ziyaret edip döndük. b) Ta'zim etmek, aşırı saygı göstermek.</p>
<p>tavar (davar, tafar, tuvar) Davar, hayvan (GT, KFT).</p>	<p>tavar ism. Herhangi bir iş ürünü, mal, mülk.</p>
<p>tazalığ far. tr. Tazelik, taze olma. (RH).</p>	<p>tazalığ ism. 1. Temizlik, saflık, paklık, sadelik. 2. <i>mcz.</i> Dürüstlük, temizlik, art niyetli olmama hâli.</p>
<p>tāze (teze; DM, KFT, Kİ, TZ.) <i>far.</i> Taze, körpe. (BV, GT, İM, İN, RH).</p>	<p>taza sft. 1. Temiz, kirsiz. 2. Sun'î olmayan, katkısız, saf; tabii, doğal. <i>Taza kümis</i> saf gümüş. 3. <i>mcz.</i> Namuslu,</p>

	temiz, dürüst (insan). <i>Taza adam</i> temiz, dürüst, namuslu kimse; <i>ķulan taza ayıġuv</i> tamamen iyileşmek.
tek (I) Boş, sakin, sessiz yer. (CC). <i>Tek oltur</i> - konuşmadan, hiçbir şey yapmadan oturmak, uslu oturmak. (Kİ). <i>Tek tur</i> - susmak, sakinleşmek. (KK).	tek (I) <i>zrf.</i> 1. Boş, boşuna. <i>Vakit tekke ketti</i> . Vakit boşuna gitti. 2. Karşılıksız, ücretsiz, bedava.
tep- (dep-; KF., teb-; KK, TA., tip-; BV, MG.) 1. Ayak tepmek, ayakla vurmak. (İM, Kİ, RH, TZ). 2. (<i>teb-</i>) Tekmelemek, çifte atmak.	tep- fl. 1. (at, eşek vb.) Çifte atmak, tepmek, tekme atmak. 2. Kayak yapmak, patenle kaymak. <i>ķonkiy tebüv</i> patenle kaymak; <i>şañġı tebüv</i> kayak yapmak; <i>sırtķa tebüv</i> yabancı görmek, el saymak, uzakta tutmak; <i>tepe temir üzetin</i> taşı sıkısa suyunu çıkarır.
terge- Tahkik etmek, araştırmak. (CC).	terge- fl. 1. Sorguya çekmek, soruşturma yapmak. 2. <i>mcz.</i> Araştırmak, sorup soruşturmak.
ters Ters, aksi, zıt. (CC, Kİ, TZ).	teris sft. 1. Yanlış, hata. <i>Teris is</i> yanlış iş. 2. Geri, ters, karşı. <i>Teris baġıt</i> ters yön. 3. Yakışksız, yersiz, uygunsuz, düzensiz. <i>Teris aynaluv</i> karşı olmak; <i>teris bata</i> beddua, lânet; <i>teris jol</i> yanlış tutum, yanlış yol; <i>teris körmev</i> doğru bulmak, olumlu karşılamak.
tıķ- (I) (dık-; RH, TZ.) Tıkamak, kapamak. (BM, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	tıķ- (II) fl. 1. Gizlemek, saklamak: <i>ķaġazdı ķoyınna tıķtı</i> . Kâġıdı koyununa sakladı. 2. <i>mcz.</i> Hapse atmak, içeriye tıkamak.
tıķ- (I) (arı, yılan) Sokmak. (GT).	tıķ- (III) fl. 1. Saplamak, sokmak. 2. Bir şeyin içine sokmak, koymak, girdirmek.
tınım Rahat, huzur. (CC).	tınım ism. 1. Huzur, rahat, sükûnet. 2. <i>mcz.</i> Sonuç, netice. <i>Tınım almav</i>

	durum dinlememek; <i>tınım bermev</i> rahatsız etmek; <i>tınım tappav</i> (körmev) huzuru kaçmak, tedirgin olmak.
tış (taş; BV, GT, İM, Kİ.) Dış, dışarı. (İM).	tıs (I) <i>ism.</i> Dışarı, dış. <i>Sabağtan tıs vakıt</i> ders dışındaki vakit. tıs (II) <i>ism.</i> Dış, yüz, kılıf. <i>jastıktıñ tısı</i> yastık yüzü, kılıfı.

Tablo 3 (devam)

tıy- 1. Engellemek, tutmak. (CC, GT, İM). 2. Geciktirmek. (TZ).	tıy- fl. 1. Kesmek, dindirmek. <i>Köz jasın tıyu</i> gözyaşını dindirmek. 2. Yasaklamak, engellemek, alıkoymak: <i>Ol meni jaman isten tıydı.</i> O, beni kötü işlerden alıkoymdu.
tible- Diplemek, bir şeye dip koymak. (Kİ).	tüpte- fl. 1. Bitki köklerini çapalayarak kabartmak, havalandırmak. 2. Ciltlemek, kaplamak. 3. (bitki) Kök salmak. 4. Yama yapmak, yamamak. 5. <i>mcz.</i> Bir meseleyi sonuçlandırmak. <i>Tüptep kelgende</i> doğrusu, esasında, aslında.
tik (dik; İN.) Dik, doğru. (BV, CC, MG, RH).	tik sft. 1. Dik, dümdüz. 2. Eğimi dike yakın olan, dik. 3. <i>mcz.</i> Direkt, doğrudan. 4. Bahiste ortaya bir şey koymak; bir şeye oynamak.
tiy- (deg-; BM, DM, Gİ, İN, KF, KFT, teg-; CC, İN., tey-; CC, KK., tig-; BV, GT, İM, MG.) Değmek, dokunmak, varmak, erişmek. (BV, TZ).	tiy- fl. 1. Değmek, dokunmak, temas etmek. 2. Bir şeyi elde etmek, sahiplenmek. 3. Birisine bulaşmak, dil uzatmak. 4. (kız) kocaya varmak, evlenmek. <i>mcz.</i> <i>tiyü</i> tadına bakmak; <i>avır tiyü</i> ağırına gitmek, dokunmak; <i>erik tiyü</i> özgürlüğüne kavuşmak.

tob Savaş aleti, top. (DM).	dop <i>ism.</i> Top. top <i>ism.</i> 1. Grup, kalabalık. 2. Sınıf, birim. <i>Tobın jazbav</i> birlikte hareket etmek, birbirinden ayrılmamak.
tohum (toğun; TZ., tuhm; GT.) <i>far.</i> (<tuhm) Tohum, ekin tohumu. (BM, DM).	tuqım <i>ism.</i> 1. Tohum; mahsul. <i>Qarbizdiñ tuqımdı</i> karpuzun çekirdeği. 2. Cins. <i>Maldıñ jaña tuqımdarı</i> hayvanın yeni cinsi. 3. Soy, sülâle, kök, köken. <i>Ol ataqtı tuqımdan.</i> O, asil soylu.
toqı- (doqı-; TA., toğu-; CC., toqu-; İM., toqu-; TZ.) Dokumak, örnek. (İM).	toqı- (I) <i>fl.</i> Dokumak, örnek. <i>Baypak toquv</i> çorap örnek. toqı- (II) <i>fl.</i> 1. (at, eşek vb.) Eyer altına teğelti koymak. 2. Yeterince anlamak, kavramak, öğrenmek; <i>Bul sözımdı köñiliñe toqip al.</i> Bu sözümü iyi dinle, unutma.
toqmaq (doqmaq; TZ., toqmaç; Kİ.) Tokmak. (BV, CC).	toqpaq <i>ism.</i> 1. Tokmak. 2. Darbe, ceza. <i>Toqpaq jal</i> uzun ve gür yele; <i>toqpaq jev</i> darbe yemek.
toqta- Sabit olmak. (TZ).	toqta- <i>fl.</i> 1. Durmak, duraklamak. 2. Bir yerde kalmak, konaklamak: <i>Almatığa barğanda dosımnıñ üyine toqtadım.</i> Almatı'ya gittiğimde arkadaşımın evinde konakladım. 3. <i>mcz.</i> Bir şeyin üzerinde durmak, izah etmek: <i>Bayandamaşı aldağı mindetterge toqtadı.</i> Konuşmacı yapılacak işleri izah etti. 4. <i>mcz.</i> Sonuca, karara varmak. 5. <i>mcz.</i> İlerlemiş yaş veya hastalık nedeniyle hamile olması imkânsızlaşmak. 6. <i>mcz.</i> (hayvanlarda cinsel istek) Durmak, bitmek.

<p>toğuş- Savaşmak, vuruşmak. (İM, MG, TZ).</p>	<p>toğıs- (I) fl. 1. Kavuşmak, buluşmak, karşılaşmak. 2. <i>mcz.</i> Hemfikir olmak, aynı fikiri paylaşmak.</p> <p>toğıs- (II) fl. Çekişmek, savaşmak.</p>
<p>tol- Dolmak. (BV, CC, İM, İN, Kİ).</p>	<p>tol- fl. 1. Dolmak: <i>Üydiñ isi kisige tola bastadı.</i> Evin içi insanlarla dolmaya başladı. 2. Belirli bir yaşa gelmek: <i>Biyil jası elüvge toldı.</i> Bu yıl elli yaşını doldurdu. 3. <i>mcz.</i> Etmek, sevmek. <i>Köñili toluv</i> memnun kalmak, tatmin olmak.</p>
<p>toldır- (doldur-; İN., doltur-; İN., toldur-; BM, GT, İM.; , toltur-; BV, CC, İM, İN, MG, toltur-; KK.) Doldurmak. (TZ).</p>	<p>toltur- fl. 1. Doldurmak. 2. Yerine getirmek, gerçekleştirmek. <i>Jospardı tolturuv</i> planı gerçekleştirmek. 3. Boşlukları doldurmak, eksikleri tamamlamak. <i>Şıgındardıñ orniñ tolturuv</i> eksikleri tamamlamak. 4. Memnun etmek, razı kılmak.</p>
<p>tolı (dolu; Gİ, KF., tolu; BV, CC, Gİ, GT, İM, KF., toluğ; BV, CC, Gİ, GT, İM, KF.) Dolu, dolu olan. (GT, Tİ, TZ).</p>	<p>tolı sft. 1. Dolu, dolmuş. 2. Çok, bol, sayısız, hadsiz.</p>
<p>tomşuq (dumşaq; TA., dumşuq; DM.) Kuşun gagası. (TZ).</p>	<p>tumsıq ism. 1. Burun, gaga. 2. <i>cğrf.</i> Tepelik, tümsek. 3. Ayakkabının burnu, ön tarafı: <i>Tumsıgın buzuv</i> ağzını, burnunu dağıtmak; <i>tumsıgın köteriiv</i> kibirlenmek, burnu havada olmak; <i>tumsıgı tasқа</i> tiyü sürekli engellerle karşılaşır yılmak, işi yaver gitmemek.</p>
<p>toñ- Buz olmak, donmak. (CC, Kİ, TZ).</p>	<p>toñ- fl. 1. Donmak, üşümek. <i>Suviqtan toñuv</i> soğuktan donmak. 2. (hava) soğumak.</p>

<p>top (I) Toparlak, yuvarlak, top. (CC, TZ).</p> <p>top (II) (Çevgan oyununda kullanılan) top. (Kİ, MG).</p>	<p>dop <i>ism.</i> Top.</p> <p>top <i>ism.</i> 1. Grup, kalabalık. 2. Sınıf, birim. <i>Tobın jazbav</i> birlikte hareket etmek, birbirinden ayrılmamak.</p>
---	---

Tablo 3 (devam)

<p>töl Döl. (İM).</p>	<p>töl (I) <i>ism.</i> Hayvanın yeni doğmuş yavrusu. <i>Töl ayı</i> Nisan, Mayıs ayları; <i>töl bası</i> ilk doğan yavru hayvan.</p> <p>töl (II) <i>sft.</i> Bir kişiye veya nesneye ait, birisinin mülkiyetinde olan.</p>
<p>töpe (depe; Kİ, TZ., tebe; CC, DM, TA., tepe; Kİ.) Tepe. (BM, BV, İM).</p>	<p>töbe (I) <i>ism.</i> Tepe.</p> <p>töbe (II) <i>ism.</i> 1. Doruk, zirve. 2. Başın üst kısmı, tepesi. <i>Töbe biy</i> en üst mertebeli bey; <i>töbe körsetüv</i> bir görünüp kaybolmak; <i>töbeñnen urğır</i> Allah seni kahretsin; <i>töbesi kökke jetüv</i> mutluluktan havalara uçmak, başı göğelermek; <i>töbesinen kuy kazuv</i> eziyet etmek, azap göstermek; <i>töbe şaşı tik turuv</i> korkudan saçları diken diken olmak.</p>
<p>töşek (döşek; Gİ, KF, KFT.) Döşek, yatak. (CC, DM, GT, İM, Kİ, KK, TA, TZ).</p>	<p>tösek <i>ism.</i> 1. Döşek, yatak. <i>Tösekke jatqızuv</i> yatağa yatırmak. 2. Sedir.</p>
<p>töşen- (döşen-; MS.) Döşenmek, yayılmak. (İM, KK, TZ).</p>	<p>tösel- <i>fl.</i> 1. Döşenmek, serilmek. 2. Alışmak, uyum sağlamak, benimsemek. <i>Salt jürüvge töselüv</i> ata binmeyi öğrenmek.</p>
<p>tu Kısır hayvan. (TZ).</p>	<p>tuv (II) <i>sft.</i> 1. Kısır. <i>Tuv siyır</i> kısır inek. 2. <i>mcz.</i> Bakir, taze.</p>

tul (tul; TA.) Dul, dul kadın. (CC, Kİ, TA, TZ).	tul <i>sft.</i> 1. Dul (kadın). 2. <i>mcz.</i> Sahipsiz, kimsesiz.
tunçuq- (tunçuq-; TZ., tumsuq-; TZ.) Ölürcesine bayılmak. (TZ).	tunşık <i>ism.</i> 1. Boğulmak, nefes alamamak. <i>Suvğa tunşığıuv</i> suda boğulmak. 2. <i>mcz.</i> Yok olmak, imha olmak, mahvolmak.
tur- (I) (dur-; BM, BV, Gİ, KF, KFT, MS., tur-; İM.) Durmak, sabit olmak, sakin olmak. (İM). tur- (II) İkame etmek, yerine geçmek. (İM). tur- (III) (dur-; Gİ, GT, İN; KF, MG, RH.) Yardımcı fiil. (BV, GT, İN, MG, RH). tur- (IV) (dur-; BM, Gİ, KF.) Ayağa kalkmak. (BM, GT, İM, KK, TA).	tur- <i>fl.</i> 1. Durmak, dikilmek. <i>At qorada tur.</i> At ahırda duruyor. 2. Kalkmak, ayağa kalkmak. 3. Uykudan uyanmak, kalkmak. <i>Oturğan ornınan turuv</i> oturduğu yerden kalkmak. 4. (bir yerde) Oturmak, ikamet etmek, yaşamak. <i>Qalada turuv</i> şehirde yaşamak. 5. Ne kadar, kaç: <i>Qanşa turadı?</i> Ne kadar, fiyatı nedir? 6. Oluşmak, meydana gelmek: <i>Komissiya üş adamnan turadı.</i> Komisyon üç kişiden oluşuyor. 7. Bir sözle kelime grubu oluşturarak “oluşmak, meydana gelmek” anlamı verir. 8. Fiillerle birleşerek şimdiki zaman fonksiyonu üstlenen yardımcı fiil olarak kullanılır: <i>Öleñ okıp tur.</i> Şiir okuyor. <i>Jañbır javıp tur.</i> Yağmur yağıyor.
turguz- (durgur-; KF., durguz-; KF., turgur-, turğuz-; KK., turguz-; Kİ, TZ.) Ayağa kaldırmak, dikeltmek. (Kİ, TZ).	turğuz- <i>fl.</i> 1. Uyandırmak, kaldırmak. 2. Yükseltmek, dikmek; (duvar) örmek. <i>Estkertkiş turğızuv</i> anıt dikmek; <i>Üydiñ kabırğasın turğızuv</i> evin duvarını örmek.
tuşa- Beygirin ayaklarını birbirine bağlamak. (Kİ).	tusa- (tusavla-) <i>fl.</i> 1. Köstek vurmak, iple veya kayışla bağlamak. 2. <i>mcz.</i> Kendi hâline bırakmamak, engel olmak, kösteklemek.

<p>tuşak (tuşar; TZ.) Ata vurulan ayak bağı. (Kİ, TZ).</p>	<p>tusav <i>ism.</i> 1. Köstek, bukağı. 2. <i>mcz.</i> Engel, mâni, set. <i>Tusav boyı</i> kısa mesafe; <i>tusav keser (etng).</i> a) henüz yürümeye başlayan çocuğun düzgün yürümesi için ayaklarına bağlanan ipin saygıdeğer biri tarafından kesilme geleneği b) herhangi bir konuda ilk tanıtımın yapıldığı tören; <i>ayağına tusav tūsüv</i> başı bağlanmak, evlenmek.</p>
<p>tutul- (I) (güneş veya ay tutulmak. (BM, TZ. tutul- (II) (dutul-; KFT., dutul-; BM, BV, KF.) 1. Tutulmak, ele geçirilmek. (BV, GT, İH, İM, Kİ, RH, TZ). 2. Bağlanmak. (RH).</p>	<p>tutul- <i>fl.</i> 1. Tutulmak, yakalanmak. 2. (ay, güneş) Tutulmak. 3. (kilim, halı vb) duvara asılmak.</p>
<p>tutka (tutğa; Kİ, MG.) Kılıcın sapı. (Kİ, MG).</p>	<p>tutka <i>ism.</i> 1. Tutamak, tutamaç, sap, kol. <i>Esiktiñ tutkası</i> kapının kolu. 2. <i>mcz.</i> Destek, dayanak. <i>Tutka boluv</i> dayanak olmak.</p>
<p>tuv- (do-; Kİ., doğ-; Gİ, KF, KFT, Kİ, TZ., toğ-; BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, Kİ., tov-; CC.) 1. Doğmak, dünyaya gelmek. (CC). 2. (toğ-) Yaratılmak. (CC). 3. (toğ-) (güneş, ay) Doğmak. (CC, KK).</p>	<p>tuv- <i>fl.</i> 1. Doğmak: <i>Ol biyıl tuvdi.</i> O, bu sene doğdu. 2. Doğurmak: <i>Äyelim ul tuvdi.</i> Eşim erkek çocuk doğurdu. 3. <i>mcz.</i> Kurulmak, ortaya çıkmak, belirlemek: <i>Mağan bir oy tuvdi.</i> Aklıma yeni bir şey geldi. <i>Mümkindik tuvdi.</i> Fırsat düştü. 4. (yeni ay) Girmek, başlamak. 5. Yoktan var olmak, peyda olmak. <i>Ayı oñınan tuvuv</i> bahtı açılmak, yıldızı parlamak; <i>Öñgimeden öñgime tuvuv</i> lâf lâfi açmak; <i>zaman tuvuv</i> fırsat çıkmak; <i>tuvmay tuva şök-kir</i> geberesice.</p>

<p>tuyak (doynak; KFT., toynak; BV, İH, İM., toynak; TA., tuynak; Kİ, TZ.) Hayvanın tırnağı, hayvan ayağı. (BV, Kİ, MG).</p>	<p>tuyak <i>ism.</i> 1. At, eşek, inek gibi hayvanların ayak tırnakları; toynak. 2. <i>mcz.</i> Küçükbaş hayvanlar, davar. 3. <i>mcz.</i> Züriyet, çocuk; <i>tuyagın taska soğuv</i> sıkıntıya uğramak; <i>tuyagı ilinüv</i> bir şeyi henüz elde etmek; <i>tuyak baspağan</i> bakır, ayak basılmamış; <i>ala tuyak</i> fesat, sinsî, kurnaz; <i>aşa tuyak</i> büyük ve küçükbaş hayvanların genel adı; <i>kuv tuyak</i> acımasız, merhametsiz; <i>tuyagın kıymildatpav</i> kılını kıpırdatmamak; <i>tuyak kesti</i> aşırı çiğnenmiş (toprak); <i>tuyak kılmav</i> soyu kurumak, nesli tükenmek; <i>tuyak serppev</i> hareketsiz yatmak, deliksiz uyumak; <i>tüñ tuyak</i> güçlü, kuvvetli; <i>tirerge tuyak kıymav</i> hiçbir şeyi kalmamak, her şeyini yitirmek.</p>
<p>tüp (dib; DM, KF, RH., dip; DM, Gİ, KFT, Kİ, MS., tîb; RH, TA., tip; MG., tîb; CC.) 1. Dip, temel, kök. (BV, CC.) 2. (<i>dip</i>) Bir şeyin nihayeti.</p>	<p>tüp (I) <i>ism.</i> 1. Dip, alt. <i>Teñizdiñ tübi</i> denizin dibi. 2. Ağaç, ot vb. şeylerin kökü. <i>Ağastı tîbimen juluv</i> ağacı kökü ile sökmek. 3. Kök (ağaç). <i>Kırık tîp alma ağası</i> kırık kök elma ağacı. 4. Bir şeyin yanı, yan tarafı. <i>Ağastıñ tîbinde</i> ağacın dibinde, gölgesinde.</p> <p>tüp (II) <i>ism.</i> Soy, sülâle, kök. <i>Tüp atası</i> ecdadı; <i>tübü jaksı adam</i> soylu bir aileden gelen; <i>tübine jetîv</i> kökünü kurutmak; <i>tüp tamırı</i> soyu, sülâlesi.</p>
<p>tür- (dür-; KFT.) Dürmek. (GT).</p>	<p>tür-fl. 1. Sıvamak, kıvrırmak. 2. <i>mcz.</i> Dağıtmak, yarmak, bölmek.</p>
<p>türt- (dürt-; Kİ, TA., dürüt-; KFT.) Dürtmek. (İM).</p>	<p>türt-fl. 1. Dürtmek, vurmak. 2. <i>mcz.</i> Not almak. <i>Közge türtse körinbes</i> zifirî</p>

	karanlık, <i>türt</i> , <i>şaytan</i> , <i>türt</i> birinin başına belâ gelsin diye söylenen kargış sözü.
--	---

Tablo 3 (devam)

<p>tüş- (I) (düş-; BM, Gİ, İN, KF, KFT, MS, RH.) Düşmek. (BV, CC, İM, İN, Kİ, KK, MG, TA, TZ).</p> <p>tüş- (II) (düş-; İN, RH.) 1. Düşmek, uğramak, rastlamak, ele geçirmek. (GT). 2. Düşmek, denk gelmek. (RH). <i>it-tifâk</i> <i>tüş-</i> tesadüf etmek. (GT). 3. Meydana gelmek. (İM).</p>	<p>tüs- <i>fl.</i> 1. İnme, düşmek. <i>Attan tüsiv</i> attan inmek. 2. Girmek, yerleşmek. <i>Universitetke tüsiv</i> üniversiteye girmek. 3. Görevden alınmak. 4. <i>dlblm.</i> (ses) Düşmek. 5. Bulaşmak, girmek; <i>tuman tüsiv</i> sis kaplamak; <i>küz tüsiv</i> sonbahar gelemek; <i>suvık tüsiv</i> soğuklar başlamak. 6. Mal olmak. <i>Arzanga tüsiv</i> ucuza mal olmak; <i>Ķınbatka tüsiv</i> pahalıya mal olmak. 7. (müsabaka, yarış) Katılmak. <i>Jarışka tüsiv</i> yarışa katılmak.</p>
<p>tüz (düz; KF, Kİ, İN, RH.) Düz, doğru. (BV, CC, GT, KFT, MG, RH).</p>	<p>tüz <i>ism.</i> Evin dışındaki yer, dışarı, düzlük.</p>
<p>uğurlan- (oğurlan-; İM.) 1. Soyulmak. (KFT). 2. (<i>oğurlan-</i>) Çalınmak.</p>	<p>urlan- <i>fl.</i> 1. Çalınmak, aşırılmak. 2. Gizlenmek, saklanmak.</p>
<p>ulu (ullu; GT., uluğ; BV, GT, İM, KFT, MG.) Büyük, ulu, yüce. (CC, DM, Gİ, İH, İM, İN, KF, Kİ, KK, MS, TA, RH, TZ). <i>Ulu anası</i> nine, büyük anne. (Kİ). <i>Ulu azu</i> büyük dişler. (Kİ). <i>Ulu balık</i> Kur'anıkerim'de nur diye anılan büyük bir balık. (İH). <i>Ulu barmaq</i> başparmak. (TA). <i>Ulu tiş</i> azı dişi. (DM).</p>	<p>ulı <i>sft.</i> 1. Ulu, yüce, büyük. 2. Bilge, düşünür: <i>Abay-Ķazaqtıñ ulı aqını</i>. Abay, Kazakların büyük şairidir. <i>Ulu juma</i> Cuma günü; <i>ulı säske</i> dalöğle, tam öğle vakti.</p> <p>ulıĶ (I) <i>ism. esk.</i> Üst düzey yönetici.</p> <p>ulıĶ (II) <i>sft. esk.</i> Ulu, büyük.</p>
<p>uluğla- (ulula-; İM.) Yüceltmek. (İM, KFT).</p>	<p>uluĶta- <i>fl.</i> Saygı göstermek, değer vermek.</p>

uruş- Vuruşmak, dövüşmek, savaşmak. (CC, İM, İN, KFT, KK, MG, TZ).	urıs- <i>fl.</i> 1. Savaşmak, muharebe etmek. 2. Azarlamak, paylamak, sövmek.
uş- (uç-; BV, CC, GT, İM, KFT, Kİ, TA, TZ.) Uçmak. (KK).	uş- <i>fl.</i> 1. Uçmak: <i>Stanbulğa uşak tañer-ten uştı.</i> İstanbul uçağı sabah kalktı; <i>basınan bakıt uşuv</i> talihsizliğe uğramak. 2. <i>mcz.</i> Hızla gitmek, uçmak. <i>Şurak uşuv</i> fazla ilgi göstermek, çok iltifat etmek; <i>murttay uşuv</i> aniden düşmek.
uşak (uvak; KFT.) Küçük, ufak. (BV, GT, İH, İM).	uşak <i>sft.</i> 1. Ufak, küçük. 2. Küçükbaş hayvan. 3. Bozuk para. <i>Uşak adam</i> kıskanç kişi; <i>uşak söz</i> dedikodu.
uzak Uzak. (BV, İN).	uzak <i>sft.</i> 1. Uzak, ırak. <i>Uzak yol</i> uzun yol. 2. Uzun süren, uzun süreli; <i>uzak tañ</i> gece boyu, bütün gece; <i>uzakka barmav</i> uzun sürmemek.
uzat- (uzad-; İN, KFT.) Uzatmak. (BM, BV, Gİ, İM, İN, KF, Kİ, MG, TZ).	uzat- <i>fl.</i> 1. Uzatmak. 2. Kızını evlendirmek.
ün Ün, ses. (CC, GT, İM, KFT, Kİ, KK).	ün <i>ism.</i> 1. Ün, ses, seda. 2. Ezgi, melodi. <i>Ün joğ, tün joğ</i> sessiz sedasız; <i>ün kat-pav</i> konuşmamak, ses çıkarmamak; <i>ün kosuv</i> desteklemek, kollamak; <i>üni öşüv</i> a) sesi kesilmek b) yok edilmek, imha olmak.
ünde- (inde-; GT., ünle-; KFT.) Çağır-mak, seslenmek. (CC, GT, İM, İN, KFT, Kİ, KK, TA, TZ).	ünde- (I) <i>fl.</i> Konuşmak, söylemek. ünde- (II) <i>fl.</i> Çağır-mak, davet etmek.
üst Üst, yukarı. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	üsti <i>zmr.</i> Bir şeyin tepesi, üstü, üst tarafı, yüzü. <i>Suvdiñ üsti</i> suyun yüzü. 2. Giyecek, giysi, üst baş: <i>Ahmet turıp üst-tin kaçtı.</i> Ahmet kalkıp üstünü silkti. 3. Bir olayın geçmekte olduğu an.

	<i>Üstinen tüsüv</i> a) üstüne gelmek b) ağzından almak.
--	--

Tablo 3 (devam)

vefâ <i>ar.</i> Sözünde durma, bağlılık. (GT, İM, KFT).	opa (II) <i>ism. ar.</i> Şefkat, merhamet, vefâ. <i>Opa bermev (körsetpev, kılmav)</i> şefkat göstermemek, merhamet etmemek.
vefâsızlık <i>ar. tr.</i> Vefasızlık. (GT).	opasızlık <i>ism.</i> 1. İkiyüzlülük, vefasızlık, hainlik. 2. Düşmanlık, kin gütmek, yavuzluk. <i>Opasızlık etüv (jasav, kıluv, istev)</i> hainlik etmek.
yabış- (yapış-; Gİ, İM, İN, KF, KFT, Kİ, RH, TZ., yapuş-; BV, GT, İM, MG) 1. Yapışmak, bitişmek. (BM). 2. (yapış-) Kavramak.	jabis- <i>fl.</i> 1. Yapışmak. 2. <i>mcz.</i> Israrla istemek. <i>Ol bizge konak bol dep jabıstı.</i> O, ısrarla misafir olmamızı istedi.
yağı Düşman. (BM, CC, İH, KFT, Kİ, TA).	jav <i>ism.</i> 1. İstilâcı. 2. Düşman, hasım. <i>Jav jürek</i> cesur yürekli; <i>jav körüv</i> düşman saymak; <i>jav kabağ</i> asık suratlı, çatık kaşlı; <i>jav kuvğanday</i> alelâcele, apar topar.
yağşı (yağşı; BV, CC, DM, Gİ, GT, İH, İM, KF, KFT, MG, İN, RH.) Güzel, iyi. (CC, Kİ, TA, TZ).	jağşı <i>sft.</i> 1. İyi güzel. <i>Jağşı tilek</i> iyi dilek. 2. Akıllı, terbiyeli. 3. İleri gelen. 4. Evet, tamam, peki anlamlarında kullanılır. <i>Jagsı boluv</i> iyi olmak; <i>jağşı körüv</i> beğenmek, sevmek; <i>jağşı karav</i> sıcak bakmamak, beğenmemek, sevmemek.
yağşıla- (yağşıla-; KFT.) 1. İyi muamele etmek. (Kİ). 2. (yağşıla-) Güzelleştirmek.	jağşıla- <i>fl.</i> 1. Övmek, methetmek. 2. Güzelleştirmek, düzeltmek.

yal (II) Ücret. (İM).	jal (II) <i>ism.</i> 1. Para karşılığı günlük yapılan çeşitli iş. 2. Kira. <i>Jalğa beriv</i> kiraya vermek.
yalğançı (yalancı; TZ.) Yalancı, yalan söyleyen. (DM, İM, TZ).	jalğanşı <i>sft.</i> 1. Yalancı. 2. Vefasız, yalan (dünya).

Tablo 3 (devam)

yaman (I) Kötü, fena. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ). yaman (II) Yaman, yiğit. (TZ).	jaman <i>sft.</i> 1. Kötü, fena. 2. Sevimsiz, hoş olmayan. 3. Çok, fazla, aşırı: <i>Äkesin körgende jaman kuvandı.</i> Babasını görünce çok sevindi.
yañı (yengi; BV, Gİ, KF, KK, MG, MS, TZ., yeñi; BV, Gİ, KF, KK, MG, MS, TA., yiñi; Gİ, İN, KF, KFT, Kİ.) Yeni. (CC, GT, İM, KF, TZ).	jaña <i>sft.</i> 1. Yeni, çağdaş. <i>Suv jaña yep-yeni.</i> 2. Yakında, bir süre önce. <i>Jaña gana</i> demin, biraz önce, az önce.
yanı- Tehdit etmek. (CC, TZ).	janı- <i>fl.</i> 1. Bileylemek, keskinleştirmek. 2. <i>mcz.</i> Bir kimseyi başka birine karşı kışkırtmak, tahrik etmek. 3. Cesaretlendirmek, kollamak, kayırmak.
yañıla- (yeñile-; Kİ, TZ.) 1. Yenilemek. (İM). 2. (<i>yenile-</i>) Tekrar etmek.	jañala- <i>fl.</i> 1. Yenilemek. 2. Onarmak, tamir etmek, restore etmek.
yañşı- Çiğnemek, ezmek. (TZ).	jañşı- <i>fl.</i> 1. Ezmek, mıncıklamak. 2. Kuru bir şeye sıvı bir madde katarak karıştırmak. 3. <i>mcz.</i> Güç göstererek tesir altına almak, ezmek.
yap- (yab-; BM, KK, TA.) Örtmek, kapamak. (CC, GT, İM, KF, Kİ, MS, TZ).	jap- <i>fl.</i> 1. Örtmek, kapamak: <i>Kenetten esikti tars japtı.</i> Kapıyı pat diye kapattı. 2. Bitirmek, tamamlamak. 3. Bir işletmenin faaliyetlerini durdurmak.
yapağı (yabağı; TA., yapak; TZ.) Yapağı, kırılmış yün. (KF).	jabağı <i>ism.</i> 1. Yapağı. 2. Tay.
yapraq (yabrağ; DM, KK, TA., yabuldrağ; CC., yabüldürek; BM., yabulduruğ; TA.) 1. Yaprak. (BM, BV,	japıraq <i>ism.</i> 1. Yaprak. 2. Dilim, parça. <i>Bir japıraq kağaz</i> bir parça (yaprak) kâğıt.

DM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, TZ). <i>Yab- raklı tirek</i> yapraklı ağaç. (DM). 2. (<i>yabuldrağ, yabulduruğ, yabüldürük</i>) Ağaç yaprağı.	
---	--

Tablo 3 (devam)

yara- 1. Yaramak, faydalı olmak. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, MG, MS, RH, TZ). 2. Uygun olmak. (İM).	jara- fl. 1. İşe yaramak, uygun gelmek: <i>Bul iske sen jaraysıñ.</i> Bu işi sen yapabilirsin. 2. Harcamak, tüketmek. 3. (at) Yarışa hazır hâle gelmek.
yaradıçı Yaratıcı, Allah. (KF).	jaratuvşı ism. dh. 1. Allah, yaradan. 2. Dünyaya getiren, doğuran (anne, ana).
yaraş- 1. Uygun düşmek, uymak. (CC, GT, MG). 2. Yakışmak. (İN, MG, RH).	jaras- fl. 1. Yakışmak, uymak. 2. Anlaşmak, ortak dil bulmak. <i>Köñili jarasuv</i> birbirinden hoşlanmak. 3. Barışmak.
yardım (yardum; Gİ, KF., yarlıg; MS.) Yardım. (Gİ).	järdem ism. far. 1. Yardım. <i>Järdem berüv</i> yardım etmek. 2. Emeklilere verilen aylık. <i>Järdem akşa</i> para yardımı.
yarıl- 1. Yarılmak, çatlama. (BV, CC, Gİ, İM, İN, KF, KFT, MG, RH). 2. Yırılmak. (Gİ).	jarıl- fl. 1. Yarılmak, parça parça olmak. 2. Çatlama. 3. Dilim dilim olmak, dağılmak. 4. Sinirlenmek, kızmak. 5. <i>mcz.</i> Sevinmek, şad olmak. 6. (bomba, el bombası vb.) Patlamak. <i>Jüregi jarıluv</i> çok sevinmek; <i>işi jarıluv</i> sıkılmak; <i>ağ tüyeniñ karnı jarıluv</i> bolluk, bereket ve refah içinde olmak.
yarqın Parlaklık, parıltı. (CC, TZ).	jarqın sft. 1. Gülelyüzlü, iyi huylu. 2. Açık, belli. 3. <i>mcz.</i> Işıklı, aydınlık.
yarma (II) Yarma, bulgur. (TZ).	jarma (II) ism. Yarma, ezme. jarma (III) sft. Ayrılmış, yarılmış.

yaş (III) Taze. (BV, CC, Gİ, GT, KFT, KK). <i>Yaş peynir</i> taze peynir. (BM).	jas (III) <i>sft.</i> 1. Genç, toy. 2. Körpe, daha büyümemiş. <i>Jas buvin</i> yeni nesil. 3. Taze. <i>Jas et</i> taze et.
yaşar- Yeşermek, yeşillenmek. (GT, Kİ).	jasar- <i>fl.</i> Gençleşmek, genç görünmek. 2. <i>mcz.</i> Güzelleşmek, canlanmak, renklenmek.
yaşıl (yeşil; DM, KFT, RH.) Yeşil. (CC, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ).	jasıl (I) <i>sft.</i> 1. Yeşil. 2. Taze.
yat (yad; BV, DM, KFT., yat; TA.) Yabancı, el. (GT, İM, Kİ, TZ).	jat <i>sft.</i> 1. Yabancı, yad, ecnebi. 2. Düşman, hasım. 3. Yakışksız, abes. <i>Jat minez</i> kaba, nezaketsiz.
yat- (yat-; KK, TA.) Yatmak, uyumak. (BM, BV, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, TZ).	jat- <i>fl.</i> 1. Yatmak, uzanmak. 2. Bulunmak, durmak. 3. Ait olmak, ilgisi bulunmak: <i>Bul meniñ mindetime jatpaydı.</i> Bu benim görev alanıma girmez. 4. Birleşik fiillerde ve analitik formlarda yardımcı fiil görevinde kullanılır: <i>Ol Stambulda okıp jadır.</i> O, İstanbul'da okuyor.
yav Harp, savaş. (BM).	jav <i>ism.</i> 1. İstilâci. 2. Düşman, hasım. <i>Jav jürek</i> cesur yürekli; <i>jav köriv</i> düşman saymak; <i>jav kabağ</i> asık suratlı, çatık kaşlı; <i>jav kuvğanday</i> alelâcele, apar topar.
yavuz 1. Kötü, fena. (BV, GT, İM, TA, TZ). 2. Vahşî. (Kİ).	javız <i>sft.</i> 1. Acımasız, zalim, cani. 2. <i>mcz.</i> Gaddar, sert.
yay- Yaymak. (BV, Gİ, İM, KF, TZ).	jay- <i>fl.</i> 1. Yaymak, asmak, sermek. 2. Gütme, otlatmak.
yayıl- (yayın-; TZ.) Yayılmak. (BV, CC, GT, İM).	jayıl- <i>fl.</i> 1. Serilmek, yayılmak. 2. Yayılmak, otlanmak. 3. Tanınmak, bilinmek.

yaz- (II) Göz önüne açıp yaymak. (İH).	jaz- (II) <i>fl.</i> 1. Yaymak, sermek. 2. Düzeltmek, doğrultmak.
yazıl- Yazılmak. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, MS, RH).	jazıl- <i>fl.</i> 1. İyileşmek, sağlığına kavuşmak. 2. Abone olmak. 3. Kaydolmak.

Tablo 3 (devam)

ye- (yi-; BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MS, RH., yiy-; TZ.) 1. Yemek. (BM, CC, DM, Gİ, KF, Kİ, KK, TA, TZ). 2. (yi-) (kurt, böcek) Kemirmek. (MG).	je- <i>fl.</i> 1. Yemek: <i>Et jep, sorpa iştik.</i> Et yeyip, çorba içtik. 2. Pas tutumak, çürümek, bozulmak: <i>Temirdi tot jedi.</i> Demiri pas tuttu. 3. <i>mcz.</i> Kandırmak, aldatmak. 4. <i>mcz.</i> Bir şeyi kendine dert edinmek, içine atmak.
yedek Yedek. (İH).	jetek <i>ism.</i> 1. Araba oku. 2. Yedeğe alınan hayvan: <i>Atı jetekke aldı.</i> Atı yedeğine aldı. 3. <i>mcz.</i> Etki, tesir. <i>Jetekke erüv</i> birisinin etkisinde kalmak.
yeñil (yegin; BV. , yeñül; CC., yeyni; TA., yini; BV., yiñil; MG., yuğul; TA., yüñül; CC, GT, KF, RH, TZ.) Hafif, yeğni. (CC, İM, TZ).	jeñil <i>sft.</i> 1. Hafif, ağır olmayan. 2. Kolay, basit. <i>Jeñil surağ</i> kolay soru. 3. <i>mcz.</i> Üstünkörü, yüzeysel. 4. <i>mcz.</i> Hafif, hoppa. <i>Jeñil avız</i> ağız gevşek, sır saklamayan; <i>jeñil jolğa tüsüv</i> çalışmadan para kazanmak; <i>jeñil jüristi</i> kötü yola düşen (kadın).
yeñillet- Hafifletmek. (İM).	jeñildet- <i>fl.</i> Boşaltmak, hafifletmek, kolaylaştırmak.
yetiş- (yitiş-; BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG.) Erişmek, ulaşmak, yetmek, yetişmek. (Gİ, İM, KF, TZ).	jetis- <i>fl.</i> 1. Sevinmek, mutlu olmak. 2. Erişmek, gark olmak.
yez Sarı bakır, pirinç. (BM, CC).	jez <i>ism.</i> 1. Bakır. 2. <i>mcz.</i> Mermi. <i>Jez ayak</i> gezmeyi seven: <i>jez kiyik</i> güzel geyik; <i>jez kanat</i> kanatlarını hızlı çarpan.

<p>yıpar (ıpar; BM, CC, TZ., ıbar; BM., ıpar; Kİ.) Misk. (TA).</p>	<p>jupar (I) <i>ism.</i> 1. Güzel, hoş koku, ıtır, misk. 2. Kolonya. jupar (II) <i>ism. bitk.</i> Güzel kokulu bitki, leylak.</p>
<p>yırla- Şarkı söylemek. (BM, GT, İM, TZ).</p>	<p>jırila- <i>fl.</i> 1. Şarkı, türkü söylemek. 2. Şiirleştirmek.</p>
<p>yitür- (yetkir-, yetür-, yitgür-, yitkür-) Eriştirmek, ulaştırmak (GT).</p>	<p>jitir- <i>fl.</i> 1. Göndermek, yollamak. 2. Saklamak, gizlemek.</p>
<p>yoğarı (yoğaru; BM, KF., yoharı; CC., yoğarı; GT, MG, TZ., yoğaru; Gİ, İM, Kİ, MG., yuğarı; GT, MG, TZ., yuğaru; KF, KK., yuğargu; KFT, TA., yuğarı; BV., yuğaru; BV, KF, İN, RH.) 1. Yukarı. (DM). 2. (<i>yoğaru</i>) Üst, üst taraf.</p>	<p>joğarı <i>zrf.</i> 1. Yukarı, üst: <i>Joğarı köteril.</i> Yukarı çık. 2. Yüksek. <i>Joğarı okuv ornu</i> yükseköğretim kurumu. 3. Üstün, ulu.</p>
<p>yok (I) (yoh; CC.) Yok, mevcut olmayan. (BV, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TZ). yok (II) Hayır. (BM, DM, Gİ).</p>	<p>joğ (I) <i>ism.</i> Yitik, kayıp. joğ (I) <i>mdl.</i> 1. Var sözünün karşıtı, yok. 2. Kabul etmeme, hayır. <i>Joğ bop ketiv</i> yok olmak, kaybolmak; <i>joğ degende</i> hiç olmazsa; <i>joğ etiv</i> yok etmek; <i>joğ jerden</i> durup dururken, beklenmedik bir anda.</p>
<p>yol (I) Yol. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, MG, MS, RH, TA, TZ). <i>Yol eri</i> yolcu. (İH). <i>Yol kesici</i> haydut. (DM). yol (II) Seyehat, yolculuk. (CC). yol (III) Tarz, usul. (KF). yol (IV) Çizgi. (MG).</p>	<p>jol <i>ism.</i> 1. Yol. 2. Uzak sefer, yolculuk. 3. Satır, mısra. 4. Âdet, gelenek. 5. Çare, yol, yöntem. <i>Jol azık</i> yol azığı; <i>jol akı</i> yol parası, harcırah; <i>jol apati</i> trafik kazası; <i>jol tüyis</i> kavşak; <i>jol aşuv</i> yol açmak, imkân tanımak; <i>jol yüriv erejesi</i> trafik kuralları; <i>jol kesiv</i> yol kesmek; <i>jol siltev</i> yol (yön) göstermek; <i>jol toruvşı</i> yol kesen, eşkıya.</p>

yoluğ- (I) (yoluğ-; CC.) Karşılama. (CC).	joluğ- <i>fl.</i> Yüz yüze görüşmek, buluşmak, uğramak: <i>Mağan joluğip ketşi.</i> Bana uğrar mısın?
yoluğ- (II) Buluşmak, kavuşmak. (İM).	
yorgala- Koşarak gitmek. (Kİ).	jorgala- <i>fl.</i> 1. Yorgalamak, rahvan yürü- mek. 2. Emeklemek, sürünmek.

Tablo 3 (devam)

yovun (yoğan; CC, MG., yoğun; MG., yoğun; CC, İH, Kİ, KK, MG, RH, TA, TZ., yügün; MG.) 1. Yoğun, ka- lın, ağır. (TZ). <i>Yovun bol-</i> kalınlaş- mak. (Kİ). 2. (<i>yoğun</i>) İri, kaba. (DM, İH, TZ. 3. (<i>yoğun</i>) Yoğun. (BV).	juvan <i>sft.</i> 1. Kalın, geniş. 2. Şişman, tombul. 3. <i>mcz.</i> Güçlü, kuvvetli, gür (ses).
yöriş (yürüyiş; RH.) Yürüyüş. (BV).	jüris <i>ism.</i> 1. Yürüyüş. 2. <i>spr.</i> Hamle, atak: <i>Aray şahmat jürisin üyrendi.</i> Aray, satrançta hamle yapmayı öğ- rendi.
yuğa (yoğa; CC., yorğa; Kİ., yuvğa; BV, İM.) İnce. (MG).	juğa <i>sft.</i> 1. Kalın olmayan, ince, yufka. 2. <i>mcz.</i> Cılız, sıska.
yumru (yumru) Yuvarlak, yumru (DM, TZ).	jumır <i>sft.</i> 1. Oval, yuvarlak. 2. İşkembe. 3. <i>mcz.</i> Dolgun, tombul.
yumul- Kapanmak, yumulmak. (GT, MG).	jumul- <i>fl.</i> 1. Kapanmak, yumulmak. 2. Grup hâlinde, arzu ve istekle işe sarıl- mak.
yut- (yud-; Gİ., yovut-; CC.) Yutmak. (BM, BV, Gİ, GT, KF, Kİ, KK, TA, TZ).	jut- <i>fl.</i> 1. Yutmak. 2. Hazmetmek, sindir- mek. 3. <i>mcz.</i> Yok etmek, ortadan kal- dırmak.
yut Soğun şiddetinden hayvanların telef olması. (TZ).	juta- <i>fl.</i> 1. (hayvan) Açlıktan, soğuktan kırılmak. 2. Sefalet çekmek, kıtlığa uğramak.
yuv- (yu-; BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MS, RH, TZ., yuf-; İM., yü-; BM, İM, TA., yüf-; İM.,	juv- <i>fl.</i> 1. Yıkamak. <i>Kir juvuv</i> çamaşır yıkamak. 2. <i>mcz.</i> Mutlu bir olayı kut- lamak.

yüy-; TA.) Yıkamak. (BM, BV, CC, Gİ, İM, Kİ).	
yuvala- Yuva yapmak. (TZ).	uyala- <i>fl.</i> 1. Yuvalanmak, yuva yapmak. 2. Yığılmak, üşüşmek. 3. Çukur kazmak, oyuk açmak.
yügir- (yüger-; BV., yügür-; CC, GT, Kİ, KK, MG, TZ.) Koşmak, hızlı yürümek. (TA).	jügir- <i>fl.</i> 1. Koşmak. <i>Jügirip dalağa şıgıuv</i> koşarak dışarı çıkmak. 2. Göz atmak.
yügrük (yügürük, yürük) Hızlı koşan (at) (BV, İM, Kİ, MG, TZ).	jüyrik <i>sft.</i> 1. Hızlı koşan, yürük. 2. Hatip, bilge.
yük (I) Yük. (BM, CC, GT, İM, Kİ, KK, MG). yük (II) Ağırılık. (MG).	jük <i>ism.</i> 1. Yük. <i>Jük maşinası</i> yük arabası. 2. Yorgan, yastık gibi ev eşyalarının genel adı. 3. <i>mcz.</i> Cefa, azap, çile: <i>Balanîñ avruvı ülken jük.</i> Çocuğun hastalanması bürük sıkıntı. <i>Jük saluv</i> yüklemek; <i>jük tüsirüv</i> yük indirmek. 4. <i>mcz.</i> Vazife, görev, sorumluluk.
yükli (yükülü; BV, İM, KK.) Hamile. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, TA).	jükti (I) <i>sft.</i> Hamile, gebe. jükti (II) <i>sft.</i> Yükülü, yük yüklenmiş.
yüñüllik Hafiflik, yeğnilik. (GT).	jeñildik <i>ism.</i> 1. Hafiflik. 2. Kolaylık, basitlik. 3. Muafiyet, avantaj, tolerans. 4. Ölmek üzere olan kişi için okunan dua. 5. <i>mcz.</i> Hafiflik, hoppalık.
yür- (yir-; BM., yiri-; İN, RH., yori-; İN., yör; Gİ.-, yöri-; BV, Gİ., yörü-; BV, Gİ., yüri; GT, İM, KFT, MG, TA.-, yürü-; CC, GT, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TZ) 1. Yürümek. (CC, KK). 2. (<i>yürü-</i>) Göç etmek, yola koyulmak. (CC).	jür- <i>fl.</i> 1. Gitmek, yürümek: <i>Ol jayav jürdi.</i> O, yayan gitti. 2. Hareket etmek, çalışmak: <i>Sağat jürip tür.</i> Saat çalışıyor. 3. Bir tarafa yönelmek, yola çıkmak: <i>Almatığa jürip ketti.</i> Almatı'ya gitti. 4. (satranç, iskambil vb. oyunlarda) İlk hamleyi yapmak. 5. <i>mcz.</i> Dost olmakı flört etmek,

	çıkılmak: <i>Ol bir äyelmen jüredi. O, bir bayanla flört ediyor.</i>
zâlim <i>ar.</i> Zalim, zulmeden. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).	zalım <i>sft. ar.</i> 1. Zalim, merhametsiz. 2. Sinsi, art niyetli.
zâr <i>ar.</i> Ağlama, inleme; ağlayarak, inleyerek. (GT). <i>Zâr zâr yıla-</i> hıçkırma, hıçkırma ağlamak. (TZ).	zar (I) <i>ism. far.</i> Kaygı, tasa, acı. <i>Zar eñirev</i> dersini dökmek, hıçkırarak ağlamak; <i>zar etüv</i> muhtaç etmek; <i>zar jak</i> çenesi düşük, geveze, zevzek; <i>zar jutuv</i> dert çekmek, kaygı çekmek; <i>zar jilav</i> içini dökmek; <i>zar zaman</i> zor dönem; <i>zar iylev</i> hayıflanmak, dertlenmek; <i>zar kaqsav</i> dert edinmek, dert etmek; <i>zar tögüv</i> inlemek, derdini dökmek; <i>zar şegüv</i> dert çekmek, kaygı çekmek. zar (II) <i>ism.</i> Muhtaç, şiddetli ihtiyaç. <i>Zar boluv</i> arzulamak, şiddetle istemek.

Tablo 3 (devam)

3.1.2.1. Genelleşme

(Alm. *Generalisierung*, Fr. *Généralisation*, İng. *Generalisation*)

Anlam genişlemesinin altında değerlendirilen genelleşme, anlamlı bir birimin daha kapsamlı hale gelmesidir (Vardar, 2002: 101).

Tablo 3.1: Genelleşme

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
ağır- (eşek) Anırmak. (Kİ).	aқır- <i>fl.</i> 1. Anırmak. 2. Bağırarak, çağırarak, kızmak: <i>Esek aқırdı.</i> Eşek anırdı.
avut- Çocuğu ağlamaktan vazgeçirmek. (Kİ).	uvat- <i>fl.</i> 1. Avutmak, teselli etmek. 2. Gönlünü almak, gönlünü hoş etmek.
buğav (buğavı, buğağı, buğavuv,	buğav <i>ism.</i> Pranga, kelepçe.

buvavı) Kaçmaması için hayvanların ayağına takılan zincir, demir köstek (DM).	
---	--

3.1.2.2. Mecazlaşma

(Alm. *Metapher*, Fr. *Métaphore*, İng. *Metaphor*)

Anlam genişlemesinin alt kolu olan mecazlaşma, birbirinden ayrı olan varlıklardan birinin *benzerlik*, *komşuluk*, *kültürel* ve *kurgusal* ilişkisine göre bir başka varlığa işaret ettiği eğretilmeli anlamdır (Karaağaç, 2013: 126). Yani bir kelimenin kullanım sahası ve işlevleri genişledikçe o kelimeyi kullanan halkın gerek sosyal gerek kültürel yaşantıları doğrultusunda kelimenin somut anlamlarına ek olarak soyut anlamları da karşılar duruma gelmesidir. Örnek olarak Kıpçak Türkçesinde kullanılan *açı* kelimesinin *acı*, *tuzlu* gibi anlamları mevcutken Kazak Türkçesine geçtiğinde kullanım sahasındaki genişlemenin yanında *keskin*, *etkili*, *kulağa hoş gelmeyen* gibi soyut anlamları da karşılar duruma gelmesi mecazlaşma olarak kabul edilmektedir.

Tablo 3.2 : Mecazlaşma

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
açı 1. Acı. (BV, CC, DM, Gİ, GT, KF, Kİ, KK, İM, TA, TZ). <i>Açı aş şap</i> . (CC). <i>Açı erbeke</i> turp. (TA). 2. Tuzlu. (İM). <i>Açı şu</i> tuzlu su (DM) <i>Açı teñiz</i> , <i>açı tiñiz</i> tuzlu su, tuzlu deniz. (DM, KK). 3. Acı yoğurt. (TZ).	aşşı <i>sft.</i> 1. Tuzlu. 2. Tadı ağız yakan, kavuran. 3. <i>mcz.</i> Kulağa hoş gelmeyen, kulak tırmalayıcı. 4. <i>mcz.</i> Keskin, etkili. <i>Aşşı söz</i> iğneleyici söz.
adım (atım; TZ., atlam; İM, İN, MG.) Adım. (TA, TZ).	adım <i>ism.</i> 1. Adım. 2. <i>mcz.</i> Girişim, hamle.
ağır Çok, zorlu. (GT, MG).	avır <i>sft.</i> 1. Hafif olmayan, ağır. <i>Avır jük</i> ağır yük. 2. Çetin, meşakkatli. <i>Avır jumıs</i> ağır iş. 3. Büyük, ağır. <i>Avır jaza</i> ağır ceza; <i>avır kılmıs</i> ağır, büyük suç.
ağırla- (avurla-) Ağırlamak, hürmet etmek, ikram etmek (CC, GT, İM, Kİ, KK, TA).	avırla- <i>fl.</i> 1. Yükü ağırlaşmak. 2. Kilo almak, sevinmek. 3. <i>mcz.</i> Gereksiz bulmak, beğenmemek.

ağırlık Ağırılık, ağır olma durumu. (KFT).	avırlık <i>ism.</i> 1. Ağırılık. 2. <i>mcz.</i> Zorluk, meşakkat.
āhīret <i>ar.</i> Ahiret, öbür dünya (BV, Gİ, GT, İM, KF, MS).	ākīret <i>ism. ar.</i> 1. Kefen. 2. <i>dn.</i> Ahiret. 3. <i>mcz.</i> Mihnet, eziyet.
aķ (ağ; BV., aķ; CC.) Ak, beyaz. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA). <i>Aķ aş</i> as denilen derisi makbul hayvanın ak renklisi, kakum (İH). <i>Aķ ayğır</i> Yemen taraflarında görülen bir yıldız. (BM, Kİ, TZ). <i>Aķ az</i> bacaklarında beyaz lekeler bulunan sarı at. (Kİ). <i>Aķ bal</i> arı balı. (DM). <i>Aķ pars</i> beyaz pars. (Kİ).	aķ (I) <i>sft.</i> Ak, beyaz. <i>Aķ adal mal</i> alın teri; <i>aķ altın</i> pamuk; <i>aķ aruvlap koyu</i> defin işlemleri, defnetme; <i>aķ avız etiv</i> elindekini yitirmek; <i>aķ balşık</i> badana, kireç; <i>aķ bas atan</i> akbaşlı büyük deve; <i>aķ bata</i> dua; <i>aķ boran</i> şiddetli boran, tipi; <i>aķ etek</i> pak, günahsız; <i>aķ jamıluv</i> a) karla kaplanmak b) gelinlik giymek; <i>aķ jarķın</i> şen, şakrak, neşelli, hayat dolu; <i>aķ javın</i> sağanak yağmur; <i>aķ jüzdi</i> güzel, beyaz tenli; <i>aķ jürek</i> pak, saf, temiz kalpli; <i>aķ köñil</i> alçak gönüllü; <i>aķ küiyın</i> hortum; <i>aķ nāsıl</i> beyaz ırk; <i>aķ savsaķ</i> beceriksiz, elinden hiçbir şey gelmeyen; <i>aķ sütün aķtav</i> hakkını helâl ettirmek. <i>Aķ degeni alğıs, kara dageni ķarğıs.</i> Dediği dedi. aķ (II) <i>ism.</i> Hakikat, gerçek, hak: <i>Jumır bastı pendege ölim – aķ (maķal).</i> İnsanlar için ölüm bir gerçektir. aķ (III) <i>ism.</i> Süt ürünleri: <i>Mal semirer, aķ penen mal köbeyer. Adamzattũñ köñili ösip, köteriler (Abay).</i> Hayvan semirir, ak ile aş çoğalır. İnsan gönlü açılıp keyfi yerine gelir (Abay).
aķı (aķı) Cömert, eli açık (TA).	aķı <i>ism.</i> 1. Yapmış olduğu iş için ödenen karşılık, ücret. 2. Bir şeyin karşılığı, bedeli. 3. <i>mcz.</i> Hak, borç, görev.

aķış- Bir yöne doğru birçok kimsenin koşması (Kİ)	aķıs <i>ism.</i> 1. Suyun akması. <i>Aķısı bayav arması keñ.</i> Akması yavaş, enarı geniş. 2. Yön, istikamet, gidişat.
--	--

Tablo 3.2 (devam)

aķlan- Temizlenmek. (KF).	aķtal- <i>fl.</i> Aklanmak, beraat etmek.
aķlık (aķlık; CC.). Beyazlık, aklık. (İM).	aķtıķ <i>ism.</i> 1. Kar gibi beyaz renk, aklık, beyazlık. 2. <i>mcz.</i> Samimiyet, hüsnüniyet, temiz kalplilik.
aķtar- (aķtar-; GT., aķtur-; BM., aķdar-; KF., aķdur-; KF.). 1. Aktarmak, döndürmek, baş aşağı getirmek. (Kİ, KK, TZ). 2. (<i>aķtar-</i>) Devirmek, yere yıkmak.	aķtar- <i>fl.</i> 1. Bir şeyin ićini, arasını açarak aramak, karıştırmak. 2. Bir řeyi tetkik etmek, incelemek. 3. Bir řeyi birden dökmek, boşaltmak. 4. <i>mcz.</i> İćini dökmek, sırrını söylemek. avdar- <i>fl.</i> 1. (bir şeyin) Altını üstüne getirmek, devirmek, çevirmek. 2. Yıkmak, devirmek. 3. Transfer etmek. <i>Ķızıma bes miñ teñge avdardım.</i> Kızıma beř bin tenge gönderdim. 4. Yönlendirmek, yön vermek: <i>Āñgi-meni başka jaķķa avdardı.</i> Sohbeti başka yöne çekti. 5. Bir dilden başka bir dile çevirmek, tercüme etmek: <i>Türrikředen avdardı.</i> Türkçe'den çevirdi.
ala (alaća; Kİ.). Benekli, alaca. (CC, GT, İM, KK, TZ).	ala <i>sft.</i> 1. Ak ile başka renklerin bir arada görünmesi, benekli, alaca. 2. Gözün ak tabakası. 3. Eksik, yarım yamalak. 4. <i>mcz.</i> Birlik ićinde olmayan: <i>ala avız</i> birliksiz, ittifaksız, kargaşalı; <i>ala ayaķ</i> dolandırıcı, düzenbaz; <i>ala ķol</i> adaletsiz; <i>ala köz</i> araları açık, küs; <i>ala jazday</i> bütün yaz boyunca; <i>ala jip at-tamav</i> başkasının hakkına tecavüz etmek.

<p>alda- (yalda-; TZ.) Aldatmak, kandırmak. (CC, GT, İM, KFT, Kİ, MG, TA, TZ).</p>	<p>alda- <i>fl.</i> 1. Kandırmak, aldatmak. 2. <i>mcz.</i> Gönlünü almak, hoşnut etmek: <i>Jası ülken adamdı anda-sanda alday sal.</i> Yaşlıların ara sıra gönlünü al.</p>
<p>altın (altın; DM, TA., altın; KK, TA., altın; BM, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, TA.). Altın. (DM, TZ).</p>	<p>altın <i>ism.</i> 1. Sarı renkli, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz metal, altın. 2. Bu metalden yapılan: <i>altın jüzük</i> altın yüzük; <i>altın saġat</i> altın saat. 3. <i>mcz.</i> Değerli, kıymetli. <i>Äjeñ kaday altın kisi.</i> Ninen altın gibi bir insan; <i>Altın Orda</i> 13. asırda Kazakistan, Orta Asya, Doġu Avrupa topraklarında hüküm sürmüş olan bir Türk Devleti, Altın Orda; <i>altın aray</i> tan vakti; <i>aķ altın</i> pamuk; <i>altın taķ</i> altın taht; <i>altınnuñ sınığı</i> altın parçası.</p>
<p>appaķ (apak; DM, KK, TA.). Bembeyaz. (DM, İM, Kİ, KK, RH).</p>	<p>appaķ <i>sft.</i> 1. Bembeyaz, apak. 2. <i>mcz.</i> Temiz, saf, dürüst.</p>
<p>arastan (arastan; BM, CC, DM, GT, İM, Kİ, KK, TA, TZ., aslan; DM., astlan; CC.) Arslan. (BM, BV, CC, DM, GT, İM, KF, KFT, Kİ, RH, TZ).</p>	<p>arastan <i>ism. hyvn.</i> 1. Arslan. 2. <i>mcz.</i> Yürekli, cesur.</p>
<p>arış Dokunacak bezin uzunluġuna gerilen iplik (İH).</p>	<p>arıs <i>ism.</i> Evin üstüne yanlamasına konulan kalın bel ağacı. <i>mcz.</i> Saygıdeğer kimse.</p>
<p>astar <i>far.</i> Elbise vesairenin altına kaplanan bez. (İH, İM).</p>	<p>astar <i>ism.</i> 1. Astar. 2. <i>mcz.</i> Üstü kapalı, imalı.</p>
<p>aş- (II) Aşmak, geçmek (BV, CC, GT, MG, RH, TZ).</p>	<p>as- <i>fl.</i> 1. Aşmak, geçmek. 2. (süre) Geçmek: <i>Saġat birden asıp baradı.</i> Saat biri geçiyor. 3. İlerlemek, ileri gitmek. 4. <i>mcz.</i> Böbürlenmek, kibirlenmek. 5. Yardımcı fiil fonksiyonunda</p>

	kullanılır. <i>İske asuv</i> gerçekleşmek. <i>Paydağa asuv</i> işe yaramak.
--	--

Tablo 3.2 (devam)

<p>avur (ağır; BM, DM, Gİ, İM, KF, KFT, Kİ, KK, TA, RH, TZ.) 1. Ağır, hafif olmayan. (TZ). 2. (<i>ağır</i>) Can sıkıcı. (İM). <i>Ağır kel-</i> can sıkılamak. (İM). 3. (<i>ağır</i>) Kalın, dayanıklı. (İM). 4. (<i>ağır</i>) Üstün, tercih edilir, değerli. (İM). <i>Ağır kel-</i> üstün olmak, tercih edilmek. (İM). 5. (<i>ağır</i>) Şan, şeref, şöhret. (CC). 6. (<i>ağır</i>) Çok, zorlu. (GT, MG). 7. (<i>ağır</i>) Ağırlık, göz kararı kabul edilen bir ağırlık ölçüsü, birimi. (CC, İN, RH).</p>	<p>avır <i>sft.</i> 1. Hafif olmayan, ağır. <i>Avır jük</i> ağır yük. 2. Çetin, meşakkatli. <i>Avır jumıs</i> ağır iş. 3. Büyük, ağır. <i>Avır jaza</i> ağır ceza; <i>avır kılmıs</i> ağır, büyük suç.</p>
<p>aya Aya, avuç içi. (BV, CC, GT, İN, KK, TA, TZ).</p>	<p>aya <i>ism.</i> 1. Avuç içi, aya. 2. Bir kimsenin doğup büyüdüğü yer. 3. <i>mcz.</i> Genişlik, büyüklük.</p>
<p>ayağ (adağ; Kİ., ayağ; BV, KK., azak; Kİ.) Ayak. (CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, MG, MS, RH, TA, TZ).</p>	<p>ayağ <i>ism.</i> 1. Ayak. 2. Sandalye ve benzeri şeylerin ayağı. 3. <i>mcz.</i> Son, sonu. <i>Oğuv julınıñ ayağı</i> eğitim öğretim yılının sonu. <i>Ayağı avır</i> hamile; <i>ayağın alşak bacuv</i> gerile gerile yürümek; <i>ayağın baykap basuv</i> dikkat etmek, ayağını denk almak; <i>ayağına bas uruv</i> ayaklarına kapanmak, yalvarmak; <i>ayağına jıgıluv</i> ayağına kapanmak, özür dilemek; <i>ayağına turğızuv</i> adam etmek; <i>ayağ astı boluv</i> değerini yitirmek, ayağa düşmek; <i>ayağ astı atıv</i> horlanmak, değer vermemek; <i>ayağ astınan</i> aniden, birden bire, ansızın; <i>ayağ attatpav</i> ayak bastırmamak;</p>

	<i>ayağ attav</i> ayak basmak; <i>ayağtan aluv</i> engel olmak; <i>ayağtandıruv</i> evlendirmek.
aydın 1. Işık, aydınlık, parlak. (GT, TA). 2. Ay ışığı. (TA).	aydın <i>ism.</i> 1. Aydın, açık, parlak. 2. Deniz ve göl gibi büyük suların parlak ve aydın yüzeyi. <i>Aydın köl</i> parlak göl. 3. <i>mcz.</i> Güç, kuvvet, heybet.
ayu Ayı. (BM, BV, CC, DM, KK, RH, TZ).	ayu <i>ism.</i> 1. Ayı. 2. <i>mcz.</i> Müthiş, korkunç, dehşet.
bahā <i>far.</i> Paha, kıymet, değer. (BM, CC, DM, Gt, GT, İM, KF, MG).	bağa <i>ism. far.</i> 1. Paha, fiyat, değer. 2. Not. 3. <i>mcz.</i> Saygı, hürmet. <i>Bağa jetpes</i> paha biçilmez, çok değerli.
bākī <i>ar.</i> Ebedî, sonsuz. (BV, Gİ, GT, İM, KF).	baķiy <i>sft. ar.</i> 1. Baki, ebedî, sonsuz, süreklî. 2. <i>mcz.</i> Yalan, fâni dünya.
bal Arı balı. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TA).	bal <i>ism.</i> 1. Bal. <i>mcz.</i> Tatlı, lezzetli. <i>Bala tili-bal</i> (mağal). Çocuğun dili bal gibidir (atasözü). <i>Bal barmağ</i> hünerli usta; <i>bal böbek</i> sevimli bebek; <i>bal bulak</i> billur pınar, bulak; <i>bal dövren</i> mutlu hayat, gençlik çağı; <i>bal şeker</i> çok tatlı, lezzetli, bal şaker.
bala Çocuk, yavru. (BV, GT, İM, TZ).	bala <i>ism.</i> 1. Çocuk, bebek. 2. Evlât, nesil. 3. <i>mcz.</i> Tecrübesiz, acemi. <i>Adam balası</i> insanoğlu; <i>bala bürkit</i> yavru kartal; <i>bala bağuvşı</i> dadı, çocuk bakıcısı; <i>bala körüv</i> çocuğu olmak; <i>bala köterüv</i> gebe (hamile) kalmak; <i>bala tabuv</i> çocuk doğurmak; <i>bala tastav</i> çocuk düşürmek; <i>bel balası</i> kendi çocuğu, öz evladı.
bar- (var-; KF, KFT, Kİ, MS.) Varmak, gitmek, ulaşmak. (BV, CC, DM, GT, İM, İN, Kİ, KK, MG, RH, TA, TZ).	bar- <i>fl.</i> 1. Varmak, gitmek: <i>Üyine bardı.</i> Evine gitti. 2. <i>mcz.</i> Kocaya varmak, evlenmek: <i>Kızdıñ kimge baramın</i>

	<i>dese de, erki özinde. Kız, kiminle evleneceğine kendisi karar verir.</i>
bat- 1. Batmak, dalmak. (BM, BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, KK, MG, MS, TZ). 2. (Güneş, ay vb.) batmak. (İM, KF, KK, TA). 3. Ortadan kaybolmak. (CC). 4. Gömülmek. (MG).	bat- fl. 1. Batmak, dibe çökmek. 2. Ağrıtmak, acı vermek: <i>Er attıñ arkaşına battı.</i> Eyer atın sırtını acıttı. 3. (güneş) Batmak. 4. Sinmek. <i>Tamağ batpav canı yemek istememek.</i> 5. <i>mcz.</i> Acı vermek, dokunmak: <i>Balasınıñ ölgeni äkesine kattı battı.</i> Çocuğun ölümü babasına çok dokundu.
batır- (batur-; BV., batkır-; KK.) 1. Batırmak. (CC, GT). 2. Gizlemek, saklamak. (CC). 3. Bir şeyi suya daldırmak. (İM).	batır- fl. 1. (bir şeyi suyun dibine) Batırmak. 2. Bir şeyi bir yere girdirmek, sokmak. 3. <i>mcz.</i> İğneli konuşmak. <i>Külkige batıruv</i> kahkahaya boğmak; <i>rahatka batıruv</i> rahata kavuşturmak; <i>tırnağın batıruv</i> eziyet etmek, baskı yapmak.
bāzār (pāzār; TZ.) <i>far.</i> 1. Pazar, Pazar yeri. (BM, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TA). 2. (<i>pāzār</i>) Pazar günü.	bazar ism. ar. 1. Pazar, çarşı. 2. <i>mcz.</i> Şamata, gürültü.
beşik (beçik; TZ., bişik; GT, Kİ.) Beşik, taht. (DM, KK, TA).	besik ism. 1. Beşik. 2. <i>mcz.</i> (birisinin) Doğup büyüdüğü yer, doğum yeri. <i>Besik jırı</i> ninni; <i>besik kuda</i> beşik kertme.
bıldırçın (bıldurçın; BM., böyürçin; Kİ.) Bıldırçın. (Kİ, TA).	büldirşin ism. far. esk. 1. Bıldırçın. 2. <i>mcz.</i> Küçük çocuk.
biş- (biç; KFT.- biç-; TA.) 1. Biçmek, kesmek. (KK). 2. (<i>biç-</i>) Kılıçla kesmek, öldürmek. (TA).	Piş- fl. 1. (elbise) Biçmek. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyi tasarlamak, planlamak. <i>Pişilip istelgen is</i> planlanarak yapılan iş.

bilek (bölek; BV.) Bilek, kol. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	bilek <i>ism.</i> 1. Dirsek ile el arasındaki kısım, bilek. 2. <i>mcz.</i> Güç kuvvet.
---	---

Tablo 3.2 (devam)

bişir- (biştür-;CC., bişür-; BM, BV, CC, İM, KFT, RH., büşür-; TA.) Olgunlaştırmak, pişirmek (CC, İM, Kİ, KK).	Pisir- <i>fl.</i> 1. Pişirmek, haşlamak. 2. Sıcak su ile keçeyi iyice bastırmak. 3. Metali eritmek. 5. <i>mcz.</i> Bir şeyi ölçüp tartmak, iyice düşünmek.
biyik (bedük; BV., beyik; CC., büyük; GT, İM., büyük; BV, KK, MG, TZ.) Büyük (TZ).	biyik <i>sft.</i> 1. Alçak olmayan, yüksek. 2. <i>mcz.</i> Şanlı, şöhretli.
boğ (boğ; CC.) Bok, insan dışkısı. (BV, CC, Kİ, TA, TZ).	boğ <i>ism.</i> 1. Bok, dışkı. 2. Gübre, tezek. 3. <i>mcz.</i> Eski püskü. <i>Boğ murın</i> tecrübesiz, acemi.
borş (borç; BM, CC, DM, GT, İM, KF, KFT) Borç. (TZ).	borış <i>ism.</i> 1. Borç, verecek. 2. <i>mcz.</i> Vazife, görev.
bosağa <i>moğ.</i> Kapı eşiği. (İM).	bosağa <i>ism.</i> 1. Eşik, söve. 2. <i>mcz.</i> Ocak, aile, yuva.
boşa- Boşamak (BM, GT, KFT, Kİ, TZ).	boşa- <i>fl.</i> 1. Boşalmak. 2. Gevşemek. 3. İşten ayrılmak. 4. Özgür olmak, azat olmak. 5. <i>mcz.</i> Duygulanmak, hislenmek.
boyav (bayov; CC., boya; CC, TA., boyağ; İM.) Boya. (TZ).	boyav <i>ism.</i> 1. Boya. 2. <i>mcz.</i> Sahtelik sun'îlik, yapaylık.
böz (bez; TZ., biz; BV, KFT, TA., büz; TA.) Bez, kumaş parçası. (CC, İM, TZ).	böz <i>ism.</i> İnce, beyaz kumaş. <i>mcz.</i> Kötü, zayıf, kuvvetsiz, naçar, değersiz, ucuz. (KTTS).
bulaş- (bulğaş-) Bulaşmak, karışmak (BV, Gİ, İM, KF, TZ).	bulğa- <i>fl.</i> 1. Kirletmek, pisletmek, karıştırmak. 2. <i>mcz.</i> Yüzünü yere baktırmak, utandırmak.
bulağav Karışıklık, düzensizlik, bulanık (Kİ).	bulğanış <i>sft.</i> 1. Kirli, pis, murdar. 2. <i>mcz.</i> Tiksindirici, ahlaksız.

buluḡ (bulut; BM, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, TZ) Bulut. (TA).	bult <i>ism.</i> 1. Bulut. 2. <i>mcz.</i> Yürekteki sızı, acı.
burunduḡ (burundaḡ; BM, CC, DM, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MS, RH, TZ., burunduruk; Kİ.) Gem, yular, binnek hayvanlarının burnuna takılan şey. (Kİ, TA, TZ).	murındıḡ <i>ism.</i> 1. Hayvan yavrusunun anasından süt emmesini önlemek için burnuna geçirilen demir halka, burnusak, burnuluk. 2. <i>mcz.</i> Önder, lider. <i>Murındıḡ boluv</i> ön ayak olmak.
butaḡ (budaḡ; İH., budaḡ; DM, KF, Kİ, TZ., butaḡ; KK.) Budak, ağaç dalı. (BM, BV, CC, İH, Kİ, MG, TA, TZ).	butaḡ <i>ism.</i> 1. Dal, budak, kol. 2. <i>mcz.</i> Nesil, soy.
bütünlük 1. Mükemmellik, eksiksizlik. (CC). 2. Doğruluk, gerçeklik. (CC).	bütindik <i>ism.</i> 1. Bütünlük. 2. <i>mcz.</i> Birlik beraberlik.
büyüklik (beyüklük; GT.) Büyüklük (BV).	biyiktik <i>ism.</i> 1. Yükseklik, yücelik. 2. <i>mcz.</i> Gökyüzü, sema, feza.
cān <i>far.</i> Can, ruh. (CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, MG, TZ).	jan <i>ism. ar.</i> 1. Can, ruh. 2. İnsanın iç dünyası. 3. <i>mcz.</i> Bir tür saygı, sevgi belirten söz. <i>Jan algış</i> can alıcı, Azrail; <i>jan berüv</i> can vermek, vefat etmek; <i>jan joldas</i> can yoldaşı, candostu; <i>janın piyda etüv</i> canını feda etmek, fedakârlık yapmak; <i>jan tapsıruv</i> canını teslim etmek, ölmek; <i>jan terge tüsüv</i> kan ter içinde kalmak; <i>jan türşigüv</i> korkmak, dehşete kapılmak.
cānsız <i>far.tr.</i> Ölü. (İM).	jansız <i>sft.</i> 1. Cansız, diri olmayan. 2. <i>mcz.</i> Fesiz (göz). 3. Issız.
cıḡıl- (cıḡıl-; CC., cıḡıl-; CC., yıḡıl-; CC., yıḡıl-; BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, KK, MG, TZ). Yıkılmak, devrilmek. (CC).	jıḡıl- <i>fl.</i> 1. Yıkılmak, düşmek. 2. <i>mcz.</i> Yenilmek, maḡlûp olmak.
cılan (ılan; CC, Gİ, KF, KFT, TZ., yılan; BM, BV, CC, DM, GT, İH, İM, KF, Kİ, KK, TA). Yılan. (CC).	jılan <i>ism. hyvn.</i> 1. Yılan. 2. <i>mcz.</i> Fesatçı, münafık.

ciger (cigār) <i>far.</i> Ciğer (CC).	jiger <i>ism. far.</i> Gayret, cesaret, güç.
--	---

Tablo 3.2 (devam)

çağa Tüyü henüz bitmemiş kuş yavrusu. (Kİ).	şağa <i>ism.</i> 1. Yeterince tüylenmemiş hayvan yavrusu: <i>Kızıl şağa</i> yeni doğmuş hayvan yavrusu. 2. <i>sft. mcz.</i> Henüz yetişmemiş, toy.
çember (çember; İM.) <i>far.</i> Çember, değirmi, yuvarlak ağaç, demir. (İH).	şember <i>ism.</i> 1. <i>geomtr.</i> Çember, daire. 2. Halka, çember. 3. <i>mcz.</i> Aynı konu ile ilgili bulunan kimselerin tümü, muhit, çevre. <i>Sayaset şemberi</i> siyaset çevresi, siyasî çevre.
çerlen- Ağrımak, (göz) çipillenmek (İH).	şerlen- <i>fl.</i> Dertlenmek, kaygılanmak, hüznülenmek.
çuçka (coçka; DM., çocuk; İH.) Domuz yavrusu. (TA).	şoşka <i>ism.</i> 1. Domuz, hınzır. 2. <i>mcz.</i> Akılsız, cahil.
çum- Suyu dalmak. (TZ).	şom- <i>fl.</i> 1. Suyun dibine batmak, dalmak. 2. <i>mcz.</i> Düşünceye dalmak.
dalpın- (talpın-; TZ.) 1. “kuş” Debelenmek, çırpınmak. (İH). 2. (talpın-) Yavaş yavaş hareket etmek. (TZ).	talpın- <i>fl.</i> 1. Hareket etmek, yönelmek: <i>bala turuvğa talpındı.</i> Çocuk (yerinden) kalkmaya çalıştı. 2. <i>mcz.</i> Bir amaca ulaşmak için aşırı arzu duymak, gayret etmek, heyecanla uğraşmak, didinmek.
deccāl <i>ar.</i> Kıyamete yakın ortaya çıkacağına inanılan, yalancı ve zararlı şahıs, deccal. (GT).	tajal <i>ism. ar.</i> 1. <i>dn.</i> Dinî inanışlara göre kıyamete yakın bir zamanda çıkacağına inanılan yalancı ve kötü yaratılışlı kimse, deccal. <i>Tajalday</i> deccal gibi. 2. <i>mcz.</i> Felâket, afet. 3. <i>mcz.</i> Kurnaz, hilekâr, belâli.
dem (I) <i>far.</i> An, zaman. (GT, MG, RH). dem (II) <i>far.</i> Nefes, soluk. (GT).	dem <i>ism. far.</i> 1. Nefes, soluk. 2. <i>mcz.</i> Güç, kuvvet. 3. Zaman, an. <i>Bir demde</i>

	bir anda; <i>bul jumıs demde bitedi</i> . Bu iş bir anda biter. <i>Dem berüv</i> ilham vermek; <i>demi bitüv</i> ölmek, vadesi dolmak.
dert (derd; GT, İH, RH, TZ.) <i>far.</i> Acı, keder, dert. (TZ).	dert <i>ism. far.</i> 1. Dert, hastalık. 2. <i>mcz.</i> Aksilik, inatçılık. 3. <i>mcz.</i> Kaygı, dert, gam.
devlet <i>ar.</i> Saadet, yüce bahtlılık. (BV, CC, GT, MG).	dävlet <i>ism. ar.</i> Zenginlik, mal mülk. 2. <i>mcz.</i> Talih, nasip, rızık. <i>Dävlet kuşu</i> devlet kuşu.
dīvāne <i>far.</i> Deli, meczup, divane. (GT). <i>Dīvāne bol-</i> delirmek, aklını kaybetmek. (GT).	divana, duvana <i>ism. far.</i> 1. Divane, deli. 2. <i>mcz.</i> Budala.
ek- (ik-; GT, İM.) 1. Tarlayı ekmek. (BM, KFT, Kİ, KK, TA, TZ). 2. Tarlayı sürmek.	ek- <i>fl.</i> 1. Ekmek, dikmek. 2. <i>mcz.</i> Bir fikri veya düşünceyi aşlamak, empoze etmek.
eke Hala, bibi. (TZ).	äke <i>ism.</i> 1. Baba. 2. <i>mcz.</i> En büyüğü, en güzeli: <i>Äkeniñ qadirin balalı bolğanda bilersin</i> . Babanın kıymetini çocuğun olduğunda anlarsın. <i>Äkesin tanışuv haddini bildirmek. Äkesi ölgendi de estirtedi</i> . En acı haber bile söylenir, haber verilir.
em İlâç. (CC).	em <i>ism.</i> 1. Tedavi: <i>em jasav</i> tedavi etmek. 2. Şifa, deva, em. 3. <i>mcz.</i> Çare, çözüm yolu; <i>emi tabılmav</i> çaresi bulunmamak.
eñse (ense; Kİ, KK., inse; İM, MG.) Ense. (CC, DM, TA, TZ).	eñse <i>ism.</i> 1. Boynun arkası, ense. 2. Vücut, beden. 3. <i>mcz.</i> Güç, kuvvet. <i>Eñsesi köteriñki</i> neşeli, keyifli, mutlu.
er (ir; GT, İM.) 1. Erkek, er, adam. (CC, Gİ, KF, KFT, Kİ, KK, TA, TZ). <i>Er iş-den darıl-</i> bıkmak, çekilmek, içi	er (I) <i>sft.</i> Kahraman, cesur. <i>Er basına kün tuvuv</i> zor dönem, zaman; <i>er jetüv</i> akıl balığ olmak; <i>er jürek</i> cesur.

daralmak. (İH). <i>Er işden kıaman-</i> heyecanlanmak, coşmak. (İH). 2. (<i>ir</i>) Koca, zevce. (GT).	er (II) <i>ism.</i> 1. Erkek. 2. Koca, zevce. <i>Erge şıgıv</i> kocaya varmak, evlenmek.
--	---

Tablo 3.2 (devam)

eri- (<i>ir-</i> ; TZ., <i>iri-</i> ; BV, CC, İM.) 1. Erimek. (BV, Kİ, TZ). 2. Zayıflamak. (Kİ).	eri- <i>fl.</i> 1. Erimek. <i>Kar eridi</i> kar eridi. 2. <i>mcz.</i> Kanı ısınmak, sevmek.
es- (<i>is-</i> ; GT, İM.) (Rüzgâr) esmek. (BM, Gİ, İM, KF, Kİ, TA, TZ).	es- (I) <i>fl.</i> 1. (rüzgâr) Esmek. 2. (kayıpta) Kürek çekmek. 3. Küremek. 4. <i>mcz.</i> Övünmek, atıp tutmak. es- (II) <i>fl.</i> Eğirmek.
es Akıl. (CC).	es <i>ism.</i> 1. Akıl, us, hafıza. 2. <i>mcz.</i> Arkadaş, dayanak. <i>Esi kiriv</i> akıllanmak; <i>es jiyü</i> aklını başına toplamak, kendine gelmek; <i>eske tüsiriv</i> aklına getirmek; <i>eske aluv</i> anmak, hatırlamak; <i>esinen ayriluv</i> a) çok korkmak b) aklını kaybetmek; <i>esi şıgıv</i> afallamak, çok şaşırarak; <i>esten ketpev</i> akıldan çıkmamak, unutulmamak.
eşek (eçek; TZ., işek; BV, GT, İM., yeşek; DM.) Eşek. (BV, CC, KFT, Kİ, KK, TA, TZ).	eşek <i>ism.</i> 1. Eşek. 2. <i>mcz.</i> Ahmak. 3. <i>mcz.</i> Aksi, inatçı.
ev (<i>iv</i> ; BV, CC, GT, TA., <i>öv</i> ; GT., <i>öy</i> ; TZ., <i>yev</i> ; DM.) 1. Ev. (BM, CC, Gİ, KF, KFT, Kİ, KK, MS, RH, TA, TZ). 2. (<i>öv</i> , <i>öy</i>) Oda.	üy <i>ism.</i> 1. Ev. <i>Ağaş üy</i> ahşap ev. 2. <i>mcz.</i> Aile, ocak; <i>ol üyimen keldi</i> . O, ailesiyle beraber geldi. <i>Olardıñ üyi konakka ketti</i> . Onlar ailece misafirliğe gittiler. 3. İçinde iş görülen veya bazen belirli bir amaçla kullanılan yer. <i>Balalar üyi yetimhane</i> ; <i>üy boluv</i> ev bark sahibi olmak; <i>üyden attap şıkpav</i> evden dışarı çıkmamak; <i>üy iyesi</i> aile reisi; <i>üy tapsırması</i> ev ödevi.

<p>eyil- (egil-; Kİ, TZ., igil-; GT, İM, MG.) 1. Eğilmek. (TZ). 2. (egil-) Meyletmek.</p>	<p>iyil- <i>fl.</i> 1. Beli bükülmek, eğilmek. 2. <i>mzc.</i> Bağışlamak, affetmek: <i>Durısın aytıp edi, birden iyile ketti doğruyu söyler söylemez, hemen affetti.</i></p>
<p>ez- (I) (iz-; BV.) Ezmek. (RH). ez- (II) (iz-; TZ.) Erimek, eritmek. (KK).</p>	<p>ez- <i>fl.</i> 1. Ezmek, sıkmak. 2. Eritmek. 3. Uzun yolculuktan sonra yorgun düşmek, yol yorgunu olmak. 4. <i>mzc.</i> Önemsiz bir şeyi tekrar tekrar söyleyerek sıkmak, başını şişirmek.</p>
<p>ferište (ferešte; KK., firište; GT, TA., frište; CC, GT.) <i>far.</i> Melek. (BM, CC, DM, KK, TZ).</p>	<p>ferište <i>ism. far. dn.</i> 1. Melek, ferişte. 2. <i>mzc.</i> Günahsız, masum küçük çocuk. 3. <i>mzc.</i> Temiz, samimî, iyi kalpli insan. 4. <i>mzc.</i> Çok güzel. <i>Onı perişteler kağan eken.</i> Onu melekler korumuş.</p>
<p>gül (kül; BM, BV, DM, GT, İM, KFT, Kİ, KK, RH, TA, TZ.) <i>far.</i> Gül, çiçek. (GT, KF, Kİ, KK, RH, TZ).</p>	<p>gül <i>ism. far.</i> 1. Çiçek. 2. <i>mzc.</i> Çocuk: <i>Üydiñ säni – büldirşindey eki gül</i> Evin güzelliği bu iki küçük çocuk. 3. <i>mzc.</i> Güzel, alımlı. <i>Gül alañı</i> gül bahçesi; <i>gül deste</i> gül deste; <i>gül şaşuv</i> çiçek saçmak; <i>güli soluv</i> çiçeği solmak.</p>
<p>ħarām <i>ar.</i> Haram, din bakımından yasak olan şeyler. (CC, Gİ, GT, İN, KF, KFT, MS).</p>	<p>aram <i>sft. ar.</i> 1. Dince yasak olan, haram. 2. <i>mzc.</i> Kötü niyetli adam. 3. <i>mzc.</i> Haksız kazanç; <i>aram niyet</i> kötü niyet; <i>aram ter boluv</i> emeği boşuna gitmek.</p>
<p>ħatın (ħatun; BV, CC, DM, GT, İM, KFT, MG, TZ., ħatun; CC, KFT, Kİ, TA.) Kadın, hatun, hanım. (DM).</p>	<p>ħatın <i>ism.</i> 1. Zevce, eş. 2. Kadın. 3. <i>mzc.</i> Korkak, yüreksiz. <i>ħatın aluv</i> evlenmek, yuva kurmak.</p>
<p>ħayvan <i>ar.</i> Hayvan, insan dışındaki canlılar. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, RH).</p>	<p>ayvan <i>ism. ar.</i> 1. Hayvan. 2. <i>mzc.</i> Zalim, barbar.</p>
<p>ħikmet <i>ar.</i> Hikmet, sebep. (BV, Gİ, GT, İM, KF, MG).</p>	<p>ħikmet <i>ism. ar.</i> 1. Olağanüstü durum, keramet, hikmet. 2. <i>mzc.</i> Azap, meşakkat, sıkıntı, eziyet.</p>

hizmet (hıdmet; BV, GT, İM, KFT.) <i>ar.</i> Hizmet. (BV, GT, İM, KFT).	kızmet <i>ism. ar.</i> 1. İş, hizmet. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyin önemi, ehemmiyeti, fonksiyonu. <i>Kızmet babımen</i> iş gereği, iş icabı.
iblis <i>ar.</i> İblis, şeytan. (GT, İM).	İbilis <i>ism. ar. esk.</i> İblis, şeytan. İbilis <i>ism. ar.</i> 1. <i>dn.</i> İblis, şeytan. 2. <i>mcz.</i> Azgın, alçak, şerefsiz; ahlaksız.
ig- (eg-; Kİ, TA., eñ-; TZ.) 1. Eğmek. (GT, MG). 2. (eñ-) Eğilmek. (CC).	iy- <i>fl.</i> 1. Eğmek, bükmek. 2. <i>mcz.</i> İkna etmek, kabul ettirmek.
İmānsız <i>ar. tr.</i> İnanmayan. (İM).	İmansız <i>sft.</i> 1. İmansız, dinsiz, kâfir. 2. <i>mcz.</i> Utanmaz, namussuz, arsız.
İnek (enek; Kİ., eñeg; TZ., eñek; Gİ, KF, Kİ.) 1. Avurt, çene. (GT. İM). 2. (enek, eñeg, eñek) Çene kemiği.	İyek <i>ism.</i> 1. Çene. 2. <i>mcz.</i> Sahil, yaka, kenar. <i>İyegi iyegine tiyemey</i> tir tir titremek; <i>iyegi kemseñdev</i> ağlamaklı olmak. <i>İyegi kışuv</i> ümit etmek, ümit bağlamak; <i>İyek astında</i> yakında, yakın yerde; <i>İyek süyev</i> a) güvenmek, bel bağlamak b) yaklaşmak, yakınlaşmak.
İş (eş; KFT., yeş; DM.) İş. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, MG, MS, TA, TZ).	İs <i>ism.</i> 1. İş, uğraş, çalışma. 2. <i>mcz.</i> Dava. <i>İs jüzinde</i> sözde değil (çalışarak); <i>İske asuv</i> işe yaramak; <i>İske sāt</i> kolay gelsin; <i>İsten şıgıv</i> kullanım dışı kalmak, işe yaramaz hâle gelmek; <i>İsti jabuv</i> örtbas etmek, davayı kapatmak; <i>İsi tüsüv</i> işi düşmek.
İt Köpek, it. (BM, CC, DM, GT, İM, KFT, Kİ, KK, MG, RH, TA). <i>İt balığı</i> kurbağa yavrusu. (İH). <i>İt burnu</i> yabanî gül. (İH). <i>İt çıpçukı</i> serçeye benzeyen bir kuş.	İt <i>ism.</i> 1. İt, köpek. 2. Köpek yılı. 3. <i>mcz.</i> Alçak, rezil. <i>İt arba</i> yürümeye yeni başlayan çocukların kullandığı araba, yürüteç; <i>İt ölim</i> çok çekerek ölmek; <i>İt aytaqtav</i> köpeği kışkırtmak <i>İt ävregesaluv</i> gereksiz yere yormak; <i>İt boluv</i> horlanmak, küçük düşmek; <i>İt candı</i>

	dayanıklı, yorulmayan sağlam; <i>it kör adam</i> çok çile çekmiş kimse; <i>it tumsığı ötpeytin</i> balta girmemiş orman.
--	--

Tablo 3.2 (devam)

iyin (igin; Kİ., egin; Kİ, TA., eyin; Kİ., yigin; KF., yin; KK.) 1. Kürek kemiğinin bulunduğu yer, insanın arka tarafı, sırt. (Kİ). 2. (<i>yigin, yin</i>) Omuz.	iyin <i>ism.</i> 1. Omuz. 2. Nehrin kıvrılarak aktığı yer. 3. <i>mcz.</i> Bir şeyin gidişatı, durumu. <i>İyin tiresüv</i> yan yana gelmek; <i>iyin qandıruv</i> yumuşamamak; <i>iyininen dem aluv</i> nefes nefese kalmak.
iyir- (egir-; CC, KFT, Kİ, TA, TZ., igir-; İM., yir-; CC.) 1. Eğirmek. (İM, TZ). 2. (<i>egir-, igir</i>) İp eğirmek, bükmek.	iyir- <i>fl.</i> 1. Eğirmek. 2. Hayvanları bir yere toplamak. 3. Aşık oyununda aşığı sallayıp atmak. 4. <i>mcz.</i> Konuşarak dikkatleri üzerine çekmek.
iz İz, belirti. (BV, CC, İH, Kİ, MG, TZ).	iz <i>ism.</i> 1. İz, belirti. <i>Qaşkırdıñ izi</i> kurdun izi. 2. Patika, yolak, keçi yolu. 3. <i>mcz.</i> Ekol, akım. 4. <i>mcz.</i> Belirti, alâmet, nişan, im. <i>İz kesüv</i> takip etmek, iz sürmek; <i>iz qaldıruv</i> iz bırakmak; <i>izin basuv</i> izinden gitmek, devam ettirmek; <i>izin suvituv</i> habersiz gitmek; <i>izi suvimav</i> çok gecikmemek, arayı soğutmamak.
qabaq (I) (qapaq; KFT.) 1. Kapak. (İH, İM). 2. Kapı, büyük kapı, sokak kapısı. (CC). 3. (<i>qapaq</i>) Göz kapağı. (Kİ, TZ).	qabaq (I) <i>ism.</i> 1. Göz kapağı. 2. <i>mcz.</i> İnsanın ruh hâli. <i>Qabağı aşıluv</i> neşesi yerine gelmek; <i>qabağı jibimev</i> hoşnut olmamak, memnun olmamak; <i>qabağı qatıñkı</i> asık yüzlü, çatık kaşlı; <i>qabağınan qar javuv</i> sinirlenmek, hiddetlenmek, sinir küpü olmak; <i>qabağın aşpav</i> yüz vermemek; <i>qabağın qars jabuv</i> küplere binmek,

	çok sinirlenmek; <i>kabak kağuv</i> kaş göz etmek, ima etmek.
qaban Yaban domuzu. (CC, DM).	qaban <i>ism.</i> 1. Yaban dommuzu, erkek domuz. 2. <i>mcz.</i> Acımasız, canî

Tablo 3.2 (devam)

qabar- Kabarmak. (İH, Kİ, TZ).	qabar- <i>fl.</i> 1. Kabarmak, şişmek, büyümek. 2. Rengi atmak, bozulmak. 3. <i>mcz.</i> Kızmak, sinirlenmek, öfkelenmek.
qabilan (qablan; DM., qafıan; KK., qaplan; BM, BV, İH, İM, TZ., qoblan; TZ.) Kaplan, panter. (BV).	qabilan <i>ism.</i> 1. Kaplan. 2. <i>mcz.</i> <i>sft.</i> Cesur, yürekli.
qāğıt (kâğıt; DM, İM, Kİ, KK, TA, TZ.) <i>far.</i> Kâğıt. (CC, TA).	qāğaz <i>ism. far.</i> Kâğıt, yaprak, sayfa. 2. <i>mcz.</i> Yayın (dergi, gazete, kitap): <i>Ol aldındağı qāğazğa şukşıya qaraydı.</i> O, önündeki yazıya eğilmiş bakıyor. 3. <i>mcz.</i> Belge, doküman. 4. Kâğıt mamülü (kâğıttan yapılmış). <i>Qāğazğa túsirüv yazıya geçirmek; Qāğaz qarav</i> kitap okumak.
qak- (I) (qakı-; Kİ, TA.) Vurmak, kapıyı çalmak. (GT, Kİ). qak- (II) Kakmak, dürtmek. (İH, KFT).	qak- <i>fl.</i> 1. Çakmak: <i>Şege qaktı</i> çivi çaktı. 2. (kapıyı) Vurmak, tıklatmak; <i>esikti qaktı</i> kapıyı çaldı. 3. Silkmek, çırpma. 4. Sallamak, sarsmak; <i>alma qaktı</i> elma ağacını salladı. 5. Kırmak, koparmak; <i>müyizin qaktı</i> boynuzunu kırdı. 6. (araba) Çarpma. 7. <i>mcz.</i> Çalmak, yürütmek. 8. Mahrum bırakmak; <i>qagıp saluv</i> kafaya dikmek, içmek.
qalıb <i>ar.</i> Herhangi bir şeye muayyen bir şekil vermek için kullanılan ve o biçimi taşıyan vasıta, kalıp. (CC).	qalıp <i>ism. ar.</i> 1. Kalıp. 2. <i>esk.</i> Ayakkabı, çizme dikmek için kullanılan araç. 3.

	<i>(kalpı) mcz.</i> Durum, vaziyet, tutum. <i>Kalpına keliv</i> eski hâline dönmek.
kaççıla- Kaççılamak, kaççıyla döv- mek, sürmek. (MG, İN).	kaçşıla- <i>fl.</i> 1. Kaççılamak, vurmak. 2. <i>mcz.</i> İsteklendirmek, özendirmek, teşvik etmek.
kan- Doymak, kanmak. (Kİ).	kan- <i>fl.</i> 1. Kanmak, susuzluğunu gider- mek. 2. <i>mcz.</i> Kanaat etmek, yetinmek. <i>Ângimesine kandı</i> konuşmasından memnun kaldı. 3. Bir şeyi detayları ile öğrenmek, olaya vakıf olmak.
kanat (hanat; CC.) Kanat. (BM, DM, Gİ, GT, İM, Kİ, TA, TZ).	kanat (I) ism. 1. Kanat. 2. Uçak kanadı. 3. Balığın yüzgeçleri. 4. Futbol, hent- bol vb. takım oyunlarında hücum hat- tının sağ ve sol uçları. 5. <i>mcz.</i> Daya- nak, destek. <i>Kanat baylap uşuv</i> hızla, çabucak ulaşmak; <i>Kanat beriv</i> cesa- retlendirmek, desteklemek; <i>Kanat</i> <i>jayu</i> a) gelişmek, büyümek. b) yayıl- mak, dağılmak. <i>Kanati kayıriluv</i> ça- resi tükenmek. kanat (II) ism. Çadırın on iki kanadın- dan her biri.
kapın Tuzak. (İH).	kaçpan ism. 1. Kapan, tuzak. 2. <i>mcz.</i> Kandırma, dolandırma, hile. <i>Kaçpanğa tüsiv</i> tuzağa düşmek; <i>kaçpan kuruv</i> tuzak kurmak.
karalık Karalık. (CC, RH).	karalık ism. 1. Karalık, siyahlık. 2. <i>mcz.</i> Art niyetlilik, kötülük.
kañğı (kañğılık; Gİ, KF., kañğılık; KF., kañğı; TA., kañğı; CC, GT, İM., kañğıguluğ; GT, İM., kañğı; BM., kañğı; BV.) Karanlık. (CC, TZ).	kañğı sft. 1. Karanlık, loşluk. 2. <i>mcz.</i> Belirsiz, şüpheli, kuşku. 3. <i>mcz.</i> Ca- hil, bilgisiz. <i>Kañğı halık</i> cahil halk; <i>suv kañğı</i> a) kör, âmâ b) kara cahil; <i>jeti kañğı tünde</i> zifirî karanlık gece.

<p>ķattı (I) (ķatı; CC, DM, İM, İN, KF, Kİ, MS, RH, TA, TZ., ķatıĝ; BV, MG.) 1. Katı, saĝlam. (CC, GT, Kİ). 2. (<i>ķatı</i>) Şiddetli, sert. (İM). <i>ķatı ķın</i> Şiddetli ceza, aĝır ceza. 3. (<i>ķatı</i>) Sesli, gürültü. (MS).</p>	<p>ķattı (I) <i>sft.</i> 1. Sert, katı. 2. <i>mcz.</i> Yüksek, gür (ses). 3. <i>mcz.</i> Soĝukkanlı, güçlü. 4. <i>mcz.</i> Cimri, pinti, hasis.</p>
<p>ķattılıķ Katılık, sertlik. (GT).</p>	<p>ķattılıķ <i>ism.</i> 1. Saĝlamlık, dayanıklılık. <i>Jeldin ķattılıĝı</i> rüzgârın Şiddeti. 2. <i>mcz.</i> Şiddetlilik, hızlılık. 3. <i>mcz.</i> Sertlik, katılık. 4. <i>mcz.</i> Sesin yükselmesi. 5. <i>mcz.</i> Cimrilik, pintilik. <i>ķattılıķ jasav</i> cimrilik yapmak.</p>
<p>ķavm <i>ar.</i> Kavim, millet ahali. (Gİ, GT, İM, KF, KFT).</p>	<p>ķavım <i>ism ar.</i> 1. Topluluk, grup. 2. <i>sft.</i> Çok, bir dizi.</p>
<p>ķavur- (ķovur-; TZ.) Et vb. kavurmak, kızartmak. (BM, Kİ, TA).</p>	<p>ķuvır- <i>fl.</i> 1. Kavurmak. 2. Kızartmak. 3. <i>mcz.</i> (güneş) Yakıp kavurmak. 4. <i>mcz.</i> İki ayaĝını bir pabuca sokmak, sıkıştırmak.</p>
<p>ķaymak Kaymak. (BV, DM, GT, Kİ, KK, TZ).</p>	<p>ķaymak <i>ism.</i> 1. Kaymak. <i>ķaymaĝı buzılmav</i> eski hâlini korumak, muhafaza etmek. 2. <i>mcz.</i> Toplumdaki üst tabaka, elit.</p>
<p>ķek Kin. (CC).</p>	<p>ķek <i>ism.</i> 1. Kin, oĝ, intikam. 2. <i>mcz.</i> Ar, namus, Şeref. <i>Ata ķek</i> kan davası; <i>ķegin jibermev</i> intikamını, öcünü almak.</p>
<p>ķeñ (ken; Kİ, KK. , kiñ; BV, GT, İM, İN, MG, TA, RH.) Geniş. (CC, KF, TZ).</p>	<p>ķeñ <i>sft.</i> Geniş, bol. 2. <i>mcz.</i> İyi niyetli, alçak gönüllü, insancıl. <i>ķeñ baytaķ</i> uçsuz bucaksız; <i>ķeñ javırındı</i> geniş omuzlu; <i>ķeñ kömey</i> obur, boĝazına düşkün; <i>ķeñ ķoltıķ</i> temiz kalpli, alçak gönüllü; <i>ķeñ ķulaŐtı</i> derin düşünceli, ferasetli; <i>ķeñ mandaylı</i> geniş alınlı;</p>

	<i>ken minezdi</i> iyi huylu, karakterli; <i>keñ oylı</i> derin düşünceli; <i>keñ peyil</i> âlice-nap, cömert.
--	--

Tablo 3.2 (devam)

kesek (kisek; MG, MS.) Kesek, sağlam toprak parçası. (BV, DM, GT, İH, İM, KF, KFT, MS).	kesek <i>ism.</i> 1. Tuğla, kerpiç. 2. <i>mcz.</i> Büyü, kocaman, iri.
kıyâmet <i>ar.</i> Kıyamet. (BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, RH).	kıyamet <i>ism. ar. dn.</i> 1. Kıyamet. 2. <i>mcz.</i> Azap, cefa, meşakkat.
kız- 1. Ateşte ısıtmak, kızdırmak, sinirlendirmek. (CC, İM). 2. Ateşlenmek, hararetlenmek. (Kİ).	kız- <i>fl.</i> 1. Isınmak, kızmak; <i>Kün kızdı</i> hava ısındı; <i>peş kızdı</i> soba ısındı, kızdı. 2. Vücut ısısının, ateşinin yükselmesi. 3. <i>mcz.</i> Sarhoş olmak. 4. <i>mcz.</i> (iş) Yoğunlaşmak, kızışmak. 5. <i>mcz.</i> Coşmak, ilhâm gelmek.
kızıl Kızıl, kırmızı. (BV, CC, DM, Gİ, GT, KF, KFT, Kİ, MG, RH, TA, TZ). <i>Kızıl başlı çipçuk</i> puhu kuşu denilen küçük bir kuş. (İM).	kızıl <i>sft.</i> 1. Kızıl, kırmızı, al. 2. <i>mcz.</i> Hayvan eti. 3. İnsan yüzündeki kırmızılık, pembelik. 4. Demli çay. <i>Kızıl buruş</i> kırmızıbiber; <i>kızıl krest</i> kızıl haç; <i>kızıl balağ</i> yırtıcı kuş, kartal; <i>kızıl keñirdek boluv</i> çekişmek, ağız kavgası yapmak; <i>kızıl körmey (tistemey)</i> uzun zamandan beri et yememek; <i>kızıl kanga boyaluv (batuv, böğüv)</i> kan revan içinde kalmak; <i>kızıl koñır</i> dorunun açığı, kızıla çalan at donu; <i>kızıl siyrak</i> fakir, yoksul; <i>kızıl şunağ</i> aşırı ayaz, soğuk.
kilit (kilid; TA.) <i>far.</i> Kilit, anahtar. (DM, KFT, Kİ, KK, TA, TZ.).	kilt <i>ism. far.</i> 1. Anahtar. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyi öğrenmenin yolu, vasıtası.
kindik (kindek; KK., kindük; BV., kündi; TA., kündük; İM.) Göbek. (CC, Kİ, TZ).	kindik <i>ism.</i> 1. Göbek. 2. <i>mcz.</i> Merkez. <i>Kindik kanı tamğan jer</i> doğduğu yer, doğum yeri; <i>kindik şeşe</i> ebe.

kir Kir, pis. (BV, GT, İM, Kİ, KK, TA, TZ).	kir <i>sft.</i> 1. Kirli, pis. 2. <i>mcz.</i> Çamaşır.
kon- 1. Konmak, inmek, mola vermek. (BM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, TA). 2. Oturmak. (CC). 3. Çadır kurmak. (TZ).	kon- <i>fl.</i> 1. Konmak, yere inmek. 2. Bir yere yaşamak için yerleşmek. 3. Geceyi bir yerde geçirmek, geceleme. 4. <i>mcz.</i> (belirli bir özellik) İnsan karakterinde yer etmek; <i>bala kezinde boyuna akındık kasıyet kondı</i> çocukken şairlik yeteneği kazandı. 5. <i>mcz.</i> (elbise) Vücuda tam oturmak.
konur (kumral; Kİ.) Kumral, krem rengi. (İH).	koñur <i>sft.</i> 1. Kahverengi. 2. <i>mcz.</i> Sade, gösterişsiz; <i>onuñ koñur gana tirligi bar</i> onun sade bir hayatı var. 3. <i>mcz.</i> İsteksiz, gönülsüz, soğuk. <i>Koñur davis</i> bir ritimle söylenen, kulağa hoş gelen söz; <i>koñur kuz</i> sonbaharın yazı hissettiren günleri; <i>koñur salkın</i> sıcak ve soğuk olmayan, ılık, insanı ferahlatan hava.
koyul- (II) Koyulaşmak. (İM).	koyul- <i>fl.</i> 1. Koyulaşmak, yoğunlaşmak, 2. <i>mcz.</i> Artmak, şiddetlenmek.
koyun (I) Bağır, sine, göğüs. (Kİ). koyun (II) İç taraf. (İM).	koyun <i>ism.</i> 1. Göğüs ile giysi arası, koyun. 2. Kollar arası, kucak. 3. <i>mcz.</i> Toprağın altı. <i>Koyun dâpter</i> cep defteri, not defteri; <i>koynun aşuv</i> karşılamak, kucak açmak.
kozi (kuzu; DM, İM, Kİ., kuzu; İH, TA.) Kuzu. (BM, CC, DM, Kİ).	kozi <i>ism.</i> 1. Kuzu. 2. <i>mcz.</i> <i>hss.</i> Bebek, çocuk. <i>Kozi aluv</i> kuzu almak, kuzulatmak; <i>kozi köş jer</i> çok uzak olmayan, yakın yer.
köç Göç, bir kabilenin yer değiştirmesi. (BM, Kİ).	köş <i>ism.</i> 1. Göç. 2. <i>mcz.</i> Devir, zaman; <i>köş boyı</i> göç boyunca; <i>köş ilgeri</i> ileri, önde.

Tablo 3.2 (devam)

köl Göl. (CC, İM, TA, TZ).	köl <i>ism.</i> 1. Göl. 2. <i>mcz.</i> Çok, sayısız; <i>köz jasin köl kıluv gözyaşları sel olmak.</i>
köp (köb; TA., köm; CC.) Çok, daha çok. (BV, CC, GT, İM, KFT, Kİ, MG, RH, TA, TZ). <i>Köp bul-</i> çoğalmak, artmak. (TZ). <i>Köp kurla</i> sık sık. (CC).	köp <i>sft.</i> 1. Çok, fazla, bol. 2. Devamlı, sürekli; <i>köpke barmav</i> uzun sürmemek. 3. <i>ism. mcz.</i> Halk, topluluk; <i>köp jasa</i> çok yaşa; <i>köp rette</i> çok defa; <i>köpten beri</i> eskiden beri; <i>köpti körgen</i> görmüş geçirmiş, tecrübeli.
kör (I) Kör. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, KK, MG, TZ). <i>Kördüğüm</i> kördüğüm. (BV).	kör (I) <i>sft.</i> 1. Kör, âmâ. 2. <i>mcz.</i> Cahil, bilgisiz; <i>kör bolgır</i> kör olası; <i>kör közin aşuv</i> aydınlatmak, bilgilendirmek; <i>kör milkav</i> iki sözü bir araya getiremeyen.
kör- Görmek. (BM, CC, Gİ, GT, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ).	kör- <i>fl.</i> 1. Görmek; <i>onu eñ aldımın balalar kördi</i> onu ilk önce çocuklar gördü; <i>balasın körmegeli bir ay boldı</i> çocuğunu görmeyeli bir ay oldu. 2. Buluşmak, görüşmek, karşılaşmak. 3. <i>mcz.</i> Başından geçmek, tecrübe etmek. 4. <i>mcz.</i> Kınamak, suçlamak. 5. <i>mcz.</i> Saymak, İçinde değerlendirmek, tanımak; <i>men seni öz inimdey köremin</i> ben seni öz kardeşim gibi görüyorum; <i>körgen küni karañ boluv</i> eziyet çekmek, çok zorlanmak; <i>köre almav</i> kıskanmak, görememek, haset etmek; <i>körer közge alenî, açık</i> ; <i>körer tañdı közimen atkızuv</i> gece boyu uymamak, göz kırpmamak.
körset- (köster-; BM, Gİ, Kİ, MS, RH.) Göstermek. (TZ).	körset- <i>fl.</i> 1. Göstermek, baktırmak; <i>istiñ sapasın körsetti</i> işin kalitesini gösterdi. 2. Bildirmek, farketmek,

	<p>hissettirmek. 3. <i>mcz.</i> Yapmak; <i>jaqsı-lıqtı dosına körset</i> dostuna iyilik yap. 4. <i>mcz.</i> İhbar etmek, ele vermek. 5. <i>mcz.</i> Tehdit etmek.</p>
<p>köş- (köç-; BM, CC, Gİ, GT, Kİ, İM, TA.) Göçmek, göç etmek. (KK, TZ).</p>	<p>köş- <i>fl.</i> 1. Göçmek, taşınmak; <i>kedey bol-sañ, köşip kör (maqal).</i> İnsan fakir olmadığını taşınırken anlar. 2. <i>mcz.</i> Hareket tarzını değiştirmek. 3. <i>mcz.</i> Zamanı, modası, devranı geçmek. 4. <i>mcz.</i> Başka bir metoda, sisteme geçmek. 5. <i>mcz.</i> (boya) Kalkmak, kavlamak.</p>
<p>köt (kit; TA., kötçek; MS.) Göt, oturak yeri, kış. (BV, CC, DM, İM, Kİ, KK, TA, TZ).</p>	<p>köt <i>ism.</i> 1. Makat, anüs, kış, göt. 2. <i>mcz.</i> Son, akıbet. <i>Köti aşılıv rezil, maskara olmak; köti kökten keliv</i> başarısız olmak, yıkılmak; <i>köti jerge tiymev</i> koşuşturmak; <i>kötine qarasin</i> haddini bil-sin.</p>
<p>köter- (ködir-; Gİ, MG., kötür-; BV, CC, Gİ, İM, İN, KF, Kİ, KK, MG, RH, TA, TZ.) 1. Götürmek. (BV, CC, GT, İM). 2. (<i>kötür-</i>) Son vermek. (CC). 3. (<i>kötür-</i>) Hayvan sürmek. (İN, RH).</p>	<p>köter- <i>fl.</i> 1. Kaldırmak. 2. Artırmak, yükseltmek. 3. <i>mcz.</i> Yukarı çekmek. <i>Tuv köteriv</i> bağrağı göndere çekmek. 4. Geliştirmek, ilerlemek. <i>Bilimin köteriv</i> bilgisini artırmak. 5. <i>mcz.</i> Derecesini yükseltmek. 6. <i>mcz.</i> Dayanmak, tahammül etmek; <i>ol meniñ sözimdi kötere almadı</i> o benim sözümlü kaldıramadı. 7. Tekrar gündeme getirmek, açmak; <i>bul mäseleni kötermeyik</i> bu konuyu açmayalım. 8. Hamile kalmak.</p>
<p>köyin- (köyün-; BV, Kİ.) Yanmak. (BM).</p>	<p>küyin- <i>fl.</i> Üzülmek, üzüntü duymak, müteessir olmak; <i>men onıñ qılıgına</i></p>

	<i>küyindim</i> onun davranışları beni üzdü.
<p>köz (I) Göz. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İH, İM, İN, KF, KFI', Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). <i>Köz tazar-</i> gözü belermek (TZ). <i>Köz kak-</i> gözle kaşla işaret etmek (TZ). <i>Köz yum-</i> göz yummak, görmezden gelmek (TZ).</p> <p>köz (II) Kaynak, göze. (DM, İM, Kİ, MS, TA).</p>	<p>köz <i>ism.</i> 1. Göz. 2. <i>mcz.</i> Delik, boşluk, iğnenin gözü. 3. <i>mcz.</i> Kaynak, menba. 4. <i>mcz.</i> Bizzat, şahsen, kendi. 5. <i>mcz.</i> Hatıra, miras, yadigâr. 6. Akıl, hafıza, şuur. <i>Közün aşuv</i> aydınlanmak, öğrenmek; <i>köz ilmev</i> göz kırpmamak, hiç uyumamak; <i>köz baylav</i> kandırmak; <i>közine ilmev</i> dikkate almamak; <i>közi iliniv</i> uykuya dalmak; <i>közi jetiv</i> inanmak; <i>köz jetkizgisiz</i> uçsuz, bucaksız; <i>köz boyavşı</i> dalavereci, göz boyayan, kandıran; <i>közi jävdirev</i> kendini acındırarak bakmak, ağlamaklı olmak; <i>közi tiri</i> hayatta, yaşıyor; <i>köz jazbav</i> takip etmek, gözden kaçırmamak; <i>köz şırımın aluv</i> biraz dinlenmek; <i>közün kadav</i> gözünü dikmek; <i>közün joğaltuv</i> yok etmek; <i>közi taluv</i> gözü yorulmak; <i>köz mayın tavısv</i> göz nuru dökmek; <i>köz kırın saluv</i> a) yardım etmek, destek olmak b) göz kulak olmak; <i>közge türtki boluv</i> göze batmak, dikkat çekmek; <i>közinen tasa kılmav</i> göz önünden hiç ayırmamak; <i>közge türtse körgisiz</i> zifiri karanlık.</p>
közlü Gözü olan, gözlü. (TA).	közdi <i>sft.</i> 1. Gözlü, gözü olan. 2. Suyu bol. 3. <i>mcz.</i> Bilgili, aydın.
közsiz Gözü görmeyen. (KK, TA).	közsiz <i>sft.</i> 1. Gözsüz, kör. 2. <i>mcz.</i> Sonunu düşünmeyen, dikkatsiz, tedbirsiz. 3. <i>mcz.</i> Cecsur, gözüpek.

Tablo 3.2 (devam)

ķubar- Bozarmak, benzi toprak ve toz rengine dnmek. (Kİ).	ķuvar- <i>fl.</i> 1. Gneşten sararmak, kurumak. 2. <i>mcz.</i> Rengi kaķmak, benzi solmak. 3. <i>mcz.</i> oluk ocuğundan ayrılıp tek başına kalmak.
ķu- (ķo-; İM, Kİ, TZ.) Kucaklamak. (BM, CC, GT, TA).	ķuř- <i>fl.</i> 1. Kucaklayıp pmek. 2. <i>mcz.</i> Yr sevmek, evlenmek; <i>jar ķuřuv</i> evlenmek, aile kurmak; <i>jer ķuřuv</i> eceli gelmek, lmek.
ķuaķla- (ķuala-; Gİ.) Kucaklamak, sarılmak. (İM, Kİ, TZ).	ķuřaķta- <i>fl.</i> 1. Kucaklamak, sarmak. 2. <i>mcz.</i> Elinden dşrmemek, bırakmamak.
ķuręaķ (ķuraķ; BM, Kİ.) Kurak, kuraklık. (CC).	ķuręaķ <i>sft.</i> 1. Kurumuş, kuru. 2. Yağışsız, kurak. 3. Kuru (ksrk). 4. <i>mcz.</i> Boş, fuzulİ (konuşma). <i>ķuręaķ vde</i> boş vaat.
ķursaq (ķurřaq; BM.) 1. Kursak. (BV, CC, Kİ, TA, TZ). 2. Karın, mide. (CC).	ķursaq <i>ism.</i> 1. Kursak, karın. 2. Rahim. 3. <i>mcz.</i> ocuk, evlat. <i>ķursaq kterv</i> evlat sahibi olmak.
ķus- Kusmak. (TA).	ķus- <i>fl.</i> 1. Kusmak, istifa etmek. 2. <i>mcz.</i> alınan malı kullanamayıp sahibine geri vermek.
ķuřaq (ķuaq; Kİ., ķuuķ; TA) Kucak. (TA).	ķuřaq <i>ism.</i> 1. Kucak; <i>ana ķuřaęı</i> ana kucağı. 2. <i>mcz.</i> Merhamet, şefkt. 3. <i>mcz.</i> Etki, tesir. <i>ķuřaęına aluv</i> kucağa almak; <i>ķuřaq jayu</i> a) kucağını aıp karşılamak b) gelişmek ilerlemek.
ķuvar- (Ağaq iin) Sararmak, solmak. (GT).	ķuvar- <i>fl.</i> 1. Gneşten sararmak, kurumak. 2. <i>mcz.</i> Rengi kaķmak, benzi solmak. 3. <i>mcz.</i> oluk ocuğundan ayrılıp tek başına kalmak.

ķuyruk (ķuyruķ; CC.) Kuyruk. (BM, BV, DM, GT, İM, İN, KFT, Kİ, MG, RH, TZ).	ķuyruk <i>ism.</i> 1. Kuyruk. 2. İnsan ve hayvanların art tarafı. 3. <i>mcz.</i> Bir şeyin sivriltilmiş ucu. 4. <i>mcz.</i> Bir şeyin sonu; <i>Köştiñ ķuyrięi</i> göçün sonu; <i>ķuyrięi jerge tiymev</i> koşturmak; <i>ķuyrięin basuv</i> oturmaya başlamak; <i>ķuyrięin sırtķa saluv</i> kenara çekilmek.
ķuzęun Gagası ve kuyruğunun tüyü uzun ve çok siyah karga. (İH, İM, Kİ, KK, TZ).	ķuzęun <i>ism.</i> 1. Kuzgun. 2. Gaddar, acımasız, zalim.
ķüfr <i>ar.</i> Küfür. (GT, İM, KFT).	ķüpir <i>ism. ar. dn.</i> 1. Tanrı'nın varlığı ve birliği gibi dinin temellerinden sayılan inaçları inkâr etme ve bu yolda söylenen söz, küfür. 2. <i>mcz.</i> Haddini aşma, aşırılık.
ķül- Gülmek. (BM, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TA, TZ).	ķül- <i>fl.</i> 1. Gülmek. 2. <i>mcz.</i> Dalga geçmek, alay etmek. <i>ķülki boluv</i> gülünç duruma düşmek, rezil olmak; <i>ķülkige aypaluv</i> alay konusu olmak, gülünç duruma düşmek.
ķüy- (ķöy-; İM, KFT, TA.) Yanmak, yakmak. (GT, İM, KFT).	ķüy <i>ism.</i> 1. Yanmak, tutuşmak. 2. <i>mcz.</i> İçi kan ağlamak.
ķüydür- (ķöydür-; BV, CC, İM., ķöyündür-; KFT, Kİ, RH, TA, TZ.) Yakmak. (CC, GT).	ķüydür- <i>fl.</i> 1. Yakmak, yandırmak. 2. <i>mcz.</i> Haksız yere suçlamak, iftira etmek, karalamak. 3. <i>mcz.</i> Üzmek, zor durumda bırakmak, kalp kırmak.
maraz <i>ar.</i> Hastalık. (GT).	merz <i>ism. ar. mdl.</i> 1. Maraz. 2. Bulaşıcı hastalık. 3. Frengi hastalığı. 4. <i>mcz.</i> Kötü niyet.
maymün <i>ar.</i> Maymun. (CC, DM, KFT, KK, TZ).	maymıl <i>ism. ar. hyvn.</i> 1. Maymun. 2. <i>mcz.</i> Taklitçi kimse.

Tablo 3.2 (devam)

<p>mey (beyin; İN, TA, TZ., beyni; DM., meyin; İM., meyni; KFT., miyin; TZ., miyni; BV.) Beyin. (Kİ).</p>	<p>miy <i>ism.</i> 1. Beyin. 2. <i>mcz.</i> Şuur, bilinç; <i>miyğa kirmev</i> anlamamak; <i>miyğa konuv</i> anlamak, kavramak; <i>miyi aşuv</i> kafası karışmak; <i>miyına kuyu</i> anlatmak, izah etmek, kavratmak; <i>miyin jev</i> başını ağrıtmak, kafasının etini yemek.</p>
<p>nazar <i>ar.</i> Bakış, görüş. (BV, Gİ, GT, KF, KFT, MG).</p>	<p>nazar <i>ism. ar.</i> 1. Dikkat, bakış. 2. <i>mcz.</i> Göz. <i>Nazar avdaruv (saluv)</i> ihtimam göstermek, dikkatini vermek.</p>
<p>necīs <i>ar.</i> Pis, mundar. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS).</p>	<p>nācis <i>ism. ar.</i> 1. Necis, pislik, necaset. 2. <i>mcz.</i> Alçaklık, rezillik.</p>
<p>oçaq Fırın, ocak. (CC, DM, KFT, KK, TZ).</p>	<p>oşaq <i>ism.</i> 1. Ocak. 2. <i>mcz.</i> Aile, yuva, ocak. 3. <i>mcz.</i> Bir şeyin en çok bulunduğu ve yapıldığı yer, yuva. <i>Yasavi oşağı</i> Yesevi ocağı; <i>Türkistan мәдениyet oşağı</i> Türkistan Kültür Ocağı.</p>
<p>orun (urun; İH.) 1. Yer, mahal. (CC, Kİ). 2. (<i>urun</i>) Mertebe.</p>	<p>orın (orını) <i>ism.</i> 1. Yer, mekân. 2. Mevki, makam. 3. <i>mcz.</i> Önlem, hususiyet, özellik. <i>Orını bölek</i> yeri başka; <i>orına kelüv</i> eski hâline dönmek; <i>orını kelgende</i> yeri geldiğinde; <i>orının tabuv</i> yerine gelmek, yerini bulmak.</p>
<p>ot (I) (od; Gİ, KF, KFT, TA.) Ateş. (BM, CC, DM, İM, İN, Kİ, TA). <i>Ot urnı</i> fırın, ocak. (TZ).</p>	<p>ot (I) <i>ism.</i> 1. Od, ateş. 2. <i>mcz.</i> Güç, kuvvet, cesaret. <i>Ot jürek</i> cesaretli, kararlı; <i>otka iyterüv</i> ateşe, tehlikeye atmak; <i>otka küyip, suvğa batuvğa bar</i> canını feda etmeye hazır; <i>otpen oynav</i> ateşle oynamak, belâ aramak; <i>otimen kirip, külimen şıgıv</i> evin bütün işlerini yapmak.</p>

ovuz (ağuz; Kİ., avuz; BM, TZ.) Deve veya koyunun ilk sütü (Kİ),	uvız <i>ism.</i> 1. Yeni doğurmuş memelilerin ilk sütü, ağuz. 2. Ağızdan (ilk süttten) yapılan lezzetli bir yemek. 3. <i>mcz.</i> Yumurtanın akı ve sarısı. .4 <i>mcz.</i> Tazei körpe. <i>Uvız kıımız</i> bahardaki ilk kıımız.
oyan- (uyal-; İM, uyan-; CC, GT, İM, KF, KFT, TA.) Uyanmak. (BM, Gİ).	oyan- <i>fl.</i> 1. Uyanmak. 2. <i>mcz.</i> Canlanmak, dirilmek. 3. <i>mcz.</i> Bilinçlenmek; gerçekleri anlar, kavrar duruma gelmek.
oyandır- (oyandur-; BM., uyandır-; KK., uyandur-; KFT, Kİ.) Uyandırmak. (Gİ).	oyandır- <i>fl.</i> Uyandırmak, aklını başına getirmek.
oyov (uyag; GT., uyah; CC., uyağ; İM., uyanık; TZ, KFT, Kİ, TA., uyanuk; TZ, KFT, Kİ, TA.) Uyanık. (CC).	oyav <i>sft.</i> 1. Uyanık, ayık. 2. <i>mcz.</i> Sezgi gücü yüksek, arif. <i>Kökiregi oyav</i> şuurulu, bilinçli.
ögüz (öküz; BM, BV, DM, GT, Kİ, KK, TA, TZ.) Öküz. (CC). <i>Öküz alması</i> ayva.	ögiz <i>ism.</i> 1. Öküz. 2. <i>mcz.</i> Dev, devâsâ. 3. <i>mcz.</i> Alık, kalın kafalı. <i>Ögiz arba</i> öküz arabası; <i>ögiz ayan</i> çok yavaş yürüme.
öli (ölü; CC, GT, Gİ, İM, KF, KFT, Kİ, MS, TA., ölüg; İM.) Ölü. (GT, İM, KFT, TZ).	öli <i>sft.</i> 1. Ölü, ölmüş. 2. <i>mcz.</i> Cahil, bilgisiz, şuursuz. <i>Öli arvağ</i> ölen ataların ruhu, ervah; <i>öli suv</i> a) kaynamamış su b) durgun su; <i>öli tilder</i> ölü diller: <i>Öli riza bolmay, tiri bayımaydı (mağal)</i> . Ervah razı olmadan, diriler mutlu olmaz.
ölüm Ölüm. (BM, GT, Gİ, İM, KF, MG, TZ).	ölim <i>ism.</i> 1. Ölüm, vefat, ecel. 2. <i>mcz.</i> Ar, namus. <i>Ölim avzında jatuv</i> ölüm döşeğinde yatmak; <i>ölim avzınan kaluv</i> ölümden dönmek; <i>ölimge bel baylav</i> ölümü göze almak.

ölümdük Leş, hayvan ölüsü. (İM).	ölimtik <i>ism.</i> 1. Leş. 2. <i>mcz.</i> Aciz, hâlsiz, çaresiz.
---	--

Tablo 3.2 (devam)

ön- Büyümek, neticelenmek. (Kİ).	ön- <i>fl.</i> 1. Bitmek, yeşermek. 2. <i>mcz.</i> (iş) İyi, yaver gitmek, verimli olmak. 3. <i>mcz.</i> Çoğalmak, türemek.
örgeçlen- Hörgüçlenmek. (İM).	örkeşten- <i>fl.</i> 1. Tümsek tümsek, tepe tepe olmak. 2. Semirmek, yağ bağlamak. 3. <i>mcz.</i> Sevinmek, mutlu olmak, şad olmak.
örte- Yakmak. (GT, TA).	örte- <i>fl.</i> 1. Yakmak, tutuşturmak, ateşlemek. 2. <i>mcz.</i> Büyük bir acı sebebiyle çok üzülme: <i>Bul okıyga onıñ jüregin örtep ketti.</i> Bu olay onun yüreğini yaktı. 3. (yiyecek) İçini yakmak, midesini kaynatmak.
ös- (I) Binaya veya ağaçta çıkmak, tırmanmak. (KK). ös- (II) Yetişmek, gelişmek. (CC).	ös- <i>fl.</i> 1. (saç, sakal vb.) Uzamak. 2. Büyüme, olgunlaşmak. 3. Çoğalmak, artmak. 4. <i>mcz.</i> Makam, mevki, rütbe bakımından yükselmek, terfi etmek. 5. <i>mcz.</i> İlerlemek, gelişmek. <i>Örkeniñ össin</i> çok yaşa.
pül (bul; DM.) <i>far.</i> 1. En küçük para. (TZ). 2. (bul) Altın ve gümüş olma-yan para.	pul <i>ism. far.</i> 1. Para, akçe. 2. <i>mcz.</i> Pahalı. <i>Pul boluv</i> pahalı olmak.
pülād <i>far.</i> Çelik. (GT).	bolat <i>ism. far.</i> 1. Çelik. 2. <i>mcz.</i> Sağlam, kuvvetli, güçlü.
rüh <i>ar.</i> Can, ruh. (GT, İN).	ruh <i>ism. ar.</i> 1. <i>flsf.</i> Ruh, öz, tin. 2. <i>mcz.</i> Manevî güç, kuvvet, duygu: <i>Jastardı otanşıldık ruhta tärbiyelev kerek.</i> Gençleri vatanseverlik duygularıyla yetiştirmek gerekir.

salkun Esinti, rüzgâr. (CC).	salkın <i>sft.</i> 1. Soğuk, serin. <i>Salkın jel</i> soğuk rüzgâr; <i>salkın suv</i> soğuk su. 2. <i>mcz.</i> Araları açık, soğuk. <i>Salkın karav</i> soğuk davranmak. <i>Salkın kandılık</i> soğukkanlılık.
sanğrav (sağır, sanğır) Sağır, işitmeyen (TZ).	sañırav <i>ism.</i> 1. Sağır. 2. <i>mcz.</i> Vurdumduymaz, umursamaz, aldırılmaz.
sarāy <i>far.</i> Saray, ev. (BM, CC, GT, İM, TA).	saray <i>ism. far.</i> 1. Saray. <i>Mâdeniyet sarayı</i> kültür sarayı, kültür merkezi. 2. Ahır, samanlık. 3. <i>mcz.</i> İnsanın iç dünyası.
sasıķ Kötü kokan. (TZ).	sasıķ <i>sft.</i> 1. Kokmuş, kokuşmuş. 2. <i>mcz.</i> Art niyetli.
sat- (şat-; BM, CC, Gİ, GT, KF, KFT, Kİ, TZ., şat-; KK.) Satmak, satış yapmak. (TA).	sat- <i>fl.</i> 1. Satmak. 2. <i>mcz.</i> Pazarlamak. 3. Kendi mefaati uğruna başkalarına ihanet etmek. <i>Arın satuv</i> arını satmak; <i>otanın satuv</i> vatanını satmak.
satıl- Satılmak. (İM, KFT, Kİ).	satıl- <i>fl.</i> 1. Satılmak. 2. <i>mcz.</i> İhanet etmek, satılmak: <i>Ol aķşaĝa satılmaydı.</i> O, paraya satılmaz.
sayra- Ötmek, şakımak. (GT, TZ).	sayra- <i>fl.</i> 1. Ötmek, şakımak, şakramak: <i>Bülbül sayradı.</i> Bülbül şakıdı. 2. <i>mcz.</i> Güzel, dili sürçmeden, akıcı konuşmak: <i>Musa aĝılşın tilinde sayrap tür.</i> Muda İngilizceyi çok iyi konuşuyor. 3. Durmadan konuşmak, çenesi düşmek. 4. <i>mcz.</i> Belirgin, açık görünmek. <i>Kökirekte sayrap tür</i> birçok şeyi çok iyi bilmek.
semir- (semri-; Kİ.) Semirmek, yağlanmak. (BV, CC, GT, TZ).	semir- <i>fl.</i> 1. Semirmek, şişmanlamak. 2. <i>mcz.</i> Kibirlenmek, gururlanmak, böbürlenmek.

Tablo 3.2 (devam)

sın- Kırmak, kırılmak. (BV, CC, Gİ, GT, İH, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MG, TA, TZ.).	sın- fl. Kırılmak, parçalanmak: <i>Onuñ kolu sindi.</i> Onun kolu kırıldı. 2. <i>mcz.</i> Boyun eğmek, razı olmak, yatışmak. 3. <i>mcz.</i> (soğuk) Kırılmak, etkisi azalmak: <i>Tüske qaray ayaz sindi.</i> Öğlene doğru ayazın etkisi azaldı.
sihr <i>ism. ar.</i> Büyü, sihir. (İM, KFT).	siykir <i>ism. ar.</i> 1. Sihirbaz, büyücü, ef-suncu. 2. <i>mcz.</i> Sır, gizem.
silkin- Silkinmek, sarsılmak. (CC, İM, TZ).	silkin- fl. 1. Sarsılmak, silkinmek. <i>Jer silkinüv</i> deprem olmak. 2. <i>mcz.</i> Öfke-lenmek, sinirlenmek.
siñir- Sindirmek, içine almak. (CC).	siñir- fl. Sindirmek, hazmetmek: <i>Onuñ aşkazanı tamaqtı jaqsı siñiredi.</i> Onun midesi yemeği iyi sindiriyor. 2. <i>mcz.</i> Sahiplenmek, benimsemek.
sol- (sovul-; TZ.) Solmak, rengini atmak. (BV, GT, İH).	sol- fl. 1. Solmak, sararmak: <i>Gülдер sus-sız kalsa soladı.</i> Güller susuz kalınca solar. 2. <i>mcz.</i> Zayıflamak, erimek, sararıp solmak: <i>Qayğıdan soldı.</i> Dert-ten, sıkıntıdan sararıp soldu.
sor- (II) Emmek. (İM, Kİ, TA).	sor- fl. 1. Emmek, soğurmak, sorumak: <i>Buzav enesiniñ emşegin sordı.</i> Buzağı anasının memesini emdi. 2. (sigara, pipo vb. için) İçmek, çekmek. 3. <i>mcz.</i> Birisinin hakkını yemek, haksız ka-zanç sağlamak. 4. <i>mcz.</i> Sarartmak, bozartmak, morartmak. 5. <i>mcz.</i> Zayıf-latmak, bitkin düşürmek. <i>Süliktey so-ruv</i> sülük gibi emmek, sömürmek.
sovi- (safu-; İM., sovu-; BV, İM.) Soğumak. (Kİ).	suvi- fl. 1. Soğumak. <i>Kün suvidı.</i> Hava soğudu. 2. <i>mcz.</i> Dinlenmek,

	nefeslenmek. 3. <i>mcz.</i> Araları açılmak, soğumak. <i>Olardıñ araları suvıp ketti.</i> Onların arası soğudu.
sovuqluq (safuqluq; İM., savuqluq; İM.) Soğuk, soğukluk. (BM).	suvıqtıq <i>ism.</i> 1. Soğukluk. 2. <i>mcz.</i> Soğuk olma (insan).
sön- (seyün-; Kİ., söyün-; Kİ.) Sönmek. (GT).	sön- <i>fl.</i> 1. Sönmek, parlaklığını, ışığını yitirmek: <i>Şam sönip kaldı.</i> Lamba söndü. 2. <i>mcz.</i> Bitmek, tükenmek, kesilmek: <i>Söngen ümit kayta tutandı.</i> (kesilen) Umudu yeniden yeşerdi, canlandı.
susa- (sufsa-; İM., susan bol-; BM., suvsas-; BV, CC.) Susamak. (BM, CC, GT, İM, Kİ, TZ).	susa- <i>fl.</i> 1. Susamak. 2. <i>mcz.</i> Özlemek, hasret, çekmek, susamak.
sual- (su) Yere batmak, kaybolmak. (İM, KF, KFT).	sual- <i>fl.</i> 1. Suyu çekilmek, kurumak. 2. Sütten kesilmek: <i>Sıyır suvalıp ketti.</i> İneğin sütü kesildi. 3. <i>mcz.</i> Zayıflamak, incelmek.
suvuq (savuq; CC, sovuq; BM, BV, Gİ, KFT, Kİ, MG, RH, TZ., soyuq; TZ., savuq; CC, DM, GT, İM, TA.) Soğuk. (CC).	suvıq <i>sft.</i> Soğuk. <i>Qara suvıq</i> kuru, kara soğuk; <i>suvıq jaq</i> soğuk bölge. 2. <i>mcz.</i> Soğuk (kimse). <i>Tüsi suvıq adam</i> soğuk görünümlü kimse; <i>suvıq közben karav</i> soğuk bakmak, beğenmemek; <i>suvıq söz (habar)</i> kara haber; <i>suvıq tiyu</i> soğuk almak, üşütmek.
süvek (sönük; BM., sövek; CC., sügük; TZ., sümük; DM, Kİ., sünek; DM, Kİ., sünik; BV, GT, İH, İM, KFT, Kİ, MG, MS, TA, süveg; İN, RH., süvük; Kİ.) Kemik. (Gİ, İN, KF, KK, RH, TZ).	süyek <i>ism.</i> 1. Kemik. 2. Çadırın iskeletini oluşturan çubuklar. 3. <i>mcz.</i> Naaş, ceset. 4. <i>mcz.</i> Soy, nesep, kök.

Tablo 3.2 (devam)

<p>süye- (söven-; İM., süven-; İN., süyen-; CC, TZ.) Dayanmak, söykenmek. (TZ).</p>	<p>süye- <i>fl.</i> 1. Desteklemek. 2. Dayamak: <i>Kürekti kabırğağa süyep koydı.</i> Küreği duvara dayadı. 2. <i>mcz.</i> Kollamak, desteklemek. <i>Arğa süyev</i> (birinden) destek almak, (birine) arkasını dayamak.</p>
<p>süyen- (söven-; İM., süven-; İN., süye-; TZ.) Bir şeye dayanmak. (CC, TZ).</p>	<p>süyen- <i>fl.</i> 1. Dayanmak, yaslanmak. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyi esas turmak, bir şeye dayanmak. 3. <i>mcz.</i> Birisine güvenmek. <i>Tilimen jağına süyenüv</i> bilgiçlik taslamak.</p>
<p>süz- Süzmek, temizlemek. (BV, CC, Kİ, TA, TZ).</p>	<p>süz- (II) <i>fl.</i> 1. Süzmek, süzgeçten geçirmek. 2. Tor ile, ağ ile balık avlamak. 3. <i>mcz.</i> Etrafı kolaçan etmek, süzmek.</p>
<p>şeker (çeker; BM, Kİ, şakar; CC., süker; BV, GT, KFT.) <i>far.</i> Şeker. (CC, DM, GT).</p>	<p>şeker <i>ism.</i> Şeker. <i>Şum şeker</i> toz şeker. 2. <i>mcz.</i> Tatlı, şirin.</p>
<p>şeytân <i>ar.</i> Şeytan. (CC, Gİ, GT, İM, KF, MS).</p>	<p>şaytan <i>ism. ar.</i> 1. İblis, şeytan. 2. <i>mcz.</i> Lânetlenmiş, lânetli, mel'un. <i>Şaytan azğıruv</i> şeytana uymak; <i>şaytan türtüv</i> şeytan dürtmek, bir belâya uğramak; <i>ümitsiz şaytan</i> ümit kesme, ümitsizlik sadece şeytan işidir; <i>arağa şaytan kirüv</i> araya kara kedi girmek.</p> <p>şaytan <i>ism. ar. dn.</i> 1. Şeytan. 2. <i>mcz.</i> Arabozucu, fitneci, fesat çıkaran. <i>Saytanı ustav</i> çok sinirlenmek, cinleri başına toplamak.</p>
<p>şibin (çibin; BV, CC, GT, İM, Kİ, TA., cibin; TA., çibın; BV.) Sinek, karasinek. (DM, TZ).</p>	<p>şibin (I) <i>ism.</i> 1. Sinek. 2. <i>mcz., mtl.</i> Can. <i>şibin jan</i> hayat, ömür; <i>şibin janı közine körinüv</i> canı acımak; <i>şibin janın koyarğa jer tappav</i> acıdan ne yapacağını bilememek, zorlanmak;</p>

	<i>şıbın şakşakan kırılı körmev</i> hissetmemek, etkilenmemek. şıbın (II) <i>ism.</i> İskambilde sinek.
şürü- (çürü-; BV, CC, İM, Kİ., çürü-; İM.) Çürümek. (TZ).	şiri- <i>fl.</i> 1. Bozulmak, çürümek. 2. <i>mcz.</i> Mahvolmak, bitmek, ölmek. <i>Türmede şirüv</i> hapiste çürümek. 3. <i>mcz.</i> Hesapsız, sayısız. <i>Şirigen bay</i> servetinin, malının haddi hesabı olmayan, zengin.
şürük (çürük; GT, İM.) Çürük. (DM).	şirik (şirindi) <i>sft.</i> 1. Çürük. <i>Şirik alma</i> çürük elma. 2. <i>mcz.</i> Elinden iş gelmeyen, sünepe, beceriksiz, sümsük.
tağl <i>ar.</i> Davul. (BM, GT, İM, KFT).	dabil <i>ism. ar.</i> 1. Davul. 2. <i>mcz.</i> Sinyal, tehlike çanı.
tamuğ (tam; TZ., tamu; CC, KFT, TA, TZ., tamuğ; GT, İM., tamuğ; CC., tamuv; Kİ.) Cehennem. (CC).	tamuğ <i>ism. sgd. dn.</i> 1. Cehennem, tamu. <i>Tamuğ otu</i> cehennem ateşi. 2. <i>mcz.</i> Mihnet, azap, cefa.
tağ- Bağlamak, desteklemek. (CC).	tañ- <i>fl.</i> 1. Sıkıca bağlamak, sarmak: <i>Kolın tañıp aldı.</i> Kolunu sıkıca sardı. 2. <i>mcz.</i> Suçu başkasının üzerine atmak, iftira etmek.
tañsık (dansuk, tañsuğ, tansuğ) Acayip, şaşılacak şey (CC, Kİ).	tañsık <i>ism.</i> 1. Merak, heves. 2. <i>mcz.</i> İhtiyaç, gereksinim.
tapta- Bastırmak. (CC).	tapta- <i>fl.</i> 1. Ayaklarıyla basmak, ezmek, çiğnemek. <i>Şöpti taptav</i> çimenleri ezmek. 2. Demiri ateşte kızdırarak dövme. 3. <i>mcz.</i> İmha etmek, yok etmek, harap etmek. 4. <i>mcz.</i> Beğenmemek, kendini üstün görmek.

Tablo 3.2 (devam)

tar (dar; Gİ, KF., tar; KK, TA.) 1. Dar, geniş olmayan. (BV, CC, GT, İM, İN,	tar <i>stf.</i> Dar, geniş olmayan. <i>Beyili tar</i> kıskanç, kıskanan; <i>köküregi tar</i>
---	---

<p>Kİ, MG, RH, TZ) 2. Sıkışık, sıkıntılı. (GT, MG). <i>Tar bol-</i> daralmak, sıkılmak. (Kİ, TZ).</p>	<p>ufuksuz, vizyonsuz, dar görüşlü; <i>tar jerde kol sozuv</i> dar zamanda yardım eli uzatmak; <i>tar kursağın keñeytiiv</i>, <i>tas emşegin jibitiiv</i> çocuk sahibi olmak; <i>tañiyasına tar kelüiv</i> küçümsemek, azımsamak, yetersiz bulmak.</p> <p>dar <i>sft.</i> Dar, geniş olmayan.</p>
<p>tarğa- Dağılmak. (GT).</p>	<p>tarğa- <i>fl.</i> 1. Bölünüp dört bir yana dağılmak, saçılmak, yayılmak. 2. <i>mcz.</i> Dinmek, normale dönmek, düzelmek, yatışmak. <i>Aşuvı tarğav</i> öfkesi dinmek, yatışmak.</p>
<p>tart- (I) (dart-; BM., tart-; TA.) Tartmak, ölçmek. (BM, İM, Kİ, TA).</p> <p>tart- (II) (tarta-; TZ.) 1. Çekmek. (Kİ, MG). 2. Çekip çıkarmak. (TZ). 3. Asılmak. (MG).</p>	<p>tart- <i>fl.</i> 1. Kendine çekmek. 2. Taşımak, ulaştırmak. 3. Sarmak, dolamak, takmak. 4. Germek, tutmak. 5. Yutmak, içine almak; <i>ol temeki tartıpaydı</i>. O, sigara içmiyor. 6. Müzik aleti çalmak: <i>Üş ay işinde dombıra tartıvdı üyrendim</i>. Üç ayda dombıra çalmayı öğrendim. 7. Çekmek, benzemek: <i>Men äkeme tartıkanmın</i>. Ben babama çekmişim. 8. İthaf etmek, armağan etmek. 9. <i>mcz.</i> İlgisini çekmek. 10. <i>mcz.</i> Öğütmek, un ufak etmek. 11. <i>mcz.</i> Ölçmek, tartmak. 12. <i>mcz.</i> Aniden bir tarafa bir tarafa yönelip gitmek. <i>Tartıp aluv</i> zorla elinden çekip almak; <i>tartıp jiberüiv</i> tokat atmak, tokatlamak.</p>
<p>taşkın (taşkın; Kİ.) Sel, taşkın su. (İH, TA).</p>	<p>taşkın <i>ism.</i> 1. Taşkın, sel. 2. <i>mcz.</i> Aşırı güç, enerji.</p>

<p>tatlı (datlu, tatıǵlı; CC., ʃatlı; KK, TA., tatlu; Kİ.) 1. Tatlı. (BV, CC, M, GT, İM, RH, TZ). 2. (<i>tatıǵlı</i>) Lezzetli.</p>	<p>tätti <i>sft.</i> 1. Şeker tadında olan, tatlı, lezzetli. 2. <i>ism.</i> Şekerli şeylerle yapılan yiyecek, tatlı. 3. <i>mcz.</i> Yakın, değerli. 4. <i>mcz.</i> Hoş, çekici. 5. <i>mcz.</i> Barış, birlik ve beraberlik içinde olan, dost. <i>Balday tätti</i> baldan tatlı; <i>tätti til</i> gönül alıcı söz, tatlı dil. <i>Tätti uyǵı</i> derin uyku.</p>
<p>tay- Ayaǵı kaymak, yanılmak. (İM, MG, TZ).</p>	<p>tay- <i>fl.</i> 1. Kaymak, dengesini kaybetmek. 2. <i>mcz.</i> Sıvışmak, kaçmak, kaytarmak. 3. <i>mcz.</i> Caymak, vazgeçmek. 4. <i>mcz.</i> Sapmak, yoldan çıkmak. <i>Basınan baǵı tayu</i> talihsizliğe uğramak.</p>
<p>tayǵaǵ (taykaǵ; TZ.) Kaygan yer. (TZ).</p>	<p>tayǵaǵ <i>sft.</i> 1. Kaygan, kaygın. 2. <i>mcz.</i> Dönek, kaypak.</p>
<p>tāze (teze; DM, KFT, Kİ, TZ.) <i>far.</i> Taze, körpe. (BV, GT, İM, İN, RH).</p>	<p>taza <i>sft.</i> 1. Temiz, kirsiz. 2. Sun'î olmayan, katkısız, saf; tabii, doğal. <i>Taza kümis</i> saf gümüş. 3. <i>mcz.</i> Namuslu, temiz, dürüst (insan). <i>Taza adam</i> temiz, dürüst, namuslu kimse; <i>ķulan taza ayıǵuv</i> tamamen iyileşmek.</p>
<p>tekeçük Küçük teke. (TA).</p>	<p>tekeşik <i>ism.</i> 1. Henüz yaşını doldurmuş teke. 2. <i>mcz.</i> Yöneticilik taslayan, kendine yönetici süsü veren kimse.</p>
<p>teñiz (deñiz; BM, Gİ, KFT, MS., teniz; İH, Kİ., tiñiz; BV, DM, GT.) Deniz. (CC, DM, GT, İM, KK, TA, TZ).</p>	<p>teñiz <i>ism.</i> 1. Deniz. <i>Teñiz avruvı</i> deniz tutması; <i>aşık teñizge şıǵuv</i> denize açılmak; <i>teñiz jaǵası</i> deniz kıyısı; <i>teñiz tolķını</i> deniz dalgası; <i>teñizdiñ tübi</i> denizin dibi. 2. <i>mcz.</i> Bolluk, çokluk, sınırsızlık.</p>

Tablo 3.2 (devam)

tereñ (derin, teren; TZ., terin; TA, TZ.) Derin. (CC, GT).	tereñ <i>sft.</i> 1. Derin, dibi gözükmeyen. <i>Tereñ</i> <i>qudık</i> derin kuyu. 2. <i>mcz.</i> Değerli, kıymetli, önemli. <i>Tereñ bilim</i> derin bigi. 3. <i>zrf.</i> Etraflıca, genişçe, çok yönlü, derinlemesine. <i>Tereñ jara</i> derin yara; <i>tereñ sezim</i> derin duygu.
tırnaqlı (tırnaqlı; RH.) Tırnaklı. (İM).	tırnaqtı <i>sft.</i> 1. Tırnağı olan, tırnaklı. 2. <i>mcz.</i> Güçlü, kuvvetli azılı.
til (I) Dil, ağızdaki dil. (BV, CC, DM, GT, İM, KFT, KK, İN, RH, TZ).	til (I) <i>ism.</i> 1. Canlıların konuşma ve tat alma organı, dil. 2. <i>mcz.</i> İbre (saat). 3. <i>mcz.</i> Esir, tutsak.
tilsiz (dilsüz; KFT, MS., tilsüz; KFT, RH.) Dilsiz, lâl. (Kİ, TZ).	tilsiz <i>sft.</i> 1. Dilsiz, konuşamayan, tat. 2. <i>mcz.</i> Kaskatı kesilmiş, donup kalmış. <i>Tilsiz jav</i> sessiz sedasız gelen belâ, felâket. 3. Sessiz, sakin. <i>Tilsiz tünde</i> sessiz gece; <i>ot pen suv tilsiz jav</i> yangın ile su baskını sessiz (dilsiz) düşman.
tiril- (diril-; KFT, TZ., tiri-; BM, Kİ., tirik-; BV.) Dirilmek, canlanmak, yaşamak. (BV, CC, GT, İM, Kİ, TA, TZ).	tiril- <i>fl.</i> 1. Dirilmek, canlanmak. 2. <i>mcz.</i> Güçlenmek, kuvvetlenmek.
tiş (diş; Gİ, KF, KFT, RH, TZ.) Diş. (BV, CC, DM, GT, İM, Kİ, KK, TA, RH, TZ).	tis <i>ism.</i> 1. Diş. <i>Azuv tis</i> azı diş; <i>kürek tis</i> kesici (ön) diş; <i>süt tis</i> süt diş; <i>tis dâri-geri</i> diş doktoru. 2. <i>mcz.</i> Alet, edavat, makine diş. <i>Tis jaruv</i> diş çıkmaya başlamak; <i>tis kaqqan</i> tecrübeli, deneyimli; <i>tisi batpav</i> cesaret edememek; <i>tisin kayrav</i> diş bilemek, kin tutmak.
tişli Dişli. (BV).	tisti <i>sft.</i> 1. Dişli, diş keskin olan. 2. <i>mcz.</i> Azılı, güçlü.
tiz (diz; DM, Gİ, İN, KF, KFT, Kİ, RH, tizgi; CC.) Diz. (BV, CC, İM, İN, KK, Kİ, MG, RH, TZ).	tize <i>ism.</i> 1. Diz. 2. <i>mcz.</i> Zulüm, baskı. <i>Tize bügiöv</i> a) diz çökmek b) diz üstü

	oturmak, boyun eğmek, teslim olmak; <i>tize k̄osuv</i> birleştirmek, birlik olmak.
tizgin (tüzgün; DM.) Dizgin. (CC, İM, Kİ, TA).	tizgin <i>ism.</i> 1. Dizgin. 2. <i>mcz.</i> Bağımsızlık, özgürlük. 3. <i>mcz.</i> Yönetim, idare. <i>Tizginge jabısu</i> idareyi ele geçirmeye çalışmak; <i>tizginden ustav</i> özgürlüğünü kısıtlamak; <i>tizginin öz kolına aluv</i> bağımsızlığa kavuşmak.
tizginle- Dizginlemek. (Kİ).	tizginde- <i>fl.</i> 1. Dizginlemek, dizgin takmak. 2. <i>mcz.</i> Kendi hâline bırakmak, özgürlüğünü kısıtlamak. 3. <i>mcz.</i> Bir konuya hâkim olmak, bilmek.
toķ (toķ); TA. Tok, aç olmayan. (GT, TZ).	toķ <i>sft.</i> 1. Tok. 2. Karnı tok, sırtı pek. 3. <i>mcz.</i> Şişman, semiz. <i>Toķ b̄ayge</i> hazırlıksız, kısa mesafeli at yarışı; <i>toķ işek</i> kalın bağırsak.
toķuř- Savaşmak, vuruşmak. (İM, MG, TZ).	toķıs- (I) <i>fl.</i> 1. Kavuşmak, buluşmak, karşılaşmak. 2. <i>mcz.</i> Hemfikir olmak, aynı fikiri paylaşmak. toķıs- (II) <i>fl.</i> Çekişmek, savaşmak.
toñ Buz, don. (Kİ).	toñ <i>ism.</i> 1. Don. 2. <i>mcz.</i> (kalp) Katılaşmak, taşlaşmak. <i>Toñ may</i> iç yağı, don yağı; <i>toñ moyın</i> inatçı, dediği dedik (kimse).
toñuz (danguz; TZ., dangķuz; TZ., donķuz; KK., tağuz; DM., tonguz; BM, BV, CC, İM., toņuz; TA.) Domuz. (Kİ).	doñız <i>ism.</i> 1. Domuz. 2. <i>mcz.</i> Kaba, sevimsiz.
tozaķ Cehennem. (BM).	tozaķ <i>ism. far.</i> 1. Cehennem, tamu. <i>Tozaķ oti</i> cehennem ateşi. 2. <i>mcz.</i> Azap, işkence. <i>Tozaķtan ķutķaruv</i> işkenceden kurtarmak.

Tablo 3.2 (devam)

tögül- (dökil-; Gİ., dökül-; KF., tökel-; BM., tökül-; GT.) Dökülmek, akmak. (CC).	tögil- <i>fl.</i> 1. Dökülmek. 2. <i>mcz.</i> Akıcı şekilde okunmak, akıp gitmek (şiiir, şarkı).
tök- (dök-; Gİ, KF, KFT, Kİ, MS, RH.) Dökmek. (BM, BV, CC, GT, İM, Kİ, TA, RH).	tök- <i>fl.</i> 1. Dökmek, boşaltmak. 2. <i>mcz.</i> Varını yoğunu saçmak, israf etmek. <i>Akşa tögüv</i> paraları savurmak. 3. <i>mcz.</i> (şarkı, şiiir) Söylemek. <i>Ān tögüv</i> arka arkaya şarkı söylemek. 4. <i>mcz.</i> İp sarmak. <i>Abıroyın tögüv</i> rezil olmak; <i>Köz jasin tögüv</i> gözyaşı dökmek; <i>ter tögüv</i> ter dökmek.
törpi Törpü, ege. (Kİ).	türpi <i>ism.</i> 1. Törpü. 2. <i>mcz.</i> Kaba, nezaketsiz.
töşe- (döşe-; Gİ, Kİ, MS.) Döşemek, yaymak. (BM, İM, Kİ, KK, TA, TZ).	töse- <i>fl.</i> 1. Döşemek, sermek. <i>Edenge kilem tösev</i> yere halı sermek. 2. <i>mcz.</i> Kulağını dayayıp dinlemek.
tunçuk- (tumçuk-; TZ., tumsuk-; TZ.) Ölürcesine bayılmak. (TZ).	tunşık <i>ism.</i> 1. Boğulmak, nefes alamamak. <i>Suvğa tunşıgıv</i> suda boğulmak. 2. <i>mcz.</i> Yok olmak, imha olmak, mahvolmak.
tuşa- Beygirin ayaklarını birbirine bağlamak. (Kİ).	tusa- (tusavla-) <i>fl.</i> 1. Köstek vurmak, ipe veya kayışla bağlamak. 2. <i>mcz.</i> Kendi hâline bırakmamak, engel olmak, kösteklemek.
tuşak (tuşar; TZ.) Ata vurulan ayak bağı. (Kİ, TZ).	tusav <i>ism.</i> 1. Köstek, bukağı. 2. <i>mcz.</i> Engel, mâni, set. <i>Tusav boyı</i> kısa mesafe; <i>tusav keser</i> (<i>etng</i>). a) henüz yürümeye başlayan çocuğun düzgün yürümesi için ayaklarına bağlanan ipin saygıdeğer biri tarafından kesilme geleneği b) herhangi bir konuda ilk tanıtımın yapıldığı tören; <i>ayağına tusav tüşüv</i> başı bağlanmak, evlenmek.

tuyaqlı Toynaklı. (BV).	tuyaqtı <i>sft.</i> 1. Toynağı olan, toynaklı. 2. <i>mcz.</i> Soyu, nesli devam eden.
tülki (dilkü; Kİ., tülkü; BV, CC, Kİ., tilkü; BM, DM, İM, Kİ, TA.) Tilki. (BM, DM, İM, Kİ, TA).	tülki <i>ism.</i> 1. Tilki. 2. <i>mcz.</i> Uyanık, kur-naz, zeki.
tütün (dütün; Gİ, KF, Kİ.) Duman. (BM, CC, DM, GT, İM, TZ).	tütin <i>ism.</i> 1. Duman. 2. <i>mcz.</i> Ocak, aile ocağı, yuva. <i>Tütin tütetüv</i> aile kur-mak.
tüyün (dügün; Kİ, TZ.) Dügüm. (TZ).	tüyün <i>ism.</i> 1. Dügüm. 2. <i>mcz.</i> Sonuç, ne-tice, özet.
uçkun Kıvılcım. (CC, İH).	uşkın <i>ism.</i> 1. Uçkun, kıvılcım. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyin, nişanı, işareti belirtisi.
uçmağ Cennet. (BM, CC, İM, İN, KFT, Kİ, MS, TA, TZ).	uşpağ <i>ism. dn.</i> 1. Uçmak, cennet. 2. <i>mcz.</i> Mutlu, huzurlu hayat.
uvu (ağı; TZ., ağu; BM, GT, KFT, RH, TA., avu; TZ.) Zehir. (Kİ).	uv <i>ism.</i> 1. Zehir, agu, sem. 2. <i>mcz.</i> Üzüntü, acı, keder, sıkıntı. <i>Uv tildi</i> dili zehir gibi, acı dilli; <i>uv jegen kaskırday</i> çok gaddar, merhametsiz, zalim, insafsız, kıyııcı.
ür- (I) (köpek için) Ürmek, ulumak, hav-lamak. (BM, CC, GT, Kİ).	ür- (I) <i>fl.</i> 1. Ürmek, havlamak. 2. <i>mcz.</i> Küfretmek, sövmek.
vatan <i>ar.</i> Yurt, vatan. (Gİ, GT, KF).	otan <i>ism. ar.</i> 1. Vatan. 2. <i>mcz.</i> Aile, ocak: <i>Bizdiñ otanımız - Kazakstan.</i> Bizim vatanımız Kazakistan.
yağa (II) (yağa; İM.) Deniz kıyısı, ırmak kenarı. (İM).	jağa <i>ism.</i> 1. Yaka. 2 kıyı, kenar, sahil. 3. <i>mcz.</i> Hami, koruyucu kimse.
yağ- (II) (yağ; CC.) Sıvamak, yapıştır-mak. (TZ).	jağ- (II) <i>fl.</i> 1. Sürmek, sıvamak. <i>Krem jağuv</i> krem sürmek. 2. <i>mcz.</i> Karala-mak, iftira atmak. <i>Taza muhabbatka kir jağuv</i> gerçek aşka leke sürmek.

Tablo 3.2 (devam)

yala- Yalamak. (BM, BV, CC, Kİ, İM, KK, TA, TZ).	jala- <i>fl.</i> 1. Yalamak. 2. <i>mcz.</i> Sıyırmak. <i>Jalap ötüv</i> değıp geçmek. 3. <i>mcz.</i> (ayaz) Yüzü yakmak.
yalın Yalın, alev. (CC).	jalin <i>ism.</i> 1. Alev. 2. <i>mcz.</i> Güç, kuvvet.
yan- Yanmak. (BM, GT, Kİ, TZ).	jan- <i>fl.</i> 1. Yanmak, tutuşmak. 2. <i>mcz.</i> Parlamak, ışıldamak. <i>Juldızı januv</i> yıldızı parlamak. 3. <i>mcz.</i> Kaygılanmak, endişelenmek.
yara Yara. (BV, CC, Gİ, İH, İM, KF, MG, RH).	jara <i>ism.</i> 1. Yara, bere, 2. <i>mcz.</i> Dert, tasa, kaygı, üzüntü.
yaralı (yaralı; KFT, RH.) Yaralı, yaralanmış. (İM, TZ).	jaralı <i>sft.</i> 1. Yaralı, yarası olan. 2. <i>mcz.</i> Dertli, kederli, üzüntülü.
yaşar- Yeşermek, yeşillenmek. (GT, Kİ).	jasar- <i>fl.</i> Gençleşmek, genç görünmek. 2. <i>mcz.</i> Güzelleşmek, canlanmak, renklenmek.
ye- (yi-; BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MS, RH., yiy-; TZ.) 1. Yemek. (BM, CC, DM, Gİ, KF, Kİ, KK, TA, TZ). 2. (yi-) (kurt, böcek) Kemirmek. (MG).	je- <i>fl.</i> 1. Yemek: <i>Et jep, sorpa iştik.</i> Et yeyip, çorba içtik. 2. Pas tutumak, çürümek, bozulmak: <i>Temirdi tot jedi.</i> Demiri pas tuttu. 3. <i>mcz.</i> Kandırmak, aldatmak. 4. <i>mcz.</i> Bir şeyi kendine dert edinmek, içine atmak.
yığla- (ağla-; Gİ, KF, Kİ, KK, TA., ığla-; CC, Kİ., ıla-; CC., yağla-; DM., yıyla-; TZ., yokla-; KK.) Ağlamak, sızlamak. (DM, GT, İM, KK, TZ).	jıla- <i>fl.</i> 1. Ağlamak. 2. <i>mcz.</i> Kederlenmek, hüzünlenmek.
yılı (ılı; Kİ., yılı; CC.) Sıcak, ılık. (CC, TZ). <i>Yılı su</i> hamam. (TZ).	jılı <i>sft.</i> 1. Ilık. 2. Merhametli, şefkatli. <i>Jüzi jılı</i> güler yüzlü; <i>jılı söz</i> tatlı söz; <i>jılı tiyu</i> beğenmek, hoşuna gitmek; <i>jılı kabağ bildirüv</i> güler yüz göstermek.
yibek (ipek; CC., yipek; BV, İM, Kİ, TA, TZ.) İpek. (CC).	jibek <i>ism.</i> 1. İpek. 2. <i>mcz.</i> Yumuşak, nazik, kibar.
yigitlik (yeyitlik; CC.) Gençlik, yiğitlik. (CC).	jigittik <i>ism.</i> 1. Yiğitlik, delikanlılık. 2. <i>mcz.</i> Kahramanlık, erlik.

yimişlü Yemişli, meyveli. (KFT).	jemisti <i>sft.</i> 1. Meyvesi bol, meyveli. 2. <i>mcz.</i> Verimli, yararlı, başarılı, semereli.
yoğunluk Kalınlık. (İN, RH).	juvandıq <i>ism.</i> 1. Kalınlık. 2. <i>mcz.</i> Güçlülük, kuvvetlilik.
yorga Koşarak giden at. (Kİ, TA).	jorga <i>ism.</i> Yorga, rahvan (yürüyüş). <i>Jorga at</i> yorga, rahvan at. 2. <i>mcz.</i> Muvaffak, iyi bilen, konuya hâkim.
yovun (yoğan; CC, MG., yoğın; MG., yoğun; CC, İH, Kİ, KK, MG, RH, TA, TZ., yügün; MG.) 1. Yoğun, kalın, ağır. (TZ). <i>Yovun bol-</i> kalınlaşmak. (Kİ). 2. (<i>yoğun</i>) İri, kaba. (DM, İH, TZ). 3. (<i>yoğun</i>) Yoğun. (BV).	juvan <i>sft.</i> 1. Kalın, geniş. 2. Şişman, tombul. 3. <i>mcz.</i> Güçlü, kuvvetli, gür (ses).
yumrı (yumru) Yuvarlak, yumru (DM, TZ).	jumır <i>sft.</i> 1. Oval, yuvarlak. 2. İşkembe. 3. <i>mcz.</i> Dolgun, tombul.
yumuşak (yımşak; CC, İN., yumçak; CC, TZ., yumuşak; GT, İH, KF, KFT.) 1. Yumuşak. (BV, CC, DM, Gİ, İM, KF, Kİ, İN, MG, MS, TA, TZ). 2. (<i>yumşak</i>) Zayıf. (CC).	jumsak <i>sft.</i> 1. Sert olmayan, yumuşak. 2. <i>mcz.</i> Sevimli, kulağa hoş gelen, okşayıcı, tatlı (ses).
yumuşaklık Yumuşaklık, incelik, naziklik. (Gİ, İM, KF, RH).	jumsaqtık <i>ism.</i> Yumuşaklık. 2. <i>mcz.</i> Yumuşak başlılık, gevşeklik.
yük (I) Yük. (BM, CC, GT, İM, Kİ, KK, MG). yük (II) Ağırlık. (MG).	jük <i>ism.</i> 1. Yük. <i>Jük maşinası</i> yük arabası. 2. Yorgan, yastık gibi ev eşyalarının genel adı. 3. <i>mcz.</i> Cefa, azap, çile: <i>Balanî avruvi ülken jük.</i> Çocuğun hastalanması bürük sıkıntı. <i>Jük saluv</i> yüklemek; <i>jük tüsirüv</i> yük indirmek. 4. <i>mcz.</i> Vazife, görev, sorumluluk.
yükle- Yüklemek. (BV, CC, İM).	jükte- <i>fl.</i> 1. Yüklemek. 2. <i>mcz.</i> Görev vermek, görevlendirmek.

yürek Yürek, kalp. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, KF, Kİ, MS, TA, TZ).	jürek <i>ism.</i> 1. Kalp, yürek. 2. <i>mcz.</i> Gönül. <i>Jüregi aynuv</i> midesi bulanmak; <i>jüregi alkınuv</i> yüreği ağzına gelmek; <i>jüregi attay tuvlav</i> yüreği çarpmak; <i>jüregi avzına şığıluv</i> yüreği ağzına gelmek; <i>jüregi dir etüv</i> yüreği hop etmek; <i>jüregi eljirev</i> yüreği sızlamak; <i>jüregi zuv etüv</i> yüreği cız etmek; <i>jüregi kıars ayrılıv</i> yüreğine işlemek; <i>jüregi lü-pildev</i> yüreği çarpmak; <i>jüregi ornına tüsüv</i> içi ferahlamak.
yüreksiz Korkak. (Kİ).	jüreksiz <i>sft.</i> 1. Korkak, ürkek. 2. <i>mcz.</i> Merhametsiz, insafsız.
Zehr <i>far.</i> Zehir. (GT).	Zahar <i>ism. far.</i> 1. Zehir. <i>Zahar şaşuv</i> zehir saçmak. 2. <i>mcz.</i> Azamet, heybet.

Tablo 3.2 (devam)

3.1.2.3. Komşuluk

(*Syndoché*)

Varlıklar arasındaki birbirlerini çağrıştıran eşitlik-zıtlık, neden-sonuç, parçalık-bütünlük, zaman-mekân gibi ortak özelliklerin birbirinin yerine kullanılmasıdır. Yani bir kelimenin anlam alanının komşu sözlerin anlam alanına bulaşmasıdır (Karaağaç, 2013: 558). Komşuluk, bazen insandan doğaya aktarım yoluyla yapılırken bazen de doğadan insana yapılır. Örneğin, Kıpçak Türkçesinde kullanılan *çat* kelimesi *kumaşın dikiş yeri* anlamında kullanılırken Kazak Türkçesinde *su boğazı* anlamında kullanılmaktadır.

Tablo 3.3: Komşuluk

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
bebek (bebeçük; Kİ.) Göz bebeği (GT, TZ).	böbek <i>ism.</i> Bebek.
boğaz (boğag; Kİ., boğar; TZ., boğuz; BV, İM., bovaz; TZ.) Boğaz. (BV,	buğaz <i>ism. cğrf.</i> Boğaz. <i>Stambul buğazı</i> İstanbul boğazı.

DM, Gİ, GT, KF, Kİ, KK, RH, TA, TZ).	
boyunla- (I) Boynuna tokat vurmak. (BM, TA). boyunla- (II) Kucaklamak. (TZ).	moyında- fl. İtiraf etmek, ikrar etmek, kabul etmek.
çat Kumaşın dikiş yeri. (Kİ).	şat (II) ism. İki dağın arasında kalan bürük çukur, vadi, koyak.

3.1.2.4. Eksiltme

(Alm. *Ellipse, Auslassung*, Fr. *ellipse*, İng. *ellipsis*)

Anlam genişlemesi altında ele alınan eksiltme, iki sözcükten oluşan bir söz öbeğinin anlam alanını daraltmayacak şekilde birinin atılmasıyla tek bir kelime ile söz öbeğinin karşılanmasıdır (Karaağaç, 2013: 130). Yani söz öbeğinde eksiklikler olan ancak anlamı daraltmayan dizimdir (Vardar, 2002: 92). Örnek olarak Kıpçak Türkçesinde kullanılan *çiçek hastalığı* Kazak Türkçesinde *şeşek* kelimesiyle karşılanmaktadır.

Tablo 3.4: Eksiltme

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
bağır (bağır; CC.) Bakır. (BM, DM, KFT, Kİ, KK, TA, TZ).	bağır ism. 1. Bakır. 2. Metal para. 3. Bakırdan yapılmış bakıraç. (<i>Bakır madeninden yapılan metal para, bakır para kullanımı yerine eksiltmeye giderek sadece bakır terimiyle karşılanmaya başlamıştır.</i>)
şişek 1. (çiçek) Çiçek. (KK). 2. Çiçek hastalığı. (TZ).	şeşek (I) ism. Çiçek. şeşek (II) ism. Çiçek hastalığı (<i>Bir hastalık türü olan çiçek hastalığı, eksiltmeye uğrayarak sadece şişek kelimesiyle karşılanır duruma gelmiştir.</i>)

<p>torı (doru; İH., toğru; TZ., toru; Kİ, TZ., toru; TA.) Koyu kahverengi, hurma rengi. (DM).</p>	<p>torı <i>sft.</i> 1. Doru (at). 2. Esmer (insan). <i>Ğara torı äyel</i> esmer kadın. <i>(Kıpçak Türkçesinde belirli bir renk belirten torı kelimesi, Kazak Türkçesinde torı at, torı kisi kullanımı yerine sadece torı kelimesiyle kahverengi atı ve esmer insanı karşılar duruma gelmiştir.)</i></p>
--	--

3.1.2.5. Tabu ve Örtmece

(Alm. *Euphemismus, Tabu*, Fr. *Tuphemisme, Tabou*, Ing. *Euphemism, Taboo, Noa Word*)

Sözlüklerde, insanlar dahil nesnelere ve hayvanlara dokunulmasını ve kullanılmasını yasaklayan dinî ve geleneksel inanç olarak tanımlanan tabu, korku oluşturan ve kutsal kabul edildiği için kullanılmasından kaçınılan kelimelerdir. Bu sözler yerine daha çok bu kelimelerin eş veya zıt anlamlıları kullanılmaktadır (Karaağaç, 2013: 791). Geleneksel ve dinî inançlardan kaynaklanan tabu sözler her millet için aynı göstergeyi oluşturmaz. Tabular bir milletin gelenek-görenek, yaşam tarzı, coğrafya ve dinî inanç sistemi çerçevesinde şekillenir. Dolayısıyla tabu, etnografi (millet bilim, budun bilim) ile ilgilidir. Tabuları batıl inançlardan kaynaklanan sözler olarak tanımlayan K. Ahanov (2013), Tabu ve örtmece arasındaki farka şu şekilde değinmiştir:

“Bazen bir nesnenin veya durumun adını doğrudan söylemek kaba veya ayıp sayılabileceği için yumuşak ve nazik sözlerle değıştırılarak söylenir. Bu durum örtmece (euphemism) diye adlandırılır. Ancak örtmeceler tabu gibi batıl inançlardan değil kaba veya ayıp kabul edilen sözleri nazik ve saygılı sözlere dönüştürme düşüncesinin temelinde doğmuştur.” (Ahanov, 2013: 135-36).

Yani bugün Türkiye Türkçesinde kullanılan *ölmek* fiilinin yerine *geçinmek, ruhunu teslim etmek* kelimelerinin kullanılması örtmeceye bir örnek olabilir. Bu bölüm oluşturulurken temel kaynaklar haricinde F. Karabulut,-G. Ospanova (2013) ve G. Ospanova (2016) araştırmacıların söz konusu çalışmalarından yararlanılmıştır.

Tablo 3.5: Tabu ve Örtmece

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
-----------------	----------------

qara Kara, siyah. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İH, İM, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). *Qara etmek* bir tür peynirli börek. (BM). *Qara etmek* siyah ekmek. (Kİ). *Qara iv* çadır. (İM). *Qara kurut* kara peynir, bir cins kuru peynir. (BM, Kİ). *Qara taş* Haceriesved. (İM). *Qara teyin* gri sincap. (CC). *Qara yağı* intikamcı, korkunç düşman. (İH). *Qara yağız* (*qara yağuz*, *qara yavuz*) esmer, kara yağız. (İH, KFT, Kİ, KK, TA). *Qara yarmak* (*qara yarmuk*) bakırdan yapılan siyah renkli madenî para. (BM, DM).

qara (I) *sft.* 1. Kara, siyah. 2. Siyah renkte olan. 3. Bir şeyin gölgesi, karartısı. 4. *etng.* Yas tutarken örtülen siyah örtü; *Qatındar basınan qarasin almay bir jil boyı joqtaytin.* Kadınlar karalar bağlayıp bir yıl yas tutardı. 5. Avamdan olan, halktan biri; *Qara burış* karabiber; *qara şıbin* karasinek; *qara altın* a) taş kömürü b) petrol; *qara aspandı töndiriv (javdıruv)* kıyameti koparmak; *qara bası* tek başına, yalnız; *qara basıp küyittev* sadece kendisini düşünmek; *qara bavır* taş yürekli, merhametsiz; *qara bet yüz* karası; *qara buqara (halıq)* sıradan emekçi, işçi kesim; *qara domalak* tombul (çocuk); *qara dürsinge basuv* kabalık, zorbalık yapmak; *qara jañbir, (javın, noser)* uzun süre devam eden yağmur; *qara jayav* a) yaya b) fakir; *qara jer boluv* utancından yerin dibine geçmek; *qara jerge qaratuv* yüzünü yer baktırmak, utandırmak; *qara jumıs* beden gücü ile yapılan iş; *qara kiyü* yas tutmak, karalar bağlamak; *qara küye jaguv* iftira etmek, kara çalmak; *qara qazaniñ (sarı balanıñ) kamu* çoluk çocuğun rızkı, geçim derdi; *qara niyet (peyil)* art niyet; *qara sorpa boluv* çok terlemek, yorulmak; *qara söz* a) sıradan, edebi olmayan söz b) düz yazı, nesir; *qara suvıq* kuru, sert soğuk, ayaz; *qarası batuv*

	gözden kaybolmak; <i>ğara tas</i> a) cimri, cömert olmayan b) acımasız, taş yürekli; <i>ğara tünek</i> a) zifirî karanlık, kapkaranlık b) kara gün; <i>ğara tizim</i> kara liste; <i>ğara şaňırak</i> baba ocağı. ğara (II) <i>ism.</i> Büyükbaş hayvanların genel adı.
körüş- (I) Görüşmek, karşılaşmak. (GT, İM, Kİ). körüş- (II) Vedalaşmak. (İM).	körisüv <i>fl.</i> 1. Temas. 2. Görüşme. <i>Bu kelime, ölen bir kişinin ailesiyle yapılan görüşme, baş sağlığı ve onların acılarını paylaştıklarını bildirmek için de kullanılmaktadır</i> (Ospanova, 2016: 169).
süvek (söñük, sövek, sügük, sümük, sünek, süñük, süveg, süvük) Kemik. (Gİ, İN, KF, KK, RH, TZ).	süyek <i>ism.</i> 1. Kemik. 2. Çadırın iskeletini oluşturan çubuklar. 3. Naaş, ceset. 4. <i>mcz.</i> Soy, nesep, kök.
yarıklık (yarıhlık; CC., yarıklık; CC., yaruklık; İM.) 1. Aydınlık, ışıklı, parlaklık. (CC). 2. (<i>yaruklık</i>) Nur.	jarıktık <i>ism.</i> 1. Merhum, rahmetli. 2. Yaşlı insanlar için hürmet, saygı anlamında kullanılan söz.

3.1.2.6. Argo

(Alm. *Argot*, *Gaunersprache*, Fr. *Argoty* İng. *Argot*, *Slang*)

Argo; standart dilden ayrı, belli çevreler tarafından kullanılan ve o dili konuşan tüm çevreler tarafından anlaşılmayan her türlü dil kullanımı olarak tanımlanmaktadır (Vardar, 2002: 24). Argoyu *Özel dil*, *Sövgü ve ilenç sözü* olarak iki başlık altında ele alan G. Karaağaç (2013), *Özel dil*'i bir dil içerisinde birimlerin ses, şekil ve anlam bakımından yazı dilinden farklı kişi dili, meslek dili, bölge dili gibi kullanımı olarak belirtilirken *Sövgü ve ilenç sözü* 'nü toplum tarafından hoş karşılanmayan dil olarak kaydetmiştir. (Karaağaç, 2013: 149-50).

Tablo 3.6: Argo

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
ğulağ (ğulağ; KK, MS, TA.) Kulak. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF,	ğulağ <i>ism.</i> 1. Kulak. 2. <i>mcz.</i> Şapkanın kulağı. 3. <i>mcz.</i> Kulp, kol. 4. <i>mcz.</i> Telli

KFT, Kİ, MG, MS, RH, TZ.). <i>Ğulağur-</i> kulağı ınlamak. (TZ).	algılarda tel germeye yarayan burgu, kulak. 5. <i>arg.</i> Casus, ajan. <i>Ğulağı elen etiv</i> kulak kabartmak; <i>ğulağınıñ mü-kisi bar</i> kulakları ağır işitir; <i>ğulağına kuyu</i> tekrar tekrar anlatmak; <i>ğulağı şaluv</i> duymak, haberdar olmak; <i>ğulağına altın sırğa</i> kulağına küpe olsun; <i>ğulağka türpidey tiyü</i> kulak tırmalayıcı olmak.
māl <i>ar.</i> Bir kimsenin tasarrufunda bulunan şey, varlık. (Gİ, GT, İM, KF, KFT, MS, TZ).	mal <i>ism. ar.</i> 1. Deve, sığır, koyun, keçi, at hayvanlarının genel adı, mal. 2. Mal, mülk, varlık, zenginlik. 3. Eşya, mal. 4. <i>mcz.</i> Kâr, kazanç, 5, <i>mcz.</i> Nandan, cahil. <i>Mal bazarı</i> hayvan pazarı; <i>mal şarvaşlığı</i> hayvancılık; <i>mal bitiv</i> zengin olmak.
yarım (yarı; BV, KK., yarum; KK.) Yarım, buçuk. (BM, CC, GT, İH, İM, Kİ, MG, RH, TZ).	jarım <i>sy.</i> 1. Yarım. 2. Sakat, özürlü. 3. Yarım akıllı, deli, aptal.

3.1.3. Başka Anlama Geçiş / Anlam Kayması

(Alm. *Bedeutingsverschiebung*, Fr. *Deplacement Semantique*, İng. *Semantic Transfer*)

Bu değişme türü hakkında farklı görüşler vardır. G. Karaağaç (2013), bu değişme türünü anlam değişmesinden farksız olarak kelimelerin anlam değiştirme yoluyla yeni, değişik anlamlar kazanması şeklinde tanımlamıştır (Karaağaç, 2013: 141). B. Vardar (2002), *soba yakmak* örneğini vererek anlam kayması yoluyla gerçekleşen *yan-* eyleminin aslında sobanın değil içindeki kömürün yandığını belirtmek için kullanıldığını kaydetmiştir (Vardar, 2002: 21). D. Aksan (2009)'a göre başka anlama geçiş, eskiden başka bir kavram yelpazesi olan kelimenin eski anlamı dışında bambaşka bir anlama geçmesidir (Aksan, 2009 III: 215-16). Bu tanımlar birbirinden farklı şeyleri ifade etmektedir. Dolayısıyla bu başlık altında D. Aksan (2009)'ın tanımını göz önünde bulundurularak taramalar yapılmıştır. Yani önceki anlamıyla şimdiki anlamı

arasında farklılık söz konusu olan kelimeler bu başlık altında değerlendirilmiştir. Bu değişme türü kendi içerisinde *yakın anlama*, *uzak anlama* ve *zıt anlama geçiş* olmak üzere üç grupta incelenmektedir.

3.1.3.1. Yakın Anlama Geçiş

Kelimelerin anlam yelpazeleri ve gösterdikleri kavramlar bakımından birbirine yakın olma durumudur (Karaağaç, 2013: 846). Yani bir kelimenin çağdaş dönem içerisinde kullanılan bir anlamının önceden temsil ettiği kavrama yakın bir anlamı ifade etmeğe başlamasıdır.

Tablo 4: Yakın Anlama Geçiş

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
aba (ebe) 1. Anne. (Kİ). 2. (ebe) Nine, ebe. (Kİ, TZ). <i>Ebem eçkisin koştı.</i> Gök kuşağı [Büyük kız kardeşim (ana akıllı kadın) keçisini bağladı. (BM). <i>Ebem kuşağı</i> gök kuşağı. (İH).	apa <i>ism.</i> Abla, yakın akrabalar arasında yaşı büyük olan hanım.
acāyib <i>ar.</i> Şaşılacak, tuhaf (GT, KFT, MG). aceb <i>ar.</i> Şaşılacak, tuhaf (Gİ, GT, KF).	ğajayıp (ğajap) <i>sft. ar.</i> Harika, mükemmel, şahane.
açın- Acı duymak, acınmak. (TZ).	aşın- <i>fl.</i> Sinirlenmek, öfkelenmek, kızmak.
ağrı (ağrıh; CC., ağrıg; BV, İM., ağrıq; CC, KFT., ağrın; BV., arı; BM., avruk; TZ.) 1. Ağrı, acı, sancı. (GT, KFT, TA). 2. Baş ağrısı. (İM). 3. (ağrıg) Göz iltihabı. (İM).	avru <i>ism.</i> 1. Hastalık. 2. Hasta. 3. <i>mcz.</i> <i>Avruvğa şaldıruv</i> hastalığa yakalanmak; <i>avruvdiñ beti kaytuv</i> (hasta) iyileşmeye başlamak.
aķ (ağ; BV., aħ; CC.) Ak, beyaz. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA). <i>Aķ aş</i> as denilen derisi makbul hayvanın ak renklisi, kakum (İH). <i>Aķ ayğır</i> Yemen taraflarında görülen bir yıldız. (BM, Kİ, TZ). <i>Aķ az</i> bacaklarında beyaz	aķ (I) <i>sft.</i> Ak, beyaz. <i>Aķ adal mal</i> alın teri; <i>aķ altın</i> pamuk; <i>aķ aruvlap koyu</i> defin işlemleri, defnetme; <i>aķ avız etiv</i> elindekiyi yitirmek; <i>aķ balşık</i> badana, kireç; <i>aķ bas atan</i> akbaşlı büyük deve; <i>aķ bata</i> dua; <i>aķ boran</i> şiddetli boran, tipi; <i>aķ etek</i> pak, günahsız; <i>aķ jamıluv</i> a) karla kaplanmak b) gelinlik

<p>lekeler bulunan sarı at. (Kİ). <i>Ak bal</i> arı balı. (DM). <i>Ak pars</i> beyaz pars. (Kİ).</p>	<p>giymek; <i>ak jarkın</i> şen, şakrak, neşelli, hayat dolu; <i>ak javın</i> sağanak yağmur; <i>ak jüzdü</i> güzel, beyaz tenli; <i>ak jürek</i> pak, saf, temiz kalpli; <i>ak könil</i> alçak gönüllü; <i>ak küyün</i> hortum; <i>ak nâsil</i> beyaz ırk; <i>ak savsak</i> beceriksiz, elinden hiçbir şey gelmeyen; <i>ak sütin aktav</i> hakkını helâl ettirmek. <i>Ak degeni algıs, kara dageni kargıs</i>. Dediği dedik.</p> <p>ak (II) <i>ism.</i> Hakikat, gerçek, hak: <i>Jumır bastı pendege ölim – ak (mağal)</i>. İnsanlar için ölüm bir gerçektir.</p> <p>ak (III) <i>ism.</i> Süt ürünleri: <i>Mal semirer, ak penen mal köbeyer. Adamzattıñ köñili ösip, köteriler (Abay)</i>. Hayvan semirir, ak ile aş çoğalır. İnsan gönlü açılıp keyfi yerine gelir (Abay).</p>
--	---

Tablo 4 (devam)

<p>akış- Bir yöne doğru birçok kimsenin koşması (Kİ)</p>	<p>agıs <i>ism.</i> Suyun akması. <i>Ağısı bayav arması keñ</i>. Akması yavaş, enarı geniş.</p>
<p>alaboğa Büyük deniz hayvanı (CC).</p>	<p>alabuğa <i>ism.</i> Tatlı su levreği.</p>
<p>aralaş- Birbirine tutturmak (İM).</p>	<p>aralas- <i>fl.</i> 1. Karışmak. 2. Müdahale etmek, katılmak. 3. Münasebet kurmak, görüşmek: <i>Onıñ otbasımen aralasıp turamın</i>. Onun ailesiyle görüşüyorum.</p>
<p>arıl- Temizlenmek. (TZ).</p>	<p>arıl- <i>fl.</i> Kurtulmak, tahliye edilmek, salıverilmek, serbest kalmak.</p>
<p>arış Dokunacak bezin uzunluğuna geri-len iplik (İH).</p>	<p>arıs <i>ism.</i> Evin üstüne yanlamasına konulan kalın bel ağacı. <i>mcz.</i> Saygıdeğer kimse.</p>
<p>argırmağ Soyu iyi köpek (TZ).</p>	<p>argırmağ <i>ism.</i> Küheylan, asil at.</p>

ark (arg; BM.) Nehir, ırmak (Kİ).	arık (I) <i>ism.</i> Ark, su arkı, kanal.
ata (aşa; BM.) 1. Baba, ata. (BV, CC, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MS, TA, TZ). <i>Ata ana</i> babaanne. (İM). <i>Ata ata</i> dede, büyük baba. (İM). <i>Atası karındaşı</i> amca. (İM). 2. Hz. Âdem. (Kİ).	ata <i>ism.</i> 1. Babanın babası, dede. 2. Soy, ecdat, ced. 3. Kayınata, kayınbaba. <i>Atadan asıp tuvğan</i> başkalarından farklı; <i>ata jav</i> ezeli düşman; <i>ataña lağinet</i> atana lânet; <i>ata konis (meken)</i> ata yurt.
ata- (ada-, atta-, aya-) Ad vermek, unvan vermek, lâkap takmak (TZ).	ata- <i>fl.</i> 1. İnsanın adını, ismini söylemek: <i>Meniñ atımdı atadı.</i> Benim ismimi söyledi. 2. Bir şeyi birisine hediye etmek: <i>Erbol bir kara atadı.</i> Erbol bir büyükbaş hayvan hediye etti.
atan- (adan-) Ad verilmek, lâkap takılmak (TZ).	atan- <i>fl.</i> Bahsedilmek, ismi çağırılmak.
avlaq (oğlaq; DM, Kİ.) İssız, تنها arazi, çöl, işlenmemiş arazi. (CC).	avlaq <i>sft.</i> 1. Uzak, irak. 2. Bağımsız, serbest. <i>Avlaq ketiiv</i> uzaklaşmak, uzak durmak.
ayran Ayran. (BM, DM, GT, TA, TZ).	ayran <i>ism.</i> Yoğurt: <i>Ayran suray kelip, şelegiñdi jasırma.</i> Yoğurt istemeğe gelip kabını gizleme (içinden geçeni sıkılmadan söyle).
balaban Atmaca. (BM, CC, DM, İM, TA, TZ).	balapan <i>ism.</i> Cıvcıv, kuş yavrusu, palaz.
başlıq Padişahlık. (Kİ).	bastıq <i>ism.</i> Başkan, müdür, yönetici, idareci, şef.
başmaq Ayakkabı, çizme (CC, GT, KFT, Kİ, KK, TA, TZ).	başmaq <i>ism.</i> Terlik.
bebek (bebeçük; Kİ.) Göz bebeği (GT, TZ).	böbek <i>ism.</i> Bebek.
boğaz (boğağ; Kİ., boğar; TZ., boğuz; BV, İM., bovaz; TZ.) Boğaz. (BV, DM, Gİ, GT, KF, Kİ, KK, RH, TA, TZ).	buğaz <i>ism. cğrf.</i> Boğaz. <i>Stambul buğazı</i> İstanbul boğazı.

bor Kireç, alçı. (BM, Kİ).	bor <i>ism.</i> Tebeşir.
bulan (bulnak; Kİ.) Yaban eşiği. (TZ).	bulan <i>ism.</i> Yaban geyiği.
ciger (cigār) <i>far.</i> Ciğer (CC).	jiger <i>ism. far.</i> Gayret, cesaret, güç.
çat Kumaşın dikiş yeri. (Kİ).	şat (II) <i>ism.</i> İki dağın arasında kalan bürük çukur, vadi, koyak.
çat- Kumaşların kenarını birbirine eklemek, dikmek (Kİ).	şat- <i>fl.</i> Sıkı bağlamak.
çengel <i>far.</i> (<çengāl) Duvara çakılan demir çengel. (İH).	şēngel (I) <i>ism. btk.</i> Dikenli, çalı. şēngel (II) <i>ism.</i> Pençe, avuç.
çatır (çādūr; DM., çadır; DM.) <i>far.</i> Çadır. (CC, Kİ, TZ).	şatır (I) <i>ism.</i> Dam, çatı. şatır (II) <i>ism.</i> Çadır, otağ. şatır (III) <i>ism.</i> Şemsiye.
çibiç Bir yaşındaki oğlak. (TA).	şıbiş <i>ism.</i> Bir iki yaş arasındaki dişi keçi, çebiç, çebiş.
çil Keklik. (BM, CC, İH, Kİ).	şil <i>ism. hyvn.</i> Dağ tavuğu, çil.
çoğ Güneş sığağı. (İH).	şoğ (II) <i>ism.</i> Köz, kor. <i>şoğ tastav (saluv)</i> kışkırtmak, körüklemek.

Tablo 4 (devam)

çömiş (çömçe; BV, DM, Kİ, TA., çömçi; TZ., çömüç; GT.) Kepçe. (CC).	şömiş <i>ism.</i> 1. Çömçe, kepçe. <i>Şömişpen sorpa sapıruv</i> kepçeyle çorbayı karıştırmak. 2. <i>tkn.</i> Kepçe, kazaratar.
eke Hala, bibi. (TZ).	äke <i>ism.</i> 1. Baba. 2. <i>mcz.</i> En büyüğü, en güzeli: <i>Äkeniñ kadirin balalı bolğanda bilersin.</i> Babanın kıymetini çocuğun olduğunda anlarsın. <i>Äkesin tanışuv haddini bildirmek. Äkesi ölgendi de estirtedi.</i> En acı haber bile söylenir, haber verilir.
haramlıq <i>ar. tr.</i> Haram olma. (İM).	aramdıq <i>ism.</i> Kötülük, art niyetlilik.
ini Erkek torun. (CC).	ini <i>ism.</i> 1. Küçük erkek kardeş. 2. Yaşça küçük erkek.

kal'a (kålaa; CC.) <i>ar.</i> Kale. (Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, KK, MG, TA).	kala <i>ism. ar.</i> Şehir, kent.
kaçuk (kabçuk; KFT.) Para kesesi. (BV, İM).	kaşıık <i>ism.</i> Ufak çuval.
kardeşlik Kardeşlik. (KFT).	karındaştık <i>ism.</i> 1. Kız kardeşlik. 2. <i>esk.</i> Hısımlık, akrabalık, kardeşlik.
karındaş (karandaş; CC., kardeş; DM, Gİ, GT, KF, KFT, KK, TZ.) Kardeş, erkek kardeş. (BM, BV, CC, GT, İM, Kİ, MG, TA, TZ).	karındaş <i>ism.</i> 1. Küçük kız kardeş. 2. Yaşça büyük erkeklerin bayanlara kullandıkları hitap, bacı. 3. <i>esk.</i> Ak-raba, hısım, kardeş.
karsak 1. Bozkır tilkisi, karsak ve derisi; post, kürk. (CC). 2. Çakal. (TZ).	karsak <i>ism.</i> Köpekgillerden, soluk kah-verengi, karnı beyaz tüylü, kısa kulaklı, postundan kürk yapılan bir memeli türü, karsak.
keser Ağaç kesilen alet, keser. (İH).	keser <i>ism.</i> İlmek bıçağı (halı dokumada kullanılır).
keşe (keçe; CC, KF, KFT, Kİ, KK, TZ., keyce; TA., kiçe; BV, CC, Gİ, GT, KF, KFT, MG, MS, RH.) Gece. (TZ).	keşe <i>zıf.</i> 1. Dün. 2. <i>mcz.</i> Geçenlerde, geçende.
keyit Giysi, elbise. (CC).	kiyit <i>ism.</i> Dünürlerin bir birine giyim kuşam türü verdikleri hediye.
kırgıy (kırgı; BM, TZ.) Atmaca. (CC, İM).	kırgıy <i>ism.</i> Bozdoğan. <i>Qırgıy kabaık a)</i> kavgalı, küs b) soğuk savaş.
koca 1. Koca, ulu, efendi. (TA). 2. Bay, koca, kadının beyi. (CC, TZ).	koca (I) <i>ism.</i> 1. Sahip, yönetici. 2. Aile reisi.
kur (II) (kor; Kİ.) Kemer, kuşak, bel bağı. (CC, İM, TA).	kur (I) <i>ism.</i> Çadırın iskeletlerini ve çubuklarını bağlayan yassı kayış.
kuymak Un ve süt ile yağda pişirilmiş bulamaç. (BM, Kİ).	kuymak <i>ism.</i> Bir çeşit gözleme. <i>Qıymak pisiriv</i> Gözleme yapmak.
küdiçi Güden, hayvan otlatan çoban. (KFT).	kütüvşi <i>ism.</i> 1. Dadı, hizmetçi, bakıcı. 2. Bekçi.
küs- 1. Küsmek, darılmak. (KK, TA, TZ). 2. Kızmak. (KK).	küs- fl. Bezemek, vazgeçmek, bırakmak.

ma'tel <i>ar.</i> Bilmece. (CC).	mätel <i>ism. ar.</i> Atalar sözü, atasözü, darbimesel.
mamık (bambuğ; KF., bamuğ; DM, KK., mamuğ; CC., mamuğ; BV, GT, İM, Kİ, TA, TZ., manbuğ; KFT., pambuğ; Gİ, KF, MS., pamuğ; İM., panbuğ; Kİ, TA.) Pamuk. (TA, TZ).	mamık (I) <i>ism.</i> 1. Yumuşacık kuş tüyü. 2. Kuş tüyünden yapılan yastık, yorgan. mamık (II) <i>ism.</i> 1. Yumuşak. <i>Mamık jastık</i> yumuşak yastık. 2. <i>mcz.</i> Tüy gibi, hafif.
muñlu Muhtaç. (Kİ)	muñdı <i>sft.</i> Kederli, hüznü, elemli.
oğ (oğ; CC, İN.) Ok. (DM, GT, Gİ, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, TA, TZ).	oğ <i>ism.</i> 1. Ok. 2. Kurşun, mermi.
opa Kadınların yüzlerine sürdükleri merhem. (TZ).	opa (I) <i>ar. ism.</i> Pudra.
orğana Organ. (CC).	orğan (I) <i>ism.</i> 1. Kurum, kuruluş, teşkilât. 2. Yayın organı. <i>Baspasöz organı</i> basın organı. orğan (II) <i>ism. antm.</i> Organ, uzuv, aza.

Tablo 4 (devam)

örimçik (örmeçek; Kİ., örümçek; İH, TZ., örümçük; TZ.) Örümcek. (CC).	örimşi (örmekşi) <i>ism.</i> Örümcek, dokumacı, dokuma ustası.
rahmet <i>ar.</i> Merhamet, acıma, esirgeme. (Gİ, GT, İM, KF, MS).	rağmet <i>ism. ar.</i> Teşekkür: <i>Rağmet aytuv</i> teşekkür etmek.
sağın- 1. Düşünmek, hatırlamak, sanmak. (BV, CC, KFT, KK, MG, RH). 2. Bir şeyi kastetmek, inanmak, demek. (CC).	sağın-fl. Özlemek, göreceği gelmek, göresi gelmek. <i>Tuvğan jerdi sağınuv</i> memleketi özlemek.
saltanat <i>ar.</i> Hükümdarlık, saltanat. (GT, MG).	saltanat <i>ism.</i> Şenlik, şölen. <i>Saltanat sarayı</i> kültür sarayı.
sarkı- (sark-; KFT.) Sarkmak. (KFT).	sarkı-fl. 1. (sıvılar) Boşaltmak, boca etmek, tamamen dökmek. 2. <i>mcz.</i> Bir şeyi bitirmek, tüketmek.

şeksiz <i>ar. tr.</i> Şüphesiz, kuşkusuz. (BV, İM).	şeksiz (şeksiz-setsiz) <i>sft.</i> Sonsuz, sınırsız, uçsuz bucaksız.
şer <i>ar.</i> (<şerr) Kötülük, fenalık. (GT, İM, KF, MS).	şer <i>ism. ar.</i> Hüzün, dert, hasret. <i>Şer tarkatuv</i> içini dökmek, dert yanmak.
şoğ (çoğ; BV, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, MS, RH.) Çok, bol, fazla. (DM, KK, TZ). <i>Şoğ bol-</i> Çoğalmak. (TZ).	şoğ <i>sft.</i> Bir grup, bir dizi, demet, buket. <i>Bir şoğ gül</i> bir demet çiçek; <i>şoğ yıldız burç</i> , takım yıldızı.
şölmek (çemlek; Kİ., çölmek; DM, İH, RH., çömlek; CC, DM, Kİ, TA, TZ.) Çömlek, taştan oyulup içinde yemek pişirilen küçük tencere. (TZ).	şölmek <i>ism. ağz.</i> Şişe. <i>Bir şölmek süt</i> bir şişe süt; <i>Şölmek miñ kün sınbas, bir kün sınar (mağal)</i> . Şişe bin gün kırılmaz, bir gün kırılır, belâ geliyorum demez.
tan- İnkâr etmek, yalan söylemek. (CC, İM, TZ).	tan- <i>fl.</i> Caymak, vazgeçmek, kıvırmak, kabul etmemek. <i>Sözinen tanıp ketiv</i> sözünden dönmek, caymak; <i>esten tanuv</i> kendini kaybetmek, bayılmak.
tañsıq (dansuk, tañsuq, tansuq) Acayip, şaşılacak şey (CC, Kİ).	tañsıq <i>ism.</i> 1. Merak, heves. 2. <i>mcz.</i> İhtiyaç, gereksinim.
terek Ağaç, hurma ağacı. (CC, Kİ, KK, TZ).	terek <i>ism.</i> Kavak, kavak ağacı.
tuzluk Terbiyelemek için çorbaya atılan yoğurt. (Kİ).	tuzdik <i>ism.</i> Tuz, yağ, soğan ve sarımsaktan yapılan bir tür sos.
una- Kabullenmek, boyun eğmek, itaat etmek. (CC, TA).	una- <i>fl.</i> Hoşa gitmek, beğenmek: <i>Bul mağan unap tur</i> . Bu benim hoşuma gidiyor.
yalañaçla- Ortaya çıkarmak. (CC).	jalañašta- <i>fl.</i> Soyunmak, üstünü çıkarmak.
yapalağ Kartal. (İH).	japalağ <i>ism. hyvn.</i> Baykuş.
yarılğa- (yarılğa-; TZ., yarlığa-; CC, GT, KFT, Kİ, TA, TZ.) 1. Günahları bağışlamak. (İM). 2. (yarlığa-) Acı-mak, merhamet etmek.	jarılğa- <i>fl.</i> 1. İyilik etmek, nimete gark etmek. 2. <i>mcz.</i> (birisine) Dua etmek.

yarov Gerekli olan, techizatlanma. (CC).	jarav <i>sft.</i> Kıvamında olan. <i>Jaravı jetiv</i> kıvamına gelmek.
yayqa- Ağız çalkalamak, çalkalayarak ağzı yıkamak. (İH, TZ).	jayqa- <i>fl.</i> 1. Çarpmak, vurmak. 2. Sallamak.
yazuqla- (I) Günah işlemek. (CC, Kİ). yazuqla- (II) Suçluyu yakalamak. (GT).	jazıқта- <i>fl.</i> Suçlamak, itham etmek.
yelek Yelek. (DM).	jelek <i>ism.</i> 1. Genç hanımların başlarına örttüleri örtü. 2. Püskül.

Tablo 4 (devam)

3.1.3.2. Uzak Anlama Geçiş

Bir kelimenin tarihî dönem içerisinde kapsadığı anlam yelpazesinden uzak bir anlama geçme durumudur. Ancak kelimenin uzak anlamı, tarihî dönem içerisinde kapsadığı anlam anıyla uzaktan ilişkilidir.

Tablo 5: Uzak Anlama Geçiş

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
abay (abav, abu) Şaşma bildirir. (TZ).	abay <i>sft.</i> Dikkatli, ihtiyatlı, temkinli: <i>Abay boluv</i> dikkatli olmak.
abeş <i>ar.</i> Boş, amaçsız. (KF).	äbes <i>sft. ar.</i> Abes, ayıp.
açuv (açı; KF., açığ; GT.) 1. Yas, matem, üzüntü. (CC). 2. Sancı, ağrı. (CC).	aşuv <i>ism.</i> Hiddet, öfke, sinir, kızgınlık. <i>Aşuv biylev</i> öfkelenmek, sinirlenmek; <i>aşuvınan kıytuv</i> sınırları yatışmak.
ada (atov, atuv, otuv) Ada, her yanı su ile çevrilmiş kara parçası (Kİ, TZ).	ada <i>sft.</i> Bomboş. <i>Ada boluv, ada kıluv</i> Bitirmek, sonuna gelmek, tüketmek.
ağıl Ağıl, koyun ve keçi sürülerinin gecelediği çit ve duvarla çevrili yer. (KFT, Kİ).	avıl <i>ism.</i> Köy. <i>Avıl şarvaşılığı</i> tarım ve hayvancılık.
ağı (ağı) Cömert, eli açık (TA).	ağı <i>ism.</i> 1. Yapmış olduğu iş için ödenen karşılık, ücret. 2. Bir şeyin karşılığı, bedeli. 3. <i>mcz.</i> Hak, borç, görev.

akıt- Akıtmak (GT, İM, KFT, MG)	ağıt- <i>fl.</i> 1. Çözmek, gevşetmek. 2. <i>mcz.</i> Bir edebî metni (şiiri) durmadan, akıcı bir şekilde okumak.
alâmet <i>ar.</i> İz, belirti, nişan. (BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, MG, RH).	ğalamat <i>sft. ar.</i> Muhteşem, mükemmel.
âlet <i>ar.</i> Alet, araç, savaş ve at donanımı. (İM, MG).	âlet <i>ism. ar.</i> Vakit, süre, zaman.
alpavut Asker (CC, TZ).	alpavit <i>sft.</i> Büyük, iri yarı.
alşak (alça; BV., alçaq; GT, KFT.). Alçak, aşağı, yüksek olmayan. (DM, KK, TZ).	alşak <i>sft.</i> Irak, uzak.
alşaklık (alçaklık) Alçak gönüllülük. (Gİ).	alşaktık <i>ism.</i> Iraklık, uzaklık.
amân <i>ar.</i> Eminlik, korkusuzluk. (Gİ, KF, KFT).	aman <i>sft. ar.</i> 1. Sağ salim. 2. Tüm, bütün, hiçbir zarar görmeyen.
amânlık <i>ar. tr.</i> Aman verilmiş yer, güvenli yer. (KFT).	amandık (amandık-savlık) <i>ism.</i> Sağlık, esenlik.
arıklık (arılık, arılık, aruvlî) 1. Münez-zehlik (İM). 2. Temizlik (İM).	<i>ism.</i> 1. <i>ynst.</i> Zarıflık, (hanımlar için) 2. <i>mcz.</i> Güzellik, gösterişlilik.
arıkla- (arukla-) Zayıflamak. (TZ).	arıқта- <i>fl.</i> Arıklamak, zayıflamak.
anıq (anuk) Hazır, hazırlanmış (TZ)..	anıq <i>sft.</i> Belli, şüphesiz, tam kendisi.
a'yân <i>ar.</i> İleri gelenler, eşraf, ekâbir. (GT).	ayan <i>sft. ar.</i> Belli, malum, ayan. <i>Ayan berüv</i> ayan olmak.

Tablo 5 (devam)

ayan- Korunmak, esirgenmek. (CC).	ayan- <i>fl.</i> İsteksiz, gönülsüz çalışmak. <i>Ol jumıstı ayanbay isteydi.</i> O, canla başla çalışır.
bostân <i>far.</i> (< bustân) Bahçe. (CC).	bostan <i>ism. far.</i> Budak, dal.
çeber <i>moğ.</i> Terbiyeli, kibar, zarif, alımlı. (CC)	şeber <i>ism.</i> 1. Usta, mahir. <i>Ağaş şeberi marangoz.</i> 2. <i>zrf.</i> Eksiksiz, tam, hatasız, kusursuz. <i>Ol ändi şeber orındadı.</i> O, şarkıyı güzel söyledi.

çerli Zayıf, cılız. (CC).	şerli <i>sft.</i> Dertli, kaygılı, hüznü.
destür <i>far.</i> İzin, müsaade (Gİ, GT, İM, KF, KFT).	dästur <i>ism. far.</i> Adet, gelenek, anane.
devletsiz <i>ar. tr.</i> Bahtsız, talihsiz. (GT).	dävletsiz <i>sft.</i> Fakir, yoksul, fukara.
elik- Utanıp mahcup olmak. (İH).	elik- <i>fl.</i> Özenmek, bezenmeye çalışmak, gönül vermek.
elikle- Alay etmek. (CC).	elikte- <i>fl.</i> Taklit etmek, bezenmeye çalışmak, gibi olmak.
ert- Geçip gitmek. (CC).	ert- <i>fl.</i> Beraberinde götürmek.
ertegi Erken. (CC).	ertegi <i>ism.</i> Masal.
esirik (esrik; Gİ, İM, KF, KK, TZ., esrük; İM, KFT, Kİ, TA., isrük; GT.) Sarhoş. (İM).	esirik <i>sft.</i> Deli, aptal.
fäsik <i>ar.</i> Günahkâr, sapık. (Gİ, GT, İM, KFT, MS).	pasik <i>sft. ar.</i> Cahil, ahmak, geri kafalı, kötü niyetli.
fäsiklik <i>ar. tr.</i> Günahkârlık. (İM).	pasıktık <i>ism.</i> Nadanlık, cehalet, ahmaklık.
hıyānat <i>ar.</i> Hainlik, hıyanet. (Gi, GT, İM, KFT).	kıyanat <i>ism. ar.</i> Zorluk, eziyet, zulüm. <i> Kıyanat körüv cefâ çekmek, zulüm görmek.</i>
kadav (hadağ; CC.) 1. Çivi, mih, çengel. (CC). 2. Kanbur, tümsek. (CC).	kadav <i>ism.</i> Sütun, kolon, destek.
karşulaş- Karşılaşmak. (KFT).	karşilas- <i>fl.</i> Karşı çıkmak, direnmek, mukavemet göstermek, karşı durmak.
kesel <i>ar.</i> Tembellik, uyuşukluk. (Gİ, KF).	kesel <i>ism. ar.</i> 1. Hastalık. <i>Sozılmalı kesel</i> kronik hastalık. 2. <i>mcz.</i> Engel, mânî; <i>jumıska kesel keltirme</i> işe engel olma. 3. <i>mcz.</i> Kötü alışkanlık.
koşa Kat kat, iki kat. (İH).	kosas <i>zrf.</i> Birlikte, yanında, üstelik ilâveten, beraber; <i>özimen kosas</i> kendisiyle beraber; <i>oğan kosas</i> bununla beraber.
kuz Güneş dokunmayan yer. (Kİ).	kuz <i>ism.</i> 1. Yar, uçurum. 2. Kanyon.

ķuzġun Gagası ve kuyruġunun tũyũ uzun ve çok siyah karga. (İH, İM, Kİ, KK, TZ).	ķuzġın <i>ism.</i> 1. Kuzgun. 2. Gaddar, acımasız, zalim.
kũġũk Kũġũk, ufak. (İM, Kİ, TZ).	kũġũk <i>ism.</i> 1. Encik, enik, kũpekk yavrusu. 2. <i>mcz.</i> Nazar deġmemesi için kũġũk çocuklara yũnelik olarak kullanılan sevgi sũzcũġũ. 3. <i>mcz.</i> Birine hakaret amacıyla sũylenen sũz, it.
kũnes (kũneġ; BV, Gİ, GT, İM, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, RH, TA, TZ., kũn; BM, CC, DM, Kİ, MG, TA, TZ.) 1. Gũneġ, gũneġ ıġıġı. (TA). 2. (<i>kũn</i>) Gũndũz, gũn.	kũnes <i>ism.</i> Gũney, gũneġ ıġınlarının bol dũġtũġũ yer.
laķab <i>ar.</i> (<laķab) Takma ad, lķap. (CC).	laķap <i>ism. ar.</i> Yalan, asıl olmayan haber; <i>laķap at</i> lķap adı.
niyķz <i>far.</i> Yalvarma, dua. (GT).	niyaz <i>ism. ar. esk.</i> Sadaka, hayır.
oba <i>moġ.</i> Tepe. (CC).	oba <i>ar.</i> Kurgan, hũyũk.
ũpke (ũpkũ, ũyke, ũfke) Akciġer. (BV, CC, TZ). ũvke Öfke (BV).	ũpke <i>ism.</i> Akciġer. <i>Öpke avruvı</i> zatũre, batar; <i>ũkpesi ķabınuv</i> ciġerlerini ũġũtmek; <i>ũkpesin (eki, ķos) ķolına alıp</i> alelķcele, telķġla.
palķs <i>far.</i> Palas, paçavra. (RH).	palas <i>ism. far.</i> Halıfleks.

Tablo 5 (devam)

rķay <i>ar.</i> Fikir, gũrũġ. (BV, GT, İM, MG).	rķay <i>ism.</i> 1. Tavır, davranıġ, niyet: <i>Ol rķayınan ķaytar emes.</i> O, niyetinden vazgeecek gibi deġil. 2. Durum, vaziyet. <i>Ava rķayı</i> hava durumu, hava olayları.
ķayķal <i>ar.</i> Cilķ, yaldız. (GT).	ķayķal <i>ism. ar.</i> 1. Hayat kadını. 2. <i>mcz.</i> Hilekķar, dũzenbaz, dolandırıcı.
sezek Hatıra gelen duygu. (TZ).	sezik <i>ism.</i> Őũphe, kuġku. <i>Sezik aluv</i> Őũphelenmek.

sırla- (ağaç) Oymak, işlemek. (CC).	sırla- <i>fl.</i> Boyamak: <i>Yasıl boyamen sırladı.</i> Yeşil boyayla boyadı, yeşile boyadı.
sırt Sırt, tepe, yükseklik. (BM, CC, Kİ).	sırt <i>ism.</i> Dış. <i>Üydiñ sırtı</i> evin dışı; <i>kalaniñ sırtında</i> şehir dışında; <i>sırt dünye</i> dış dünya; <i>sırt kıyım</i> dış giyim; <i>sırt adam</i> yaban, yabancı, el adamı; <i>sırt aynaluv (beriv)</i> sırtını dönmek; <i>sırttan (sırtınan) ton pişiv</i> işin aslını asstarımı bilmeden yorum yapmak.
şağır (çağır; CC, RH., çağır; BV, İH, İM, KFT, RH, TA.) Şıra, şarap. (DM, KK, TZ).	şağır <i>ism. btk.</i> Kumlu yerlerde yetişen bir kamış türü.
şaşak Yamalı, eski elbise. (TZ).	şaşak <i>ism.</i> Saçak, püskül.
şöp (çöp; CC, İM, Kİ., şöb) <i>far.</i> (<çüb) Çöp, artık. (TZ).	şöp <i>ism.</i> Ot. <i>Şöp şabuv</i> ot biçmek; <i>Jel turmasa, şöptiñ bası kıymıldamaydı. (maqal).</i> Ateş olmayan yerden duman çıkmaz. (atasözü). <i>Şöp basın sındırmav</i> kılını kıpırdatmamak.
taman Bir işin yapıldığını teyit ve hatırlatma için kullanılan edat. (İM).	taman <i>zrf.</i> Yakın, doğru, yaklaşık. <i>Keşke taman</i> akşama doğru.
tamāşā <i>far.</i> Seyretme, gezme. (CC, DM, Kİ, KK, TZ). <i>Tamāşā eyle-</i> seyretmek. (KK). <i>Tamāşā it-</i> seyretmek. (BM).	tamaşa <i>ism. far.</i> 1. Oyun, eğlence, seyre dayalı eğlence programı. 2. Şahane, enfes, harika.
tatov (dat; , tat; Kİ., tat; TA.) Tat, lezzet. (CC).	tatuv <i>sft.</i> İyi geçinen, dost geçinen, birlik ve barış içinde yaşayan (kimseler).
tetik Gizli bir şeyin anahtarı ki ancak onu yapan bilir. (Kİ).	tetik <i>ism.</i> 1. Alet, parça. 2. <i>mcz.</i> Temel, öz düşünce. <i>İstiñ tetiğın biliv</i> işin özünü bilmek.
tınçlık Dinçlik, zindelik. (Kİ).	tınıstık <i>ism.</i> 1. Sessizlik, sükût, sükûnet. 2. Barış, sulh.

tirse (dirsek; Gİ, İN, KF, KFT, MS.) Dirsek. (BV, DM, İM, İN, KK, MG, TA, TZ).	tirse <i>ism.</i> Diz.
torğa Dokunmuş şeyler. (TA).	torğa <i>ism.</i> 1. En iyi cins, değerli bir ipek türü. 2. <i>mcz.</i> Rahat, yumuşak, sevimli.
toz- 1. Toz kapmak, toz kalkmak. (BV, Kİ). 2. Toz olmak. (TZ).	toz- <i>fl.</i> 1. Köhneleşmek, eskimek, yıpranmak: <i>Kiyimi äbden tozıptı.</i> Elbisesi çok eskimiş. 2. Dağılmak, saçılmak. 3. <i>mcz.</i> Sefalete düşmek.
töre (düre; Kİ., tura; İH., tür; TZ., türe; TZ.) 1. Din, âdet, görenek, örf, töre. (CC, İM). 2. Kanun, kural, yasa. (CC).	töre 1. <i>esk.</i> Asilzade, aristokrat, soylu. 2. Yüksek makam, mevki sahibi. 3. <i>mcz.</i> Kadı, hâkim. 4. <i>mcz.</i> En iyi. <i>Kızdñ töresi</i> kızın en iyisi; <i>akınnñ töresi</i> şairin en iyisi.
yaşık Zayıf, kuru, cılız. (CC).	jaşık <i>sft.</i> Çekingen, utangaç.
yelge Boynun iki yanında bulunan damarlar. (TZ).	jelke <i>ism.</i> Ense. <i>Jelke şaş</i> ense saçı.
yiti (ıtı, iti, itti, yıtı, yeti, yitig, yitik) Keskin, sivri (BV, İM, İN, Kİ, RH, TA, TZ).	jiti <i>sft.</i> 1. Açık göz, cesur. 2. Çevik, atik. 3. <i>mcz.</i> Keskin: <i>Jiti köz keskin göz.</i>
yort- (atı) Dörtlüye koşturmak, hızla gitmek, kaçmak. (GT).	jort- <i>fl.</i> 1. Sefere çıkmak. 2. (yırtıcı hayvan) Avlanmak amacıyla dolaşmak, av aramak: <i>Şaşkırlar dalada jortıp jür.</i> Kurtlar dışarda avlanmak için dolaşıyor. 3. Tırıs.
yönel- Yönelmek, başını çevirmek. (İH, KFT).	jönel- <i>fl.</i> Çabuk, aceleyle çıkıp gitmek.
yuğ- (yuğ-; CC.) Bir şeye yapışıp kalmak, oturup kalmak, oyalanmak. (CC).	juğ- <i>fl.</i> 1. Bulaşmak. 2. (yemek) Sindirmek, hazmetmek.
yurt Yurt, vatan, memleket. (CC, İM, Kİ, TA). <i>Yurt tutun-</i> vatan edinmek. (İM).	jurt (I) <i>ism.</i> Halk, millet. <i>Jurt katarlı</i> herkes gibi, başkaları gibi; <i>jurt ayağı basıluv</i> ortalığın sakinleşmesi.

	jurt (II) <i>ism.</i> Göç nedeniyle terk edilen yer. <i>Jurttā qaluv</i> yapayalnız kalmak, terk edilmek.
zāt <i>ar.</i> Kendi, kişi. (Gİ, GT, İM, KF).	zat <i>ism. ar.</i> 1. Eşya, şey. 2. <i>flsf.</i> Madde, varlık. <i>Zat esim (dlblm)</i> isim, ad.

Tablo 5 (devam)

3.1.3.3. Zıt Anlama Geçiş

Kelimenin tarihî dönem içerisinde taşıdığı herhangi bir anlamınının kültür, yaşam tarzı, diğer milletlerle etkileşimler vb. etkenler sonucunda bu dönem içinde taşıdığı anlamın tam karşıtını temsil eder duruma gelmesidir.

Tablo 6: Zıt Anlama Geçiş

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
alış- (I) Değişmek, değiştirmek, takas etmek. (CC, İM). alış- (II) Tokalaşmak, el sıkışmak. (İM).	alış- <i>fl.</i> 1. Dövüşmek, vuruşmak, çarpışmak. 2. <i>mcz.</i> Tartışmak, münakaşa etmek.
kaldır- (kaldur-; Gİ, KF, MS.) Kaldırmak. (Gİ, KF, KK, TZ).	kaldır- <i>fl.</i> 1. Bırakmak, kalmasını sağlamak; <i>Däpterimdi üyde kaldırdım.</i> Defterimi evde bıraktım. 2. Saklamak, arttırmak.
kündeş Ortak. (TZ).	kündes <i>ism. esk.</i> 1. Kuma, ortak. 2. <i>mcz.</i> Rakip, birbirini çekemeyen.
taral- Daralmak. (Kİ).	taral- <i>fl.</i> Dağılmak, yayılmak.
tanık (danuq, tanuq) Tanık, şahit (CC, DM, TZ).	tanık <i>sft.</i> Malûm olmayan, meçhul.
tunuq Bulutlu, sisli, kapalı. (İH).	tunıq <i>sft.</i> Temiz, berrak, duru. <i>Tunıgın laylav</i> huzurunu bozmak; <i>tunıq su</i> berrak su.
yaman (I) Kötü, fena. (BV, CC, DM, Gİ, GT, İM, İN, KF, KFT, Kİ, KK, MG, MS, TA, TZ). yaman (II) Yaman, yiğit. (TZ).	jaman <i>sft.</i> 1. Kötü, fena. 2. Sevimsiz, hoş olmayan. 3. Çok, fazla, aşırı: <i>Äkesin körgende jaman kuvandı.</i> Babasını görünce çok sevindi.

Tablo 6 (devam)

3.1.4. Anlam İyileşmesi

(Alm. *Bedeutungsverbesserung*, Fr. *Ennoblissement de Signification*, İng. *Meliorative*)

Eskiden kötü anlama sahip olan bir kelimenin zaman içinde daha iyi bir anlamı karşılaması olayına anlam iyileşmesi denmektedir (Aksan, 2009 III: 215).

Tablo 7: Anlam İyileşmesi

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
aptal ar. Aptal (TZ).	abzal <i>sft. ar.</i> 1. Kıymetli, sevgili, değerli, aziz. 2. Doğru, makul, uygun, yerinde: <i>Solay bolğanı abzal</i> . Böyle olması doğru.
arman (azman) Azmış, iri yarı (TZ).	arman <i>ism.</i> Arzu, maksat, emel.
emek (emgek) Emek. (Kİ). emgen- (emen-, imgen-) Acı çekmek, ısıtırap çekmek. (CC, KFT, Kİ).	eñbek <i>ism.</i> 1. Emek, iş, çalışma. <i>Eñbek birjası</i> iş borsası; <i>eñbek demalısı</i> yıllık izin; <i>eñbek emüv</i> emek vermek, çalışmak; <i>eñbek zañı</i> iş kanunu. 2. Toplum veya vatan için yapılan hizmet, üstün yararlık. 3. Eser, yapıt. <i>Ğulumiy eñbek</i> ilmî eser.
siyâset ar. Ceza. (GT, İM, KFT).	sayasat <i>ism. ar.</i> Siyaset, politika. <i>Sırtkı sayasat</i> dış politika.

3.1.5. Anlam Kötüleşmesi

(Alm. *Pejoration*, *Bedeutungsverschlechterung*, Fr. *Péjoration*, *Dégradation*, İng.

Pejorative)

Anlam iyileşmesinin tam tersi olan bu anlam değişmesi türü, önceleri iyi anlamlı olan bir kelimenin totemistik inançlardan ve alıntılardan kaynaklanan sebepler neticesinde daha kötü bir anlama geçmesi olarak tanımlanmaktadır (Karaağaç, 2013: 141).

Tablo 8: Anlam Kötüleşmesi

KIPÇAK TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ
avām ar. Halk, avam. (GT, İM).	avam <i>sft. ar. esk.</i> Cahil, eğitimsiz.

qara Kara, siyah. (BM, BV, CC, DM, Gİ, GT, İH, İM, KF, KFT, KK, MG, MS, RH, TA, TZ). *Qara etmek* bir tür peynirli börek. (BM). *Qara etmek* siyah ekmek. (Kİ). *Qara iv* çadır. (İM). *Qara kurut* kara peynir, bir cins kuru peynir. (BM, Kİ). *Qara taş* Haceriesved. (İM). *Qara teyin* gri sincap. (CC). *Qara yağı* intikamcı, korkunç düşman. (İH). *Qara yağız* (*qara yağuz*, *qara yavuz*) esmer, kara yağız. (İH, KFT, Kİ, KK, TA). *Qara yarmak* (*qara yarmuk*) bakırdan yapılan siyah renkli madenî para. (BM, DM).

qara (I) *sft.* 1. Kara, siyah. 2. Siyah renkte olan. 3. Bir şeyin gölgesi, karartısı. 4. *etng.* Yas tutarken örtülen siyah örtü; *Qatındar basınan qarasin almay bir jil boyı joqtaytin.* Kadınlar karalar bağlayıp bir yıl yas tutardı. 5. Avamdan olan, halktan biri; *Qara burış* karabiber; *qara şıbin* karasinek; *qara altın* a) taş kömürü b) petrol; *qara aspandı töndiriv* (*javdıruv*) kıyameti koparmak; *qara bası* tek başına, yalnız; *qara basıp küyittev* sadece kendisini düşünmek; *qara bavır* taş yürekli, merhametsiz; *qara bet yüz* karası; *qara buqara* (*halıq*) sıradan emekçi, işçi kesim; *qara domalak* tombul (çocuk); *qara dürsinge basuv* kabalık, zorbalık yapmak; *qara jañbir*, (*javin*, *noser*) uzun süre devam eden yağmur; *qara jayav* a) yaya b) fakir; *qara jer boluv* utancından yerin dibine geçmek; *qara jerge qaratuv* yüzünü yer baktırmak, utandırmak; *qara jumıs* beden gücü ile yapılan iş; *qara kiyü* yas tutmak, karalar bağlamak; *qara küye jaguv* iftira etmek, kara çalmak; *qara qazaniñ* (*sarı balanıñ*) *kamı* çoluk çocuğun rızkı, geçim derdi; *qara niyet* (*peyil*) art niyet; *qara sorpa boluv* çok terlemek, yorulmak; *qara söz* a) sıradan, edebi olmayan söz b) düz yazı, nesir; *qara suvıq* kuru, sert soğuk, ayaz; *qarası batuv*

	<p>gözden kaybolmak; <i>ğara tas</i> a) cimri, cömert olmayan b) acımasız, taş yürekli; <i>ğara tünek</i> a) zifirî karanlık, kapkaranlık b) kara gün; <i>ğara tizim</i> kara liste; <i>ğara şaňırak</i> baba ocağı.</p> <p>ğara (II) <i>ism.</i> Büyükbaş hayvanların genel adı.</p>
ğarağçı Dilenci. (CC).	ğarağşı <i>ism.</i> Yağmacı, yol kesen, haydut, eşkıya.
yaramsağ Sadık, itaatli, baş eğen. (CC).	jaramsağ <i>sft.</i> Pohpohlayıcı, dalkavuk, yağcı, yalaka.

Tablo 8 (devam)

SONUÇ

Dilin canlı bir varlık oluşu, insanoğlunun başlangıcından günümüze kadar araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Dil bilimi üzerine yapılan çalışmalar eski Yunan ve eski Hintlere kadar dayansa da tam anlamıyla anlam bilimi üzerine yapılan çalışmaların tarihi 19.yy.in son çeyreğine denk gelmektedir. Ülkemizde 1970’li yıllardan sonra başlayan anlam bilimi çalışmaları günümüzde dilin önemli bir alanı durumuna gelmiştir ve çalışmalar artarak devam etmektedir.

Kıpçak Türkçesi – Kazak Türkçesi ortak kelimeler üzerinde anlam değişmelerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, Kıpçak Türkçesi sözlüğünde bulunan yaklaşık 12.000 kelimedenden yaklaşık 3,000’inin bugün Kazak Türkçesi yazı dilinde varlığını sürdürdüğü tespit edilmiştir. Bu da bugün Kazak Türkçesinin Kıpçak Türkçesi dönemi kelimelerinin yaklaşık %25’ini kullandığını gösterir. Kıpçak Türkçesinin çağdaş lehçesi olan Kazak Türkçesi için bu oran elbette azdır. Ancak Kıpçak Türkçesi sözlüğünde bulunan yaklaşık 12.000 kelime, ses açısından farklı olup aynı anlamı taşıyan ve ayrı maddeler halinde verilen kelimelerle birlikte bu rakamı ifade etmektedir. Dolayısıyla Kıpçak Türkçesi sözlüğünde bulunan yaklaşık 12.000 kelimenin her birinin ses bilgisi açısından ortalama iki farklı şeklinin olduğu düşünüldüğünde yaklaşık 6.000 kelimenin 3,000’inin bugün Kazak Türkçesinde kullanıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu da Kıpçak Türkçesi kelimelerinin yaklaşık %50’sinin bugün Kazak Türkçesi yazı dilinde kullanıldığını gösterir. Kıpçak Türkçesinde mevcut olup Kazak Türkçesinde kullanılmayan kelimelerin çoğunluğunu Arapça ve Farsça kökenli kelimeler oluşturmaktadır. Kazak Türkçesinde kullanılmayan Türkçe kelimelerin genelinde ise durum şöyledir: Kıpçak Türkçesi sözlüğünde *ısrı-* fiilinin hem *tişle-* hem de *ısrı-* şekilleri mevcutken Kazak Türkçesi yazı dilinde bu fillerden *tişle-* (tiste-) şekli kullanılmaktadır.

Kıpçak Türkçesi – Kazak Türkçesi yaklaşık 3.000 ortak kelimedenden *Anlam Daralması*, *Anlam Genişlemesi*, *Başka Anlama Geçiş/Anlam Kayması*, *Anlam İyileşmesi* ve *Anlam Kötüleşmesi* olmak üzere toplam 1,107’sinde anlam değişikliği tespit edilmiştir. Bu değişiklikleri şu şekilde ele alabiliriz:

- *Anlam Daralması*: Bu değişme türü içerisinde Kıpçak Türkçesinde daha geniş anlama sahip 69 kelime, anlam yelpazesini daraltarak Kazak Türkçesinde kullanılmaya devam etmektedir. Anlam daralması başlığı altında ele alınan özelleşme bölümünde ise 24 kelime özelleşerek bugün Kazak Türkçesinde kullanılmaktadır. Anlam daralması başlığı altında toplam 93 kelime bulunmaktadır.

Yani 1.107 kelimenin yaklaşık %9'u anlam daralmasına uğramıştır.

- *Anlam Genişlemesi:* En çok değişimin görüldüğü bu başlıkta, şu değişme türleri ele alınmaktadır: *anlam genişlemesi* alanında tespit edilebilen 545 kelime anlam genişlemesine uğrayarak bugün Kazak Türkçesinde kullanılmaktadır. *Genelleşme* alanında 3, *mecazlaşma* bölümünde 287, *komşuluk* 4, *eksiltme* 3, *argo* 3 ve *tabu ve örtmece* bölümünde ise 4 kelime anlam genişlemesine uğrayarak bugün Kazak Türkçesinde kullanılmaya devam etmektedir. Anlam genişlemesi başlığı altında toplam 849 kelime anlam genişlemesine uğramıştır. Anlam değişmesine uğrayan 1.107 kelimenin yaklaşık %77'sinde anlam genişlemesi görülmüştür.
- *Başka Anlama Geçiş/Anlam Kayması:* Bu başlık yakın, uzak ve zıt anlama geçiş olmak üzere üç bölümde incelenmektedir. Yakın anlama geçiş bölümünde 79 kelimenin bu değişime uğradığını görmekteyiz. Uzak anlama geçiş bölümünde 71 kelime mevcutken zıt anlama geçiş bölümünde ise 7 kelime bulunmaktadır. Toplamda ise 157 kelimenin yakın, uzak ve zıt olmak üzere başka anlama geçtiğini görmekteyiz. Anlam değişmesine uğramış 1.107 kelimenin yaklaşık %14'ü başka anlama geçerek bugün Kazak Türkçesinde yaşamaktadır.
- *Anlam İyileşmesi:* İyileşme ve kötüleşmenin göreceli kavramlar olmasından dolayı araştırmacılar tarafından tartışılan bu değişme türü, Türkçede sınırlı sayıda bulunmaktadır. Eski Türkçede kötü, fena anlamında olan *yabız*, *yavuz* kelimesi Türkiye Türkçesinde anlam iyileşmesine uğrayarak kuvvetli, iyi anlamlarını kazanmıştır. Aynı şekilde Eski Türkçede domuz yavrusu anlamında olan *çuçka*, *cocka* kelimesi Türkiye Türkçesinde anlam iyileşmesine uğrayarak *çocuk* anlamını kazanmıştır. Kazak Türkçesinden bunlara benzer kelimeler ve tüm ortak kelimeler taranmasına rağmen 4 kelimedede anlam iyileşmesi tespit edilmiştir. Kazak Türkçesinde kullanılan *yavuz* kelimesinde herhangi bir anlam iyileşmesi tespit edilememiş ve bu kelime eski anlamını (kötü, fena, gaddar) koruyarak yaşamını devam ettirmektedir. Domuz yavrusu anlamına gelen *çuçka*, *cocka* kelimesi Kazak Türkçesinde *domuz*, *hınzır* anlamlarıyla kullanılmaktadır. Kelimenin Kazak Türkçesindeki kullanımında anlam iyileşmesi tespit edilmemiştir.
- *Anlam Kötüleşmesi:* Bu anlam değişmesi türü de Türkçede sınırlı sayıdadır.

Kazak Türkçesinde bu türe örnek olarak *avam*, *karakşı*, *kara* ve *jaramsağ* kelimelerinde anlam kötüleşmesi tespit edilmiştir. Önceden *halk* anlamında olan *avam* kelimesi Kazak Türkçesinde *cahil*, *eğitimsiz* anlamlarıyla kullanılmaktadır. Dilenci anlamında olan *karakçı* kelimesi Kazak Türkçesinde *yağmacı*, *eşkiya* gibi anlamlarıyla kullanılmaktadır. Sadık, baş eğin anlamlarıyla kullanılan *yaramsağ* kelimesi Kazak Türkçesinde anlam kötüleşmesine uğrayarak *yalaka*, *dalkavuk* gibi anlamlar kazanmıştır.

Genel olarak bakıldığında yaklaşık 3.000 ortak kelimedenden 1.107'si anlam değişmelerine uğramıştır. Yani 3.000 ortak kelimenin yaklaşık %39'u Kıpçak Türkçesindeki anlam yelpazesinden farklı kullanılmaktadır. Bu anlam değişmelerini şu şekilde tablolandırabiliriz:

Tablo 9: Anlam Değişmeleri Toplam

Değişme Türü	Toplam Kelime	Anlam Değişmesine Uğramış Toplam Kelimeye Oranı
ANLAM DARALMASI	69	%9
Özelleşme	24	
ANLAM GENİŞLEMESİ	545	%77
Genelleşme	3	
Mecazlaşma	287	
Komşuluk	4	
Eksiltme	3	
Tabu ve Örtmece	4	
Argo	3	
BAŞKA ANLAMA GEÇİŞ		%14
Yakın Anlama Geçiş	79	
Uzak Anlama Geçiş	71	
Zıt Anlama Geçiş	7	
ANLAM İYİLEŞMESİ	4	%0,4
ANLAM KÖTÜLEŞMESİ	4	%0,4
Toplam: 1.107		Anlam Değişmesine Uğramış Toplam Kelime Sayısı: 1.107
Toplam Ortak Kelime: 3.000		

KAYNAKLAR

- AHANOV, Kaken. (2013). *Dil Bilimin Esasları*, (Çeviren: M. Ceritoğlu), TDK yay., Ankara.
- AKAR, Ali. (2013). *Türk Dili Tarihi*, Ötüken yay., İstanbul.
- AKSAN, Doğan. (2004). *Dilbilim ve Türkçe Yazıları*, Multilingual yay., İstanbul.
- (2009). *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*, TDK yay., Ankara, C. 3, s. 139-140).
- ARAT, R., R., (1987). “Türk Dilinin İnkişafı”, *Makaleler I*, Haz. O. F. Sertkaya, TKAE, 598-611, Ankara.
- (1987). “Uygur Alfabeti”, *Makaleler I*, Haz. O. F. Sertkaya, TKAE, 674-699, Ankara.
- ARGUNŞAH, M. ve GÜNER, G. (2015). *Codex Cumanicus*, Kesit yay., İstanbul.
- ARGUNŞAH, M., YÜKSEKAYA, G. ve TABAKLAR, Ö. (2011). *Karahanlıca Harizmce Kıpçakça Dersleri*, Kesit yay., İstanbul.
- ARSLAN-EROL, Hülya. (2014). *Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişimleri*, TDK yay., Ankara.
- ATA, Aysu. (2010). “Moğol Fütuhâtı ve Doğu - Batı Türk Yazı Dili Kavramları Üzerine”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi* 17, 1 29-37. Ankara.
- (2011). *Orhun Türkçesi*, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi yay., Eskişehir.
- BAĞIROV, Cafer. (1971). *Azerbaycan Dilinde Fe'lerin Leksik-Semantik İnkişafı*, Bakü, 134 s.
- BİLGİN, A. ve HACİEMİNOĞLU, N. (2002). “Kıpçak Türkçesi” *DİA*, C. 25, s. 421-424.
- BİRAY, N., AYAN, E. ve ERCİLASUN, G. (2015). *Çağdaş Kazak Türkçesi (Ses-Şekil-Cümle Bilgisi-Metinler)*, Bilge Kültür Sanat yay., İstanbul.
- BURAN, A. ve ALKAYA, E. (2014). *Çağdaş Türk Yazı Dilleri 3 (Kuzeybatı/Kıpçak Grubu)*, Akçağ yay., Ankara.
- BURAN, Ahmet. (2015). *Türklük Bilimi Terimleri Sözlüğü*, Akçağ yay., Ankara.
- CAFEROĞLU, Ahmet. (1988). *Türk Kavimleri*, Enderun kitabevi, İstanbul.
- (2015). *Türk Dili Tarihi*, Altınordu yay., Ankara.

- CLAUSON, G., (1972). *A Dictionary of Pre-thirteenth Century Turkish*, Oxford University Press, Oxford.
- DEVELLİOĞLU, Ferit. (2008). *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
- ECKMANN, János. (1965). “Memlûk Kıpçakçasının Oğuzcalaşmasına Dair” Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1964: 35-41, Ankara: TDK.
- ERCİLASUN, A., Bican. (2010). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ yay., Ankara.
- ERDAL, Marcel, (2004). *A Grammer Of Old Turkic*, Brill yay., Leiden.
- ERGİN, Muharrem. (2008). *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak yay., İstanbul.
- GABAİN, A., V. (2007). *Eski Türkçenin Grameri*, (Çeviren: M. Akalın), TDK yay., Ankara.
- GRÖNBECH, K., (2011). *Türkçenin Yapısı*, (Çev: M. Akalın), TDK yay., Ankara.
- HACIEMİNOĞLU, Necmettin. (1996). *Karahanlı Türkçesi Grameri*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TDK yay., Ankara.
- HAZAR, Mehmet. (2013). “Türkiye Türkçesinde Anlambilimi Bibliyografyası”, *Türk Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 2., 2013. s. 137-173.
- HİZMETLİ, Sabri. (2011). “Kazak Ulusu ve Kazak Tarihi Üzerine: Dünü ve Bugünü”, *İstem*, S.17, 2011, s. 23-43.
- JOHANSON, Lars. (1998). “History of Turkic”, *The Turkic Languages*, London-NewYork.
- KARAAĞAÇ, Günay. (2013). *Anlam (Anlam Bilimi ve İletişim)*, Kesit yay., İstanbul.
- (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*, TDK yay., Ankara.
- KARABULUT, F. ve OSPANOVA, G. (2013). “Örtmece Sözlerin Mantığı: Kazak Türkçesi İle Türkiye Türkçesinde Karşılaştırmalı Model Analizi”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S. 2/2, s. 122-146, Türkiye.
- Қазақ Әдеби Тилинің Сөздиги, Қазақстан Республикасы Мәдениет Министрлігінің Тіл Қомитети, 2011, 15 Tom.
- Қазақ Тилинің Түсіндірме Сөздиги, Қазақ SSR’нің Ғылым Баспасы, Алматы 1974, 10 Tom.
- KOÇ, K., - DOĞAN, O. (2004). *Kazak Türkçesi Grameri*, Kitabevi yay., Ankara.
- KOÇ, Kenan. (2009). *Türkiye Türkçesi Kazak Türkçesi Sözlüğü*, Iq Kültür Sanat yay., İstanbul.

- KOÇ, K, BAYNİYAZOV, A. ve BAŞKAPAN, V. (2003). *Kazak Türkçesi Türkiye Türkçesi Sözlüğü*, Akçağ yay., Ankara.
- LİGETİ, L., (1951). “Çin Yazısıyla Yazılmış Barbar Glossaları Meselesi”, (Çeviren: H. Eren), *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi IX/3 Eylül*, Ankara, s. 301-327.
- Luğat Sözdikteri, Homepage: <http://lugat.kz/> (04.02.2017).
- OBA, Emin. (2014). “Kazak Türkçesindeki Arapça ve Farsça Kelimelerin Fonetik Değişimleri”, *Turkish Studies*, Vol. 9/6, s. 797-806, Ankara.
- OSPAANOVA, Gülmira. (2016). “Kazak Türkçesinde Ölümle İlgili Tabu Sözcükler ve Örtmece Kullanımı”, *Milli Folklor*, S. 109. s. 162-172.
- ÖLMEZ, Z., KAÇALIN, M. (2011). *11-13. Yüzyıllar Türk Dili*, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi yay., Eskişehir.
- ÖNER, Mustafa. (1998). *Bugünkü Kıpçak Türkçesi*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TDK yay., Ankara.
- ÖZKAN, Nevzat. (1997). *Türk Dünyası Nüfus, Sosyal Yapı, Dil, Edebiyat*, Geçit yay., Kayseri.
- SAMOYLOVİÇ, A. N., (1941). “Orta Asya Edebî Dil Tarihine Dair”, (Çeviren: A. İnan), *Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yıllık Çalışmaları I*, s. 73-95.
- TEKİN, T. ve ÖLMEZ, M. (1999). *Türk Dilleri (Giriş)*, Simurg yay., İstanbul.
- TOPARLI, R., VURAL, H. ve KARAATLI, R. (2007). *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*, TDK yay., Ankara.
- TÜRKEŞ-GÜNAY, Umay. (2015). *Türklerin Tarihi Geçmişten Geleceğe*, Akçağ yay., Ankara.
- ÜNLÜ, Suat. (2012). *Harezmi Altınordu Türkçesi Sözlüğü*, Eğitim yay., Konya.
- VARDAR, Berke. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual yay., İstanbul.

ÖZ GEÇMİŞ

Atanur ÖZDEMİR, 1989 yılında Kahramanmaraş / Ilica'da doğdu. İlk öğretim ve Lise eğitimini burada tamamladı. 2009'da Kilis 7 Aralık Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde lisans eğitimine başladı. Lisans eğitimi sırasında Erasmus programı ile İsveç Uppsala Üniversitesi'nde bulundu ve Türkoloji dersleri aldı. 2015'te Gaziantep Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Dili alanında Yüksek Lisans'a başladı.

VİTAE

Atanur ÖZDEMİR was born in 1989 in Kahramanmaraş / Ilica. He completed his elementary and high school education here. In 2009, he started his license studies at the Department of Turkish Language and Literature at Kilis 7 Aralık University. During his undergraduate education, he went to Sweden Uppsala University and took courses on Turkology. In 2015, he started his master in Gaziantep University, Department of Turkish Language and Literature.